

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΒΑΡΒΑΡΕΣΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

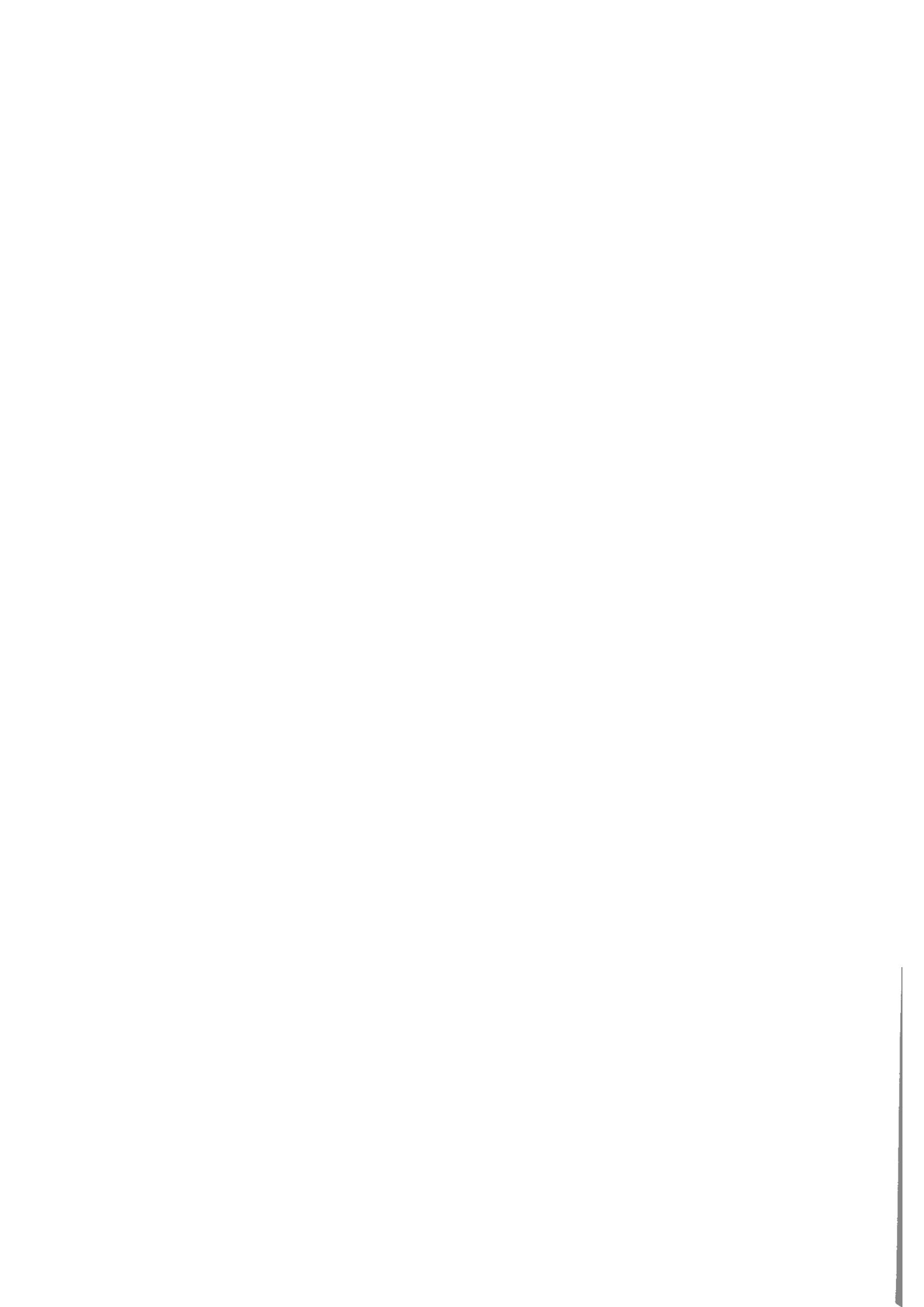
ΕΚΘΕΣΙΣ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ 1952

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	Σελίς
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟΝ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
Α' Η ΕΞΑΡΤΗΣΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ	14
Β' Η ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΑΣΤΑΘΕΙΑ ΚΑΙ ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΑΥΤΗΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	23
I. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΤΑΘΕΙΑΣ...	24
1. ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ	24
2. ΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑΙ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ	66
3. ΤΙΜΑΙ, ΜΙΣΘΟΙ ΚΑΙ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΑ	78
II. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΤΑΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΧΡΥΣΟΥ	115
Γ' ΤΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΚΑΙ ΑΙ ΔΥΝΑ- ΤΟΤΗΤΕΣ ΜΕΙΩΣΕΩΣ ΑΥΤΟΥ	127
I. ΔΑΠΑΝΑΙ ΕΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ	129
II. ΕΣΟΔΑ ΕΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ	143
Δ' Η ΠΛΗΜΜΕΛΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ	180
Ε' ΤΟ ΧΑΜΗΛΟΝ ΒΙΟΤΙΚΟΝ ΕΠΙΠΕΔΟΝ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΗ ΕΖΥΨΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΔΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	206
I. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ	207
II. ΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥ- ΞΕΩΣ	231
III. Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑ- ΠΤΥΞΕΩΣ	247

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5ῃ Ἰανουαρίου 1952

Πρὸς

τὴν Α. Ε. τὸν Κύριον Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως
Στρατηγὸν ΝΙΚΟΛΑΟΝ ΠΛΑΣΤΗΡΑΝ

Πρόεδρε,

Πρό τινων μηνῶν μοῦ ἀπηνθόνατε ἀπὸ συμφώνου μετὰ τοῦ τότε Προέδρου καὶ νῦν Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Σ. Βενιζέλου πρόσκλησιν ὅπως ἔλθω εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ βοηθήσω καὶ ἐγὼ ὡς οἰκονομικὸς σύμβουλος τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν προσπάθειαν ἐπιλύσεως τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπιεῖ σήμερον ἡ χώρα. Τὴν τιμητικὴν ταύτην πρόσκλησιν ἀπεδέχθην εὐχαρίστως διότι ἐνόμισα ὅτι λόγω τῆς μακροῦς μου πείρας μὲ τὰ ἑλληνικὰ οἰκονομικὰ προβλήματα θὰ ἠδυνάμην νὰ συμβάλω εἰς τὴν ὀρθὴν διάγνωσιν τῶν σημειωνδῶν δυσχερειῶν καὶ εἰς τὴν ἐξεύρεσιν μέσων πρὸς βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς χώρας.

Τὴν ἐξέλιξιν ἑλληνικῶν οἰκονομικῶν πραγμάτων παρηκολούθησα συστηματικῶς ἐκ τοῦ μακρόθεν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ ὡς εἶναι φυσικόν, εἶχον ἤδη σχηματίσει ὠρισμένας ἐντυπώσεις καὶ γνώμας καὶ καταλήξει εἰς ὠρισμένα συμπεράσματα. Μετὰ τὴν πρόσκλησίν σας ἐθεώρησα ἀναγκαῖον νὰ προβῶ εἰς εἰδικωτέραν ἔρευναν τῆς καταστάσεως ἐπὶ τῇ βάσει λεπτομερειῶν καὶ ἐμπεριστατωμένων στοιχείων τὰ ὁποῖα ἦσαν διαθέσιμα εἰς Οὐάσιγκτῶνα. Ἀφικθείς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπεδίωξα, πρῶτον, νὰ ἐλέγξω καὶ συμπληρώσω τὰ στοιχεῖα ταῦτα καὶ δεύτερον, νὰ ἔλθω εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰς ἐν Ἑλλάδι ἀρχὰς καὶ ὑπηρεσίας ὥστε νὰ σχηματίσω ἐκ τοῦ πλησίον γνώμην περὶ τῆς πραγματικῆς καταστάσεως καὶ τῶν ἐπ' αὐτῆς ἐπικρατουσῶν ἐν Ἑλλάδι ἀντιλήψεων. Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐρένης ταύτης συνέταξα ἔκθεσιν τὴν ὁποῖαν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω συνημμένως.

Κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς ἐκθέσεως ταύτης ἔλαβον σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν τὴν παρ' ὑμῶν ἐκφρασθεῖσαν ἐπιθυμίαν ὅπως τὰ ληφθησάμενα μέτρα ἀποβλέπουν κυρίως εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν λαϊκῶν τάξεων, ἐπιθυμίαν ἣ ὁποία ἄλλωστε ἀνταπεκρίνετο καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μου αἶσθημα περὶ τῆς κατευθύνσεως τὴν ὁποῖαν δέον νὰ ἔχη ἡ οἰκονομικὴ μας πολιτικὴ. Ἐλαβον ὁμως ταῦτοχρόνως ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν ὑπάρχουσαν κατάστασιν καὶ δὲν ἐθεώρησα ὅτι ἄφειλον νὰ προτείνω μέτρα τὰ ὁποῖα θὰ εἶχον ἐλαχίστας πιθανότηας ἐπιτυχοῦς ἐφαρμογῆς.

Τούτο έπραξα διότι ενόμισα ότι ή εμπιστοσύνη την οποίαν μου έδειξατε, καί· δια την οποίαν σάς είμαι βαθύτατα ευγνώμων, έδημιούργει δι' έμέ ιδιαίτεραν υποχρέωσιν άπέναντί σας όπως σάς εκθέσω καθαρά τά πράγματα και μη υποτιμήσω τās δυσχερείας, δημιουργών εντύπωσιν δυνατότητος μεγάλης και ταχείας βελτιώσεως τής θέσεως τών λαϊκών τάξεων ήτις θα άπεδεικνύετο εκ τών ύστερων ανέφικτος.

Έκ τής εξέτάσεως τής οικονομικής καταστάσεως τής χώρας κατέληξα εις τρία βασικά συμπεράσματα, δια την όρθότητα τών όποίων έχω άπόλυτον πεποίθησιν.

Πρώτον, κατέληξα εις τό συμπέρασμα ότι ή άποκατάστασις νομισματικής σταθερότητος είναι απαραίτητος προϋπόθεσις, όχι μόνον δια την έξυγίανσιν τής οικονομικής και κοινωνικής καταστάσεως τής χώρας, αλλά και δια την πραγματικήν βελτίωσιν τής θέσεως τών οικονομικώς άσθενών. Η άστάθεια τοϋ έθνικού νομίσματος είναι κατά την γνώμην μου ο μεγαλύτερος έχθρός τών λαϊκών τάξεων, διότι όχι μόνον δέν επιτρέπει βελτίωσιν τής θέσεώς των αλλά και άγει εις την εξαθλίωσιν των.

"Όσοι πιστεύουν ή προσποιούνται ότι πιστεύουν ότι με άσταθές νόμισμα δύνανται ή χώρα να προοδεύση οικονομικώς και να βελτιώση τό βιοτικόν επίπεδον τοϋ πληθυσμοϋ της δέν είναι καλοί σύμβουλοι και δέν θα έπρεπε να λαμβάνονται υπ' όφιν.

Ο KEYNES έγραφε μετά τό τέλος τοϋ πρώτου πολέμου:

«Ο LENIN φέρεται ειπών ότι ο καλύτερος τρόπος δια να καταστρέψη τις τό καπιταλιστικόν σύστημα είναι να διαφθείρη τό νόμισμα. Δια τής μεθόδου ενός συνεχούς πληθωρισμοϋ, αί Κυβερνήσεις δύνανται να δημεύωσι, μυστικά και άπαρατήρητοι, σημαντικόν τμήμα τοϋ πλούτου τών πολιτών. Δια τής μεθόδου ταύτης, όχι μόνον δημεύουν αλλά δημεύουν αυθαίρέτως, ενώ δέ πολλοί καθίστανται πτωχοί ολίγοι πλουτίζουν.... "Όσοι ώφελούνται εκ τοϋ συστήματος παρ' άξίαν και άκόμη υπέρ τās ιδίας αυτών προσδοκίας, γίνονται «αίσχροκερδεϊς» και καθίστανται τό αντικείμενον τοϋ μίσους τόσον τών άστών, τούς όποίους άπαθλιώνει ο πληθωρισμός, όσον και τοϋ προλεταριάτου... ή δέ διαδικασία τής δημιουργίας πλούτου εκφυλίζεται εις κερδοσκοπίαν και τυχηρόν παίγιον» και ο KEYNES επάγεται: «Ο LENIN είχεν άναμφισβητήτως δίκαιον. Δέν υπάρχει επιτηδειότερον και άσφαλέστερον μέσον δια να ανατρέψη τις τά ύφιστάμενα θεμέλια τής κοινωνίας άπό την διαφθοράν τοϋ νομίσματος».

Τό δεύτερον συμπέρασμα εις τό όποιον κατέληξα είναι ότι με την σημερινήν διοικητικήν μηχανήν είναι αδύνατος, όχι μόνον ή εκτέλεσις μακροχρονίου οικονομικοϋ προγράμματος, αλλά και ή λήψις τών στοιχειωδεστέρων μέτρων δια την αντιμετώπισιν τών σημερινών οικονομικών δυσχερειών. Εωρώ την ριζικήν αναδιοργάνωσιν τών δημοσίων υπηρεσιών ως την δευτέραν απαραίτητον προϋπόθεσιν δια την οικονομικήν και νομισματικήν έξυγίανσιν τής χώρας. Προσεπάθησα να υποδείξω μέτρα δια τών όποίων θα έπετυγχάνετο μία τοιαύτη

ἀναδιοργάνωσις. "Όσοι ὑποτιμοῦν τὴν σημασίαν ἱκανῆς καὶ χρηστῆς διοικήσεως διὰ τὴν ἐφαρμογὴν οἰουδήποτε οἰκονομικοῦ προγράμματος θὰ θεωρήσουν πιθανῶς τὰ προτεινόμενα μέτρα ὡς ὑπεράγαν δραστικά. Κατὰ τὴν γνώμην μου τίποτε ὀλιγώτερον δὲν θὰ ἦτο ἐπαρκὲς διὰ τὰ δώση εἰς τὴν χώραν τὴν διοικητικὴν μηχανὴν τῆς ὁποίας ἔχει ἀνάγκην διὰ τὰ ἀντιμετωπίση τὰ προβλήματά της.

Τὸ τρίτον συμπέρασμα εἰς τὸ ὁποῖον κατέληξα εἶναι ὅτι ἡ σημερινὴ κατάσταση δὲν βελτιοῦται διὰ τῆς ἄπλης λήψεως ὠρισμένων μέτρων ἐφαρμοζόμενων ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν. Ἀπαιτεῖ σοβαρὰν προσπάθειαν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, ἡ ὁποία νὰ ἐπιδιωχθῆ με συνοχὴν, σύστημα καὶ συνέπειαν. Κατὰ τὴν γνώμην μου εἶναι φανερόν ὅτι καὶ τὸ καλλίτερον οἰκονομικὸν πρόγραμμα ἐφαρμοζόμενον μὲ τὰς εὐλικρινεστέρας τῶν προθέσεων δὲν θὰ ἀποδώσῃ ἀποτελέσματα ἐφ' ὅσον παραμένει πρόγραμμα ἐνὸς μόνου κόμματος. Λαμβάνω τὸ θάρρος νὰ εἶπω τοῦτο πρὸς ὑμᾶς, διότι γνωρίζω ὅτι ἡ ἀνάμιξις σας εἰς τὴν Πολιτικὴν ἔχει μοναδικὸν καὶ ἀποκλειστικὸν σκοπὸν τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ συνόλου. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἂν πεισθῆτε καὶ σεῖς περὶ τῆς ὀρθότητος τοῦ συμπεράσματός μου, ὅχι μόνον θὰ συμφωνήσητε ἐπὶ τῆς ἀνάγκης ὅπως διατυπωθῆ οἰκονομικὸν πρόγραμμα τὸ ὁποῖον θὰ ἐτύγχανε τῆς ἐπιδοκιμασίας καὶ ὑποστηρίξεως τῶν κυριωτέρων ἐν τῇ χώρᾳ κομμάτων, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐπιδιώξητε ἐνεργῶς νὰ ἐξασφαλίσητε τὴν πραγματοποιήσιν μιᾶς τοιαύτης συνεργασίας. Παρατηρῶ ὅτι αἱ διαφοραὶ μεταξὺ τῶν κομμάτων ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ζητημάτων δὲν εἶναι τοιαῦται ὥστε νὰ μὴ εἶναι ἐπιδεκτικαὶ συμβιβασμοῦ καὶ νομίζω ὅτι μία τοιαύτη συμφωνία δὲν θὰ ἦτο ἀντίθετος μὲ τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν ἀποστολὴν τῆς ἀντιπολιτεύσεως καθ' ὅσον θὰ παρέμενε τὸ σπουδαιότερον ἔργον τῆς ἀσκήσεως ἐλέγχου ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ κοινοῦ προγράμματος.

Ἐξετάζων τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς χώρας καὶ τὰς δυνατὰς λύσεις κατέβαλον ὅλως ἰδιαιτέραν προσπάθειαν νὰ τηρήσω ἀπόλυτον ἀντικειμενικότητα καὶ ἀμεροληψίαν καὶ τὰ μὴ ἐπηρεασθῶ ἀπὸ προσωπικὰς προτιμήσεις ἢ ἀντιπαθείας. Τινὰ ἐκ τῶν μέτρων τὰ ὁποῖα ὑποδεικνύω εἶναι τελείως ἀντίθετα πρὸς τὰς θεωρητικὰς μου πεποιθήσεις, ἀλλὰ προτείνω ταῦτα διότι νομίζω ὅτι ὑπὸ τὰς εἰδικὰς συνθήκας αἱ ὁποῖαι ἔχουν δημιουργηθῆ θὰ εἶναι τὰ περισσότερον ἀποτελεσματικά.

Εἶναι φυσικὴ ἡ διαφορὰ γνώμῶν ἐπὶ πολλῶν ἐκ τῶν ζητημάτων τὰ ὁποῖα ἐξετάζονται ἐν τῇ ἐκθέσει, οὐδὲ ἰσχυρίζομαι ὅτι αἱ διαγνώσεις μου εἶναι ἀλάθητοι καὶ αἱ λύσεις ἰδεώδεις. Ἐλπίζω ὅμως ὅτι ἡ παροῦσα ἐργασία θ' ἀποτελέσῃ χρήσιμον ὁδηγὸν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὴν λήψιν ἀποφάσεων ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων τῆς χώρας.

Μετὰ βαθυτάτης ὑπολήψεως
Κ. ΒΑΡΒΑΡΕΣΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εἰς τὴν παροῦσαν ἔκθεσιν θὰ ἐξετάσω τὰ σημερινὰ οἰκονομικὰ προβλήματα καὶ τοὺς δυνατοὺς τρόπους ἀντιμετωπίσεως αὐτῶν. Δὲν πρόκειται συνεπῶς νὰ ἐπεκταθῶ ἐπὶ δύο χαρακτηριστικῶν γνωρισμάτων τῆς ἑλληνικῆς Οἰκονομίας, τὰ ὅποια δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς νὰ μεταβάλωμεν.

Τὸ πρῶτον ἐκ τῶν γνωρισμάτων τούτων εἶναι ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶναι καὶ θὰ παραμείνη χώρα μὲ περιορισμένης οἰκονομικᾶς δυνατότητος, δηλαδὴ χώρα πτωχῆ. Τὸ δεύτερον εἶναι ὅτι ὑπέστη μεγάλας καταστροφὰς ἐκ τοῦ πολέμου καὶ ἐχρειάσθη περισσότερον χρόνον καὶ μεγαλυτέραν σχετικῶς βοήθειαν διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῶν ἐκ τοῦ πολέμου ζημιῶν παρὰ αἰλοῖται Εὐρωπαϊκαὶ χῶραι.

Ἡ πτωχεία τῆς Ἑλλάδος ὀφείλεται, κατὰ κύριον λόγον, εἰς τὸ ἄγονον τοῦ ἐδάφους τῆς. Αἱ καλλιεργήσιμοι ἐκτάσεις δὲν ὑπερβαίνουν τὰ 25 ο/ο τῆς ὅλης ἐπιφανείας, πλέον δὲ τοῦ ἑνὸς τρίτου τῆς χώρας δὲν εἶναι ἐπιδεκτικὸν οἰασδῆποτε ἐκμεταλλεύσεως. Ἄλλὰ καὶ ὅπου ἡ καλλιέργεια εἶναι δυνατὴ, αἱ ἀποδόσεις εἶναι χαμηλαὶ καὶ τὸ ἀποτέλεσμα δυσανάλογον πρὸς τὴν προσπάθειαν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα μόνον ὀλίγα εἰδικὰ προϊόντα παράγονται ὑπὸ εὐμενεῖς συνθήκας, ἐνῶ διὰ τὰ πλεῖστα τῶν βασικῶν γεωργικῶν εἰδῶν αἱ φυσικαὶ συνθήκαι παραγωγῆς εἶναι δυσμενεῖς.

Ἡ γεωργία εἶναι ἡ πηγὴ τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ λειτουργία κάθε οἰκονομίας ἥτοι τροφίμων καὶ πρώτων ὑλῶν. Καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πλουσιωτέρας χώρας ἡ διατροφή ἀπορροφᾷ πλέον τοῦ ἑνὸς τρίτου τῶν εἰσοδημάτων τοῦ πληθυσμοῦ. Ἀκόμη καὶ εἰς τὰς μεγάλας βιομηχανικὰς χώρας ἡ γεωργικὴ παραγωγή ἀποτελεῖ σημαντικὸν τμῆμα τῆς ὅλης παραγωγῆς ἀγαθῶν. Δὲν ὑπάρχει παράδειγμα χώρας μὲ μικρὰν γεωργικὴν ἀπόδοσιν καὶ ὑψηλὸν ἔθνικὸν εἰσόδημα. Ὅπου ἀνεπτύχθη ἡ βιομηχανία τὸ πρῶτον κίνητρον ὑπῆρξεν ἡ ἱκανοποίησις τῶν ἀναγκῶν ἐνὸς εὐημεροῦντος γεωργικοῦ πληθυσμοῦ.

Τὸ χαμηλὸν γεωργικὸν εἰσόδημα τῆς Ἑλλάδος θὰ συνεβιβάζετο μὲ ὑψηλὸν ἔθνικὸν εἰσόδημα μόνον ἐὰν ὑπῆρχον ἐν Ἑλλάδι ἐξαιρετικῶς εὐνοϊκαὶ συνθήκαι βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως, αἵτινες νὰ ἀντισταθμίζουσαν τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν γεωργικῶν πόρων τῆς χώρας καὶ νὰ ἐπιτρέπουσαν τὴν ἀπασχόλησιν τοῦ μεγαλυτέρου τμήματος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς εἰς μὴ γεωργικὰς ἐργασίας. Τοιαῦται συνθήκαι δὲν ὑπάρχουσαν ἐν Ἑλλάδι. Ὑψηλὴ βιομηχανικὴ ἀπόδοσις προϋποθέτει εἰδίκευσιν, ἥτις διὰ μίαν μικρὰν χώραν ὅπως ἡ

Ἑλλάς σημαίνει δυνατότητα διαθέσεως ἑνὸς μεγάλου μέρους τῶν προϊόντων τῆς βιομηχανίας εἰς ξένας ἀγοράς. Αὐτὴ εἶναι ἡ βάση τῆς εὐημερίας τῶν μικρῶν βιομηχανικῶν χωρῶν, ὅπως τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ἑλβετία. Ἡ Ἑλληνικὴ βιομηχανία ὄχι μόνον δὲν ἔχει τοιαύτην συναγωνιστικὴν ἰκανότητα, ἀλλὰ, τούναντίον, ἔχει ἀνάγκην μεγάλης προστασίας διὰ νὰ ἐξασφαλίση καὶ αὐτὴν τὴν Ἑλληνικὴν ἀγοράν. Τὸ ζήτημα τῆς δυνατότητος βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τίθεται συνήθως ὡς ζήτημα κεφαλαίων καὶ πρώτων ὑλῶν. Τοῦτο εἶναι ἐν μέρει μόνον ἀκριβές. Πολλὰ βιομηχανία ἀνεπτύχθησαν κατ' ἀρχὰς μὲ ξένον κεφάλαιον. Πολλὰ βιομηχανία ἐξαρτῶνται καθ' ὀλοκληρίαν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ διὰ τὴν προμήθειαν τῶν πρώτων ὑλῶν τῶν. Τὸ ζήτημα τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως εἶναι πολὺ πλεονεχία περίπλοκον καὶ εἶναι στενῶς συνυφασμένον μὲ τὴν ὅλην ἐξέλιξιν μιᾶς χώρας. Ἡ σύγχρονος βιομηχανία ἀπαιτεῖ ἀρτίαν ὀργάνωσιν, συνεχῆ προσπάθειαν πρὸς τεχνικὴν βελτίωσιν, ταχεῖαν ἀνανέωσιν τοῦ τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ, ὁμαλὰς σχέσεις μεταξὺ ἐργασίας καὶ κεφαλαίου. Διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν συνθηκῶν αὐτῶν χρειάζεται πολιτικὴ, κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ σταθερότης, κυρίως ὅμως χρειάζεται ν' ἀναπτυχθῇ ὁ τύπος ἐκεῖνος τοῦ ἐπιχειρηματίου ὁ ὁποῖος θεωρεῖ ὡς σκοπὸν τῆς δράσεώς του ὄχι μόνον τὸ ἄμεσον κέρδος, ἀλλὰ καὶ τὴν κατὰ τὸν καλλίτερον δυνατὸν τρόπον ἐξυπηρέτησιν τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Αἱ προϋποθέσεις αὗται ὑφίστανται εἰς τὰς χώρας τῆς Δύσεως, ὅπου ἱστορικοὶ λόγοι ἠνύνησαν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν, συναντῶνται ὅμως εἰς πολὺ μικρότερον βαθμὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Διότι ἡ χώρα μας, καίτοι ὑπῆρξεν ἡ κοιτίς τοῦ Δυτικοῦ πολιτισμοῦ, διέτελεσεν ἐπὶ αἰῶνας ὑπὸ τὸν ζυγὸν μιᾶς ἐκ τῶν πλέον καθυστερημένων ἀπὸ κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀπόψεως αὐτοκρατοριῶν ποὺ ἐγνώρισε ποτὲ ἡ ἀνθρωπότης. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκληρονομήσαμεν τὴν ἀμοιβαίαν δυσπιστίαν Κράτους—πολίτου, τὴν ἀβεβαιότητα διὰ τὸ μέλλον, τὴν ἐπιδίωξιν τοῦ ταχέως πλουτισμοῦ, τὴν ῥοπὴν πρὸς τὸ ἐμπόριον μᾶλλον ἢ τὴν παραγωγὴν, συνθήκας αἰτίνας ἀποτελοῦν σοβαρότατα ἐμπόδια διὰ τὴν προσπάθειαν βελτιώσεως τῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν συνθηκῶν τῆς χώρας.

Ὅταν ἡ γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία μιᾶς χώρας ἐκ τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται ἡ παραγωγή τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν τῶν ὁποίων ἔχει ἀνάγκην ἡ χώρα αὕτη, εὐρίσκεται εἰς τόσον μειονεκτικὴν θέσιν ἢ ἐπίδοσις εἰς ἄλλους τομεῖς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, οἵτινες κατ' ἀνάγκην ἔχουν ἐπικουρικὸν χαρακτῆρα, ὅπως τὸ ἐμπόριον, ἡ ναυτιλία, ὁ τουρισμός, δὲν δύναται νὰ μεταβάλλῃ βασικῶς τὰς οἰκονομικὰς δυνατότητας τῆς χώρας ταύτης.

Τὸ συμπέρασμα τῶν ἀνωτέρω εἶναι ὅτι, οὔτε ἡ φύσις, οὔτε ἡ ἱστορία ἠνύνησαν τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἑλλάδος. Τοῦτο βεβαίως δὲν σημαίνει ὅτι δὲν ὑπάρχει δυνατότης αὐξήσεως

τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος ἄνω τοῦ σημερινοῦ του ἐπιπέδου. Εἶναι παγκοίμως γνωστὸν ὅτι ὑπάρχουν πλείοσαι περιπτώσεις τόσον εἰς τὴν γεωργίαν ὅσον καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν, ὅπου θὰ ἦτο δυνατόν σημαντικὴ αὐξήσις τῆς παραγωγῆς. Ἀνεξαρτήτως δὲ τῶν συγκεκριμένων τούτων περιπτώσεων, τὰς ὁποίας ἔχομεν ὑπ' ὄψιν, εἶναι Α PRIORI βέβαιον ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνικὸν εἰσόδημα εἶναι ἐπιδεκτικὸν αὐξήσεως, διότι πρῶτον, εἰς πᾶσαν χώραν ὑπάρχουν πάντοτε ἀχρησιμοποίητοι ἢ μὴ καλῶς χρησιμοποιούμενοι πόροι, οἵτινες μὲ πλέον λελογισμένη ἐκμετάλλευσιν δύνανται νὰ αὐξήσουν τὴν ἀπόδοσιν τῆς οἰκονομίας τῆς, καί, δεῦτερον, διότι ἡ πρόοδος τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς δημιουργεῖ ἀνά πᾶσαν στιγμὴν δυνατότητα οἰκονομικῆς βελτιώσεως.

Ἡ διαπίστωσις ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶναι καὶ θὰ παραμείνη χώρα πτωχὴ σημαίνει δύο τινά : Πρῶτον ὅτι μία, ἀκόμη καὶ σημαντικὴ καθ' ἑαυτήν, αὐξήσις τοῦ σημερινοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος δὲν θὰ ἐπιτρέψη εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ μεταπηδήσῃ ἀπὸ τὴν χορείαν τῶν πτωχῶν εἰς τὴν χορείαν τῶν πλουσίων χωρῶν. Οὕτω, ἔστω καὶ ἂν ἡ παραγωγή αὐξηθῇ κατὰ 50 ο)ο ἐντὸς τῆς προσεχοῦς πενταετίας, τὸ ἔθνικὸν εἰσόδημα, τὸ ὁποῖον σήμερον δὲν ὑπερβαίνει τὰ 130 δολλάρια κατὰ κεφαλὴν, θὰ φθάσῃ μόλις τὰ 200 δολλάρια, ἔναντι τῶν σημερινῶν 400 τῆς Γερμανίας, 500—600 τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ Βελγίου καὶ 1600 τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Οὕτε φυσικὰ θὰ ἐπιτρέψη εἰς τὸν πληθυσμὸν νὰ μεταβάλλῃ βασικῶς τὸν σημερινὸν τρόπον ζωῆς του. Δεῦτερον ἡ διαπίστωσις ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶναι χώρα πτωχὴ σημαίνει ὅτι μία αἰσθητὴ αὐξήσις τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος δὲν θὰ ἐπέλθῃ ἀφ' ἑαυτῆς ἀλλὰ θὰ πραγματοποιηθῇ μόνον ἂν καταβάλωμεν συντόνους προσπάθειάς διὰ νὰ τὴν ἐπιτύχωμεν. Εἶναι δυστυχῶς ἀποδεδειγμένον ὅτι ὅσον πτωχοτέρα εἶναι μία χώρα, τόσον δυσχερεστέρα εἶναι κάθε προσπάθεια οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ὅσον πλουσιωτέρα εἶναι μία χώρα, τόσον εὐχερεστέρα καὶ σχεδὸν αὐτόματος εἶναι ἡ αὐξήσις τοῦ πλούτου τῆς. Ἄλλοτε ἐπιστεύετο τὸ ἀντίθετον, δηλαδή ὅτι ὅταν μία χώρα ἔχει φθάσει εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἢ περαιτέρω πρόοδος θὰ ἦτο κατ' ἀνάγκην βραδεῖα, ἐνῶ μία πτωχὴ χώρα εἶχε δυνατότητα μεγάλης καὶ ταχείας ἀναπτύξεως. Ἡ πείρα ἀπέδειξεν ὅτι ἡ αἰσιοδοξία αὕτη δὲν ἦτο δεδικοιολογημένη. Εἰς τὰς πλουσίας χώρας τὰ πάντα εὖνοοῦν τὴν αὐξήσιν τοῦ πλούτου, εἰς τὰς πτωχὰς χώρας ἡ ἀνεπάρκεια τῶν οἰκονομικῶν μέσων προκαλεῖ ἀντιθέσεις, ἀστάθειαν, ἀβεβαιότητα, ἢτοι καταστάσεις αἵτινες παρεμποδίζουν τὴν οἰκονομικὴν βελτίωσιν καὶ οὕτω συμβάλλουν εἰς τὸ νὰ παραμῆνῃ ἡ χώρα πτωχὴ. Διὰ νὰ ἐξέλθῃ μία χώρα ἀπὸ τὸν φαῦλον αὐτὸν κύκλον πρέπει, ταύτοχρόνως μὲ τὴν προσπάθειαν αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς, νὰ γίνῃ καὶ μία ἐνσυνείδητος καὶ συστηματικὴ προσπάθεια ἄρσεως τῶν ἐμποδίων τὰ ὁποῖα παρακωλύουν τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον.

παρά τὰς δυσχερείας τὰς ὁποίας τοῦτο ἐμφανίζει ἀκριβῶς διότι ἡ χώρα εἶναι πτωχή.

Τὰ ἀνωτέρω δὲν δικαιολογοῦν ποσῶς ἀπαισιοδοξίαν διὰ τὸ μέλλον τῆς χώρας.

Ἀκόμη ὀλιγώτερον δικαιολογοῦν τὸν ἰσχυρισμὸν, ποῦ ἐνίστε ἀκούομεν, ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν εἶναι οἰκονομικῶς βιώσιμος. Ἡ Ἑλλάς ἔχει ἱστορίαν χιλιετηρίδων κατὰ τὰς ὁποίας ὄχι μόνον ἔζησεν ἀλλὰ καὶ ἐμεγαλοῦργησεν. Ἡ ἀνεπάρκεια τῶν ὑλικῶν μέσων δὲν ἠμπόδισε τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας νὰ δημιουργήσουν ἕναν ἀπαράμιλλον πολιτισμὸν, ἴσως μάλιστα νὰ ὑπῆρξε μία ἀπὸ τὰς αἰτίας αἱ ὁποῖαι τοὺς ὠθησαν πρὸς τὰς πνευματικὰς ἐπιδιώξεις. Οὔτε ἠμπόδισε τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν Ἑλλάδα νὰ ὑπερνικήσῃ πρωτοφανῶς ἀντιξοοὺς περιστάσεις, νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς ἐθνικὰς τῆς ἐπιδιώξεις καὶ νὰ προδεύσῃ σταθερῶς.

Ἡ χώρα εἶναι πτωχή ἀλλ' ὁ Ἕλληνας ἔχει δημιουργήσει ἠθικὰς καὶ πνευματικὰς ἀξίας, αἱ ὁποῖαι πληροῦν τὴν ζωὴν του, ὅσον αἱ ὑλικάι ἀξίαι πληροῦν τὴν ζωὴν ἄλλων λαῶν. Εἶναι λιτός, δραστήριος, εὐφυής, ἐνθουσιώδης, προσηλωμένος εἰς τὴν οἰκογένειαν καὶ τὰς παραδόσεις. Ἡ μεγάλη πλειοψηφία τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ δὲν ζητεῖ οὔτε ἀνέσεις οὔτε πολυτέλειαν. Ζητεῖ τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς ἐξασφάλισιν εὐπρεποῦς βίου, ζητεῖ τὴν δυνατότητα νὰ ἐργασθῇ παραγωγικῶς καὶ τὴν δικαίαν κατανομήν θυσιῶν καὶ ὠφελειῶν. Ταῦτα δυνάμεθα νὰ τοῦ ἐξασφαλίσωμεν ἐὰν διαχειρισθῶμεν καλῶς τὰ κοινὰ καὶ ἔχωμεν πίστιν εἰς τὸ μέλλον τῆς χώρας.

Ἡ Ἑλλάς ὑπέστη ὄχι μόνον τεραστίας ὑλικὰς ζημίας ἐκ τοῦ πολέμου ἀλλὰ καὶ πλήρη ἐξάρθρωσιν τῆς οἰκονομίας τῆς. Τετραετὴς κατοχὴ ἀπὸ τρεῖς ἀνηλεεῖς ἐχθρούς, ἀνταρτοπόλεμος, ἐμφύλιος πόλεμος, συμμοριτισμὸς κλπ., ἐδημιούργησαν πλήρες οἰκονομικὸν χάος καὶ κατέστησαν τὸ ἔργον τῆς οἰκονομικῆς ἀνασυντάξεως πολὺ δυσκολώτερον ἢ εἰς ἄλλας χώρας. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ λησμονῶμεν ὅτι καὶ ἡ βοήθεια τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσεως αὐτῆς ὑπῆρξεν ἐπίσης μεγίστη.

Ἡ βοήθεια αὐτὴ προσεγγίζει τὰ δύο δισεκατομμύρια δολλαρίων καὶ συνεχίζεται εἰς εὐρείαν κλίμακα. Διὰ νὰ γίνῃ καλλίτερον ἀντιληπτὸν τὸ μέγεθος τῆς βοήθειας ταύτης, ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμηθῇ τις ὅτι ἡ ὀνομαστικὴ ἀξία ὀλοκλήρου τοῦ ἐξωτερικοῦ χρέους τῆς χώρας, τὸ ὁποῖον ἀντιπροσωπεύει δανεισμὸν μιᾶς ἑκατονταετίας, δὲν ὑπερβαίνει τὰ 500 ἑκατομμύρια δολλάρια, ἰσοδυναμοῦντα πρὸς ἕν περίπου δισεκατομμύριον σημερινῶν δολλαρίων. Πρὸς τούτοις γνωρίζομεν πάντες πόσον ἐπαχθεῖς ὑπῆρξαν οἱ ὅροι ὑπὸ τοὺς ὁποίους συνήψαμεν τὰ δάνεια ἐκεῖνα καὶ πόσον ἐπεβάρυνε τὴν οἰκονομίαν μας ἡ ἐξυπηρέτησις των. Τὰ δύο δισεκατομμύρια δολλάρια, τὰ ὁποῖα ἐλάβομεν μεταπολεμικῶς, μᾶς ἐδόθησαν δωρεὰν (πλὴν μικρῶν τινῶν ποσῶν τὰ ὁποῖα ἐλάβομεν ὑπὸ τύπον δανείου) καὶ οὐδεμίαν ὑποχρέωσιν δημιουργοῦν διὰ τὸ μέλλον.

Με τὴν σημαντικωτάτην καὶ γενναίαν ταύτην ἐνίσχυσιν καὶ μετὰ τὴν ζωτικότητα καὶ ἐργατικότητα τοῦ λαοῦ, ἡ παραγωγή μας ἀποκατεστάθη καὶ ἡ οἰκονομία μας ἀνεβίωσε. Σήμερον τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα εἶναι ἀνώτερον τοῦ προπολεμικοῦ. Οἱ ἀρμόδιοι ὑπολογίζουν ὅτι τόσον ἡ γεωργικὴ ὅσον καὶ ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή ἔχουν ὑπερβῆ σημαντικῶς τὰ προπολεμικὰ ἐπίπεδα. Αἱ συγκοινωνίαι ἔχουν πλήρως ἀποκατασταθῆ. Ἐπὶ πλεόν εἰς πολλοὺς τομεῖς ἐπετελέσθη πρόοδος τὴν ὁποίαν προπολεμικῶς δὲν θὰ ἠδυνάμεθα οὔτε κἂν νὰ φαντασθῶμεν ὡς δυνατὴν. Ἡ ἐλνοοσία, ἡ ὁποία ὑπῆρξε πραγματικὴ μᾶστιξ διὰ τὴν χώραν καὶ τὸν λαόν μας, ἐξηλείφθη σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου. Ἡ καλλιέργεια τῆς ὀρύζης ἐπεξετάθη εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι ἐντὸς ὀλίγου ὄχι μόνον δὲν θὰ ἔχωμεν ἀνάγκην εἰσαγωγῆς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, διὰ τὴν ὁποίαν μέχρι τοῦδε ἐδαπανῶμεν περὶ τὰ 6 ἑκατομμύρια δολλάρια ἑτησίως ἀλλ' ὅτι θὰ ἔχωμεν καὶ περίσσευμα πρὸς ἐξαγωγήν. Ἡ καλλιέργεια τοῦ βάμβακος ἐδιπλασιάσθη καὶ ἀφήνει πλεόνασμα. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις πρόκειται περὶ προϊόντων διὰ τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν μεγάλαι δυνατότητες διαθέσεως εἰς ξένας ἀγοράς μετὰ ἱκανοποιητικὰς τιμὰς. Ἡ ἀπόδοσις τῆς ἀλιείας ἐδιπλασιάσθη. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιβατηγῶν ἀεροπλάνων ἐτριπλασιάσθη, τῶν δὲ αὐτοκινήτων ηὐξήθη κατὰ 40 ο).ο.

Ἄν εἰς τὴν οὕτως ἀποκατασταθεῖσαν παραγωγήν μας προσθέσωμεν καὶ τὴν συνεχιζομένην γενναίαν ἀμερικανικὴν ἐνίσχυσιν, βλέπομεν ὅτι τὰ διαθέσιμα ἐν τῇ χώρᾳ ἀγαθὰ εἶναι σημαντικῶς ἀνώτερα τῶν προπολεμικῶν.

Παρ' ὅλα ταῦτα ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις ἐξακολουθεῖ νὰ ἐμπνέη πολλὰς ἀνησυχίας, ἡ δὲ ἐμπιστοσύνη εἰς τὸ μέλλον τῆς χώρας δὲν ἔχει εἰσέτι ἀποκατασταθῆ. Κατὰ τὴν γνώμην μου τοῦτο ὀφείλεται εἰς πέντε κυρίως λόγους :

Πρῶτον, εἰς τὴν ἐξάρτησιν ἐκ τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας, δεύτερον, εἰς τὴν συνεχιζομένην νομισματικὴν ἀστάθειαν, τρίτον, εἰς τὸ γεγονός ὅτι παρὰ τὴν αὐξήσιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος δὲν κατωρθώθη ν' ἀποκατασταθῆ τὸ ἰσοζύγιον τῶν ἐξωτερικῶν λογαριασμῶν, τέταρτον, εἰς τὴν πλημμελεῖ λειτουργίαν τῆς διοικητικῆς μηχανῆς καὶ πέμπτον, εἰς τὸ γεγονός ὅτι τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον σημαντικοῦ τμήματος τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι ἱκανοποιητικόν.

Κατωτέρω θὰ ἐξετάσω τὰς πέντε ταύτας μορφάς, ὑφ' ἃς ἐμφανίζεται τὸ σημερινὸν οἰκονομικὸν μας πρόβλημα καὶ θὰ προσπαθῆσω νὰ ὑποδείξω τὰς κατὰ τὴν κρίσιν μου καταλλήλους λύσεις πρὸς ἀντιμετώπισίν του.

Α'. Η ΕΞΑΡΤΗΣΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΒΟΗ-ΕΙΑΣ

Τὸ ἰσοζύγιον τῶν ἐξωτερικῶν πληρωμῶν ὑπῆρξε πάντοτε τὸ ἀσθενέστερον σημεῖον τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας. Αἱ δυνατότητες ἐξαγωγῆς περιορίζονται εἰς ὀλίγα εἰδικὰ προϊόντα, οἱ δὲ λοιποὶ συναλλαγματικοὶ πόροι εἶναι ἀσταθεῖς καὶ ἀβέβαιοι. Ἀφ' ἑτέρου, αἱ εἰσαγωγικαὶ ἀνάγκαι εἶναι ἐπιτακτικαὶ καὶ ἢ μὴ ἐπαρκῆς ἱκανοποίησις των δύναται νὰ προκαλέσῃ ἐξάρθρωσιν τῆς οἰκονομίας. Ταῦτα εἶναι ἐκδηλώσεις τῆς ἀνεπαρκείας τῶν πόρων μας καὶ τῆς τάσεώς μας νὰ καταναλίσκωμεν περισσότερον τῶν ὄσων παράγομεν. Ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους κατεφύγομεν ἐπανειλημένως εἰς τὸν ἐξωτερικὸν δανεισμὸν πρὸς κάλυψιν διαφόρων ἐκτάκτων καὶ ἐνίοτε καὶ τακτικῶν ἀναγκῶν. Τοῦτο κατὰ μὲν τὰς περιόδους εἰσροῆς τῶν ξένων κεφαλαίων ἐδημιούργει πρόσθετα μέσα πληρωμῆς εἰς τὸ ἐξωτερικόν, τὰ ὁποῖα ἔδιδον τὴν ἐντύπωσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀνέσεως, κατὰ δὲ τὸν ὑπόλοιπον χρόνον ἀπῆτει τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ξένων κεφαλαίων, ἥτις προεκάλει σοβαρὰν ἐπιβάρυνσιν τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, ὅσάκις δὲ αἱ διεθνεῖς ἢ ἐσωτερικαὶ συνθήκαι ἐξειλίσσοντο δυσμενῶς, ἦγεν εἰς ὑποτιμήσεις τοῦ νομίσματος καὶ πολλάκις εἰς πτωχεύσεις. Ἡ μεγάλη διεθνὴς κρίσις, ἥτις ἐξερράγη μετὰ τὸ 1929 ἠνάγκασε τὴν χώραν νὰ μεταβάλλῃ ῥιζικῶς τὸν τρόπον ἀντιμετωπίσεως τοῦ προβλήματος τῶν ἐξωτερικῶν τῆς πληρωμῶν. Ἡ συνέχισις τοῦ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ δὲν ἦτο πλέον δυνατὴ, αἱ ἐξαγωγαὶ καὶ οἱ λοιποὶ συναλλαγματικοὶ πόροι εἶχον ὑποστῆ καταστρεπτικὴν μείωσιν, ἡ ἐξαγωγή κεφαλαίων εἶχε λάβει μεγίστας διαστάσεις καὶ τὸ βάρος τοῦ δημοσίου χρέους εἶχε καταστῆ καταθλιπτικόν. Ἡ Γερμανία, ἥτις ὑπῆρξε πάντοτε ἡ σπουδαιότερα ἀγορὰ διὰ τὰ ἑλληνικὰ προϊόντα, εἰσήγαγε τὸ σύστημα τῶν διμερῶν συμφηφισμῶν, τὸ ὁποῖον ἀπεστέρει τὰς μετ' αὐτῆς συναλλασσομένης χώρας τῆς ἐλευθερίας νὰ ἐκλέγῃ τὰς ἀγορὰς ἐκ τῶν ὁποίων θὰ ἐπρομηθεύοντο τὰ εἰσαγόμενα εἶδη. Ἡ Μεγάλη Βρετανία ἔλαβε μέτρα εὐνοοῦντα τὰ προϊόντα τῆς Αὐτοκρατορίας εἰς βάρος τῶν προϊόντων ξένων χωρῶν. Ἡ Γαλλία εἰσήγαγεν αὐστηροὺς περιορισμοὺς ἐπὶ τῶν εἰσαγωγῶν, οἵτινες ἐπληττον καιρίως τὰ Ἑλληνικὰ προϊόντα. Τὴν δυσχερῆ ταύτην κατάστασιν ἀντεμετώπισαμεν διὰ τῆς ὑποτιμήσεως τοῦ νομίσματος, τῆς εἰσαγωγῆς ἐλέγχου ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος καὶ ποσοτικῶν περιορισμῶν ἐπὶ τῶν εἰσαγωγῶν καὶ διὰ τοῦ διακανονισμοῦ τοῦ δημοσίου χρέους ἐπὶ ὀλιγώτερον ἐπαχθῶν βάσεων. Χάρις εἰς τὰ μέτρα ταῦτα κατωρθώσαμεν νὰ ἰσοσκελίσωμεν τοὺς ἐξωτερικοὺς μας λογαριασμοὺς, νὰ

διατηρήσωμεν πλήρη νομισματικήν σταθερότητα ἐπὶ μίαν δεκαετίαν, νὰ αὐξήσωμεν σημαντικῶς τὴν γεωργικὴν καὶ βιομηχανικὴν παραγωγὴν, νὰ ἐνισχύσωμεν τὴν ἐκτέλεσιν δημοσίων ἔργων, ν' αὐξήσωμεν τὰς στρατιωτικὰς δαπάνας καὶ διὰ πρώτην φοράν ἴσως ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, νὰ κάμωμεν πάντα ταῦτα, χωρὶς νὰ προσφύγωμεν εἰς τὸ ξένον κεφάλαιον. Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι τ' ἀνωτέρω ἐπετεύχθησαν εἰς περίοδον διεθνoῦς οἰκονομικῆς κρίσεως πρέπει νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὅτι ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν ἠκολουθήσαμεν ὑπῆρξεν ἐπιτυχὴς καὶ ἐξυπηρέτησε τὰ πραγματικὰ συμφέροντα τῆς χώρας. Οἱ ἐκφράζοντες δυσφορίαν διὰ τοὺς ἐλέγχους καὶ περιορισμούς, οἵτινες εἶχον ἐπιβληθῆ, ἐλησάνουν ὅτι οἱ εἰς τὴν διάθεσίν μας συναλλαγματικοὶ πόροι ἦσαν ἀνεπαρκεῖς διὰ τὴν κάλυψιν ὅλων τῶν ἀναγκῶν μας καὶ ὅτι ὑπῆρχον ἀνάγκαι περισσότερον καὶ ἀνάγκαι ὀλιγώτερον ἐπιτακτικά. Ὁ ἔλεγχος καὶ οἱ περιορισμοὶ ἀπέβλεπον εἰς τὸ νὰ ἰκανοποιηθοῦν πρῶτον αἱ ἀνάγκαι εἰς τρόφιμα, καύσιμα, πρώτας ὕλας καὶ ἄλλα εἶδη ἀπαραίτητα διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς οἰκονομίας, αἱ δὲ λοιπαὶ ἀνάγκαι νὰ ἰκανοποιηθοῦν μόνον ἐὰν ἐπῆρκουν τὰ εἰς τὴν διάθεσίν μας συναλλαγματικὰ μέσα. Ὅτι ὁ ἔλεγχος καὶ οἱ περιορισμοὶ δὲν εἶχον ἄλλον σκοπὸν, ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁσάκις ηὔξανον τὰ συναλλαγματικὰ μέσα ἐχαλαροῦντο ἀντιστοίχως οἱ περιορισμοὶ. Οὕτω τὸ 1937, ὁπότε αἱ ἐξαγωγαὶ μας καὶ οἱ λοιποὶ συναλλαγματικοὶ πόροι ηὔξήθησαν αἰσθητῶς λόγῳ εὐνοϊκῶν διεθνῶν ἐξελίξεων, ἤρθησαν πλεῖστοι ὅσοι περιορισμοὶ, μὲ ἀποτέλεσμα ν' αὐξηθοῦν σημαντικῶς καὶ αἱ εἰσαγωγαὶ μας.

Ἡ κατάστασις τῆς οἰκονομίας μας μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἦτο τοιαύτη ὥστε δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ καν λόγος περὶ ἐξωτερικοῦ ἰσοζυγίου. Αἱ ἐξαγωγαὶ ἦσαν σχεδὸν ἀνύπαρκτοι, αἱ δὲ ἀνάγκαι μας διὰ παντὸς εἶδους ἀγαθὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἦσαν τεράστια. Τὰς ἀνάγκας ταύτας κατὰ τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη ἐκάλυψεν ἡ βοήθεια τῆς UNRRA ἀλλὰ πρὸς συμπλήρωσιν αὐτῆς διεθέσαμεν καὶ ὀλόκληρον σχεδὸν τὸ συναλλαγματικὸν ἀπόθεμα τῆς χώρας εἰς χρυσόν, δολλάρια καὶ λίρας Ἀγγλίας. Μετὰ ταῦτα τὴν ἐνίσχυσιν τῆς χώρας, οἰκονομικὴν καὶ στρατιωτικὴν, ἀνέλαβον ἀπ' εὐθείας αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, αἵτινες διέθεσαν μέχρι σήμερον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἄνω τοῦ 1,5 δισεκατομμυρίου δολλαρίων.

Τὰ ἐλλείμματα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον ἐξειλίχθησαν περίπου ὡς κάτωθι :

*Ἔτος	Ἑκατομμ. δολλάρια
1946	300
1947	200
1948	320
Ἰούν. 1949—Ἰαν. 1950	310
Ἰούν. 1950—Ἰαν. 1951	290

{Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι δὲν περιλαμβάνουν τὴν ἀξίαν τοῦ ἀποσταλέντος

ἡμῖν στρατιωτικοῦ ὑλικοῦ, ἀλλὰ περιλαμβάνουν τὴν ἀξίαν τῶν εἰδῶν συντηρήσεως τοῦ στρατοῦ, ἅτινα ἀπὸ τοῦ 1950 χρηματοδοτοῦνται ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴν βοήθειαν. Τὸ ποσὸν τῶν 320 ἑκατομμυρίων δολλαρίων διὰ τὸ 1948 καὶ 310 ἑκατομμυρίων διὰ τὸ 1949—50 προκύπτει ἐξ ὑπολογισμῶν κατὰ προσέγγισιν διότι δὲν εἶχον ἀκριβῆ στοιχεῖα διὰ τὰ ἔτη ταῦτα περὶ τῆς ἀξίας τῶν εἰσαχθέντων διὰ τὸν στρατὸν ἐφοδίων. Τὴν πιθανὴν ἀξίαν τῶν ἐφοδίων τούτων ὑπελογίσαμεν εἰς 40 ἑκατομ. δολλάρια, τὸ ποσὸν δὲ τοῦτο προσεθέσαμεν εἰς τὸ ἔλλειμμα ἄνευ τῶν ἐφοδίων, ὅπερ διὰ τὸ 1948 ὑπολογίζεται εἰς 280 ἑκατομ. δολλάρια, διὰ δὲ τὸ 1949—50 εἰς 270 ἑκατομ.).

Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ μείωσις τῆς ἐξαρτήσεως ἀπὸ τῆς ξένης βοήθειας δὲν ὑπῆρξεν ἀνάλογος πρὸς τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Ἡ παραγωγή ἔχει νῦν ὑπερβῆ τὰ προπολεμικὰ ἐπίπεδα, ὅπερ σημαίνει ὅτι ἡ περαιτέρω αὔξησις αὐτῆς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι τόσον ταχεῖα ὅσον ἡ τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν, θὰ ἐξαρτηθῆ δὲ ἐν πολλοῖς ἐκ τῆς προσπάθειας τὴν ὁποῖαν θὰ καταβάλωμεν εἰς τὸν τομέα τῆς ἀνασυγκροτήσεως. Συνεπῶς δὲν δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι ὁ βαθμὸς τῆς ἐξαρτήσεως ἀπὸ τῆς ἑξωθεν βοήθειας θὰ μειωθῆ ἀφ' ἑαυτοῦ κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη συνεπείᾳ τῆς αὔξησεως τῆς παραγωγῆς. Ἄν δὲν μεταβάλωμεν βασικῶς τὴν οἰκονομικὴν μας πολιτικὴν, εἶναι λίαν πιθανὸν ὅτι ἐπὶ ἄρκετὰ ἔτη ἡ ἐξάρτησις ἐκ τῆς ἑξωθεν βοήθειας δὲν θὰ εἶναι πολὺ μικρότερα τῆς σημερινῆς. Τοῦτο σημαίνει ὅτι μία αἰσθητὴ περικοπὴ τῆς βοήθειας θὰ δύναται νὰ προκαλέσῃ ἐξάρθρωσιν, ἂν μὴ κατάρρυσιν, τῆς οἰκονομίας μας ἢ νὰ μᾶς ἀναγκάσῃ νὰ ἐγκαταλείψωμεν πλήρως τὴν προσπάθειαν ἀνασυγκροτήσεως. Καὶ ἐρωτᾶται : (α) Δυνάμεθα νὰ ἀναμένωμεν ὅτι ἡ βοήθεια θὰ συνεχισθῆ ἐπὶ μακρὸν εἰς τὴν σημερινὴν τῆς κλίμακα καὶ (β) συμφέρει εἰς τὴν χώραν νὰ ἐξακολουθήσῃ εὐρισκομένη εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἐξαρτήσεως ἐκ τῆς ξένης βοήθειας ;

Ἐπὶ τῆς ἀποψις, ἡ ὁποία δὲν διατυποῦται μὲν ῥητῶς, οὐχ ἤττον ὅμως ἐπηρεάζει ἀποφασιστικῶς τὰς σκέψεις καὶ πράξεις πολλῶν ἐκ τῶν ἀσχολουμένων μὲ τὰ κοινά, κατὰ τὴν ὁποῖαν κυρία φροντίς τῆς πολιτικῆς μας πρέπει νὰ εἶναι ἡ συνέχισις καὶ, εἰ δυνατόν, ἡ αὔξησις τῆς ἑξωθεν βοήθειας. Κατὰ τὴν ἀποψιν ταύτην ἐξαρτᾶται ἐν πολλοῖς ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ἀπὸ τὴν δεξιότητα καὶ ἐπιμονὴν μὲ τὴν ὁποῖαν ἐμφανίζομεν τὴν ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν διατήρησιν τῆς βοήθειας. Ὅτι τοῦτο εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον τῆς χώρας θεωρεῖται τόσον πρόδηλον ὥστε δὲν συζητεῖται κἄν. Τονίζονται ἰδιαιτέρως μερικὰ ἀναμφισβήτητα πράγματα, ὅτι δηλαδὴ ἡ Ἑλλὰς ἐθυσίασε τὰ πάντα ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἀγῶνος, ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ὑπέφερεν ὅσον οὐδεὶς ἄλλος λόγῳ τῆς ἡρωϊκῆς του στάσεως, ὅτι οἱ ἔροι ὑπὸ τοὺς ὁποίους καὶ σήμερον ἀκόμη ζῆ εἶναι δυσμενεῖς καὶ οἵαδήποτε χειροτέρευσις αὐτῶν δὲν εἶναι νοητὴ καὶ τέλος ὅτι ἡ ἀνάγκη τῆς βοήθειας πηγάζει

ἐν πολλοῖς ἐκ τῆς μεταβολῆς τῶν διεθνῶν συνθηκῶν διὰ τὴν ὁποίαν δὲν εὐθύνεται ἡ Ἑλλάς. Προβάλλεται ἐπίσης τὸ ἐπιχείρημα ὅτι αἱ παρέχουσαι τὴν βοήθειαν χῶραι εἶναι τόσον πλούσιαι ὥστε δύνανται ἄνευ αἰσθητῆς ἐπιβαρύνσεως νὰ ἐξακολουθήσουν παρέχουσαι τὴν βοήθειαν. Πολλάκις τέλος θεωρεῖται ὅτι ἡ ὠφέλεια ἐκ τῆς διατηρήσεως τῆς ἀμερικανικῆς βοηθείας δὲν εἶναι μόνον οἰκονομικὴ ἀλλὰ καὶ πολιτικὴ διότι προκαλεῖ τὸ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν Ἑλλάδα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ὅπερ ἀποτελεῖ πρόσθετον ἐγγύησιν διὰ τὴν ἀσφάλειαν καὶ ἀκεραιότητα τῆς χώρας.

Ἡ ἀποψις αὕτη περὶ τῆς ξένης οἰκονομικῆς βοηθείας δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὰ ἑξῆς :

(α) Αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι ἀνέλαβον νὰ ἐκτελέσουν πρόγραμμα ἐξοπλισμοῦ ἑαυτῶν καὶ τῶν συμμάχων των, τὸ ὁποῖον θὰ στοιχίσῃ ὑπὲρ τὰ 70 δισεκατομμύρια δολλάρια ἐτησίως ἐπὶ ἄρκετὰ ἔτη καὶ θὰ ἀπορροφήσῃ περὶ τὰ 20 ο)ο τοῦ Ἀμερικανικοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος. Πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν δαπανῶν τούτων ἐπιβάλλονται νέαι βαρεῖαι φορολογίαι ἐπὶ τῶν πολιτῶν καὶ γίνονται αὐστηραὶ περικοπαὶ εἰς πάσας τὰς λοιπὰς κρατικὰς δαπάνας, αἵτινες ματαιώνουν τὴν κάλυψιν ἐπιτακτικῶν ἀναγκῶν τῆς κοινωνίας, ὅπως ἡ ἀνέγερσις σχολείων, ἡ ἐκτέλεσις δημοσίων ἔργων, ἡ ἐπέκτασις τοῦ ὁδικοῦ δικτύου κλπ. Ἐν ὄψει τούτων δὲν πρέπει ν' ἀποκλείωμεν τὴν πιθανότητα ὅτι τὸ Ἀμερικανικὸν Κογκρέσσον, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀποκλειστικὴν ἀρμοδιότητα ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, θὰ προβῇ εἰς περαιτέρω μειώσεις τῆς εἰς ξένας χώρας παρεχομένης βοηθείας. Ἦδη ἡ βοήθεια αὕτη περιεκόπη ἀπὸ 3.700 ἑκατ. δολλάρια κατὰ τὸ 1949-50 καὶ 2.500 ἑκατ. κατὰ τὸ 1950-51, εἰς 1.000 περίπου ἑκατ. διὰ τὸ ἔτος 1951-52. Ἡ Ἑλλάς δὲν ἠσθάνθη εἰσέτι τὸν ἀντίκτυπον τῶν περικοπῶν τούτων, διότι ἐν τῷ μεταξύ εἶχε βελτιωθῆ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἡ θέσις τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ ἄλλων χωρῶν τῆς Δύσεως, ὥστε ὀλόκληρον σχεδὸν τὸ βάρος τῆς περικοπῆς ἔπεσεν ἐπ' αὐτῶν. Ἦδη αἱ χῶραι αὗται ἢ δὲν μετέχουν τοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς βοηθείας ἢ εἶδον τὸ μερίδιόν των περιοριζόμενον ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε τὰ περιθώρια περαιτέρω περικοπῶν εἰς βάρος των νὰ εἶναι κατ' ἀνάγκην περιορισμένα. Ταῦτοχρόνως τὰ προγράμματα ἐπανεξοπλισμοῦ, τὰ ὁποῖα ἀνέλαβον νὰ ἐκτελέσουν, ἔχουν ἐπηρεάσει δυσμενῶς τὴν οἰκονομικὴν των κατάστασιν καὶ ἀπαιτοῦν τὴν χορήγησιν νέας βοηθείας παρὰ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Ἐν ὄψει τῶν ἀνωτέρω, δὲν εἶναι πιθανὸν ὅτι ἡ πρὸς τὴν Ἑλλάδα βοήθεια θέλει διατηρηθῆ εἰς τὰ σημερινὰ της ἐπίπεδα.

(β) Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σημερινῶν δεδομένων, εἶναι δυνατὴ ἢ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀκριβῆς διάγνωσις τῶν πιθανῶν κατευθύνσεων τῆς Ἀμερικανικῆς πολιτικῆς εἰς τὸ ἀμέσως προσεχὲς μέλλον, ἥτοι ἐντὸς τῶν δύο προσεχῶν ἐτῶν. Πέραν ὅμως τούτου οὐδεμία ἔγκυρος πρόβλεψις δύναται νὰ γίνῃ. Μεταβολὴ τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς καταστάσεως καὶ τῶν ἐπικρα-

τουσῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἀντιλήψεων εἶναι δυνατὸν νὰ φέρῃ ριζικὴν μεταβολὴν εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Μεταβολὴ τῶν διεθνῶν συνθηκῶν δύναται ἐπίσης νὰ ἐπηρεάσῃ ἀποφασιστικῶς τὴν στάσιν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν εἰς τὸ ζήτημα τῆς οἰκονομικῆς βοήθειας πρὸς ξένας χώρας. Πρὸς τούτοις δέον νὰ ἔχη τις ὑπ' ὄψιν ὅτι τοιούτου εἴδους μεταβολαὶ εἶναι δυνατὲν νὰ ἐπέλθουν αἰφνιδίως καὶ ἄνευ προειδοποιήσεως καὶ ἐπομένως νὰ μᾶς εὗρουν ἀπαρασκευάστους νὰ τὰς ἀντιμετωπίσωμεν. Ἐν ᾧ τῆς ἀβεβαιότητος ταύτης νομίζω ὅτι θὰ ἦτο ἄκρως ριψοκίνδυνον νὰ στηρίξωμεν τὴν πολιτικὴν μας ἐπὶ τῆς ἐλπίδος ὅτι ἡ ξένη βοήθεια θὰ συνεχισθῇ εἰς τὴν σημερινὴν περίπτου κλίμακα ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν.

(γ) Ἐφ' ὅσον κύριον σκοπὸν τῆς πολιτικῆς μας θεωροῦμεν τὴν διατήρησιν τῆς ξένης βοήθειας, ἀναγκαζόμεθα, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦτο, νὰ τονίζωμεν ἰδιαίτερος τὰς ἀδυναμίας τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας, νὰ ἐπισείωμεν τὸν κίνδυνον καταρρεύσεως ἐν περιπτώσει περικοπῆς τῆς βοήθειας καὶ νὰ ἐμφανίζωμεν ὅτι τὸ πᾶν ἐν Ἑλλάδι ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς συνεχίσεως τῆς βοήθειας. Οὕτως ὁμως δημιουργοῦμεν μίαν ἀτμόσφαιραν ἀπαισιοδοξίας καὶ κλονίζωμεν καὶ αὐτὴν τὴν ὀλίγην ἐμπιστοσύνην, ἡ ὁποία ὑπάρχει ἐν τῇ χώρᾳ. Τοῦτο ἐντείνει τὴν ζήτησιν χρυσοῦ καὶ τὴν ἐξαγωγὴν κεφαλαίων, ὁδηγεῖ εἰς ἀποκρύψεις ἐμπορευμάτων καὶ ἐνεργεῖ ἀνασταλτικῶς ἐπὶ τῆς παραγωγικῆς προσπάθειας. Ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπολογισθῇ ἡ ζημία τὴν ὁποίαν ὑφίσταται ἡ οἰκονομία ἐκ τῆς οὕτω προκαλουμένης ἀβεβαιότητος καὶ ἀπαισιοδοξίας νομίζω ὅτι θὰ ἐπεδεικνύετο οὐχὶ μικρότερα τῆς περικοπῆς τὴν ὁποίαν ἐπιδιώκομεν νὰ ἀποφύγωμεν.

(δ) Ἡ συγκέντρωσις τῶν προσπαθειῶν μας ὅπως ἐπιτύχωμεν τὴν διατήρησιν τῆς βοήθειας καὶ ἡ τεραστία σημασία, τὴν ὁποίαν ἀποδίδομεν εἰς τὸν παράγοντα τοῦτον, μᾶς κάμνουν νὰ παραμελῶμεν τὰς ἄλλας δυνατότητας προσπερισμοῦ συναλλαγματος καὶ ἰδίᾳ τὴν τοποθέτησιν τῶν προϊόντων μας εἰς ξένας ἀγοράς. Τοῦτο, ὅχι μόνον καθιστᾷ τὴν ἐξάρτησίν μας ἐκ τῆς ξένης βοήθειας μεγαλυτέραν παρ' ὅ,τι εἶναι ἀναγκαῖον, ἀλλὰ καὶ ζημιοῖ σοβαρῶς τὴν οἰκονομίαν μας διότι μᾶς κάμνει νὰ χόνωμεν εὐκαιρίας αἱ ὁποῖαι ἀναμφισβητήτως ὑπάρχουν πρὸς ἐξαγωγὴν τῶν προϊόντων μας καὶ νὰ ἀφήνωμεν ἄλλους νὰ ἐκμεταλλεύωνται τὰς εὐκαιρίας ταύτας. Ὅπως θὰ ἐκθέσω κατωτέρω, ἐὰν εἴχομεν καταβάλει τὴν ἀναγκαίαν προσπάθειαν, αἱ ἐξαγωγαὶ μας θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ εἶναι πολὺ ἀνώτεροι τῶν σημερινῶν, παρὰ τὰς δυσχερείας, τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζομεν.

(ε) Τὸ λεγόμενον ὅτι ἡ οἰκονομικὴ μας ἐξάρτησις ἐκ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἀποτελεῖ ἐγγύησιν διὰ τὴν ἀσφάλειάν μας δὲν εὐσταθεῖ. Τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν διὰ τὴν χώραν μας ὀφείλεται εἰς στρατηγικούς λόγους καὶ εἰς τὴν κοινότητα τῶν συμφερόντων, ἡ δὲ οἰκονομικὴ βοήθεια παρέχεται ἀκριβῶς διότι ὑπάρχει αὐτὸ τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἀσφάλειαν καὶ ἀνεξαρτησίαν μας. Ἡ μικρότερα ἐξάρτησις ἐκ τῆς ξένης οἰκο-

νομικῆς βοήθειας ὄχι μόνον δὲν θὰ ἐμείου τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο ἀλλὰ τούναντι θὰ τὸ ἐνίσχυε διότι θὰ ἔθετε τὴν συμμαχίαν τῶν δύο χωρῶν ἐπὶ ὀλιγώτερον ἐπαχθῶν διὰ τὴν μίαν βάσεων.

Τὸ συμπέρασμά μου εἶναι ὅτι τὸ πραγματικὸν ἐθνικὸν συμφέρον ἀπαιτεῖ ἔπως, ὄχι μόνον ἀντιμετωπίσωμεν σοβαρῶς τὴν πιθανότητα περικοπῆς τῆς ἐξωτερικῆς βοήθειας, ἀλλὰ καὶ ἐπιδιώξωμεν ἐνεργῶς ἡμεῖς αὐτοὶ νὰ καταστήσωμεν βαθμηδὸν τὴν χώραν ἀνεξάρτητον τῆς βοήθειας ταύτης.

Τὸ πρόβλημα θὰ ἦτο ἀπλοῦν ἐὰν ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις ἦτο εἰς θέσιν νὰ μᾶς δηλώσῃ ὑπευθύνως ἐπὶ ποίας βοήθειας θὰ ἠδυνάμεθα νὰ βασισθῶμεν κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη καὶ διὰ ποῖον χρονικὸν διάστημα. Τοῦτο ὅμως ἀποκλείεται ὑπὸ τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας λειτουργεῖ τὸ Ἀμερικανικὸν πολίτευμα. Ὡς εἶπον ἀνωτέρω, μόνον ἀρμόδιον ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι τὸ Ἀμερικανικὸν Κογκρέσσον, τὸ ὁποῖον δὲν δέχεται νὰ δεσμευθῇ ἐπὶ ζητημάτων κρατικῶν δαπανῶν πέραν τοῦ ἐνὸς ἔτους ἀκόμη καὶ ὅταν πρόκειται περὶ ἀναγκῶν τοῦ Ἀμερικανικοῦ λαοῦ.

Ἐνώπιον τῆς ἀδυναμίας νὰ γνωρίζωμεν τὰς Ἀμερικανικὰς προθέσεις διὰ τὸ μέλλον, τὸ μόνον ποῦ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ κάμωμεν εἶναι νὰ κρίνωμεν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σημερινῶν ἐνδείξεων. Νομίζω ὅτι αἱ ἐνδείξεις αὗται δικαιολογοῦν τὰ κάτωθι δύο συμπεράσματα :

Πρῶτον, ὅτι δοθέντος ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία δὲν εἶναι παρεσκευασμένη δι' ἀπότομον περιορισμὸν τῆς βοήθειας, τοιοῦτος περιορισμὸς θὰ ἠδύνατο νὰ προκαλέσῃ σοβαρώτατον κλονισμὸν ἐν τῇ χώρᾳ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο ἀντίθετον πρὸς τὰς βασικὰς ἐπιδιώξεις τῆς Ἀμερικανικῆς πολιτικῆς. Συνεπῶς, ὅσονδήποτε καὶ ἂν μεταβληθοῦν αἱ κατευθύνσεις τῆς πολιτικῆς ταύτης καὶ ὅσονδήποτε καὶ ἂν περιορισθῇ ἡ ἔκτασις τῆς πρὸς τὰς ξένας χώρας βοήθειας, δὲν εἶναι πιθανὸν ὅτι ἡ Ἑλλάς θὰ ἀφεθῇ ἐντελῶς εἰς τὴν τύχην της καὶ ὅτι δὲν θὰ τῆς δοθῇ κάποια πίστωσις χρόνου διὰ νὰ προσαρμόσῃ τὴν οἰκονομίαν της πρὸς τὴν νέαν κατάστασιν.

Δεύτερον, ἡ πιθανότης διατηρήσεως ἐπὶ πολλὰ ἀκόμη ἔτη τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας εἰς τὰ σημερινὰ της ἐπίπεδα εἶναι τόσον μικρὰ ὥστε θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποκλεισθῇ.

Ἐὰν τὰ δύο ταῦτα συμπεράσματα εἶναι ὀρθὰ θὰ ἔπρεπε νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἐπιβάλλεται νὰ κατευθύνωμεν οὕτω τὴν οἰκονομικὴν μας πολιτικὴν, ὥστε νὰ ἐπιτύχωμε τὴν βαθμιαίαν μείωσιν τῆς ἐξαρτήσεως τῆς χώρας μας ἐκ τῆς ἑξωθεν οἰκονομικῆς βοήθειας. Ὁ ῥυθμὸς μὲ τὸν ὁποῖον θὰ ἐπεδιώκετο ἡ μείωσις αὕτη καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον θὰ ἐπετυγχάνετο, εἶναι ζητήματα τὰ ὁποῖα χρήζουν εὐρυτέρας συζητήσεως καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι φυσικὸν νὰ ὑπάρχουν πλείονες τῆς μιᾶς ἀντιλήψεις. Ἐνδεικτικῶς ἀπλῶς ὑποβάλλω τὸ κάτωθι πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν γνώμην μου ἀνταποκρίνεται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον εἰς τὴν σημερινὴν προοπτικὴν καὶ εἰς τὴν δημιουργηθεῖσαν ἐν Ἑλλάδι πραγματικότητα :

ΕΞΩΘΕΝ ΒΟΗΘΕΙΑ

(μὴ περιλαμβανομένης τῆς ἀξίας τῶν εἰδῶν συντηρήσεως τοῦ στρατοῦ, τῶν καλουμένων κοινοχρήστων εἰδῶν)

1950 — 51 (πραγματοποιηθεῖσα)	230	έκατ.	δολλάρια
1951 — 52	185	»	»
1952 — 53	130	»	»
1953 — 54	100	»	»
1954 — 55	75	»	»
1955 — 56	50	»	»

Αἱ δυνατότητες περικοπῆς κατὰ τὸ τρέχον οἰκονομικὸν ἔτος εἶναι περὶ ὀλίγον, διότι θὰ ἀπαιτηθῆ χρόνος πρὶν ἢ τὰ μέτρα, τὰ ὅποια εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὴν μείωσιν τῆς ἐξαρτήσεως ἐκ τῆς ξένης βοήθειας, τεθοῦν ἐν ἰσχύϊ καὶ ἀποδώσουν ἀποτελέσματα. Περὶ τῶν μέτρων τούτων θὰ ὁμιλήσω κατωτέρω. Ἐνταῦθα ἐπιθυμῶ νὰ τονίσω ὅτι ἐν τοιοῦτον πρόγραμμα δὲν θὰ εἶχε πιθανότητος ἐπιτυχίας, οὐδὲ κἂν ἐφαρμογῆς, ἐὰν δὲν ἐτύγχανε τῆς ἐπιδοκιμασίας ὀλοκλήρου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου καὶ δὲν κατηρτίζετο τῇ συνεργασίᾳ τῶν κυριωτέρων πολιτικῶν παραγόντων τῆς χώρας. Δοθέντος ὅτι αἱ Κυβερνήσεις ἐν Ἑλλάδι εἶναι βραχύβιοι, ἢ ἐκτέλεσις ἐνὸς προγράμματος μακρᾶς διαρκείας, ὅπως τὸ ἀνωτέρω, ὅπερ ἀπαιτεῖ συνοχὴν καὶ σταθερότητα εἰς τὴν ἀκολουθουμένην οἰκονομικὴν πολιτικὴν, θὰ ἦτο ἀδύνατος ἐὰν δὲν ὑπῆρχε προηγουμένη συμφωνία μεταξὺ τῶν κομμάτων. Ὅμοίως, ἄνευ τοιαύτης συμφωνίας θὰ ἦτο εὐχερέστατον εἰς τὴν ἐκάστοτε ἀντιπολίτευσιν νὰ παρεμποδίζῃ ἢ καὶ νὰ ματαιοῖ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος, καταγγέλλουσα τὴν Κυβέρνησιν ὡς ἐπιβάλλουσαν περιττὰς θυσίας εἰς τὸν πληθυσμὸν καὶ ὑποδεικνύουσα ὡς ἐπωφελεστέραν διὰ τὴν χώραν τὴν ἐπιδίωξιν μεγαλυτέρας ἐξωθεν βοήθειας.

Ὅτι μία συμφωνία τοῦ πολιτικοῦ κόσμου περὶ τῆς ἀνάγκης βαθμιαίας μείωσεως τῆς ἐξαρτήσεως ἐκ τῆς ἐξωθεν βοήθειας καὶ περὶ τοῦ τρόπου ἐπιδιώξεως αὐτῆς θὰ ἦτο πρὸς τὸ συμφέρον τῆς χώρας, εἶναι, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἀναμφισβήτητον. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι μία τοιαύτη ἐνέργεια θὰ ἦτο καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῦ τούτου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου. Οὐδεὶς δύναται νὰ προβλέψῃ ποῖον κόμμα θὰ εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀρχὴν ὅταν ἡ χώρα θὰ ἔχῃ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰς συνεπείας μιᾶς περικοπῆς τῆς ἐξωθεν βοήθειας. Συνεπῶς κάθε κόμμα ἔχει συμφέρον πρῶτον μὲν νὰ μὴ εὐρεθῆ ἢ χώρα ἀπαράσκευος ἐνώπιον τοιαύτης περικοπῆς καὶ δεύτερον ἢ ἀνάγκη λήψεως ριζικῶν μέτρων πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσεως νὰ μὴ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον πολιτικῆς ἐκμεταλλεύσεως.

Γνωρίζω ὅτι ὑπάρχουν ἀντιρρήσεις κατὰ τῆς λύσεως τοῦ προβλήματος τῆς ἐξαρτήσεως ἐκ τῆς ξένης βοήθειας, τὴν ὁποῖαν εἰσηγοῦμαι, καὶ ὅτι τινὲς τῶν ἀντιρρήσεων τούτων εἶναι σοβαραί.

Ἡ πρώτη ἀντίρρησης εἶναι ὅτι, ἐφ' ὅσον δὲν γνωρίζομεν τὰς Ἀμερικανικὰς προθέσεις, ὑπολογισμοὶ ὡς οἱ ἐνταῦθα προτεινόμενοι εἶναι κατ' ἀνάγκην αὐθαίρετοι καὶ συνεπῶς δὲν ἀποτελοῦν ἀσφαλῆ βάσιν διὰ τὸν καθορισμὸν τῆς οἰκονομικῆς μας πολιτικῆς. Τί θὰ συμβῆ, θὰ ἐρωτηθῆ, ἐὰν ἡ Ἀμερικανικὴ βοήθεια περικοπῆ περισσότερον καὶ ἐνωρίτερον ἀφ' ὅ,τι θὰ ἔχωμεν παρασκευασθῆ νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ; Δὲν θὰ εὐρεθῶμεν τότε ἐνώπιον τῶν αὐτῶν δυσχερειῶν, τὰς ὁποίας ἐπιδιώκομεν νὰ ἀποφύγωμεν διὰ τῆς προτεινομένης λύσεως ; Ἡ ἀπάντησις εἶναι ὅτι σκοπὸς τοῦ προγράμματος εἶναι νὰ ἐπιτευχθῆ ἡ μείωσις τῆς ἐξαρτήσεως ἐκ τῆς ἔξωθεν βοηθείας διὰ προσπάθειας περὶ τῆς ὁποίας θὰ συμφωνήσουν πάντες ὅτι εἶναι δυνατὴ καὶ ἐπιθυμητή. Ἄν ὁ βαθμὸς τῆς μειώσεως τῆς ἐξαρτήσεως ἀποδειχθῆ μικρότερος τῆς περικοπῆς τῆς βοηθείας θὰ εἴμεθα πάντως καλλίτερον εἰς θέσιν ν' ἀντιμετωπίσωμεν τὴν δημιουργηθησομένην κατάστασιν ἢ ἐὰν δὲν εἴχομεν καταβάλλει τὴν προσπάθειαν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπιβάλλεται ν' ἀναγνώρισθῆ εἶναι ὅτι ἡ ἀκολουθουμένη σήμερον πολιτικὴ χρήζει ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀναθεωρήσεως, διότι στηρίζεται εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἡ ξένη βοήθεια θὰ συνεχισθῆ ἐπὶ μακρὸν εἰς τὴν σημερινὴν τῆς κλίμακα.

Ἐτέρα ἀντίρρησης κατὰ τῆς προτεινομένης λύσεως εἶναι ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῆ παρὰ τῶν Ἀμερικανῶν ὡς προεξόφλησις τῆς βοηθείας τῶν τὴν ὁποίαν δὲν ἔχομεν δικαίωμα νὰ κάμωμεν. Τοῦτο ὅμως εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποφευχθῆ ἐὰν καταστήσωμεν σαφές ὅτι σκοπὸς μας εἶναι νὰ μειώσωμεν τὴν ἐξάρτησιν τῆς χώρας μας ἐκ τῆς ἔξωθεν βοηθείας δι' ἐσωτερικῆς προσπάθειας συμφώνου πρὸς τὰς καθ' ἡμᾶς ὑπαρχούσας δυνατότητας καὶ ὄχι νὰ προδικάσωμεν τὴν Ἀμερικανικὴν βοήθειαν. Νομίζω μάλιστα ὅτι μία τοιαύτη καθαρῶς Ἑλληνικὴ πρωτοβουλία θὰ εἶχε λίαν εὐμενῆ ἀπήχησιν εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν κοινὴν γνώμην καὶ θὰ ἠὔξανε τὰς πιθανότητας ἐξασφαλίσεως τῆς ἐνισχύσεως, τὴν ὁποίαν θὰ χρειασθῆ ἡ χώρα προτοῦ καταστῆ οἰκονομικῶς ἀνεξάρτητος. Τὸ πρόγραμμα ὅπερ προτείνω θὰ συνέτεινεν εἰς τὸ νὰ διαλυθῶσι μερικαὶ ἀνησυχίαι ἐν Ἀμερικῇ καὶ θὰ ἀπετέλει ἔμπρακτον διαβεβαίωσιν πρὸς τὴν Ἀμερικανικὴν κοινὴν γνώμην ὅτι δὲν πρόκειται νὰ γίνωμεν μόνιμον βάρος τοῦ Ἀμερικανικοῦ λαοῦ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ ἠὔξανεν ἀναμφισβητήτως τὴν ἐπιθυμίαν τῶν Ἀμερικανῶν νὰ μᾶς βοηθήσουν, ἵνα καταστῶμεν οἰκονομικῶς ἀνεξάρτητοι.

Καὶ μία ἄλλη ἀντίρρησης εἶναι πιθανή. Τινὲς θὰ σκεφθοῦν : Ἐφ' ὅσον δὲν γνωρίζομεν τί θὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον διατὶ νὰ ἀποκλείσωμεν τὰς εὐνοϊκὰς ἐξελίξεις. Διατὶ π.χ. νὰ μὴ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ διεθνὴς κατάστασις θὰ ἠνάγκαζε τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας νὰ συνεχίσουν ἐπὶ μακρὸν, ἢ καὶ νὰ αὐξήσουν τὴν πρὸς τὰς ξένας χώρας βοήθειαν ; Διατὶ μὲ τὴν πολιτικὴν τῆς βαθμιαίας μειώσεως τῆς ἐξαρτήσεώς μας ἐκ τῆς ἔξωθεν βοηθείας νὰ δεσμεύσωμεν ἑαυτοὺς καὶ οὕτω νὰ χάσωμεν τὴν δυνατότητα ἐπιτυχίας μεγαλυτέρας βο-

θείας ; Νομίζω ὅτι αἱ ὑπάρχουσαι ἐνδείξεις δὲν δικαιολογοῦν τοιαύτην πρό-
βλεψιν καὶ ὅτι πρὸς τούτοις εἶναι πάντως πρὸς τὸ συμφέρον τῆς χώρας
μας νὰ προσπαθήσῃ νὰ καταστῇ οἰκονομικῶς ἀνεξάρτητος. Ἡ σημερινὴ
κατάστασις, παρατεινομένη ἐπ' ἄπειρον, μοιραίως θὰ ἀμβλύνη τὴν ἐθνικὴν
μας συνείδησιν καὶ ἀξιοπρέπειαν, θὰ μᾶς κάμη νὰ συνηθίσωμεν εἰς τὴν ξένην
κηδεμονίαν καὶ νὰ χάσωμεν τὴν ἰκανότητα νὰ κανονίζωμεν τὰ τῆς τύχης
μας. Ἐναντι τῶν κινδύνων τούτων, τοὺς ὁποίους συνεπάγεται ἡ κατάστασις
ἐξαρτήσεως, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρισκόμεθα σήμερον, ἡ ὠφέλεια ἐκ τῆς συνε-
χίσεως τῆς ἔξωθεν βοηθείας θὰ εἶναι κατὰ τὴν γνώμην μου λίαν προβλη-
ματικὴ.

Β' Η ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΑΣΤΑΘΕΙΑ ΚΑΙ ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΔΑΙ ΑΥΤΗΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Ἡ νομισματικὴ κατάστασις ἀποτελεῖ ἀναμφισβητήτως σήμερον τὸ ἀσθενέστερον σημεῖον τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καὶ εἶναι ὁ τομεὺς εἰς τὸν ὁποῖον ἐπετελέσθη ἡ μικροτέρα μέχρι σήμερον πρόοδος. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ ἀλματική αὐξήσις τῶν τιμῶν, ἡ ὁποία ἐχαρακτήριζε τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν τῶν πρώτων μεταπολεμικῶν ἐτῶν, ἔχει πλέον σταματήσει καὶ ὁ κίνδυνος καταρρεύσεως τοῦ νομίσματος, ὅστις μέχρι πρό τινος ἠπέιλει συνεχῶς τὴν οἰκονομίαν μας, ἔχει αἰσθητῶς μειωθῆ. Ἐν τούτοις ἐξακολουθοῦν νὰ ὑφίστανται ἰσχυραὶ πληθωρικαὶ πιέσεις τὰς ὁποίας μόλις κατορθώνομεν νὰ συγκρατήσωμεν καὶ αἱ ὁποῖαι καθιστοῦν τὴν ἐπιτευχθεῖσαν ἰσορροπίαν ἐπισηφαλῆ καὶ δὲν ἐπιτρέπουν τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸ ἔθνικόν νόμισμα.

Ἡ ζημία ἣτις προκαλεῖται ἐκ τῆς καταστάσεως ταύτης εἶναι πολλαπλῆ.

Ἐκατομμύρια δολλαρίων, τὰ ὁποῖα ἄλλως θὰ ἦσαν διαθέσιμα διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν εισαγωγικῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας ἢ τὴν αὐξήσιν τοῦ συναλλαγματικοῦ της ἀποθέματος, δαπανῶνται ἐτησίως διὰ τὴν προμήθειαν χρυσῶν λιρῶν πρὸς συγκράτησιν τῆς νομισματικῆς καταστάσεως. Ὁμοίως ἡ διαφυγὴ κεφαλαίων ἀπορροφᾷ μεγάλα ποσά, ἅτινα ἄλλως θὰ ἦσαν διαθέσιμα διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας, ἐνῶ ἀντιστρόφως ἡ συγκέντρωσις ὑπερβολικῶν ἀποθεμάτων εἰς ἐμπορεύματα ἀκίνητοποιεῖ τὸν πλοῦτον τῆς χώρας κατὰ μὴ ἀποδοτικὸν τρόπον. Ἐτέρα συνέπεια τῆς νομισματικῆς ἀσταθείας εἶναι ὅτι βάσις ὄλων τῶν συναλλαγῶν, εἶναι ἡ προεξόφλησις τῆς μελλοντικῆς ὑποτιμήσεως τοῦ νομίσματος. Τοῦτο ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα ὅτι οὐδεὶς δέχεται νὰ δανείσῃ, πολλοὶ δὲ οὐδὲ κἂν νὰ χρησιμοποιήσουν τὰ ἴδια αὐτῶν κεφάλαια, ἐνῶ πάντες ἐπιθυμοῦν νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὴν θέσιν τοῦ ὀφειλέτου. Οὕτως ὁμως ἡ διάκρισις μεταξὺ παραγωγικῶν καὶ κερδοσκοπικῶν πιστωτικῶν ἀναγκῶν καθίσταται δυσχερεστάτη, ὁ δὲ τόκος διαμορφοῦται εἰς ἐπίπεδα, τὰ ὁποῖα βαρύνουν καταθλιπτικῶς τὴν παραγωγὴν ἐνῶ γίνονται εὐχερῶς δεκτὰ παρὰ τῆς κερδοσκοπίας.

Τέλος ἡ ἔλλειψις ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸ νόμισμα καὶ ὁ ἐκ τῆς κερδοσκοπίας εὐκολος πλουτισμὸς καταστρέφουν τὸ πνεῦμα τῆς λιτότητος καὶ τοῦ μόχθου, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς ὑγιεστέρους παραδόσεις τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, οὕτω δὲ δημιουργοῦνται καταναλωτικαὶ ἀνάγκαι πολὺ

μεγαλύτεραι εκείνων, τὰς ὁποίας θὰ εἶχομεν νὰ θεραπεύσωμεν ἐὰν εἶχεν ἐξασφαλισθῆ οἰκονομική καὶ νομισματικὴ σταθερότης ἐν τῇ χώρᾳ.

Μέχρι σήμερον ἡ ἔξωθεν βοήθεια μᾶς παρέσχε τὰ μέσα νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ὅλας αὐτὰς τὰς συνεπείας τῆς νομισματικῆς ἀσταθείας. Τὸ πρόβλημα ὅμως θὰ προσλάβῃ ὀξεῖαν μορφήν ἐὰν πραγματοποιηθῆ ἡ ἀπειλουμένη περικοπὴ τῆς ἔξωθεν βοήθειας, διότι ἀκόμη καὶ ἡ σήμερον παρεχομένη βοήθεια μόνις κατορθώνει νὰ ἐξουδετερώσῃ τὰς ἐν τῇ οἰκονομίᾳ ὑφισταμένας πληθωρικὰς πιέσεις. Ἐὰν ἐπιθυμῶμεν ὄχι ἀπλῶς νὰ προλάβωμεν τὴν ἐκ τῆς περικοπῆς τῆς βοήθειας ἀναπόφευκτον ἐπιδείνωσιν τῆς ἐσωτερικῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως, ἀλλὰ καὶ νὰ δημιουργήσωμεν συνθήκας αἱ ὁποῖαι νὰ ἐπιτρέψουν τὴν ἀποκατάστασιν πραγματικῆς νομισματικῆς σταθερότητος ἐν τῇ χώρᾳ, πρέπει νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὴν ἀνάγκην λήψεως ριζικῶν μέτρων καὶ ἐπιβολῆς μεγαλυτέρας πειθαρχίας εἰς τὴν οἰκονομίαν.

Κατωτέρω θὰ ἐξετάσω ποῖα εἶναι τὰ μέτρα ταῦτα καὶ ποῖα θὰ εἶναι αἱ συνέπειαι τῆς μὴ λήψεως αὐτῶν.

Οἱ παράγοντες οἱ προκαλοῦντες τὴν νομισματικὴν ἀστάθειαν ἐν τῇ χώρᾳ εἶναι δύο εἰδῶν : ἀντικειμενικοὶ καὶ ψυχολογικοί. Οἱ πρῶτοι ὑπονομεύουν τὸ νόμισμα διὰ τῆς δημιουργίας ζητήσεως μεγαλυτέρας τῆς προσφορᾶς, οἱ δεύτεροι τὸ ὑπονομεύουν ἀπ' εὐθείας διὰ τῆς δυσπιστίας ἣν προκαλοῦν περὶ τῆς μελλοντικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος.

I. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΤΑΘΕΙΑΣ

1. ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Κατὰ τὸ οἰκονομικὸν ἔτος 1950—51 αἱ δαπάναι τοῦ προϋπολογισμοῦ ἀνῆλθον εἰς 6.200 δισεκατομμύρια δραχμῶν περίπου, τὰ δὲ ἔσοδα εἰς 4.500 δισεκατομμύρια δραχμῶν. Τὸ ἐκ 1.700 δισεκατομμυρίων δραχμῶν ἔλλειμμα ἐκαλύφθη κατὰ τὸ μέγιστον αὐτοῦ μέρος, ἦτοι κατὰ 1.400 δισεκ. ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας. Διὰ τὸ 1951—52 προβλέπονται μὲ κάποιαν δόσιν αἰσιοδοξίας δαπάναι 7.100 δισεκ. δραχμῶν¹ καὶ ἔσοδα 5.100 δισεκατομμύρια. Παρὰ τὴν αἰσιοδοξίαν ταύτην τὸ ἔλλειμμα εἶναι ἀνώτερον τοῦ παρελθόντος ἔτους, διὰ δὲ τὴν κάλυψιν αὐτοῦ προβλέπεται ἐνίσχυσις ἐκ τῶν εἰς δραχμὰς εἰσπράξεων τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας ἴση πρὸς 1.800 δισεκατομμύρια. Εἶναι φανερὸν πόσον ἐπισφαλῆς θέλει καταστῆ ἡ θέσις τῶν δημοσίων οἰκονομικῶν ἐκ μιᾶς περικοπῆς τῆς βοήθειας.

Τὴν περίπτωσιν ταύτην περικοπῆς τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας κατὰ τὸ 1951—52, ἣτις ἐθεωρεῖτο πλέον ὡς βεβαία, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν ἡ Κυβέρνησις

1. Τὸ σύνολον τῶν προβλεπομένων δαπανῶν ἀνέρχεται εἰς 7.459 δισεκατ. δραχμῶν ἀλλ' ἐξ αὐτῶν 380 δισεκατ. προβλέπεται ὅτι δὲν θὰ πραγματοποιηθοῦν.

καὶ ὑπολογίζουσα, ὡς ὑπελόγισα καὶ ἐγὼ ἀνωτέρω, ὅτι ἡ βοήθεια αὕτη διὰ τὸ τρέχον ἔτος δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι κατωτέρα τῶν 225 περίπου ἑκατομμυρίων δολλαρίων, διότι ἄλλως θὰ ἠϋξάνοντο σημαντικώτατα αἱ δυσχερείαι, τὰς ὁποίας θὰ εἶχε νὰ ἀντικρύσῃ ἡ οἰκονομία μας, κατέβαλε σοβαρὰν προσπάθειαν, ὅπως μείωσῃ τὸ ἔλλειμμα τοῦ προϋπολογισμοῦ χωρὶς νὰ μείωσῃ τὰς δαπάνας ἀνασυγκροτήσεως. Οὕτω προέβλεψε περὶ περικοπῆς δαπανῶν 300 δισεκατομμυρίων. Ἡ περικοπὴ αὕτη φέρει μᾶλλον τὸν χαρακτῆρα ἀναβολῆς δαπανῶν τινῶν, αἵτινες ἔμωσ ἐν τούτοις εἶναι ἀναγκαῖαι, ἢ καὶ καλύψεως ἄλλων δαπανῶν ἐξ ὑπαρχόντων διαθεσίμων, ἀνευ ἀνάγκης ἀναγραφῆς νέων πιστώσεων εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ τρέχοντος ἔτους. Προέβλεψεν ἐπίσης καὶ περὶ αὐξήσεως τῶν ἐσόδων κατὰ 260 δισεκατομμύρια. Ἡ προσπάθεια αὕτη τῆς Κυβερνήσεως σκοποῦσα νὰ ἀντιμετωπίσῃ μίαν ἐπείγουσαν ἀνάγκην, ἔχει, ὡς εἶναι φυσικόν, συμπτωματικὸν χαρακτῆρα καὶ δὲν ἀποτελεῖ ὀργανικὴν μεταβολὴν τῆς δημοσιονομικῆς μας καταστάσεως. Ἡ Ἀμερικανικὴ βοήθεια, ὡς εἶχεν αὕτη ὑπολογισθῆ ἀνωτέρω, περιωρίσθη κατὰ 43 ὄλα ἑκατομμύρια δολλαρίων. Καίτοι ἐλπίζεται ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν τὸ Κογκρέσσον νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ ἐν τέλει ὅτι ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἐγκριθεῖσα συνολικὴ οἰκονομικὴ βοήθεια εἶναι ἀνεπαρκῆς διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰς σοβαρὰς ἀνάγκας τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομίας, ὅμως δημιουργεῖ ἐν τῷ μεταξύ μεγάλας δυσχερείας διὰ τὴν Κυβέρνησιν, αἱ ὁποῖαι εἶναι φυσικόν νὰ ἀντιμετωπισθοῦν κατὰ τὸν αὐτὸν ὡς ἄνω τρόπον καὶ θὰ πρέπει νὰ ἔχῃ ὡς ἀναπόφευκτον συνέπειαν τὴν μείωσιν τοῦ διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν προοριζομένου ποσοῦ.

Δεδομένου ὅτι σκοπὸς τῆς παρούσης ἐκθέσεως εἶναι νὰ ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα τῆς ὀριστικῆς διαμορφώσεως τῶν δημοσίων οἰκονομικῶν κατὰ τὸ προσεχὲς μέλλον, ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ ἔτους 1951—52 δὲν πρόκειται νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ περαιτέρω, τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον ἔσα ριζικὰ μέτρα προτείνονται ἐνταῦθα δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ ἐν σμικρῷ μόνον μέρει νὰ ἀσκήσουν ἐπήρειαν ἐπ' αὐτοῦ.

Ἐπειδὴ ὅμως διὰ τὴν ἐν τοῖς ἐπομένοις ἀνάλυσιν χρειάζεται νὰ ληφθῆ μίαν βάσιν, θεωρῶ σκοπιμώτερον νὰ λάβω ὡς τοιαύτην βάσιν τὰς ἐν τῷ ἀρχικῷ προϋπολογισμῷ ἀναγραφόμενας δαπάνας καὶ ἔσοδα, διότι οὕτω καθίσταται εὐχερεστέρα ἡ σύγκρισις μετὰ προηγούμενα ἔτη καὶ διότι αἱ ἐν αὐτῷ ἀναγραφόμενα δαπάναι ἀπεικονίζουσι τὰ κρατικὰς ἀνάγκας ὅπως ἀντιμετωπίζει ταύτας ἡ Κυβέρνησις.

Ἐρωτᾶται ἤδη : Διατί παρὰ τὸ γεγονός ὅτι τὸ ἔθνικόν εἰσόδημα καὶ ἡ ἔθνικὴ παραγωγή ἔχουν πλήρως ἀποκατασταθῆ εὐρισκόμεθα εἰς τοιαύτην ἀδυναμίαν νὰ καλύψωμεν ἐκ τῶν ἰδίων πόρων τὰς κρατικὰς δαπάνας ; Ὅφειλεται τοῦτο εἰς τὸ ὑπερβολικὸν ὕψος τῶν δαπανῶν ἢ εἰς τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν ἐσόδων ἢ εἰς ἀμφότερα ;

Διὰ νὰ κρίνωμεν περὶ τοῦ ὕψους τῶν δαπανῶν πρέπει νὰ ἴδωμεν πῶς

ἔχουν ἐξελιχθῆ αὐται ἐν σχέσει πρὸς τὰς προπολεμικάς. Δυνάμεθα νὰ λάβωμεν ὡς ἔτη συγκρίσεως τὸ 1935—36, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς κανονικὸν προπολεμικὸν ἔτος καὶ τὸ 1938—39 κατὰ τὸ ὁποῖον τὸ Κράτος εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἠϋξημένης ἀνάγκας λόγω στρατιωτικῶν προπαρασκευῶν.

Ἡ ἀναγωγή τῶν σημερινῶν δραχμῶν εἰς προπολεμικάς ἐμφανίζει μεγίστας δυσχερείας καθ' ὅσον ἢ εἰς χρῆμα ἀξία τῶν διαφόρων δαπανῶν δὲν ἠϋξήθη κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν. Νομίζω ὅτι ἂν κάμωμεν τὴν ἀναγωγήν μὲ βάσιν 1 προπολεμικὴ δραχμὴ = 300 σημερινὰ δραχμαὶ δὲν θὰ ἀπέχωμεν πολὺ τῆς πραγματικότητος. Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1951 αἱ τιμαὶ λιανικῆς πωλήσεως εἶχον αὐξηθῆ 400 φορές ἐν σχέσει μὲ τὰς προπολεμικάς, τὸ δὲ κόστος τοῦ βίου περὶ τὰς 310 φορές. Δοθέντος ὅτι μέγα μέρος τῶν δημοσίων δαπανῶν συνίσταται εἰς ἀμοιβὴν ὑπηρεσιῶν καὶ παροχὴν συντάξεων καὶ ἄλλων χορηγήσεων πρὸς ἄτομα, αἵτινες γενικῶς ἀναγνωρίζεται ὅτι δὲν ἔχουν πλήρως παρακολουθήσει τὴν αὐξησιν τοῦ κόστους τῆς ζωῆς, ἡ ἀναγωγή τῶν σημερινῶν δημοσίων δαπανῶν εἰς προπολεμικάς μὲ βάσιν 1 πρὸς 300 φαίνεται λογικὴ.

Μία τοιαύτη ἀναγωγή ἐμφανίζει τὴν ἐξῆς εἰκόνα :

ΔΑΠΑΝΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ	1935—36 (εἰς ἑκατομ. προπολεμικῶν δραχμῶν)	1938—39	1951—52	1951 — 52 (εἰς δισεκατ. σημερινῶν δραχμῶν)
Οἰκονομικῶν	4.682	5.542	5.500	1.660
Παιδείας	940	1.001	1.650	496
Ἑγχειρήσεως καὶ Προνοίας	693	1.108	2.230	672
Συγκοινων. καὶ Σιδηροδρόμων	1.521	1.662	700	210
Γεωργίας	410	553	570	171
Ἐθνικῆς Οἰκονομίας	130	54	—	—
Ἐμπορίου	—	—	916	275
Βιομηχανίας	—	—	40	96
Ἐργασίας	15	53	70	22
Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας	—	73	160	48
Ἐξωτερικῶν καὶ Τύπου	190	235	200	62
Δικαιοσύνης	321	376	530	159
Συντονισμοῦ	—	—	60	18
Σύνολον	8.902	10.657	12.626	3.889
Νομοθετικὰ Σώματα	53	8	63	19
Ἐπιχορηγήσεις πρὸς Δήμους καὶ Κοινότητας	—	—	1.000	320
Σύνολον πολιτικῶν δαπανῶν	<u>8.955</u>	<u>10.665</u>	<u>13.689</u>	<u>4.228</u>

ΔΑΠΑΝΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	1935—36	1938—39	1951—52	1951—52
	(Εἰς ἑκατομ. προπολεμικῶν δραχμῶν)			(εἰς δισεκατ. σημερινῶν δρχ.)
Σύνολον.....	741	875	1.914	575
Ἐπιχειρηματικῶν Ἐσωτερικῶν	—	—	135	41
Χωροφυλακὴ	—	—	1.220	366
Ἀστυνομία Πόλεων	—	—	446	134
Πυροσβεστικὴ ὑπηρεσία	—	—	76	23
Ἀγροτικὴ ἀσφάλεια	—	—	37	11
ΔΑΠΑΝΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ				
Στρατιωτικῶν	1.583	2.429	4.000	1.200
Ναυτικῶν	592	748	476	144
Ἀεροπορίας	259	581	630	189
Κοινὰ δαπάναι	—	—	3.170	952
Σύνολον	<u>2.434</u>	<u>3.758</u>	<u>8.276</u>	<u>2.485</u>

Ἡ σύγκρισις αὕτη ἀποδεικνύει ὅτι τόσον αἱ πολιτικαὶ ὅσον καὶ αἱ στρατιωτικαὶ δαπάναι εἶναι αἰσθητῶς ἀνώτεραι τῶν προπολεμικῶν.

Προκειμένου περὶ τῶν πολιτικῶν δαπανῶν παρατηροῦμεν ὅτι τὸ σύνολον σχεδὸν τῆς ἐμφανιζομένης αὐξήσεως ἐπῆλθεν εἰς τρία Ἐπιχειρηματικῶν: Τῆς Παιδείας, τῆς Προνοίας καὶ τοῦ Ἐμπορίου, ἐνῶ σημειοῦται σημαντικὴ μείωσις τῶν δαπανῶν διὰ τὴν συγκοινωνίαν¹, προφανῶς διότι αὗται περιλαμβάνονται σήμερον εἰς τὸ πρόγραμμα ἀνασυγκροτήσεως.

Ἡ μεγάλη αὐξήσις τῶν δαπανῶν τοῦ Ἐπιχειρηματικῶν Παιδείας ἐξηγεῖται μόνον ἐν μέρει ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Κράτους λαμβανομένης προνοίας περὶ καλύτερας διατροφῆς τῶν μαθητῶν καὶ ἐκ τινων ἄλλων δαπανῶν δι' ἐπιχορηγήσεις καὶ συνδρομάς. Ἡ κυρία αἰτία τῆς αὐξήσεως εἶναι σημαντικὴ αὐξήσις τοῦ κοινῶν δι' ἀποδοχὰς τοῦ προσωπικοῦ, ἥτις ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὰ λεγόμενα περὶ ἀνεπαρκείας τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εκπαιδευτικῶν λειτουργῶν καὶ τοῦ γλίσχρου τῆς ἀμοιβῆς αὐτῶν. Οὕτως αἱ δαπάναι προσωπικοῦ τὸ 1951—52 προϋπολογίζονται εἰς 1.300 περίπου ἑκατομμύρια προπολεμικῶν δραχμῶν, ἐναντι συνόλου δαπανῶν τοῦ Ἐπιχειρηματικῶν τὸ 1938—39 ἐξ 940 ἑκατομμυρίων.

Ἡ αὐξήσις τῶν δαπανῶν τοῦ Ἐπιχειρηματικῶν Προνοίας δικαιολογεῖται ἐκ τῶν μεγάλων μεταπολεμικῶν ἀναγκῶν κοινωνικῆς προνοίας καὶ δημοσίας υγείας καὶ ἐκ τῆς ἐκτελέσεως διαφόρων προγραμμάτων, ἅτινα ὀφείλονται

1. Παρατήρησις: Ἴσως αἱ κανονικῶς ἀπαιτούμεναι δαπάναι διὰ τὰς συγκοινωνίας θὰ ἔπρεπε νὰ προστεθοῦν εἰς τὸν προϋπολογισμόν τῶν δαπανῶν, νὰ αὐξηθῇ αὐτὰς τὸ ἔλλειμμα καὶ νὰ θεωρηθῇ καλυπτόμενον ὑπὸ τῆς βοήθειας.

εἰς Ἀμερικανικὴν πρωτοβουλίαν. Τὸ σύνολον τῶν δαπανῶν τούτων ἀπορροφᾷ 1.570 ἑκατομμύρια προπολεμικῶν δραχμῶν.

Ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Ὑπουργείου τοῦ Ἐμπορίου βαρύνεται μὲ εἰδικὴν δαπάνην διὰ τὴν κάλυψιν ἑλλειμμάτων τοῦ εἰδικοῦ προϋπολογισμοῦ «Κεφάλαια διαχειρίσεως κρατικῶν ἐφοδίων», ἥτις τὸ μὲν 1950—51 ἀνῆλθεν εἰς 89.000 ἑκατομ. δραχμῶν, τὸ δὲ 1951—52 προϋπολογίζεται εἰς 200.000 ἑκατομμύρια, ἔναντι γενικοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου τούτου ἐκ 275.000 ἑκατομμυρίων.

Δέον ἐπίσης νὰ παρατηρηθῇ ὅτι εἰς τὰς προπολεμικὰς δαπάνας (Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν) περιλαμβάνεται καὶ ὁλόκληρος ἡ ὑπηρεσία τοῦ Ἐξωτερικοῦ δημοσίου χρέους, ἀνερχομένη εἰς 2.200 ἑκατομμύρια δρχ., ἐνῶ σήμερον οὐδεμία πληρωμὴ γίνεται διὰ τὸ παλαιὸν ἐξωτερικὸν δημόσιον χρέος. Ἐπίσης περιλαμβάνονται 1.192 ἑκατομ. διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐσωτερικοῦ δημοσίου χρέους, δι' ἣν ἐπίσης οὐδὲν καταβάλλεται σήμερον.

Ἡ ἀπλή ἐξέτασις τῶν ἀριθμῶν δὲν εἶναι βεβαίως ἐπαρκὴς διὰ νὰ κρίνη τις περὶ τῆς ἀναγκαιότητος καὶ χρησιμότητος τῶν ἐνεργουμένων ὑπὸ τοῦ Κράτους δαπανῶν. Ἀπαιτεῖται εἰδικὴ ἔρευνα τῆς δράσεως τῶν διαφόρων κλάδων τῆς διοικήσεως, τῶν ὑπηρεσιῶν τὰς ὁποίας προσφέρουν πρὸς τὸ κοινὸν καὶ τῆς συμβολῆς των εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀνασυγκροτήσεως καὶ γενικῶς εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐθνικῶν προβλημάτων. Καὶ ἄνευ ὅμως τῆς ἐρέυνης ταύτης εἶναι δυνατὰ ὠρισμέναι διαπιστώσεις. Νομίζω ὅτι οὐδεὶς σήμερον θὰ ἦτο διατεθειμένος νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἡ ἀπόδοσις τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν σημερινῶν περιστάσεων καὶ πρὸς τὴν ἐπιβάρυνσιν, τὴν ὁποίαν ἡ λειτουργία των ἐπιβάλλει ἐπὶ τοῦ λοιποῦ πληθυσμοῦ. Εἶναι κοινὴ ἡ ἀντίληψις ὅτι, πλὴν ἀξίων πάσης ἐξάρσεως ἐξαιρέσεων, τὴν σημερινὴν κρατικὴν μηχανὴν χαρακτηρίζει κάποια ἀδράνεια καὶ ἀμβλυσίς τοῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τὰ ζωτικὰ ζητήματα τῆς χώρας, ἡ ταλαιπώρησις τοῦ κοινοῦ, ἡ παραμέλησις τῶν ἀναγκῶν τῆς ὑπαίθρου καὶ ἡ συγκέντρωσις τῆς προσπαθείας πρὸς ἐξυπηρέτησιν προσωπικῶν συμφερόντων ἢ συμφερόντων τῆς τάξεως. Ἡ εὐθύνη διὰ τὴν λυπηρὰν ταύτην κατάστασιν βαρύνει κυρίως τὸν πολιτικὸν κόσμον, ὅστις ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς χώρας ἀπέβλεπεν εἰς τὴν διοίκησιν ὡς μέσον ἱκανοποίησεως κομματικῶν ἐπιδιώξεων, δημιουργήσας οὕτω πρωτοφανῆ ἀναρχίαν καὶ ἠθικὴν κατὰπτωσιν εἰς τὰς κρατικὰς ὑπηρεσίας. Βαρύνει ὅμως καὶ τὰ ἀνώτατα στελέχη τῆς διοικήσεως, τὰ ὁποῖα ὑπέκυψαν εἰς τὰς ἐπεμβάσεις ταύτας τῆς πολιτικῆς καὶ ἐδέχθησαν νὰ μεταβληθοῦν εἰς ὄργανα διαφόρων συμφερόντων ἀντὶ νὰ ἀμυνθοῦν τῶν παραδόσεων τῆς Ἑλληνικῆς διοικήσεως. Κατὰ τὴν γνώμην μου ἄνευ ριζικῶν καὶ γενναίων μεταβολῶν εἰς τὴν ὅλην διάρθρωσιν τῆς διοικήσεως καὶ εἰς τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐπικρατεῖ σήμερον εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας εἶναι μάταιον νὰ ἀναμένωμεν ὅτι θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν σοβαρῶς καὶ ἀποφασιστικῶς τὰ μεγάλα προβλήματα

τῆς χώρας. Ἀφ' ἑτέρου τοιαῦται μεταβολαὶ εἶναι δυνατὰ μόνον, ἂν ὁ πολιτικός κόσμος ἀναγνωρίσῃ τοὺς κινδύνους ἐκ τῆς συνεχίσεως τῆς σημερινῆς καταστάσεως καὶ συμφωνήσῃ εἰλικρινῶς ἐπὶ τῆς ἀνάγκης δημιουργίας διοικήσεως ἱκανῆς, χρηστῆς καὶ ἀνεπηρέαστου. Περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ζητήματος τῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς διοικήσεως θὰ ὁμιλήσω κατωτέρω εἰς ἰδιαίτερον κεφάλαιον. Ἐνταῦθα ἐπιθυμῶ νὰ τονίσω ὅτι τὸ ζήτημα τῶν κρατικῶν δαπανῶν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξετασθῇ ἀπὸ τῆς στενῆς δημοσιονομικῆς ἀπόψεως. Συνδέεται ἀναποσπαστῶς μὲ τὸ ὅλον ζήτημα τῆς ἀξίας τῶν ὑπὸ τοῦ κράτους παρεχομένων ὑπηρεσιῶν. Εἶναι ἔμως ἀναμφισβήτητον ὅτι σημαντικαὶ οἰκονομίαι θὰ ἦσαν δυνατὰ καὶ ἐπιβεβλημένα εἰς τὰς σημερινὰς δαπάνας ἂν ἐπεκράτει πνεῦμα φειδοῦς καὶ περισυλλογῆς εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν οἰκονομικῶν μας. Ἀφ' ἑτέρου ὁ τρέχων προϋπολογισμὸς δὲν προβλέπει ἐπαρκῶς περὶ ἀναγκῶν γενικῆς σημασίας, αἵτινες θὰ πρέπει ἐνδεχομένως νὰ ἀντιμετωπισθοῦν. Μεταξὺ τῶν ἀναγκῶν τούτων εἶναι καὶ ἡ βελτίωσις τῶν ἀποδοχῶν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων. Οἱ μισθοὶ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ἦσαν καὶ προπολεμικῶς χαμηλοί, ἀλλὰ σήμερον εἶναι κατώτεροι καὶ τῶν προπολεμικῶν ἀπὸ ἀπόψεως ἀγοραστικῆς δυνάμεως, τοῦτο δὲ παρὰ τὸ γεγονός ὅτι τὸ ἔθνικόν εἰσόδημα ἔχει ἀποκατασταθῆ καὶ οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι θὰ ἔδει νὰ εἶχον ὠφεληθῆ ὅσον καὶ αἱ λοιπαὶ τάξεις ἀπὸ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς οἰκονομίας μας. Οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὁποίους τοῦτο δὲν κατέστη δυνατόν εἶναι δύο :

Πρῶτον, οἱ ἄθροισμοὶ διορισμοῦ τῶν τελευταίων ἐτῶν ἠῤῥησαν τὸν ἀριθμὸν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων κατὰ 20 ο)ο τοῦλάχιστον, αἱ δὲ ἄθροισα προαγωγῆς ἠῤῥησαν δυσαναλόγως τὸ ποσοστὸν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων εἰς τοὺς ἀνωτέρους βαθμούς.

Οὕτω τὸ προσωπικὸν μιᾶς τῶν σπουδαιοτέρων Κρατικῶν Ὑπηρεσιῶν, ἣτις ἀπασχολεῖ σχεδὸν 3.000 ὑπαλλήλους, ἠῤῥηθη ἐντὸς τοῦ 1951 κατὰ 13 ο)ο. Ἐκ τοῦ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1950 ὑπηρετοῦντος προσωπικοῦ τὰ 50 ο)ο εἶχον χρόνον ὑπηρεσίας κατώτερον τῶν δέκα ἐτῶν, ἦτοι εἶχον διορισθῆ κατὰ τὰ ἔτη τῆς κατοχῆς καὶ ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ἐντεῦθεν. Κατ' ἐγκύριον πληροφορίας, τὸ προσωπικὸν τοῦτο στερεῖται τῆς ἀναγκαίας ἐπαγγελματικῆς κατάρτισεως καὶ συνεπῶς ἡ ἀπόδοσίς του δὲν εἶναι ἱκανοποιητικὴ. Τὰ 80 ο)ο τῶν δακτυλογράφων τῆς αὐτῆς ὑπηρεσίας εἶχον ὑπηρεσίαν μόλις ὀλίγων μηνῶν.

Ἐξ ἄλλου ἡ κατὰ βαθμούς ἀναλογία τῶν ὑπαλλήλων ἔχει ὡς ἑξῆς :

Ἐκ τοῦ συνόλου τῶν τακτικῶν διοικητικῶν ὑπαλλήλων τὰ 30 ο)ο ἔχουν βαθμὸν Γενικοῦ Γραμματέως, Γενικοῦ Διευθυντοῦ, Διευθυντοῦ ἢ Τμηματάρχου. Ἐὰν συμπεριλάβωμεν καὶ τοὺς Εἰσηγητάς, τὸ ποσοστὸν ἀνέρχεται εἰς 47.3 ο)ο. Ἀντιθέτως τὸ ποσοστὸν τῶν Ἀκολουθῶν καὶ Γραφῶν μόλις ἀνέρχεται εἰς 17.6 ο)ο. Εἶναι φανερόν ὅτι εἰς μίαν χώραν ὅπου

χρησιμοποιοῦνται αἱ ἀνθρώπινοι χεῖρες διὰ τὴν ἐκτέλεσιν καὶ τοῦ μηχανικοῦ μέρους τῆς ὑπηρεσίας, ἡ βαθμολογικὴ αὕτη κλιμάκωσις τῶν ὑπαλλήλων δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας, ἀλλ' εἶναι μέσον βελτιώσεως τῆς θέσεως καὶ τῶν ἀποδοχῶν τῶν ὑπαλλήλων. Εἶναι ἐπίσης φανερόν ὅτι ἡ ἀνώμαλος αὕτη διαβάθμισις τῶν ὑπαλλήλων ὄχι μόνον παρακωλύει τὴν καλὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τῶν ὑπηρεσιῶν ἀλλὰ καὶ ἀπετέλεσεν ἓνα ἐκ τῶν σοβαρῶν λόγων, οἱ ὅποιοι ἐδυσχέρανον ἐκάστοτε τὴν λήψιν μέτρων πρὸς οὐσιώδη βελτίωσιν τῆς θέσεως αὐτῶν.

Δεύτερον, τὰ δημόσια ἔσοδα δὲν ηὔξηθησαν ἀντιστοίχως, αἱ δὲ φοροτεχνικαὶ ὑπηρεσίαι δὲν ἐδείχθησαν ἱκαναὶ νὰ εἰσπράξουν τὰ ποσὰ τὰ ὅποια ἠδύνατο καὶ ὤφειλε νὰ ἀποδώσῃ ἡ ἄμεσος φορολογία καὶ οὕτω συνέβαλον ἐμμέσως εἰς τὴν διατήρησιν τῶν μισθῶν εἰς τὰ σημερινὰ χαμηλὰ ἐπίπεδα. Εἶναι φανερόν ὅτι ἡ χώρα δὲν δύναται νὰ ἀναμείνῃ ἱκανοποιητικὴν ἀπόδοσιν ἀπὸ τὰ κρατικὰ ὄργανα ὅταν δὲν ἐξασφαλίζει εἰς αὐτὰ τὰ στοιχειώδη πρὸς τὸ ζῆν. Τοῦτο ὁμῶς δὲν σημαίνει ὅτι ἀρκεῖ ἡ αὔξησις τῶν ἀποδοχῶν τῶν ὑπαλλήλων διὰ νὰ βελτιωθῇ αὐτομάτως ἡ ἀπόδοσις τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν. Ὡς εἶπον ἀνωτέρω, ἡ κατάστασις τῆς κρατικῆς μηχανῆς εἶναι τοιαύτη, ὥστε μόνον ριζικὴ ἀναδιοργάνωσις δύναται νὰ ἐπαναφέρῃ τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς των.

Τοιαύτη ἀναδιοργάνωσις, ἐφ' ὅσον θὰ ἐπραγματοποιεῖτο μὲ μοναδικὸν κριτήριον τὸ γενικὸν συμφέρον, θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μείωσιν τῶν κρατικῶν δαπανῶν καὶ τὴν αὔξησιν τῶν ἐσόδων, γενικῶς δὲ θὰ ἐπηρέαζεν εὐνοϊκῶς τὴν ὅλην οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν ζωὴν τῆς χώρας. Ὑπὸ τοιαύτας προϋποθέσεις θὰ ἦτο δυνατόν καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ ὀρισθοῦν οἱ μισθοὶ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων εἰς ἐπίπεδα ἱκανοποιητικὰ καὶ ἀνταποκρινόμενα πρὸς τὴν θέσιν καὶ τὸ λειτούργημα τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου. Τοιαύτη ὁμῶς ριζικὴ βελτίωσις τῆς θέσεως τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων πρὸ τῆς ἐξυγιάνσεως καὶ ἀναδιοργανώσεως τῆς διοικήσεως δὲν νοεῖται, ὄχι μόνον διότι δὲν ὑπάρχουν οἱ ἀναγκαῖοι πόροι, ἀλλὰ καὶ διότι δὲν δικαιολογεῖται τοιοῦτη ἐπιβάρυνσις τῆς χώρας, ἐφ' ὅσον παραμένουν εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας χιλιάδες περιττῶν καὶ ἀνικάνων ὑπαλλήλων καὶ ἐφ' ὅσον ἡ κρατικὴ μηχανὴ ἐξακολουθεῖ νὰ λειτουργῇ ὅπως σήμερον.

Τὸ μισθολόγιον τῶν δημοσίων πολιτικῶν ὑπαλλήλων ἀνέρχεται σήμερον εἰς ἓν τρισεκατομμύριον δραχμῶν περίπου. Περιορισμὸς τῆς δαπάνης ταύτης κατὰ 20 ο)ο δι' ἀπομακρύνσεως τῶν περιττῶν, ἀκαταλλήλων ἢ ἐπιβλαβῶν ὑπαλλήλων εἶναι κατὰ τὴν γνώμην μου ὄχι μόνον δυνατὸς ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖος. Τοῦτο θὰ ἀπέδιδεν οἰκονομίαν 200. δισεκατομμυρίων δραχμῶν. Ἡ μείωσις αὕτη τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπαλλήλων θὰ καθίστατο ὀριστικὴ διὰ τῆς ριζικῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν ὑπηρεσιῶν, τοῦ ἀκριβοῦς προσδιορισμοῦ τῶν ἐξουσιῶν καὶ ἀρμοδιοτήτων ἐκάστου Ὑπουργείου καὶ ἐκάστης ὑπηρεσίας, οὕτως ὥστε νὰ ἐκλείψουν αἱ πολλαπλαῖ ἀρμοδιότητες,

τῆς λελογισμένης κατανομῆς τῆς ἐργασίας ἐντὸς τῆς αὐτῆς ὑπηρεσίας καὶ τῆς ἐξασφαλίσσεως συνεχοῦς ἀπασχολήσεως τῶν ὑπαλλήλων εἰς τὰ ἔργα τῆς ὑπηρεσίας των κατὰ τὰς ἐργασίμους ὥρας, ἄνευ περισπασμῶν καὶ ἀσκόπων χρονοτριβῶν, ἧτοι διὰ τῆς ἐκριζώσεως τῶν ἐλαττωμάτων καὶ συνηθειῶν, αἱ ὁποῖαι χαρακτηρίζουν σήμερον κατὰ κανόνα τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν καὶ μειώνουν σημαντικώτατα τὴν ἀπόδοσιν αὐτῆς καὶ τὴν χρησιμότητα τῶν παρεχομένων ὑπηρεσιῶν.

Ἐὰν πραγματοποιηθοῦν, ὡς ἐκτενῶς ἐκθέτω κατωτέρω εἰς τὸ οἰκεῖον κεφάλαιον, τὰ ἀνωτέρω, τότε θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν μετὰ θάρρους μίαν πραγματικὴν καὶ οὐσιώδη αὐξήσιν τῶν ἀποδοχῶν τῶν ἀπομεινόντων ἱκανῶν καὶ τιμίων δημοσίων ὑπαλλήλων. Μία αὐξήσις τοῦ μισθολογίου τῶν ὑπαλλήλων τούτων κατὰ 40 ο)ο θὰ ἀπήτει δαπάνην 320 δισεκατομμυρίων δραχμῶν, δεδομένου δὲ ὅτι θὰ εἶχε πραγματοποιηθῆ οἰκονομία 200 δισεκατομμυρίων διὰ τῆς μειώσεως τοῦ σημερινοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπαλλήλων, θὰ ἠδυνάμεθα μὲ μίαν αὐξήσιν τῶν δημοσίων δαπανῶν κατὰ 120 δισεκατομμύρια (εἰς τὴν θὰ προσετίθετο καὶ ἡ ἐκ τῶν συντάξεων τῶν ἀπομακρυνομένων δαπάνη, ἐφ' ὅσον οὗτοι θὰ ἐδικαιοῦντο συντάξεως) νὰ βελτιώσωμεν αἰσθητῶς τὴν θέσιν τῶν χρησίμων καὶ ἱκανῶν ὑπαλλήλων, εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι ἐκ τῆς ἐξυγιάνσεως καὶ ἀναδιοργανώσεως τῶν ὑπηρεσιῶν θὰ ηὔξανεν ἡ ἀπόδοσις αὐτῶν εἰς τοιοῦτον μέτρον ὥστε νὰ ὑπερκαλύπτῃ τὴν ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ μισθολογίου δαπάνην. Νομίζω ἐπομένως, ὅτι μία τοιαύτη αὐξήσις τῶν δημοσίων δαπανῶν, ἐφ' ὅσον ἠθελε συνδυασθῆ μὲ πραγματικὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς διοικήσεως, θὰ ἦτο πλήρως δεδικαιολογημένη.

Εἰς τὴν παροῦσαν ἐκθεσιν, ἡ ὁποία ἀποβλέπει εἰς τὴν ὑπόδειξιν μιᾶς πολιτικῆς μακρᾶς διαρκείας, δὲν θὰ ἔπρεπε ν' ἀσχοληθῶ μὲ τὰ σημερινὰ αἰτήματα τῶν ὑπαλλήλων περὶ ἀμέσου αὐξήσεως τῶν ἀποδοχῶν αὐτῶν. Τοῦτο εἶναι ζήτημα ἄμεσον καὶ ἐπεῖγον καὶ ἡ Κυβέρνησις θὰ ὤφειλε νὰ τὸ ἀντιμετωπίσῃ ἐκ τῶν ἐνόμων. Ἐπειδὴ ὁμως τὸ ζήτημα εἶναι ἀρκετὰ σοβαρόν, ἡ δὲ δημιουργία μιᾶς ἀντιθέσεως μεταξὺ Κράτους καὶ ὑπαλλήλων δύναται νὰ προκαλέσῃ μεγάλην ζημίαν εἰς τὴν ζωὴν τῆς χώρας, νομίζω ὅτι ἔχω καθῆκον νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὰς ἐξῆς σκέψεις :

Βεβαίως τὸ ὀρθὸν καὶ σύμφωνόν πρὸς τὸ πραγματικὸν συμφέρον τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων θὰ ἦτο νὰ ἀναβληθῆ πᾶσα αὐξήσις τῶν ἀποδοχῶν τῶν ὑπαλλήλων μέχρι τῆς πραγματοποιήσεως, ἐντὸς τοῦ βραχείου χρονικοῦ διαστήματος, τὸ ὁποῖον προβλέπω εἰς ἄλλο τμῆμα τῆς παρούσης ἐκθέσεως, τῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς Διοικήσεως. Πᾶσα ἐν τῷ μεταξὺ χορηγουμένη τυχὸν αὐξήσις θὰ καταστήσῃ δυσχερεστέραν τὴν ριζικὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν ὑπαλλήλων εἰς ὃν βαθμὸν προβλέπεται αὕτη ἀνωτέρω.

Ἄφ' ἑτέρου νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν τὰ ἐξῆς :

(α) Οί δημόσιοι υπάλληλοι ζητοῦν αὐξήσεις διὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν ἔν τινι μέτρῳ τὴν αὐξήσιν τῶν τιμῶν, ἡ ὁποία ἔλαβε χώραν κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος. Μέχρι σήμερον ἀνεμένετο ὅτι αἱ διανομαὶ θὰ βελτιώσουν τὴν θέσιν των καὶ θὰ καταστήσουν δυνατὴν τὴν ἀποφυγὴν τῆς χορηγήσεως αὐξήσεων. Ἀπεδείχθη ὅτι τοῦτο δὲν συνέβη.

(β) Τὰ αἰτήματα τῶν υπαλλήλων θὰ ἔχουν πιθανῶς τὴν ὑποστήριξιν μεγάλης μερίδος τοῦ τύπου καὶ τῆς κοινῆς γνώμης.

(γ) Ὁργανισμοὶ οὐσιαστικῶς Κρατικοὶ ὡς ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα ἐχορήγησαν ἐπ' ἐσχάτων αὐξήσεις εἰς τὸ προσωπικόν των.

(δ) Ἐὰν ἡ πρόβλεψις εἶναι ὅτι ἐν τέλει θὰ δοθῇ κάποια αὐξήσις, εἶναι προτιμώτερον νὰ δοθῇ αὕτη ἐγκαίρως χωρὶς διατάραξιν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς χώρας.

Ἐν ὄψει τῶν ἀνωτέρω εἶναι δύσκολον νὰ φαντασθῇ κανεὶς ὅτι ἡ Κυβέρνησις θὰ δυνηθῇ νὰ ἀποφύγῃ τὴν χορήγησιν αὐξήσεως τινος καὶ εἰς τοὺς δημοσίους υπαλλήλους. Ἀφ' ἑτέρου ὁμως δέον ἐπίσης νὰ λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν : Πρῶτον, τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῶν δημοσίων οἰκονομικῶν μετὰ τὴν σημαντικὴν μείωσιν τῆς ἔξωθεν βοηθείας καὶ τὰς δυσκολίας, τὰς ὁποίας θὰ συναντήσῃ ἡ Κυβέρνησις πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν ἀναγκαίων χρημάτων διὰ μείωσεως ἄλλων δαπανῶν καὶ αὐξήσεως τῶν ἐσόδων. Δεύτερον, τὴν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην νὰ προχωρήσωμεν ταχέως εἰς τὴν ἐξυγίανσιν καὶ ἀναδιοργάνωσιν τῆς Διοικήσεως ἄνευ τῆς ὁποίας πρέπει νὰ ἀπελπισθῶμεν ὅτι θὰ δυνηθῶμεν ποτε νὰ ἐφαρμόσωμεν οἷονδήποτε οἰκονομικὸν πρόγραμμα καὶ νὰ βελτιώσωμεν οὐσιωδῶς τὴν θέσιν τῶν δημοσίων υπαλλήλων.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω ἔχω τὴν γνώμην ὅτι, ἐὰν ἡ Κυβέρνησις ἠθελεν ἀποφασίσῃ νὰ χορηγήσῃ ἀπὸ τοῦδε αὐξήσιν τινὰ εἰς τοὺς δημοσίους υπαλλήλους, αὕτη θὰ ἔπρεπε : πρῶτον νὰ περιορισθῇ εἰς τοὺς κάτω τοῦ βαθμοῦ τοῦ Εἰσηγητοῦ υπαλλήλους καὶ δεύτερον νὰ μὴ ὑπερβῇ τὸ 15 ο). Ἐπέκτασις τῆς αὐξήσεως ἢ ὑπέρβασις τοῦ ποσοστοῦ τούτου θὰ ἐπολλαπλασίαζε τὰς δυσχερείας τοῦ Δημοσίου νὰ καλύψῃ τὰς δαπάνας καὶ θὰ εἶχεν ὡς ἀναπότρεπτον συνέπειαν τὴν αὐξήσιν τοῦ ἐλλείμματος τοῦ προϋπολογισμοῦ, πρᾶγμα ὅπερ θὰ ὠδήγει τὴν Ἀμερικανικὴν Ἀποστολὴν εἰς περαιτέρω μείωσιν τῆς δαπάνης ἀνασυγκροτήσεως.

Ταῦτα βεβαίως εἶναι λυπηρά, ἀλλὰ δυστυχῶς εἶναι συνέπειαι τῆς ἐσφαλμένης πολιτικῆς ποῦ ἠκολουθήσαμεν εἰς τὸ παρελθόν, τὰς ὁποίας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποφύγωμεν σήμερον. Τὸ πρόβλημα εἶναι πῶς νὰ θέσωμεν τέρμα εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην, εἰς αὐτὸ δὲ ἀκριβῶς ἀποβλέπει ἡ παρούσα ἔκθεσις.

Ἐκτὸς τῆς ἐξυγίανσεως καὶ ἀναδιοργανώσεως τῶν δημοσίων ὑπηρε-

σιῶν εἶναι ἀπαραίτητον ὅπως οἱ διευθύνοντες τὰ κοινὰ ἐγκαινιάσουν μίαν νέαν πολιτικὴν καὶ ἐμπνεύσουν ἐν νέον πνεῦμα περισυλλογῆς κατὰ τὴν διαχείρισιν τοῦ δημοσίου χρήματος.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι ἔχομεν ἐπανακτῆσει τὴν συνείδησιν ὅτι τὸ εἰς τὴν διάθεσίν μας εὐρισκόμενον δημόσιον χρήμα εἶναι προϊόν τοῦ μόχθου καὶ πολλάκις προέρχεται ἐκ τοῦ ὑστερήματος τοῦ πολίτου καὶ ὅτι ἐπομένως πρέπει νὰ τὸ διαχειριζώμεθα μετὰ σεβασμοῦ καὶ ἐπιμελείας καὶ νὰ τὸ δαπανῶμεν μόνον ὅταν πρόκειται νὰ ἐξυπηρετήσωμεν πραγματικὰς καὶ οὐσιώδεις ἀνάγκας τοῦ Κράτους καὶ τοῦ λαοῦ. Ἐὰν τοιοῦτον πνεῦμα ἐπικρατήσῃ εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν δημοσίων ἐσόδων, εἶμαι βέβαιος ὅτι, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι τὸ Κράτος θὰ ἀναγκασθῇ νὰ αὐξήσῃ κονδύλιά τινα τοῦ προϋπολογισμοῦ διὰ νὰ θεραπεύσῃ πραγματικὰς καὶ δεδικαιολογημένας ἀνάγκας, θὰ ἐπέλθῃ σημαντικὴ οἰκονομία εἰς τὰς δημοσίας δαπάνας, ἢ ὅποια κατὰ τὴν γνώμην μου δὲν θὰ εἶναι κατωτέρα τῶν 200 δισεκατομμυρίων δραχμῶν. Ἄφ' ἑτέρου τοιαύτη πολιτικὴ θὰ κεντρίσῃ τὴν φιλοτιμίαν τῶν πολιτῶν καὶ ὁμοῦ μὲ τοὺς ἐλέγχους καὶ τὰς κυρώσεις θὰ αὐξήσῃ τὴν προθυμίαν των ὅπως ἐκπληροῦν τὰς πρὸς τὸ Κράτος ὑποχρεώσεις των.

Ἄν ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν τ' ἀνωτέρω καὶ ἂν θέλωμεν νὰ πλησιάσωμεν εἰς τὴν πραγματικότητα δυνάμεθα νὰ καταλήξωμεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ σύνολον τῶν τακτικῶν πολιτικῶν δαπανῶν τοῦ Κράτους δὲν εἶναι πιθανὸν νὰ κατέλθῃ κάτω τῶν 4.000 δισεκατομμυρίων δραχμῶν ἑτησίως¹. Αἱ δαπάναι αὗται δεόν νὰ καλύπτωνται ἀπαραιτήτως ἐκ τῶν τακτικῶν ἐσόδων τοῦ Κράτους, ὄχι μόνον διότι ἡ προσωρινότης τῆς ἐξωθεν βοήθειας δὲν ἐπιτρέπει νὰ βασιζώμεθα ἐπ' αὐτῆς διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν τρεχουσῶν ἀναγκῶν μας, ἀλλὰ καὶ διότι, ἀφιερῶντες τοὺς ἐκ τῆς βοήθειας ταύτης πόρους εἰς τὴν κάλυψιν τοιούτων τρεχουσῶν ἀναγκῶν, χρησιμοποιοῦμεν οὐσιαστικῶς τὴν βοήθειαν διὰ σκοποὺς καταναλωτικοὺς ἀντὶ νὰ τὴν διαθέσωμεν πρὸς αὐξήσιν τῆς παραγωγικότητος τῆς οἰκονομίας μας.

Ἐλέχθη ὅτι οἱ ἑλληνικοὶ προϋπολογισμοὶ ἦσαν πάντοτε ἐλλειμματικοὶ καὶ ὑπονδεῖται διὰ τούτου ὅτι εἶναι μάταιον νὰ ἀναμένωμεν ἀπὸ τὴν μεταπολεμικὴν Ἑλλάδα μὲ τὰς ηὐξημένας ἀνάγκας τῆς νὰ ἰσοσκελίσῃ τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ Κράτους. Εἰς τοῦτο παρατηρῶ ὅτι τὰ προπολεμικὰ ἐλλείμματα δὲν ἦσαν πραγματικὰ ἐλλείμματα, ὡφείλοντο κυρίως εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἀνεγράφομεν εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους ὀλόκληρον τὴν δαπάνην τῆς ἐξυπηρετήσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ δημοσίου χρέους, ἐνῶ

1. Εἰς τὰς τακτικὰς δαπάνας τῶν πολιτικῶν Ὑπουργείων δεόν νὰ προστεθοῦν τὰ 320 δισεκ. δραχμῶν τὰ ὅποια διατίθενται εἰς τὸν τρέχοντα προϋπολογισμὸν διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν Δήμων καὶ Κοινοτήτων καὶ ἔναντι τῶν ὁποίων τὸ Κράτος ὑποκαθίσταται εἰς εἰσπράξεις τῶν Δήμων καὶ Κοινοτήτων ἀνερχομένης εἰς 120 δισεκ. δραχ. περίπου.

εἰς τὴν πραγματικότητα κατεβάλλομεν μόνον τὰ 40 ο)ο περίπου ταύτης, τὸ δὲ ὑπόλοιπον, κατατιθέμενον παρὰ τῆ Τραπεζῆ τῆς Ἑλλάδος περιήρ-
 χετο εἰς τὸ Κράτος ὑπὸ τύπον δανεισμοῦ. Ἐπρόκειτο δηλαδή περὶ καθαρῶς
 λογιστικῆς πράξεως. Μόνον κατὰ τὰ ἔτη 1936—37 καὶ 1937—38, λόγω στρα-
 τιωτικῶν δαπανῶν, ἐδανείσθη τὸ Κράτος σημαντικὰ ποσὰ παρὰ Νομικῶν
 Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, ἀλλ' ὁ δανεισμός οὗτος δὲν ἦτο πληθωρικός,
 διότι ἐπρόκειτο περὶ χρησιμοποίησεως πραγματικῶν ἀποταμιεύσεων τῆς
 οἰκονομίας.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς στρατιωτικὰς δαπάνας καὶ τὰς δαπάνας διὰ τὴν
 ἐσωτερικὴν ἀσφάλειαν τῆς Χώρας, ἡ ἀναγωγή των εἰς προπολεμικὰς δραχ-
 μὰς ἀποδεικνύει ὅτι αὗται ἔχουν ὑπερδιπλασιασθῆ. Σημειωτέον ὅτι εἰς τὰς
 σημερινὰς στρατιωτικὰς δαπάνας δὲν περιλαμβάνεται ἡ ἀξία τοῦ ὑπὸ τῶν
 Ἑνωμένων Πολιτειῶν χορηγουμένου πολεμικοῦ ὑλικοῦ, ἥτις ἀνέρχεται εἰς
 πολλὰ ἑκατομμύρια δολλαρίων, ἐνῶ αἱ προπολεμικαὶ δαπάναι περιλαμβά-
 νουν καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ ἐκ τοῦ ἑξωτερικοῦ προμηθευομένου ὑλικοῦ. Ἄν λη-
 φθῆ ὑπ' ὄψιν ἡ διαφορὰ αὕτη, εἶναι πιθανόν ὅτι αἱ στρατιωτικαὶ δαπάναι
 εἶναι τριπλάσιαι τῶν προπολεμικῶν.

Εἶναι φανερόν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ οἰκονομία δὲν ἀντέχει εἰς τοιαύτην ἐπι-
 βάρυνσιν. Εἶναι ἐπίσης φανερόν ὅτι ἡ διατήρησις τόσον μεγάλης στρατιω-
 τικῆς δυνάμεως ἐν καιρῷ εἰρήνης ἐπεβλήθη ἐκ διεθνῶν καὶ οὐχὶ ἀπλῶς ἑλλη-
 νικῶν λόγων καὶ ἐξυπηρετεῖ οὐχὶ μόνον τὴν χώραν μας, ἀλλὰ καὶ τοὺς συμ-
 μάχους τῆς. Συνεπῶς εἶναι ὄχι μόνον ἐπιβεβλημένον ἐκ τῶν πραγμάτων ἀλλὰ
 καὶ δίκαιον ἡ χώρα μας ν' ἀποβλέπη εἰς τὴν ἑξωθεν ἐνίσχυσιν πρὸς ἀντιμε-
 τώπισιν τοῦ βάρους τῶν οὕτω προκαλουμένων δαπανῶν.

Ἡ ἑλληνικὴ συμβολὴ εἰς τὴν ἀμυναν τῆς Δύσεως εἶναι κατὰ γενικὴν
 ὁμολογίαν ἀπὸ τὰς ἀξιολογώτερας, ἡ δὲ προθυμία τοῦ Ἑλληνος νὰ ἀγω-
 νισθῆ καὶ πάλιν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας τῆς χώρας του καὶ
 τῶν συμμάχων τῆς, τὴν ὁποίαν δὲν ἐπτόησαν οὔτε τὰ δεινὰ τῆς κατοχῆς
 οὔτε αἱ κακουχίαι, τὰς ὁποίας ἐπέβαλεν ὁ συμμοριτισμός, καθιστοῦν τὴν
 Ἑλλάδα ἐν ἐκ τῶν μᾶλλον ἀξιωμαχῶν μελῶν τῆς συμμαχίας τῆς Δύσεως
 καὶ προσδίδουν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν ἰδιάζουσαν σημασίαν εἰς τὴν
 ὀργάνωσιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀμύνης. Συνεπῶς αἱ ἑλληνικαὶ στρατιωτικαὶ
 δαπάναι δὲν ἔχουν ἀπλῶς τοπικὸν χαρακτῆρα, πρέπει νὰ θεωρηθοῦν ὡς
 μέρος τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν τοῦ Δυτικοῦ κόσμου, εἰς τὴν κάλυψιν
 τῶν ὁποίων ἀπεφάσισαν ἤδη νὰ συμβάλουν αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς
 Ἀμερικῆς.

Κατὰ τὴν γνώμην μου, αἱ σημεριναὶ στρατιωτικαὶ δαπάναι θὰ ἔδει νὰ
 διαιρεθοῦν εἰς δύο τμήματα. Τὸ πρῶτον τμῆμα θὰ ἔδει νὰ περιλαμβάνη
 τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖον ἡ Ἑλλὰς θὰ ἐδαπάνη διὰ τὸν στρατὸν τῆς ὑπὸ κανο-
 νικὰς διεθνεῖς συνθήκας καὶ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ καλύπτηται ἐκ τῶν τακτικῶν
 πόρων τοῦ προϋπολογισμοῦ. Τὸ δεύτερον τμῆμα θὰ ἔδει νὰ ἀποτελῆται

ἐκ τῶν ἐπὶ πλέον ποσῶν, τὰ ὅποια δαπανῶνται σήμερον καὶ διὰ τὸ ὅποιον ἡ Ἑλλάς δικαιούται νὰ ἀξιώσῃ τὴν ἔξωθεν ἐνίσχυσιν.

Δὲν ὑπάρχουν ἐντελῶς ἀντικειμενικὰ κριτήρια, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ ἡ κατανομή τῶν δαπανῶν εἰς τὰ δύο ταῦτα τμήματα καὶ συνεπῶς διαφοραὶ ἀντιλήψεων εἶναι φυσικαί. Αἱ διαφοραὶ ὅμως αὗται εἶναι ἐπιδεκτικαὶ συμβιβασμοῦ καὶ ἡ ἐπίτευξις συμφωνίας δυνατὴ, ὑπὸ τὸ πνεῦμα ἀμοιβαίας κατανοήσεως καὶ συνεργασίας, τὸ ὅποιον ἐπικρατεῖ σήμερον.

Κατὰ τὴν γνώμην μου, ἂν ὁ ἑλληνικὸς προϋπολογισμὸς ἐπεβαρύνετο μὲ τὸ ἥμισυ τῶν ἐκ 3 000 δισεκατομμυρίων δραχμῶν δαπανῶν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ ἐκαλύπτετο διὰ τῆς ἔξωθεν βοήθειας, μία τοιαύτη κατανομή θὰ ἀπετέλει σημαντικὴν συμβολὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἀμυντικὴν προσπάθειαν τῆς Δύσεως, χωρὶς ἀφ' ἑτέρου νὰ ἐπιβάλλῃ καταθλιπτικὸν βᾶρος ἐπὶ τῆς ἀσθενοῦς οἰκονομίας μας.

Δέον ὅμως ἐν προκειμένῳ νὰ παρατηρηθῇ ὅτι ἡ μεγάλη αὐξησης τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ἠναγκάσθημεν νὰ προβῶμεν μεταπολεμικῶς, δημιουργεῖ μόνιμα βάρη ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καὶ θὰ προκαλέσῃ σοβαρὰς δυσχερείας ὅταν ἡ ἀνάγκη διατηρήσεως σοβαροῦ ἀριθμοῦ ἀνδρῶν ὑπὸ τὰ ὄπλα ἐκλείψῃ καὶ ἡ ἔξωθεν βοήθεια διακοπῇ. Οὕτως ἡ αὐξησης τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀξιωματικῶν, ἡ συντήρησις τῶν δημιουργηθεισῶν ἐγκαταστάσεων καὶ ἄλλαι τοιαῦται δαπάναι τὰς ὁποίας προεκάλεσεν ἡ αὐξησης τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τῆς χώρας, γνωρίζομεν ἐκ πείρας ὅτι θὰ βαρύνουν τὸν ἑλληνικὸν προϋπολογισμὸν καὶ ὅταν αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις μειωθοῦν. Μόνιμον ἐπίσης ἐπιβάρυνσιν εἶναι πιθανὸν ὅτι θ' ἀποτελέσῃ τὸ χάρις εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν βοήθειαν ἐξασφαλιζόμενον σήμερον εἰς τὸν στρατὸν ἐπίπεδον συντηρήσεως, ὅμοιον τοῦ ὁποίου δὲν ἠδυνήθημεν νὰ διανοηθῶμεν προπολεμικῶς.

Ἐκ τῶν ὡς ἄνω 1.500 δισεκ. δραχμῶν, τὰ ὅποια θὰ ἔδει νὰ προέρχωνται ἐκ τῆς ἔξωθεν βοήθειας, τὰ 540 δισεκ. παρέχονται σήμερον ὑπὸ μορφὴν εἰδῶν συντηρήσεως τοῦ στρατοῦ, ἀποκαλούμενων «κοινοχρήστων εἰδῶν». Συνεπῶς ἀπαιτοῦνται ἕτερα 960 δισεκατομμύρια διὰ νὰ συμπληρώσουν τὴν ἔξωθεν στρατιωτικὴν βοήθειαν. Πρόκειται περὶ βοήθειας εἰς δραχμὰς διὰ τὴν πληρωμὴν ἐσωτερικῶν δαπανῶν καὶ οὐχὶ περὶ βοήθειας διὰ τὴν προμήθειαν πολεμικοῦ ὑλικοῦ, ἥτις, ὡς εἶπον ἀνωτέρω, δὲν ἐμφανίζεται εἰς τὸν προϋπολογισμὸν. Δοθέντος ὅτι ὁ τρέχων προϋπολογισμὸς προβλέπει ἐνίσχυσιν ἐκ 1.200 δισεκ. δραχμῶν ἐκ τῶν εἰς δραχμὰς εἰσπράξεων τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας, ἥτοι σημαντικῶς ἀνωτέραν τῆς ἐνταῦθα ὑπολογιζομένης, θὰ ἠδύνατο νὰ παρατηρηθῇ ὅτι ἡ κατανομή τοῦ βάρους τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν, τὴν ὁποίαν προτείνω δὲν ἔχει οὐσιαστικὴν σημασίαν, καθ' ὅσον ἡ ἔξωθεν βοήθεια καλύπτει σήμερον πλήρως τὰς ἐκτάκτους ἐσωτερικὰς

στρατιωτικὰς δαπάνας τῆς χώρας. Ἡ ἀπάντησις εἰς τοῦτο εἶναι ὅτι ἡ βοήθεια ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑπελογίζομεν κατὰ τὴν κατάρτισιν τοῦ προϋπολογισμοῦ δὲν εἶναι πιθανὸν ὅτι θὰ πραγματοποιηθῇ ἐν τῷ συνόλῳ τῆς καὶ συνεπῶς ἐπιβάλλεται νὰ κατατάξωμεν κατὰ τοιοῦτον τρόπον τὰς ἀνάγκας μας, ὥστε νὰ καταδειχθῇ σαφῶς εἰς ποίους τομεῖς εἶναι δυνατὴ καὶ εἰς ποίους δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ περικοπὴ. Οὕτω, περικοπὴ ἢ ὁποία δὲν θὰ ἐξησφάλιζεν εἰς τὸν προϋπολογισμόν τὰ ὡς ἄνω 960 δισεκ. δραχμῶν θὰ ἀπῆτει ἀντίστοιχον περιορισμὸν τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν ἢ τῶν δαπανῶν ἀνασυγκροτήσεως. Ἐὰν, παρὰ μίαν τοιαύτην περικοπὴν, ἠθέλομεν ἐπιμείνει εἰς τὸ σημερινὸν ἐπίπεδον στρατιωτικῶν δαπανῶν καὶ δαπανῶν ἀνασυγκροτήσεως, τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦτο σοβαρὸς κλονισμὸς τῆς οἰκονομίας μας. Ἡ διάκρισις τὴν ὁποίαν προτείνω ἐπιτρέπει νὰ κρίνη τις μέχρι ποίου σημείου ἢ αὔξησις τῶν ἐκ τῆς φορολογίας ἐσόδων εἶναι δυνατόν νὰ ἀντικαταστήσῃ τὰ ἔσοδα ἐκ τῆς ἔξωθεν βοήθειας καὶ πέραν τίνος σημείου ἢ ἐξάρτησις ἐκ τῆς ἔξωθεν βοήθειας διὰ τὴν κάλυψιν τῶν Κρατικῶν δαπανῶν δὲν εἶναι ἐπιδεκτικὴ μειώσεως.

Ὅ,τι ὅμως ἐλέχθη ἀνωτέρω περὶ τῆς ἀνάγκης φειδοῦς καὶ περισυλλογῆς κατὰ τὴν διαχείρισιν τοῦ δημοσίου χρήματος, ἰσχύει καὶ διὰ τὰς στρατιωτικὰς δαπάνας. Ὁ στρατὸς πάντοτε μὲν, ἰδίᾳ ὅμως ὑπὸ τὰς σημερινὰς ἔθνικὰς καὶ διεθνεῖς περιστάσεις, ἐπιτελεῖ ἱερὸν ἔργον ἐξασφαλίζων τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῆς χώρας κατὰ πάσης ἔξωθεν ἢ ἔσωθεν ἀπειλῆς. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι ἀρκεῖ μία δαπάνη νὰ εἶναι στρατιωτικὴ διὰ νὰ θεωρηθῇ ΕΟ ΙΡSΟ ὡς ἀναγκαία καὶ χρήσιμος καὶ νὰ μὴ συζητῆται. Ὁ στρατιώτης καὶ ὁ ἀξιωματικὸς ἀνήκουν εἰς τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν καὶ ἐπομένως πρέπει νὰ ζοῦν καὶ νὰ λειτουργοῦν ἐντὸς τῆς ἑλληνικῆς πραγματικότητος. Ὑπάρχει βεβαίως διαφορισμὸς τῆς ἀξίας τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ἐπομένως πρέπει νὰ ὑπάρχη καὶ διαφορισμὸς ὠφελειῶν καὶ βαθμὸς προτεραιότητος εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν. Ἀκριβῶς ὅμως ἐπειδὴ συμβαίνει τοῦτο καὶ ἐπειδὴ αἱ στρατιωτικαὶ δαπάναι ἀπορροφοῦν ἐν μέγιστον ποσοστὸν τῶν δημοσίων ἐσόδων, εἶναι ἐπ'ἀνάγκης νὰ ἀσκῆται πραγματικὸς καὶ ἀποτελεσματικὸς ἔλεγχος ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν οὕτως ὥστε ν' ἀποφεύγηται ἐπιμελῶς ἢ ἐκτέλεσις δαπανῶν μὴ ἀμέσως συνδεομένων μὲ τὴν ἄμυναν τῆς χώρας ἢ πολυτελῶν δαπανῶν ἢ δαπανῶν αἱ ὁποῖαι αὐξάνουν τὸ κόστος τῆς παρεχομένης ὑπηρεσίας πέραν τοῦ ὀρίου ὅπερ δύναται λογικῶς νὰ βαστάσῃ ἡ οἰκονομία τῆς χώρας. Ἐχω τὴν γνώμην, στηριζομένην καὶ εἰς τὴν ἄμεσον ἀντίληψιν προσώπων ἅτινα εἶναι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζουν τὰ πράγματα, ὅτι καὶ εἰς τὸν τομέα τοῦτον εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθουν σοβαραὶ οἰκονομίαι χωρὶς τὸ παράπαν νὰ μειωθῇ ἡ ἀρτιότης τῆς ὀργανώσεως ἢ ἡ μαχητικότης τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Ἡ δικαιολογία, ἢ ὁποία θὰ ἐπροτείνετο τυχόν, ὅτι πολλὰ ἀνάγκαι τοῦ στρατεύματος ἱκανοποιοῦνται ἀμέσως ἐκ τῆς ξένης βοήθειας δὲν

είναι πειστική. Ἡ βοήθεια κάποτε θὰ παύσῃ, ἐνῶ αἱ δημιουργούμεναι καταστάσεις καὶ συνθήκαι θὰ παραμείνουν καὶ θὰ ἐπιπέσουν ἐπὶ τῆς ἀσθενοῦς οικονομίας τῆς χώρας, ἡ ὁποία θὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ τὰς βαστάσῃ.

Οἱ ἀνωτέρω ὑπολογισμοὶ δύνανται νὰ συνοψισθῶσιν ὡς ἑξῆς :

I. Τακτικαὶ δαπάναι αἰτινες δέον νὰ καλύπτωνται ἐξ ἐγχωρίων πόρων.

Δαπάναι πολιτικῶν Ὑπουργείων	4.000	δισεκ.	δρχ.
Δαπάναι στρατιωτ. Ὑπουργ. καὶ Δημ. Ἀσφαλείας . .	1.500	»	»
Σύνολον	5.500	»	»

II. Ἐκτακτοὶ δαπάναι ἀπαιτοῦσαι ἐξ ὠθεν ἐνίσχυσιν.

Δαπάναι στρατιωτικῶν Ὑπουργείων καὶ Δημοσίας Ἀσφαλείας	1.500	δισεκ.	δρχ.
Τρόπος καλύψεως τῶν ἐκτάκτων δαπανῶν			
(α) Κοινόχρηστα εἶδη	540	»	»
(β) Δραχμαὶ ἐκ τοῦ λογαριασμοῦ Ἀμερ. Βοηθείας	960		»

Εἶδομεν ὅτι τὰ ἐξ ἐγχωρίων πόρων ἔσοδα τοῦ Κράτους ἀνῆλθον εἰς 4.500 δισεκ. δρχ. περίπου κατὰ τὸ 1950—51 καὶ ὑπολογίζεται ὅτι θὰ αὐξηθοῦν εἰς 5.100 δισεκ. δρχ. τὸ 1951—52.

Ἡ κάτωθι σύγκρισις, ἣτις ἐγένετο μὲ βάσιν τὰ ἀποτελέσματα τῶν πρώτων 11 μηνῶν τοῦ οικονομικοῦ ἔτους 1950—51, δεικνύει εἰς ποίας κατηγορίας ἐσόδων ἀναμένετο ὅτι θὰ σημειωθῇ αὐξήσις :

	Εἰς δισεκατομμύρια δραχμῶν		
	1950—51	1951—52	Αὐξήσις ἢ μείωσις
* Ἀμεσοὶ φόροι			
Τακτικοί	709	924	+ 215
* Ἐκτακτοὶ ἐκ παρελθόντων ἐτῶν . .	249	225	- 24
* Ἐμμεσοὶ φόροι			
Δασμοί	1014	1297	+ 283
Φόρος κύκλου ἐργασιῶν	400	435	+ 35
Φόρος καταναλώσεως καπνοῦ	650	783	+ 133
Φόρος ἐπὶ οἰνοπνευματωδῶν	125	138	13
Λοιποὶ ἔμμεσοὶ φόροι	90	68	- 22
Μονοπώλια	190	250	60
Τέλη χαρτοσήμου	404	417	13
Φόροι ἐπὶ τῶν μεταφορῶν	39	15	- 24
Φόρος Δημοσ. θεαμάτων	75	66	- 9
Εἰδικὰ τέλη	38	43	5
Λοιπὰ τακτικὰ ἔσοδα	257	348	91
Λοιπὰ ἔκτακτα ἔσοδα	135	78	- 57
Σύνολον	<u>4.375</u>	<u>5.087</u>	<u>+ 712</u>

Οί αριθμοί οὔτοι δεικνύουν ὅτι ἡ ἐξ 700 δισεκατομμυρίων δραχμῶν συνολική αὔξησης θέλει προέλθει κυρίως ἐκ τῆς κατὰ 200 περίπου δισεκατομμύρια αὔξησεως τῆς ἀποδόσεως τῶν ἀμέσων φόρων καὶ τῆς ἐκ 500 περίπου δισεκατομμυρίων αὔξησεως τῶν ἐμμέσων φόρων. Μέρος τῆς αὔξησεως τῶν ἐμμέσων φόρων δὲν ἀποτελεῖ πρόσθετον φορολογικὴν ἐπιβάρυνσιν, ἀλλ' ἀπλῶς τὴν εἰσπραξίν παρὰ τοῦ Κράτους φόρων μέχρι τοῦδε εἰσπραττομένων παρὰ τῶν δήμων καὶ κοινοτήτων. Συνεπῶς ἡ ἀναμενόμενη πραγματικὴ αὔξησης τῶν ἐμμέσων φόρων ἀνέρχεται εἰς 400 δισεκατομμύρια δραχμῶν περίπου.

Ἡ προσδοκία ὅτι ἡ ἀπόδοσις τῆς φορολογίας θέλει αὐξηθῆ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ποσὰ στηρίζεται ἐπὶ τῶν κάτωθι ὑπολογισμῶν :

(α) Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἀμέσους φόρους, ὁ τρέχων προὔπολογισμὸς βασιζέται εἰς τὸ γεγονός ὅτι οἱ φορολογικοὶ συντελεσταὶ διὰ τὰ κατώτερα εἰσοδήματα ἐμειώθησαν χωρὶς νὰ αὐξηθῶσιν οἱ συντελεσταὶ ἐπὶ τῶν ἀνωτέρων εἰσοδημάτων. Συνεπῶς ἡ ἀναμενόμενη αὔξησης δὲν στηρίζεται εἰς αὔξησην τῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως ἀλλὰ εἰς τὴν ἐλπίδα καλυτέρας βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως τῆς ὑφισταμένης φορολογίας, ἣτις ἀναμένεται ἐκ τῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν φοροτεχνικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ἣτις ἐλπίζεται ὅτι ὄχι μόνον θὰ ἐξουδετερώσῃ τὴν μείωσιν τῶν συντελεστῶν, ἀλλὰ καὶ θὰ αὐξήσῃ τὴν συνολικὴν ἀπόδοσιν τῶν φόρων. Στηρίζεται ἐπίσης ἐπὶ τῆς ἀναμενόμενης αὔξησεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος κατὰ 10 ο).ο.

Ἐν τούτοις ἐὰν ρίψῃ τις ἐν βλέμμα εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν ἐκ τῆς ἀμέσου φορολογίας προβλεπομένων ἐσόδων θὰ ἴδῃ ὅτι τὸ μέγιστον μέρος τῆς ἀναμενόμενης αὔξησεως ὀφείλεται εἰς τὴν κατὰ τὸ τρέχον ἔτος προεἰσπραξίν τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν ποντοπόρων πλοίων, ἣτις ὁμως γίνεται εἰς βάρος τοῦ προὔπολογισμοῦ τοῦ 1952-53.

(β) Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς τελωνειακοὺς δασμοὺς δηλοῦται ῥητῶς ὅτι ἡ εἰς τὸν προὔπολογισμὸν περιληφθεῖσα ἐκτίμησις τῆς ἀποδόσεως των βασιζέται ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ὅτι τὸ ὕψος τῶν εἰσαγωγῶν θὰ εἶναι ἴσον πρὸς τὸ περυσινὸν καὶ ὅτι πρὸς τούτοις αὗται θὰ πραγματοποιηθῶσιν ἐγκαίρως. Ἐν ὄψει τῆς μειώσεως τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας ἡ ὑπόθεσις αὕτη δὲν εἶναι πιθανὸν ὅτι θὰ πραγματοποιηθῇ.

(γ) Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς λοιποὺς ἐμμέσους φόρους καὶ δὴ τὸν φόρον καταναλώσεως καπνοῦ, οἰνοπνευματωδῶν καὶ εἰδῶν μονοπωλίου ἡ ἀναμενόμενη αὔξησης στηρίζεται ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν αὔξησην τῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως, ἣτις ἴσχυσεν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1951 καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν προσδοκίαν ὅτι θέλει αὐξηθῆ ἡ κατανάλωσις τῶν εἰδῶν τούτων.

Τὰ δεδομένα ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ τρέχοντος οἰκονομικοῦ ἔτους μέχρι 31-10-1951 δὲν παρέχουν ἐπαρκῆ βάσιν διὰ νὰ κρίνῃ τις ἂν αἱ προβλέψεις αὗται θὰ πραγματοποιηθοῦν, εἶναι ὁμως λίαν πιθανὸν ὅτι ἐὰν δὲν ληφθοῦν ριζικὰ μέτρα, τὰ ἔσοδα θὰ ἀποδειχθοῦν κατώτερα τῶν ὑπολογισθέντων.

Κατὰ τὴν γνώμην μου, μὲ τὴν σημερινὴν προοπτικὴν, τὸ σύνολον τῶν ἐσόδων μετὰ δυσκολίας θὰ φθάσῃ τὰ 5 τρισεκατομμύρια δραχμῶν. Εἶδομεν ὅμως ἀνωτέρω ὅτι αἱ ἀνάγκαι, αἴτινες δέον νὰ καλυφθοῦν ἐκ τῶν ἐξ ἐγχωρίων πόρων ἐσόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ, θὰ ἀνέλθουν εἰς 5.5 τρισεκατομμύρια δραχμῶν. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἀπαιτεῖται νὰ ἐξεύρωμεν διὰ τῆς φορολογίας ποσὸν 500 τοῦλάχιστον δισεκατομμυρίων δραχμῶν. Εἶναι δυνατὴ μία τοιαύτη αὔξησης τῶν ἐκ τῆς φορολογίας ἐσόδων καὶ πρὸς ποίαν κατεύθυνσιν δέον ἢ αὔξησης αὕτη νὰ ἐπιδιωχθῇ ;

Διὰ νὰ ἀποφανθῶμεν περὶ τοῦ σημερινοῦ βάρους τῆς φορολογίας δέον νὰ ἴδωμεν πῶς συγκρίνεται τοῦτο μὲ τὸ προπολεμικόν. Τὴν ἀναγωγὴν τῶν σημερινῶν δραχμῶν εἰς προπολεμικὰς θὰ κάμωμεν, προκειμένου περὶ ἐσόδων ἐκ τῆς φορολογίας μὲ βᾶσιν 1 προπολεμικὴ δραχμὴ = 350 σημερινὰ δραχμαί, καθ' ὅσον τὸ μέγιστον μέρος τῶν φόρων τούτων εἰσπράττεται ἐπὶ ἀγαθῶν τῶν ὁποίων αἱ τιμαὶ ἔχουν αὔξηθῆ 400 φορές ἐν σχέσει πρὸς τὰς προπολεμικὰς καὶ ἐπὶ εἰσοδημάτων τὰ ὁποῖα ἔχουν πλήρως προσαρμοσθῆ πρὸς τὴν αὔξησιν τῶν τιμῶν.

Ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης ἡ σύγκρισις ἐμφανίζει τὴν κάτωθι εἰκόνα :

	Εἰς ἑκατομμύρια προπολεμικῶν δραχμῶν.			
	1935—36	1938—39	1950—51	1951—52
* Ἀμεσοὶ φόροι	1.910	2.625	2.000	2.640
* Ἐμμεσοὶ φόροι				
Τελωνειακοὶ δασμοὶ	3.435	3.721	2.900	3.700
Φόρος καταναλώσεως καπνοῦ	1.745	2.159	1.860	2.230
Φόρος καταναλώσεως οἴνοπνευμ/δῶν	253	435	360	390
Φόρος κύκλου ἐργασιῶν	291	639	1.140	1.240
Μονοπώλια	638	678	540	710
Τέλη χαρτοσήμου	580	882	1.110	1.200
Φορολογία Δημοσίων θεαμάτων			210	185
Λοιπὰ τακτικὰ ἔσοδα	1.607	2.100	950	1.150
* Ἐκτακτὰ ἔσοδα	514	603	450	220
Σύνολον	10.973	13.842	11.520	13.665
* Ἐκτακτοὶ φόροι ἐκ παρελθόντων ἐτῶν			710	640

Ἐκ τῆς συγκρίσεως ταύτης ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ σημερινὴ φορολογία, εἰς ἀπολύτους ἀριθμούς, δὲν εἶναι ἀνωτέρα τῆς προπολεμικῆς, ἐν σχέσει δὲ πρὸς τὰ δημιουργούμενα εἰσοδήματα εἶναι ἀσφαλῶς ἐλαφρότερα. Τὸ σημερινὸν ἐθνικὸν εἰσόδημα εἶναι ἀνώτερον τοῦ προπολεμικοῦ, εἰς τοῦτο δὲ προστίθενται καὶ τὰ ἑκατομμύρια τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας, τὰ ὁποῖα αὐξάνουν τοὺς διαθέσιμους ἐν τῇ χώρᾳ πόρους κατὰ ποσοστὸν ὅπερ δὲν εἶναι πιθανὸν ὅτι εἶναι κατώτερον τοῦ 15 ο). Προπολεμικῶς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα ὑπελογίζετο εἰς 67 δισεκατομμύρια δραχμῶν, ὅπερ ση-

μαίνει ὅτι τὰ ἔσοδα τοῦ Κράτους ἀπερρόφουν τὰ 20 ο)ο περίπου τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος. Τὸ 1950—51 τὸ καθαρὸν ἔθνικὸν εἰσόδημα ὑπελογίζετο εἰς 25 τρισεκατομμύρια δραχμῶν, ὅπερ σημαίνει ὅτι τὰ 4,5 τρισεκατομμύρια, τὰ ὁποῖα εἰσεπράχθησαν ἐκ τῆς φορολογίας, ἀνελόγουν εἰς 19 ο)ο τοῦ εἰσοδήματος. Ἄν εἰς τὸ ἔθνικὸν εἰσόδημα προστεθῇ καὶ ἡ Ἀμερικανικὴ βοήθεια τὸ ποσοστὸν θὰ εἶναι περίπου 16 ο)ο.

Δέον πρὸς τούτοις νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι τινὰ ἐκ τῶν ἐσόδων τοῦ Κράτους ἀντιπροσωπεύουν τὴν ἀξίαν ἀγαθῶν ἢ ὑπηρεσιῶν παρεχομένων παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸ κοινόν, ἢ τις εἰς ἄλλας χώρας δὲν περιλαμβάνεται μεταξύ τῶν κρατικῶν ἐσόδων. Οὕτω π.χ. αἱ εἰσπράξεις τῶν μονοπωλίων περιλαμβάνουν καὶ τὸ κόστος τῶν πωλουμένων εἰδῶν, τὸ ὁποῖον πάντως θὰ κατεβάλλετο ὑπὸ τοῦ κοινοῦ. Τὸ κόστος τοῦτο κυμαίνεται μεταξύ 20.6 καὶ 48.5 ο)ο τῆς τιμῆς πωλήσεως αὐτῶν.

Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς εἰσπράξεις τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγραφείων. Ἡ ἐκ τοῦ λόγου τούτου ἐξόγκωσις τῶν ἐσόδων τοῦ Κράτους εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνέρχεται εἰς ἑκατοντάδας δισεκατομμυρίων δραχμῶν.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐλάχισται σήμερον εἶναι αἱ χῶραι εἰς τὰς ὁποίας ἡ φορολογία ἀπορροφᾷ ὀλιγώτερον τῶν 25 ο)ο τοῦ καθαροῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος. Τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι ἡ φορολογία ἐν Ἑλλάδι εἶναι δυσβάστακτος στηρίζομεν συνήθως εἰς τὰ ἐξῆς δύο ἐπιχειρήματα.

(α) Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνικὸν εἰσόδημα εἶναι χαμηλὸν καὶ συνεπῶς τὸ περιθώριον φορολογίας μικρότερον, ἢ εἰς πλουσιωτέρας χώρας.

(β) Πλὴν τῶν ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐπιβαλλομένων φόρων, πληθώρα φόρων εἰσπράττεται καὶ παρ' ἀπειραρίθμων ταμείων καὶ ὀργανισμῶν, οἵτινες ὑπολογίζεται ὅτι ἀφαιροῦν περὶ τὰ 1,5 τρισεκατομμύρια δραχμῶν ἀπὸ τὸ κοινόν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ πρῶτον ἐπιχείρημα, παρατηρῶ ὅτι ποσοστὸν τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος, τὸ ὁποῖον ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὴν φορολογίαν προσδιορίζεται εἰς ἑκάστην περίπτωσιν ἀπὸ τὰς λειτουργίας τὰς ὁποίας ἀναθέτει εἰς τὸ Κράτος ἢ Κοινωνία καὶ ἀπὸ τὰς ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας ἀναμένει παρ' αὐτοῦ. Ὅσον περιορισμέναι αἱ κρατικαὶ ἀρμοδιότητες, τόσον μικρότερον τὸ ποσοστὸν τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος, τὸ ὁποῖον ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὴν φορολογίαν, ἀνεξαρτήτως ἂν πρόκειται περὶ πτωχῆς ἢ πλουσίας χώρας. Εἰς τὰς χώρας εἰς τὰς ὁποίας ἡ Κοινωνία ἀναθέτει εὐρέα καθήκοντα εἰς τὸ Κράτος τὸ ποσοστὸν τῆς φορολογίας εἶναι κατ' ἀνάγκην μέγα. Ἡ τάσις εἰς πάσας σχεδὸν τὰς χώρας εἶναι πρὸς διεύρυνσιν τῶν Κρατικῶν ἀρμοδιοτήτων, δι' ὃ καὶ ἡ φορολογία τείνει διαρκῶς πρὸς αὐξησιν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔνθα ἔχει δημιουργηθῆ μία μεγάλη δημοσιούπαλληλικὴ τάξις καὶ ὅπου ἑκατοντάδες χιλιάδων λαμβάνουν συντάξεις ἐκ τοῦ Δημοσίου Ταμείου δὲν ἦτο δυνατὸν ἡ φορολογία νὰ εἶναι κατωτέρα ἀφ' ὅ,τι εἶναι. Τὸ ὅτι δὲν εἶναι ἀνωτέρα ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι ὑστεροῦμεν εἰς ἄλλους τό-

μεις Κρατικής δράσεως, π.χ. εκπαιδευσιν και την κοινωνικην πρόνοιαν και ότι ουδέν καταβάλλομεν διά την υπηρεσίαν του Δημοσίου χρέους μας.

Τò σφάλμα του επιχειρήματος ότι όσον πτωχότερα είναι μία χώρα τόσο μικρότερον τò περιθώριον τò όποιον διαθέτει προς πληρωμήν φόρων έγκειται εις τò ότι έμφανίζει την φορολογίαν ως μειοῦσαν τò έθνικόν εισόδημα ενῶ εις την πραγματικότητα ή φορολογία άπλῶς μεταβάλλει τόν τρόπον τής χρησιμοποίησεως του έθνικου εισοδήματος, αντί δηλαδή να αφήνη τὰ άτομα να χρησιμοποιήσουν όπως θέλουν τò εισόδημά των αφαιρεί εν ποσοστόν τò όποιον διατίθεται διά τας ανάγκας του Κράτους ως αῦται προσδιορίζονται παρά των πολιτικῶν εκπροσώπων του λαου. Έμμέσως βεβαίως, όταν ή φορολογία υπερβῆ ώρισμένον όριον, δύναται να επιφέρη μείωσιν του έθνικου εισοδήματος, εάν επηρεάζη δυσμενῶς τò κίνητρον προς εργασίαν και άποταμίευσιν. Διά να συμβῆ όμως τούτο πρέπει οί φορολογικοί συντελεσταί να φθάσουν εις υπερβολικά ὕψη.

Κατ' άλλους τò φορολογητέον εισόδημα μιᾶς χώρας είναι τò άπομένον μετά την άφαίρεσιν των δαπανῶν συντηρήσεως του πληθυσμου και επειδή όσον πτωχότερα είναι μία χώρα τόσο μικρότερα είναι ή αναλογία του εισοδήματος που άπομένει μετά μιαν τοιαύτην άφαίρεσιν, ή επιβάρυνσις την όποιαν αντιπροσωπεύει τò αὐτò ποσοστόν φόρου επί του έθνικου εισοδήματος είναι μεγαλυτέρα εις τας πτωχάς ή εις τας πλουσίας χώρας. Η αντίληψις αῦτη έμφανίζει τας δαπάνας διά την έσωτερικην και έξωτερικην ασφάλειαν τής χώρας, την άπονομήν τής δικαιοσύνης, την εκπαιδευσιν κλπ. ως οίονει δαπάνας δι' είδη πολυτελείας, τας όποιας μία χώρα έχει να ίκανοποιήση μόνον αφοῦ καλυφθοῦν αί λοιπαί ὕλικαί ανάγκαι διά την συντήρησιν του πληθυσμου.

Όσον αφορά τò δεύτερον επιχειρήμα, ότι ο Έλλην φορολογούμενος βαρύνεται προσθέτως με 1,5 τρισεκατομμύριον δραχμών τὰ όποια εισπράττονται παρὰ διαφόρων Ταμείων και Όργανισμών, έχω να παρατηρήσω τὰ εξής :

(α) Οὐχι πᾶσαι αί εισπράξεις των οργανισμών τούτων προέρχονται εκ φορολογίας. Προπολεμικῶς, επί συνολικῶν εισπράξεων 4,6 δισεκατομμυρίων δραχμών, τὰ 1,8 δισεκ. αντεπροσώπευον τας εισπράξεις ασφαλιστικῶν ταμείων, (πλήν του Ταμείου Κοινωνικῶν Ασφαλίσεων), μέρος των οποίων ασφαλῶς θ' άπετελείτο από εισφοράς των μελών των και άλλα έσοδα μη φορολογικῆς φύσεως.

(β) Περιλαμβανομένων και των εισπράξεων του Ίδρυματος Κοινωνικῶν Ασφαλίσεων τò σύνολον των εισπράξεων των ασφαλιστικῶν οργανισμών ανήρχετο εις 2.200 εκατομμύρια. Κατά την γνώμην μου αί εισπράξεις των οργανισμών ασφαλείας, άκόμη και αί προερχόμεναι εκ φορολογίας, δέν πρέπει να συγχέωνται με τὰ κυρίως κρατικά έσοδα, διότι ή δαπάνη ασφαλίσεως δέν είναι κυρίως κρατική δαπάνη. Επί πλέον όταν τò σύστημα ασφα-

λίσεως μιᾶς ομάδας διὰ τῆς φορολογίας ἄλλων ομάδων λάβη διαστάσεις δύναται νὰ καταλήξῃ εἰς μίαν γενικὴν ἀλληλεπιβάρυνσιν ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ὁμοιβαίαν συνταξιοδότησιν. Ὑπολογίζοντες τὴν ἀλληλεπιβάρυνσιν ταύτην εἰς τὴν κυρίως φορολογίαν ἐμφανίζομεν τὸ φορολογικὸν βᾶρος ἐκτάκτως ὑψηλόν, ἐνῶ εἰς τὴν πραγματικότητα πρόκειται περὶ ἐπιβαρύνσεων αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξουδετεροῦν ἀλλήλας.

(γ) Τὰ πράγματι μεγάλα ποσά, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τῆ βάσει τῆς ἰσχυοῦσης νομοθεσίας εἰσπράττουν καὶ διαχειρίζονται οἱ διάφοροι ὀργανισμοί, διατίθενται πολλάκις χωρὶς ἔλεγχον, συχνὰ δὲ καὶ χωρὶς γνῶσιν τοῦ Κράτους περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν δαπανῶνται καὶ περὶ τῆς χρησιμότητος τῶν ἀναγκῶν ἃς ἐξυπηρετοῦν. Πολλοὶ τῶν ὀργανισμῶν τούτων φαίνεται ἔτι ὑποκύπτουν εἰς πολιτικὰς καὶ ἄλλας πιέσεις καὶ προβαίνουν εἰς ἀθρόους διορισμοὺς καὶ ἄλλας σπατάλας αἱ ὁποῖαι ἀπορροφοῦν μέγα μέρος τῶν ἐσόδων των.

Νομίζω συνεπῶς ὅτι ὄχι μόνον δὲν δικαιολογούμεθα ἐξομοιοῦντες τὴν ἀναρχικὴν ταύτην ἀφαίμαξιν τοῦ κοινοῦ μὲ φορολογίαν, ἀλλ' εἴμεθα ἐντελῶς ἀσυγχώρητοι ἐπιτρέποντες τὴν ἔστω καὶ ἐπὶ μῆνας συνέχισιν τῆς πρωτοφανοῦς ταύτης καταστάσεως.

Ἐλέχθη τέλος ὅτι καὶ τὸ ἐνοικιοστάσιον ἀποτελεῖ συγκεκαλυμμένον φόρον, καθ' ὅσον στερεῖ μίαν κατηγορίαν πολιτῶν τοῦ εἰσοδήματος τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ πραγματοποιηθῇ. Νομίζω ὅτι ἡ ἀποψις αὕτη δὲν δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ σοβαρῶς. Περὶ τοῦ σημερινοῦ ἐνοικιοστασίου καὶ τῶν ἀδικαιολογήτως μεγάλων θυσιῶν, τὰς ὁποίας ἐπιβάλλει εἰς μίαν τάξιν πολιτῶν ὑπὲρ ἄλλων τάξεων, θὰ ὁμιλήσω κατωτέρω. Ἄν ἔμῳς ἀρχίσωμεν νὰ κατατάσσωμεν μεταξὺ τῶν φόρων καὶ ζημίας τὰς ὁποίας ἀστοχος οἰκονομικὴ πολιτικὴ προκαλεῖ εἰς τινὰς τῶν πολιτῶν ἐπ' ὠφελείᾳ ἄλλων θὰ φθάσωμεν ταχέως εἰς τὸ νὰ ἐμφανίσωμεν τὸ πλεῖστον τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ὡς ἀπορροφώμενον ἀπὸ τὴν φορολογίαν.

Τὸ τρωτὸν τῆς Ἑλληνικῆς φορολογίας δὲν εἶναι τὸ ὑπερβολικὸν τῆς βάρους, ἀλλὰ ἡ ἀνισοκατανομή τῆς. Οἱ ἔμμεσοι φόροι οἱ ὁποῖοι βαρύνουν τὴν εὐρεῖαν κατανάλωσιν καὶ ἐπομένως πλήττουν δυσαναλόγως τὰ μικρὰ εἰσοδήματα, ἀντιπροσωπεύουν τὰ 80 ο)ο σχεδὸν τῶν συνολικῶν ἐσόδων τοῦ Κράτους. Τοῦτο ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν χαρακτηριστικὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ φορολογικοῦ συστήματος καὶ ἐν ἑκ τῶν κυρίων αἰτίων τῆς κοινωνικῆς ἀνισότητος καὶ τῶν κοινωνικῶν ἀντιθέσεων ἐν τῇ χώρᾳ. Μεταπολεμικῶς ἔμῳς ἡ αὐξήσις τῆς ἀνισότητος ἐν τῇ κατανομῇ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος κατέστησε τὴν ἀνάγκην μεταρρυθμίσεως τοῦ φορολογικοῦ συστήματος ἐπὶ τὸ δικαιότερον περισσότερον ἐπιτακτικὴν παρά ποτε.

Ὡς εἶπον ἀνωτέρω, ἡ ἀποκατασταθεῖσα παραγωγή μας καὶ ἡ Ἀμερικανικὴ βοήθεια σημαίνουν ὅτι τὸ σύνολον τῶν ἐν τῇ χώρᾳ δημιουργουμένων εἰσοδημάτων εἶναι ἀνώτερον τοῦ προπολεμικοῦ. Γνωρίζομεν ἐν τούτοις

ὅτι τὸ εἰσόδημα σημαντικοῦ τμήματος τοῦ πληθυσμοῦ ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ αἰσθητῶς κάτω τοῦ προπολεμικοῦ. Τοῦτο σημαίνει ὅτι τὸ εἰσόδημα τῶν λοιπῶν τάξεων εἶναι κατὰ πολὺ ἀνώτερον τοῦ προπολεμικοῦ. Γνωρίζομεν πάντες ποῖα εἶναι αἱ τάξεις αὗται· εἶναι κυρίως αἱ τάξεις τῶν ἀσχολουμένων εἰς ἐμπορικὰς καὶ βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις. Ὅτι αἱ τάξεις αὗται πραγματοποιοῦν μεγάλα εἰσοδήματα δὲν δύναται νὰ ἀποδειχθῇ στατιστικῶς ἀκριβῶς διότι αὗται δὲν ἐκπληροῦν τὰς φορολογικὰς τῶν ὑποχρεώσεις. Πάντες ὅμως εἶναι εἰς θέσιν νὰ διαπιστώσουν ὅτι διάγουν βίον πολὺ ἀνετώτερον ἢ προπολεμικῶς, ὅστις διὰ πτωχὴν χώραν, ὅπως ἡ Ἑλλάς, ἀποτελεῖ προκλητικὴν πολυτέλειαν καὶ ὅτι ἐπὶ πλέον πραγματοποιοῦν μεγάλας ἀποταμιεύσεις ὑπὸ μορφήν χρυσῶν λιρῶν καὶ ἐξαγωγῆς κεφαλαίων εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἐνῶ προπολεμικῶς πολλοὶ ἀπὸ τὰς ἀνθούσας σήμερον ἐπιχειρήσεις μόλις κατῴρθουν νὰ καλύπτουν τὰς δαπάναις τῶν.

Καὶ ἂν δεχθῶμεν ἀκόμη ὅτι τὸ εἰσόδημα τῶν τάξεων τούτων ἀπλῶς ἐδιπλασιάσθη, ὅπερ ἀναμφισβητήτως ὑποτιμᾷ τὴν πραγματικότητα, τὸ γεγονός ὅτι τὸ σύνολον τῶν παρ' αὐτῶν καταβαλλομένων φόρων δὲν εἶναι ἀνώτερον τοῦ προπολεμικοῦ, σημαίνει ὅτι τὸ ἤδη τότε ἀσήμαντον φορολογικόν βάρος τῶν τάξεων τούτων ἐμειώθη εἰς τὸ ἡμισυ.

Ὅταν πρὸ ἐτῶν ὑπέδειξα τὴν ἀνάγκην ὅπως αἱ τάξεις αὗται κληθοῦν νὰ εἰσφέρουν ἀναλόγως πρὸς τὴν φορολογικὴν τῶν ἱκανότητα, μοῦ ἀντετάχθη ὅτι ἡ Ἑλλάς ἦτο χώρα κατεστραμμένη καὶ συνεπῶς δὲν ὑπῆρχε «φορολογητέα ὕλη». Σήμερον τὸ καταφῶρος ἄδικον τῆς κατανομῆς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τοῦ φορολογικοῦ βάρους παρ' οὐδενὸς ἀμφισβητεῖται σοβαρῶς καὶ ἀναγνωρίζεται γενικῶς ἡ ἀνάγκη ὅπως ἡ φορολογία μεταρρυθμισθῇ ἐπὶ τὸ δικαιότερον. Τονίζεται ὅμως πάντοτε ὅτι αἱ δυσχέρειαι πραγματοποιήσεως μιᾶς τοιαύτης μεταρρυθμίσεως εἶναι μεγάλαι καὶ ὅτι συνεπῶς δὲν πρέπει νὰ ἀναμένωνται ἄμεσα ἀποτελέσματα.

Αἱ δυσχέρειαι αὗται ἀποδίδονται εἰς τρία κυρίως αἴτια :

α) Τὸ σύστημα τῆς φορολογίας καθαρᾶς προσόδου τὸ ὁποῖον ἰσχύει ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἀπηρχαιωμένον καὶ μὴ ἀποδοτικόν καὶ πρέπει νὰ ἀντικατασταθῇ, ἀλλὰ τοῦτο ἀπαιτεῖ χρόνον.

β) Αἱ Ἑλληνικαὶ φοροτεχνικαὶ ὑπηρεσίαι δὲν εἶναι εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς τῶν καὶ πρέπει νὰ ἀναδιόργανωθῶσιν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀπαιτεῖ χρόνον.

γ) Ἡ Ἑλλάς εἶναι χώρα μικρῶν εἰσοδημάτων καὶ ἀτομικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ συνεπῶς ἡ ἐξακρίβωσις τοῦ εἰσοδήματος καὶ ἡ εἰσπραξις τοῦ φόρου εἶναι καὶ δυσχερέστεραι καὶ δαπανηρότεραι ἢ εἰς τὰς πλουσιωτέρας χώρας. Ἐπὶ πλέον ὁ Ἕλλην εἶναι εἰθισμένος εἰς τὴν φοροδιαφυγὴν καὶ τοῦτο καθιστᾷ τὸ ἔργον τῶν φοροτεχνικῶν ὑπηρεσιῶν ἀπείρως δυσχερέστερον

ἢ εἰς ἄλλας χώρας. Τέλος οἱ νέοι ἐπιχειρηματῆρες οἱ δημιουργηθέντες κατὰ τὴν κατοχικὴν καὶ μεταπολεμικὴν περίοδον, οἵτινες πραγματοποιοῦν τεράστια κέρδη, δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ ὑποβληθοῦν εἰς τὴν φορολογίαν, διότι αἱ ἐπιχειρήσεις των ἔχουν κερδοσκοπικὸν χαρακτήρα, ἐπιτρέποντα τὴν συγκάλυψιν καὶ διαφυγὴν. Τὰς συνθήκας ταύτας μόνον βαθμηδὸν δυνάμεθα νὰ μεταβάλωμεν.

Εἰς τὰ ἀνωτέρω δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ τὰ ἑξῆς :

(α) Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὸ σύστημα τοῦ ἐνιαίου προοδευτικοῦ φόρου εἰσοδήματος τὸ ὁποῖον ἰσχύει εἰς τὰς Ἀγγλοσαξωνικὰς χώρας, εἰσάγεται δὲ καὶ παρ' ἡμῖν ἴσως ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς ἔτους, εἶναι ἀπλούστερον καὶ δικαιότερον ἀπὸ τὸ γαλλικὸν σύστημα τῶν ἀναλυτικῶν κατηγοριῶν καὶ τοῦ συμπληρωματικοῦ φόρου, ὃ περ εἶχε γίνεαι δεκτὸν καὶ παρ' ἡμῖν. Νομίζω ὅμως ὅτι ἡ δυσανάλογος συμμετοχὴ τῶν εὐπορωτέρων τάξεων εἰς τὰ φορολογικὰ βάρη δὲν ὀφείλεται εἰς τὰ μειονεκτήματα τοῦ συστήματος τούτου ἀλλὰ εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι αὗται κατορθώνουν νὰ ἀποκρύπτουν τὰ παρ' αὐτῶν πραγματοποιούμενα εἰσοδήματα. Μόνη ἢ εἰσαγωγή τοῦ Ἀγγλοσαξωνικοῦ συστήματος δὲν θὰ μετέβαλε τὴν βασικὴν ταύτην αἰτίαν τῆς μὴ καταβολῆς φόρων.

(β) Εἶναι ἐπίσης ἀληθὲς ὅτι αἱ φοροτεχνικαὶ ἡμῶν ὑπηρεσίαι χρῆζουσι ἀναδιοργανώσεως, ἀλλὰ δὲν συμφωνῶ ὅτι μία τοιαύτη ἀναδιοργάνωσις ἀπαιτεῖ μακρὸν χρόνον. Κατὰ τὴν γνώμην μου βραδεῖαι μεταρρυθμίσεις σπανίως ἐπιτυγχάνουν τοῦ σκοποῦ των, διότι ἐν τῷ μεταξύ ἡ χώρα συνηθίζει εἰς τὴν κατάστασιν ἣτις προεκάλεσε τὴν πίεσιν πρὸς μεταρρυθμίσεις καὶ διότι ἡ πίεσις κοί ὁ ἐνθουσιασμός ἀνευ τῶν ὁποίων οὐδεμία μεταρρυθμίσις ἐπιτυγχάνει, βαθμηδὸν ἐξανεμίζονται. Ὅπως θὰ ἀναπτύξω εἰς τὸ περὶ ἀναδιοργανώσεως τῆς Διοικήσεως κεφάλαιον, τοιαύτη ἀναδιοργάνωσις ἔχει πιθανότητος ἐπιτυχίας μόνον ἐὰν πραγματοποιηθῇ ἐντὸς βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος, κατὰ τὸ ὁποῖον θὰ συγκεντρώσῃ τὴν ἀμέριστον προσοχὴν καὶ ὑποστήριξιν τοῦ πολιτικοῦ κόσμου καὶ τῆς κοινῆς γνώμης. Ὅτι δυνάμεθα, ἐὰν θελήσωμεν, νὰ ἀποκτήσωμεν φοροτεχνικὰς ὑπηρεσίας ἀξίας τῆς χώρας καὶ τῶν περιστάσεων εἶναι κατὰ τὴν γνώμην μου ἀναμφισβήτητον. Εἶναι ἀδύνατον νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι ὑπάρχουν χιλιάδες Ἑλλήνων οἱ ἑποιοὶ εἶναι διατεθειμένοι νὰ θυσιάσουν ἀκόμη καὶ τὴν ζωὴν των διὰ τὴν πατρίδα των καὶ δὲν ὑπάρχουν ἐλίγαι ἑκατοντάδες εἰς τοὺς ἐτιοίους νὰ ἀναθέσῃ αὕτη τὸ ἔργον τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν μέσων διὰ τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν τῆς σταθερότητα καὶ πρόοδον. Τὸ ζήτημα εἶναι νὰ δημιουργήσωμεν τὴν κατάλληλον ἀτμόσφαιραν ἐντὸς τῆς ὁποίας ἡ σημασία μιᾶς τοιαύτης ἀποστολῆς νὰ ἀναγνωρίζεται ἐπαρκῶς καὶ ὁ ἐκτελεῶν πιστῶς τὸ καθῆκόν του, ὄχι ὁ «ἐπιτήδειος», νὰ ἀνταμείβεται παρὰ τῆς κοινωνίας. Κατὰ τὴν γνώμην μου, ὅσοι ἀπὸ καθέδρας ἀποφαίνονται ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ δημιουργήσῃ ἀρτίαν

φοροτεχνικήν ὑπηρεσίαν, ὄχι μόνον ὑποτιμοῦν τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἔλλειψιν πίστεως τὴν ὁποίαν ἔδειξαν ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως εἰς τὴν ἰκανότητά μας νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ὡς πολιτισμένη χώρα τὰ προβλήματατά μας, συνέβαλον εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς σημερινῆς καταστάσεως.

(γ) Ἡ δυσκολία ἐξακριβώσεως τῶν εἰσοδημάτων καὶ ἡ ἔλλειψις φορολογικῆς συνειδήσεως ἐν Ἑλλάδι ἀποτελοῦν ἀναμφισβητήτως τὸ κυριώτερον ἐμπόδιον εἰς τὴν αὔξησιν τῆς ἀποδόσεως τῶν ἀμέσων φόρων. Τὸ ἐμπόδιον δὲ τοῦτο εἶναι τόσον μέγα, ὥστε ἐὰν δὲν εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ τὸ ἀντιμετωπίσωμεν ρεαλιστικῶς, δὲν δυνάμεθα κατὰ τὴν γνώμην μου νὰ ἀναμένωμεν αἰσθητὴν βελτίωσιν τῆς σημερινῆς καταστάσεως.

Ἡ δυσχέρεια ἐξακριβώσεως τῶν εἰσοδημάτων καὶ ἡ τάσις πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ φόρου δὲν εἶναι ἀπόλυτος, συνδέεται δὲ στενῶς μὲ τὸ ὕψος τοῦ φορολογικοῦ συντελεστοῦ. Ὅσον μικρότερος ὁ φορολογικὸς συντελεστής, τόσον μικρότερα καὶ ἡ τάσις πρὸς ἀποφυγὴν, ὅσον μεγαλύτερος ὁ συντελεστής, τόσον μεγαλυτέρα καὶ ἡ τάσις. Συντελεστής 1 ο)ο δὲν θὰ ἐδικαιολόγει τὸν κόπον καὶ τὴν δαπάνην ἀποκρύψεως τοῦ πραγματικοῦ εἰσοδήματος, συντελεστής 100 ο)ο θὰ προεκάλει ἐπανάστασιν τῶν φορολογουμένων.

Σήμερον οἱ συντελεσταὶ τῶν φόρων εἰσοδήματος εἶναι ὑψηλοὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας καὶ τείνουν συνεχῶς νὰ αὐξάνουν, εἶναι δὲ αὐστηρῶς προοδευτικοὶ πλήττοντες βαρύτερα τὰ μεγάλα εἰσοδήματα. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν γεγονότων, τὸ Κράτος ἀναλαμβάνει συνεχῶς εὐρύτερα καθήκοντα καὶ λειτουργίας καὶ συνεπῶς ἔχει ἀνάγκην ὄλονεν μεγαλυτέρων ἐσόδων, ὀφείλεται ὁμως καὶ εἰς τὴν ἀνάγκην ἰκανοποιήσεως τοῦ αἰτήματος τῶν μαζῶν περὶ μειώσεως τῶν ὑφισταμένων ἀνισοτήτων εἰς τὴν κατανομήν τῶν εἰσοδημάτων. Ἄλλοτε ἐξεφράζετο ὁ φόβος, ὅτι τόσον βαρεῖα φορολογία ἐπὶ τῶν φορέων τοῦ πλοῦτου θὰ ἤμβλυνε τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὸ κίνητρον πρὸς ἀποταμίευσιν, οὕτω δὲ θὰ ἐπέδρα δυσμενῶς ἐπὶ τῆς παραγωγῆς καὶ θὰ παρημποδίζε τὴν αὔξησιν τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος. Τὸ παράδειγμα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, τῆς κατ' ἐξοχὴν χώρας τῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας, ἀπέδειξεν ὅτι οἱ φόβοι οὗτοι ἦσαν ἀβάσιμοι. Εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τὸ Κράτος ἀφαιρεῖ σήμερον διὰ τῆς φορολογίας τὰ 55 ο)ο τῶν κερδῶν τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων, τὰ δὲ ὑπόλοιπα, ἐφ' ὅσον διανέμονται εἰς τοὺς μετόχους, φορολογοῦνται ἐκ νέου μὲ τὸν φόρον τοῦ εἰσοδήματος, ὁ ὁποῖος εἶναι βαρύτερος διὰ τὰ μεγάλα εἰσοδήματα. Π.χ. ἐπὶ εἰσοδήματος 100.000 δολλαρίων ἑτησίως, τὸ ὁποῖον εἶναι σύνθητες, διὰ διευθυντὴν μεγάλης ἐπιχειρήσεως, τὸ Κράτος ἀφαιρεῖ τὰ 60 ο)ο ὅταν πρόκειται περὶ ἀγάμου καὶ τὰ 48 ο)ο ὅταν πρόκειται περὶ ἐγγάμου.

Ἡ βαρυτάτη αὕτη φορολογία δὲν ἠμπόδισε τὸν ἐντὸς μιᾶς δεκαετίας

διπλασιασμόν τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, ἐσχάτως δὲ τὸ περιοδικὸν «FORTUNE», ὄργανον τοῦ μεγάλου κεφαλαίου, ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ βαρεῖα φορολογία δὲν ἐπηρεάζει δυσμενῶς τὴν παραγωγήν καὶ τὴν αὔξησιν τοῦ ἔθνικοῦ πλοῦτου. Ἐξ ἑτέρου ἡ φορολογία αὕτη συνέβαλε μεγάλως εἰς τὴν ἐξαφάνισιν τῆς προκλητικῆς ἐπιδείξεως τοῦ πλοῦτου ἣτις ἐχαρακτήριζε τὴν Ἀμερικανικὴν κοινωνίαν πρὸ τοῦ 1930 καὶ εἰς τὴν ἐπικράτησιν οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ ἀλληλεγγύης, ἡ ὁποία εἰς τὸν ξένον φαίνεται σχεδὸν ἀπίστευτος. Ἀποτέλεσμα τούτου εἶναι ὅτι σήμερον ὁ Ἀμερικανὸς ἐργάτης ἀντιτίθεται, ὄχι μόνον εἰς τὸν κομμουνισμόν, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν σοσιαλισμόν μετὰ τὸ αὐτὸ σθένος ὅπως καὶ ὁ Ἀμερικανὸς κεφαλαιοῦχος. Παρομοία ὑπῆρξεν ἡ ἐξέλιξις καὶ εἰς τὰς λοιπὰς κοινωνικῶς προηγμένας χώρας τῆς Δύσεως. Ἡ μεταβολὴ ὅμως δὲν ἐπῆλθεν ἀπὸ τῆς μιᾶς ἡμέρας εἰς τὴν ἄλλην, ὑπῆρξε βαθμιαία, ἐπιτρέψασα οὕτως εἰς τὸ κοινὸν καὶ εἰς τὸ Κράτος νὰ προσαρμοσθοῦν εἰς τὰς νέας ἀντιλήψεις καὶ εἰς τὰς νέας καταστάσεις.

Ἡ σήμερον ἰσχύουσα παρ' ἡμῖν ἄμεσος φορολογία εἶναι σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου προοδευτικὴ, ὁ δὲ φόρος ἐπιβάλλεται κατὰ κλιμάκια. Οὕτω π. χ. Ὁ φορολογικὸς συντελεστὴς ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος ἐξ οἰκοδομῶν κυμαίνεται μεταξὺ 15% καὶ 35%. Ὁ φορολογικὸς συντελεστὴς ἐπὶ τῶν κερδῶν ἐξ ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων εἶναι ἀσήμαντος διὰ τὰ μικρὰ εἰσοδήματα, ἀνέρχεται εἰς 15% διὰ τὰ εἰσοδήματα 5.000.000 μηνιαίως, αὐξάνεται εἰς 20% διὰ τὰ ἄνω τῶν 5.000.000 μέχρι 10.000.000 καὶ εἰς 30% διὰ τὰ ἄνω τῶν 10.000.000 μηνιαία εἰσοδήματα. Ὁ φορολογικὸς συντελεστὴς ἐπὶ τῶν ἀμοιβῶν ἐκ μισθωτῶν ὑπηρεσιῶν κατὰ κλιμάκιον κυμαίνεται ἀπὸ 1% μέχρις 25%, οὕτως ὥστε ὁ ἔχων μηνιαῖον εἰσόδημα 5.000.000 δρχ. φορολογεῖται μετὰ 10%. Διὰ τὰ ἄνω τῶν 5.000.000 δρχ. εἰσοδήματα ἐφαρμόζεται ἡ αὐτὴ ὡς καὶ ἐπὶ τῶν κερδῶν ἐξ ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων κλίμαξ.

Καθ' ὅμοιον περίπτου τρόπον φορολογοῦνται καὶ αἱ ἀμοιβαὶ ἐξ ἐλευθερίων ἐπαγγελμάτων.

Πλὴν τῆς ἀναλυτικῆς φορολογίας ἰσχύει ὡς γνωστὸν καὶ ἡ συμπληρωματικὴ φορολογία ἐπὶ τῆς συνολικῆς καθαρᾶς προσόδου (ὁ λεγόμενος συνθετικὸς φόρος), ἣτις εἶναι ἰσχυρῶς προοδευτικὴ. Τὸ πρῶτον κλιμάκιον εἰσοδήματος ἄνω τῶν 60.000.000 ἑτησίως φορολογεῖται μετὰ 31%, ἡ δὲ πρόοδος βαίνει αὐξανομένη οὕτως ὥστε ὁ συντελεστὴς ἐπὶ τοῦ τελευταίου κλιμακίου πολὺ μεγάλων εἰσοδημάτων ἀνέρχεται εἰς 70%.

Νομίζω ὅτι τὸ ἰδικόν μας σφάλμα εἶναι, ὅτι εἰσαγαγόντες τὸ σύστημα τῆς συμπληρωματικῆς φορολογίας ἐπὶ τῆς συνολικῆς καθαρᾶς προσόδου, ἠθελήσαμεν νὰ μιμηθῶμεν τὰς ξένας χώρας καὶ ἀπεδέχθημεν τὴν ἀρχὴν τῶν ὑψηλῶν φορολογικῶν συντελεστῶν χωρὶς νὰ φροντίσωμεν προηγου-

μένως νὰ δημιουργήσωμεν τὰ κατάλληλα κρατικά ὄργανα διὰ τὴν εἰσπραξιν τῶν φόρων τοὺς ὁποίους ἐνομοθετοῦμεν. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι οἱ ἰδικοὶ μας ὑψηλοὶ συντελεσταὶ παραμένουν ἐπὶ τοῦ χάρτου, πλήσσουν ὀλίγους μὲ ἐμφανῆ εἰσοδήματα, ἀποτελοῦν ἐν ἑκ τῶν κυρίων αἰτίων τῆς ἀποκρύψεως τῶν πραγματικῶν εἰσοδημάτων καὶ κατὰ τὸ στάδιον τῆς ἀναλυτικῆς φορολογίας, ἐκ τοῦ φόβου ὅτι τὰ πραγματοποιούμενα ὑψηλὰ εἰσοδήματα, δηλούμενα, θὰ πέσουν κατόπιν εἰς τὴν ἀρπάγην τοῦ συμπληρωματικοῦ φόρου καὶ τέλος συντελοῦν εἰς τὴν μείωσιν τῆς ἀξιοπρεπείας τοῦ Κράτους. Τὸ μόνον ποὺ ἐπιτυγχάνουν εἶναι νὰ δημιουργοῦν μεγάλα περιθώρια πρὸς συναλλαγὴν καὶ σημαντικὰς ἐπιβαρύνσεις πρὸς κάλυψιν τῶν δαπανῶν ποὺ ἀπαιτοῦνται πρὸς ἀπόκρυψιν τοῦ εἰσοδήματος.

Πρέπει νὰ ἀναγνωρίσωμεν, καίτοι μετὰ λύπης, ὅτι, ἀνεξαρτήτως τοῦ τί συμβαίνει εἰς τὰς ξένας χώρας, ἡ φορολογικὴ συνείδησις τοῦ Ἑλλήνου δὲν εἶναι ἐπαρκῶς ἀνεπτυγμένη, ὥστε νὰ παραδεχθῆ τοὺς συντελεστὰς τοὺς ὁποίους ἐνομοθετήσαμεν. Ἐπιβάλλεται συνεπῶς νὰ ἐξευρεθῆ τρόπος, οὕτως ὥστε, χωρὶς νὰ θίξωμεν τὴν ἀρχὴν τῆς προοδευτικότητος τοῦ φόρου, νὰ μειώσωμεν τὸ συνολικὸν ποσὸν μὲ τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἐπιβαρυνθῆ οἷονδήποτε εἰσόδημα. Τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον ὄχι μόνον διὰ νὰ τεθῆ τέρμα εἰς τὸν σημερινὸν ἐμπαιγμὸν, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ κατορθώσωμεν νὰ αὐξήσωμεν τὰ ἐκ τῆς ἀμέσου φορολογίας ἔσοδα τοῦ Κράτους. Νομίζω ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ θέσωμεν ὡς βάσιν ὅτι φορολογία, ἡ ὁποία ἐφαρμοζομένη πράγματι, θὰ κατέληγεν εἰς τὸ νὰ ἀφαιρῆ πλέον ἑνὸς ὠρισμένου ποσοστοῦ (π.χ. 30 ο)ο) τοῦ καθαροῦ εἰσοδήματος τοῦ φορολογουμένου ἐξ οἴασδήποτε πηγῆς δὲν ἔχει πιθανότητος ἐπιτυχίας ἐν Ἑλλάδι. Ὁ ἀκριβῆς προσδιορισμὸς τοιοῦτου ποσοστοῦ ἀπαιτεῖ πιθανῶς εἰδικὴν ἔρευναν, ἣτις δύναται κάλλιστα νὰ ἀνατεθῆ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀμέσων φόρων διαθέτουσαν ἀρίστους ὑπαλλήλους καταλλήλους διὰ τοιοῦτου εἴδους ἐρεύνας. Ὁ προσδιορισμὸς ἑνὸς τοιοῦτου ἀνωτάτου ὁρίου ἐπιβαρύνσεως τοῦ εἰσοδήματος, δὲν ἐμποδίζει τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ συστήματος τῆς προοδευτικῆς φορολογίας. Τὸ μόνον ποὺ προσθέτει εἶναι ὅτι θέτει περιορισμὸν εἰς τὴν προοδευτικὴν ταύτην αὐξῆσιν.

Ἀναγνωρίζω ὅτι οὕτως ἡ φορολογία καθίσταται ὀλιγώτερον προοδευτικὴ ἀφ' ὅ,τι θεωρεῖται γενικῶς ἐπιβεβλημένον καὶ ἀφ' ὅ,τι προβλέπει ἡ σημερινὴ φορολογία ἀλλὰ νομίζω ὅτι προοδευτικότης, ἡ ὁποία παραμένει εἰς τὸ χαρτὶ δὲν ἔχει καμμίαν ἀξίαν.

Νομίζω ὅτι ἀπὸ μίαν τοιαύτην μεταρρύθμισιν δυνάμεθα νὰ ἀναμένωμεν τὰ ἑξῆς :

(α) Βάσις διὰ τὴν ἐπιτυχίαν οἰουδήποτε φορολογικοῦ συστήματος εἶναι ἡ ἐξακρίβωσις τοῦ πραγματικοῦ εἰσοδήματος τῶν φορολογουμένων καὶ τοῦτο, ὡς εἶπον ἀνωτέρω, ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὑπάρξεως ἱκανῆς καὶ χρηστῆς φοροτεχνικῆς ὑπηρεσίας. Ἡ θέσπισις ὁμως μικροτέρων φορολογικῶν

συντελεστῶν θὰ διηκολύνηε μεγάλως τὸ ἔργον τῆς ἐξακριβώσεως τῶν πραγματικῶν εἰσοδημάτων, διότι θὰ ἐμείου τὴν ὠφέλειαν ἐκ τῆς φοροδιαφυγῆς καὶ τὰ περιθώρια συναλλαγῆς.

(β) Ἄν ὄντως ἐπιτύχωμεν ὥστε τὰ ὑπὸ τῶν φορολογουμένων δηλούμενα εἰσοδήματα νὰ πλησιάζουν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο πρὸς τὰ πραγματικά θὰ εἶναι δυνατὴ ἡ σημαντικὴ αὔξησις τῶν φόρων παρὰ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ ἀνωτάτου ὁρίου.

(γ) Μία τοιαύτη μεταρρύθμισις, συνδυαζομένη μὲ θέσπισιν μεγαλυτέρων ἐγγυήσεων ὑπὲρ τῶν φορολογουμένων ἐναντίον αὐθαιρεσιῶν καὶ ὑπερβασιῶν ἐκ μέρους τῶν φοροτεχνικῶν ὀργάνων, θὰ ἠδύνατο νὰ σημειώσῃ ἀπαρχὴν μιᾶς νέας σχέσεως μεταξὺ Κράτους καὶ πολιτῶν, στηριζομένης εἰς ἀμοιβαῖον σεβασμὸν τῶν ἐκατέρωθεν δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων. Δυστυχῶς παρ' ἡμῖν τὰ κρατικὰ ὄργανα πολλάκις ἀντιλαμβάνονται τὴν σχέσιν Κράτους—πολίτου ὡς σχέσιν ἀντιδικίας καὶ ἐχθρότητος, πρᾶγμα ὅπερ δημιουργεῖ εἰς τοὺς πολίτας τὸ συναίσθημα ὅτι εὐρίσκονται εἰς κατάστασιν ἀμύνης, εἰς τὴν ὁποίαν πᾶν μέσον εἶναι ἐπιτρεπτόν. Ἡ ριζικὴ ἀναδιοργάνωσις τῶν φοροτεχνικῶν ὑπηρεσιῶν, ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ἀνωτάτου ὁρίου φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως εἰς ἐπίπεδα ἀνταποκρινόμενα περισσότερο εἰς τὴν νοοτροπίαν μας καὶ ἡ προστασία τῶν φορολογουμένων ἀπὸ ὑπερβασίας τῶν κρατικῶν ὀργάνων, θὰ ἀπετέλουσαν ἔμπρακτον ἀπόδειξιν ὅτι τὸ Κράτος εἶναι ἀποφασισμένον νὰ θέσῃ τὰς σχέσεις του πρὸς τοὺς πολίτας ἐπὶ ὑγιεινέρας βάσεως, ὑπάρχει δὲ ἐλπίς ὅτι καὶ οἱ πολῖται θὰ ἀνταποκριθοῦν πρὸς τὴν καλυτέραν ταύτην μεταχειρίσιν ἐκδηλοῦντες μεγαλυτέραν προθυμίαν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς τὸ Κράτος ὑποχρεώσεων των.

Ἄν ὅμως παρὰ τὰς ὡς ἄνω μεταρρυθμίσεις ὑπάρξουν πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἠθελον ἐπιμείνει εἰς τὰς σημερινὰς συνηθείας τῆς φοροδιαφυγῆς, τοιαύτη ἐπιμονὴ θὰ ἦτο ὄχι μόνον ἀδικαιολόγητος ἀλλὰ καὶ αὐτόχρημα ἀντιπατριωτικὴ πρᾶξις, δι' ἣν ὁ νόμος θὰ ἔδει νὰ προβλέψῃ πολὺ αὐστηροτέρας κυρώσεις ἐκείνων αἱ ὁποῖαι ἰσχύουν σήμερον κατὰ τῶν μὴ ἐκπληρούντων τὰς φορολογικὰς των ὑποχρεώσεις.

Τὰ μεγάλα κοινωνικά καὶ οἰκονομικά προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας ἀναγκάζουν τὸ Κράτος εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς χώρας νὰ διευρύνῃ τὰς ἀρμοδιότητάς του καὶ συνεπῶς νὰ καλῆ τοὺς πολίτας ὅπως συνεισφέρουν σημαντικὸν μέρος τοῦ εἰσοδήματός των διὰ τοὺς κοινούς σκοπούς. Ἄν εἰς μίαν πτωχὴν χώραν μὲ μεγάλας συλλογικὰς ἀνάγκας, ὅπως ἡ Ἑλλάς, ὠρισμένα ἄτομα τὰ ὁποῖα ἀποκομίζουν δυσαναλόγως μεγάλα ὠφελήματα ἐκ τῆς οἰκονομικῆς των δράσεως δὲν δεχθοῦν νὰ συμβάλουν οὔτε κατὰ ἓν λογικὸν ποσοστὸν τῶν εἰσοδημάτων των διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν κοινῶν ἀναγκῶν, ὄχι μόνον πρέπει ἡ κοινὴ γνώμη νὰ καταδικάσῃ ἀνεπιφυλάκτως καὶ νὰ στηλιτεύσῃ τὴν στάσιν ταύτην ἀλλὰ

καὶ ὁ νόμος νὰ ἐπιβάλη τὰς ἀύστηροτέρας τῶν κυρώσεων ἐναντίον προσώπων τὰ ὁποῖα, ἀσυνειδήτως ἴσως, ἀλλ' ἀσφαλῶς ὑποσκάπτουν τὰ τεμέλια τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας καὶ οἰκονομίας.

Ἐν μέτρον τὸ ὁποῖον θὰ ἔπρεπε νὰ μελετηθῆ καὶ τοῦ ὁποῖου ἡ ἀξία ἐγκείται ἀκριβῶς εἰς τὸ ὅτι θὰ ἐπέτρεπεν εἰς τὴν κοινὴν γνώμην νὰ κρίνη περὶ τῆς συμμετοχῆς τῶν οἰκονομικῶς ἰσχυροτέρων εἰς τὰ φορολογικὰ βάρη, θὰ ἦτο ἡ δημοσίευσίς τῶν δηλώσεων τῶν φορολογουμένων. Ἐν τοιοῦτον μέτρον θὰ συνεπλήρου τὴν προσπάθειαν ἐξυψώσεως τῆς φορολογικῆς συνειδήσεως τῶν πολιτῶν καὶ θὰ προσέθετεν εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν κρατικῶν ὀργάνων καὶ τὸν ἔλεγχον τῆς κοινῆς γνώμης.

Ὅπως εἶπον καὶ ἀνωτέρω, βασικὴ προϋπόθεσις τῆς μεταρρυθμίσεως τὴν ὁποῖαν προτείνω εἶναι ἡ ἐξακρίβωσις τῶν πραγματικῶν εἰσοδημάτων τῶν φορολογουμένων καὶ ἡ δημιουργία μιᾶς νέας σχέσεως Κράτους καὶ πολίτου. Σοβαρὸν ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τούτου θέλει ἀναμφισβητήτως ἀποτελέσει ἡ ὑφισταμένη πρὸς τὸ Κράτος δυσπιστία. Ὑπάρχει δηλαδὴ ὁ κίνδυνος ὅτι οἱ φορολογούμενοι θὰ ἐπιμείνουν εἰς τὴν διὰ παντὸς τρόπον ἀπόκρυψιν τῶν εἰσοδημάτων των, παρὰ τὴν μείωσιν τῶν φορολογικῶν συντελεστῶν, ἥτις θὰ καθίστα τὴν προσπάθειαν ἀποκρύψεως πολὺ ὀλιγώτερον ἐπωφελεῖ διὰ τοὺς φορολογουμένους ἢ πρότερον, διότι θὰ φοβηθοῦν ὅτι, ἀφ' οὗ ἐξακριβωθοῦν τὰ πραγματικά των εἰσοδήματα οἱ φορολογικοὶ συντελεσταὶ θὰ αὐξηθοῦν ἐκ νέου. Τοῦτο ὄχι μόνον θὰ καθίστα τὸ ἔργον τῶν φοροτεχνικῶν ὑπηρεσιῶν δυσχερές, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐματαιοῦν τὸν σκοπὸν τῆς ἐνταῦθα προτεινομένης μειώσεως τῶν φορολογικῶν συντελεστῶν. Δυστυχῶς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον πολλάκις δὲν ἐδείχθη συνεπὲς εἰς τὰς μετὰ τῶν πολιτῶν σχέσεις του καὶ συνεπῶς ἡ δυσπιστία περὶ τῆς εἰλικρινείας τῶν προθέσεων του εἰς τὸ ζήτημα τῶν φορολογικῶν συντελεστῶν δὲν θὰ ἦτο ἀβάσιμος. Εἶναι πιθανὸν ὅτι διὰ νὰ κατορθώσωμεν νὰ τὴν ὑπερνικήσωμεν ἐν προκειμένῳ θὰ πρέπει νὰ καταφύγωμεν εἰς ἕκτακτα μέτρα. Ἐὰν π.χ. τὰ κυριώτερα τῶν ἐν τῇ Βουλῇ κομμάτων, ἅτινα ἀναγκαιῶς θὰ διοικήσουν κατὰ περιόδους τὴν χώραν, συνεφώνουν πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ προσδιορισμοῦ ἀνωτάτου ὀρίου καὶ πρὸς τὸ μέγεθος αὐτοῦ, θὰ ἠδύναντο νὰ διακηρύξουν ἐν τῇ Βουλῇ ἐπισήμως ὅτι δὲν θὰ ἐπιδιώξουν, οὔτε ὡς Κυβέρνησις οὔτε ὡς Ἀντιπολίτευσις, τὴν τροποποίησιν τοῦ ὀρίου τούτου ἐπὶ μίαν πενταετίαν ἢ καὶ δεκαετίαν ἀκόμη. Τοιαύτη πανηγυρικῶς παρεχομένη ἐγγύησις ἴσως καθίστατο πιστευτή.

(δ) Ἡ αὐξήσις τῶν εἰσπράξεων ἐκ τῆς ἀμέσου φορολογίας, ἥτις θὰ ἐπετυγχάνετο διὰ τῶν ἀνωτέρω ὑποδειχθεισῶν μεταρρυθμίσεων, θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ καταστήσῃ τὴν κατανομήν τοῦ φορολογικοῦ βάρους ὀλιγώτερον ἄνισον ἀφ' ὅ,τι εἶναι σήμερον. Ἄν π.χ. ηὔξανε ἡ ἀπόδοσις τῶν φόρων κατὰ τὰ 500 δισεκατομμύρια τὰ ὁποῖα ὑπελόγησα ὡς ἀναγκαῖα διὰ τὴν κάλυψιν τῶν τακτικῶν δαπανῶν τοῦ προϋπολογισμοῦ,

ἤτοι ἀπὸ τὰ εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ τρέχοντος οἰκονομικοῦ ἔτους προβλεπόμενα 900 δισεκατομμύρια δραχμῶν εἰς 1.400 δισεκατομμύρια τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦτο νὰ αὐξήσῃ ἡ ἀναλογία τῆς ἀμέσου φορολογίας εἰς τὸν προϋπολογισμὸν ἀπὸ 18 ο)ο εἰς 25,5 ο)ο.

Τοῦτο ἐν συγκρίσει μὲ ἀναλογίαν 70 ο)ο καὶ πλέον, ἥτις ἰσχύει εἰς τὰς μεγάλας βιομηχανικὰς χώρας θὰ θεωρηθῇ ἴσως ὅτι ἀποτελεῖ ἀνεπαρκῆ μετατόπισιν τοῦ φορολογικοῦ βάρους ἢ ὁποῖα δὲν θὰ μετέβαλε βασικῶς τὴν παρ' ἡμῖν ὑφισταμένην ἀνισότητά κατανομῆς τῶν φορολογικῶν βαρῶν. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν παρατήρησιν ταύτην εἶναι διττή :

Πρῶτον · ἐν Ἑλλάδι τὰ 40 ο)ο σχεδὸν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος προέρχονται ἐκ τῆς γεωργίας, ἥτις οὐσιαστικῶς δὲν ὑπόκειται εἰς ἀμέσον φορολογίαν. Εἰς τὰς μεγάλας βιομηχανικὰς χώρας τὸ γεωργικὸν εἰσόδημα δὲν ὑπερβαίνει τὰ 10 ο)ο τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ ὑπόκειται εἰς τὴν ἀμέσον φορολογίαν ὅπως καὶ τὰ λοιπὰ εἰσοδήματα.

Δεύτερον · καίτοι ἡ μετατόπισις τοῦ φορολογικοῦ βάρους τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ ἀναμένωμεν ἐκ τῶν ἐνταῦθα προτεινομένων μέτρων εἶναι ἀναμφισβητήτως περιορισμένη, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ἔτι λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἐν τῇ χώρᾳ κρατουσῶν συνθηκῶν καὶ τῶν δημιουργημένων πλέον καταστάσεων, τοιαύτη μετατόπισις θὰ ἀπετέλει σημαντικὸν βῆμα πρὸς τὰ ἔμπρός, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἔπρεπε πρὸς τὸ παρὸν νὰ ἀρκεσθῶμεν, ἐὰν θέλωμεν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὰ πράγματα ρεαλιστικῶς καὶ νὰ μὴ ἐπιδιώκωμεν τὰ ἀκατόρθωτα. Ἐπίσης πρέπει νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὅτι ὁ Ἕλληνας, εἰς οἵανδήποτε τάξιν καὶ ἀν ἀνήκει, προτιμᾷ τὴν ἀνώδυνον ἀφαίμαξιν τοῦ ἐμμέσου φόρου ἀπὸ τὴν ἐνσυνείδητον συμμετοχὴν εἰς τὰ δημόσια βάρη, ἥτις εἶναι ἡ βάση τῆς ἀμέσου φορολογίας. Συνεπῶς εἶναι φυσικὸν τὸ Ἑλληνικὸν φορολογικὸν σύστημα νὰ στηρίζεται περισσότερο εἰς τοὺς ἐμμέσους φόρους ἢ τὰ συστήματα ἄλλων λαῶν μὲ διάφορον νοοτροπίαν.

Ἐπιθυμῶ νὰ τονίσω ἐνταῦθα ὅτι ἡ μείωσις τοῦ ἀνωτάτου συντελεστοῦ ἐπιβαρύνσεως τὴν ὁποίαν εἰσηγοῦμαι εἶναι δυνατὸν νὰ λάβῃ χώραν μόνον ἀφοῦ ἐξασφαλίσθῃ ἡ προϋπόθεσις τῆς ὅλης μεταρρυθμίσεως, δηλαδὴ ἡ ἐξακρίβωσις τῶν πραγματικῶν εἰσοδημάτων. Τοιαύτη μείωσις εἰσαγομένη, ἐνῶ ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάρχουν αἱ σημεριναὶ δυνατότητες φοροδιαφυγῆς, θὰ ἐπέφερε μείωσιν τῶν ἐκ τῆς ἀμέσου φορολογίας εἰσπράξεων, ἥτοι ἀποτέλεσμα ἀντίθετον τοῦ ἐπιδιωκομένου, τὸ ὁποῖον αἱ σημεριναὶ περιστάσεις δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ριψοκινδυνεύσωμεν. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει ἔτι ἡ ἐνταῦθα προτεινομένη μεταρρυθμίσις ἀνήκει εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον. Ὅπως εἶπον καὶ ἀνωτέρω, πιστεύω εἰλικρινῶς ὅτι καὶ τὰς φοροτεχνικὰς ὑπηρεσίας δυνάμεθα νὰ ὀργανώσωμεν καὶ τὸ φορολογικὸν μας σύστημα νὰ συγχρονίσωμεν ἐντὸς βραχείου σχετικῶς χρονικοῦ διαστήματος καὶ μάλιστα ὅτι ὅσον βραχύτερος εἶναι ὁ χρόνος ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀποβλέπομεν νὰ πραγματοποιήσωμεν τὰς μεταρρυθμίσεις ταύτας, τόσοσιν μεγαλύτεραι αἱ πιθανότητες

ἐπιτυχίας τῶν μεταρρυθμίσεων. Κατὰ τὴν γνώμην μου, ἂν ἀποδώσωμεν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο τὴν δέουσαν σημασίαν καὶ συγκεντρώσωμεν ὅλην μας τὴν προσπάθειαν εἰς τὴν προώθησίν του θὰ ἦτο δυνατόν ἢ ὅλη ἔργασία νὰ ἔχη περατωθῆ εἰς διάστημα μικρότερον τοῦ ἔτους.

Ὅτι ἡ αὔξησις τῆς ἀποδόσεως τῶν ἀμέσων φόρων κατὰ 500 τοῦλάχιστον δισεκατομμύρια δραχμῶν εἶναι δυνατὴ καὶ ἀναγκαῖα καθίσταται φανερόν ἐὰν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὴν τεραστίαν ἔκτασιν, τὴν ὁποίαν ἔχει λάβει σήμερον ἡ φοροδιαφυγή. Νομίζω ὅτι ἡ κατωτέρω ἀνάλυσις δίδει μίαν πιστὴν ἀλλὰ λυπηρὰν εἰκόνα τῆς καταστάσεως.

Εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν Οἰκονομικῶν Ἐφοριῶν Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ προαστείων, ὅπου ὡς γνωστὸν ὑπάρχουν τὰ μεγαλύτερα εἰσοδήματα, οἱ ὑπαγόμενοι εἰς τὴν Δ' κατηγορίαν τοῦ φόρου εἰσοδήματος, ἦτοι οἱ ἀσκοῦντες ἐμπορικὰς καὶ βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ δηλώσαντες τὸ ἐκ τοιούτων ἐπιχειρήσεων εἰσόδημά των ἀνέρχονται εἰς 53.066 καὶ κατατάσσονται εἰς 20 κλάσεις. Ἐκ τούτων, 8.233, ἦτοι τὰ 15,5 α)ο κατετάγησαν ὀριστικῶς εἰς τὴν πρώτην κλάσιν μὲ μέσον μηνιαῖον εἰσόδημα 400.000 δραχ. ἦτοι ἴσον περίπου πρὸς τὸ ἡμισυ τοῦ μισθοῦ κλητῆρος Ὑπουργείου. Ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν φορολογουμένων, 35,355 ἦτοι, τὰ 66,4ο)ο φέρονται πραγματοποιοῦντες εἰσόδημα μεταξύ 400.000 καὶ 1.750.000, ἦτοι προπολεμικὸν εἰσόδημα μεταξύ 1.100 καὶ 5.000 δραχμῶν μηνιαίως. Μόνον δὲ 1.410 ἐκ τῶν 53.066 φορολογουμένων φέρονται ἔχοντες εἰσόδημα 5.000.000 δραχ. μηνιαίως καὶ ἄνω. Οὗτοι, διὰ μὲν τὸ μέχρι 5.000.000 εἰσόδημα κατατάσσονται εἰς τὴν 20ὴν κλάσιν καὶ φορολογοῦνται σύμφωνα πρὸς τοὺς συντελεστὰς αὐτῆς, διὰ δὲ τὸ πέραν τῶν 5.000.000 εἰσόδημα φορολογοῦνται ἐπὶ ἄλλης βάσεως, ὡς εἴπομεν ἤδη ἄνωτέρω. Δέον νὰ σημειωθῆ ὅτι τὰ ἄνωτέρω ἀναφερόμενα ποσὰ δὲν εἶναι τὰ ὑπὸ τῶν φορολογουμένων δηλωθέντα, ἀλλ' ἐκεῖνα μὲ τὰ ὁποῖα κατετάγησαν ὀριστικῶς δι' ἀποφάσεων τῆς Ἐκδικαστικῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τὰς οἰκείας κλάσεις.

Τὸ σύνολον τῶν 53.066 φορολογουμένων φέρεται ὡς πραγματοποιήσαν συνολικὸν ἐτήσιον εἰσόδημα ἐκ τῆς ἐμπορικῆς ἢ βιομηχανικῆς των ἐπιχειρήσεως ἐκ 1.064 δισεκατομμυρίων, εἰς ὃ περιλαμβάνεται καὶ τὸ μέχρι 5.000.000 δρχ. μηνιαῖον εἰσόδημα ἐκείνων οἵτινες ἐπραγματοποίησαν εἰσόδημα ἄνωτερον τῶν 5.000.000 δραχμῶν.

Ἐπὶ τοῦ καθαροῦ τούτου εἰσοδήματος εἰσεπράχθη φόρος 82 δισεκατομμυρίων δραχμῶν ἦτοι 7,7 ο)ο ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος.

Ἡ εἰκὼν τὴν ὁποίαν μᾶς δίδουν οἱ ἄνωτέρω ἀριθμοὶ ἐμφανίζει τὴν οἰκονομίαν τοῦ κέντρου τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος τῆς χώρας ὡς διερχομένην μίαν περίοδον παρακμῆς καὶ σοβαρᾶς κρίσεως, τὴν δὲ ἰδιωτικὴν ἐπιχείρησιν ὡς μόλις ἐπαρκοῦσαν νὰ ἰκανοποιήσῃ τὰς στοιχειωδεστάτας

ανάγκας τοῦ ἐπιχειρηματίου. Ὅτι ἡ εἰκὼν αὕτη δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μετὰ τὴν πραγματικότητα εἶναι πασίδηλον.

Διὰ τὴν ὅλην Ἑλλάδα τὸ ἐκ τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων συνολικὸν εἰσόδημα, πλὴν τοῦ πραγματοποιημένου ὑπὸ Ἀνωτάτων Ἑταιριῶν καὶ τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων, περὶ οὗ κατωτέρω, ἀνέρχεται εἰς 2,3 τρισεκατομμύρια, ὃ δὲ φόρος εἰς 160 δισεκατομμύρια ἤτοι 7 ο)ο.

Ἀφ' ἑτέρου τὸ συνολικὸν δεδηλωμένον καὶ φορολογούμενον εἰσόδημα τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, αἱ ὁποῖαι πραγματοποιοῦν καθαρὸν εἰσόδημα ἄνω τῶν 5.000.000 δρχ. μηνιαίως, ἀνέρχεται εἰς 800 δισεκατομμύρια δραχμῶν καὶ ἀποδίδει φόρον 160 δισεκατομμύρια ἤτοι 20 ο)ο.

Ἐκ τῶν ἀριθμῶν τούτων φαίνεται ὅτι τὸ ὅλικόν καθαρὸν εἰσόδημα ὅλων τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων ἐν Ἑλλάδι, ὅπερ ὑποβάλλεται εἰς φορολογίαν, ἀνέρχεται εἰς 3,1 τρισεκατομμύρια καὶ ἀποδίδει φόρον 320 δισεκατομμύρια ἤτοι, βαρύνεται μὲ μέσον ποσοστὸν περίπου 10 ο)ο.

Τὰ συμπεράσματα ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἀναλύσεως εἶναι :

(α) Ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ πιστευτὸν ὅτι ἐπὶ καθαροῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ὑπερβαίνοντος τὰ 25 τρισεκ. δραχμῶν, τὸ ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων πραγματοποιούμενον εἰσόδημα εἶναι μόνον 12 ο)ο !!

(β) Ὅτι δὲν εἶναι ἀνεκτὸν ὅτι, κατὰ τὴν σημερινὴν κρίσιμον διὰ τὴν χώραν περίοδον, ἡ ἀκμάζουσα βιομηχανία καὶ τὸ ἐπικερδὲς ἐμπόριον συμβάλλουν μόνον κατὰ 6,5 ο)ο (καὶ ἂν ὑπολογίσωμεν καὶ ὀλόκληρον τὸν συμπληρωματικὸν φόρον κατὰ 7 ο)ο) εἰς τὴν δημιουργίαν πόρων πρὸς κάλυψιν τῶν ἐπιτακτικῶν ἐθνικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀναγκῶν τοῦ Κράτους.

Ἄλλη φορολογικὴ κατηγορία εἰς τὴν ὁποίαν ἡ φοροδιαφυγὴ ἔχει λάβει μεγάλας διαστάσεις κατὰ τὴν γνώμην ὅλων τῶν εἰδικῶν, εἶναι ἡ τῶν ἐλευθέρων ἐπαγγελμάτων. Τὸ ὑποβαλλόμενον εἰς φορολογίαν εἰσόδημα τῶν ἐπαγγελματιῶν τούτων, ἀνέρχεται εἰς 400 δισεκατ. καὶ ἀποδίδει φόρον 26 δισεκ., ἤτοι 6,5 ο)ο.

Διὰ νὰ πεισθῇ τις ὅτι ἡ εἰκὼν, τὴν ὁποίαν ἐμφανίζουν οἱ ἀνωτέρω ἀριθμοὶ περὶ τοῦ εἰσοδήματος τῶν τάξεων τῶν ἐμπόρων, βιομηχάνων καὶ ἐλευθέρων ἐπαγγελματιῶν, εἶναι ἀπατηλὴ καὶ δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μετὰ τὴν πραγματικότητα, ἀρκεῖ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰ ἑξῆς :

Ὅπως ἐμφανίζεται σήμερον ἡ κατάστασις, φαίνεται ὅτι τὸ συνολικὸν εἰσόδημα τὸ ὁποῖον πραγματοποιοῦν αἱ ἀνωτέρω τάξεις ἀνέρχεται εἰς 3,5 τρισεκ. δραχμῶν. Ἐπειδὴ τὸ καθαρὸν ἐθνικὸν εἰσόδημα ἀνέρχεται εἰς 25,5 τρισεκ. ἔπεται ὅτι τὰ ἀπομένοντα 22 τρισεκατ. πραγματοποιοῦνται παρὰ τῶν ἀγροτῶν, τῶν ἐργατῶν, τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ἄλλων τινῶν ἐπιχειρήσεων τῶν ὁποίων ἡ συμμετοχὴ εἶναι μικρά.

Δέν νομίζω ὅτι θά εὐρεθῆ κανεῖς τόσον εὐπιστος, ὥστε νά παραδεχθῆ ὅτι τὸ καθαρὸν Ἐθνικὸν εἰσόδημα κατανέμεται κατὰ τὸν παράδοξον αὐτὸν τρόπον. Καθ' ὑπολογισμούς, οἱ ὅποιοι προσεγγίζουν πολὺ περισσότερον πρὸς τὴν ἀλήθειαν, τὸ παρά τῶν ἀνωτέρω τάξεων πραγματοποιούμενον εἰσόδημα δέν δύναται νά εἶναι κατώτερον τῶν 8,3 τρισεκατομμυρίων.

Ἐάν δεχθῶμεν τοῦτο, τότε ἡ κατανομή τοῦ καθαροῦ Ἐθνικοῦ εἰσοδήματος μεταξύ τῶν διαφόρων τάξεων θά ἐνεφάνιζε τὴν ἐξῆς εἰκόνα, ἀνταποκρινομένην πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν σύστασιν τῆς Ἐθνικῆς μας οἰκονομίας.

Ἀγρόται .	9.2	τρισεκατομμύρια
Μισθωτοὶ	5.6	
Δημόσιοι ὑπάλληλοι .	2.3	
Ἐπιτηδευματῖαι πάσης μορφῆς...	8.3	

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καθίσταται λίαν πιθανόν ὅτι εἰσόδημα 4 τοῦλάχιστον τρισεκατομμυρίων δραχμῶν πραγματοποιούμενον παρά τῶν ἀνωτέρω μνημονευομένων τάξεων ἐπιχειρηματιῶν, διαφεύγει πᾶσαν φορολογίαν, εἴτε διότι ἀριθμὸς τοιούτων ἐπιχειρηματιῶν οὐδόλως δηλοῖ τὸ πραγματοποιούμενον εἰσόδημα καὶ κατορθώνει μέχρι τοῦδε νά διαφεύγῃ τὸν ἔλεγχον, εἴτε διότι οἱ δηλοῦντες ἀποκρύπτουν σημαντικὸν μέρος τοῦ πραγματοποιούμενου εἰσοδήματος (1).

Φοροδιαφυγὴ ἐνεργεῖται ἐπίσης εἰς κάπως εὐρείαν κλίμακα καὶ ἐπὶ τοῦ φόρου κύκλου ἐργασιῶν ἐπὶ τῆς παραγωγῆς, ἐνῶ ὁ φόρος κύκλου ἐργασιῶν ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς φαίνεται ὅτι βεβαιοῦται καὶ εἰσπράττεται κανονικῶς.

Τὸ λαθρεμπόριον, τὸ ὅποιον φαίνεται διενεργούμενον εἰς μεγάλην κλίμακα, στερεῖ τὸ Δημόσιον σημαντικῶν ἐσόδων, ὅχι μόνον ἐκ τῶν τελωνειακῶν δασμῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν φόρων καταναλώσεως.

Ἐτέρα πηγὴ δυνατῆς καὶ ἀμέσου αὐξήσεως τῶν ἐκ τῆς ἀμέσου φορολογίας ἐσόδων εἶναι αἱ οἰκοδομαί. Ἡ μέχρι τοῦδε μὴ ἱκανοποιητικὴ ἀπόδοσις τοῦ φόρου οἰκοδομῶν ὀφείλεται εἰς τρεῖς λόγους : (α) εἰς τὸ σήμερον ἰσχύον ἐνοικιοστάσιον περὶ τοῦ ὁποίου θά ὁμιλήσω εἰς ἄλλο κεφάλαιον τῆς παρουσίας ἐκθέσεως, (β) εἰς τὴν φοροδιαφυγὴν ἢ ὁποία ἐνεργεῖται ὡς φαίνεται εἰς μεγάλην κλίμακα ἐπὶ τῶν ἐλευθέρων ἐνοικίων καὶ (γ) εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν νεοδημῶν οἰκοδομῶν δυνάμει τοῦ ΚΗ' ψηφίσματος.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ὑπαγομένας εἰς τὴν φορολογίαν ἐλευθέρως ἐνοικιοστασίου οἰκοδομάς, δέν ὑπάρχουν δυστυχῶς στοιχεῖα διὰ νά ὑπολογίσῃ τις ποῖον εἶναι τὸ ποσοστὸν τῶν οἰκίῶν καὶ καταστημάτων τούτων καὶ εἰς τί

1. Ἡ διαφορὰ μεταξύ τῶν 8,3 τρισεκ. δραχμῶν καὶ τῶν 3,5 εἶναι 4,8 τρισεκ. Ἀφαιροῦμεν ὁμῶς τὰ 800 δισεκ. διότι ταῦτα πραγματοποιοῦνται πιθανῶς παρ' ἄλλων ἐπιχειρήσεων, αἵτινες δέν περιλαμβάνονται εἰς τὰς κατηγορίας τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, οὐδὲ εἰς τὰ ἐλεύθερα ἐπαγγέλματα.

ποσόν ανέρχονται τὰ ἐξ αὐτῶν μισθώματα. Τινὲς ὑπολογίζουν τὰς ἐλευθέρως ἐνοικιοστασίου ἀλλὰ φορολογουμένας οἰκοδομὰς εἰς 15 ο)ο τοῦ συνόλου τῶν οἰκοδομῶν. Πάντως εἶναι φανερόν ὅτι τὸ δηλούμενον ἐτήσιον εἰσόδημα πρὸς ὑπολογισμόν τοῦ φόρου, τὸ ὁποῖον ανέρχεται εἰς 38 δισεκ. διὰ τὰς οἰκίας καὶ 22 δισεκ. διὰ τὰ καταστήματα, ἤτοι ἐμφανίζεται ἴσον πρὸς 15 ο)ο τοῦ μισθώματος τῶν ὑπὸ ἐνοικιοστάσιον οἰκοδομῶν, ὑποτιμᾷ τὴν πραγματικότητα. Φαίνεται ὅτι μέρος τοῦ μισθώματος τούτου διαφεύγει τὴν φορολογίαν χάρις εἰς διαφόρους συνδυασμοὺς τοὺς ὁποίους μηχανεύονται οἱ φορολογούμενοι. Νομίζω ὅτι, ἐὰν καθιεροῦτο τὸ τεκμήριον ὅτι τὰ ἐξ οἰκοδομῶν μὴ ὑπαγομένων εἰς τὸ ἐνοικιοστάσιον μισθώματα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι κατώτερα τοῦ 300πλασίου ἐπὶ κατοικιῶν καὶ τοῦ 500πλασίου ἐπὶ καταστημάτων, ὁ δὲ φόρος ἐπεβάλλετο ἐπὶ τοῦ οὕτως ὑπολογιζομένου ἐνοικίου, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ αὐξήσωμεν σημαντικῶς τὰ ἐκ τῆς φορολογίας ταύτης ἔσοδα. Βεβαίως θὰ ἔδει νὰ ληφθῇ πρόνοια περὶ ἐξαιρετικῶν περιπτώσεων, ὡς π.χ. μακροχρονίων μισθώσεων ἀποδεικνυομένων διὰ δημοσίου ἐγγράφου συντεταγμένου πρὸ ὀρισθησομένης διὰ τοῦ νόμου χρονολογίας κλπ.

Γνωρίζω καὶ συμμερίζομαι τὰς ἀντιρρήσεις αἱ ὁποῖαι διατυποῦνται κατ' ἀρχὴν ἐναντίον τῆς χρησιμοποίησεως τεκμηρίων πρὸς ὑπολογισμόν τῶν φορολογικῶν ὑποχρεώσεων. Νομίζω ὅμως ὅτι, ὅταν τὸ τεκμήριον πλησιάζει τόσον πολὺ πρὸς τὴν πραγματικότητα καὶ ὅταν ἡ πρακτικὴ τὴν ὁποίαν ἐφαρμόζουν οἱ φορολογούμενοι καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν κατ' ἄλλον τρόπον σύλληψιν τῶν εἰσοδημάτων ἢ χρησιμοποίησις τεκμηρίων εἶναι ἀπολύτως δεδικαιολογημένη.

Προκειμένου περὶ τῆς χορηγηθείσης διὰ τοῦ ΚΗ' ψηφίσματος ἀπαλλαγῆς τῶν νεοδημίων οἰκοδομῶν ἀπὸ τῆς φορολογίας, δυστυχῶς ἐφ' ὅσον ἐχορηγήθη αὕτη δὲν δύναται νὰ καταργηθῇ διὰ τὰς μέχρι τῆς καταργήσεως τοῦ ψηφίσματος κτισθείσας οἰκοδομὰς. Ἡ ἀπαλλαγὴ ἰσχύει μέχρι τοῦ 1960. Διὰ νὰ ἀποδειχθῇ ποίαν σημασίαν ἔχει διὰ τὸ Δημόσιον ἡ λήψις τοῦ δημοσιονομικῶς καὶ οἰκονομικῶς ἀτυχοῦς αὐτοῦ μέτρου, ἀρκεῖ νὰ λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν ὅτι ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ψηφίσματος ἐγένοντο προσθήκαι εἰς ὑπαρχούσας οἰκοδομὰς ἢ ἀνηγέρθησαν νέα οἰκοδομαὶ περιλαμβάνουσαι :

(α) 58.000 διαμερίσματα διὰ κατοικίας μὲ 100.000 περίπου δωμάτια, (β) 16.250 ἐπαγγελματικὰς ἐγκαταστάσεις καὶ (γ) 920 ἐργοστάσια καὶ προσθήκας ἐργοστασίων. Τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα ἐκ τῶν οἰκοδομῶν τούτων, τοῦ ὁποίου τὸ πλεῖστον ἀπηλλάγη ἢ θὰ ἀπαλλαγῇ τῆς φορολογίας, ὑπολογίζεται εἰς 380 δισεκ. ἐναντι εἰσοδήματος 420 δισεκατ. τὸ ὁποῖον ἀποδίδουσι 245.000 φορολογουμένων οἰκοδομῶν.

Καὶ ἡ περίπτωσις αὕτη ἀποδεικνύει μετὰ πόσης εὐκολίας λαμβάνονται μέτρα, διὰ τῶν ὁποίων διανέμονται εἰς ἰδιώτας δεκάδες δισεκατομμυρίων ὑπὸ τὴν μορφήν ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς φορολογίας, ὑπὸ τὸ πρόσχημα μὲν τῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν ἀναγκῶν στεγάσεως, ἐν τῇ πράξει δὲ πρὸς τὸν

σκοπόν τῆς ἀνεγέρσεως πολυτελῶν κατοικιῶν, εἰς τὴν ὁποίαν κυρίως περιωρίσθη ἡ ἰδιωτικὴ οἰκοδομικὴ δραστηριότης τῶν τελευταίων ἐτῶν, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι βέβαια ἢ καλυτέρα λύσις τοῦ προβλήματος τῆς κατοικίας ἐν τῇ Χώρα.

Ἐν τῇ ἀλληλουχίᾳ ταύτῃ πρέπει νὰ γίνῃ ἰδιαιτέρα μνεῖα τῶν κερδῶν τῶν εἰσαγωγέων περὶ τῶν ὁποίων γίνεται πολὺς λόγος.

Πιστεύεται ὅτι ταῦτα φθάνουν ἐνίοτε εἰς πολλαπλάσιον τοῦ κόστους τοῦ προϊόντος, θεωρεῖται δὲ πιθανὸν ὅτι κατὰ μέσον ὄρον τὸ ποσοστὸν τοῦ κέρδους φθάνει τὸ 100 ο)ο. Ἐπὶ εἰσαγωγῶν εἰδῶν οὐχὶ πρώτης ἀνάγκης ἀξίας π.χ. 100 ἑκατομμ. δολλαρίων, τοῦτο θὰ ἀντεπροσώπευε κέρδος 1,5 τρισεκ. δραχμῶν. Τὰ κέρδη ταῦτα διαφεύγουσι σήμερον τὴν φορολογίαν κατὰ μέγα ποσοστὸν, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἐξακριβωσις των εἶναι σχετικῶς εὐκολος, δοθέντος ὅτι καὶ τὰ ὀνόματα τῶν εἰσαγωγέων καὶ τὰ εἰσαγόμενα εἶδη καὶ αἱ τιμαὶ αὐτῶν δύνανται νὰ διαπιστωθῶσιν ἐκ τῶν χορηγουμένων ἀδειῶν εἰσαγωγῆς καὶ τῶν τραπεζικῶν πιστώσεων. Διάφοροι ὑπολογισμοὶ ἔχουν γίνῃ περὶ τοῦ ποσοῦ τὸ ὁποῖον τὸ Δημόσιον θὰ ἠδύνατο νὰ εἰσπράξῃ ἐκ τῆς φορολογίας τῶν κερδῶν τούτων. Τὰ ποσὰ ταῦτα κυμαίνονται μεταξύ 400 καὶ 750 δισεκ. δραχμῶν.

Ἄνεξαρτήτως τῆς ἀκριβείας τῶν ὑπολογισμῶν τούτων εἶναι βέβαιον ὅτι οἱ εἰσαγωγεῖς πραγματοποιοῦν λίαν ὑψηλὰ κέρδη. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τρεῖς κυρίως λόγους :

Πρῶτον, εἰς τοὺς ποσοτικούς περιορισμούς, δεύτερον, εἰς τὴν μεγάλην ζήτησιν εἰδῶν πολυτελείας ἢ μὴ πρώτης ἀνάγκης παρ' ὠρισμένων τάξεων καὶ τρίτον, εἰς τὴν χαμηλὴν τιμὴν τοῦ συναλλάγματος, εἰς ἃς περιπτώσεις τοῦτο ἀποκτᾶται εἰς τὴν ἐπίσημον τιμὴν. Ἡ καταπολέμησις τῶν ἐπικρατουσῶν πληθωρικῶν πιέσεων, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποκτήσωμεν νομισματικὴν σταθερότητα ἐν τῇ χώρᾳ, θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα, ἐφ' ὅσον θὰ ἐπετύγχανε τοῦ σκοποῦ τῆς, νὰ μειώσῃ τὰ μεγάλα ταῦτα κέρδη τῶν εἰσαγωγέων. Τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶχε καὶ ἐπιτυχῆς ἔλεγχος τῶν τιμῶν. Δοθέντος ὅμως ὅτι πρόκειται περὶ ἐπιχειρήσεως καθ' ἑαυτὴν ἐπικερδοῦς, ὅτι οἱ ποσοτικοὶ περιορισμοὶ τῶν εἰσαγωγῶν θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ ἐπιτρέπουν εἰς τοὺς εἰσαγωγεῖς νὰ πωλοῦν πολλὰ τῶν εἰσαγομένων εἰδῶν ἄνω τῶν διεθνῶν τιμῶν, τὰ κέρδη τῶν εἰσαγωγέων θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι σημαντικὰ καὶ ν' ἀποτελοῦν μίαν σοβαρὰν πηγὴν φορολογίας, ἰδίως ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι προκειμένου περὶ τῶν κερδῶν τούτων τὸ Κράτος ἔχει τὰ μέσα καὶ τῆς ἐξακριβώσεως καὶ τοῦ ἐξαναγκασμοῦ. Νομίζω ὅτι ἡ φορολογία τῶν κερδῶν τούτων θὰ ἠδύνατο ἀσφαλῶς νὰ ἀποδώσῃ περὶ τὰ 200 δισεκ. δραχμῶν καὶ μετὰ τὴν μείωσιν τῶν κερδῶν λόγῳ τῶν λοιπῶν μέτρων οικονομικῆς ἐξυγιάνσεως τὰ ὁποῖα θὰ ἐλαμβάνομεν. Ἐὰν δὲν ληφθοῦν τοιαῦτα μέτρα καὶ ἐξακολουθήσουν νὰ πραγματοποιοῦνται τὰ σημερινὰ ὑπερβολικὰ κέρδη, τὸ Κράτος ἔχει τὴν

ὑποχρέωσιν νὰ ἐπιδιώξη διὰ παντός τρόπου τὴν ὑπαγωγὴν τῶν κερδῶν τούτων εἰς τὴν φορολογίαν, διότι ἄλλως θὰ ἐξέθετε τὸ κῦρὸς του καὶ θὰ ἀπεδείκνυεν ἀκόμη μίαν φορὰν ὅτι εἶναι ἐντελῶς ἀνίσχυρον ἔναντι τῶν τάξεων ἐκείνων αἱ ὁποῖαι ἀρνοῦνται νὰ ἐκτελέσουν καὶ τὰς στοιχειωδেষτέρας ὑποχρεώσεις τῶν ἔναντι τῆς χώρας εἰς τὴν ὁποίαν ζοῦν καὶ πλουτίζουν.

Ἀποκρούω τὴν πρότασιν περὶ εἰδικῆς φορολογίας ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων εἰδῶν ποικιλοῦσης ἀναλόγως τῶν κερδῶν τὰ ὁποῖα ὑπολογίζεται ὅτι πραγματοποιοῦν ἐπ' αὐτῶν ὁ εἰσαγωγεὺς ὡς καὶ τὴν ἄλλην πρότασιν περὶ διαφορισμοῦ εἰς τὴν τιμὴν πωλήσεως τοῦ συναλλάγματος πρὸς τοὺς εἰσαγωγεῖς, στηριζομένου καὶ πόλιν ἐπὶ ὑπολογισμοῦ περὶ τῶν παρ' αὐτῶν πραγματοποιουμένων κερδῶν. Εἶμαι ἀπολύτως πεπεισμένος ὅτι τοιαῦτα μέτρα θὰ ἐδημιούργουν χαώδη κατάστασιν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν καὶ θὰ ἔδιδον λαβὴν εἰς παντὸς εἶδους πιέσεις, εὐνοίας καὶ συναλλαγῆν. Ἔργον τῆς τιμῆς τοῦ συναλλάγματος εἶναι νὰ συνδέσῃ τὴν οἰκονομίαν μιᾶς χώρας πρὸς τὴν διεθνή οἰκονομίαν—δὲν εἶναι νὰ φορολογήσῃ καὶ ἐξισώσῃ τὰ κέρδη. Τοῦτο ἀνήκει εἰς τὰς φοροτεχνικὰς ὑπηρεσίας, τὰς ὑπηρεσίας ἐλέγχου καὶ τὸν ἐλεύθερον συναγωνισμόν. Μεταβάλλοντες τὴν τιμὴν τοῦ συναλλάγματος εἰς μέσον ἐπιδιώξεως σκοπῶν τελείως ξένων πρὸς τὴν ἀποστολὴν του, νοθεύομεν τὴν βάσιν τῆς οἰκονομίας μας καὶ εἰσάγομεν ἓνα παράγοντα ἀμφιβολίας καὶ ἀσταθείας, ὁ ὁποῖος καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν λελογισμένην ὀργάνωσιν τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς κυκλοφορίας τῶν ἀγαθῶν. Τόσον ὁ ἔμπορος, ὅσον καὶ ὁ βιομήχανος, πρέπει νὰ γνωρίζουν ποῖα ἀκριβῶς εἶναι ἡ σχέσις τῆς δραχμῆς πρὸς τὰ ξένα νομίσματα καὶ νὰ δύνανται νὰ βασισθοῦν ἐπὶ τοῦ ὅτι ἡ σχέσις αὕτη θὰ διατηρηθῇ σταθερά, διότι οὕτω μόνον εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀποφασίσουν τί θὰ παραγάγουν καὶ τί θὰ εἰσαγάγουν εἰς τὸ μέλλον. Ὄταν ἡ βασικὴ αὕτη σχέσις εἶναι δυνατὸν νὰ μεταβληθῇ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν δι' «Ἐπιχειρηματικῆς ἀποφάσεως» ἢ ὅλη οἰκονομία ἀποκτᾷ τυχοδιωκτικὸν χαρακτῆρα.

Ἐν ὄψει τῶν μεγάλων δαπανῶν, τὰς ὁποίας ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἡ χώρα, τόσον εἰς δραχμὰς ὅσον καὶ εἰς συνάλλαγμα, καὶ τῆς γενικῶς ἀναγνωριζομένης ἀνάγκης ὅπως ἡ κατανομή τῶν φορολογικῶν βαρῶν καταστῇ δικαιότερα, μοῦ εἶναι δύσκολον ν' ἀντιληφθῶ πῶς ἀπεφασίσασαμεν διὰ προσφάτου νόμου νὰ μειώσωμεν τέσων σημαντικῶς τὴν φορολογίαν ἐπὶ τῶν κερδῶν τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας.

Σήμερον ἡ Ἑλληνικὴ ἐμπορικὴ ναυτιλία πραγματοποιοῦν μέγιστα ἀληθῶς κέρδη, ἡ δὲ προοπτικὴ εἶναι ὅτι τοῦτο θὰ συνεχισθῇ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἐπανεξοπλισμοῦ τῆς Δύσεως καὶ ἐπὶ πολλὰ εἰσέτι ἔτη. Δι' ὅσα ἐκ τῶν πλοίων τῶν εὐρίσκονται ὑπὸ ἀμερικανικὴν ἢ ἀγγλικὴν σημαίαν, καὶ ταῦτα κατὰ τινὰς ὑπολογισμοὺς ἀνέρχονται εἰς 2 ἑκατομ. τόνους περίπου, οἱ Ἕλληνες ἐφοπλισταὶ καταβάλλουν ἀγογγύστως εἰς τὸ Ἀμερικανι-

κόν και τὸ Ἀγγλικὸν δημόσιον φόρους, τοὺς ὁποίους οὐδὲ κατὰ διάνοιαν θὰ ἐτολμῶμεν ἡμεῖς νὰ ζητήσωμεν παρ' αὐτῶν. Ἡ Ἑλληνικὴ φορολογία ἐπὶ τῶν κερδῶν τῆς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας ἦτο λογικὴ, δυστυχῶς ὅμως οἱ Ἕλληνες ἐφοπλισταὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐκτελέσουν τὰς πρὸς τὸ Κράτος καὶ τὸ Ἔθνος ὑποχρεώσεις των, τὸ δὲ Κράτος ἐδείκνυε πάντοτε μίαν ἀδικαιολόγητον ἀδυναμίαν καὶ ὑπεχώρει διαρκῶς εἰς τὰς ἀξιώσεις τῶν ἐφοπλιστῶν. Οὕτως, ἐνῶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νόμου 567 τοῦ 1948, ὁ φόρος τῶν λιάν προσοδοφόρων ἐτῶν 1947 καὶ 1948 ἔδει νὰ ἀνέλθῃ εἰς 22.160.000 δολλάρια, δι' ἐπανειλημμένων καὶ ἐντόνων ἐνεργειῶν τῶν ἐφοπλιστῶν, τὸ ποσὸν τοῦτο ὑπεβιβάσθη διὰ νόμου εἰς 15.355.000 δολλάρια. Ἀλλὰ καὶ πάλιν οἱ ἐφοπλισταὶ ἀντέδρασαν ἐντόνως, τὸ δὲ Κράτος ἐδέχθη νὰ συνάψῃ συμφωνίαν μετ' αὐτῶν ἣτις ὑπεβίβασε τὸ ποσὸν εἰς 10.000.000 δολλάρια.

Ὁ νέος νόμος 1880 τοῦ 1951 ἐτροποποίησε ριζικῶς τὴν μέχρι τότε ἰσχύουσαν νομοθεσίαν καὶ εἰσήγαγε τὸ σύστημα τῆς φορολογίας τῶν ἀκαθαρίστων ἐσόδων τοῦ πλοίου, οἱ δὲ ὀρισθέντες συντελεσταὶ εἶναι τόσον χαμηλοὶ ὥστε ἡ ἀπόδοσις τοῦ νέου φόρου ὑπολογίζεται ὅτι δὲν θὰ ὑπερβῇ τὸ 1)4 περίπου τῆς παλαιᾶς φορολογίας, ἐὰν δὲν αὐξηθῇ ἐν τῷ μεταξύ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπὸ ἑλληνικὴν σημαίαν πλοίων.

Ἡ δικαιολογία διὰ τὴν τροποποίησιν τῆς φορολογίας ταύτης εἶναι διττή. Πρῶτον ὑποστηρίζεται ὅτι τὰ κέρδη τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας ὑπόκεινται εἰς μεγάλας διακυμάνσεις καὶ συνεπῶς ἡ φορολογία τῶν καθαρῶν κερδῶν καθιστᾷ τὰ ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης ἔσοδα τοῦ Κράτους ἀσταθῆ. Οὕτως εἰς ἐποχὰς κρίσεως τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας τὸ Κράτος οὐδὲν ἔσοδον πραγματοποιεῖ ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης. Ἡ διὰ μικροῦ ποσοστοῦ φορολογία τῶν ἀκαθαρίστων κερδῶν ἣτις εἰσάγεται διὰ τοῦ νέου νόμου θέλει ἐξασφαλίσαι μεγαλύτερα σταθερότητα εἰς τὰς κρατικὰς εἰσπράξεις. Δεύτερον ὑποστηρίζεται ὅτι ἐὰν δὲν ἐμειοῦμεν τὴν φορολογίαν εἰς τὰ ἐπίπεδα τὰ ὁποῖα ἐζήτησαν οἱ ἐφοπλισταὶ, ἐκινδυνεύομεν νὰ ἴδωμεν τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν ἐξαφανιζομένην ἐκ τῶν θαλασσῶν, καθ' ὅσον οἱ ἐφοπλισταὶ ἔχουν τὴν διέξοδον τῆς σημαίας τοῦ Παναμαῆ, ἣτοι χώρας ἡ ὁποία δὲν φορολογεῖ τὰς ἐπιχειρήσεις των. Τὴν 24 Ἰουλίου 1951 ὁ τότε Ὑπουργὸς τῆς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας ἐδήλωσεν εἰς τὴν Βουλὴν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπὸ ξένην σημαίαν πλοίων τῶν ἀνηκόντων εἰς Ἑλλήνας ὑπολογίζεται εἰς 6.000.000 κόρων, ἀφ' ἑτέρου λέγεται, χωρὶς νὰ εἶναι τοῦτο ἐξηκριβωμένον, ὅτι εὐρίσκονται πλοῖα περίπου 2.000.000 κόρων ἐλάχιστα τῶν ὁποίων θὰ ἐτίθεντο ὑπὸ Ἑλληνικὴν σημαίαν, ἐὰν δὲν ἐθεσπίζετο ἡ μείωσις τῆς φορολογίας.

Εἰς ταῦτα θὰ ἐπεθύμουν νὰ παρατηρήσω τὰ ἑξῆς :

Ἡ πρώτη δικαιολογία δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ σοβαρά. Ὅταν ἔχωμεν πόσας ἐπιτακτικὰς ἀνάγκας νὰ θεραπεύσωμεν καὶ ὅταν εὐνοϊκαὶ διεθνεῖς συνθήκαι δημιουργοῦν τὴν δυνατότητα αὐξήσεως τῶν ἐκ τῆς φορολογίας εἰσπράξεων τοῦ Κράτους, δὲν εἶναι νοητὸν νὰ παραιτούμεθα τῶν

εισπράξεων τούτων με τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι κά ποτε εἰς τὸ ἀπώ-
τερον μέλλον θὰ ἐπέλθῃ κρίσις καὶ τότε ἡ νέα βάσις τῆς
φορολογίας θ' ἀποδειχθῆ περισσότερον ἀποδοτικὴ ἀπὸ τὴν παλαιάν.
Οὔτε νομίζω ὅτι δικαιούμεθα σοβαρῶς νὰ ἀναμένωμεν ὅτι οἱ ἐφοπλισταὶ
θὰ δεχθοῦν νὰ καταβάλουν φόρους εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν δὲν θὰ πραγματο-
ποιηθοῦν κέρδη, ὅταν ἔχομεν τὸ δεδομένον ὅτι προσπαθοῦν νὰ ἀποφύγουν
νὰ πράξουν τοῦτο εἰς ἐποχὴν ποῦ πραγματοποιιοῦν μέγιστα κέρδη.

Ἡ δευτέρα δικαιολογία θὰ ἦτο ἀξία προσοχῆς, ἐὰν πράγματι διὰ τοῦ
νέου μέτρου ἐξησφαλίζετο ἡ ἐπάνοδος ὑπὸ τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν τῶν
ὑπὸ ξένην σημαίαν εὐρισκομένων καὶ τῶν τυχόν ὑπὸ ναυπήγησιν ἑλληνικῶν
πλοίων. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ὠφέλεια τὴν ὁποίαν θὰ ἀπεκόμιζεν ἡ
Ἑλληνικὴ Οἰκονομία θὰ ἦτο ἀρκετὰ μεγάλη, ὥστε νὰ δικαιολογῆ φορολο-
γικὴν παραχώρησιν πρὸς τοὺς ἐφοπλιστάς. Οὐδεμία ὅμως ἐγγύησις ἐδόθη
περὶ τούτου, ὅλαι δὲ αἱ ἐνδείξεις πείθουν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν πλοίων τὰ ὁποῖα
θὰ ἐπανέλθουν ὑπὸ τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν δὲν θὰ εἶναι σημαντικός. Τὰ
μέχρι τοῦδε τεθέντα ὑπὸ Ἑλληνικὴν σημαίαν πλοῖα εἶναι μόνον 12 (δώ-
δεκα) ὀλικῆς χωρητικότητος 31.556 κόρων. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τὸ
μόνον ἀποτέλεσμα τοῦ νέου νόμου θὰ εἶναι νὰ μειώσῃ τὰς εἰσπράξεις τοῦ
Δημοσίου ἐκ πλοίων, τὰ ὁποῖα θὰ παρέμενον πάντως Ἑλληνικά, διότι
πρόκειται κυρίως περὶ τῶν πλοίων LIBERTY, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι δυ-
νατὸν νὰ μεταφερθοῦν ὑπὸ ξένας σημαίας.

Παρατηρῶ ὅτι ὁ νέος νόμος ἔτυχε τῆς ἐγκρίσεως σχεδὸν ὀλοκλήρου τοῦ
πολιτικοῦ κόσμου καὶ ὅτι ἐδόθη ὑπόσχεσις ὅτι δὲν θὰ ἐπιχειρηθῆ μεταγενε-
στέρας ἢ τροποποιήσις αὐτοῦ. Δὲν δύναμαι συνεπῶς νὰ εἰσηγηθῶ τοιαύ-
την τροποποίησιν. Δοθέντος ὅμως ὅτι καὶ οἱ ἐφοπλισταὶ ῥητῶς ὑπεσχέ-
θησαν ὅτι θὰ ἐπαναφέρουν τὰ πλοῖα τῶν ὑπὸ τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν
ἂν γίνῃ δεκτὸν τὸ αἴτημά των περὶ μειώσεως τῆς φορολογίας καὶ ὅτι ἡ
ὑπόσχεσις αὕτη ἀπετέλεσε τὴν κυρίαν δικαιολογίαν τῆς ἀποδοχῆς τῶν
αἰτημάτων τῶν ἐφοπλιστῶν, νομίζω ὅτι ἡ παρά τῶν ἐφοπλιστῶν μὴ
τήρησις τῆς περὶ ἐπαναφορᾶς τῶν πλοίων τῶν ὑπὸ Ἑλληνικὴν σημαίαν
ὑποσχέσεως θὰ ἔλυε καὶ τὰ πολιτικὰ κόμματα τῆς ὑποχρεώσεως τὴν
ὁποίαν ἀνέλαβον καὶ θὰ ἐπέβαλεν ἀναθεώρησιν τῆς ὅλης στάσεως τοῦ
Κράτους ἔναντι τῶν ἐφοπλιστῶν.

Τὸ ζήτημα τῆς σχέσεως Κράτους καὶ ἐφοπλιστῶν εἶναι πολύπλοκον
καὶ ἀπαιτεῖ προσεκτικὸν χειρισμὸν. Εἶναι γεγονός ὅτι τὸ κέντρον τῆς δρά-
σεως τῆς τάξεως ταύτης εὐρίσκεται ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπι-
κρατείας καὶ ὅτι ἡ ὑπαγωγή των εἰς τὰς ἐπιταγὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ νόμου
εἶναι δυσχερεστέρα ἢ προκειμένου περὶ τῶν λοιπῶν τάξεων τοῦ πληθυ-
σμοῦ. Εἶναι ἐπίσης γεγονός ὅτι ἡ φορολογικὴ ἀσυνδοσία τὴν ὁποίαν πα-
ρέχουν χῶραι, ὡς ὁ Παναμᾶς, θέτει τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος πρὸ ἐνὸς σο-
βαροῦ διλήμματος.

Οί έφοπλισταί είναι έκ τών εύπορωτέρων Έλλήνων, καί, έφ' όσον πα-
ραμένουν Έλληνες πολίται, τό Κράτος έχει υποχρέωσιν νά έπιβάλη και
εις αυτούς φορολογίαν ανάλογον πρός τήν έπιβαλλομένην επί τών λοιπών
πολιτών. Ούτοι όμως έχουν τήν δυνατότητα νά αφαιρέσουν τά πλοιά των
άπό τήν δικαιοδοσίαν του Έλληνικοῦ νόμου και νά υπαγάγουν ταῦτα
ύπό τήν σημαίαν χωρῶν ώς ό Παναμάς, όποτε, τό μέν Δημόσιον στερείται
τῶν σχετικῶν φόρων οί δέ Έλληνες ναυτεργάται χάνουν τήν προστα-
σίαν του Έλληνικοῦ νόμου.

Δέν είναι όμως ακριβές ότι τό Κράτος είναι έντελῶς άοπλον άπέναντι
τῆς καταστάσεως ταύτης και δέν έχει άλλην διέξοδον παρά νά υποκύψη
εις τās άξιώσεις τῶν έφοπλιστῶν περί φορολογικῆς άσυδοσίας. Η Έλλη-
νική ύπηκοότης προσπορίζει πολλαπλᾶς ώφελείας εις τούς έφοπλιστάς.
Χάρις εις αὐτήν κατώρθωσαν νά άποκτήσουν τά παρά τῶν Ηνωμένων
Πολιτειῶν ύπό τόσον έπωφελεῖς όρους πλοία LIBERTY. Χάρις εις αὐτήν
τυγχάνουν φορολογικῆς άπαλλαγῆς εις τās χώρας όπου έχουν έγκατα-
στήσει τό κέντρον τῆς δράσεώς των διά τά έκ τῆς έκμεταλλεύσεως τῶν
πλοίων των κέρδη, έφ' όσον τά πλοία δέν είναι ύπό τήν σημαίαν τῆς
χώρας τῆς έγκαταστάσεώς των. Νομίζω ότι θά ήτο δίκαιον οί Έλληνες
έφοπλισταί νά προσκληθοῦν νά εκλέξουν μεταξύ τῆς έλευθερίας νά υπο-
βάλουν τά πλοιά των ύπό ξένην σημαίαν και τῆς διατηρήσεως τῆς
Έλληνικῆς ιθαγενείας.

Τοιαύτη πρότασις θά θεωρηθῆ ίσως ύπέρ τό δέον αὐστηρά και άντι-
παθῆς. Άναγνωρίζω τοῦτο· νομίζω όμως ότι ή σημερινή κατάστασις
ή όποία όχι μόνον ζημιοῖ τό Δημόσιον και τήν Έθνικὴν Οίκονομίαν αλλά
και εκθέτει τό Έλληνικόν όνομα εις τό έξωτερικόν, πρέπει νά τερματισθῆ
κατά τόν ένα ή τόν άλλον τρόπον.

Γενικῶς παρετήρησα ότι όσάκις υποκύπτομεν εις τās πιέσεις τῶν δια-
φόρων συμφερόντων προσπαθοῦμεν νά δικαιολογήσωμεν τήν συνθηκολό-
γησιν ταύτην λέγοντες ότι εις τās περιπτώσεις ταύτας δέν κάμνομεν φο-
ρολογικὴν πολιτικὴν αλλά πολιτικὴν ναυτιλιακὴν, βιομηχανικὴν, τραπε-
ζικὴν, έμπορικὴν κλπ. Η πολιτικὴ τῶν φορολογικῶν άπαλλαγῶν και
διευκολύνσεων είναι ένδειξις εις ώρισμένας περιστάσεις, όταν χρησι-
μεύη πρός ενίσχυσιν τῆς παραγωγῆς πρός κατευθύνσεις έξυπηρετούσας
τό γενικόν συμφέρον. Όταν όμως τοιαῦτα άπαλλαγαι και παραχωρήσεις
γίνονται πρός ώρισμένας τάξεις χωρὶς καμμίαν αντίστοιχον συμβολήν
-κ μέρους των, τό άποτέλεσμα μοιραίως είναι ή φορολογικὴ πολιτικὴ
του Κράτους νά συνίσταται εις τήν έπιβολήν ολοκλήρου σχεδόν του φο-
ρολογικοῦ βάρους επί τῶν οικονομικῶς άσθενεστέρων.

Άνεξαρτήτως τῶν άνωτέρω νομίζω ότι εις τῶν κυριωτέρων λόγων
διά τούς όποιους αἱ εισπράξεις εκ τῆς άμέσου φορολογίας δέν είναι ίκανοποι-
ητικαί είναι ότι δέν άπέδώσαμεν τήν δέουσαν σημασίαν εις τόν παράγοντα

τουτον, θεωρήσαντες ἔτι δυνάμεθα νὰ βασισθῶμεν διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς μας καταστάσεως εἰς τὴν αὐξησιν τῆς παραγωγῆς καὶ τὴν Ἀμερικανικὴν βοήθειαν καὶ νὰ ἀποφύγωμεν μέτρα τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦν θυσίαν παρὰ τῶν εὐπορουσῶν τάξεων τῆς κοινωνίας. Τὰ πράγματα ἤδη ἀπέδειξαν ὅτι ἡ ἀντίληψις αὕτη ἦτο ἐσφαλμένη καὶ ὅτι εἰς καμμίαν χώραν, ἔστω καὶ εἰς τὰς πλουσιωτέρας, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ οἰκονομικὴ σταθερότης, ὅταν οἱ πολῖται δὲν εἰσφέρουν ἐπαρκῶς ἐκ τοῦ εἰσοδήματός των διὰ τὴν πλήρωσιν τῶν γενικῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας. Κατὰ τὴν γνώμην μου μία κατὰ 500 τοῦλάχιστον δισεκατ. δρχ. αὐξησις τῶν εἰσπράξεων ἐκ τῆς ἀμέσου φορολογίας ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν διὰ τὴν σταθεροποίησιν τῶν οἰκονομικῶν μας καὶ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν λοιπῶν μέτρων τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ληφθοῦν πρὸς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως. Ἡ ὠφέλεια ἣτις θὰ προέλθῃ ἐκ τοῦ μέτρου τούτου εἶναι πολλαπλῆ.

(α) θὰ τακτοποιηθοῦν τὰ δημόσια οἰκονομικά καὶ θὰ παύσουν νὰ εἶναι ταῦτα πηγὴ πληθωρικῶν πιέσεων ἐν τῇ οἰκονομίᾳ,

(β) θὰ μειωθῇ ἡ ἀγοραστικὴ δύναμις τῶν οἰκονομικῶς ἰσχυροτέρων τάξεων συνεπῶς καὶ ἡ μεγάλη καταναλωτικὴ των δύναμις,

(γ) θὰ μειωθοῦν τὰ ποσὰ τὰ ὁποῖα εἶναι διαθέσιμα πρὸς ἐπένδυσιν εἰς χρυσὸν καὶ ἐξαγωγὴν κεφαλαίων καὶ οὕτω θὰ ἐκλείψῃ εἰς τῶν κυρίων παραγόντων τῆς νομισματικῆς μας ἀσταθείας.

Παρατηρῶ ὅτι οἱ ξένοι σύμβουλοί μας, καίτοι ἐτόνισαν ἐπανειλημμένως τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς συμμετοχῆς τῶν οἰκονομικῶς ἰσχυροτέρων εἰς τὰ φορολογικὰ βάρη, δὲν ἀπέδωσαν τὴν δέουσαν σημασίαν εἰς τὴν αὐξησιν τῶν εἰσπράξεων ἐκ τῆς ἀμέσου φορολογίας καὶ συνεκέντρωσαν μᾶλλον τὰς προσπάθειάς των εἰς τὴν ἐκ τῆς ἐμμέσου φορολογίας αὐξησιν τῶν ἐσόδων τοῦ Κράτους. Τοῦτο ἔπραξαν προφανῶς διότι ἐσχημάτισαν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι δὲν ἔχομεν οὔτε τὴν θέλησιν οὔτε τὴν ἰκανότητα νὰ φορολογήσωμεν τοὺς οἰκονομικῶς ἰσχυροὺς. Νομίζω ὅτι εἰς τοῦτο ὑπῆρξαν ὑπὲρ τὸ δέον ἀπαισιόδοξοι, ἀλλὰ εἰς ἡμᾶς ἀπόκειται νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι ἡ ἐντύπωσις των αὕτη δὲν εἶναι ὀρθὴ καὶ ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ δημιουργηθῇ καὶ εἰς τὴν χώραν μας δίκαιον καὶ ἄρτιον φορολογικὸν σύστημα.

Τέλος ἡ τακτοποίησις τῶν Δημοσίων οἰκονομικῶν μας ἀπαιτεῖ ἔπως ἀντιμετωπισθῇ σοβαρῶς τὸ ζήτημα τῆς φορολογίας ὑπὲρ εἰδικῶν ταμείων καὶ ὀργανισμῶν. Νομίζω ὅτι ἐν ἐκ τῶν πρώτων μελημάτων μας θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι νὰ προβῶμεν εἰς ἐξακρίβωσιν τοῦ τι ἀκριβῶς συμβαίνει μὲ τοὺς ὀργανισμοὺς τούτους, περὶ τῶν ὁποίων φαίνεται ἔτι δὲν ἔχομεν πλήρη γνώσιν. Προτείνω ὅπως ὀρισθῇ διὰ νόμου ὅτι οἱ ὡς ἄνω ὀργανισμοὶ ὀφείλουν, ἐντὸς προθεσμίας τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν, νὰ ὑποβάλουν πρὸς εἰδικὸν συνεργεῖον τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν λεπτομερῆ στοιχεῖα περὶ τῆς νομοθεσίας ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁποίας λειτοῦργοῦν, περὶ τῶν εἰσ-

πράξεων τὰς ὁποίας ἐπραγματοποίησαν κατὰ τὴν τελευταίαν διέτιαν καὶ περὶ τῶν δαπανῶν τὰς ὁποίας ἐνεργοῦν, περιλαμβανομένων καὶ τῶν δαπανῶν δι' ἀμοιβὴν τοῦ προσωπικοῦ των. Ὁ νόμος θὰ ἔδει νὰ ὀρίζῃ ὅτι μετὰ τὴν πάροδον τῆς προθεσμίας, ὀργανισμοὶ μὴ ὑποβαλόντες τὰ ὡς ἄνω στοιχεῖα θεωροῦνται κατηργημένοι, ἢ δὲ παρ' αὐτῶν εἴσπραξις φόρων λογίζεται παράνομος. Ἐπίσης θὰ ἔδει νὰ ὀρίζεται ὅτι οἱ διευθύνοντες τοὺς ὀργανισμοὺς θὰ ὑπέχουν ποινικὴν εὐθύνην διὰ τὴν μὴ ὑποβολὴν, ἢ τὴν ὑποβολὴν ἀνακριβῶν ἢ ἑλλιπῶν στοιχείων. Μετὰ τὴν συγκέντρωσιν τῶν ὡς ἄνω στοιχείων, τὸ συνεργεῖον θὰ ἔδει νὰ προβῇ ἐντὸς ἐπίσης βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν των, ὥστε νὰ καταδειχθῇ εἰς τί ἀνέρχεται τὸ συνολικὸν ποσὸν τῶν πραγματοποιουμένων ἐσόδων, πῶς κατανέμονται ταῦτα κατὰ κατηγορίας ὀργανισμῶν, πῶς δαπανῶνται κλπ. Ταῦτοχρόνως θὰ ἔδει νὰ συσταθῇ εἰδικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκ προσώπων ἀνεγνωρισμένου κύρους καὶ ἀμεροληψίας εἰς τὴν ὁποίαν νὰ ἀνατεθῇ τὸ ἔργον τῆς γνωματεύσεως ἐπὶ τῶν κάτωθι :

(α) Τίνες συγκεκριμένως ἐκ τῶν ὀργανισμῶν δέον νὰ καταργηθοῦν, καταργουμένης συγχρόνως καὶ τῆς ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιβαλλομένης φορολογίας, (β) εἰς ποίας συγκεκριμένας περιπτώσεις θὰ ἔπρεπε νὰ προβλέψῃ ὁ Κρατικὸς προϋπολογισμὸς περὶ τῶν σκοπῶν τοὺς ὁποίους ἐξυπηρετοῦν οἱ καταργούμενοι ὀργανισμοί, (γ) εἰς ποίας συγκεκριμένας περιπτώσεις ἐνδείκνυται ἢ συνέχισις τῆς εἰσπράξεως τῶν ὑπὲρ τῶν καταργουμένων ὀργανισμῶν φόρων ὡς δημοσίων ἐσόδων, (δ) τίνες συγκεκριμένως ὀργανισμοὶ δέον νὰ διατηρηθοῦν καὶ μέχρι ποίου σημείου δικαιολογεῖται ἡ διατήρησις τῶν ὑπὲρ αὐτῶν εἰσπραττομένων φόρων.

Νομίζω ὅτι ἡ ἀπόφασις περὶ τῆς τύχης τῶν διαφόρων ὀργανισμῶν θὰ ἔδει νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τῶν κάτωθι βασικῶν ἀρχῶν :

(α) Φόροι ἐπιβαλλόμενοι ἐπὶ τοῦ συναλλασσομένου κοινοῦ ὑπὲρ ὠρισμένων προσώπων ἢ ομάδων θὰ ἔπρεπε νὰ καταργηθοῦν. Εἰς ἃς περιπτώσεις δικαιολογεῖται εἰδικὴ Κρατικὴ πρόνοια ὑπὲρ προσώπων ἢ ομάδων, θὰ ἔπρεπε νὰ προβλέψῃ περὶ ταύτης ὁ προϋπολογισμὸς.

(β) Προκειμένου περὶ ὀργανισμῶν λειτουργούντων πρὸς ἐξυπηρέτησιν κοινωφελῶν σκοπῶν, θὰ ἔδει νὰ ἐξετασθῇ ἂν ὁ σκοπὸς εἶναι τοιαύτης σημασίας, ὥστε νὰ δικαιολογῆται ἡ εἰδικὴ φορολόγησις τοῦ κοινοῦ διὰ τὴν ἐξυπηρέτησίν του, ἂν δικαιολογῆται ἡ ὑπαρξις εἰδικοῦ ὀργανισμοῦ διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ σκοποῦ καὶ ἂν ὁ ὀργανισμὸς λειτουργῇ ἱκανοποιητικῶς.

(γ) Πάντες οἱ ἀντιοικονομικοὶ φόροι, ἢτοι φόροι παρακωλύοντες τὴν παραγωγὴν, μεταφορὰν ἢ κυκλοφορίαν τῶν ἀγαθῶν θὰ ἔδει νὰ καταργηθοῦν καὶ εἰς ἃς περιπτώσεις ἐπιβάλλεται νὰ διατηρηθοῦν τὰ ἔσοδα τῶν εἰσπραττόντων τοιούτους φόρους ὀργανισμῶν θὰ ἔδει νὰ ἀντικατασταθοῦν οὗτοι διὰ προσφορωτέρων φόρων.

Εἰδικὴ νομοθεσία θὰ ἔδει νὰ προβλέψῃ περὶ ἀποτελεσματικῆς παρακο-

λουθήσεως καὶ ἐλέγχου παρὰ τοῦ Κράτους τῶν ὀργανισμῶν οἵτινες ἤθελον διατηρηθῆ, ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῆ ἡ καλὴ διοίκησις τῶν ὀργανισμῶν καὶ σώφρων διαχείρισις τῶν πόρων των.

Ἡ ἐργασία ἡ ὁποία ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀνωτέρω εἶναι πράγματι ὀγκώδης, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἂν ἐζητεῖτο ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς νὰ ἀφιερῶσυν ὅλον τὸν χρόνον καὶ τὰς δυνάμεις των εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην θὰ ἦτο δυνατὸν ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ ὑποβάλη πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τὸ πόρισμά της ἐντὸς ἑξαμήνου ἀπὸ τῆς συστάσεώς της, ἡ δὲ Κυβέρνησις θὰ ἔδει πάραυτα νὰ λάβῃ ὀριστικὰς ἀποφάσεις καὶ ἐξασφαλίσῃ τὴν ταχεῖαν ἐκτέλεσίν των.

Ἡ ἀνάγκη ριζικῆς ρύθμισεως τοῦ προβλήματος τῶν ὀργανισμῶν τούτων καὶ τῶν φόρων τοὺς ὁποίους εἰσπράττουν παρὰ τοῦ κοινοῦ ἀναγνωρίζεται γενικῶς, λέγεται ὅμως ὅτι ἡ ἐργασία ἡ ὁποία ἀπαιτεῖται διὰ τὴν τακτοποίησιν τοῦ ζητήματος εἶναι μακρὰ καὶ δυσχερὴς καὶ ὅτι συνεπῶς δὲν πρέπει νὰ ἀναμένωμεν ἄμεσα ἀποτελέσματα. Κατὰ τὴν γνώμην μου τὸ κύριον ἐμπόδιον εἰς τὴν ρύθμισιν τοῦ ζητήματος δὲν εἶναι οὔτε ὁ ὄγκος οὔτε τὸ δυσχερὲς τῆς ἀπαιτουμένης ἐργασίας, ἀλλὰ αἱ παρὰ τῶν ἐνδιαφερομένων ἀσκούμεναι πολιτικαὶ ἢ ἄλλαι πιέσεις καὶ ὁ δισταγμὸς τῶν ἐκάστοτε ὑπευθύνων νὰ ἀντιμετωπίσουν σοβαρῶς τὸ ζήτημα, οἵτινες ματαιοῦν τὴν λήψιν ἀποφάσεων. Τὸ ζήτημα ἀνεκινήθη παρ' ἐμοῦ τὸ 1945, ἀπὸ δὲ τοῦ 1948 ἡ Ἀμερικανικὴ Ἀποστολὴ ζητεῖ ἐπιμόνως τὴν ρύθμισίν του καὶ ἔχει προβῆ εἰς συγκεκριμένας ὑποδείξεις. Ἐν τούτοις μέχρι σήμερον τὸ ζήτημα δὲν ἐλύθη, καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τοῦτο ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι ἀπαιτεῖται χρόνος διὰ τὴν λύσιν ἐνὸς τόσοῦ περιπλόκου ζητήματος.

Δὲν ἔχω ἀμφιβολίαν ὅτι ὅλα τὰ πολιτικὰ κόμματα συμφωνοῦν περὶ τῆς ἀνάγκης νὰ τεθῆ τέρμα εἰς τὴν ὑφισταμένην ἀναρχίαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Ὡς ἔπρεπεν ἐπομένως νὰ παράσχουν τὴν συνδρομὴν των εἰς οἵανδήποτε Κυβέρνησιν, ἥτις ἤθελε σοβαρῶς ἀποφασίσῃ τὴν ὀριστικὴν ρύθμισίν του.

Ἐν συμπεράσματι πιστεύω ὅτι ἂν κατορθώσωμεν ἀφ' ἐνὸς νὰ περικόψωμεν τὰς περιττὰς δαπάνας καὶ διαχειρισθῶμεν τὸ δημόσιον χρῆμα μετὰ φειδοῦς, καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ θέσωμεν ὀριστικῶς τέρμα εἰς τὴν φοροδιαφυγὴν καὶ τὴν ἀναρχίαν τῶν εἰδικῶν ταμείων, θὰ ἔχωμεν κάμει τὸ σπουδαιότερον βῆμα πρὸς ἀποκατάστασιν οἰκονομικῆς καὶ νομισματικῆς σταθερότητος ἐν τῇ Χώρα, ἡ ὁποία εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν ὄρων διαβιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ.

Μὲ τοιαύτην προσπάθειαν ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ 1952-53 θὰ ἐνεφάνιζεν ἔλλειμμα 900 δισεκ. δραχμῶν, ὀφειλόμενον εἰς τὰς ἐκτάκτους στρατιωτικὰς δαπάνας τῆς Χώρας. Τὸ ἐξ 900 δισεκ. δραχμῶν προβλεπόμενον ἔλλειμμα τοῦ προϋπολογισμοῦ 1952-53 θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ καλυφθῆ ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας ἔστω καὶ ἂν αὕτη περιορισθῆ εἰς τὰ 130 ἑκατ. δολλαρίων

τά ὅποια ὑπελόγησα ἀνωτέρω (μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν εἰδῶν πρὸς συντήρησιν τοῦ στρατοῦ τὰ ὅποια ἀναβιβάζουν τὴν βοήθειαν εἰς 165 ἑκατ. δολλαρίων) καθ' ὅσον θὰ ἀπερρόφα τὸ εἰς δραχμὰς ἰσότιμον 60 ἑκατ. δολλαρίων, θὰ ἄφινε δὲ 64 ἑκατ. δολλαρίων διαθέσιμα διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν (30 ἑκατ. δολλαρίων διὰ τὴν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγωγὴν κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν καὶ τὸ εἰς δραχμὰς ἀντίτιμον 34 ἑκατ. δολλαρίων δι' ἐσωτερικὰς δαπάνας).

Ὁ περαιτέρω περιορισμὸς τῆς βοήθειας εἰς 100 ἑκατ. δολλάρια κατὰ τὸ 1953-54 διὰ τὸν ὅποιον, ὡς εἶπον ἀνωτέρω, πρέπει νὰ παρασκευασθῶμεν, θὰ ἀπαιτήσῃ εἴτε περιορισμὸν τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν, εἴτε αὐξησιν τῶν δημοσίων ἐσόδων, ἢ περιορισμὸν τῶν δαπανῶν ἀνασυγκροτήσεως. Περιορισμὸς τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν κατὰ 150 δισεκ. καὶ αὐξήσις τῶν ἐσόδων κατὰ 100 δισεκ. θὰ ἐμείου τὸ ἔλλειμμα τοῦ προϋπολογισμοῦ εἰς 650 δισεκ. καὶ συνεπῶς θὰ ἐπέτρεπε τὴν διάθεσιν 52 ἑκατ. δολλαρίων διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν.

Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω θὰ παρατηρηθῇ ὅτι ἡ μείωσις τῆς ἐξαρτήσεως ἐκ τῆς ἑξωθεν βοήθειας ἐπιτυγχάνεται κυρίως εἰς βάρος τοῦ προγράμματος ἀνασυγκροτήσεως τῆς χώρας, καθ' ὅσον περιορίζεται τοῦτο εἰς μόνον 64 ἑκατ. δολλαρίων. Ἡ ἀπάντησις εἰς ταῦτα εἶναι : Πρῶτον, ἐφ' ὅσον εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ συνεχίσωμεν τὰς σημερινὰς στρατιωτικὰς δαπάνας (μειουμένας διὰ τῆς περικοπῆς μὴ ἀναγκαίων δαπανῶν), μέγα μέρος τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας θὰ ἀπορροφᾶται κατ' ἀνάγκην ὑπὸ τῶν δαπανῶν τούτων. Δεύτερον, ἀπὸ τοῦ τρέχοντος ἔτους ἡ βοήθεια, κατὰ ῥητὴν ἐντολὴν τοῦ Κογκρέσσου, παρέχεται εἰς τὰς ξένας χώρας κυρίως πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν βαρῶν τῶν ἐπιβαλλομένων διὰ τοῦ προγράμματος ὀργανώσεως τῆς ἀμύνης τῆς Δύσεως, ἡ δὲ χρηματοδότησις προγραμμάτων οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως μακρᾶς διαρκείας π α ὕ ε ι ν ἄ σ υ γ κ α τ α λ ἔ γ η τ α ι μεταξὺ τῶν ἀναγκῶν τῶν ὁποίων τὴν κάλυψιν θέλει ἐπιδιώξει ὁ εἰς ἀντικατάστασιν τῆς Διοικήσεως Οἰκονομικῆς Συνεργασίας (ECA) δημιουργηθεὶς νέος ὀργανισμὸς, ὅστις ἀποκαλεῖται Ὑπηρεσία Ἀμοιβαίας Ἀσφαλείας (MUTUAL SECURITY AGENCY). Συνεπῶς δὲν πρέπει νὰ ἀναμένωμεν ὅτι ἡ ἑξωθεν βοήθεια διὰ τὴν χρηματοδότησιν τῆς ἀνασυγκροτήσεως θὰ συνεχισθῇ εἰς τὴν κλίμακα τῶν παρελθόντων ἐτῶν.

Τοῦτο βεβαίως ἀνατρέπει τὰς ἐλπίδας, αἵτινες εἶχον δημιουργηθῇ ὅτι θὰ κατορθωθῇ ἡ διὰ τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας χρηματοδότησις μεγάλων ἔργων κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη, νομίζω ὁμως ὅτι αἱ ἐλπίδες αὗται οὐδέποτε εἶχον μεγάλας πιθανότητας πραγματοποιήσεως, διότι καὶ ἂν δὲν ἐπήρχετο ἡ ὡς ἄνω μεταβολὴ εἰς τὰς προθέσεις τοῦ Κογκρέσσου, δὲν ἀντεμετωπίζετο παράτασις τοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς Συνεργασίας μετὰ τὴν λήξιν του τὸν Ἰούνιον τοῦ 1952. Βεβαίως, χῶραι ὡς ἡ Ἑλλάς, αἵτινες δὲν θὰ εἶχον καταστῆ οἰκονομικῶς ἀνεξάρτητοι, θὰ ἐτύγχανον ἰδιαιτέρας μεταχειρίσεως

ἀλλ' αὕτη θὰ ἀπέβλεπε κυρίως εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν ἐπείγουσῶν ἀναγκῶν μᾶλλον, ἢ εἰς τὴν χρηματοδότησιν μεγάλων παραγωγικῶν ἔργων. Ἀκριβῶς διότι ἀνέμενον ὅτι κάποτε αἱ μεγάλα εὐκαιρία ἔξωθεν οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τῆς παρελθούσης πενταετίας θὰ ἐμειοῦντο καὶ τελικῶς θὰ ἐξέλιπον, ἐτόνισα ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ὅτι διὰ νὰ ἐπωφεληθῶμεν τῶν εὐκαιριῶν τούτων καὶ νὰ ἀποκομίσωμεν μόνιμον ὠφέλειαν ἐκ τῆς παρεχομένης ἔξωθεν βοηθείας, ἔπρεπε νὰ καταβάλωμεν σοβαρὰν ἐσωτερικὴν προσπάθειαν ὀργανώσεως τῆς οἰκονομίας μας ἐπὶ ὑγιῶν βάσεων καὶ νὰ διαχειρισθῶμεν τοὺς πόρους μετὰ φειδοῦς καὶ περισκέψεως. Ἡμεῖς ὅμως ἐπὶ ἔτη προετιμήσαμεν νὰ ἐπικαλούμεθα τὰς σοβαρὰς δυσχερείας τὰς ὁποίας πράγματι ἀντεμετωπίζομεν διὰ νὰ μὴ κάμνωμεν τίποτε εἰς τὸν ἐσωτερικὸν τομέα καὶ νὰ ἀφήνωμεν τὴν Διοίκησιν νὰ ἐξαρθρωθῇ περιορίζοντες τὴν δρᾶσιν μας εἰς τὸν τομέα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας εἰς τὴν σύνταξιν σχεδίων περὶ μελλουσῶν μεγάλων ἐπενδύσεων. Νομίζω ὅτι σήμερον εἶμεθα ἐντελῶς ἐκτός τῆς πραγματικότητος ἂν νομίζωμεν ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ συνέχισις τῆς βοηθείας δι' ἔργα ἀνασυγκροτήσεως εἰς τὴν κλίμακα τοῦ 1950—51.

Ἀφ' ἐτέρου δὲν συμμερίζομαι ποσῶς τὴν γνώμην τινῶν ὅτι ἡ μείωσις τῆς ἀριθμητικῆς δυνάμεως τοῦ στρατοῦ θὰ ἦτο τὸ ἐνδεδειγμένον μέσον ἀποφυγῆς τῆς περικοπῆς τῶν δαπανῶν ἀνασυγκροτήσεως. Ἄν ἡ σημερινὴ ἀριθμητικὴ δύναμις τοῦ στρατοῦ δὲν εἶναι ἀναγκαία βεβαίως πρέπει νὰ μειωθῇ. Ἄν ὅμως εἶναι ἀναγκαία τόσον ἀπὸ Ἑλληνικῆς ἀπόψεως ὅσον καὶ διότι ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία μᾶς ἐξασφαλίζει τὴν ἔξωθεν βοήθειαν, τυχὸν θεωρεῖ ὅτι ἡ μείωσις τοῦ στρατοῦ μας θὰ παρέβλαπτε τὴν προσπάθειαν ἀμυντικῆς ὀργανώσεως τῆς Δύσεως, νομίζω ὅτι θὰ ἔπρεπε σοβαρῶς νὰ διερωτηθῶμεν ἂν μία τοιαύτη μείωσις θὰ ἦτο πρὸς τὸ συμφέρον τῆς χώρας, ἀκόμη δὲ καὶ ἂν θὰ ἐπετύγχανε τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν δηλ. τὴν ἀποφυγὴν περικοπῆς τοῦ προγράμματος ἀνασυγκροτήσεως. Μοῦ εἶναι δύσκολον νὰ πιστεύσω ὅτι ἡ μείωσις τῆς συμβολῆς μας εἰς τὴν κοινὴν ἀμυντικὴν προσπάθειαν τῆς Δύσεως εἶναι ἀποτελεσματικὸς τρόπος ἐξασφαλίσεως ἐπαρκοῦς ἔξωθεν βοηθείας ὅταν ὁ κύριος σκοπὸς παροχῆς τῆς βοηθείας εἶναι σήμερον στρατιωτικὸς καὶ ὅταν ἐν τῇ κατανομῇ τῆς βοηθείας τὸ κύριον κριτήριον εἶναι ἡ συμβολὴ ἐκάστης χώρας εἰς τὴν ἀμυντικὴν προσπάθειαν καὶ ἡ ἐκ ταύτης προκαλουμένη ἐπιβάρυνσις τῆς οἰκονομίας τῆς. Μειοῦντες τὸν στρατὸν μας διατρέχομεν συνεπῶς τὸν κίνδυνον νὰ ἴδωμεν τὴν Ἀμερικανικὴν ἐνίσχυσιν διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν μειουμένην μᾶλλον ἢ αὐξανομένην.

Ἐπίσης παρατηρῶ ὅτι γίνεται σκέψις νὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν χορήγησιν εἰδικῆς στρατιωτικῆς βοηθείας οὕτως ὥστε ἡ διὰ τοῦ σημερινοῦ προγράμματος παρεχομένη βοήθεια νὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἀφιερωθῇ ἐξ ὀλοκλήρου διὰ τὴν κάλυψιν τῶν μὴ στρατιωτικῶν δαπανῶν μας. Τοῦτο βεβαίως εἶναι ζή-

τημα καθαρῶς Κυβερνητικῆς ἀρμοδιότητος, ἀλλ' ὀφείλω νὰ ὑπενθυμίσω τὰ ἑξῆς : Πρῶτον, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλη πηγή χορηγήσεως οἰκονομικῆς βοήθειας πρὸς τὰς ξένας χώρας ἀπὸ τὸ ὑπὸ τοῦ Κογκρέσσου εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ὑπηρεσίας Ἀμυντικῆς Ἀσφαλείας τεθὲν ποσὸν τῶν 7,3 δισεκ. δολλαρίων ἐκ τῶν ὁποίων 1 δισεκ. περίπου προορίζεται διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τῆς Εὐρώπης. Ἄν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπιδιώκομεν εἶναι νὰ γίνῃ εἰδικὴ νομοθετικὴ πρόβλεψις διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ μας, νομίζω ὅτι αἱ πιθανότητες ἐπιτυχίας εἶναι πρὸς τὸ παρὸν τοῦλάχιστον μικραί. Δεύτερον, ὅτι διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὸν ὡς ἄνω σκοπὸν κινδυνεύομεν νὰ διαπράξωμεν τὸ αὐτὸ σφᾶλμα τὸ ὁποῖον διεπράξαμεν καὶ εἰς τὸ παρελθόν, ἥτοι νὰ δημιουργήσωμεν ἐν τῇ χώρᾳ μίαν ἀτμόσφαιραν ἀπαισιοδοξίας καὶ ἐπικειμένης καταρρεύσεως, ἣτις ἐντείνει τὴν δυσπιστίαν, παρατείνει τὴν ἀβεβαιότητα καὶ τὴν ἀνωμαλίαν καὶ τελικῶς προκαλεῖ μεγαλύτεραν ζημίαν ἀπὸ τὴν ὠφέλειαν τῆς προσθέτου βοήθειας ἣτις ἤθελε τυχὸν ἐξασφαλίσθῃ διὰ τῶν μεθόδων τούτων.

Κατὰ τὴν γνώμην μου ἡ ὀρθότερα λύσις θὰ ἦτο νὰ πείσωμεν τοὺς χορηγοῦντας τὴν ἐξωθεν βοήθειαν ὅτι ἡ οἰκονομία μας πράγματι δὲν ἀντέχει εἰς μεγάλην περικοπὴν κατὰ τὸ τρέχον ἔτος καὶ νὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν αὐξησιν τῆς οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως κατὰ τὸ 1951—52 εἰς ποσὸν ὅσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερον πρὸς τὸ αἰτηθὲν ἐκ 225 ἑκατ. δολλαρίων, ταῦτοχρόνως δὲ νὰ παρασκευασθῶμεν διὰ τὴν μείωσιν τοῦ ποσοῦ τούτου περίξ τῶν 165 ἑκατ. δολλαρίων κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος (130 ἑκατ. οἰκονομικὴ βοήθεια καὶ 35 ἑκατ. διὰ τὰ ἐφόδια τοῦ Στρατοῦ) καὶ διὰ τὴν μεγαλύτεραν μείωσιν κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη.

Νομίζω ὅτι εἶναι καλύτερον νὰ ἀποδεχθῶμεν τὴν προϊούσαν μείωσιν ταύτην τῆς ἐξωθεν βοήθειας καὶ νὰ προχωρήσωμεν μετ' αἰσιοδοξίας εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων τῆς χώρας παρὰ νὰ ἀρχίζωμεν ἐκάστοτε μίαν ἐκστρατείαν πρὸς διάσωσιν τῆς βοήθειας, ἡ ὁποία ἀναστατώνει τὴν οἰκονομίαν μας καὶ μᾶς κάμνει καὶ πάλιν νὰ παραμελήσωμεν τὴν προσπάθειαν ἐσωτερικῆς βελτιώσεως τῶν πραγμάτων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνασυγκρότησιν πιστεύω ὅτι ἡ πρόοδος εἰς τὸν τομέα τοῦτον δὲν ἐξαρτᾶται μόνον ἀπὸ τὰ ποσὰ τὰ ὁποῖα δαπανῶνται, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν τρόπον καθ' ὃν δαπανῶνται. Νομίζω ὅτι ὑπάρχουν περιθώρια καλυτέρας χρησιμοποίησεως τῶν ποσῶν τούτων καὶ ἐξασφαλίσεως μεγαλύτερας ἀποδοτικότητος τῶν δαπανῶν. Νομίζω ἐπίσης ὅτι σταθεροποιοῦντες τὴν οἰκονομίαν μας θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν παραγωγικότεραν χρησιμοποίησιν τῶν ἰδίων ἡμῶν πόρων ἢ ὁποῖα νὰ ἀντισταθμίσῃ τὴν περικοπὴν τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας. Ὅα ἠδυνάμεθα ἐπίσης ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν αὐτὴν νὰ ἐπιτύχωμεν ἐνίσχυσιν καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν πλὴν τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας. Περὶ τούτων ὁμως θὰ ὁμιλήσω εἰς τὸ περὶ ἀνασυγκροτήσεως κεφάλαιον.

2 ΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑΙ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Εἰς πᾶσαν οἰκονομίαν δημιουργοῦνται διαθέσιμα εἰς χρῆμα διὰ τὰ ὅποια τὸ κοινὸν ἐπιζητεῖ ἐπωφελῆ τοποθέτησιν. Τὰ διαθέσιμα ταῦτα εἶναι δύο εἰδῶν : Πρῶτον, ποσὰ ἄτινα ἄτομα καὶ ἐπιχειρήσεις ὑπολογίζουσι ὅτι ὑπερβαίνουν τὰς ἀμέσους ἀνάγκας των καὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ τὰ τοποθετήσουσι προσωρινῶς μετὰ τὴν δυνατότητα ὅμως νὰ τὰ ἀναλάβουσι εὐθύς ὡς τὰ χρειασθοῦσι, δεύτερον, ποσὰ τὰ ὅποια δὲν προτίθενται νὰ δαπανήσουσι καὶ διὰ τὰ ὅποια ἐπιθυμοῦσι νὰ κάμωσι μόνιμον τοποθέτησιν, ἥτις θὰ ἀποφέρῃ ὑπὲρ αὐτῶν τὸ μεγαλύτερον δυνατὸν εἰσόδημα.

Ἄφ' ἑτέρου εἰς πᾶσαν οἰκονομίαν ὑπάρχουσι δυνατότητες ἐπωφελοῦς τοποθετήσεως τοιούτων διαθεσίμων διὰ δύο λόγους : πρῶτον, τὰ κεφάλαια τῶν διαφόρων ἐπιχειρήσεων οὐδέποτε εἶναι τόσον μεγάλα ὥστε νὰ χρηματοδοτοῦσι ἐξ ὀλοκλήρου τὴν κίνησιν τῶν ἐπιχειρήσεων. Συμπληροῦσαι αὗται διὰ τοῦ δανεισμοῦ τὰ κεφάλαια ταῦτα δύνανται νὰ παραγάγουσι ἢ πωλήσουσι περισσότερα προϊόντα, ἀφ' ὅ,τι θὰ ἐπέτρεπον τὰ ἴδια αὐτῶν κεφάλαια, δοθέντος δὲ ὅτι ἐντὸς βραχείου σχετικῶς χρονικοῦ διαστήματος δύνανται νὰ πραγματοποιήσουσι τὴν ἀξίαν τῶν παραχθέντων ἢ ἀγορασθέντων εἰδῶν καὶ νὰ ἀποκομίσουσι καὶ κέρδος, δύνανται ἐπίσης ἐντὸς βραχείου χρονικοῦ διαστήματος νὰ ἐπιστρέψουσι τὰ ποσὰ ἄτινα ἐδανείσθησαν καὶ νὰ καταβάλουσι καὶ τόκον διὰ τὴν χρῆσιν αὐτῶν.

Δεύτερον, ὑπάρχουσι πάντοτε δυνατότητες δημιουργίας νέων ἐπιχειρήσεων ἢ νέων παραγωγικῶν ἔργων, ἀλλ' ἐκεῖνοι οἵτινες δύνανται καὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐπωφεληθοῦσι τῶν δυνατοτήτων τούτων δὲν διαθέτουσι πάντοτε καὶ τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς τοῦτο μέσα. Δανειζόμενοι τὰ μέσα ταῦτα καὶ ἐπενδύοντες αὐτὰ παραγωγικῶς, δύνανται νὰ ἀποκομίσουσι κέρδη ἢ ἄλλας ὠφελείας, αἵτινες ἐπιτρέπουσι τὴν βαθμιαίαν ἐπιστροφήν τῶν δανεισθέντων καὶ τὴν καταβολὴν τόκων ἢ ἄλλης ὁμοιβῆς διὰ τὴν χρῆσιν των.

Ἡ κυρία ἀποστολὴ τῶν Τραπεζῶν εἶναι νὰ μεσολαβοῦσι μεταξὺ τοῦ κοινοῦ, τὸ ὅποῖον ἐπιθυμεῖ νὰ τοποθετήσῃ τὰ διαθέσιμά του εἰς προσωρινὰς ἐπενδύσεις καὶ τῶν ἐπιθυμούντων νὰ δανεισθοῦσι διὰ τὴν κάλυψιν βραχυπροθέσμων ἀναγκῶν. Ἡ ἐπαφὴ μεταξὺ τῶν ἐπιθυμούντων μονίμους τοποθετήσεις καὶ τῶν ἐχόντων ἀνάγκην μακροχρονίου δανεισμοῦ γίνεται συνήθως διὰ τῆς ἐκδόσεως ὁμολογιῶν παρὰ ἐπιχειρήσεων καὶ τοῦ Κράτους ἢ Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, καίτοι εἰς τινὰς χώρας καὶ αἱ Τράπεζαι ἀσχολοῦνται μὲ τοιαύτας τοποθετήσεις.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἶναι φανερόν ὅτι τὸ μέγεθος τῶν διαθεσίμων πρὸς δανεισμὸν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀποταμιευτικὴν δρᾶσιν τοῦ κοινοῦ. Ὄταν τὰ εἰς μίαν οἰκονομίαν δημιουργούμενα διαθέσιμα εἶναι μικρά, καὶ αἱ δυνατότητες δανεισμοῦ πρὸς ἐπιχειρήσεις εἶναι περιορισμέναι. Αἱ Τράπεζαι δὲν δύνανται νὰ δημιουργήσουσι κεφάλαια ἐκ τοῦ μηδενός. Τοῦτο βεβαίως

δέν εἶναι ἀκριβῆς προκειμένου περὶ τῶν οἰκονομικῶς προηγμένων χωρῶν, εἰς τὰς ὁποίας τὸ μέγιστον μέρος τῶν πληρωμῶν ἐνεργεῖται διὰ τραπεζικῶν ἐπιταγῶν, ὅπερ ἐπιτρέπει εἰς τὰς Τραπεζὰς νὰ χορηγοῦν πιστώσεις πολλαπλασίας τῶν καταθέσεων των. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας αἱ Τράπεζαι δύνανται, αὐξάνουσαι τὸ μέγεθος τῶν πιστώσεων των νὰ δημιουργοῦν νέον χρήμα, περιορίζουσαι δὲ τὰς πιστώσεις, νὰ περιορίζουν τὰ διαθέσιμα χρηματικά μέσα ἐν τῇ οἰκονομίᾳ. Ἀκριβῶς δὲ διότι ἡ πιστωτικὴ δρᾶσις τῶν Τραπεζῶν εἰς τὰς χώρας ταύτας ἐπηρεάζει ἀποφασιστικῶς τὴν ὅλην νομισματικὴν κατάστασιν, μία ἀπὸ τὰς κυρίας λειτουργίας τοῦ Κράτους, ἐκπροσωποῦμένου παρὰ τῆς Κεντρικῆς Τραπεζῆς, εἶναι νὰ κατευθύνῃ οὕτω τὴν δρᾶσιν τῶν Τραπεζῶν, ὥστε νὰ ἐξασφαλιστῆται ἡ διατήρησις νομισματικῆς καὶ οἰκονομικῆς σταθερότητος ἐν τῇ χώρᾳ.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα προπολεμικῶς αἱ Τράπεζαι δὲν εἶχον τοιαύτας δυνατότητας ἐπιηρεασμοῦ τῆς νομισματικῆς καταστάσεως. Ἀπὸ νομισματικῆς ἀπόψεως ὁ ρόλος των εἰς τὴν οἰκονομίαν ἦτο οὐδέτερος, ἐδέχοντο καταθέσεις καὶ ἐδάνειζον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν καταθέσεων τούτων. Οὕτως αἱ δυνατότητες δανεισμοῦ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ἐξηρτῶντο ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὸ μέγεθος τῶν ποσῶν τὰ ὁποῖα τὸ κοινὸν ἔθετεν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν Τραπεζῶν. Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ χαμηλοῦ βαθμοῦ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας, ἡ προπολεμικὴ τραπεζικὴ τῆς ὀργάνωσις δέον νὰ θεωρηθῆ ὡς γενικῶς ἱκανοποιητικὴ, καθ' ὅσον κατῶρθονε νὰ συγκεντρῶνῃ μέγα μέρος τῶν διαθεσίμων τοῦ κοινοῦ καὶ νὰ τὰ τοποθετῆ κατὰ τρόπον ἐπωφελῆ διὰ τοὺς καταθέτας καὶ γενικῶς ἀνταποκρινόμενον εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν συναλλαγῶν. Τὸ Κράτος δὲν ἀνεμιγνύετο τότε ἐνεργῶς εἰς τὰς ἰδιωτικὰς ἐπενδύσεις καὶ ἡ Κρατικὴ δρᾶσις εἰς τὸν τομέα τῆς πίστεως συνίστατο κυρίως εἰς τρία τινά :

(α) Ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος διὰ τῶν περιορισμένων αὐτῆς χρηματοδοτήσεων, ἀφ' ἑνὸς ἐξησφάλιζε τὴν κάλυψιν ἀναγκῶν, αἵτινες ἔπρεπε νὰ καλυφθοῦν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς οἰκονομίας ἀλλὰ τῶν ὁποίων τὴν κάλυψιν δὲν ἐθεώρουν ἐπωφελῆ αἱ ἰδιωτικαὶ Τράπεζαι καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐπίεζε τὸν τόκον κάτω τῶν ἀδικοιολογήτως ὑψηλῶν ἐπιπέδων εἰς τὰ ὁποῖα αἱ ἰδιωτικαὶ Τράπεζαι συνεφώνουν νὰ τὸν διατηροῦν. (β) Ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα, λειτουργοῦσα μὲ κρατικὰ κεφάλαια, ἐκάλυπτε τὰς πιστωτικὰς ἀνάγκας τῆς γεωργίας. (γ) Ἡ περὶ Τραπεζῶν νομοθεσία ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ προστατεύσῃ τὰς καταθέσεις τοῦ κοινοῦ ἀπὸ κακὴν διαχείρισιν ἐκ μέρους τῶν Τραπεζῶν.

Λέγεται συνήθως ὅτι τὰ διαθέσιμα πρὸς χρηματοδότησιν τῶν ἐπιχειρήσεων δὲν ἦσαν ἐπαρκῆ διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν καὶ ὅτι ἡ ἀνεπάρκεια αὕτη ἦτο εἰς τῶν λόγων τοῦ χαμηλοῦ βαθμοῦ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας. Ἡ πραγματικότης ἦτο ὅτι τὸ περιορισμένον τῶν διαθεσίμων κεφαλαίων ἦτο ἀπλῆ συνέπεια τῶν περιορισμένων οἰκονομικῶν

δυνατοτήτων τῆς χώρας. Ὡς ἦτο ὄντως περίεργον ἂν πτωχὴ χώρα εἶχεν ἄφθονα κεφάλαια πρὸς ἐπένδυσιν, ἐφ' ὅσον δὲ ἡ ἀνεπάρκεια τῶν κεφαλαίων ἦτο ἀναπόφευκτος καὶ τὸ ὅτι τὰ ἐπιτόκια ἦσαν ὑψηλότερα, ἢ εἰς τὰς οἰκονομικῶς ἀνεπτυγμένας χώρας, ἦτο ἐπίσης ἀναπόφευκτον. Χαμηλότερα ἐπιτόκια θὰ ἀπήτουν τὴν παρὰ τοῦ Κράτους ἄσκησιν ποσοτικοῦ καὶ ποιοτικοῦ ἐλέγχου ἐπὶ τῆς πίστεως καὶ γενικῶς ἐπὶ τῆς ὅλης οἰκονομικῆς δραστηριότητος τὴν ὁποίαν δὲν ἀντεμετωπίζομεν τότε.

Ὁ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κατοχῆς δημιουργηθεὶς ὑπερπληθωρισμὸς κατέστρεψε τὸν τραπεζικὸν μας μηχανισμόν διότι ἐξηφάνισε τόσον τὰς καταθέσεις ὅσον καὶ τὰς ὀφειλάς. Τὸ τελευταῖον τοῦτο λησμονεῖται συνήθως ὅταν ὁμιλῶμεν περὶ τῶν συνεπειῶν τοῦ κατοχικοῦ καὶ τοῦ μεταγενεστέρου πληθωρισμοῦ. Ἐν τούτοις εἶναι γεγονός ὅτι ὁ πληθωρισμὸς ἐπέτρεψεν εἰς πρόσωπα καὶ ἐπιχειρήσεις τῶν ὁποίων αἱ ὀφειλαὶ πρὸς τὰς Τραπεζὰς τὸ 1940 ἀνήρχοντο εἰς 20 δισεκ. δραχμῶν περίπου, ἐξαιρουμένων τῶν ὀφειλῶν πρὸς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν, νὰ ἐξοφλήσουν ταύτας εἰς ἐξηυτελισμένας δραχμὰς καθ' ὃν χρόνον διετήρουν τὰς πραγματικὰς ἀξίας τὰς ὁποίας εἶχον ἀποκτήσει διὰ τῶν πιστώσεων τούτων. Ἄν δὲ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ ὀφειλέται ἦσαν κυρίως οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν τάξιν, τὴν ὁποίαν καὶ ἐξ ἄλλων λόγων τόσον ὠφέλησεν ὁ πληθωρισμὸς, ἐνῶ οἱ καταθέται ἦσαν τὸ πολὺ κοινὸν καὶ τὰ διάφορα Ταμεῖα τῶν ὁποίων τὰ διαθέσιμα ἀντιπροσωπεύουν ἐπίσης τὰς εἰσφοράς τοῦ κοινοῦ, εἶναι φανερόν ὅτι δὲν δίδομεν ἀκριβῆ εἰκόνα τῆς πραγματικότητος ὅταν λέγωμεν ἀπλῶς ὅτι ἐξητμίσθησαν αἱ καταθέσεις χωρὶς οὐδὲν νὰ μνημονεύωμεν περὶ τῶν ὀφειλῶν.

Μὲ τὴν ἀναβίωσιν τῆς οἰκονομίας ἔδει νὰ ἀναμένηται καὶ ἡ ἀναβίωσις τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος καθ' ὅσον εἰς μίαν κανονικῶς λειτουργοῦσαν οἰκονομίαν δημιουργοῦνται πάντοτε διαθέσιμα πρὸς τοποθέτησιν. Τοῦτο ὅμως δὲν συνέβη παρ' ἡμῖν. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1951 αἱ παρὰ Τραπεζαῖς καταθέσεις ἀνήρχοντο μόνον εἰς 2.104 δισεκατομμύρια δραχμῶν ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 1.074 δισεκ. δηλ. τὰ 51 ο)ο ἦσαν καταθέσεις Νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου, ὑποχρεουμένων ἐκ τοῦ νόμου νὰ κάμνουν τοιαύτας καταθέσεις. Εἰς δραχμὰς ἀγοραστικῆς ἀξίας τοῦ 1938, αἱ ἰδιωτικαὶ καταθέσεις ἀνήρχοντο εἰς ποσὸν ἴσον πρὸς τὰ 16.4 τῶν προπολεμικῶν, ἐνῶ αἱ καταθέσεις νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου εἶχον ὑπερβῆ τὸ προπολεμικόν των ἐπίπεδον.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΠΑΡ' ΕΜΠΟΡΙΚΑΙΣ ΤΡΑΠΕΖΑΙΣ

	1938 κατά προσέγγισιν ¹	σημερινά δραχμαί	Ἰούλιος 1951 προπολεμικά δραχμαί
Ἰδιωτικαὶ καταθέσεις.....	16.000 ἐκ.	1.030 δισ.	2.600 ἐκ.
Καταθέσεις Νομικῶν Προσώπων			
Δημοσίου Δικαίου	2.500	1.074	2.720
Σύνολον.....	<u>18.500</u>	<u>2.104</u>	<u>5.320</u>

Εἶναι φανερόν ὅτι τὸ χαμηλὸν ἐπίπεδον τῶν σημερινῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν ἔλλειψιν διαθεσίμων ἐν τῇ οἰκονομίᾳ. Τὰ διαθέσιμα σήμερον εἶναι σημαντικῶς ἀνώτερα τῶν προπολεμικῶν, πρῶτον, διότι τὸ συνολικὸν εἰσόδημα εἶναι ἀνώτερον τοῦ προπολεμικοῦ καὶ δεύτερον, διότι ὑπάρχει πολὺ μεγαλυτέρα συγκέντρωσις πλούτου καὶ ἐπομένως μεγαλύτερον περιθώριον πρὸς ἀποταμίευσιν. Τοῦτο ἄλλως τε ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὴν μεγάλην «ἀπορροφητικότητα» τῆς ἀγορᾶς διὰ χρυσᾶς λίρας περὶ τῆς ὁποίας ἐσυνηθίσαμεν νὰ ὀμιλῶμεν.

Τὸ χαμηλὸν ἐπίπεδον τῶν σημερινῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων παρὰ Τραπεζαῖς ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν δυσπιστίαν πρὸς τὸ νόμισμα συνεπείᾳ τῆς ὁποίας τὰ διαθέσιμα σήμερον στρέφονται πρὸς τὸν χρυσόν, τὸ συνάλλαγμα καὶ τὰ ἐμπορεύματα. Ἀκόμη καὶ αἱ ὀλίγαι καταθέσεις αἱ ὁποῖαι γίνονται σήμερον δὲν γίνονται ἀπὸ τὸ πολὺ κοινόν, ἀλλὰ ἀπὸ τινὰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις, αἵτινες ἔχουν ἀνάγκην τῶν τραπεζικῶν ὑπηρεσιῶν διὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν πληρωμῶν των καὶ ἄλλων συναλλαγῶν.

Ἐνῶ ὅμως αἱ καταθέσεις παρὰ Τραπεζαῖς εἶναι ἐλάχισται, ἡ ζήτησις τραπεζικῶν πιστώσεων εἶναι τεραστία. Αὕτη δημιουργεῖται ἐκ τῶν ἑξῆς λόγων :

(α) Ἐκ τῶν ἀναγκῶν τῆς γεωργίας, αἱ ὁποῖαι, ὅπως πάντοτε, εἶναι μεγάλαι.

(β) Ἐκ τῆς κανονικῆς ἀνάγκης πιστώσεως πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας.

(γ) Ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τὸ δανείζεσθαι εἰς δραχμὰς θεωρεῖται (καὶ δυστυχῶς ἀπεδείχθη) ἐπιβλαβὲς λόγῳ τῆς ἐκάστοτε ἀναμενομένης ὑποτιμήσεως τοῦ νομίσματος. Συνεπείᾳ τούτου ἄτομα καὶ ἐπιχειρήσεις αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἴδια διαθέσιμα προτιμοῦν νὰ τὰ τοποθετοῦν εἰς χρυσᾶς λίρας καὶ νὰ καλύπτουν τὰς τρεχούσας ἀνάγκας των διὰ δανεισμοῦ.

1 Περιλαμβάνονται αἱ καταθέσεις ὄψεως καὶ προθεσμίας ὡς καὶ αἱ καταθέσεις ταμιευτηρίων αἱ ὁποῖαι ἀνήρχοντο εἰς 5,8 δισεκ. δρχ. Δὲν περιλαμβάνονται οἱ τρεχούμενοι λογαριασμοὶ ἐφ' ὅσον ἦσαν πιστωτικῆς φύσεως.

2 Ἐξάγεται ἐκ τῶν εἰς τὴν Στατιστικὴν Ἐπετηρίδα τῆς Ἑλλάδος δημοσιευμένων λογ(σ)μῶν τῶν κυριωτέρων Νομ. Προσώπων.

(δ) Ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι οἱ δανειζόμενοι, ἀκριβῶς διότι ἀναμένουν τὴν ὑποτίμησιν τοῦ νομίσματος, ἀναβάλλουν τὴν ἐπιστροφήν τῶν πιστώσεων, προτιμῶντες νὰ τοποθετοῦν τὰς εἰσπράξεις των εἰς χρυσᾶς λίρας καὶ νὰ ὀφείλουν δραχμάς.

Ὅταν πάντες στηρίζουν τοὺς ὑπολογισμούς των εἰς τὴν μελλοντικὴν ὑποτίμησιν τοῦ νομίσματος, εἶναι δύσκολον νὰ διακρίνη τις ποῖαι ἀνάγκαι εἶναι πραγματικά καὶ ποῖαι ὀφείλονται εἰς κερδοσκοπικούς λόγους ἢ ἀπροθυμίαν τῶν αἰτούντων πιστώσεις νὰ χρησιμοποιήσουν τὰ ἴδια αὐτῶν διαθέσιμα, οὕτω δὲ δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωσις ὅτι αἱ πιστωτικαὶ ἀνάγκαι τῆς χώρας εἶναι τεράστια καὶ προκαλεῖται συνεχῆς πίεσις πρὸς αὐξήσιν τῶν χρηματοδοτήσεων.

Πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ κενοῦ τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη ἐκ τῆς δυσπιστίας πρὸς τὰς καταθέσεις, ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἠναγκάσθη νὰ ἐπέμβῃ καὶ νὰ καταστή ἡ κυρία πηγὴ πιστώσεων διὰ τὴν οἰκονομίαν. Οὕτως ἐκ τοῦ συνόλου τῶν 5.265 δισεκ. δραχμῶν ὅπερ εἶχε χορηγηθῆ τὴν 31 Ἰουλίου 1951 τὰ 3.720 δισεκ. ἦτοι τὰ 70 ο)ο εἶχον χορηγηθῆ παρὰ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς ἐκδόσεως νέου χαρτονομίσματος. Ἐν καὶ ἡμισυ ἔτος ἐνωρίτερον, ἦτοι τὴν 31 Δεκεμβρίου 1949, τὸ σύνολον τῶν παρὰ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος χορηγηθεισῶν πιστώσεων ἀνήρχετο εἰς 2.280 δισεκατομμύρια. Ἐστὼ καὶ ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν ἐν τῷ μεταξὺ ἐπελθοῦσαν ὑποτίμησιν τοῦ νομίσματος, ἣτις ἐμείωσε τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τῶν πιστώσεων κατὰ 15 ο)ο περίπου, πρόκειται περὶ αὐξήσεως τοῦ συνόλου τῶν πιστώσεων κατὰ 39 ο)ο. Τοιαύτη τεραστία αὐξήσις τοῦ ὄγκου τῶν διαθεσίμων χρηματικῶν μέσων ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἀντιστοιχοῦσα σχεδὸν πρὸς τὰ 4)5 τῆς ὅλης νομισματικῆς κυκλοφορίας, θὰ ἔδει νὰ εἶχε προκαλέσει σοβαρὸν πληθωρισμὸν ἐν τῇ οἰκονομίᾳ. Ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον αἱ πληθωρικαὶ συνέπειαι τῶν πιστώσεων τούτων ἦσαν σχετικῶς περιορισμέναι εἶναι κυρίως ὅτι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἀφήρесе ἐκ τῆς ἀγορᾶς ὑπὲρ τὰ 500 δισεκ. δραχμῶν διὰ τῆς πωλήσεως χρυσῶν λιρῶν. Ὑπάρχει ἡ ἐντύπωσις ὅτι καὶ αἱ δραχμαὶ τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐξουδετέρωσιν τῶν πληθωριστικῶν συνεπειῶν τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς. Ἐὰν εἶχε συμβῆ τοιοῦτόν τι εἰς τὸ παρελθόν, ἡ αὐξήσις τοῦ ἐλλείμματος τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἣτις ἀναμένεται κατὰ τὸ τρέχον ἔτος καὶ αἱ προβλεπόμεναι δαπάναι ἀνασυγκροτήσεως δὲν θὰ ἄφιναν περιθώρια διὰ τοιαύτην ἀντιμετώπισιν τοῦ ζητήματος τῶν πιστώσεων, ἀκόμη καὶ ἂν εἶχε συνεχισθῆ ἡ Ἀμερικανικὴ βοήθεια εἰς τὴν σημερινὴν τῆς κλίμακα. Ἀφ' ἑτέρου ἡ πώλησις χρυσοῦ ἀποτελεῖ δαπανηρότατον τρόπον ἐξασφαλίσεως τῆς νομισματικῆς σταθερότητος εἰς τὸν ὁποῖον δυνάμεθα νὰ καταφεύγωμεν μόνον διότι λαμβάνομεν τὴν Ἀμερικανικὴν βοήθειαν. Ἐλέχθη ὅτι αἱ πωληθεῖσαι λίραι ὑπῆρξαν παραγωγικαὶ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι ἐπέτρεψαν εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος νὰ ἀπορροφᾷ χαρτονομίσμα ἐκ τῆς κυκλοφορίας, τὸ

ὁποῖον κατόπιν νὰ ἐπανεκδίδη ὑπὸ τὴν μορφήν πιστώσεων, οὕτω δὲ ἐχρησίμευσαν πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς τραπεζικῆς πίστεως. Ἐπ' αὐτοῦ ἔχω νὰ παρατηρήσω ὅτι ἡ πώλησις χρυσῶν λιρῶν πρὸς διοχέτευσιν τῶν εἰς ἐγχώριον νόμισμα διαθεσίμων εἰς ἐσωτερικὰς ἐπενδύσεις ἀποτελεῖ δαπανηρότατον τρόπον ἀσκήσεως τῆς πίστεως. Ἐξ ἄλλου ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον συνέβη ἐν πολλοῖς εἰς τὴν πραγματικότητα εἶναι ὅτι διὰ τῆς αὐξήσεως χορηγήσεως πιστώσεων πρὸς τὴν οἰκονομίαν ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐφωδίαζε τὴν ἀγορὰν μὲ νέα χρηματικὰ μέσα, τὰ ὁποῖα ἐδημιουργοῦν τὴν ζήτησιν χρυσῶν λιρῶν, ἣν ἠναγκάζετο κατόπιν νὰ ἱκανοποιῇ πωλοῦσα χρυσᾶς λίρας.

Ἄν ἐπιθυμῶμεν νὰ ἐπιτύχωμεν πραγματικὴν σταθερότητα τῆς οἰκονομίας μας καὶ πραγματικὴν ἀναβίωσιν τῆς ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸ νόμισμα, πρέπει νὰ θέσωμεν ὀριστικῶς τέλος εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς συνεχοῦς αὐξήσεως τῶν Τραπεζικῶν πιστώσεων τὴν ὁποίαν ἠκολουθήσαμεν κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη.

Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου ἡ Νομισματικὴ Ἐπιτροπὴ ἐφήρμοσε πολιτικὴν περιορισμοῦ τῶν πιστώσεων ἵνα ἀντιμετωπίσῃ πληθωρικὰς πιέσεις ἀσκουμένας ἐπὶ τῆς Οἰκονομίας καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν.

Οὕτω τὸ σύνολον τῶν χρηματοδοτήσεων ἐμειώθη μεταξὺ 31 Ἰουλίου καὶ 30 Σεπτεμβρίου κατὰ 158 δισεκ. δραχμῶν, ἐξ ὧν 81 δισεκ. ἀντεπροσώπουν μειώσεις τῶν διὰ κεφαλαίων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος χορηγουμένων πιστώσεων καὶ 77 δισεκ. μειώσεις τῶν πιστώσεων ἐξ ἰδίων διαθεσίμων τῶν Τραπεζῶν.

Δὲν συμφωνῶ μὲ ὄσους ἐπιδιώκουν μείωσιν τοῦ ὄγκου τῶν πιστώσεων καὶ τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας, διότι πιστεύω, ὅτι ἐὰν σταθεροποιήσωμεν τὴν κατάστασιν εἰς τὸ σημερινὸν ἐπίπεδον καὶ ἀποφύγωμεν περαιτέρω αὐξήσεις θὰ ἔχωμεν ἐπιτελέσει ἀκριβῶς, ὅ,τι χρειάζεται διὰ νὰ σταθεροποιήσωμεν τὴν οἰκονομίαν μας. Μείωσις τοῦ ὄγκου τῶν χρηματικῶν μέσων ἐν τῇ οἰκονομίᾳ, πρῶτον δὲν εἶναι δυνατὴ καὶ δεύτερον δὲν εἶναι κἂν ἐπιθυμητὴ, διότι θὰ προεκάλει ἀντιπληθωρισμὸν καὶ τεχνητὴν στενότητα χρήματος τὴν ὁποίαν δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ δημιουργήσωμεν ἐν τῇ χώρᾳ. Νομίζω ὅμως ὅτι ἡ αὐστηρὰ προσήλωσις εἰς τὴν ἀρχὴν ὅτι αἱ πιστώσεις τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος δὲν ἐπιτρέπεται πλέον νὰ αὐξηθοῦν εἶναι ἀπαραίτητος ὁρος τῆς οἰκονομικῆς ἐξυγιάνσεως τῆς χώρας. Ἀντιθέτως αἱ πιστώσεις τῶν ἐμπορικῶν Τραπεζῶν δύνανται ἀκινδύνως νὰ αὐξάνουν, ἐφ' ὅσον ἐννοεῖται δὲν τροφοδοτοῦνται μὲ χορηγήσεις τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ προέρχονται ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν παρ' αὐταῖς ἰδιωτικῶν καταθέσεων. Ἐὰν αὐξήσωμεν τὰ ἔσοδα τοῦ Κράτους, περικόψωμεν τὰς δαπάνας, σταθεροποιήσωμεν τὰς πιστώσεις τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ λάβωμεν ὅλα τὰ ἄλλα μέτρα τὰ ὁποῖα εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἐξυγιάνσιν τῆς οἰκονομίας μας καὶ περὶ τῶν ὁποίων θὰ ὁμιλήσω κατωτέρω, θὰ ἔχωμεν δημιουργήσει τὰς προϋποθέσεις διὰ τὴν ἐπάνοδον

τῆς ἐμπιστοσύνης, πρὸς τὸ νόμισμα καὶ συνεπῶς καὶ διὰ τὴν αὐξησιν τῶν παρὰ Τραπεζαίαις καταθέσεων, ἥτις θὰ ἐπιτρέψη τὴν παρ' αὐτῶν αὐξησιν τῆς πιστοδοτήσεως τῆς οἰκονομίας.

Γνωρίζω τὰς ἀντιρρήσεις. Ὑποστηρίζεται ὅτι ὁ σημερινὸς ὄγκος τῶν πιστώσεων εἶναι ἤδη ἀνεπαρκής, ἐνῶ αἱ ἀνάγκαι τῆς οἰκονομίας αὐξάνουν, ὅτι ἡ ἀδυναμία μας νὰ τὰς ἱκανοποιήσωμεν μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὸ νὰ ἀρνούμεθα εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ἐπιχείρησιν τὰ μέσα νὰ κινηθῆ καὶ ὅτι οὕτω παρεμποδίζομεν τὴν αὐξησιν τῆς παραγωγῆς καὶ προσφορᾶς ἀγαθῶν ἐν τῇ χώρᾳ. Εἰς ἀπόδειξιν τούτου παρατηρεῖται ὅτι ὁ ὄγκος τῶν σημερινῶν Τραπεζικῶν πιστώσεων ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ κατώτερος τοῦ προπολεμικοῦ ἐνῶ αἱ πιστωτικαὶ ἀνάγκαι τῆς οἰκονομίας ἔχουν αὐξηθῆ. Οὕτως, ἐνῶ προπολεμικῶς τὸ σύνολον τῶν πρὸς τὴν οἰκονομίαν πιστώσεων ἀνήρχετο εἰς 24 περίπου δισεκ. δραχμῶν, τὰ 5.265 δισεκ. τὰ ὅποια εἶχον χορηγηθῆ πρὸς τὴν Οἰκονομίαν τὴν 31 Ἰουλίου 1951, ἀντιστοιχοῦν πρὸς 15 δισεκ. μόνον προπολεμικῶν δραχμῶν.

Εἰς ταῦτα ἔχω νὰ ἀπαντήσω τὰ ἑξῆς :

Πρῶτον: Εἶναι ἀληθές ὅτι τὸ σύνολον τῶν πιστώσεων εἶναι κατώτερον τοῦ προπολεμικοῦ, ἀλλὰ εἶναι ἐπίσης ἀληθές ὅτι τὰ διαθέσιμα τῶν ἐπιχειρήσεων εἶναι σημαντικῶς ἀνώτερα τῶν προπολεμικῶν. Συνεπῶς αἱ συνολικαὶ πραγματικαὶ ἀνάγκαι διὰ τραπεζικὰς πιστώσεις πρέπει νὰ εἶναι κατώτεραι τῶν προπολεμικῶν. Ἐξ ἄλλου, ὡς εἶπον ἀνωτέρω, ἡ δυνατότης χορηγήσεως Τραπεζικῶν πιστώσεων εἰς μίαν ὁμαλῶς λειτουργοῦσαν οἰκονομίαν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ μεγέθους τῶν ἀποταμιεύσεων τὰς ὁποίας τὸ κοινὸν ἐμπιστεύεται εἰς τὰς Τραπεζάς. Ὄταν τὸ κοινὸν κρατεῖ τὰ διαθέσιμά του καὶ τὰ ἐπενδύει εἰς ὑλικὰς ἀξίας εἶναι ἐκ τῶν πραγμάτων ἀδύνατον τὸ μέγεθος τῶν πιστώσεων νὰ εἶναι τὸ αὐτὸ ἢ ἀνώτερον ἀφ' ὅ,τι ἦτο ὅταν τὰ διαθέσιμα κατετίθεντο εἰς τὰς Τραπεζάς.

Δεύτερον: Εἶναι ἐπίσης ἀληθές ὅτι ὑπάρχουν ἐπιχειρήσεις, αἵτινες, πιστοδοτούμεναι ἐπαρκῶς, θὰ ἠδύναντο νὰ αὐξήσουν τὴν παραγωγὴν των πρὸς ὄφελος τῆς ὅλης οἰκονομίας. Διὰ τὴν πιστοδότησιν ὁμως τῶν ἐπιχειρήσεων τούτων δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ αὐξηθῆ τὸ συνολικὸν μέγεθος τῶν πιστώσεων. Καλυτέρα χρησιμοποίησις τῶν σημερινῶν πιστώσεων, δικαιότερα κατανομή των καὶ ταχεῖα ἐξόφλησις τῶν ὀφειλῶν, θὰ ἠλευθέρουν σημαντικὰ ποσά, τὰ ὅποια θὰ ἦσαν διαθέσιμα διὰ τὴν εὐρύτεραν πιστοδότησιν πράγματι παραγωγικῶν ἐπιχειρήσεων.

Τὸ μέγεθος τῶν πιστώσεων καὶ τὴν κατανομήν αὐτῶν μεταξὺ τῶν διαφορῶν κλάδων προσδιορίζει ἐκάστοτε ἡ Νομισματικὴ Ἐπιτροπὴ, λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν τὰς συνολικὰς ἀνάγκας τῆς οἰκονομίας.

Οὕτως αἱ κατὰ τὴν 31 Ὀκτωβρίου 1951 χορηγημέναι πιστώσεις εἰς

τούς διαφόρους κλάδους είχαν ως κάτωθι, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς πιστώσεις αἰτίνας είχαν χορηγηθῆ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1949 :

Σύνολον πιστώσεων εἰς δισεκ. σημερινῶν δραχμῶν			
	31 Δεκ. 1949	31 Ὀκτ. 1951	Αὐξησις
Γεωργία	1.562	2.156	38 ο)ο
Βιομηχανία.. ..	366	821	124 ο)ο
Ἐσωτερικὸν ἔμπόριον	511	731	43 ο)ο
Εἰσαγωγικὸν ἔμπόριον	269	435	61 ο)ο
Ἐξαγωγικὸν ἔμπόριον.. ..	43	95	120 ο)ο
Ἐμπόριον κάπνου	373	587	57 ο)ο
Διάφορα	246	522	111 ο)ο

Εἰς τὸ ἀνωτέρω ποσὸν τῶν πρὸς τὴν Γεωργίαν πιστώσεων περιλαμβάνονται καὶ τὰ διατιθέμενα παρὰ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ πλεῖστον μέσῳ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς προσὰ πρὸς χρηματοδότησιν τῆς συγκεντρώσεως γεωργικῶν προϊόντων. Ταῦτα ἀνῆρχοντο τὴν μὲν 31 Δεκεμβρίου 1949 εἰς 527 δισεκ. τὴν δὲ 31 Ὀκτωβρίου 1951 εἰς 710 δισεκ. δραχμῶν. Σημειωτέον ὅτι πλὴν τοῦ ποσοῦ τούτου τῶν 710 δισεκ. δραχμῶν είχαν διατεθῆ καὶ ἕτερα 405 δισεκ. διὰ συγκέντρωσιν σιτηρῶν καὶ ὀσπρίων διὰ λογαριασμὸν ἐφοδίων τοῦ Δημοσίου. Οὕτω τὸ συνολικὸν ποσὸν τὸ ὁποῖον εἶχε διατεθῆ κατὰ τὴν 31 Ὀκτωβρίου 1951 διὰ τὴν συγκέντρωσιν γεωργικῶν προϊόντων ἀνῆρχετο εἰς τὸ σημαντικώτατον ποσὸν τῶν 1.115 δισεκ. δραχμῶν.

Ἡ κυριωτέρα αἰτία τῆς ἀμέτρου αὐξήσεως τῶν πιστώσεων τὴν ὁποίαν ἐμφανίζει ὁ ἀνωτέρω πίναξ, ἰδίᾳ δι' ὠρισμένους κλάδους τῆς παραγωγῆς, εἶναι ἡ παγιοποίησις αὐτῶν. Αὕτη ὀφείλεται εἰς τρεῖς κυρίως λόγους : εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῶν χορηγουμένων πιστώσεων, αἰτίνας εἶναι, ἢ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι πᾶσαι βραχυπρόθεσμοι, πιστώσεις διὰ παγίας ἐπενδύσεις, δηλ. ἐγκαταστάσεις, μηχανήματα κλπ., εἰς τὴν χρησιμοποίησιν μέρους τῶν πιστώσεων δι' ἐπενδύσεις ξένας πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν καὶ εἰς τὴν γενικῶς παρατηρουμένην ἀπροθυμίαν καὶ δυστροπίαν τῶν ὀφειλετῶν νὰ ἀποδώσουν τὴν ὀφειλὴν.

Λόγῳ τῆς ἐλλείψεως παρακολουθήσεως καὶ ἀποτελεσματικοῦ ἐλέγχου δὲν δύναται τις νὰ ἔχη πλήρη στοιχεῖα περὶ τοῦ τρόπου χρησιμοποίησεως τῶν πιστώσεων καὶ τῆς κινήσεως αὐτῶν. Ἐκ τῶν κατωτέρω ὅμως ἐκτιθεμένων δύναται τις νὰ λάβῃ ἰδέαν περὶ τῆς καταστάσεως.

Οὕτως ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς Βιομηχανικῶν Πιστώσεων ἐγκριθεισῶν πιστώσεων ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου μέχρι 30 Σεπτεμβρίου 1951, 44,8 δισεκ. ἐνεκρίθησαν διὰ δαπάνας ἀποκαταστάσεως, 450,8 δισεκ. διὰ δαπάνας κεφαλαίου κινήσεως, 38,5 δι' εἰδικὴν χρηματοδότησιν

τῆς καπνοβιομηχανίας καὶ 6,7 δισεκ. δι' εἰδικὴν χρηματοδότησιν τῆς Ἀν. Ἑταιρείας Χημικῶν Προϊόντων καὶ Λιπασμάτων.

Ἐκ τούτων φαίνεται ὅτι αἱ χορηγήσεις διὰ δαπάνας ἀποκαταστάσεως, ἦτοι διὰ μακροπροθέσμους ἐπενδύσεις, ἀνήρχοντο εἰς ὀλιγώτερον τοῦ 1)10 τοῦ συνόλου τῶν ἐγκριθεισῶν πιστώσεων. Τὰ 450,8 δισεκατομμύρια τὰ ἐγκριθέντα διὰ δαπάνας κινήσεως, θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξοφλοῦνται ἀνελλιπῶς κατὰ τὴν λήξιν. Ἐν τούτοις παρατηρεῖται μία ἐπίμονος καθυστέρησις τῆς ἐμπροθέσμου ἐξοφλήσεως, συνεχῆς αἰτήσις παρατάσεως τῶν προθεσμιῶν καὶ ἐπὶ πλέον ἐπίσης ἐπίμονος ζήτησις αὐξήσεων τῶν πιστώσεων διὰ παντὸς μέσου. Πολλοὶ ἐκ τῶν πιστούχων δέχονται νὰ καταβάλουν, τμῆμα τῶν ὀφειλομένων μόνον ἐὰν τύχουν νέας πιστώσεως. Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι αἱ πιστώσεις αὗται κατὰ μέγα μέρος δὲν ἐχρησιμοποιήθησαν πρὸς τὸν σκοπὸν διὰ τὸν ὁποῖον ἐνεκρίθησαν καὶ ὅτι οἱ ὀφειλέται ἐπιζητοῦν διὰ τοὺς γνωστοὺς λόγους νὰ ἀναβάλουν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον τὴν ἐξόφλησιν τοῦ χρέους.

Ἡ Νομισματικὴ Ἐπιτροπὴ καθορίζει τὸν τρόπον κατανομῆς τῶν πιστώσεων καὶ ἐπιδιώκει οὕτω νὰ διοχετεύσῃ ταύτας εἰς τοὺς πλέον παραγωγικοὺς κλάδους τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας. Τοιοῦτος ὁμως γενικὸς τρόπος ἐλέγχου τῶν πιστώσεων εἶναι τελείως ἀνεπαρκὴς διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἐπωφελοῦς διὰ τὴν οἰκονομίαν χρησιμοποίησεως τῶν διαθέσιμων μέσων. Τὸ γεγονός ὅτι πίστωσις τις παρέχεται πρὸς τὴν βιομηχανίαν μᾶλλον ἢ τὸ ἐμπόριον, δὲν σημαίνει κατ' ἀνάγκην ὅτι ἡ πίστωσις αὕτη θὰ χρησιμοποιηθῇ παραγωγικῶς. Διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ τοῦτο πρέπει πρὸς τούτοις νὰ ἐξακριβωθῇ (α) ὅτι ἡ λαμβάνουσα τὴν πίστωσιν βιομηχανία θὰ χρησιμοποιήσῃ πράγματι ταύτην εἰς τὴν παραγωγήν καὶ δὲν θὰ τὴν διαθέσῃ διὰ κερδοσκοπικοὺς σκοποὺς, (β) ὅτι τὰ παραχθησόμενα ἀγαθὰ θὰ εἶναι χρήσιμα εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς Χώρας καὶ θὰ βελτιώσουν τὸ γενικὸν ἐπίπεδον διαβιώσεως καὶ (γ) ὅτι ἡ δανειζομένη ἐπιχείρησις δὲν ἔχει ἴδια μέσα διὰ νὰ καλύψῃ τὰς ἀνάγκας τῆς καὶ ὅτι δὲν προσφεύγει εἰς τὸν δανεισμὸν ἀπλῶς διότι ἀναμένει τὴν ὑποτίμησιν τοῦ νομίσματος καὶ προτιμᾷ νὰ ὀφείλῃ δραχμάς.

Ἡ Νομισματικὴ Ἐπιτροπὴ δὲν διαθέτει ὄργανα πρὸς ἄσκησιν τοιούτου ἐλέγχου, ἢ δὲ παρὰ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἀσκουμένη ἐποπτεία εἶναι πλημμελής. Τὸ ἀποτέλεσμα, κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν, εἶναι : πρῶτον ὅτι μέρος τῶν πιστώσεων λαμβάνουσιν ὄχι οἱ ἔχοντες πράγματι ἀνάγκην τούτων διὰ παραγωγικοὺς σκοποὺς, ἀλλὰ οἱ οἰκονομικῶς ἰσχυρότεροι, οἱ ὅποιοι διαθέτουν ἴδια μέσα διὰ νὰ κινήσουν τὰς ἐπιχειρήσεις των, δεύ-τερον ὅτι αἱ ἀσκούμεναι πιέσεις καταλήγουν ὥστε μεγάλα ποσὰ νὰ διατίθενται πρὸς ἄτομα ἢ ἐπιχειρήσεις τῶν ὁποίων ἢ συμβολὴ εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς χώρας εἶναι μικρά, καὶ τρίτον, ὅτι τὰ κριτήρια τὰ ἐφαρμοζόμενα παρὰ τῶν ἰδιωτικῶν Τραπεζῶν, αἵτινες

είναι ουσιαστικῶς ἀνεξέλεγκτοι, δὲν ἔχουν πάντοτε σχέσιν πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκονομίας μας. Ἡ ἔλλειψις ἀποτελεσματικοῦ ἐλέγχου ἔχει καὶ ἕτερον δυσμενὲς ἀποτέλεσμα: εἰς περιόδους ἀνωμαλιῶν ἢ δυσπιστίας, ἢ πίεσις πρὸς ἐπιτυχίαν πιστώσεων αὐξάνει ἀκριβῶς διότι αὐξάνει ἢ προσδοκίῳ ὅτι τὸ νόμισμα θὰ χάσῃ τὴν ἀξίαν του, συγχρόνως δὲ ἢ ἐπιστροφή τῶν ὀφειλομένων ἀναστέλλεται σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου. Εὐρισκόμεναι εἰς ἀδυναμίαν νὰ διαχωρίσουν τὴν κερδοσκοπικὴν ταύτην ζήτησιν ἀπὸ τὴν πραγματικὴν αἰ ἀρμόδια ἀρχαὶ καταφεύγουν εἴτε εἰς τὴν ἀνευ διακρίσεως ἱκανοποίησιν τῶν αἰτήσεων, εἴτε εἰς ἀπλῶς κατ' ἀναλογίαν περιορισμὸν τῶν πιστώσεων, εἴτε εἰς ἄλλα μέτρα τὰ ὁποῖα μοιραίως προκαλοῦν διαταραχὴν εἰς τὴν ὅλην λειτουργίαν τῆς οἰκονομίας.

Πάντες οἱ ἀσχοληθέντες σοβαρῶς μὲ τὸ ζήτημα τῆς πίστεως ἐν Ἑλλάδι κατέληξαν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ κατάστασις δὲν δύναται νὰ θεραπευθῇ ἐὰν δὲν δημιουργηθῇ τὸ κατάλληλον ὄργανον ἐλέγχου. Ἡ ἀπὸ 30 Ἰουνίου 1950 ἔκθεσις τριῶν ξένων εἰδικῶν προέτεινε τὴν σύστασιν εἰδικῆς ὑπηρεσίας ἐπιθεωρήσεως καὶ ἐλέγχου τῶν Τραπεζῶν, τῆς ὁποίας ἡ κυρία ἀποστολὴ θὰ εἶναι νὰ παρακολουθῇ τὴν ὑπὸ τῶν ἰδιωτικῶν Τραπεζῶν συμμόρφωσιν πρὸς τὴν παρὰ τῶν νομισματικῶν ἀρχῶν καθοριζομένην πιστωτικὴν πολιτικὴν καὶ νὰ εἰσηγῆται τὴν ἐπιβολὴν αὐστηροτάτων κυρώσεων κατὰ τῶν καταστρατηγούντων τὰς ὁδηγίας καὶ ἀποφάσεις τῶν ἀρχῶν. Ἡ ἀνάγκη ὅπως ὁ ἔλεγχος οὗτος λειτουργήσῃ πλήρως καὶ ἀποτελεσματικῶς κατέστη ἐπιτακτικὴ ἐν ὄψει τῆς στάσεως τὴν ὁποίαν δυστυχῶς ἐτήρησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη αἱ πλεῖστοι ἰδιωτικαὶ Τράπεζαι εἰς τὸ ζήτημα τῆς χορηγήσεως πιστώσεων. Αἱ Τράπεζαι αὗται ἐργάζονται σήμερον σχεδὸν καθ' ὀλοκληρίαν μὲ κρατικὰ κεφάλαια, καθ' ὅσον ἢ παρὰ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος πιστοδότησις τῆς οἰκονομίας ἐνεργεῖται κατὰ τὸ μέγιστον αὐτῆς μέρος μέσῳ τῶν ἰδιωτικῶν Τραπεζῶν.

Ἀκόμη καὶ οἱ ἴδιοι αὐτῶν πόροι προέρχονται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῶν καταθέσεων τῶν Νομικῶν Προσώπων τὰς ὁποίας μεταβιβάζει εἰς αὐτὰς ἢ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ ὅλων τῶν κεφαλαίων τούτων αἱ Τράπεζαι καταβάλλουν τόκον μόνον 5 ο)ο ἐνῶ δικαιοῦνται νὰ τὰ δανείζουν πρὸς 12 ο)ο καὶ συνεπῶς νὰ ἀποκομίζουσι σημαντικὰ κέρδη ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης. Παρὰ τὴν ἐξαιρετικῶς εὐνοϊκὴν ταύτην μεταχείρισιν τῆς ὁποίας ἔτυχον ἐκ μέρους τοῦ Κράτους αἱ ἰδιωτικαὶ Τράπεζαι δὲν πειθαρχοῦσι πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῶν νομισματικῶν ἀρχῶν καὶ δὲν συνεργάζονται εἰς τὴν ἐφαρμογὴν πιστωτικῆς πολιτικῆς ἐξυπηρετούσης τὰς πραγματικὰς ἀνάγκας τῆς οἰκονομίας. Οὕτω δανείζουσαι εἰς τὸ κοινόν, ἐνδιαφέρονται κυρίως εἰς τὴν ἐξεύρεσιν ἐπικερδῶν τοποθετήσεων καὶ εἰς ἱκανοποίησιν τῶν ἐχόντων τὴν μεγαλυτέραν οἰκονομικὴν ἐπιφάνειαν, ὀλίγον ἐνδιαφερόμεναι ἂν αἱ τοποθετήσεις αὗται ἦσαν ἐπωφελεῖς διὰ τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι νὰ προτιμῶνται αἱ οἰκονομικῶς ἰσχυρό-

τεραι καὶ πολλάκις νὰ ἐπωφελοῦνται αἱ ἐνισχύουσαι τὴν κερδοσκοπίαν ἐπιχειρήσεις.

Τοῦτο ἐπέτρεψεν εἰς τὰς Τραπεζὰς νὰ εἰσπράττουν τόκους οἵτινες ὑπολογίζεται εἰς τινὰς περιπτώσεις κατὰ πολὺ ὅτι ὑπερβαίνουν τὰ 20 ο)ο ἀντὶ τοῦ νομίμου 12 ο)ο, πραγματοποιοῦσαι κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον σημαντικώτατα κέρδη διὰ τῆς χρησιμοποίησεως κρατικῶν κεφαλαίων.

Ὅτι τὰ παρὰ τῶν ἐμπορικῶν Τραπεζῶν πραγματοποιούμενα διὰ διαφόρων μέσων ἐπιτόκια εἶναι ὑπέρογκα, ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἵνα προσελκύσουν καταθέσεις δέχονται νὰ παράσχουν τόκον καὶ μέχρι 12 ο)ο!

Αἱ πιστώσεις αἵτινες διοχετεύονται διὰ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς πρὸς τὴν γεωργίαν εἶναι ἀναμφισβητήτως παραγωγικαὶ ὡς πρὸς τὸν προορισμὸν των. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι καὶ ἡ διαχείρισις τῶν πιστώσεων τούτων ἐγένετο πάντοτε κατὰ τρόπον παραγωγικὸν ἐξυπηρετοῦντα τὰς πραγματικὰς ἀνάγκας τῆς γεωργίας. Ὅλαι αἱ ἐνδείξεις καὶ πληροφοροφαὶ πείθουν ὅτι ἡ διαχείρισις τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς κατὰ τὴν παρελθοῦσαν πενταετίαν ὑπῆρξε πολλάκις πλέον ἢ πλημμελής καὶ ὅτι μεγάλα ποσὰ διετέθησαν διὰ σκοποὺς ξένους πρὸς τὰς παραγωγικὰς ἀνάγκας τοῦ γεωργοῦ. Πρὸς τούτοις μέγα μέρος τῶν χορηγηθεισῶν πιστώσεων δὲν ἔχει ἐξοφληθῆ. Τοῦτο βεβαίως ὀφείλεται ἐν μέρει εἰς τὴν συνεπία τοῦ συμμοριτισμοῦ οἰκονομικὴν ἀδυναμίαν τῶν ἀγροτῶν καὶ εἶναι δεδικοιολογημένον, ἐν μέρει ὅμως ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι πολλαὶ ἐκ τῶν χορηγηθεισῶν πιστώσεων ἦσαν πιστώσεις μόνον κατ' ὄνομα ἐνῶ εἰς τὴν πραγματικότητα ἐπρόκειτο περὶ ἐπιδοτήσεων. Νομίζω ὅτι ἀπαιτεῖται αὐστηρὸς διαχωρισμὸς τῶν πιστώσεων ἀπὸ τῶν τοιούτων παροχῶν, διὰ τὰς ὁποίας, ἐφ' ὅσον κρίνονται ἀναγκαῖαι, δεόν νὰ προβλέπη ὁ κρατικὸς προϋπολογισμὸς καὶ ὅτι ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα ὀφείλει νὰ ἐπιμένῃ εἰς τὴν ἔγκαιρον ἐξόφλησιν τῶν πιστώσεών της, παρέχουσα βεβαίως διευκολύνσεις ἀλλὰ μόνον εἰς περιπτώσεις πραγματικῆς ἀδυναμίας. Ἀφ' ἑτέρου πιστεύω ὅτι ὁ τόκος τῶν γεωργικῶν πιστώσεων εἶναι λίαν ὑψηλός, ἐπιβαρύνων ἀδικαιολογήτως τὸν γεωργὸν καὶ ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ μείωσις του.

Συνοψίζων τὰ ἀνωτέρω καταλήγω εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι διὰ τὴν σταθεροποίησιν τῆς νομισματικῆς καταστάσεως ἐν τῇ χώρᾳ δὲν ἀρκεῖ νὰ τεθῆ τέρμα εἰς τὴν αὐξησιν τῶν παρὰ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος παρεχομένων πιστώσεων, πρέπει πρὸς τούτοις νὰ ἐξασφαλισθῆ διὰ τῆς ὀργανώσεως ἱκανῆς, χρηστῆς καὶ ἀμερολήπτου ὑπηρεσίας ἐλέγχου τῶν ἰδιωτικῶν Τραπεζῶν καὶ τῶν πιστούχων ὅτι τὰ διατιθέμενα διὰ πιστώσεις ποσὰ χρησιμοποιοῦνται παραγωγικῶς καὶ ὑπὸ ὄρους ἐπωφελεῖς διὰ τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας. Ἄν τοῦτο πραγματοποιηθῆ θέλει ἐκλεί-

πει ή δευτέρα μετά την άνισοσκέλειαν τών δημοσίων οίκονομικῶν αίτία τῆς σημερινῆς νομισματικῆς άσταθείας.

Όσάκις συζητεῖται ή εφαρμογή μέτρων έλέγχου επί τῆς οίκονομίας, τών όποίων ή ανάγκη γενικῶς άναγνωρίζεται, προβάλλεται ή αντίρρησης ότι τὸ Κράτος δέν διαθέτει τὰ μέσα διά νά επιβληθῆ επί τών μή συμμορφουμένων. Όσονδήποτε σοβαρά καί άν είναι ή αντίρρησης αὐτη εἰς άλλας περιπτώσεις, εἰς τήν περίπτωση τού έλέγχου τών ιδιωτικῶν Τραπεζῶν καί τών Έπιχειρήσεων εἰς ἄς χορηγοῦνται πιστώσεις εἶναι τελείως άβάσιμος.

Όπως εἶδομεν άνωτέρω, σήμερα αἱ ιδιωτικά Τράπεζαι κινοῦνται μέ κρατικά χρήματα καί συνεπῶς τὸ Κράτος ἔχει εἰς χεῖράς του τήν άπλουστέραν καί άποτελεσματικώτεραν τών κυρώσεων, δηλαδή τήν διακοπήν τού έφοδιασμοῦ τῆς παρανομούσης ή δυστροπούσης Τραπεζης μέ κεφάλαια. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καί διά τούς λαμβάνοντας τὰς πιστώσεις. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας δέν εἶναι ζήτημα μέσων αλλά θελήσεως ὅπως εφαρμοσῶμεν τὰ λίαν άποτελεσματικά μέσα τὰ όποία διαθέτομεν.

Τὸ ζήτημα τού ποσοτικῆς καί ποιοτικῆς έλέγχου τῆς πίστεως θά ἔδει νά εἶχεν αντιμετωπισθῆ σοβαρῶς από πολλοῦ. Σήμερα ὅμως ὅποτε ἐμφανίζονται νέα πληθωρικά πιέσεις εἰς τήν οίκονομίαν ή αντιμετώπισίς του καθίσταται ἔξαιρετικῶς ἐπείγουσα καί δέν ἐπιδέχεται πλέον άναβολήν.

Μέγιστον ἔμπόδιον εἰς τήν εφαρμογήν τών άνωτέρω μέτρων, ἔστω καί άν άποφασίσῶμεν σοβαρῶς νά τὰ λάβωμεν, άποτελεῖ ή συνεχιζομένη δυσπιστία πρὸς τὸ νόμισμα. Έφ' ὅσον συνεχίζεται ή δυσπιστία αὐτη ὁ διαχωρισμός τών πραγματικῶν πιστωτικῶν άναγκῶν από τὰς άπλῶς κερδοσκοπικὰς καί ή άσκησις τού έλέγχου καθίστανται δυσχερέστατοι. Πρὸς τούτοις ὁ έφοδιασμός τῆς άγορᾶς διά μεγάλων ποσῶν δραχμῶν, τὸν ὅποιον συνεπάγεται ή παρά τῆς Τραπεζης τῆς Έλλάδος πιστοδότησις τῆς οίκονομίας, δημιουργεῖ μίαν κατηγορίαν προσώπων, τούς ὀφειλέτας τῆς Τραπεζης, οἵτινες ἔχουν συμφέρον εἰς τήν ὑποτίμησιν τού ἔθνικου νομίσματος καί εἶναι πρόθυμοι νά βοηθήσουν εἰς τήν πραγματοποίησίν της. Τέλος ή δυσπιστία πρὸς τὸ νόμισμα, ἣτις προκαλεῖ τήν σημερινήν τεχνητῶς ηύξημένην ζήτησιν πιστώσεων, εἶναι μία από τὰς κυρίας αίτίας τών άπιστεῦτως ὑψηλῶν τόκων οἵτινες επικρατοῦν εἰς τήν οίκονομίαν μας καί οἵτινες τόσον πιέζουν τήν παραγωγήν.

Βεβαίως ή λήψις τών μέτρων ἐξυγιάνσεως τῆς νομισματικῆς καταστάσεως τὰ όποία εἰσηγοῦμαι ἔνταῦθα θά εἶχεν ὡς άποτέλεσμα καί τήν άποκατάστασιν μεγαλυτέρας ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸ νόμισμα.

Γνωρίζομεν ὅμως πάντες ότι ή ὑπάρχουσα δυσπιστία ὀφείλεται καί εἰς λόγους ψυχολογικούς περί τών ὀποίων θά ὀμιλήσω κατωτέρω καί οἱ ὀποιοι μόνον βαθμηδὸν δύνανται νά ἔκλειψουν. Συνεπῶς ἔφ' ὅσον δέν εὔρωμεν τρόπον νά ἐξουδετερώσωμεν τήν ἐπίδρασιν τῆς πρὸς τὸ νόμισμα δυσ-

πιστίας ἐπὶ τῆς ζητήσεως πιστώσεων καὶ ἐφ' ὅσον δὲν παύσωμεν νὰ δημιουργῶμεν μίαν τάξιν ὀφειλετῶν, οἵτινες ἀποβλέπουν εἰς τὴν ὑποτίμησιν τοῦ νομίσματος ὡς εἰς μέσον πλουτισμοῦ ὄχι μόνον δὲν θὰ κατορθώσωμεν νὰ ἐφαρμόσωμεν τὴν ὀρθὴν πιστωτικὴν πολιτικὴν, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐξακολουθῶμεν νὰ ἐνισχύωμεν τὰς δυνάμεις αἵτινες ἐπιδιώκουν τὴν διαιώνισιν τῆς νομισματικῆς ἀσταθείας. Κατὰ τὴν γνώμην μου εἶναι δυνατὸν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὴν κατάστασιν ταύτην, ἐὰν θελήσωμεν νὰ λάβωμεν ριζικὰ μέτρα. Τὰ μέτρα ὅμως ταῦτα εἶναι στενῶς συνδεδεμένα μὲ τὴν πολιτικὴν τοῦ χρυσοῦ, δι' ὃ καὶ θὰ τὰ ἐξετάσω κατωτέρω εἰς τὸ περὶ χρυσοῦ κεφάλαιον.

3. ΤΙΜΑΙ ΚΑΙ ΜΙΣΘΟΙ — ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΑ

Εἰς μίαν ὁμαλῶς λειτουργοῦσαν οἰκονομίαν ὁ μηχανισμὸς τῶν τιμῶν ἐκπληροῖ διττὴν λειτουργίαν : Πρῶτον, ἰσορροπεῖ τὴν ζήτησιν ἑνὸς ἐκάστου προϊόντος πρὸς τὴν ὑφισταμένην προσφορὰν τοῦ προϊόντος τούτου καὶ δεύτερον, ἐξασφαλίζει ὅτι ἡ ἐπιβάρυνσις τοῦ καταναλωτοῦ δι' ἕκαστον προϊόν δὲν ὑπερβαίνει τὸ κόστος τῆς παραγωγῆς πλέον ἑνὸς λογικοῦ κέρδους τοῦ ἐπιχειρηματίου. Ὅσακις δι' οἰονδήποτε λόγον ἡ ζήτησις προϊόντος τινὸς ὑπερβῆ τὴν προσφορὰν, ἀνέρχονται αἱ τιμαὶ καὶ συνεπῶς αὐξάνουν τὰ περιθώρια κέρδους ἄνω τῶν κανονικῶν, τοῦτο ὠθεῖ τοὺς ἐπιχειρηματίας πρὸς αὐξησιν τῆς παραγωγῆς τοῦ προϊόντος τούτου, ὅπερ προκαλεῖ αὐξησιν τῆς προσφορᾶς καὶ ἐπάνοδον τῶν τιμῶν εἰς τὰ κανονικὰ ἐπίπεδα. Τὸ ἀντίθετον συμβαίνει ὅταν ἡ προσφορὰ ὑπερβῆ τὴν ζήτησιν.

Διὰ νὰ λειτουργήσουν αἱ τιμαὶ κατὰ τὸν ὡς ἄνω ἐπωφελεῖ τρόπον δέον ἀπαραιτήτως νὰ συντρέχουν αἱ ἑξῆς δύο προϋποθέσεις : Πρῶτον, νὰ ὑπάρχη πραγματικὸς συναγωνισμὸς μεταξὺ τῶν ἐπιχειρηματιῶν καὶ δεύτερον ἡ συνολικὴ ζήτησις προϊόντων νὰ μὴ ὑπερβαίνῃ τὴν δυνατὴν συνολικὴν προσφορὰν. Ὅσακις δὲν συντρέχουν αἱ προϋποθέσεις αὗται, αἱ τιμαὶ ὄχι μόνον δὲν συντελοῦν εἰς ἰσορροπίαν τῆς οἰκονομίας, ἀλλὰ τὸναντίον μεταβάλλονται καὶ αὗται εἰς παράγοντα ἀνισορροπίας.

Ἡ ἔλλειψις πραγματικοῦ συναγωνισμοῦ μεταξὺ ἐπιχειρηματιῶν ἐπιτρέπει τὴν δημιουργίαν μονοπωλιακῶν καταστάσεων, ἥτοι καταστάσεων, εἰς τὰς ὁποίας ὁ ἐπιχειρηματίας δύναται νὰ διατηρῇ τὰς τιμὰς ὑπεράνω τοῦ κόστους καὶ συνεπῶς νὰ ἀποκομίζῃ μεγαλύτερον κέρδος κατὰ μονάδα προϊόντος χωρὶς νὰ φοβῆται ὅτι ἕτερος ἐπιχειρηματίας θὰ προσφέρῃ τὰ αὐτὰ ἀγαθὰ εἰς κατωτέρας τιμὰς. Ὅταν συμβαίνει τοῦτο ὁ καταναλωτὴς ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλλῃ ὑψηλοτέρας τιμὰς διὰ τὰ εἶδη τῶν ὁποίων ἔχει ἀνάγκην, μειοῦται ἡ ἀγοραστικὴ του δύναμις καὶ συνεπῶς τὸ γενικὸν ἐπίπεδον καταναλώσεως εἶναι κατώτερον ἐκείνου ὅπερ θὰ ἦτο δυνατὸν ἂν ὑπῆρχε συναγωνισμὸς. Ἀκριβῶς ἐπειδὴ αἱ μονοπωλιακαὶ καταστάσεις καταλήγουν εἰς τὸν περιορισμὸν τῆς καταναλώσεως κάτω τοῦ

άνωτάτου δυνατοῦ, μέ άλλους λόγους καθιστοῦν τήν χώραν πτωχοτέραν, ἔχει γίνει γενικῶς δεκτὴ ἡ ἀρχὴ ὅτι ὁσάκις ὑπάρχουν τοιαῦται μονοπωλιακαὶ καταστάσεις, τὸ Κράτος ἔχει καθήκον νὰ ἐπέμβῃ καὶ νὰ προστατεύσῃ τὴν κατανάλωσιν. Εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας, τὴν κατ' ἐξοχὴν χώραν τῆς ἰδιωτικῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, τὸ ζήτημα τῶν μονοπωλιακῶν καταστάσεων ἀντεμετωπίσθη κατὰ τοὺς ἐξῆς τρεῖς τρόπους : Πρῶτον, ἡ ὀργάνωσις μονοπωλίου, ἢ καὶ πᾶσα ἄλλη προσπάθεια μειώσεως τοῦ συναγωνισμοῦ μεταξὺ τῶν ἐπιχειρήσεων διώκεται ὡς ἀδίκημα. Δεύτερον, ὁσάκις μονοπωλιακαὶ καταστάσεις εἶναι ἀναπόφευκτοι, ὅπως εἰς τὰς συγκοινωνίας, τὴν ὕδρευσιν, φωτισμὸν κλπ. τὸ Κράτος ἐλέγχει τὰς τιμὰς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κόστους παραγωγῆς καὶ δὲν ἐπιτρέπει τὴν δημιουργίαν κερδῶν ἀνωτέρων τῶν κανονικῶν. Τρίτον, εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις εἰς τὰς ὁποίας τὸ κόστος τῆς παραγωγῆς ἦτο ὑψηλὸν διότι αἱ ἰδιωτικαὶ ἐπιχειρήσεις διετήρουν τὴν παραγωγὴν των εἰς χαμηλὰ ἐπίπεδα ἐκ φόβου μήπως ἡ αὔξησις τῆς προσφορᾶς μειώσῃ τὰ κέρδη των, τὸ Κράτος ἴδρυσεν ἰδίας ἐπιχειρήσεις διὰ τῶν ὁποίων κατέδειξεν ὅτι ἡ αὔξησις τῆς παραγωγῆς ἐπιτρέπει ὑποβιβασμὸν τοῦ κόστους καὶ τῆς τιμῆς ὅπερ προκαλεῖ αὔξησιν τῆς καταναλώσεως δι' ἣς ἐξασφαλίζεται ἡ ἀπόληψις ἱκανοποιητικοῦ κέρδους παρὰ τὸν ὑποβιβασμὸν τῆς τιμῆς.

Ἡ δευτέρα προϋπόθεσις διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ μηχανισμοῦ τῶν τιμῶν, ὅτι ἡ συνολικὴ ζήτησις δὲν ὑπερβαίνει τὴν συνολικὴν δυνατὴν προσφορὰν ἀγαθῶν παύει νὰ ὑφίσταται ὁσάκις τὰ χρηματικὰ εἰσοδήματα αὔξηθῶν χωρὶς νὰ σημειωθῇ ἀντίστοιχος αὔξησις τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἀγαθῶν, ἤτοι ὁσάκις δημιουργηθῇ πληθωρισμός. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἡ αὔξησις τῆς ζήτησεως προκαλεῖ αὔξησιν τῆς τιμῆς, ἀλλὰ ἡ αὔξησις τῆς τιμῆς οὔτε περιορίζει τὴν ζήτησιν οὔτε αὔξάνει τὴν προσφορὰν διὰ τοὺς ἐξῆς δύο λόγους: Πρῶτον, εἰς ἐποχὰς πληθωρισμοῦ εἶναι εὐκόλον εἰς μέγα μέρος τοῦ κοινοῦ καὶ ἰδίᾳ εἰς τοὺς ἐπιχειρηματίας, γεωργοὺς κλπ. νὰ πρόσαρμόσῃ τὰ εἰσοδήματά του πρὸς τὴν αὔξησιν τῶν τιμῶν καὶ συνεπῶς νὰ διατηρήσῃ τὴν ζήτησιν παρὰ τὴν αὔξησιν τῶν τιμῶν. Δεύτερον δοθέντος ὅτι εἰς ἐποχὰς πληθωρισμοῦ αὔξάνει ἡ ζήτησις ὅλων τῶν ἀγαθῶν καὶ ὅτι ὅλοι οἱ διαθέσιμοι πόροι χρησιμοποιοῦνται ἤδη εἰς τὴν παραγωγὴν, ἡ αὔξησις αὕτη τῆς ζήτησεως δὲν δύναται νὰ ὀδηγήσῃ εἰς αὔξησιν προσφορᾶς ἢ τις νὰ ἐπαναφέρῃ τὰς τιμὰς εἰς τὸ κανονικὸν των ἐπίπεδον. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην αἱ τιμαὶ ἀνέρχονται, τὰ εἰσοδήματα τὰς παρακολουθοῦν προκαλοῦντα νέαν αὔξησιν τῆς ζήτησεως, νέαν αὔξησιν τῶν τιμῶν καὶ εἰσοδημάτων καὶ οὕτω δημιουργεῖται ὁ γνωστὸς φαῦλος κύκλος τιμῶν—μισθῶν, ὁ ὁποῖος καταλήγει εἰς κατάρρευσιν τοῦ νομίσματος. Δὲν εἶναι δὲ κἄν ἀνάγκη νὰ σημειωθῇ πραγματικὴ αὔξησις τῆς ζήτησεως διὰ νὰ ἀνέλθουν αἱ τιμαί. Ὅταν πιστεύεται γενικῶς ὅτι ὁ πληθωρισμός εἶναι ἀναπόφευκτος, οἱ ἐπιχειρηματίαὶ ὑψώνουν τὰς τιμὰς καὶ μειώνουν τὴν προσφορὰν, οἱ μισθωτοὶ ζη-

τοῦν τὴν προσαρμογὴν τῶν μισθῶν των εἰς τὰς νέας τιμὰς τοῦτο φαίνεται, δικαιολογοῦν τοὺς φόβους περὶ πληθωρισμοῦ καὶ ὁδηγεῖ εἰς νέας αὐξήσεις τιμῶν, νέας αὐξήσεις μισθῶν καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας λέγομεν ὅτι ὁ πληθωρισμὸς ἔχει τὴν δύναμιν νὰ τροφοδοτῇ ἑαυτὸν.

Βλέπομεν συνεπῶς ὅτι εἰς ἐποχὰς πληθωρισμοῦ ὁ μηχανισμὸς τῶν τιμῶν ὄχι μόνον δὲν κατορθώνει νὰ ἐξασφαλίσῃ νομισματικὴν σταθερότητα, ἀλλ' ἐνίοτε γίνεται καὶ ὁ ἴδιος αἰτία νομισματικῆς ἀνισορροπίας. Βεβαίως ἡ μόνη πολιτικὴ ἢ ὁποῖα ἐξασφαλίζει νομισματικὴν σταθερότητα εἶναι ἐκείνη ἣτις δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὴν συνολικὴν ζήτησιν νὰ ὑπερβῇ τὴν συνολικὴν προσφορὰν ἀγαθῶν. Ἄλλ' εἰς ἀνωμάλους περιστάσεις τοῦτο δὲν εἶναι πάντοτε δυνατόν.

Πρὸς τούτοις, ὡς εἶδομεν, εἶναι δυνατόν νὰ δημιουργηθῇ πληθωρισμὸς χωρὶς καὶ νὰ ὑπάρξῃ πλεονάζουσα χρηματικὴ ζήτησις. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ἡ διατήρησις τῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος ἐπιδιώκεται διὰ τῆς ἐπιβολῆς ἐλέγχου ἐπὶ τῶν τιμῶν καὶ τῶν μισθῶν. Σκοπὸς τοῦ ἐλέγχου εἶναι νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ εἰς τοὺς ἐπιχειρηματίας καὶ μισθωτοὺς νὰ ἐπωφεληθοῦν τῆς ηὐξημένης ζητήσεως διὰ νὰ ὑψώσουν τὰς τιμὰς τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν των. Οὕτως ἀποφεύγεται ἡ αὐξήσις τοῦ κόστους τῆς παραγωγῆς καὶ ἡ ἐξάρθρωσις τῆς οἰκονομίας τὴν ὁποῖαν προκαλεῖ ἡ κερδοσκοπία ἐπὶ τῶν τιμῶν. Ἐφ' ὅσον συγκρατοῦνται αἱ τιμαὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον, διατηρεῖται ἡ ἀξία τοῦ νομίσματος, ὅταν δὲ ἐκλείψουν αἱ πληθωρικαὶ πιέσεις, ἢ οἱ ψυχολογικοὶ λόγοι οἱ προκαλοῦντες τὴν τάσιν τῶν τιμῶν πρὸς ὑψωσιν εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπάνοδος εἰς τὸ καθεστῶς τῶν ἐλευθέρων τιμῶν. Ὁ ἔλεγχος τῶν τιμῶν καὶ ἡμερομισθίων δὲ ν δ ὕ ν α τ α ι νὰ ἐπιτύχῃ, ὅταν ἡ συνολικὴ ζήτησις ὑπερβαίνει σημαντικῶς τὴν προσφορὰν, ὅταν δηλ. ὑπάρχει ἔντονος πληθωρισμὸς, διότι τότε τὸ κοινὸν θὰ ἐπιδιώξῃ διὰ παντὸς τρόπου νὰ ἀποκτήσῃ τὰ ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα τοῦ ἐπιτρέπει ἡ ηὐξημένη ἀγοραστικὴ του δύναμις, θὰ δημιουργηθῇ μαύρη ἀγορὰ καὶ ὁ ἔλεγχος τῶν τιμῶν θὰ παύσῃ νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὸς. Ἐπίσης ὁ ἔλεγχος δ ἐ ν δ ὕ ν α τ α ι νὰ ἐπιτύχῃ ἐὰν αἱ διάφοροι ὁμάδες εἶναι ἀποφασισμέναι νὰ ἐπωφεληθοῦν τῆς ηὐξημένης ζητήσεως ἢ τῆς ἀναμενομένης αὐξήσεως τῶν τιμῶν διὰ νὰ αὐξήσουν τὰ κέρδη των ἢ τὰς ἀμοιβὰς των καὶ ἀρνοῦνται νὰ συνεργασθοῦν εἰς μίαν πολιτικὴν ἐξασφαλίσεως νομισματικῆς σταθερότητος, ἀδιαφοροῦσαι διὰ τὴν τύχην τοῦ νομίσματος. Τέλος δὲν δύναται νὰ ἐπιτύχῃ ὁ ἔλεγχος ἂν τὸ Κράτος δὲν διαθέτῃ ἱκανὰ καὶ χρηστὰ ὄργανα διὰ τὴν ἐφαρμογὴν του.

Πρόσφατον παράδειγμα ἐπιτυχοῦς συγκρατήσεως τῶν τιμῶν διὰ τῆς ἐπιβολῆς ἐλέγχου εἶναι τὸ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Τὰ γεγονότα τῆς Κορέας ἠρμηνεύθησαν γενικῶς παρὰ τοῦ Ἀμερικανικοῦ κοινοῦ ὡς προσιω-νίζοντα σπάνιν ἀγαθῶν καὶ αὐξήσιν τῶν τιμῶν. Οὕτω πρὸ οἰασδῆποτε αὐξήσεως τῶν χρηματικῶν εἰσοδημάτων, ἢ ἄλλης ἐκδηλώσεως πληθωρι-

σμοῦ, ἐσημειώθη αὐξήσις τῆς ζητήσεως καὶ αὐξήσις τῶν τιμῶν συνεπεία τῆς ὁποίας ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν τὸ δολλάριον ἀπώλεσε 10 ο)ο περίπου τῆς ἀξίας του. Αἱ ἐργατικαὶ ὀργανώσεις ἤρχισαν πιέζουσαι δι' αὐξήσεις ἡμερομισθίων τὰς ὁποίας οἱ ἐπιχειρηματῆται ἦτο βέβαιον ὅτι θὰ ἐπέρριπτον ἐπὶ τῆς καταναλώσεως μὲ ἀποτέλεσμα νέαν αὐξήσιν τῶν τιμῶν καὶ νέαν ὑποτίμησιν τοῦ δολλαρίου. Ἐνώπιον τῆς καταστάσεως ταύτης ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις ἐζήτησε, καὶ τὸ Κογκρέσσον ἐδέχθη, τὴν ἐπιβολὴν ἐλέγχου ἐπὶ τῶν κερδῶν, τιμῶν καὶ ἡμερομισθίων. Τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ ἔλεγχος οὗτος ἐθεσπίσθη, ἦτοι πρὸ ἑνὸς περίπου ἔτους, ἐξεφράζοντο σοβαραὶ ἀμφιβολίαι ἂν θὰ κατῶρθωνε νὰ ἀνακόψη τὴν ὑψωσιν τῶν τιμῶν. Ἐν τούτοις μετ' ὀλίγους μῆνας, συντρεχόντων καὶ ἄλλων παρσγόντων, αἱ τιμαὶ εἶχον σταθεροποιηθῆ εἰς τὰ ἐπίπεδα εἰς τὰ ὁποῖα ἀπεφάσισαν νὰ τὰς συγκρατήσουν αἱ κρατικαὶ ἀρχαὶ καὶ ἡ ψυχολογία τοῦ πληθωρισμοῦ εἶχε παρέλθει. Εἶναι ἐπίσης χαρακτηριστικὸν τῶν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις κρατουσῶν ἀντιλήψεων, ὅτι, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι αἱ τιμαὶ ἔχουν σταθεροποιηθῆ, δὲν ἀντιμετωπίζεται ἡ κατάργησις τοῦ ἐλέγχου, διότι θεωρεῖται ὅτι ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ περίοδος τοῦ ἐπανεξοπλισμοῦ, αἱ πληθωρικαὶ πιέσεις καὶ ἡ πληθωρικὴ ψυχολογία εἶναι ἀναπόφευκτοι καὶ δὲν ἐπιτρέπουν εἰς τὸν μηχανισμόν τῶν τιμῶν νὰ λειτουργήσῃ ὁμαλῶς καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν νομισματικὴν σταθερότητα.

Μοναδικὸς σκοπὸς τῶν ἀνωτέρω παρατηρήσεων ἦτο νὰ προσδιορισθῆ πότε δυνάμεθα καὶ πότε δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπαφειθῶμεν εἰς τὸν μηχανισμόν τῶν τιμῶν διὰ τὴν ῥύθμισιν τῆς οἰκονομικῆς μας ζωῆς.

Ἐξετάζοντες νῦν τὸ ζήτημα τῶν τιμῶν καὶ ἡμερομισθίων ἐν Ἑλλάδι παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς :

Κατὰ τὰ πρῶτα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἔτη, ἡ ζήτησις ἀγαθῶν ὑπερέβαινε σημαντικῶς τὴν προσφορὰν, τοῦτο δὲ ὠδήγει εἰς συνεχεῖς αὐξήσεις τιμῶν καὶ ἡμερομισθίων καὶ συνεχῆ καὶ ἀλματικὴν ὑποτίμησιν τοῦ νομίσματος. Ἀφ' ὅτου ηὔξήθη ἡ ἐγχώριος παραγωγή, προσετέθη ἡ Ἀμερικανικὴ βοήθεια καὶ ηὔξήθησαν τὰ δημόσια ἔσοδα, ἔπαυσεν ὁ ἔντονος πληθωρισμὸς καὶ ἐξησφαλίσθη σχετικὴ σταθερότης τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν. Ἡ σταθερότης ὅμως αὕτη εἶναι ἐπισηφαλῆς πρῶτον, διότι, ὅπως εἶδομεν, αἱ πληθωρικαὶ πιέσεις αἱ προκαλούμεναι ἐκ τοῦ ἐλλείμματος τοῦ προὔπολογισμοῦ καὶ τῆς συνεχοῦς αὐξήσεως τῶν πιστώσεων συγκρατοῦνται μόνις καὶ μετὰ δυσκολίας, καὶ δεύτερον, διότι ἡ σταθερότης αὕτη ἐξασφαλίζεται μόνον μὲ τὸ δαπανηρότατον μέσον τῆς πωλήσεως χρυσῶν λιρῶν. Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ τρίτος σπουδαιότατος λόγος νομισματικῆς ἀσταθείας καὶ οὗτος εἶναι ἡ ἀνώμαλος διαμόρφωσις τῶν τιμῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἣτις θὰ ἀπετέλει σοβαρὸν παράγοντα ἀνισορροπίας καὶ ἂν ἀκόμη ἐξέλιπον τὰ λοιπὰ αἷτια τῆς νομισματικῆς ἀσταθείας. Ἡ βᾶσις τῆς ἀνωμαλίας ἐγκεῖται εἰς τὴν ὑπαρξιν μονοπωλιακῶν ἢ ἡμιμονοπωλιακῶν

καταστάσεων εἰς πλείστους τομεῖς τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου. Αἱ ἐντελῶς μονοπωλιακαὶ ἐπιχειρήσεις εἶναι βεβαίως ὀλίγαι, ἀλλ' ἡ ὑπαρξὶς μικροῦ σχετικῶς ἀριθμοῦ ἐπιχειρήσεων, αἵτινες ἐλέγχουν τὸ μέγιστον μέρος τῆς προσφορᾶς εἴδους τινός, ἀποτελεῖ τὸν κανόνα μᾶλλον ἢ τὴν ἐξαιρέσιν εἰς τοὺς κυριωτέρους κλάδους τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου. Μεταξὺ τῶν ἐπιχειρήσεων τούτων ὑπάρχει ῥητὴ ἢ σιωπηρὰ συνεννόησις περὶ διατηρήσεως τῶν τιμῶν εἰς ὑψηλὰ ἐπίπεδα καὶ ἀποφυγῆς παντὸς συναγωνισμοῦ, ὅστις θὰ ἠδύνατο νὰ ὀδηγήσῃ εἰς πτώσιν τῶν τιμῶν. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης διαμορφώσεως τῶν τιμῶν εἶναι ἡ πραγματοποίησις ἐξαιρετικῶς ὑψηλῶν κερδῶν κατὰ μονάδα προϊόντος καὶ ἡ ἀντίστοιχος ἐπιβάρυνσις τῆς καταναλώσεως. Ἐλέχθη ὅτι αἱ ὑψηλαὶ τιμαὶ τῶν Ἑλληνικῶν βιομηχανικῶν προϊόντων ὀφείλονται, ὄχι μόνον εἰς τὰ πραγματοποιούμενα ὑψηλὰ κέρδη, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ὑψηλὸν κόστος τῆς παραγωγῆς. Τοῦτο ἀποδίδεται εἰς τὴν πλημμελῆ ὀργάνωσιν τῶν ἐπιχειρήσεων, τὸ ἀπληρῶν τῶν ἐγκαταστάσεων τῶν, τὴν μὴ ἱκανοποιητικὴν ἀπόδοσιν τῆς ἐργασίας καὶ τὴν ὑποχρέωσιν τῶν ἐπιχειρήσεων νὰ μισθοδοτοῦν περιττοὺς ὑπαλλήλους καὶ ἐργάτας. Τινὲς τῶν δυσμενῶν τούτων συνθηκῶν ὑπάρχουν βεβαίως εἰς πλείστας ἑλληνικὰς βιομηχανίας, εἰς τοῦτο δὲ ὀφείλεται τὸ ὅτι δὲν δύνανται νὰ συναγωνισθοῦν τὰς ξένας βιομηχανίας. Τὸ ζήτημα ὅμως εἶναι ἐὰν τὸ πραγματικὸν κόστος τῆς παραγωγῆς εἶναι σήμερον ὑψηλότερον τοῦ προπολεμικοῦ. Ἐξηκριβωμένα στοιχεῖα περὶ τοῦ κόστους τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς δὲν ἔχει κατορθωθῆ νὰ συγκεντρωθοῦν, παρὰ τὴν σπουδαιοτάτην σημασίαν τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ ζήτημα τοῦτο διὰ τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας.

Κατωτέρω θὰ ἀπαριθμήσω τοὺς παράγοντας, οἵτινες, κατὰ τὴν γνώμην μου, συνετέλεσαν εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ κόστους τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς εἰς χαμηλὰ ἐπίπεδα καὶ ἐκείνους οἵτινες συνέβαλον εἰς τὴν μεταπολεμικὴν αὔξησιν αὐτοῦ.

Πρῶτον, ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή, κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς αὐτῶν τούτων τῶν βιομηχάνων, εἶναι σήμερον ἄνωτέρα τῆς προπολεμικῆς. Ἡ αὔξησις ὑπολογίζεται εἰς 25 ο)ο διὰ τὴν κλωστοῦφαντουργίαν, 75 ο)ο διὰ τὴν καπνοβιομηχανίαν, 25 ο)ο διὰ τὴν βιομηχανίαν χάρτου, 40 ο)ο διὰ τὰς μεταλλουργικὰς βιομηχανίας καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ αὔξησις τῆς παραγωγῆς συνήθως ἐπιτρέπει τὴν μείωσιν τοῦ κατὰ μονάδα κόστους τοῦ προϊόντος.

Δεύτερον, δὲν ὑπάρχει καμμία ἔνδειξις ὅτι ἐμειώθη ἡ ἀποδοτικότητα τοῦ Ἑλλήνου ἐργάτου. Ἐὰν εἶχε μειωθῆ, τοῦτο, ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὴν αὔξησιν τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχεν ἀγάγει εἰς λίαν σημαντικὴν αὔξησιν τῆς ἐργατικῆς ἀπασχολήσεως καὶ μείωσιν τῆς ἀνεργίας, ὅπερ δὲν φαίνεται ὅτι συνέβη.

Τρίτον, ἡ ἐγχώριος παραγωγή καὶ αἱ εἰσαγωγαὶ καλύπτουν σήμερον

ικανοποιητικῶς τὰς ἀνάγκας τῆς βιομηχανίας εἰς πρώτας ὕλας καὶ καύσιμα.

Τέταρτον, ἡ Ἀμερικανικὴ βοήθεια ἐπέτρεπεν εἰς τὰς βιομηχανίας νὰ προβοῦν εἰς σημαντικὰς προμηθείας ὑπὸ συμφέροντας ὄρους πρὸς ἀνανέωσιν καὶ βελτίωσιν τοῦ μηχανικοῦ των ἐξοπλισμοῦ.

Πέμπτον, ἡ χρηματοδότησις τῆς βιομηχανίας ἐκ δημοσίων χρημάτων διὰ ποσοῦ ὑπερβαίνοντος τὰ 800 δισεκ. δραχμῶν παρέσχεν εἰς τὴν βιομηχανίαν τὰ μέσα νὰ καλύπτῃ τὰς ἀνάγκης της διὰ κεφάλαια κινήσεως, ἐνίοτε δὲ καὶ νὰ κάμῃ χρῆσιν τῶν βραχυπροθέσμων πιστώσεων διὰ μακροχρονίου ἐπενδύσεις.

Ἀφ' ἑτέρου αἱ βιομηχανικαὶ ἐπιχειρήσεις ὑφίστανται σήμερον μεγαλυτέρας ἐπιβαρύνσεις ἢ προπολεμικῶς ὑπὸ τὴν μορφήν αὐξήσεως φόρων ὑπὲρ τρίτων (διαφόρων ὀργανισμῶν), λιμενικῶν, μεταφορικῶν καὶ ἄλλων ἐξόδων. Τὸ σύστημα τῆς ἀναγκαστικῆς προσλήψεως ἐργατῶν ἐξακολουθεῖ ἰσχυρὸν καίτοι αἱ περιπτώσεις ἐφαρμογῆς αὐτοῦ εἶναι σπάνιαι.

Πλὴν τοῦ βασικοῦ μισθοῦ καταβάλλουσι συνήθως δῶρα καὶ ἄλλας παροχάς, αἱ ὁποῖαι αὐξάνουν τὸ κόστος τῆς ἐργασίας ἄνω τοῦ ἐπιπέδου τὸ ὁποῖον ὑποδηλοῖ ὁ ἰσχυρὸν βασικὸς μισθός.

Ἐν ὄψει τῶν ἀνωτέρω ἃς ἐξετάσωμεν πῶς ἐμφανίζεται ἡ σημερινὴ κατάσταση ἀπὸ ἀπόψεως χρηματικοῦ κόστους καὶ τιμῶν.

Πρῶτον, προκειμένου περὶ ἡμερομισθίων, καίτοι τὰ δεδομένα τῶν ἐργοδοτῶν διαφέρουσι κατὰ πολὺ ἀπὸ τὰ τῶν ἐργατῶν, φαίνεται λίαν πιθανὸν ὅτι τὰ σημερινὰ ἡμερομίσθια εἰς τὰς κυριωτέρας βιομηχανίας κυμαίνονται μεταξὺ τοῦ 280πλασίου καὶ 400πλασίου τοῦ προπολεμικοῦ. Δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι πλὴν τοῦ ἡμερομισθίου οἱ ἐργάται λαμβάνουν συνήθως δῶρα ἢ ἄλλας παροχάς αἱ ὁποῖαι αὐξάνουν κατὰ τι τὸ ποσοῦν τῶν ἀποδοχῶν των. Ἐπίσης ὑπάρχουν περιπτώσεις καθ' ἃς εἰδικοί ἐργάται εἰς ὠρισμένης βιομηχανίας λαμβάνουσιν ἐν συνόλῳ ἀμοιβὰς ὑπερβαίνουσας τὰς προπολεμικὰς ἀποδοχὰς ἀναλόγων ἐργατῶν. Ταῦτα ὅμως ἀποτελοῦν τὴν ἐξαίρεσιν καὶ δὲν ἐπηρεάζουν τὴν θέσιν τῆς ὅλης ἐργατικῆς τάξεως.

Μεγαλυτέρα αὐξήσις παρατηρεῖται εἰς τὰ ἡμερομίσθια τῶν ἀνειδικεῦτων ἐργατῶν καὶ ἰδίως ἐργατριῶν, πιθανῶς λόγῳ τοῦ ἐξαιρετικῶς χαμηλοῦ ἐπιπέδου εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκοντο προπολεμικῶς. Δεύτερον, προκειμένου περὶ τῶν πρώτων ὑλῶν καὶ καυσίμων, τὸ γεγονός ὅτι τὸ πλεῖστον ἐξ αὐτῶν εἰσάγεται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ σημαίνει ὅτι μὲ τὴν σημερινὴν χαμηλὴν τιμὴν τοῦ συναλλάγματος, ἡ Ἑλληνικὴ βιομηχανία δὲν ἠσθάνθη τὰς συνεπείας τῆς μεγάλης αὐξήσεως τῶν τιμῶν τῶν εἰδῶν τούτων εἰς τὴν διεθνή ἀγοράν. Αἱ τιμαὶ τῶν καυσίμων ὑπολογίζεται ὅτι ἔχουν ἀνέλθει ἐν Ἑλλάδι σήμερον μόλις 300 φορὰς ἐν σχέσει πρὸς τὰς προπολεμικὰς, τοῦτο δὲ πιθανῶς ἰσχύει καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγομένων πρώτων ὑλῶν. Ὡς πρὸς τὰς πρώτας ὕλας ἐσωτερικοῦ, παρατηροῦμεν ὅτι αἱ

τιμαί τῶν γεωργικῶν προϊόντων ἔχουν ἀνέλθῃ 350—375 φορές ἐν σχέσει πρὸς τὰς προπολεμικάς. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν καὶ πάντων τῶν δυσμενῶν παραγόντων, τὸ χρηματικὸν κόστος παραγωγῆς εἰς τὴν βιομηχανίαν δὲν εἶναι πιθανὸν νὰ ἀνῆλθε περισσότερον ἀπὸ 350 φορές ἐν σχέσει μὲ τὸ προπολεμικόν.

Ἐξετάζοντες νῦν τὴν αὔξησιν τῶν τιμῶν βιομηχανικῶν προϊόντων βλέπομεν ὅτι προκειμένου περὶ τῶν εἰδῶν ὑφαντουργίας, ἤτοι τῆς ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ καταναλωτοῦ σπουδαιότερας κατηγορίας βιομηχανικῶν προϊόντων, αἱ τιμαί ἔχουν αὐξηθῆ ἀπὸ 460 ἕως 630 φορές ἐν σχέσει πρὸς τὰς τιμὰς τοῦ 1938. Αἱ τιμαί τῶν προϊόντων σιδηροβιομηχανίας, ἅτινα ἐνδιαφέρουσι τὴν γεωργίαν, ἤτοι ἀρότρων καὶ πτύων ηὔξηθησαν ἀπὸ 500 ἕως 570 φορές, τῶν δὲ λοιπῶν προϊόντων σιδηροβιομηχανίας 600 φορές ἐν σχέσει πρὸς τὰς προπολεμικάς.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι ἡ βιομηχανικὴ ἐργατικὴ τάξις μετέσχε τοῦ σχηματισμοῦ τῆς τιμῆς τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων καθ' ὅσον ἠδυνήθη κατὰ κανόνα νὰ προσαρμόσῃ τὰ ἡμερομίσθια πρὸς τὰ προπολεμικά, εἰς τινὰς δὲ περιπτώσεις καὶ νὰ ὑπερβῆ ταῦτα, ὅτι ὁμως ἡ κυρία καὶ ἀποφασιστικὴ αἰτία τῶν δυσαναλόγως ὑψηλῶν τιμῶν τῶν προϊόντων τούτων εἶναι ἡ ὑπέρογκος αὔξησις τῶν παρὰ τῆς βιομηχανίας πραγματοποιημένων κερδῶν. Ὅτι ἡ αὔξησις τῶν κερδῶν καὶ ὄχι ἡ αὔξησις τοῦ κόστους παραγωγῆς εἶναι ἡ κυρία αἰτία τῶν σημερινῶν τιμῶν τῶν βιομηχανικῶν εἰδῶν ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τοιαῦτα ὑψηλαί τιμαί ἰσχύουν καὶ δι' ἐκεῖνα ἐκ τῶν εἰσαγομένων εἰδῶν τῶν ὁποίων τὸ κόστος, λόγῳ τῆς χαμηλῆς τιμῆς τοῦ συναλλάγματος, ἔχει αὐξηθῆ μόλις 300 φορές καὶ προκειμένου περὶ τῶν ὁποίων, οὐδεὶς σοβαρῶς ἀμφισβητεῖ ὅτι πραγματοποιοῦνται ὑπέρμετρα κέρδη.

Ἡ τοιαύτη διαμόρφωσις τῶν τιμῶν τῶν ὑπὸ τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου πωλουμένων εἰδῶν ἔχει σοβαροτάτας οἰκονομικὰς καὶ κοινωνικὰς συνεπείας διὰ τὴν χώραν.

Πρῶτον, δεδομένου ὅτι τὰ εἰσοδήματα τῆς μεγάλης μάζης τοῦ πληθυσμοῦ δὲν ἔχουν αὐξηθῆ περισσότερον ἀπὸ 350 φορές ἐν σχέσει πρὸς τὰ προπολεμικά, σημαντικοῦ δὲ τμήματος ὀλιγώτερον καὶ ἀπὸ 300 φορές, ἡ αὔξησις τῆς τιμῆς τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων κατὰ 500 φορές καὶ πλέον, τῶν δὲ εἰδῶν εἰσαγωγῆς κατὰ 400—450 φορές σημαίνει ὑπερβολικὴν ἐπιβάρυνσιν καὶ πραγματικὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν τάξεων τούτων τοῦ πληθυσμοῦ καὶ διατήρησιν τῆς καταναλώσεώς των κάτω τοῦ προπολεμικοῦ ἐπιπέδου παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ παραγωγή ἔχει σήμερον ὑπερβῆ τὰ προπολεμικά ἐπίπεδα καὶ προστίθεται καὶ ἡ Ἀμερικανικὴ βοήθεια. Δεύτερον, τὰ μεγάλα κέρδη, τὰ ὁποῖα πραγματοποιεῖ ἡ τάξις τῶν ἐμπόρων καὶ βιομηχάνων, ὡς καὶ τῶν ὀψωσδήποτε ἐξ αὐτῶν ἐξαρτωμένων πολυαριθμῶν προσώπων, ἐπιτρέπουν εἰς τὴν τάξιν ταύτην νὰ ἰκανοποιῆ

άνέτως καί πολλάκις πολυτελῶς τὰς ἀνάγκας τῆς εἰς ἐπίπεδα ἀσυγκρίτως
 ἀνώτερα τῶν προπολεμικῶν. Τρίτον, ἡ μειωμένη ἀγοραστική δύναμις
 τῶν πολλῶν ἐν συνδυασμῷ μετὰ τὴν ἠϋξημένην ἀγοραστικὴν δύναμιν τῶν
 ὀλίγων, ἔχουν ὡς συνέπειαν ὅτι σημαντικὸν τμῆμα τῶν διαθεσίμων πό-
 ρων τῆς χώρας ἀφιερῶνται σήμερον εἰς τὴν παραγωγὴν καὶ εἰσαγωγὴν
 τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἐξυπηρετοῦν τὰς ἀνάγκας τῶν ὀλίγων
 ἀντὶ νὰ χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἐπιτακτικῶν ἀναγκῶν
 τῶν λαϊκῶν τάξεων. Τέταρτον, τὰ μεγάλα κέρδη τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς
 βιομηχανίας εἶναι καὶ ἡ πηγὴ τῆς ζητήσεως χρυσοῦ καὶ συναλλάγματος,
 ἣτις ἀποστερεῖ τὴν χώραν ἑκατομμυρίων δολλαρίων ἑτησίως, τὰ ὁποῖα
 ἄλλως θὰ ἦσαν διαθέσιμα διὰ παραγωγικοὺς σκοποὺς ἢ διὰ τὴν βελτί-
 ωσιν τοῦ ἐπιπέδου διαβιώσεως τῆς μεγάλης μάζης τοῦ πληθυσμοῦ. Πέμ-
 πτον, ἡ ἀφαίμαξις τὴν ὁποῖαν ὑφίστανται αἱ λαϊκαὶ τάξεις λόγῳ τῶν ὑψη-
 λῶν τούτων τιμῶν δημιουργεῖ μίαν κατάστασιν ὑποκαταναλώσεως εἰς
 πολλὰ εἶδη καὶ ὑπηρεσίας, τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατὸν νὰ παραχθοῦν ἢ εἶναι
 διαθέσιμα ἐν τῇ χώρᾳ, ἀλλὰ διὰ τὰ ὁποῖα δὲν ὑπάρχει ἐπαρκὴς ζήτησις,
 οὕτω δὲ τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα διατηρεῖται εἰς ἐπίπεδα χαμηλότερα ἐκεί-
 νων τὰ ὁποῖα δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν. Τοῦτο ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν
 διὰ τὴν αὐξησιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς τὴν ὁποῖαν ἐπιδιώκομεν ἐντὸς
 τοῦ σχεδίου ἀνασυγκροτήσεως. Τοιαύτη αὐξησις πρέπει νὰ συνδυα-
 σθῇ καὶ μετὰ αὐξησιν τῆς καταναλώσεως, διότι ἄλλως θὰ ὀδηγήσῃ
 εἰς τὴν δημιουργίαν πλεονασμάτων καὶ τὴν πτώσιν τῶν τιμῶν
 τῶν γεωργικῶν προϊόντων, τὰς ὁποίας κατόπιν θὰ ἀναγκαζόμεθα
 νὰ συγκρατῶμεν τεχνητῶς. Τὰ περιθώρια ἑμῶς αὐξήσεως τῆς κατα-
 ναλώσεως θὰ εἶναι μικρά, ἐφ' ὅσον τὰ εἶδη τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ
 ἐμπορίου ἐξακολουθοῦν νὰ ἀπορροφοῦν τόσον σημαντικὸν τμῆμα τῆς
 περιορισμένης ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῶν λαϊκῶν τάξεων. Ἐκτον
 τὸ ἐκ τῶν μεγάλων κερδῶν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας προκῦψαν
 καθεστῶς ἔχει ἐντείνει ἐπικινδύνως τὰς ἐν τῇ χώρᾳ κοινωνικὰς ἀνισότη-
 τας καὶ δημιουργήσῃ δύο χωριστοὺς κόσμους μετὰ ἐντελῶς διάφορον οἰκονομικὴν
 ὑπόστασιν καὶ διάφορα μέτρα ἀξιῶν. Ὁ εἷς εἶναι ὁ κόσμος τῶν μισθοσυν-
 τηρήτων, τῶν συνταξιούχων, τῶν ἀγροτῶν, διὰ τὸν ὁποῖον αἱ τιμαὶ
 τῶν εἰδῶν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας εἶναι σχεδὸν ἀπαγορευτικαὶ
 καὶ διὰ τὸν ὁποῖον ἡ ἱκανοποίησις καὶ τῶν πλέον στοιχειωδῶν ἀναγκῶν
 συνεπάγεται βαρείας θυσίας. Ὁ ἕτερος εἶναι ὁ κόσμος τῶν εὐκόλων κερ-
 δῶν, τῆς ἀνέτου ζωῆς καὶ τῆς ἀποθησαυρίσεως, διὰ τὸν ὁποῖον αἱ ἰσχύ-
 ουσαι τιμαὶ εἶναι αἱ κανονικαὶ τιμαὶ τὰς ὁποίας εἰσπράττει διὰ τὰ προϊ-
 όντα ποὺ πωλεῖ καὶ πληρώνει εὐχαρίστως διὰ τὰ προϊόντα τῶν ὁποίων
 ἔχει ἀνάγκην. Ἡ ἀντίθεσις αὕτη εἶναι ἐκ τῶν κυρίων αἰτίων τῆς πολι-
 τικῆς, οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀσταθείας, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ εἰς τὴν
 χώραν. Ἐβδομον, μέχρι πρό τινοσ ἀπεδίδομεν τὴν πτώσιν τοῦ βιωτικοῦ

ἐπιπέδου τῶν λαϊκῶν τάξεων ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς ἐκ τοῦ πολέμου καταστροφᾶς καὶ ἰσχυρίζομεθα ὅτι ἡ βελτίωσις τῆς θέσεως τῶν τάξεων τούτων ἐξηρτᾶτο ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς. Ἡ παραγωγή ηὔξηθη, ἡ Ἀμερικανικὴ βοήθεια συνεπλήρωσε τὰ ἐκ τῶν ζημιῶν τοῦ πολέμου κενά, ἀλλὰ σημαντικὸν τμῆμα τοῦ πληθυσμοῦ ἐλάχιστα ὠφελήθη ἐκ τῶν εὐνοϊκῶν τούτων ἀποτελεσμάτων. Καὶ περαιτέρω αὐξήσις τῆς παραγωγῆς θὰ ἔχη τὴν ἰδίαν τύχην, ἂν δὲν φροντίσωμεν νὰ ἐπιφέρωμεν δικαιότεραν κατανομήν τοῦ εἰσοδήματος.

Τὰς μονοπωλιακὰς ἢ ἡμιμονοπωλιακὰς καταστάσεις, αἱ ὅποια ἐπιτρέπουν τὴν ἐκμετάλλευσιν ταύτην τῆς καταναλώσεως ἐνίσχυσε σημαντικώτατα ἢ καὶ ἐνίοτε ἐδημιούργησεν ὁ πληθωρισμὸς καὶ ἡ δυσπιστία πρὸς τὸ νόμισμα, οἵτινες ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς ἐπιχειρηματίας νὰ ἀποκομίσουν μεγάλα κέρδη καὶ νὰ συνηθίσουν εἰς τὰ μεγάλα ταῦτα κέρδη εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε κάθε μείωσις των νὰ ἀποκαλῆται «ζημία» καὶ νὰ ἀδιαφορήσουν διὰ τὸν περιορισμὸν τῆς καταναλώσεως τὸν ὁποῖον συνεπάγονται αἱ ὑψηλαὶ τιμαὶ ἐν γνώσει ὅτι ὁ πληθωρισμὸς θὰ ἐξασφαλίζῃ πάντοτε εἰς αὐτοὺς ἐπαρκῆ ζήτησιν διὰ τὰ προϊόντα των.

Τὰ μέτρα τὰ ὅποια εἰσηγήθησαν εἰς προηγούμενα κεφάλαια, ἤτοι ἡ ἐξυγίανσις τῶν δημοσίων οἰκονομικῶν διὰ τῆς περικοπῆς τῶν μὴ ἀναγκαίων δαπανῶν καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐκ τῆς ἀμέσου φορολογίας ἐσόδων καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ περιορισμὸς καὶ ἡ παραγωγικώτερα χρησιμοποίησις τῶν πιστώσεων, ἐφαρμοζόμενα μετὰ σθένους καὶ εἰλικρινείας θὰ εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα νὰ περιορίσουν τὰ μεγάλα κέρδη καὶ τὴν ὑψηλὴν κατανάλωσιν τῆς τάξεως τῶν ἐμπόρων καὶ βιομηχάνων καὶ τῶν ὀπωσδήποτε ἐξυπηρετούντων ταύτην προσώπων, νὰ μειώσουν τὴν ζήτησιν εἰδῶν μὴ πρώτης ἀνάγκης καὶ νὰ ἀναγκάσουν τὰς ἐπιχειρήσεις νὰ στραφοῦν περισσότερο πρὸς τὴν παραγωγήν εἰδῶν λαϊκῆς καταναλώσεως διὰ τὴν διάθεσιν τῶν ὁποίων θὰ πρέπη νὰ συμπιέσουν τὰς τιμὰς καὶ νὰ ἀρκεσθοῦν εἰς μικρότερα κέρδη. Ἀλλὰ θὰ ἦτο τις ἐκτὸς τῆς πραγματικότητος, ἂν ἐστηρίζετο ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ μέτρα ταῦτα διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν ὑποβιβασμὸν τῶν σημερινῶν ὑψηλῶν τιμῶν. Ὑπάρχουν πλεῖστοι λόγοι, οἱ ὅποιοι πείθουν ὅτι τὰ μέτρα ταῦτα δὲν εἶναι ἐπαρκῆ διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὸν περιορισμὸν τῶν κερδῶν εἰς λογικὰ ἐπίπεδα. Πρῶτον, ὁ Ἕλλην ἐπιχειρηματίας ἔχει πλέον συνηθίσει εἰς τὰ ὑψηλὰ κέρδη καὶ πολλάκις προτιμᾷ νὰ μὴ παράγῃ παρά νὰ δεχθῆ μείωσιν τῶν κερδῶν του. Δεύτερον, εἶδομεν ὅτι ἡ φοροδιαφυγὴ εἶναι σήμερον τόσον μεγάλη καὶ ἡ ἐν γένει νοοτροπία μας τόσον ἀντίθετος πρὸς τὴν ἄμεσον φορολογίαν, ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιδιώξωμεν ἀμέσως τὴν ἀφαιρέσιν πλέον τοῦ ἐνὸς τετάρτου τῶν κερδῶν διὰ τῆς φορολογίας (σήμερον δὲν ἀφαιροῦμεν πιθανῶς πλεονα τῶν 10—15 ο). Τρίτον, ἔστω καὶ ἂν λάβωμεν πάντα τὰ μέτρα τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς ἀποκατάστασιν οἰκονομικῆς ἰσορροπίας καὶ νομισματικῆς σταθερότητος, θὰ παρέλθῃ ἀρκετὸς χρό-

νος προτοῦ ἐκλείψη ἢ δυσπιστία πρὸς τὸ νόμισμα καὶ τὴν ἐν γένει οἰκονομίαν τῆς χώρας ἢ ὅποια ἐπικρατεῖ κατὰ κανόνα εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐπιχειρηματιῶν. Ἐφ' ὅσον ὁμως συνεχίζεται ἡ δυσπιστία αὕτη δὲν δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι οἱ ἐπιχειρηματῆται θὰ προβοῦν οἰκειοθελῶς εἰς σημαντικὸν ὑποβιβασμὸν τῶν τιμῶν. Τέταρτον, πλείσται ἀπὸ τὰς μονοπωλιακὰς ἢ ἡμι-μονοπωλιακὰς καταστάσεις, αἱ ὅποια ὑφίστανται σήμερον εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπηρεασθοῦν ἀποφασιστικῶς ἀπὸ τὰ μέτρα οἰκονομικῆς ἐξυγιάνσεως τὰ ὅποια εἰσηγήθη.

Ἐν ὄψει τῶν ἀνωτέρω ἢ βελτίωσις τῆς θέσεως τῶν λαϊκῶν τάξεων ἀπαιτεῖ τὴν λήψιν καὶ ἄλλων ριζικωτέρων μέτρων.

Ἐξ ἐξετάσωμεν πρῶτιστως πῶς ἀντιμετωπίζουν τὸ ζήτημα τῆς βελτιώσεως τῆς θέσεως τῶν αἰ δύο τάξεις, αἵτινες ἀπαρτίζουν τὴν πλειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἦτοι οἱ μισθῶται καὶ οἱ ἀγρόται.

Εἰς πρόσφατον ὑπόμνημα πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἡ Γενικὴ Συνομοσπονδία Ἐργατῶν Ἑλλάδος ἀναγνωρίζει κατ' ἀρχὴν ὅτι ἡ θέσις τῆς ἐργατικῆς τάξεως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ βελτιωθῇ μετὰ τὴν ἀπλήν χορήγησιν ὀνομαστικῶν αὐξήσεων μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων καὶ τονίζει, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἐξυγιάνσις τῆς χώρας ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐξύψωσιν τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου τῶν ἐργαζομένων. Τὰ συγκεκριμένα ὁμως αἰτήματα τὰ ὅποια ὑποβάλλει ἐπιδιώκουν κυρίως τὴν ἐπίτευξιν χρηματικῶν αὐξήσεων μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων αἵτινες θὰ ἐπιτρέψουν εἰς τοὺς μισθωτοὺς νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸ ὑψηλὸν κόστος τῆς ζωῆς. Οὕτω προτείνει δύο τινά :

Πρῶτον, νὰ ὀρισθοῦν κατώτατα ὅρια μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων ὡς κάτωθι:

(α) Ἄνειδίκευτος ἐργάτης	30.000	δρχ.	ἡμερησίως
(β) Ἄνειδίκευτος γυνή	25.000	»	»
(γ) Ὑπάλληλος μέχρις ἡλικίας 19 ἐτῶν	900.000	»	μηνιαίως
(δ) Ὑπάλληλος ἡλικίας 19 ἐτῶν καὶ ἄνω	1.100.000	»	»

Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι προπολεμικῶς τὸ κατώτατον ἡμερομισθιον δι' ἀνειδίκευτον ἐργάτην ἀνῆρχετο εἰς 60 δρχ. ἡμερησίως, διὰ δὲ τὴν ἀνειδίκευτον ἐργάτριαν εἰς 30 δρχ. περίπου, συμπεραίνομεν ὅτι ζητεῖται νὰ ὀρισθοῦν τὰ ἡμερομισθια τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἐργατῶν εἰς τὸ 500πλάσιον ἢ 600πλάσιον τοῦ προπολεμικοῦ διὰ δὲ τὰς γυναῖκας εἰς πολλαπλάσιον πολὺ ἀνώτερον. Ὁμοίως ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι προπολεμικῶς ὁ βασικὸς μισθὸς ὑπαλλήλων 19 ἐτῶν καὶ κάτω ἀνῆρχετο εἰς 1.500 δρχ. μηνιαίως, τῶν δὲ ἄνω τῶν 19 ἐτῶν εἰς 1.800 περίπου δραχμὰς μηνιαίως, συμπεραίνομεν ὅτι ζητοῦνται βασικοὶ μισθοὶ ὑπερβαίνοντες τὸ 600πλάσιον τῶν προπολεμικῶν. Σημειωτέων ὅτι εἰς τοὺς βασικοὺς μισθοὺς καὶ τὰ ἡμερομισθια πρέπει νὰ προστεθοῦν τὰ ἐκάστοτε καταβαλλόμενα εἰς τοὺς βιομηχανικοὺς ἐργάτας δῶρα καὶ ἄλλαι παροχαί.

Μὲ ἄλλους λόγους ἡ Γενικὴ Συνομοσπονδία Ἐργατῶν Ἑλλάδος ζητεῖ, ὅπως οἱ μισθοὶ καὶ τὰ ἡμερομισθια προσαρμοσθοῦν πρὸς τὸ ὑψηλότερον

ἐπίπεδον τῶν τιμῶν ἐν Ἑλλάδι δηλ. τῶν τιμῶν τοῦ Ἐμπορίου καὶ τῆς Βιομηχανίας. Δεύτερον, ἡ Γενικὴ Συνομοσπονδία ζητεῖ, ὅπως οἱ μισθοὶ καὶ τὰ ἡμερομίσθια προσαρμόζονται αὐτομάτως πρὸς οἰανδήποτε αὐξησιν τοῦ κόστους τῆς ζωῆς. Τονίζει ὅτι εἶναι ἀπαραδέκτον νὰ ἀφίνη τὸ Κράτος τὰς τιμὰς νὰ αὐξάνουν, ἀλλὰ νὰ ἀξιοῖ ὅπως οἱ μισθοὶ καὶ τὰ ἡμερομίσθια παραμένουν εἰς τὰ αὐτὰ ἐπίπεδα. Ἐπίσης τονίζει ὅτι ἡ ἐργατικὴ τάξις δὲν εἶναι διατεθειμένη νὰ φέρῃ αὐτὴ μόνη τὸ βᾶρος τῶν θυσιῶν αἱ ὁποῖαι ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν διατήρησιν νομισματικῆς καὶ οἰκονομικῆς σταθερότητος.

Ἄς ἐξετάσωμεν ποῖαι θὰ ἦσαν αἱ συνέπειαι τῆς ἀποδοχῆς τῶν ὡς ἄνω αἰτημάτων καὶ ἂν αἱ συνέπειαι αὗται θὰ ἦσαν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἐργατοῦπαλληλικῆς τάξεως.

Τὸ πρῶτον αἶτημα στηρίζεται προφανῶς ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως, ὅτι οἱ ἐργοδότες δὲν θὰ ἐπιρρίψουν τὰς αἰτουμένας αὐξήσεις ἐπὶ τῆς καταναλώσεως διὰ τῆς ἀντιστοίχου ὑψώσεως τῶν τιμῶν των, διότι ἄλλως θὰ ἦτο τελείως ματαίᾳ ἡ προσπάθεια ἀναπροσαρμογῆς τῶν ἡμερομισθίων καὶ μισθῶν. Ἡ ἄποψις ὅτι μία γενικὴ αὐξήσις τῶν χρηματικῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων εἶναι δυνατὴ ἄνευ ἀντιστοίχου αὐξήσεως τῶν τιμῶν στηρίζεται εἰς τὰ κάτωθι ἐπιχειρήματα:

Λέγεται ὅτι ἡ αὐξήσις τῶν χρηματικῶν μισθῶν δὲν προκαλεῖ αὐξησιν τῆς συνολικῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως, ἀλλ' ἀπλῶς μετάρθεσιν τῆς ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν ἐπιχειρηματιῶν εἰς τὴν τάξιν τῶν μισθωτῶν, δοθέντος δὲ ὅτι τὰ προϊόντα ἐπιβαρύνονται ἤδη μὲ τὰς ἀνωτάτας δυνατὰς τιμὰς, οἱ ἐπιχειρηματίαι δὲν δύνανται νὰ ἐπιρρίψουν τὴν αὐξησιν τῶν μισθῶν ἐπὶ τῆς καταναλώσεως χωρὶς νὰ προκαλέσουν περιορισμὸν τῆς ζητήσεως καὶ μείωσιν τῶν κερδῶν των. Ἐπίσης λέγεται ὅτι οἰαδήποτε αὐξήσις τῆς ζητήσεως ἠθελε προκύψει θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀντιμετωπισθῇ, καθ' ὅσον θὰ προεκάλεῖ αὐξησιν τῆς παραγωγῆς καὶ προσφορᾶς ἀγαθῶν, ἡ ὁποῖα σήμερον δὲν πραγματοποιεῖται λόγῳ τῆς περιορισμένης ζητήσεως τῶν ἀνεπαρκῶς ἀμειβομένων μισθωτῶν.

Ποῖα ὁμῶς εἶναι ἡ πραγματικότητα;

Οἱ ἐπιχειρηματίαι ἐπιμένουν εἰς τὴν πραγματοποίησιν ὑψηλῶν κερδῶν καὶ λόγῳ τῶν ὑφισταμένων μονοπωλιακῶν καταστάσεων καὶ γενικῶς τῆς μεγάλης οἰκονομικῆς των ἰσχύος εἶναι εἰς θέσιν νὰ τὰ πραγματοποιῶν. Κατὰ τί μεταβάλλονται τὰ πράγματα ὅταν τὸ Κράτος ἐπιβάλλει γενικὰς αὐξήσεις ἡμερομισθίων καὶ διατὶ θὰ δεχθοῦν οἱ ἐπιχειρηματίαι νὰ δώσουν τὰς αὐξήσεις ταύτας εἰς βᾶρος τῶν κερδῶν των, ἐνῶ δύνανται εὐχερέστατα νὰ τὰς ἐπιρρίψουν ἐπὶ τῆς καταναλώσεως; Τὸ ἐπιχείρημα ὅτι δὲν συμφέρει εἰς αὐτοὺς νὰ αὐξήσουν τὰς τιμὰς, διότι δὲν ἔχει αὐξήσει ἡ συνολικὴ ἀγοραστικὴ δύναμις θεωρεῖ ὡς δεδομένον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον χρή-

ζει άποδείξεως, ότι δηλαδή ή αύξησις τών ήμερομισθίων θά γίνη εις βάρος τών κερδών.

Όμοίως τó έπιχείρημα ότι ή αύξησις τής συνολικής ζήτησεως θά προκαλέση αύξησιν τής παραγωγής προϋποθέτει ότι δέν θά αύξηθούν αί τιμαί. Αν αύξηθούν αί τιμαί ή πραγματική συνολική ζήτησις παραμένει ή αύτή ή και μειούται, όταν, όπως συμβαίνει συνήθως εις έποχάς πληθωρισμοϋ, οί έπιχειρηματίαί έπωφελοϋνται τής αύξήσεως τών ήμερομισθίων διά νά αύξήσουν έτι περαιτέρω τά κέρδη των. Τέλος γνωρίζομεν ότι εις περιόδους αύξήσεως τών τιμών εκ πληθωρικών λόγων δέν αύξάνει, αλλά μειούται ή προσφορά διότι αναμένεται περαιτέρω αύξησις τών τιμών.

Αν πράγματι ήτο δυνατόν μέ γενικάς αύξήσεις τών χρηματικών ήμερομισθίων έπιβαλλομένας παρά τοϋ Κράτους εις τās έπιχειρήσεις νά βελτιώσωμεν τήν θέσιν τών εργαζομένων δέν θά ύφίστατο οικονομικόν πρόβλημα εις τόν κόσμον και ή εργατική τάξις δέν θά είχεν αναγκασθῆ νά κατέλθη εις σκληρούς άγώνας επί όλοκλήρους δεκαετηρίδας διά νά κατορθώση νά πραγματοποιήση τās έπιδιώξεις της.

Είναι φυσικόν ό μισθωτός, ό όποίος βλέπει πόσον όλίγα πράγματα άγοράζει ό μισθός του, νά έλπίζει ότι μία αύξησις τοϋ μισθοϋ του θά τοϋ έπιτρέψη νά ίκανοποιήση καλύτερον τās ανάγκας του. Είμαι έπίσης φυσικόν νά μή βλέπη καθαρά τήν σχέσιν ή όποία ύπάρχει μεταξύ τών ιδικών του άποδοχών και τοϋ ισχύοντος έπιπέδου τιμών. Εις ήμάς άπόκειται νά τόν διαφωτίσωμεν και νά έξηγήσωμεν διατι γενικάί αύξήσεις τών ήμερομισθίων και τών μισθών δέν λύουν τó πρόβλημά του. Ότι τοιαύται γενικάί αύξήσεις δέν έξυπηρετοϋν τά συμφέροντα τής εργατικής τάξεως άποδεικνύεται πλήρως από τήν πείραν τόσον τής ήμετέρας χώρας, αλλά και άλλων χωρών και δέν άποτελεί θεωρίαν, όπως πιστεύουν πολλοί, άκόμη έλιγώτερον κεκαλυμμένην προσπάθειαν διατηρήσεως τών μισθών εις χαμηλά έπίπεδα πρós όφελος τής κεφαλαιοκρατικής τάξεως, όπως διατείνονται τινες έμφανιζόμενοι ως ύπερασπισταί τών συμφερόντων τών εργατικών τάξεων.

Έάν έξετάσωμεν τί συμβαίνει εις τās άλλας χώρας θά παρατηρήσωμεν ότι, εκεί όπου έπεδιώχθη ή ίκανοποίηση τών αίτημάτων τών εργατών άπλώς διά τής χορηγήσεως εις αυτούς γενικών χρηματικών αύξήσεων, ουδεμία ουσιαστική βελτίωσις τής θέσεώς των έπετεύχθη, ένώ εις τās χώρας όπου οί χρηματικοί μισθοί διετηρήθησαν σταθεροί και ή κατοχύρωσις τής θέσεως τών μισθωτών έπεδιώχθη δι' άλλων μέσων, κατωρθώθη νά ύψωθῆ σημαντικώς τó βιοτικόν έπίπεδον τών εργαζομένων. Τέλος δέν είναι τυχαίον τó γεγονός ότι εις όλας τās μή κομμουνιστικάς χώρας ή κομμουνιστική ήγεσία ύπεστήριξε τās χρηματικάς αύξήσεις τών μισθών, έπολέμησε δέ μετά λύσσης πάντα τά λοιπά μέτρα βελτιώσεως τής θέσεως τών εργαζομένων. Τοϋτο όφείλεται εις τó ότι σκοπός τοϋ κομμουνι-

σμοῦ δὲν εἶναι ἡ βελτίωσις τῆς θέσεως τοῦ ἐργάτου ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς ἀστικῆς οἰκονομίας, ἀλλ' ἡ ἐξαθλιώσις αὐτοῦ, ἣτις θὰ τὸν μεταβάλῃ εἰς κομμουνιστὴν, εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι ἡ κομμουνιστικὴ ἡγεσία θεωρεῖ τὸν πληθωρισμὸν ὡς τὸ ἀποτελεσματικώτερον μέσον ἐξαθλιώσεως τῶν μαζῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ δεύτερον αἴτημα τῆς Γενικῆς Συνομοσπονδίας Ἑργατῶν περὶ αὐτομάτου προσαρμογῆς τῶν ἡμερομισθίων πρὸς τὸ κόστος τῆς ζωῆς, παρατηρῶ τὰ ἑξῆς :

Ἡ Συνομοσπονδία τονίζει ὅτι ἀποβλέπει οὐχὶ εἰς τὴν συνεχῆ αὔξησιν τῶν μισθῶν, ἀλλὰ εἰς τὴν σταθερότητα αὐτῶν διὰ τῆς συγκρατήσεως τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν, τονίζει ὅμως ὅτι ἡ ἐξασφάλισις τῆς σταθερότητος τῶν τιμῶν ἀπαιτεῖ τὴν ὑπαρξιν ἰσχυροῦ καὶ ἀποφασιστικοῦ Κράτους «ποῦ δὲν θὰ προσδιορίζῃ τὴν πολιτικὴν του ἀπὸ τὰ συμφέροντα τῶν ὀλίγων καὶ ἰσχυρῶν, ἀλλ' ἀντιθέτως ἀπὸ τὰ συμφέροντα τοῦ ἐργαζομένου καὶ ἀγωνιζομένου λαοῦ». Ἐν συνεχείᾳ ἐκφράζει ἀπογοήτευσιν διὰ τὴν μέχρι τοῦδε ἀνικανότητα τοῦ Κράτους νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν σταθερότητα τῶν τιμῶν καὶ καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ αὐτόματος προσαρμογὴ τῶν μισθῶν πρὸς τὸ κόστος τῆς ζωῆς εἶναι τὸ μόνον μέσον διὰ τοῦ ὁποίου ἡ ἐργατικὴ τάξις δύναται νὰ ἀμυνθῇ κατὰ τῆς ἐπιδεινώσεως τῆς θέσεώς της, τὴν ὁποίαν προκαλοῦν αἱ συνεχεῖς αὐξήσεις τῶν τιμῶν.

Πιστεύω καὶ ἐγὼ ὅτι ἀποτελεῖ βασικὸν καθῆκον τοῦ Κράτους νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν σταθερότητα τοῦ νομίσματος καὶ τῶν τιμῶν καὶ ὅτι τοῦτο εἶναι πάντοτε δυνατὸν ἂν ὑπάρχῃ θέλησις καὶ ἀποφασιστικότης. Συμφωνῶ ἐπίσης ὅτι δὲν εἶναι ὀρθὸν τὸ Κράτος καὶ ἡ Κοινωνία νὰ ἐπιτρέπουν συνεχεῖς αὐξήσεις τιμῶν, ἀλλὰ ταῦτοχρόνως νὰ ἐπιμένουν εἰς τὴν καθήλωσιν τῶν ἡμερομισθίων εἰς τὰ ἀρχικὰ τῶν ἐπίπεδα μετὰ τὴν δικαιολογίαν ὅτι αὔξεις τῶν ἡμερομισθίων θὰ προκαλέσῃ νέαν αὔξησιν τῶν τιμῶν. Δὲν πιστεύω ὅμως ὅτι ἡ αὐτόματος προσαρμογὴ τῶν ἡμερομισθίων πρὸς τὸ κόστος τῆς ζωῆς ἀποτελεῖ λύσιν πράγματι ἐξυπηρετοῦσαν τὴν ἐργατικὴν τάξιν. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐφαρμογῆς τοιοῦτου μέτρου θὰ εἶναι νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν Χώραν εἰς τὸν ἔντονον πληθωρισμὸν καὶ νὰ ἐξαθλιώσῃ ἔτι μᾶλλον τὰς λαϊκὰς τάξεις. Ὅχι μόνον κάθε προσαρμογὴ τῶν μισθῶν πρὸς τὰς τιμὰς θὰ προκαλῇ νέαν αὔξησιν τῶν τιμῶν, ἀλλ' ἡ γνῶσις ὅτι τοῦτο θὰ συμβῇ θὰ μεταβάλῃ πάλιν τὴν ὅλην οἰκονομίαν εἰς μίαν μεγάλην κερδοσκοπικὴν ἐπιχείρησιν, θὰ ὀδηγήσῃ εἰς ἀποκρύψεις προϊόντων καὶ τέλος θὰ προκαλέσῃ τὴν κατάρρευσιν τοῦ νομίσματος. Τὸ σύστημα αὐτὸ ἐφηρμόσθη κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον τῆς κατοχῆς καὶ ὑποθέτω ὅτι οὐδεὶς θὰ εἶναι διατεθειμένος νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι ἐβελτίωσε τὴν θέσιν τῶν ἐργατικῶν τάξεων.

Πιστεύω ἀκραδάντως καὶ εἰλικρινῶς, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλο μέσον πρὸς προστασίαν τῶν ἐργαζομένων ἀπὸ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς σταθερότητος τῶν τιμῶν καὶ τοῦ νομίσματος. Ἀντιλαμβάνομαι πλήρως τὸν σκεπτικισμὸν

μέ τον όποϊον οί έργαζόμενοι ύποδέχονται σήμερον διαβεβαιώσεις περι διατηρήσεως σταθεροϋ έπιπέδου τιμών. Νομίζω όμως ότι αν θέλουν πράγματι να έξασφαλισθοϋν κατά τής αύξήσεως τών τιμών πρέπει να συγκεντρώσουν τās προσπάθειās των και να κατευθύνουν τούς άγώνάς των προς τήν παρά τοϋ Κράτους υϊοθέτησιν οϊκονομικής πολιτικής, ή όποία δέν έπιτρέπει τοιαύτας αύξήσεις τιμών. Η λύσις τής αυτόμάτου προσαρμογής είναι βεβαίως εύκολωτέρα, αλλά δέν είναι πραγματική λύσις.

Κατά μίαν γνώμην, ή προσήλωσις εις τήν έξασφάλισιν νομισματικής σταθερότητος άποτελει στενήν άντιπληθωρικήν άντίληψιν, ή όποία περιορίζει τήν άγοραστικήν δύναμιν τοϋ κοινοϋ και έμποδίζει τήν αύξησιν τής παραγωγής. Κατά τήν γνώμην ταύτην, ή αύξησις τών τιμών, έφ' όσον συνοδεύεται μέ αύξησιν τής παραγωγής, δέν είναι έπιβλαβής διά τήν οϊκονομίαν και δέν έπηρεάζει δυσμενώς τήν θέσιν τοϋ μισθωτοϋ, έφ' όσον και οϋτος κατορθώνει να προσαρμόζη τὸ εισόδημά του προς τήν αύξησιν τών τιμών. Η έκδοχή αϋτη άγνοεί δύο τινά : Πρώτον, ότι οί μισθωτοί πάντοτε ήττῶνται άπό τούς οϊκονομικώς ισχυρούς εις ένα τοιοϋτον συναγωνισμόν προς προσαρμογήν τών εισοδημάτων των, διότι οί μισθωτοί διαθέτουν μόνον τήν έργασίαν των, τήν όποίαν δέν δύνανται οϋτε ν' άποκρύψουν, οϋτε να μετατρέψουν εις χρυσόν. Δεύτερον, ότι ή συνεχής αύξησις τών τιμών όχι μόνον καθιστᾷ άδύνατον τήν αύξησιν τής παραγωγής αλλά και προάγει τὸν παρασιτισμόν, τήν κερδοσκοπίαν και τās μη παραγωγικās έπιχειρήσεις, έπιτείνει τήν κοινωνικήν άνισότητα και κατευθύνει τήν παραγωγικήν προσπάθειαν προς τήν ίκανοποίησιν τών άναγκών τών νεοπλούτων τούς όποίους δημιουργεί. "Οτι ή αύξησις τών τιμών πάντοτε ζημιοϊ τούς μισθωτούς, όσονδήποτε καλῶς ώργανωμένοι και αν είναι οϋτοι, άποδεικνύει και τὸ πρόσφατον παράδειγμα τών Ηνωμένων Πολιτειών. Κατά τὸν Αμερικανόν Υπουργόν τής Έργασίας ή μετά τὰ γεγονότα τής Κορέας έπελθοϋσα αύξησις τών τιμών εις τās Ηνωμένας Πολιτείας ειχεν ως άποτέλεσμα να μειώση τὰ πραγματικά εισοδήματα τών 45 ο)ο τών Αμερικανών μισθωτῶν και τοϋτο εις περίοδον, καθ' ήν τὸ έθνικόν εισόδημα ηϋξήθη κατά 10 ο)ο και ή στρατιωτική προσπάθεια άπερρόφησεν ολιγώτερον τοϋ 10 ο)ο τοϋ έθνικοϋ εισοδήματος.

Τὸ συμπέρασμα μου είναι ότι ή σταθερότης τών τιμών και τοϋ νομισματος είναι ή μόνη πραγματική έξασφάλισις τών έργαζομένων και ότι όσοι ισχυρίζονται τὸ αντίθετον δέν συμβουλεύουν όρθῶς τήν έργατικήν τάξιν.

Πιστεύω ότι εάν θέλωμεν, δυνάμεθα να έξασφαλίσωμεν νομισματικήν σταθερότητα εν τῇ Χώρα και να διασκεδάσωμεν οϋτω τούς φόβους τών μισθωτῶν περι μελλοντικῆς αύξήσεως τών τιμών. Είναι όμως φανερόν ότι άπλῶς σταθεροποιούντες τὸ σημερινόν έπίπεδον τιμών δέν ίκανοποιουΰμεν τὸ αίτημα τών λσϊκῶν τάξεων περι συμμετοχῆς των εις

τὴν ἐπελθοῦσαν αὐξήσιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, οὐδὲ λύομεν τὸ πρόβλημα τῆς ἀνωμάλου διαμορφώσεως τῶν τιμῶν, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀνωμαλίας τῆς Χώρας.

Κατὰ τὴν γνώμην μου ἡ βελτίωσις τῆς θέσεως τῶν μισθωτῶν εἶναι δυνατή, ἂν ἀποβλέψωμεν οὐχὶ εἰς τὰς εὐκόλους λύσεις τῶν χρηματικῶν αὐξήσεων, ἀλλὰ εἰς τὴν ριζικὴν ἀντιμετώπισιν καὶ μεταβολὴν τῶν καταστάσεων ἐκείνων εἰς τὰς ὁποίας ὀφείλεται ἡ σημερινὴ δυσμενὴς θέσις τῶν μισθωτῶν.

Πιστεύω ὅτι ἡ προσπάθεια θὰ ἔδει νὰ γίνῃ πρὸς τὰς κάτωθι τέσσαρας κατευθύνσεις :

Πρῶτον, πρέπει νὰ ἐπιδιώξωμεν διὰ παντὸς τρόπου νὰ αὐξήσωμεν τὸν συναγωνισμὸν μεταξὺ τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ νὰ ἀναγκάσωμεν αὐτὰς νὰ δεχθοῦν νὰ ἀρκεσθοῦν εἰς λογικώτερα κέρδη. Τὸ Κράτος διαθέτει σήμερον δύο ἰσχυρότατα μέσα διὰ τῶν ὁποίων δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν κατάστασιν : τὰς πιστώσεις καὶ τὰς ἀδείας εἰσαγωγῆς. Ἡ μέχρι σήμερον ἀσκηθεῖσα πολιτικὴ ἡνόησε συστηματικῶς τοὺς μεγάλους καὶ οἰκονομικῶς ἰσχυροὺς ἐπιχειρηματίας καὶ οὕτως ἡξήσῃ τὴν δυνάμιν των. Ἀπαιτεῖται ριζικὴ μεταβολὴ τῆς πολιτικῆς ταύτης καὶ προσπάθεια ἐνισχύσεως τῆς μικρᾶς ἐπιχειρήσεως. Εἰδικώτερον θὰ ἔδει νὰ καθιερωθῇ ἡ ἀρχὴ τῆς συστηματικῆς ἐνισχύσεως τῶν ἐπαρχιακῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἰδιαιτέρως τῶν βιομηχανιῶν καὶ τοῦ Ἐμπορίου τῆς Βορείου Ἑλλάδος. Αἱ ὠφέλεια ἐξ ἑνὸς τοιούτου μέτρου θὰ ἦσαν πολλαπλαῖ: (α) οἱ ἐπιχειρηματία τῶν ἐπαρχιῶν εὐρίσκονται πλησιέστερον πρὸς τὸν μοχθοῦντα λαόν, ἀντιλαμβάνονται καλλίτερον τὰς ἀνάγκας του καὶ θὰ εἶναι προθυμότεροι νὰ συνεργασθοῦν εἰς μίαν προσπάθειαν ὑποβιβασμοῦ τῶν τιμῶν ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἐπιχειρηματίας τῆς πρωτεύουσας, (β) αἱ ἐπιχειρήσεις των εἶναι μικρότεραι καὶ ἐπομένως εἶναι εὐκολώτερον νὰ δημιουργηθῇ συναγωνισμὸς μεταξὺ των, (γ) διαθέτουν εἰς πολὺ μικρότερον βαθμὸν ἢ οἱ ἐπιχειρηματία τοῦ κέντρου τὰς πολιτικὰς καὶ ἄλλας ἐπιρροάς, αἱ ὁποῖαι συμβάλλουν εἰς τὴν δημιουργίαν μονοπωλιακῶν καταστάσεων, (δ) δὲν ἔχουν μεγάλα κεφάλαια εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ ἐπομένως ἐνδιαφέρονται ἀμεσώτερον διὰ τὴν τύχην τῆς Χώρας.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἡ διὰ παντὸς δυνατοῦ μέσου ἐνίσχυσις τῶν ἐπαρχιακῶν ἐπιχειρήσεων θὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἐξύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου ζωῆς εἰς τὴν ἐπαρχίαν καὶ τὴν ἀποσυμφόρησιν τοῦ κέντρου, ὅπερ πρέπει νὰ εἶναι ἐκ τῶν κυριωτέρων ἐπιδιώξεων τῆς πολιτικῆς μας.

Ἡ ἀνωτέρω εὐνοια πρὸς τὰς ἐπαρχιακὰς ἐπιχειρήσεις προϋποθέτει ἀπαραιτήτως ὑποβιβασμὸν τῶν σημερινῶν ὑψηλῶν τιμῶν. Παροχαὶ εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις ταύτας ἄνευ τοῦ ἀνταλλάγματος τῶν χαμηλοτέρων τιμῶν ὄχι μόνον δὲν δικαιολογοῦνται ἀλλὰ θὰ ὀδηγήσουν ἀπλῶς εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προνομιακῶν ἐπιχειρήσεων ἐν τῇ Χώρα καὶ τὴν

ἐπέκτασιν τοῦ παρασιτισμοῦ. Ἐν οὐδεμίᾳ ἐπίσης περιπτώσει ἐπιτρέπεται νὰ ἐπιδιώξωμεν τὸν ὑποβιβασμὸν τῶν τιμῶν διὰ τῆς χορηγήσεως φορολογικῶν ἢ ἄλλων τοιαύτης φύσεως προνομίων εἰς τὰς ἐπαρχιακὰς ἐπιχειρήσεις, καθ' ὅσον τοιοῦτος ὑποβιβασμὸς τῶν τιμῶν, γινόμενος εἰς βᾶρος τῶν ἐσόδων τοῦ Κράτους, εἶναι εἰκονικὸς καὶ δὲν ἐπιτυγχάνει τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν ἤτοι τὴν μείωσιν τῶν κερδῶν.

Δὲν εἶμαι ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι πιστεύουν, ὅτι ἡ μεγάλη ἐπιχείρησις καθ' ἑαυτὴν ἀποτελεῖ κίνδυνον καὶ πρέπει νὰ καταδιώκεται εἰς ὄφελος τῆς μικρᾶς ἐπιχειρήσεως. Νομίζω ὅτι ἡ μεγάλη ἐπιχείρησις, μὲ τὰς δυνατότητας καλλιτέρας καὶ οἰκονομικωτέρας ὀργανώσεως τῆς παραγωγῆς, τὰς ὁποίας προσφέρει, δύναται νὰ καταστή σπουδαῖος παράγων προόδου εἰς τὴν οἰκονομίαν μιᾶς χώρας. Τοῦτο συμβαίνει κατὰ γενικὸν κανόνα εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας. Αἱ πλείσται τῶν μεγάλων Ἀμερικανικῶν ἐπιχειρήσεων ἔχουν κατορθώσει, χάρις εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν των ἀπόδοσιν καὶ τὰς συνεχεῖς τεχνικὰς προόδους, νὰ μειώσουν εἰς τὸ ἐλάχιστον τὸ κόστος τῆς παραγωγῆς κατὰ μονάδα προϊόντος, ἀρκοῦνται εἰς μικρὸν κατὰ μονάδα κέρδος καὶ ἀποβλέπουν εἰς τὴν ὅσον τὸ δυνατόν εὐρυτέραν κατανάλωσιν τῶν προϊόντων των, καταβάλλουν ὑψηλὰ ἡμερομίσθια καὶ εὐρίσκονται εἰς ἀρίστους καὶ στενωτάτας σχέσεις μὲ τὸ προσωπικὸν των, δέχονται δὲ ἀγογγύστως νὰ τοὺς ἀφαιρῇ τὸ Κράτος πλεόν τῶν 50 ο)ο τῶν κερδῶν των διὰ τῆς φορολογίας. Κατὰ τὴν γνώμην μου εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἡ μεγάλη ἐπιχείρησις ὑπῆρξεν εἰς τῶν κυρίων παραγόντων τῆς πρωτοφανοῦς εὐημερίας τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν. Νομίζω ὅμως ὅτι, ὅταν ἡ μεγάλη ἐπιχείρησις πολιτεύεται κατὰ τὸν ἐντελῶς ἀντίθετον τρόπον, ἡ ἐνίσχυσις της ὄχι μόνον δὲν ἐξυπηρετεῖ τὸ σύνολον, ἀλλ' ἀποτελεῖ κίνδυνον διὰ τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν σταθερότητα μιᾶς χώρας. Εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν δυνάμεθα νὰ βασισθῶμεν εἰς τὴν κοινωνικὴν συνείδησιν καὶ τὴν πεφωτισμένην ἀντίληψιν τοῦ μεγάλου ἐπιχειρηματίου περὶ τοῦ πραγματικοῦ του συμφέροντος καὶ ἔχομεν συνεπῶς καθῆκον νὰ εὐνοήσωμεν συστηματικῶς τὴν μικρὰν ἐπιχείρησιν καὶ νὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν δημιουργίαν συναγωνισμοῦ μεταξὺ τῶν ἐπιχειρήσεων καταλύοντες οὕτω τὰ βλαπτικὰ διὰ τὴν χώραν ἰδιωτικὰ μονοπώλια.

Δ ε ὑ τ ε ρ ο ν, τὸ Κράτος πρέπει νὰ ἐπέμβῃ ἀμέσως καὶ ἀποφασιστικῶς πρὸς μείωσιν τῶν ἐξαιρετικῶς ὑψηλῶν κερδῶν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας διὰ τῆς ἀσκήσεως ἀποτελεσματικοῦ ἐλέγχου ἐπὶ τῶν τιμῶν καὶ τῶν κερδῶν. Μέχρι πρό τινος ἐπιστεύετο, ὅτι αἱ ὑψηλαὶ τιμαὶ καὶ τὰ μεγάλα κέρδη ὠφείλοντο εἰς τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς προσφορᾶς καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ καταπολεμηθοῦν διὰ κρατικῆς ἐπεμβάσεως. Τὸ γεγονός ὅτι παρὰ τὴν αὐξησιν τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν εἰσαγωγῶν, αἱ ὑψηλαὶ τιμαὶ καὶ τὰ μεγάλα κέρδη ὄχι μόνον δὲν ἐμειώθησαν ἀλλὰ τείνουν συνεχῶς πρὸς αὐξησιν, ἔπεισε πολλοὺς, οἵτινες ἀπέκρουον τὴν κρατικὴν παρέμβασιν,

ὅτι ἄνευ αὐτῆς εἶναι ἀδύνατος ἡ ἐξασφάλισις νομισματικῆς σταθερότητος.

Δειλαί ἀπόπειραι παρεμβάσεως τοῦ Κράτους διὰ τῆς ἀσκήσεως ἐλέγχου ἐπὶ τῶν τιμῶν ὠρισμένων ἐγχωρίων καὶ εἰσαγομένων προϊόντων εἶχον γίνεαι κυρίως ἀπὸ τοῦ 1948. Ὁ εἰσαχθεὶς ἔκτοτε ἔλεγχος συνίσταται κυρίως εἰς τὴν κοστολόγησιν παρ' εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς περιορισμένου ἀριθμοῦ προϊόντων, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἰδιαιτέραν σημασίαν διὰ τὴν κατανάλωσιν καὶ τὴν ἐν γένει οἰκονομίαν τῆς Χώρας. Τὸ σύστημα τοῦτο ἔλαβε τὴν τύχην τὴν ὁποῖαν συνήθως ἐλάμβανε μέχρι τοῦδε κάθε ἀπόπειρα τοῦ Κράτους νὰ περιορίσῃ τὰ ὑπέρογκα κέρδη τῶν βιομηχάνων καὶ ἐμπόρων καὶ τὴν συνεχῆ ὑψωσιν τῶν τιμῶν. Ἡ ἀσκουμένη παρ' ἰσχυρῶν ἐνδιαφερομένων πίεσις, αἱ παρεμβάσεις τῆς πολιτικῆς καὶ ἡ μέθοδος τῆς ἀποφυγῆς τῶν συνεπειῶν τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου διὰ παρελκύσεως ἢ ὀριστικῆς ταφῆς τῶν ὑποθέσεων, παραλύουν τὰς προσπάθειάς τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ὅταν ἀκόμη αὕτη ἔχει τὴν τύχην νὰ καθοδηγηῖται παρὰ παλαιῶν δεδοκιμασμένων καὶ εὐσυνειδήτων ὀργάνων τοῦ Κράτους.

Ἀφ' ἑτέρου καὶ ὁ πρόσφατος νόμος 1879 τῆς 28 Ἰουλίου 1951 «περὶ ἐλέγχου τιμῶν καὶ ὀργανώσεως καὶ ἐπεκτάσεως τοῦ δελτίου διανομῶν», ψηφισθεὶς κατόπιν ἐπιμόνου ἀξιώσεως τῶν Ἀμερικανῶν περὶ ἐπιβολῆς πραγματικοῦ ἐλέγχου ἐπὶ τῶν τιμῶν, δὲν φαίνεται ὅτι θὰ συμβάλῃ καθόλου εἰς τὸν ἀποτελεσματικὸν ἔλεγχον τῶν τιμῶν καὶ τὸν περιορισμὸν τῶν ὑπερόγκων τιμῶν τῶν ἐγχωρίων καὶ εἰσαγομένων βιομηχανικῶν προϊόντων, δι' ὧν βαρύνεται σήμερον ἡ κατανάλωσις.

Διὰ νὰ πεισθῇ τις περὶ τούτου ἀρκεῖ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰ ἑξῆς :

Τὸ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω νόμου ἰδρυθὲν Κυβερνητικὸν Συμβούλιον Τιμῶν, διὰ τῆς ἀπὸ 15 Νοεμβρίου 1951 πράξεώς του, ἀπεφάσισε τὸν καθορισμὸν ἀνωτάτης τιμῆς πωλήσεως διὰ 41 ἀγαθὰ, παροχὰς καὶ ὑπηρεσίας «βασικῆς σημασίας διὰ τὴν διαβίωσιν τῶν χαμηλοῦ εἰσοδήματος ὁμάδων τοῦ πληθυσμοῦ» κατὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τὸν ὁποῖον δίδει τὸ Συμβούλιον. Τὸ Συμβούλιον ἐξουσιοδότησε συγχρόνως τὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ νόμου συσταθεῖσαν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν Τιμῶν, ὅπως καθορίσῃ τὴν ἀνωτάτην τιμὴν πωλήσεως τῶν εἰδῶν τούτων. Σημειωτέον ὅτι τὰ ἐν λόγῳ 41 ἀγαθὰ ἀποτελοῦνται ἐξ ὀλοκλήρου ἐξ εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης, ἥτοι τροφίμων, καυσίμων, εἰδῶν ἱματισμοῦ τῶν λαϊκῶν τάξεων, βιομηχανικῶν εἰδῶν ἀναγκαίων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐξέδωκε τὴν ἀπόφασίν της τὴν 28 Δεκεμβρίου 1951 (ἐδημοσιεύθη εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς 29) δι' ἧς γνωματεύει, ὅπως διὰ τὰ εἶδη ταῦτα καθορισθῇ ἀνώτατον ὄριον τιμῶν «αἰ σ ἡ μ ε ρ ο ν ἰ σ χ ὺ ο υ σ α ἰ τ ἱ μ α ἰ». Φαίνεται ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ ἐνόμισεν ὅτι ἐκπληροῖ πλήρως τὴν ἀποστολὴν της, ὅπως προστατεύσῃ «τὰς χαμηλοῦ εἰσοδήματος ὁμάδας τοῦ πληθυσμοῦ», ἐὰν περιβάλλῃ διὰ τῆς πανηγυρικῆς ἐγκρίσεώς της τὰς τιμὰς τὰς ὁποίας πραγματοποιοῦν σήμερον τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία

ἐκ τῶν ὁποίων αἱ πλείους, ὡς ἀναγνωρίζεται παρὰ πάντων, εἶναι ὑπέρογκοι καὶ ἀπαγορευτικαὶ διὰ τὴν μεγάλην μᾶζαν τῶν καταναλωτῶν καὶ ἐξασφαλίζουν εἰς τοὺς ἐπιχειρηματίας ὑπέρογκα ἐπίσης κέρδη.

Ἐλαφρυντικὸν διὰ τὴν Ἐπιτροπὴν, ἀλλὰ λυπηρὸν διὰ τὴν κατάστασιν, εἶναι ὅτι αὕτη δὲν ἔλαβε ποσῶς ὑπὸ σοβαρὰν ἔποψιν τὸ ἔργον τῆς, ἀλλ' ἠθέλησεν ἀπλῶς νὰ πληρώσῃ ἓνα τύπον ἀπαιτούμενον διὰ τὴν ἐφαρμογὴν συμφωνίας εἰς ἣν εἶχε προέλθει τὸ Κράτος. Ἐν τῷ μεταξύ οἱ ἐνδιαφερόμενοι θὰ ἐξακολουθήσουν ἀνενόχλητοι τὴν μέχρι τοῦδε τακτικὴν τῶν ὀχυρούμενοι ὀπισθεν τῆς γνωματεύσεως τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔχει τὴν πρόθεσιν νὰ ἀντιμετώπιση σοβαρῶς τὴν κατάστασιν καὶ νὰ λάβῃ τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα πρὸς ἐξυγίανσιν τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας. Διὰ τοῦτο προτείνω, ὅπως ἡ Κυβέρνησις ἀπορρίψῃ τὴν γνωμάτευσιν τῆς Ἐπιτροπῆς, τροποποιήσῃ τὸν ὡς ἄνω νόμον 1879 καὶ ὀργανώσῃ πραγματικὸν σύστημα ἐλέγχου τιμῶν.

Διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ὁ ἔλεγχος εἶναι ἀπαραίτητον :

(α) Νὰ στρατολογηθοῦν ἄνδρες ὄχι μόνον ἱκανοὶ καὶ χρηστοὶ ἀλλὰ καὶ ἀμερόληπτοι καὶ ἀνεξάρτητοι πάσης πολιτικῆς ἢ ἄλλης ἐπιρροῆς. Ἄνδρες πιστεύοντες εἰς τὴν κοινωνικὴν σημασίαν τῆς ἀποστολῆς τῶν καὶ ἀποφασισμένοι νὰ ἐκτελέσουν τὸ καθήκον τῶν εἰς πᾶσαν περίστασιν καὶ ἀπέναντι οἰουδήποτε.

(β) Νὰ δημιουργηθῇ ἀρτία ὑπηρεσία ἐξακριβώσεως τοῦ κόστους παραγωγῆς τῶν ἐλεγχόμενων προϊόντων, διὰ τὴν ὁποίαν ἔχω τὴν γνώμην ὅτι ὑπάρχουν τὰ κατάλληλα ὄργανα, καὶ νὰ ἀφεθῇ ἀνεπηρέαστος νὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθήκον τῆς.

(γ) Νὰ ἐκλεγοῦν ἐκτελεστικὰ ὄργανα τοῦ ἐλέγχου, τὰ ὁποῖα οὔτε νὰ χαρίζονται εἰς τοὺς ἐπιχειρηματίας, οὔτε νὰ ταλαιπωροῦν αὐτοὺς ἀδικαιολογήτως.

(δ) Νὰ νομοθετηθοῦν αὐστηρότατοι καὶ ταχέως ἐπιβαλλόμενοι κυρώσεις κατὰ τῶν παραβατῶν, οὕτως ὥστε νὰ πεισθοῦν ἐπὶ τέλους οὔτοι, ὅτι οὔτε πολιτικαὶ ἐπεμβάσεις, οὔτε ἄλλου εἴδους ἐπιρροαὶ θὰ ἰσχύουν ἵνα ἀπαλλάξουν αὐτοὺς τῶν συνεπειῶν τῆς παραβάσεώς τῶν. Αἱ διατάξεις τοῦ πεπαλαιωμένου καὶ ἀργοκινήτου ἀγορανομικοῦ Κώδικος δὲν ἀρκοῦν πλέον.

(ε) Νὰ καταργηθῇ τὸ σύστημα τῆς χορηγήσεως προσωρινῆς ἀδείας πωλήσεως τοῦ ἐλεγχόμενου ἐμπορεύματος εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἐνδιαφερομένου ὀριζομένην τιμὴν, μετὰ τὴν ἐπιφύλαξιν ὅτι, ἐὰν κατόπιν ἐλέγχου ἡ τιμὴ αὕτη ἤθελεν ἀποδειχθῆ ὑπερβολικὴ, οὗτος θὰ ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλλῃ «εἰσφοράν» ἴσην πρὸς τὴν διαφορὰν. Τὸ σύστημα αὐτὸ ἀποτελεῖ πλήρη παραγνώρισιν τοῦ σκοποῦ τοῦ ἐλέγχου τιμῶν, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι νὰ δημιουργήσῃ ἔσοδα εἰς τὸ Κράτος, ἀλλὰ νὰ παρεμποδίσῃ τὴν ἀδικαιολόγητον ἐπιβάρυνσιν τοῦ καταναλωτοῦ καὶ τὴν διατάραξιν τῆς οἰκονομίας.

(στ) Νὰ συντονισθῆ ἡ πολιτικὴ τοῦ ἐλέγχου τιμῶν μὲ τὴν πολιτικὴν τῶν πιστώσεων καὶ τῶν ἀδειῶν εἰσαγωγῆς, οὕτως ὥστε ἐπιχειρηματῖαι παραβαίνοντες τοὺς περὶ ἐλέγχου νόμους καὶ τὰς ἀποφάσεις τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων, πλὴν τῶν ἄλλων κυρώσεων, νὰ μὴ δικαιοῦνται πιστώσεων ἢ δανείων οὐδὲ ἀδειῶν εἰσαγωγῆς. Ἀντιστρόφως νὰ καθιερωθῆ προτίμησις ὑπὲρ ἐπιχειρηματιῶν οἵτινες παράγουν ἢ εἰσάγουν εἶδη εὐρείας καταναλώσεως καὶ διαθέτουν αὐτὰ εἰς τὰς τιμὰς τοῦ ἐλέγχου. Ἐν ἀπὸ τὰ πλέον ἀπογοητευτικὰ θεάματα τῆς τελευταίας πενταετίας εἶναι ἡ ἀπροθυμία τοῦ Κράτους νὰ χρησιμοποίησῃ τὰ πολλαπλᾶ μέσα ἅτινα εἶχεν εἰς τὴν διάθεσίν του διὰ νὰ πειθαναγκάσῃ τοὺς ἐπιχειρηματῖας νὰ συμμορφωθοῦν πρὸς τὰς ἐπιταγὰς τῶν νόμων καὶ τὰ στοιχειώδη συμφέροντα τῆς κοινω- νίας καὶ ἡ ἐντελῶς ἐσφαλμένη ἐντύπωσις τὴν ὁποίαν ἔδωσεν ὅτι ἦτο ἀνί- σχυρον ἐνώπιον τῆς ἀσυδοσίας τῶν προσώπων τούτων.

Συμφωνῶ μὲ τὴν υἱοθετηθεῖσαν ἀρχὴν, ὅτι ὁ ἔλεγχος πρέπει νὰ περιο- ρισθῆ εἰς μικρὸν σχετικῶς ἀριθμὸν εἰδῶν εὐρείας καταναλώσεως, δοθέντος ὅτι δὲν διαθέτομεν ἐπαρκῆ μέσα καὶ ἐπομένως ἂν φιλοδοξήσωμεν νὰ ἐφαρ- μόσωμεν γενικὸν ἔλεγχον τιμῶν, ὅπως τοῦτο ἐγένετο εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας καὶ τὴν Μεγάλην Βρετανίαν, κινδυνεύομεν νὰ ἀποτύχωμεν. Πρέπει ὅμως ὁ περιορισμένος οὗτος ἔλεγχος νὰ ἐφαρμοσθῆ κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε νὰ μὴ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν μείωσιν τῆς παραγωγῆς τῶν ἐλεγκο- μένων εἰδῶν, καὶ αὐξήσῃ τῆς παραγωγῆς τῶν ἐλευθέρων εἰδῶν. Διὰ νὰ μὴ συμβῆ τοῦτο ἀπαιτεῖται πρῶτον ὁ ὡς ἄνω ἀναφερόμενος συντονισμὸς τῆς πολιτικῆς πιστώσεων καὶ ἀδειῶν εἰσαγωγῆς μὲ τὴν πολιτικὴν τοῦ ἐλέγχου καὶ δεύτερον ἡ ἀποφυγὴ κάθε ἐκδηλώσεως πληθωρισμοῦ.

Νομίζω ὅτι ἂν ἐφαρμόσωμεν ἀποτελεσματικῶς τὴν ὡς ἄνω πολιτικὴν δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν τὸν ὑποβιβασμὸν τῶν τιμῶν τῶν εἰδῶν τοῦ ἐμπο- ρίου καὶ τῆς βιομηχανίας κατὰ 20—25 ο). Τοῦτο θὰ αὐξήσῃ ἀντιστοίχως τὴν ἀγοραστικὴν δύναμιν τοῦ κοινοῦ καὶ θὰ ἀνακουφίσῃ αἰσθητῶς τὰς λαϊκὰς τάξεις.

Γνωρίζω τὰς ἀντιρρήσεις αἱ ὁποῖαι καὶ πάλιν θὰ διατυπωθοῦν. Θα λεχθῆ ὅτι ὁ ἔλεγχος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐφαρμοσθῆ ἀποτελεσματικῶς διότι δὲν διαθέτομεν τὰ κατάλληλα ὄργανα καὶ διότι ἡ σημερινὴ κατάστασις τῆς διοικήσεως εἶναι τοιαύτη, ὥστε εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ ἔλεγχος θὰ ἀποτύχη. Εἰς ταῦτα ἔχω νὰ παρατηρήσω ὅτι ἡ ἀναδιοργάνωσις τῆς διοικήσεως καὶ δημιουργία ἰκανῆς καὶ χρηστῆς κρατικῆς μηχανῆς ἀποτελοῦν προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Ἄν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν σημερινὴν διοίκησιν, ὡς ἔχει αὕτη διαμορφωθῆ κατό- πιν τῆς κατοχῆς καὶ τῶν μεταγενεστέρων κομματικῶν παρεμβάσεων καὶ πιέσεων, πρέπει νὰ ἀπελπισθῶμεν, ὅτι δυνάμεθα νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὸ οἰκονομικὸν καὶ κοινωνικὸν πρόβλημα τῆς χώρας καὶ πρέπει μοιρολατρι- κῶς ν' ἀφήσωμεν τὰ πράγματα εἰς τὴν τύχην των μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι

καί παρὰ τὴν ξένην βοήθειαν ἢ κατάστασις θὰ βαίνει ἐπιδεινούμενη καὶ ὅτι κάποτε ἢ πίεσις θὰ προκαλέσῃ ἔκρηξιν ἢ ὁποῖα θὰ παρασύρῃ τὰ πάντα. Ἐπίσης θὰ λεχθῆ ὅτι ὁ ἔλεγχος τιμῶν εἶναι σύστημα ξένον πρὸς τὴν νοστροπίαν τοῦ Ἑλληνοσ, ὅστις δὲν πειθαρχεῖ ὅταν πρόκειται νὰ θιγοῦν τὰ κέρδη του. Ἡ ἀπάντησις εἰς τοῦτο εἶναι ὅτι οὐδεὶς δέχεται εὐχαρίστως νὰ ἴδῃ τὰ κέρδη του περιοριζόμενα καὶ ὅτι ἂν εἰς ἄλλας χώρας οἱ ἐπιχειρηματῆαι πειθαρχοῦν, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν αὐστηρότητα τῶν κυρώσεων αἰτινες πλήττουσι πάντας, ἀδυνάτους καὶ ἰσχυροὺς καὶ ἰδίως τοὺς ἰσχυροὺς. Ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ὁ ἔλεγχος δὲν ἐπέτυχε μέχρι σήμερον ἐν Ἑλλάδι εἶναι αἱ κατὰ τῶν παραβατῶν κυρώσεις δὲν ὑπῆρξαν ποτὲ ἐπαρκῶς αὐστηραὶ καὶ ὅτι δὲν ἐφηρμόσθησαν μετὰ δικαιοσύνης καὶ ἰσότητος. Ἐάν ἀποφασίσωμεν σοβαρῶς νὰ ἐφαρμόσωμεν τὰς ἀναγκαίας κυρώσεις, ἀληθῶς θὰ ἐκπλαγῶμεν πρὸ τῆς πειθαρχικότητος τοῦ Ἑλληνοσ. Σήμερον ἄλλωστε ἡ συζήτησις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ἀντιρρήσεων δὲν ἔχει πλέον θέσιν.

Εὐρεθέντες πρὸ τοῦ ἀδιεξόδου τὸ ὁποῖον ἐδημιούργησαν αἱ τελευταῖαι αὐξήσεις τῶν τιμῶν καὶ ἡ ἀξίωσις τῶν μισθωτῶν ὅπως προσαρμοσθοῦν αἱ ἀποδοχαὶ τῶν πρὸς τὸ νέον ἐπίπεδον τιμῶν, ἠναγκάσθημεν νὰ υἱοθετήσωμεν τὴν πολιτικὴν τοῦ ἐλέγχου τιμῶν ὡς τὴν μόνην διέξοδον ἀπὸ τὸν πληθωρισμὸν καὶ νὰ τὴν ἐμφανίσωμεν ὡς τὴν ἀπάντησιν τοῦ Κράτους εἰς τὰ αἰτήματα τῶν μισθωτῶν. Ἐχομεν συνεπῶς ὑποχρέωσιν νὰ ἐπιδιώξωμεν διὰ παντὸς μέσου καὶ ἀντὶ πάσης θυσίας τὴν ἀποτελεσματικὴν ἐφαρμογὴν τῆς καὶ νὰ ἐπιτύχωμεν δι' αὐτῆς συμπίεσιν τῶν τιμῶν. Ἄλλως θὰ πρόκειται ἀπλῶς περὶ παραπλανήσεως τῶν μισθωτῶν, διὰ τὴν ὁποῖαν θὰ πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ἀναλαμβάνομεν μεγάλας εὐθύνας.

Ἐπὶ τῆς ἀντίρρησης, αὐτὴ πλέον «οἰκονομικῆς» φύσεως, κατὰ τοῦ ἐλέγχου τῶν τιμῶν. Λέγεται ὅτι αἱ τιμαὶ ἰσορροποῦν τὴν προσφορὰν πρὸς τὴν ζήτησιν. Ἐποβιβάζοντες τὰς τιμὰς χωρὶς νὰ αὐξάνωμεν τὴν προσφορὰν προκαλοῦμεν αὐξησιν τῆς ζήτησεως καὶ δημιουργίαν μαύρης ἀγορᾶς. Εἰς τοῦτο παρατηρῶ ὅτι, ἐφ' ὅσον ὁ ὑποβιβασμὸς τῶν τιμῶν γίνεται διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῶν κερδῶν δὲν αὐξάνει ἢ συνολικὴ ζήτησις, ἀλλὰ μετατίθεται ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν ἐπιχειρηματιῶν εἰς τὰς λοιπὰς τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ. Πρὸς τούτοις εἶναι βέβαιον ὅτι ὑπάρχουν σήμερον περιθώρια αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς ὠρισμένων εἰδῶν εὐρείας καταναλώσεως διὰ τὰ ὁποῖα ἡ σημερινὴ ζήτησις εἶναι ἀνεπαρκῆς. Τέλος εἶναι φανερόν ὅτι ὅταν ἡ αὐξησις τῆς ζήτησεως εἶναι συνέπεια τῆς μειώσεως τῶν τιμῶν καὶ οὐχὶ τῆς αὐξήσεως τῶν χρηματικῶν εἰσοδημάτων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προκαλέσῃ αὐξησιν τῶν τιμῶν.

Τρίτον, τὸ γεγονός ὅτι πρέπει νὰ ἀποκλεισθοῦν γενικαὶ χρηματικαὶ αὐξήσεις μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων δὲν σημαίνει ὅτι καμμία χρηματικὴ αὐξησις δὲν εἶναι δυνατὴ. Τὸ ἐπικίνδυνον τῶν χρηματικῶν αὐξήσεων τῶν χορηγουμένων κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Κράτους ἔγκειται εἰς τὴν καθολι-

κότητα τοῦ μέτρου, ἥτις αὐξάνει ὁμοιομόρφως καὶ ταῦτοχρόνως τὴν ἐπιβάρυνσιν τῶν ἐργοδοτῶν καὶ συνεπῶς ἐπιτρέπει εἰς αὐτοὺς νὰ ἐπιρρίψουν τὸ βᾶρος ἐπὶ τῆς καταναλώσεως.

Ἡ παρὰ τοῦ Κράτους ρύθμισις τοῦ ἐπιπέδου τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων ἀποτελεῖ ἐξαιρετικὸν μέτρον δικαιολογούμενον μόνον εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις τὸ ὅποιον παρατεινόμενον γίνεται αἰτία ἀνωμαλίας ἐν τῇ οἰκονομίᾳ καὶ παρεμποδίζει τὴν ἐπάνοδον τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς εἰς τὸν κανονικὸν ρυθμόν. Ἐφ' ὅσον ἀποβλέπομεν εἰς τὴν οἰκονομικὴν καὶ νομισματικὴν ἐξυγίανσιν τῆς Χώρας δεόν νὰ ἐπανέλθωμεν βαθμηδὸν εἰς τὸν μόνον λογικὸν τρόπον καθορισμοῦ τῶν ἡμερομισθίων καὶ μισθῶν, ἥτοι τῆς διαπραγματεύσεως καὶ συμφωνίας μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατικῶν σωματείων (ἰδίως ὑπὸ τὴν μορφήν τῶν συλλογικῶν συμβάσεων) ὅστις λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὴν δυναμικότητα τῆς ἐπιχειρήσεως, τὸ εἶδος καὶ τὴν ἀποδοτικότητα τῆς προσφερομένης ἐργασίας, τὴν προσφορὰν καὶ ζήτησιν ἐργασίας καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς. Λέγω «βαθμηδὸν» διότι ἐφ' ὅσον ἡ νομισματικὴ σταθερότης εἶναι ἐπισφαλῆς καὶ ἡ διαμόρφωσις τῶν τιμῶν ἀνώμαλος ἀναγκάζουσα ἡμᾶς νὰ ἀσκοῦμεν ἔλεγχον ἐπ' αὐτῶν, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀφήσωμεν πλήρη ἐλευθερίαν εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων χωρὶς νὰ διατρέξωμεν τὸν κίνδυνον ἐπιρρίψεως τῶν τυχόν χορηγουμένων αὐξήσεων ἐπὶ τῆς καταναλώσεως καὶ ματαιώσιν τοῦ σκοποῦ ὃν ἐπιδιώκομεν διὰ τοῦ ἐλέγχου. Ἀφ' ἑτέρου ὑπάρχουν πολλαὶ περιπτώσεις εἰς τὰς ὁποίας καὶ σήμερον ἀκόμη εἶναι δυνατὴ αὐξήσις τῶν ἡμερομισθίων εἰς βᾶρος τῶν κερδῶν ἄνευ δυνατότητος ἐπιβαρύνσεως τῆς καταναλώσεως. Νομίζω συνεπῶς ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποκαταστήσωμεν τὸ σύστημα τοῦ διὰ διαπραγματεύσεων μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατικῶν σωματείων καθορισμοῦ τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων ὑπὸ τὸν ἀπαραίτητον ὅρον ὅτι, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχει πλήρως κατοχυρωθῆ ἡ νομισματικὴ σταθερότης, πᾶσα συμφωνία περὶ χορηγήσεως αὐξήσεως θὰ πρέπει νὰ ὑποβάλληται πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἐλέγχου τιμῶν, ἥτις θὰ ἐγκρίνη τὴν αὐξήσιν μόνον ἂν συντρέχουν οἱ κάτωθι δύο ὅροι :

(α) Ὅτι δὲν θὰ ἐπιβαρυνθοῦν αἱ τιμαὶ τῶν σχετικῶν προϊόντων.

(β) Ὅτι δὲν βασίζεται ἐπὶ ἐξαιρετικῶς ὑψηλῶν κερδῶν τῶν ὁποίων θὰ ἔδει νὰ ἐπιδιωχθῆ ὁ περιορισμὸς διὰ τῆς μειώσεως τῆς τιμῆς τῶν προϊόντων.

Αὐξήσεις ἡμερομισθίων, αἵτινες ἐπιτυγχάνονται δι' ἐπιβαρύνσεως τῆς εὐρείας καταναλώσεως, γίνονται εἰς βᾶρος τῶν λοιπῶν μισθωτῶν καὶ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ καὶ συνεπῶς δημιουργοῦν μίαν ὁμάδα προνομιούχων ἐργατῶν καὶ ὑπαλλήλων οἵτινες συμπράττουν μετὰ τῶν ἐπιχειρηματιῶν εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν λαϊκῶν τάξεων.

Νομίζω ὅτι, ἐφ' ὅσον τὸ ζήτημα τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων παύσῃ νὰ εἶναι ζήτημα γενικῆς ρυθμίσεως παρὰ τοῦ Κράτους καὶ μεταβληθῆ εἰς

ζήτημα συνεννοήσεως μεταξύ εργοδοτῶν καὶ εργατῶν ἐκάστης ἐπιχειρήσεως ἢ κλάδου ἐπιχειρήσεων, ὁ κίνδυνος τῆς ἐπιρρίψεως τῶν αὐξήσεων ἐπὶ τῶν τιμῶν θὰ μειοῦται καὶ οἱ μισθωτοὶ θὰ δύνανται νὰ ἐξασφαλίσουν δικαίαν συμμετοχὴν εἰς τὰ νόμιμα κέρδη τῶν ἐπιχειρήσεων.

Τέταρτον, ὁ μισθωτὸς ὡς ἄτομον εὐρίσκεται εἰς μειονεκτικὴν θέσιν ἀπέναντι τοῦ εργοδότη διότι οὐδὲν ἄλλο διαθέτει πλὴν τῆς ἐργασίας του καὶ θὰ ἦτο ἠναγκασμένος νὰ δεχθῆ ὅ,τι τοῦ προσφέρεται διὰ τὰς ὑπηρεσίας του διὰ νὰ δυνηθῆ νὰ διατηρηθῆ ἐν ζωῇ. Τὴν ἀνισότητά ταύτην εἰς τὴν σχέσιν ἐργάτου—εργοδότη ἐπέδιδωξεν ἡ ἐργατικὴ τάξις νὰ μειώσῃ διὰ τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος, ἦτοι διὰ τῆς ὀργανώσεως τῶν μισθωτῶν εἰς ἐνώσεις καὶ σωματεῖα. Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἄνευ τῆς τοιαύτης ὀργανώσεως τῶν εργατῶν δὲν θὰ εἶχε καταστῆ δυνατὴ ἡ καταπληκτικὴ βελτίωσις τῆς θέσεως τῶν ἐργαζομένων ἡτις ἐπετεύχθη εἰς τὰς πλείστας χώρας κατὰ τὴν παρελθοῦσαν πεντηκονταετίαν καὶ ἡτις συνεχίζεται. Ἐξεφράζοντο ἄλλοτε φόβοι ὅτι ἡ δημιουργία ἰσχυρῶν ἐργατικῶν ὁμάδων θὰ κατέληγεν εἰς μονοπώλησιν τῆς προσφορᾶς ἐργασίας καὶ θὰ μετεβάλλετο εἰς αἰτίαν οἰκονομικῆς ἀνωμαλίας καὶ ἀσταθείας. Ἡ πείρα τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν χωρῶν εἰς τὰς ὁποίας τὸ συνδικαλιστικὸν κίνημα ἔλαβε τὴν μεγαλυτέραν ἔκτασιν ἀπέδειξεν, ὅτι οἱ φόβοι οὗτοι ἦσαν ἀβάσιμοι, καθ' ὅσον μὲ τὴν αὐξήσιν τῆς δυνάμεως τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων ἀνεπτύχθη ὑπεύθυνος ἐργατικὴ ἡγεσία μὲ ὑψηλὴν κοινωνικὴν συνείδησιν καὶ βαθεῖαν συνείδησιν τῶν ὑποχρεώσεων τῆς ἐργατικῆς τάξεως ἀπέναντι τῆς ὀλότητος. Οὕτω σήμερον ἡ ἐργατικὴ ἡγεσία εἰς χώρας ὅπως αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι καὶ ἡ Μεγάλη Βρετανία, ὄχι μόνον δὲν ἐκμεταλλεύεται τὴν δύναμίν της διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ὑπερβολικὰς παροχὰς ὑπὲρ τῆς ἐργατικῆς τάξεως δυσαναλόγους πρὸς τὴν συμβολὴν της εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου, ἀλλὰ τὸναντίον εἶναι ὑπόδειγμα μετριοπαθείας καὶ συνέσεως.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ συνδικαλιστικὸν κίνημα δὲν εἶναι ἀκόμη ἐπαρκῶς ἀνεπτυγμένον, ἡ δὲ ἐργατικὴ ἡγεσία πολλάκις ἀρκεῖται εἰς τὸ νὰ ἀπευθύνεται εἰς τὸ Κράτος διὰ τὴν ἰκανοποίησιν τῶν αἰτημάτων τῶν εργατῶν, ὡς ἂν τὸ Κράτος ἦτο ὁ εργοδότης καὶ ὡς ἂν ἦτο δυνατὴ ἡ βελτίωσις τῆς θέσεως τῶν εργατῶν δι' ἀπλῶν ὑπουργικῶν ἀποφάσεων.

Ἐξήτασα τὸ πρόβλημα τῶν μισθωτῶν μὲ ὄλην τὴν συμπάθειαν τῆς ὁποίας εἶναι ἀξία ἡ δεινοπαθείασα αὕτη τάξις τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ καὶ κατέληξα εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι μόνον διὰ τῶν ὡς ἄνω μέτρων δυνάμεθα νὰ ἐπιφέρωμεν πραγματικὴν βελτίωσιν εἰς τὴν θέσιν τῆς τάξεως ταύτης. Ἀντιλαμβάνομαι ὅτι τὰ προτεινόμενα δὲν θὰ θεωρηθοῦν ἐπαρκῆ ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων καὶ εἰδικώτερον προβλέπω τὰς ἐξῆς ἀντιρρήσεις: Πρῶτον τὰ ὡς ἄνω μέτρα, καὶ ἂν ἀκόμη ἐφαρμοσθοῦν, θὰ χρειασθοῦν χρόνον διὰ νὰ ἀποδώσουν ἀποτελέσματα, ἐνῶ οἱ μισθωτοὶ ἔχουν ἀνάγκην ἀμέσου ἀνακουφίσεως. Δεύτερον καὶ ἂν ἀκόμη ἀποδώσουν ἀποτελέσματα,

ή βελτίωσις τήν ὁποίαν θά ἐπιφέρουν θά εἶναι ἀνεπαρκής. Τρίτον, ἡ πείρα τῶν τελευταίων ἐτῶν δεικνύει ὅτι τὸ Κράτος δέν ἔχει τήν θέλησιν, οὐδέ εἶναι ἀποφασισμένον νά χρησιμοποιήσῃ τήν δύναμιν πού διαθέτει ὅπως ἐπιβάλη θυσίας εἰς τοὺς οἰκονομικῶς ἰσχυροὺς ὑπὲρ τῶν οἰκονομικῶς ἀσθενεστέρων καὶ ἐπομένως αἱ πιθανότητες ἐπιτυχίας τῶν προτεινομένων εἶναι ἐλάχισται.

Εἰς ταῦτα ἔχω ἀπλῶς νά ἐπαναλάβω ὅ,τι εἶπον καὶ ἀνωτέρω, ἦτοι, ὅτι ἡ χορήγησις χρηματικῶν αὐξήσεων δέν πρόκειται νά βοηθήσῃ τοὺς μισθωτοὺς καὶ ὅτι ἂν δέν ἐδιδάχθημεν ἐκ τῆς πείρας τῶν τελευταίων ἐτῶν καὶ δέν ἀποφασίσωμεν αὐτὴν τήν φορὰν σοβαρῶς νά ἐπιβάλωμεν πειθαρχίαν εἰς τοὺς οἰκονομικῶς ἰσχυροὺς, τὸ μόνον ἀσφαλές ἀποτέλεσμα θά εἶναι νέος πληθωρισμός, ὁ ὁποῖος θά ἐπιδεινώσῃ τήν θέσιν τῶν μισθωτῶν καὶ θά ἐξαρθρώσῃ ἐκ νέου τήν οἰκονομίαν. Πιστεύω ὅτι τὰ ἀνωτέρω προτεινόμενα μέτρα ἐλέγχου τῶν τιμῶν, αὐξήσεως τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων μόνον εἰς ἃς συγκεκριμένας περιπτώσεις δέν πρόκειται νά ἀγάγῃ εἰς αὐξήσιν τῶν τιμῶν, καὶ αὐξήσεως τοῦ συναγωνισμοῦ μεταξὺ τῶν ἐπιχειρήσεων, ἐφαρμοζόμενα μετὰ σθένους καὶ ἀποφασιστικότητος θά ἠδύναντο νά ἀποδώσουν ἀποτελέσματα ἐντὸς τὸ πολὺ ἕξ μηνῶν καὶ ὅτι οἱ μισθωτοὶ θά ἔπρεπε πρὸς τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον, νά παράσχουν σήμερον εἰς τὸ Κράτος τήν πίστωσιν ταύτην χρόνου, ἐφ' ὅσον βεβαίως πεισθοῦν ἐκ τῆς πορείας τῶν πραγμάτων ὅτι ὑπάρχει εἰλικρινὴς πρόθεσις ἐφαρμογῆς τῶν προτεινομένων, ἢ ἄλλων καταλλήλων μέτρων πρὸς οὐσιαστικὴν βελτίωσιν τῆς θέσεώς των.

Τέλος, ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἀνεπαρκές τῆς βελτιώσεως, πιστεύω εἰλικρινῶς ὅτι ὅστις ἠθελεν ἰσχυρισθῆ ὅτι εἶναι ἀ μέ σ ω ς δυνατὴ μεγαλύτερα βελτίωσις τῆς θέσεως τῶν μισθωτῶν, ἢ θά ἀγνοῆ τὰ πράγματα ἢ θά προάγεται ἀπὸ ἐλατήρια ἄλλα παρὰ τήν εἰλικρινῆ πρόθεσιν πραγματικῆς ἐξυπηρητήσεως τῶν ἐργατικῶν συμφερόντων.

Ἐπὶ ὑπάρχει καὶ μία ἄλλη ψυχολογικῆς φύσεως δυσκολία. Τὰ ἀνωτέρω μέτρα ἀποβλέπουν εἰς τὸν ὑποβιβασμὸν τῶν τιμῶν ὡς τὸ κύριον μέσον βελτιώσεως τῶν λαϊκῶν τάξεων. Παρατηρῶ ὅτι οἱ πλείστοι παραπονοῦνται, ὄχι τόσον διὰ τὰς ὑψηλὰς τιμὰς, ὅσον διὰ τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν εἰσοδημάτων των καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι προτιμοῦν λύσιν ἢ ὁποία θά ἠϋξανε τὰ χρηματικά των εἰσοδήματα ἀπὸ τὴν λύσιν ἢ ὁποία ἀποβλέπει εἰς τὸν ὑποβιβασμὸν τῶν τιμῶν. Ὅπως ὁμως ἀνέπτυξα ἐν ἐκτάσει ἀνωτέρω, ἡ πηγὴ τῆς ἀνωμαλίας εἶναι αἱ ὑψηλαὶ τιμαὶ καὶ αὐτὰς πρέπει νά κτυπήσωμεν, ἂν θέλωμεν νά ἀντιμετωπίσωμεν σοβαρῶς τὸ πρόβλημα. Ἄλλὰ ὑπάρχει καὶ ἄλλος σπουδαιότερος λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ὁ ὑποβιβασμὸς τῶν τιμῶν εἶναι ἢ προτιμωτέρα λύσις. Πλὴν τῶν ἐργαζομένων ὑπάρχει σήμερον ἐν Ἑλλάδι πληθὺς ἀνθρώπων, οἵτινες μόλις κατορθώνουν νά συντηρηθοῦν με μίαν μικρὰν σύνταξιν ἢ ἄλλο βοήθημα, με μικρὸν εἰσόδημα ἐκ περιου-

σίας, ἢ μὲ πρόσκαιρον ἀπασχόλησιν εἰς διαφόρους ἐργασίας. Καὶ ἂν ἀκόμη κατωρθοῦτο νὰ δοθῶσι γενικαὶ αὐξήσεις μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων χωρὶς νὰ προκληθῆ ἕκ τούτου αὐξήσις τῶν τιμῶν, πρᾶγμα ὅπερ θεωρῶ ἀδύνατον, δὲν θὰ ἐπετυγχάνετο ἕκ τούτου βελτίωσις τις εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω προσώπων. Ὁ ὑποβιβασμὸς τῶν τιμῶν εἶναι ὁ μόνος τρόπος ἀνακουφίσεως τῆς πασχούσης ταύτης τάξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Τὰ ἄνωτέρω ἀφορῶσι τοὺς μισθωτοὺς τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων. Προκειμένου περὶ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Κράτους καὶ τῶν Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, τῶν ὁποίων οἱ μισθοὶ εἶναι κατὰ κανόνα κατώτεροι τῶν μισθῶν τῶν ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν, ἡ βελτίωσις τῆς θέσεως αὐτῶν θὰ ἀπαιτήσῃ, πλὴν τοῦ ὑποβιβασμοῦ τῶν τιμῶν, καὶ χρηματικὰς αὐξήσεις. Τοιαῦται ὅμως αὐξήσεις, ὅπως εἶπον καὶ ἄνωτέρω, εἶναι δυνατὸν νὰ χορηγηθοῦν μόνον μετὰ μίαν ριζικὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς Διοικήσεως καὶ μίαν ἀντικειμενικὴν ἐξέτασιν τῆς χρηστότητος καὶ ἰκανότητος ἑνὸς ἐκάστου ὑπαλλήλου. Περὶ τούτου θὰ ὁμιλήσω κατωτέρω εἰς ἰδιαιτέρον κεφάλαιον.

Καὶ εἰσερχόμεθα τώρα εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος τῶν τιμῶν τῶν γεωργικῶν προϊόντων.

Ὁ Ἕλλην γεωργὸς εἶναι ἀναμφιβόλως τὸ μᾶλλον χρήσιμον καὶ παραγωγικὸν στοιχεῖον τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας καὶ οἰκονομίας. Αὐτὸς ἐξασφαλίζει τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ, αὐτὸς παράγει τὰ εἶδη ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐξαγόμενα εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐφοδιάζουν τὴν χώραν μὲ τὸ ἀναγκαῖον συνάλλαγμα, αὐτὸς κυρίως ἀγωνίζεται εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν καὶ θυσιάζει τὴν ζωὴν του ὅταν ἡ πατρίς κινδυνεύει. Ἐπὶ μίαν ὀλόκληρον δεκαετίαν αὐτὸς κυρίως ὑπέστη τὰ δεινὰ τῆς κατοχῆς, τοῦ ἀνταρτοπολέμου καὶ τοῦ συμμοριτισμοῦ καὶ αὐτοῦ τὰς ἄνευ προηγουμένου θυσίας καὶ κακουχίας ἐπεκαλέσθημεν διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν ξένην βοήθειαν.

Παρὰ τὴν συμβολὴν του ὅμως ταύτην καὶ τὸν μόχθον του εἶναι κατὰ κανόνα ὁ πτωχότερος πάντων τῶν Ἑλλήνων καὶ μόλις ἐξασφαλίζει τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ μικρὸν τοῦ κλήρου καὶ εἰς τὴν μικρὰν ἀπόδοσιν τῶν καλλιεργειῶν του, δηλ. εἰς τὴν πτωχείαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους. Πραγματικὴ οἰκονομικὴ βελτίωσις εἰς τὴν χώραν δὲν εἶναι δυνατὴ ἔάν δὲν βελτιωθῆ ἡ θέσις τοῦ Ἕλληνος γεωργοῦ. Πολλὰ θὰ ἠδυνάμεθα νὰ κάμωμεν διὰ νὰ τὸν ἐνισχύσωμεν εἰς τὴν προσπάθειάν του καὶ νὰ τοῦ δημιουργήσωμεν καλλίτερον μέλλον. Δὲν νομίζω ὅμως ὅτι ἀποτελεῖ πραγματικὴν ἐνίσχυσιν τοῦ γεωργοῦ ἢ παρὰ τοῦ Κράτους ἐξασφάλισις εἰς αὐτὸν ὑψηλῶν τιμῶν διὰ τὰ προϊόντα του. Ὅπως εἶπον καὶ προκειμένου περὶ τῶν μισθωτῶν δὲν θὰ ὑπῆρχεν οἰκονομικὸν πρόβλημα εἰς τὸν κόσμον, ἔάν ἤρκει νὰ ὀρίζῃ τὸ Κράτος ὑψηλὰς τιμὰς καὶ ὑψηλοὺς μισθοὺς διὰ νὰ βελτιώσῃ τὴν θέσιν τῶν λαϊκῶν τάξεων. Ἡ συνέπεια τοῦ καθορισμοῦ τῶν τιμῶν τῶν

γεωργικῶν προϊόντων εἰς ἐπίπεδα ὑψηλότερα τῶν τῆς ἐλευθέρως ἀγορᾶς εἶναι ὅτι ὁ λοιπὸς πληθυσμὸς θὰ πρέπη νὰ καταβάλη τὰς ὑψηλοτέρας ταύτας τιμὰς ἢ ὅτι θὰ πρέπη νὰ ἐπιχορηγηθῇ ὁ γεωργὸς ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους. Εἶδομεν ὅμως ὅτι οἱ μισθωτοί, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν τὴν μεγάλην πλειονότητα τοῦ λοιποῦ πληθυσμοῦ, θεωροῦν τὸ ἐπίπεδον διαβιώσεως τὸ ὅποιον τοὺς ἐξασφαλίζουν τὰ σημερινὰ των εἰσοδήματα ἐντελῶς ἀνεπαρκῆ καὶ ζητοῦν σημαντικὰς αὐξήσεις μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων. Εἶναι συνεπῶς βέβαιον ὅτι δὲν θὰ δεχθῶν οὗτοι νὰ ἐπιβαρυνθοῦν ἔτι περαιτέρω μὲ ἀνωτέρας τιμὰς διὰ τὰ εἶδη διατροφῆς καὶ θὰ ἐπιμείνουν εἰς ἀντίστοιχον ὕψωσιν τῶν εἰσοδημάτων των. Ἄν συμβῇ τοῦτο θὰ ἀνέλθουν αἱ τιμαὶ ὅλων τῶν εἰδῶν, ὁ δὲ γεωργὸς οὐδεμίαν ὠφέλειαν θὰ ἔχη ἀποκομίσει ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων τιμῶν αἴτινες θὰ τοῦ ἐχορηγοῦντο. Ἐὰν ἀφ' ἑτέρου, ἡ ἐξασφάλισις ὑψηλοτέρων τιμῶν εἰς τὸν παραγωγὸν γίνῃ εἰς βάρος τοῦ Κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ θὰ συμβοῦν δύο τινά : ἢ θὰ αὐξήσῃ τὸ ἔλλειμμα τοῦ προϋπολογισμοῦ, ὅπερ θὰ προκαλέσῃ πληθωρισμὸν καὶ αὐξήσιν τῶν τιμῶν, ἢ τὸ Κράτος θὰ ἀναγκασθῇ νὰ αὐξήσῃ τὴν φορολογίαν, ὅπερ ἐν Ἑλλάδι σημαίνει αὐξήσιν τῆς ἐμμέσου φορολογίας καὶ συνεπῶς ἐπιβάρυνσιν τῆς καταναλώσεως. Ἐπομένως τὸ ἀποτέλεσμα ἐπιχορηγήσεως τῶν γεωργικῶν τιμῶν παρὰ τοῦ Κράτους θὰ εἶναι πάλιν γενικὴ αὐξήσις τῶν τιμῶν, ἥτις θὰ ἐξουδετερώσῃ τὴν ὠφέλειαν τοῦ γεωργοῦ ἐκ τοῦ προσδιορισμοῦ ὑψηλῶν τιμῶν.

Ἄς ἐξετάσωμεν πῶς ἐξελίχθησαν μεταπολεμικῶς αἱ γεωργικαὶ τιμαὶ. Ἐνταῦθα θὰ ἀσχοληθῶμεν μόνον μὲ τὰς τιμὰς τῶν γεωργικῶν προϊόντων ἐγχωρίου καταναλώσεως, καθ' ὅσον τὸ ζήτημα τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγικῶν προϊόντων συνδέεται στενῶτα μὲ τὸ ὅλον πρόβλημα τῶν ἐξαγωγῶν μας καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξετασθῇ μόνον ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν καὶ τῶν ἐν τῇ Χώρα χρηματικῶν εἰσοδημάτων.

Κατὰ τοὺς ὑπάρχοντας ὑπολογισμοὺς αἱ τιμαὶ τῶν κυριωτέρων γεωργικῶν προϊόντων ἐγχωρίου καταναλώσεως εὐρίσκονται εἰς τὰ κάτωθι ἐπίπεδα ἐν σχέσει μὲ τὰς προπολεμικὰς :

	1938	Αὐγ. 1951	Δείκτης	Δείκτης παραγωγῆς 1950—51
	κατ' ὄκαν	κατ' ὄκαν	(1938=1)	(1935—38=100)
Σίτος	8,14	2.274	255	110
Ἄραβόσιτος	5,17	2.018	390	80
Κριθή	5,43	1.923	355	100
Φασόιοι	13,88	4.114	295	
Γεώμηλα	4,01	1.227	306	240

	1938	Αύγ. 1951	Δείκτης	Δείκτης παραγωγής 1950—51
	κατ' όκάν	κατ' όκάν	(1938=1)	(1935—38=100)
Έλαιον	27,80	11.773	420	110 ¹
Έλαϊαι	8,76	3.941	440	125
Χόρτον	2,66	885	330	110
Βάμβαξ	16,36	5.216	320	175
Τυρός φέτα	29,02	15.001	516	73
Τυρός σκληρός	44,31	24.367	540	70
Βούτυρον	89,28	42.236	466	80
Κρέας άμνου	35,00	17.746	507	72
Αύγα (12)	17,84	9.096	510	85
Έριον	43,24	20.325	465	80

Έκ τών άριθμών τούτων δυνάμεθα νά συναγάγωμεν τά έξής :

(α) Αί τιμαί τών προϊόντων εκείνων τών όποιών ή παραγωγή έφθασεν ή και ύπερέβη τήν προπολεμικήν ηύξήθησαν 300 έως 400 φορές έν σχέσει πρός τās προπολεμικές. Η αύξησις αύτη είναι ανάλογος πρός τήν αύξησιν τών εισοδημάτων τής πλειονότητος του πληθυσμου τών πόλεων, όπερ άποδεικνύει ότι όταν δέν υπάρχουν μονοπωλιακά καταστάσεις και όταν πρόκειται περι είδών λαϊκής καταναλώσεως, αί τιμαί τείνουν νά φθάσουν τό επίπεδον τών εισοδημάτων.

(β) Αί τιμαί τών προϊόντων εκείνων τών όποιών ή παραγωγή εύρίσκεται άκόμη κάτω του προπολεμικού επιπέδου ηύξησαν περι τās 500 φορές έν σχέσει πρός τās προπολεμικές. Η μεγάλη αύτη αύξησις δέον νά άποδοθῆ όχι μόνον εις τήν μείωσιν τής προσφορās αλλά και εις τήν αύξησιν τής ζητήσεως τήν όποιαν προεκάλεσεν ή αύξησις τών μεγάλων εισοδημάτων, δεδομένου ότι πρόκειται περι τών δαπανηροτέρων ειδών διατροφής τών όποιών μέγα μέρος καταναλίσκεται υπό τών εύπορωτέρων τάξεων. Είναι φανερόν ότι αί τιμαί τών προϊόντων τούτων πρέπει νά κατέλθουν και θά κατέλθουν όταν αύξηθῆ ή παραγωγή και περιορισθοῦν τά μεγάλα εισοδήματα. Είναι επίσης φανερόν ότι τουτο θ' ανακουφίση τās λαϊκάς τάξεις του πληθυσμου.

(γ) Έκ τών άνωτέρω προκύπτει ότι τό επίπεδον τών γεωργικών τιμών δέον νά περιστρέφεται περι τās 300—400 φορές άνω του προπολεμικού και ότι δια τά πλείστα τών γεωργικών προϊόντων τοιαῦται τιμαί έξασφαλίζονται ήδη εις τόν γεωργόν. Η δυσχερής συνεπώς θέσις τών άγροτών

1. Μέσος όρος 1949—1951.

2. Σύνολον παραγωγής κρέατος.

ὅπως καὶ τῶν μισθωτῶν, δὲν ὀφείλεται εἰς τὸ ἀνεπαρκὲς τῶν εἰσοδημάτων, ἀλλὰ εἰς τὸ ἐξαιρετικῶς ὑψηλὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Συμπιέζοντες τὰς τιμὰς ταύτας ὅπως ὑπέδειξα ἀνωτέρω, θὰ βελτιώσωμεν τὴν θέσιν ὄχι μόνον τῶν μισθωτῶν ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ λύσις τῶν αὐξήσεων τῶν γεωργικῶν τιμῶν, ὅπως καὶ ἡ λύσις τῶν χρηματικῶν αὐξήσεων τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων, δὲν εἶναι πραγματικὴ λύσις.

Ἐπάρχει ὁμως μία ἰδιοτυπία εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν τιμῶν τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ἡ ὁποία, ὄχι μόνον δικαιολογεῖ ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἀπαιτεῖ τὴν παρέμβασιν τοῦ Κράτους πρὸς ἀντιμετώπισιν ὠρισμένων ἐπιβλαβῶν συνεπειῶν τῆς ἐλευθέρως διαμορφώσεως τῶν τιμῶν.

Τὰ γεωργικὰ προϊόντα εἶναι κυρίως προϊόντα πρώτης ἀνάγκης τῶν ὁποίων ἡ ζήτησις δὲν ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὰς τιμὰς ὅσον ἡ τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων. Μία μικρὰ σχετικῶς αὐξησης τῆς προσφορᾶς δύναται νὰ προκαλέσῃ μίαν δυσαναλόγως μεγάλην πτώσιν τῆς τιμῆς καὶ ἀντιστρόφως μία σχετικῶς μικρὰ πτώσις τῆς προσφορᾶς δύναται νὰ προκαλέσῃ μίαν δυσαναλόγως μεγάλην αὐξησην τῆς τιμῆς. Δοθέντος ὅτι ἡ γεωργικὴ παραγωγή ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα βαθμὸν ἀπὸ τὰς καιρικὰς συνθήκας καὶ ἄλλους φυσικοὺς παράγοντας τοὺς ὁποίους δὲν δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ ὁ γεωργός, τὸ μέγεθος τῶν ἐσοδειῶν ποικίλλει σημαντικῶς ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος καὶ ἐπομένως καὶ αἱ τιμαὶ αὐτῶν ὑπόκεινται εἰς μεγάλας διακυμάνσεις. Τοιαῦται διακυμάνσεις εἶναι ἐπιζήμια, ὄχι μόνον διὰ τὸν παραγωγὸν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ὅλην οἰκονομίαν, καθ' ὅσον εἰσάγουν στοιχεῖα ἀβεβαιότητος καὶ ἀσταθείας εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν τιμῶν καὶ εἰσοδημάτων καὶ ἀμβλύνουν τὴν παραγωγικὴν προσπάθειαν τοῦ γεωργοῦ. Εἰς τὰς πλείστας τῶν χωρῶν ἔχει ἀναγνωρισθῆ ἡ ἀνάγκη τῆς Κρατικῆς παρεμβάσεως πρὸς σταθεροποίησιν τῶν γεωργικῶν τιμῶν. Ἡ παρέμβασις αὕτη λαμβάνει πολλάκις τὴν μορφήν ἐξασφαλίσεως εἰς τὸν παραγωγὸν σταθερᾶς τιμῆς διὰ τὸ προϊόν του διὰ τῆς παρὰ τοῦ Κράτους ἐξαγορᾶς παντὸς ποσοῦ τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ διατεθῆ εἰς τὴν ἐλευθέραν ἀγορὰν μὲ τὴν σταθερὰν ταύτην τιμὴν.

Ἡ ἐπιτυχία τοῦ μέτρου τούτου ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ τοῦ ἐπιπέδου εἰς ὃ σταθεροποιοῦνται αἱ τιμαί. Ἡ οἰκονομικῶς ὀρθὴ τιμὴ ἀσφαλείας εἶναι ἐκείνη ἣτις, ἐνῶ προστατεύει τὸν παραγωγὸν ἀπὸ ἐποχιακὰς διακυμάνσεις τῶν τιμῶν, δὲν καταλήγει εἰς τὴν δημιουργίαν μεγάλων καὶ διαρκῶς αὐξανόμενων ἀποθεμάτων εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Κράτους ἢ εἰς τὴν γενικὴν αὐξησην τῶν τιμῶν. Ὅταν ἡ τιμὴ ἀσφαλείας ὀρισθῆ εἰς ἀνώτερον ἐπίπεδον συμβαίνουν δύο τινά: ἢ τὸ Κράτος συσσωρεύει πλεονάσματα τὰ ὁποῖα δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ διότι δημιουργεῖται μόνιμος ἀνισορροπία μεταξὺ προσφορᾶς καὶ ζήτησεως ἢ αἱ ὑψηλαὶ τιμαὶ αὐξάνουν τὸ κόστος τῆς ζωῆς, προκαλοῦν αὐξήσεις τιμῶν καὶ ἡμερομισθίων καὶ καθίστανται οὕτω παράγων νομισματικῆς ἀσταθείας ἐν τῇ χώρᾳ. Ὅταν ἡ τιμὴ ἀσφαλείας ὀρισθῆ

εἰς ἐπίπεδον κατώτερον ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἐξασφαλίζει σταθερότητα τιμῶν εἰς τὸν παραγωγὸν δὲν ἐπιτυγχάνεται ὁ σκοπὸς τοῦ μέτρου, ἦτοι ἡ προστασία τοῦ παραγωγοῦ ἀπὸ τὰς διακυμάνσεις τῶν τιμῶν.

Νομίζω ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀνωτέρω ἀρχῶν ἐν Ἑλλάδι θὰ ἐδικαιολόγει κρατικὴν παρέμβασιν ἣτις θὰ ἐξησφάλιζεν εἰς τὸν παραγωγόν, ὅτι αἱ τιμαὶ του δὲν θὰ κατήρχοντο κάτω τοῦ 300πλασίου ἢ τὸ πολὺ 350πλασίου τῶν προπολεμικῶν, διότι, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ὅλης διαμορφώσεως τῶν τιμῶν καὶ εἰσοδημάτων ἐν Ἑλλάδι, τοιαύτη πτώσις τῶν τιμῶν κάτω τοῦ 300πλασίου ἢ 350πλασίου θὰ ὠφείλετο εἰς ἐποχιακοὺς λόγους καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ παρεμποδίζηται. Ἡ στήριξις τῶν τιμῶν εἰς ἀνώτερα ἐπίπεδα θὰ εἶχε πληθωρικὰς συνεπειάς, ἡ στήριξις ὅμως αὐτῶν εἰς τὰ ὡς ἄνω ἐπίπεδα θὰ ἦτο σύμφωνος πρὸ τὰ λοιπὰ δεδομένα τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας καὶ θὰ ἐπέτρεπεν εἰς τὸ Κράτος νὰ σχηματίζη ἀποθέματα εἰς ἐποχὰς μὲγάλων ἐσοδειῶν διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἠδύνατο νὰ σταθεροποιῇ τὰ τιμὰς εἰς ἐποχὰς μικρῶν ἐσοδειῶν.

Βεβαίως ἡ παραδοχὴ ἑνὸς γενικοῦ κανόνος, οἷος ὁ ἀνωτέρω, καὶ ἡ μηχανικὴ ἐφαρμογὴ του παρουσιάζουν σοβαρὰ μειονεκτήματα διότι δὲν λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν τὰς μεταβολὰς αἱ ὁποῖαι τυχόν ἐπῆλθον προπολεμικῶς εἰς τὸ κόστος τῆς παραγωγῆς τῶν διαφόρων προϊόντων, οὐδὲ τὰς ἄλλας εἰδικὰς συνθήκας, αἱ ὁποῖαι τυχόν ἐπηρεάζουν τὴν θέσιν ἑνὸς ἐκάστου προϊόντος. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης θὰ ἦτο θεωρητικῶς προτιμωτέρα ἡ μέθοδος τοῦ καθορισμοῦ τῆς οἰκονομικῶς ὀρθῆς τιμῆς ἀσφαλείας δι' ἕκαστον προϊόν κατόπιν ἐρεύνης τῶν εἰδικῶν συνθηκῶν τοῦ προϊόντος τούτου. Νομίζω ὅμως ὅτι ἐν τῇ πράξει μία τοιαύτη μέθοδος καταλήγει μοιραίως εἰς ἀναρχίαν, διότι ὠθεῖ τοὺς παραγωγοὺς νὰ ἀσκοῦν πίεσιν πρὸς ἐξασφάλισιν ὅσον τὸ δυνατὸν ὑψηλοτέρων τιμῶν καὶ μεταβάλλει τὸ ὅλον ζήτημα εἰς ζήτημα ἐπιρροῶν καὶ πολιτικῆς ἐκμεταλλεύσεως.

Ὅθεν θεωρῶ τὴν υἰοθέτησιν γενικῆς ἀρχῆς, παρὰ τὰς σχετικὰς ἀτελείας της, ὡς τὴν μόνην λύσιν ἣτις ἐξασφαλίζει ὅτι ἡ Κρατικὴ παρέμβασις πρὸς διατήρησιν τῆς σταθερότητος τῶν τιμῶν τῶν γεωργικῶν προϊόντων δὲν θὰ ἐκτραπῇ τοῦ σκοποῦ της.

Τὰ ἀνωτέρω ἀφοροῦν τὴν παρέμβασιν τοῦ Κράτους πρὸς προστασίαν τῶν παραγωγῶν ἐκ τῶν συνεπειῶν τῆς ἰδιοτύπου διαμορφώσεως τῶν γεωργικῶν τιμῶν. Ἐν Ἑλλάδι ταῦτα ἔχουν ἐφαρμογὴν προκειμένου περὶ προϊόντος ὡς τὸ ἔλαιον. Ἡ παρέμβασις ὅμως τοῦ Κράτους εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν γεωργικῶν τιμῶν ἔχει πολλάκις καὶ ἄλλον σκοπὸν, ἦτοι τὴν χορήγησιν προστασίας εἰς τὸν παραγωγόν. Ὅσάκις μία χώρα παράγει ἐν προϊόν ὑπὸ δυσμενεστερας συνθήκας ἀπὸ ἄλλας χώρας, θεωρεῖ ὅμως διὰ γενικωτέρους λόγους ὅτι πρέπει νὰ ἐξακολουθήσῃ παράγουσα τὸ προϊόν τοῦτο, πρέπει νὰ προστατεύσῃ τὸν παραγωγὸν ἀπὸ τὸν ἔξωθεν συναγωνισμόν, ἵνα οὗτος εἶναι εἰς θέσιν νὰ συνεχίσῃ παράγων τὸ προϊόν. Ἄλλοτε

ἡ προστασία ἐχορηγεῖτο κυρίως διὰ τῆς ἐπιβολῆς δασμοῦ ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς, ἐξισώνοντος τὰς τιμὰς ἐξωτερικοῦ μὲ τὰς τιμὰς ἐσωτερικοῦ. Κατὰ τὴν προπολεμικὴν περίοδον ἔλαβε μεγάλην ἀνάπτυξιν ἡ διὰ τῶν ποσοτικῶν περιορισμῶν τῆς εἰσαγωγῆς προστασία τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς, προκειμένου δὲ περὶ γεωργικῶν προϊόντων ἡ παρὰ τοῦ Κράτους συγκέντρωσις αὐτῶν εἰς τιμὰς ἀνωτέρας τῶν διεθνῶν καὶ ἐπίρριψις τῶν τιμῶν τούτων ἐπὶ τῆς καταναλώσεως. Τὸ πλεονέκτημα τοῦ τρόπου τούτου προστασίας ἐναντι τῆς δασμολογικῆς προστασίας ἦτο ὅτι δὲν ἠῤῥξανε τὴν τιμὴν τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγομένων προϊόντων ἀλλὰ μόνον τῶν ἐγχωρίων. Ἐν Ἑλλάδι ἡ μέθοδος αὕτη ἠκολουθήθη πρὸς προστασίαν τῆς σιτοκαλλιέργειας. Εἶναι γνωστὸν ὅτι αἱ φυσικαὶ συνθῆκαι τῆς χώρας δὲν εὐνοοῦν τὴν εἰς εὐρείαν κλίμακα καλλιέργειαν τοῦ σίτου καὶ ὅτι συνεζητήθη σοβαρῶς ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἂν ἔπρεπε νὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν αὐξησιν τῆς παραγωγῆς τοῦ σίτου. Εἶναι ἐπίσης γνωστὸν ὅτι ἀνεγνωρίσθη τελικῶς παρὰ πάντων ὅτι ἐν ὄψει τῆς ἀσταθείας τῶν συναλλαγματικῶν μας πόρων ἡ Χώρα ἔπρεπε νὰ μειώσῃ τὴν ἐξάρτησίν της ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς διὰ τὸ βασικὸν τοῦτο εἶδος διατροφῆς τοῦ λαοῦ της.

Πρὸς ἐπίτευξιν τούτου ἔπρεπε νὰ ἐξασφαλισθῇ εἰς τὸν παραγωγὸν τιμὴ ἡ ὁποία θὰ καθίστα εἰς αὐτὸν συμφέρουσαν τὴν σιτοκαλλιέργειαν καὶ πρὸς τοῦτο καθιερώθη τὸ σύστημα τῆς συγκεντρώσεως τοῦ σίτου εἰς τιμὰς σημαντικῶς ἀνωτέρας τῶν διεθνῶν.

Ἀποτέλεσμα τοῦ μέτρου τούτου ὑπῆρξεν ἡ αὐξησις τῆς παραγωγῆς τοῦ σίτου ἀπὸ 650.000 τόννους τὸ 1930—34 εἰς 900.000 τὸ 1937—39.

Νομίζω ὅτι δὲν συζητεῖται σοβαρῶς ὅτι ἡ ἐπιδείνωσις ἣτις ἐπῆλθεν μεταπολεμικῶς εἰς τὴν συναλλαγματικὴν θέσιν τῆς χώρας δὲν ἐπιτρέπει σήμερον τὴν μεταβολὴν εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς ἐνισχύσεως τῆς σιτοκαλλιέργειας. Ἐφ' ὅσον δεχθῶμεν ὅτι ἡ προπολεμικὴ τιμὴ συγκεντρώσεως δὲν ἦτο ὑπερβολικὴ καὶ ὅτι τὸ κόστος τῆς παραγωγῆς (περιλαμβανομένης καὶ τῆς συντηρήσεως τοῦ γεωργοῦ) ἠῤῥξήθη τούλάχιστον 300 φορές πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὀφείλομεν νὰ ἐξασφαλίσωμεν εἰς τὸν παραγωγὸν τοῦ σίτου τιμὴν τούλάχιστον 300πλάσιαν τῆς προπολεμικῆς καὶ ὅτι ἡ κατανάλωσις ὀφείλει νὰ πληρώσῃ τὴν τιμὴν ταύτην ἡ ὁποία ἐξασφαλίζει τὴν ἐπάρκειαν τῆς χώρας εἰς τὸ κυριώτερον εἶδος διατροφῆς τοῦ πληθυσμοῦ.

Εἴτε ὁμως δεχθῶμεν τὴν προπολεμικὴν τιμὴν πολλαπλασιαζομένην ἐπὶ 300 ὡς τὴν ὀρθὴν βᾶσιν ὑπολογισμοῦ εἴτε ὄχι, εἶναι ἀπαραίτητον, ὅπως καὶ προκειμένου περὶ τῶν λοιπῶν τιμῶν ἀσφαλείας, υἱοθετηθῇ γενικὴ ἀρχὴ ἐπὶ τῇ βᾶσει τῆς ὁποίας θὰ προσδιορίζεται αὐτομάτως ἡ τιμὴ συγκεντρώσεως τοῦ σίτου καὶ παύσῃ αὕτη νὰ ἀποτελῇ ἀντικείμενον πιέσεων καὶ πολιτικῆς ἐκμεταλλεύσεως.

Εἶναι φυσικὸν ὁ γεωργὸς ὅπως καὶ ὁ μισθωτὸς νὰ θεωρῇ ὅτι ἡ βελτίωσις τῆς θέσεώς του ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐπιτυχίαν χρηματικῶν αὐξήσεων.

καὶ νὰ μὴ βλέπη τὴν σχέσιν ἢ ὁποῖα ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ τι λαμβάνει αὐτὸς διὰ τὸ προϊόν του καὶ τι ζητοῦν οἱ ἄλλοι διὰ τὰ ἰδικὰ των προϊόντα. Ἄκριβῶς ὅμως δι' αὐτὸν τὸν λόγον δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παραπλανῶμεν ὑποσχόμενοι εἰς αὐτὸν ὠφελείας αἱ ὁποῖαι μοιραίως θὰ ἀποδειχθοῦν εἰκονικαὶ καὶ αἱ ὁποῖαι καθιστοῦν ἀδύνατον τὴν νομισματικὴν σταθεροποίησιν καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἐξυγίανσιν τῆς χώρας. Ἄν ἐπιθυμῶμεν πράγματι νὰ θέσωμεν τέρμα εἰς τὴν σημερινὴν ἀστάθειαν ἐπιβάλλεται ὅπως ὁ πολιτικὸς κόσμος συμφωνήσῃ ἐπὶ μιᾶς γενικῆς ἀρχῆς καθορισμοῦ τῶν τιμῶν ἀσφαλείας καὶ ὅπως ἀναλάβῃ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἐκάστοτε Κυβέρνησιν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς.

Ὅπως εἶπον καὶ ἐν ἀρχῇ ἡ βελτίωσις τῆς θέσεως τοῦ ἀγρότου πρέπει νὰ εἶναι μία ἀπὸ τὰς κυρίας μερίμνας τοῦ Κράτους. Αὕτη ὅμως δὲν ἐπιτυγχάνεται διὰ τοῦ δημοκοπικοῦ μέσου τῶν ὑψηλῶν τιμῶν. Ἀπαιτεῖ συστηματικὴν καὶ σύντονον προσπάθειαν αὐξήσεως τοῦ πραγματικοῦ εἰσοδήματος τοῦ γεωργοῦ. Τοιαύτη αὐξήσις δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ :

(α) Ἄν ὑποβιβάσωμεν τὰς ὑψηλὰς τιμὰς τῶν εἰδῶν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, ὅπως εἶπον ἄνωτέρω.

(β) Ἄν ἐνισχύσωμεν τὸν γεωργὸν νὰ βελτιώσῃ τὰς μεθόδους καὶ τὰ μέσα καλλιέργειας.

(γ) Ἄν τὸν προστατεύσωμεν ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν μεσαζόντων διὰ τῆς ὀργανώσεως συνεταιρισμῶν, διαθέσεως τῶν γεωργικῶν προϊόντων, διὰ τῆς βελτιώσεως τῶν συγκοινωνιῶν κλπ.

(δ) Ἄν μειώσωμεν τὸν τόκον τῶν πρὸς αὐτὸν χορηγούμενων δανείων.

(ε) Ἄν δημιουργήσωμεν διοικήσιν ἢ ὁποῖα θὰ τὸν ἐξυπηρετῇ ἀντὶ νὰ ἀδιαφορῇ διὰ τὰ προβλήματα του καὶ πολλάκις νὰ τὸν ταλαιπωρῇ.

Ἐξετάζων τὰς δυνατότητας βελτιώσεως τῆς θέσεως τῶν λαϊκῶν τάξεων ἡγγόησα μέχρι τοῦδε τὰς διὰ δελτίων διανομᾶς αἵτινες ἐθεωρήθησαν ὡς τὸ κύριον μέσον ἀνακουφίσεως τῶν πτωχοτέρων τάξεων. Τοῦτο ἔπραξα διότι νομίζω ὅτι ἐπικρατεῖ ἀρκετὴ σύγχυσις ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἡτις ἐπιβάλλει εἰδικὴν συζήτησιν τοῦ ὅλου θέματος.

Αἱ διὰ δελτίου διανομαὶ τροφίμων καὶ ἄλλων εἰδῶν εἶναι ἐξαιρετικὸν μέτρον εἰς τὸ ὁποῖον καταφεύγει τὸ Κράτος ὅταν ἀποτόμως μειωθοῦν τὰ διαθέσιμα ἀγαθὰ ἢ αὐξηθοῦν τὰ χρηματικὰ εἰσοδήματα. Σκοπὸς τοῦ μέτρου τούτου εἶναι νὰ παρεμποδίσῃ τὴν ἄλλως ἀναπόφευκτον ἀνοδὸν τῶν τιμῶν, ἡτις, ἐπειδὴ πρόκειται περὶ εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης, θὰ ὀδηγήσῃ εἰς πίεσιν τῶν ἐργατῶν πρὸς αὐξήσιν τῶν ἡμερομισθίων των, αὐξήσιν τοῦ κόστους παραγωγῆς, νέαν αὐξήσιν τιμῶν, δηλαδὴ ἔντονον πληθωρισμόν. Ἡ διὰ δελτίων διανομὴ εἶναι συνεπῶς μέτρον λαμβανόμενον εἰς ἐξαιρετικὰς περιστάσεις πρὸς ἐξασφάλισιν εἰς ἕκαστον δικαίως μερίδος ἐκ τῶν σπανιζόντων ἀγαθῶν καὶ πρὸς διατήρησιν τῆς νομισματικῆς καὶ κοινωνικῆς στα-

θερότητος. Δέν εἶναι μόνιμον σύστημα ὀργανώσεως τῆς καταναλώσεως διότι ὑπὸ ὁμαλᾶς συνθήκας ὁ καταναλωτὴς ἐπιθυμεῖ νὰ ἔχη εὐχέρειαν νὰ ἀγοράζη ὅσα εἶδη θέλει καὶ εἰς ὅσας ποσότητες τὰ θέλει καὶ διότι ὑπὸ ὁμαλᾶς συνθήκας ἡ προσφορὰ καὶ ζήτησις εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης ἰσορροποῦν εἰς τιμὰς ἀνταποκρινόμενας πρὸς τὰ εἰσοδήματα τῶν καταναλωτῶν.

Ἐξετάζων τις τὰς συνθήκας αἵτινες ὑφίσταντο ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1951, ὅτε ἀπεφασίσθη ἡ ἐπέκτασις τῶν Κρατικῶν διανομῶν, παρατηρεῖ τὰ ἑξῆς :

Ἐπὶ πενταετίαν εἶχεν ἰσχύσει καθεστῶς ἐλευθερίας πωλήσεως τῶν εἰδῶν διατροφῆς συνδυαζόμενον μὲ κρατικὰς διανομὰς εἰδῶν τινῶν. Αἱ διανομαὶ αὗται, πλὴν τοῦ ἄρτου, ἦσαν ἀνεπαρκεῖς διὰ νὰ καλύψουν τὰς ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἦσαν πρὸς τούτοις ἀκανόνιστοι. Συνεπῶς βᾶσις τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τροφίμα ἦτο ἡ ἐλευθέρα ἀγορὰ. Κατ' ἀρχὰς ἐπεκράτει πραγματικὴ σπάνις εἰς τὰ πλεῖστα τῶν εἰδῶν λόγῳ τῆς χαμηλῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς, τῆς σπάνιου τροφίμων εἰς τὴν διεθνή ἀγορὰν καὶ τῆς ἀνεπαρκείας τῶν συναλλαγματικῶν μας μέσων. Μὲ τὴν αὐξησιν τῆς παραγωγῆς, τὴν αὐξησιν τῶν ἐν τῇ διεθνῇ ἀγορᾷ διαθεσίμων καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας ἡ ποσότης τῶν ἐν τῇ χώρᾳ τροφίμων ηὐξήθη σημαντικώτατα καὶ βαθμηδὸν ἔφθασεν ἢ καὶ ὑπερέβη τὴν προπολεμικὴν. Οὕτως ἡ εἰσαγωγή σακχάρους ἣτις προπολεμικῶς ἀνῆρχετο εἰς 75.000 τόννους ἑτησίως καὶ ἣτις τὸ 1945 ἦτο μόνον 10.000 τόννοι ἔφθασε τοὺς 80.000 τόννους τὸ 1950. Ἐν τούτοις αἱ τιμαὶ διειρηθήσαν ὑψηλαὶ καὶ τὰ τροφίμα ἐξηκολούθησαν νὰ ἐξαφανίζωνται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀπὸ τὴν ἀγορὰν. Οὕτω πολλάκις προεκλήθη ἡ ἐντύπωσις παντελοῦς ἐλλείψεως καὶ ὁ πληθυσμὸς ἐνθυμούμενος τὰς στερήσεις τῆς κατοχῆς ἔσπευδε νὰ ἐφοδιασθῇ εἰς τιμὰς μαύρης ἀγορᾶς. Τὰ κύρια αἷτια τῆς καταστάσεως ταύτης ἦσαν τὸ ἀκανόνιστον τῶν εἰσαγωγῶν, ἡ κερδοσκοπία ἐπὶ τῶν τροφίμων καὶ τὰ μεγάλα κέρδη τῶν εἰσαγωγέων. Ἡ ἐπιδεινωσις τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως μὲ τὰ γεγονότα τῆς Κορέας, ἣτις προεκλήθη ἀπὸ τὴν ἀπότομον ἄνοδον τῶν τιμῶν καὶ τὰς ἀξιώσεις προσαρμογῆς μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων, καὶ ὁ κίνδυνος νέου πληθωρισμοῦ ὅστις ἐδημιουργήθη ἐκ τῆς ἐπιδεινώσεως ταύτης ἤγαγον τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ τὴν Ἀμερικανικὴν Ἀποστολὴν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ μόνη διέξοδος ἀπὸ τὴν δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν ἦτο ἡ ἐπέκτασις τῶν κρατικῶν διανομῶν τροφίμων. Διὰ τοῦ μέτρου τούτου ἀνεμένετο ὅτι θὰ ἐπιτευχθῇ σταθεροποίησις ἢ καὶ ὑποβιβασμὸς τῶν τιμῶν τῶν τροφίμων, ὅπερ θὰ ἐπέτρεπε νὰ ἀποφευχθῇ ἡ χορήγησις χρηματικῶν αὐξήσεων μισθῶν. Ἡ τοιαύτη ἐπίδρασις τῶν διανομῶν ἐπὶ τῶν τιμῶν ἀνεμένετο ὅτι θὰ προέλθῃ ἐκ δύο λόγων. Πρῶτον ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι θὰ ἐξησφαλίζετο ὁ κανονικὸς ἐφοδιασμὸς τοῦ πληθυσμοῦ μὲ εἶδη πρώτης ἀνάγκης καὶ θὰ ἐτίθετο τέρμα εἰς τὰς ἀποκρύψεις καὶ τὴν κερδοσκοπίαν, αἷτινες ἦσαν μία ἀπὸ τὰς κυρίας αἰτίας

τῆς ὅλης ἀσταθείας τῶν τιμῶν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ δεύτερον ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι αἱ διανομαὶ θὰ ἐγίνοντο εἰς τιμὰς κόστους κατωτέρας τῶν τιμῶν τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου καὶ οὕτω θὰ ἀνεκουφίζετο ἡ κατανάλωσις.

Εἶναι φανερόν ὅτι ἡ ἀνάγκη τοῦ μέτρου δὲν προῆλθεν οὔτε ἀπὸ τὴν μείωσιν τῆς προσφορᾶς ἀγαθῶν οὔτε ἀπὸ τὴν αὐξησιν τῶν χρηματικῶν εἰσοδημάτων πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ὁποίων εἰσάγεται συνήθως τὸ σύστημα τῶν διὰ δελτίου διανομῶν. Τὰ ἐν τῇ χώρᾳ διαθέσιμα τρόφιμα ἡ ὑξήθησαν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην λόγῳ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς δι' εἰδικῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας ἐξασφαλίσεως σχηματισμοῦ ἀποθεμάτων, εἶναι δὲ ἐπίσης πιθανόν ὅτι αἱ ἀποφασισθεῖσαι διανομαὶ συνεπάγονται μᾶλλον αὐξήσιν τῆς καταναλώσεως. Ἀφ' ἑτέρου δὲν ἡ ὑξήθησαν τὰ χρηματικὰ εἰσοδήματα τῶν καταναλωτῶν, τὸ μέτρον δὲ προτείνεται ἀκριβῶς διὰ τὰ ἀποφευχθῆ ἢ χορήγησις αὐξήσεων μισθῶν. Τέλος, παραλλήλως πρὸς τὰς Κρατικὰς διανομὰς ἐπιτρέπεται ἡ λειτουργία ἐλευθέρως ἀγορᾶς εἰς τὰ αὐτὰ εἶδη μὲ τιμὰς ὑψηλοτέρας. Τοῦτο εἶναι ἐντελῶς ἀντίθετον πρὸς τὴν βασικὴν ἐπιδίωξιν τῶν διὰ δελτίου διανομῶν, ἥτοι τὴν δικαίαν κατανομήν εἰς χαμηλὰς τιμὰς τῶν περιορισμένων ποσοτήτων εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης.

Τὸ συμπέρασμά μου εἶναι ὅτι πρόκειται περὶ ἐντελῶς ἰδιοτύπου συστήματος τὸ ὁποῖον ἐπιδιώκει τελείως διάφορον σκοπὸν ἀπὸ τὸν συνήθως ἐπιδιωκόμενον διὰ τῶν διὰ δελτίου διανομῶν. Ὁ σκοπὸς τοῦ παρ' ἡμῶν εἰσαχθέντος μέτρου εἶναι ἡ προστασία τῆς καταναλώσεως ἀπὸ τὴν κερδοσκοπικὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐμπορίου. Ἡ πείρα τῆς παρελθούσης πενταετίας ἀποδεικνύει ὅτι ἂν θέλωμεν νὰ ἐξασφαλίσωμεν οἰκονομικὴν σταθερότητα ἐν τῇ χώρᾳ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐμπιστευθῶμεν τὸν ἐπισιτισμὸν αὐτῆς εἰς τὸ ἀνεξέλεγκτον ἰδιωτικὸν ἐμπόριον. Γεννᾶται ὅμως τὸ ἐρώτημα ἂν αἱ κρατικαὶ διανομαὶ ἀποτελοῦν τὴν καλλιτέραν λύσιν. Κατὰ τὴν γνώμην μου τὰ αὐτὰ ἀκριβῶς ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα ἐπιδιώκονται διὰ τοῦ σημερινοῦ συστήματος θὰ ἠδύναντο νὰ ἐξασφαλισθοῦν πρῶτον διὰ τῆς ἐφαρμογῆς ἀποτελεσματικοῦ ἐλέγχου τῶν τιμῶν τῶν εἰσαγομένων ἀγαθῶν καὶ δεύτερον διὰ τοῦ σχηματισμοῦ ἐπαρκῶν κρατικῶν ἀποθεμάτων καὶ τῆς χρησιμοποίησεως αὐτῶν πρὸς ἐξουδετέρωσιν προσωρινῶν ἢ κερδοσκοπικῶν ἐλλείψεων ἐν τῇ ἀγορᾷ αἵτινες προκαλοῦν αὐξησιν τῶν τιμῶν. Ἡ ἐξακρίβωσις τοῦ κόστους τῶν εἰσαγομένων εἰδῶν εἶναι εὐκολωτάτη, ἡ δὲ παρεμπόδισις πραγματοποιήσεως ὑπερόγκων κερδῶν εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν ὅλην ἐπιτυχίαν τοῦ ἐλέγχου τῶν τιμῶν ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐξαρτᾶται ἐν πολλοῖς ἢ δυνατότης ἀποκαταστάσεως οἰκονομικῆς σταθερότητος ἐν τῇ Χώρᾳ. Ὅμοίως ἐφ' ὅσον τὸ Κράτος διαθέτει ἐπαρκῆ ἀποθέματα καὶ ἐπεμβαίνει ῥυθμιστικῶς εἰς τὴν ἀγορὰν ἢ ἀπόκρυψις καὶ κερδοσκοπία καθίστανται ἀδύνατοι. Τὸ μέτρον τοῦτο συνδυαζόμενον μὲ τὴν ἐπιβολὴν αὐστηροτάτων κυρώσεων ἐναντίον οἰουδήποτε

πωλητοῦ, ὅστις θὰ ἠρνεῖτο νὰ πωλήσῃ εἰς τὰς τιμὰς τοῦ ἐλέγχου ἰσχυριζόμενος ὅτι δὲν διαθέτει ἀποθέματα, θὰ ἐπέφερε καίριον πλήγμα κατὰ τῆς κερδοσκοπίας ἐπὶ τῶν τροφίμων. Τέλος πρέπει νὰ τεθῆ τέρμα εἰς τὴν ἐντελῶς ἀδικαιολόγητον ἀκαταστασίαν, ἣτις παρετηρήθη κατὰ τὸ παρελθὸν εἰς τὰς εἰσαγωγὰς. Μία τοιαύτη ἀντιμετώπισις τοῦ προβλήματος τῶν τιμῶν τῶν εἰδῶν διατροφῆς ἐμφανίζει τὰ κάτωθι πλεονεκτήματα ἔναντι τοῦ σημερινοῦ συστήματος τῶν διανομῶν :

(α) Εἶναι ἀπείρως ἀπλουστέρα ἀπὸ διοικητικῆς ἀπόψεως καὶ περιορίζει τὴν Κρατικὴν παρέμβασιν εἰς τὸ ἐλάχιστον ἀναγκαῖον.

(β) Ἐπιτρέπει μεγαλύτεραν ἐλαστικότητα εἰς τὴν κατανάλωσιν καὶ εἶναι οἰκονομικώτερα. Αἱ διανομαὶ ὠρισμένων ποσοτήτων κατὰ κεφαλὴν δὲν λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν τὰς ἀτομικὰς ἀνάγκας τοῦ καταναλωτοῦ, αἵτινες εἰδικῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα ποικίλλουν μεγάλως ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον καὶ ἀπὸ περιοχῆς εἰς περιοχὴν. Ὡς ἐξαιρετικὸν μέτρον αἱ διὰ δελτίου διανομαὶ ἐξασφαλίζουν τὴν λαϊκὴν τάξιν ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς τιμὰς καὶ τὴν ἐκμετάλλευσιν. Ὡς μόνιμον ὁμως σύστημα ὀργανώσεως τῆς καταναλώσεως δὲν νομίζω ὅτι ἐξυπηρετοῦν ἱκανοποιητικῶς τὰς ἀνάγκας τοῦ κοινοῦ.

Εἰς ταῦτα θὰ ἀντιταχθῆ ἴσως ὅτι θὰ ἦτο ἐπικίνδυνον νὰ βασισθῶμεν εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν τιμῶν καὶ εἰς τὴν ρυθμιστικὴν ἐπέμβασιν τοῦ Κράτους εἰς τὴν ἀγορὰν διὰ τὴν συγκράτησιν τῶν τιμῶν εἰς λογικὰ καὶ σταθερὰ ἐπίπεδα καθ' ὅσον δὲν ὑπάρχει καμμία βεβαιότης ὅτι τοιαῦτα μέτρα δύνανται νὰ λειτουργήσουν ἐπιτυχῶς ἐν Ἑλλάδι. Ἡ ἀπάντησίς μου εἶναι ὅτι ἂν δὲν κατορθώσωμεν νὰ ἐπιβάλωμεν τὴν στοιχειώδη ταύτην πειθαρχίαν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ νὰ δημιουργήσωμεν ὑπηρεσίας αἱ ὁποῖαι νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ προστατεύουν τὸ κοινὸν ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευσιν θὰ ἀποδειχθῶμεν ἀκόμη ὀλιγώτερον ἱκανοὶ νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν καλὴν λειτουργίαν ἐνὸς πολυπλοκωτέρου καὶ εὐρύτερου μηχανισμοῦ ὡς ὁ τῶν κρατικῶν διανομῶν. Μὲ πλημμελῶς λειτουργοῦσαν διοικήσιν τὸ σύστημα τῶν διανομῶν εὐκόλως μεταβάλλεται εἰς πηγὴν πάσης σπατάλης καὶ ἀτασθαλίας, τὸ βᾶρος τῶν ὁποίων τελικῶς θὰ φέρῃ ἢ κατανάλωσις.

Ἐτερον ἐπιχείρημα τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ προβληθῆ ὑπὲρ τῶν κρατικῶν διανομῶν εἶναι ὅτι αὐταὶ ἐξασφαλίζουν τὰ τρόφιμα εἰς τιμὰς κόστους ἐνῶ αἱ ἐλεγχόμεναί τιμαὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐμπορίου τὰς ὁποίας προτείνω περιλαμβάνουν καὶ κέρδος διὰ τὸν ἔμπορον. Κατὰ τὴν γνώμην μου εἶναι βέβαιον ὅτι τὸ κόστος τοῦ μηχανισμοῦ τῶν διανομῶν δὲν θὰ ἀποδειχθῆ κατώτερον τοῦ κόστους ἐνὸς λογικοῦ κέρδους διὰ τὸν ἔμπορον, ἂν δὲ ἡ ὑπηρεσία λειτουργήσῃ πλημμελῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδειχθῆ πολὺ ἀνώτερον. Ἄν ἂφ' ἐτέρου δὲν κληθῆ ἢ κατανάλωσις νὰ φέρῃ τὸ βᾶρος τῆς δαπάνης διὰ τὰς διανομὰς θὰ ἐπιβαρυνθῆ κατ' ἀνάγκην μὲ ταύτην τὸ Κράτος αὐξανομένου οὕτω τοῦ ἐλλείμματος τῶν Δημοσίων Λογαριασμῶν.

Τέλος θὰ ἠδύνατο νὰ παρατηρηθῆ ὅτι ἔστω καὶ ἂν αἱ σήμερον διαθέ-

σιμοι ποσότητες είναι έπαρκεις δια τόν έφοδιασμόν τῆς αγοράς εις τὰς έλεγχόμενας τιμάς τοῦ έμπορίου δέν γνωρίζομεν άν ή περικοπή τῆς έξωθεν βοθηθείας και άλλαι τυχόν δυσμενεῖς έξελίξεις δέν θα μάς ήνάγκαζον νά περιορίσωμεν εις τὸ μέλλον τὰς εισαγωγάς. Έν τοιαύτῃ περιπτώσει ή δι' άπλοῦ έλέγχου συγκράτησις τῶν τιμῶν ήθελε καταστῆ άδύνατος και ή εισαγωγή τοῦ συστήματος τῶν διανομῶν αναπόφευκτος. Δέν είναι άσφαλέστερον, θα έρωτηθῆ, νά ύπάρχη τοιοῦτον σύστημα έν λειτουργία ὡστε νά μή προκληθῆ έκ τῆς μειώσεως τῶν διαθεσίμων ποσοτήτων και νά έξασφαλισθῆ ή δικαία κατανομή τούτων εις τόν πληθυσμόν εις σταθεράς τιμάς ; Εἰς ταῦτα παρατηρῶ ὅτι έπ' οὔδενι λόγω έπιτρέπεται ή δικαιολογεῖται ή μείωσις τῶν εισαγωγῶν ειδῶν πρώτης ανάγκης και εύρείας καταναλώσεως. Η περικοπή τῆς ξένης βοθηθείας δέον νά γίνῃ άποκλειστικῶς εις βάρος ειδῶν μή πρώτης ανάγκης έκ τῶν ὁποίων εισάγονται ίκαναί ποσότητες.

Τὰς εισαγωγάς ειδῶν γενικῆς καταναλώσεως δέον νά διατηρήσωμεν εις τὸ σημερινόν επίπεδον και εἰ δυνατόν και νά αύξήσωμεν άν θέλωμεν νά έξασφαλίσωμεν τὰς προϋποθέσεις τῆς οἰκονομικῆς και νομισματικῆς σταθεροποιήσεως έν τῇ Χώρα.

Τὸ συμπέρασμά μου είναι ὅτι ὅταν κατωρθώσωμεν νά αναδιοργανώσωμεν και έξυγιάνωμεν τήν διοίκησιν και νά δημιουργήσωμεν ίκανήν και χρηστήν ύπηρεσίαν έλέγχου τῶν τιμῶν τὸ σημερινόν σύστημα διανομῶν θα ήδύνατο άκινδύνως νά καταργηθῆ χωρὶς έκ τούτου νά προκληθῆ αύξησης τῶν τιμῶν ή μείωσις τῶν διαθεσίμων ποσοτήτων.

Άν άφ' έτέρου δέν έξασφαλίσωμεν τήν βασικήν ταύτην προϋπόθεσιν τῆς έξυγιάνσεως τῆς οἰκονομικῆς μας ζωῆς, και τὸ σύστημα διανομῶν θα άποτύχη, θα μεταβληθῆ εις πηγήν σπατάλης και άτασθαλιῶν και θα καταστῆ πληγή τῶν δημοσίων οἰκονομικῶν.

Έν σχέσει πρὸς τήν συζητουμένην επέκτασιν τῶν διανομῶν και εις τὰ εἶδη ἱματισμοῦ νομίζω ὅτι θα έπρεπε νά έγκαταλείψωμεν τοιαύτας σκέψεις και νά περιορισθῶμεν εις τήν άσκησιν άποτελεσματικοῦ έλέγχου έπί τῶν τιμῶν τῶν ειδῶν τούτων και τήν ένίσχυσιν τῆς παραγωγῆς ειδῶν λαϊκῆς καταναλώσεως εις λογικὰς τιμάς δια τῶν μέσων τὰ ὁποία ύπέδειξα άνωτέρω, ήτοι τήν αύξησιν τοῦ συναγωνισμοῦ μεταξὺ τῶν έπιχειρήσεων, τήν χρησιμοποίησιν τῶν πιστώσεων, δανείων και άδειῶν εισαγωγῆς ὡς μέσων πρὸς στροφήν τῆς παραγωγῆς εις τὰ εἶδη ταῦτα και οὔτω καθ' έξῆς. Αἱ δια δελτίων διανομαῖ ειδῶν ἱματισμοῦ έμφανίζουν τεραστίας διοικητικὰς δυσχερείας αἵτινες δέν επέτρεψαν οὔδὲ εις χώρας με άρτιωτάτην διοικητικὴν ὀργάνωσιν νά έξασφαλίσουν έπί μακρὸν τήν ίκανοποιητικὴν των λειτουργίαν και αἵτινες ήνάγκασαν αὐτάς νά έγκαταλείψουν τελικῶς τὸ σύστημα. Νομίζω ὅτι θα εἴμεθα έντελῶς έκτὸς τῆς πραγματικότητος άν άπεβλέπομεν εις τήν εισαγωγήν τοιοῦτου συστήματος έν Έλλάδι. Άλλως τε ή έγχώριος παραγωγή είναι σήμερα σημαντικῶς άνωτέρα τῆς προπολεμικῆς και

είναι επιδεκτική περαιτέρω αύξησεως. Τὸ πρόβλημα εἶναι πρόβλημα ὑποβιβασμοῦ τῶν ὑψηλῶν κερδῶν, δὲν εἶναι πρόβλημα ἀνεπαρκείας τῶν διαθεσίμων ποσοτήτων.

Ὡσαύτως δὲν νομίζω ὅτι, ἔστω καὶ ἀναδιοργανούμεναι, αἱ Κρατικαὶ ὑπηρεσίαι θὰ ἠδύναντο νὰ ἀναλάβουν τὴν εἰς τὸ ἔξωτερικὸν διενέργειαν προμηθειῶν, ὡς ὑπεδείχθη παρὰ τινων. Πρόκειται περὶ ἔργου διὰ τὸ ὁποῖον ἡ γραφειοκρατικὴ ὀργάνωσις ἀποδεικνύεται συνήθως ἀκατάλληλος. Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ὀφείλομεν νὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς τὸ πλεόν περιωρισμένον μέτρον τοῦ κρατικοῦ ἐλέγχου, ὅστις ἂν εἶναι ἀποτελεσματικὸς, δύναται ἀσφαλῶς νὰ παρεμποδίσῃ τὰ ὑπέρογκα κέρδη.

Ἐπὶ τῆς ἀνωμαλίας εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν τιμῶν καὶ εἰσοδημάτων ἐν Ἑλλάδι τὴν ὁποῖαν συνήθως λησιμονοῦμεν ὅταν συζητῶμεν τὸ πρόβλημα τῆς οἰκονομικῆς σταθεροποιήσεως. Ἡ ἀνωμαλία αὕτη εἶναι ἡ δημιουργουμένη ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐνοικιοστασίου.

Εἰς ὅλας τὰς χώρας ἐσημειώθη σοβαρὰ ἔλλειψις κατοικίας κατὰ τὴν παρελθοῦσαν δεκαετίαν λόγῳ τοῦ περιορισμοῦ τῆς οἰκοδομικῆς δραστηριότητος ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς αύξησεως τοῦ πληθυσμοῦ ἀφ' ἑτέρου. Εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς χώρας τὸ Κράτος ἐπενέβη διὰ τοῦ ἐνοικιοστασίου πρὸς προστασίαν τῶν ἐνοικιαστῶν ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευσιν ἣν θὰ ὑφίσταντο ἄλλως ἐκ μέρους τῶν ἰδιοκτητῶν λόγῳ τῆς σπάνιου κατοικίας. Εἰς τὰς πλείστας τῶν χωρῶν ὄχι μόνον δὲν ἐπετράπη εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας νὰ ἐκμεταλλεθοῦν τὴν σπάνιν κατοικίας ἀλλὰ καὶ ἐκλήθησαν οὗτοι νὰ φέρουν μέρος τῶν θυσιῶν τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὴν ἐξασφάλισιν νομισματικῆς σταθερότητος ὑπὸ τὰς ἀνωμάλους πολεμικὰς καὶ μεταπολεμικὰς συνθήκας. Ὡς εἶδομεν ὁ πληθωρισμὸς ἐμείωσε τὰ πραγματικὰ εἰσοδήματα τῶν μισθωτῶν εἰς ὄφελος τῶν ἐπιχειρηματιῶν καὶ ὤθησε τοὺς μισθωτοὺς νὰ πιέζουν δι' αύξήσεις μισθῶν. Πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσεως τὸ Κράτος ἐπέδιώξε διὰ τοῦ ἐνοικιοστασίου νὰ διατηρήσῃ τὰ ἐνοίκια χαμηλὰ καὶ οὕτω νὰ ἀποζημιώσῃ τοὺς μισθωτοὺς καὶ τὰς λοιπὰς τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ, τὰς θιγείσας ὑπὸ τοῦ πληθωρισμοῦ, διὰ τὴν μείωσιν τῆς ἀγοραστικῆς τῶν δυνάμεως.

Ἡ ἐπιβολὴ τῆς θυσίας ταύτης εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας δικαιολογεῖται πρῶτον ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι οὗτοι ἀνήκουν συνήθως εἰς τὰς σχετικῶς εὐπωτέρας τάξεις καὶ δεύτερον ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ περιουσία αὐτῶν διετήρησεν ὀλόκληρον τὴν ἀξίαν τῆς παρὰ τὸν πληθωρισμόν, ἐνῶ πλεῖστα ἄλλα περιουσιακὰ στοιχεῖα ἀπώλεσαν μέγα μέρος τῆς ἀξίας τῶν συνεπειῶν τοῦ πληθωρισμοῦ. Γενικῶς δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι εἰς τὰς χώρας εἰς τὰς ὁποίας τὸ ζήτημα τοῦ ἐνοικιοστασίου ἀντεμετωπίσθη κατὰ τρόπον λελογισμένον τὰ εἰσοδήματα ἐξ οἰκοδομῶν, ἐκφραζόμενα εἰς σταθερὰς νομισματικὰς ἀξίας, ἐμειώθησαν εἰς τὸ ἥμισυ περίπου ἐν σχέσει μὲ τὰ προπολεμικά. Εἰς τὰς χώρας ταύτας ἐλπίζεται ὅτι ἡ αύξησις τῆς προσφορᾶς κατοικίας καὶ ἡ βελ-

τίωσις τῆς θέσεως τῶν μισθωτῶν θέλουν βαθμηδὸν ἐπιτρέψει τὴν ἄρσιν τοῦ ἐνοικιοστασίου καὶ τὴν ἐπάνοδον τῶν ἐνοικίων εἰς ἐπίπεδα ἀντίστοιχα τῶν προπολεμικῶν.

Ἐν Ἑλλάδι ὅμως τὸ ἐνοικιοστάσιον ἐφηρμόσθη κατὰ τρόπον, ὅστις ὀλίγον διαφέρει ἀπὸ δήμευσιν τῆς περιουσίας τοῦ ἰδιοκτῆτου.

Πρῶτον, τὰ ἐνοίκια διετηρήθησαν εἰς ἐπίπεδα τὰ ὁποῖα δὲν ἐπιτρέπουν οὐδὲ τὴν συντήρησιν τῶν ἀκινήτων. Οὕτω ἐνῶ τὸ κόστος τῆς ζωῆς ηὔξήθη 300 ἕως 350 φορές, τὰ ἐνοίκια ηὔξήθησαν μόνον 30 φορές προκειμένου περὶ μισθωτῶν, 50 φορές προκειμένου περὶ λοιπῶν ἐνοικιαστῶν κατοικιῶν καὶ 100 φορές προκειμένου περὶ καταστημάτων. Ἄν εἴχομεν καὶ ἐν Ἑλλάδι ἀποβλέπει νὰ μειώσωμεν τὰ πραγματικὰ ἐνοίκια τῶν κατοικιῶν εἰς τὸ ἡμισυ, τοῦτο θὰ ἔδει νὰ εἶναι τοῦλάχιστον 150 φορές ἀνώτερα τῶν προπολεμικῶν (ἢ διατήρησις τῶν ἐνοικίων τῶν καταστημάτων κάτω τοῦ προπολεμικοῦ ἐπιπέδου εἶναι ἐντελῶς ἀδικαιολόγητος, δοθέντος ὅτι οἱ ἐμπορευόμενοι καὶ οἱ ἄλλοι ἐπαγγελματίαι ἔχουν πλέον ἢ προσαρμόσει τὰ εἰσοδήματά των πρὸς τὴν αὔξησιν τῶν τιμῶν).

Δεύτερον, ὁ τρόπος τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐνοικιοστασίου ἐπέτρεψε τὴν δημιουργίαν πρωτοφανῶν ἀδικιῶν εἰς βᾶρος τοῦ ἰδιοκτῆτου ὡς καὶ παντοίας καταχρήσεις καὶ ἐκμεταλλεύσεις. Αἱ ἐσφαλμέναι καὶ ἀτελεῖς διατάξεις τοῦ νόμου, ἡ μεγάλη βραδύτης μὲ τὴν ὁποῖαν κινεῖται ἡ δικαιοσύνη, ἡ στενὴ καὶ πολλάκις μεροληπτικὴ ἀντίληψις τοῦ Δικαστοῦ ὑπὲρ τοῦ μισθωτοῦ καὶ κατὰ τοῦ ἰδιοκτῆτου οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ σχετικὴ περιουσιακῆ των κατάστασις, μεταβάλλουσιν εἰς πολλὰς περιπτώσεις τὸ ἐνοικιοστάσιον, ἀπὸ μέτρον προστασίας τοῦ μισθωτοῦ κατὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ ἰδιοκτῆτου εἰς ὄπλον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ μισθωτοῦ δι' οὗ δύναται νὰ ἐκμεταλλεῖται τὴν ξένην ἰδιοκτησίαν. Εἶναι συνηθέστατα τὰ παραδείγματα πλουσίων μισθωτῶν οἵτινες διάγουν βίον ἄνετον καὶ πολλάκις πολυτελεῖ, ἀλλ' οἵτινες-καταβάλλουν εὐτελέστατα ἐνοίκια εἰς βᾶρος ἰδιοκτητῶν, οἵτινες δὲν ἔχουν ἄλλον πόρον ζωῆς παρὰ τὸ λαμβανόμενον μίσθωμα.

Τοιαῦται περιπτώσεις, ὅπου ἡ σκληρότης καὶ ἡ ἀδικία τοῦ ἐνοικιοστασίου εἶναι κατάφωρος, εἶναι τόσον συχναί, ὥστε μεταβάλλουν ῥιζικῶς τὴν φύσιν καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ ἐνοικιοστασίου.

Νομίζω ὅτι ἡ ἄρσις τοιούτων καταστάσεων ἀποτελεῖ ζήτημα ἠθικῆς τάξεως καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀγνοηθῇ εἰς μίαν προσπάθειαν οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐξυγιάνσεως τῆς χώρας.

Τὸ ζήτημα χρῆζει μελέτης διὰ νὰ μὴ ἔχωμεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν δημιουργίαν νέων ἀδικιῶν πρὸς τὴν ἀντίθετον κατεύθυνσιν ἐν τῇ προσπάθειᾳ μας νὰ ἄρωμεν τὰς ἀδικίας καὶ τὰς πηγὰς ἐκμεταλλεύσεως, αἵτινες σήμερον ὑφίστανται εἰς βᾶρος τῶν ἰδιοκτητῶν.

Κατὰ τὴν γνώμην μου αἱ σχέσεις μισθωτοῦ καὶ ἐκμισθωτοῦ ἐκ τοῦ ἐνοικιοστασίου θὰ ἠδύναντο νὰ ρυθμισθοῦν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον ὅσον ἀφορᾷ τὸ ὀφειλόμενον μίσθωμα.

(α) Ἄμεσος διπλασιασμός τῶν μισθωμάτων ἐπὶ κατοικιῶν ἤτοι ἐφαρμογή συντελεστοῦ 100 ἐπὶ τῶν προπολεμικῶν ἀντὶ τοῦ σημερινοῦ 50.

(β) Συγχρόνως μὲ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς Διοικήσεως καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν μισθωτῶν, κατάργησις τοῦ ὑπὲρ αὐτῶν προνομίου, ἤτοι ἐπέκτασις καὶ ἐπ' αὐτῶν τοῦ συντελεστοῦ 100.

(γ) Ἄμεσος αὐξήσις τοῦ συντελεστοῦ ἐπὶ τῶν καταστημάτων ἀπὸ 100 εἰς 250 ἢ καὶ 300.

(δ) Παρὰ τὸ γεγονός ὅτι τὰ ἐνοίκια θὰ παραμείνουν χαμηλὰ ἔστω καὶ ἀναπροσαρμοζόμενα, ὑπάρχουν περιπτώσεις τόσο χαμηλῶν εἰσοδημάτων, ὥστε ἀκόμη καὶ ἡ προτεινομένη αὐξήσις θὰ καθίστα δυσχερεστάτην τὴν θέσιν τοῦ ἐνοικιαστοῦ. Πρὸς ἀντιμετώπισιν τοιούτων ἐξαιρετικῶν περιπτώσεων, θὰ ἦτο ἐνδεδειγμένον νὰ δημιουργηθῆ Ταμεῖον Ἐνοικιοστασίου, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ ἰδιοκτῆται θὰ εἰσφέρουν μικρὸν ποσοστὸν τῆς αὐξήσεως τῶν ἐνοικίων πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ὀλίγων πληττομένων ἐκ τῆς τοιαύτης αὐξήσεως, ἐνοικιαστῶν.

(ε) Πρόβλεψις περὶ περαιτέρω βαθμιαίας ἀναπροσαρμογῆς τῶν ἐνοικίων, παραλλήλως πρὸς τὴν βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς θέσεως τῶν ἐνοικιαστῶν.

(στ) Ἀναθεώρησις τῶν σχετικῶν διατάξεων τοῦ ἐνοικιοστασίου, οὕτως ὥστε πρόσωπα πραγματοποιοῦντα εἰσοδήματα καὶ κέρδη, εἴτε ἐκ περιουσίας, εἴτε ἐξ ἐπιχειρήσεως, εἴτε ἐκ μισθῶν ἢ ἄλλων ἀμοιβῶν παρ' ἄνωνύμων Ἐταιρειῶν ἢ ἄλλων ἐπιχειρήσεων ἢ καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν, ὑπερβαίνοντα τὰ 5.000.000 δρχ. κατὰ μῆνα, νὰ καταβάλλωσιν ἀνώτερον μίσθωμα ἐπὶ τῶν κατοικιῶν των τὸ ὁποῖον νὰ δύναται νὰ φθάσῃ καὶ μέχρι τοῦ 200πλάσιου τοῦ προπολεμικοῦ. Αἱ σχετικαὶ διατάξεις πρέπει νὰ διατυπωθοῦν κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχη δυνατότης διαφυγῆς τῶν ὡς ἄνω προσώπων ἀπὸ τῆς ὑποχρέωσεως ταύτης.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω ἀναπροσαρμογῆς ὄχι μόνον θὰ ἀρθῆ μία ἀδικία ἐναντίον μιᾶς τάξεως πολιτῶν καὶ θὰ ἀποκατασταθῆ κάποια ἰσορροπία εἰς τὸ κρατοῦν σύστημα τιμῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ Δημόσιον θὰ δυνηθῆ νὰ αὐξήσῃ σημαντικῶς τὰ ἐκ τῆς φορολογίας τῶν οἰκοδομῶν ἔσοδα ἄνευ ἀνάγκης αὐξήσεως τῶν ἰσχυόντων συντελεστῶν ἢ ἐπιβολῆς ἄλλης τινὸς ἐκτάκτου εἰσφορᾶς.

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐρεύνης προκύπτει ὅτι ὑφίσταται ἡ κάτωθι περίπου ἀνισορροπία εἰς τὴν σημερινὴν διαμόρφωσιν τῶν τιμῶν καὶ μισθῶν ἐν Ἑλλάδι :

(Προπολεμικῶς = 1)

Ἐνοίκια	40
Μισθοὶ—Ἡμερομίσθια	200 — 400
Τιμαὶ γεωργικῶν προϊόντων	300 — 350
Τιμαὶ εἰδῶν ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας	550 — 600

Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἐξυγίανσιν τῆς χώρας εἶναι ἡ μείωσις τῶν μεταξὺ τῶν ὡς ἄνω κατηγοριῶν διαφορῶν. Τὰ μέτρα τὰ ὅποια ἐπρότεινα εἰς τὸ παρὸν κεφάλαιον ἀποβλέπουν εἰς τὴν βαθμιαίαν μείωσιν τῶν ὡς ἄνω διαφορῶν κυρίως μὲν διὰ τῆς μειώσεως τοῦ ὑψηλοῦ συντελεστοῦ τῆς τελευταίας κατηγορίας ἐν μέρει ὅμως καὶ διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν συντελεστῶν τῶν δύο πρώτων κατηγοριῶν. Νομίζω ὅτι ἡ τελικὴ ἰσορρόπησις θὰ ἔδει νὰ γίνῃ περὶ τὸν συντελεστὴν 350, ὅταν δὲ τοῦτο ἐπιτευχθῇ, θὰ ἔχωμεν ἐπαναφέρει τὴν οἰκονομίαν μας εἰς πλήρη ὁμαλότητα. Τοῦτο βεβαίως θὰ ἀπαιτήσῃ χρόνον καὶ συνεχῆ προσπάθειαν, ἀλλὰ εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἂν τὸ ἐπιδιώξωμεν μετὰ σθένους καὶ ἐπιμονῆς.

II. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΤΑΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΧΡΥΣΟΥ

Εἶδομεν εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον ὅτι ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τοῦ Κράτους δὲν ἐξασφαλίζει τὰς προϋποθέσεις νομισματικῆς σταθερότητος. Τοῦτο εἶναι φυσικὸν νὰ προκαλῆ τὴν δυσπιστίαν τοῦ κοινοῦ πρὸς τὰ οἰκονομικὰ τῆς χώρας καὶ πρὸς τὸ ἐθνικὸν νόμισμα. Ἡ ἐν Ἑλλάδι ὅμως ἐπικρατοῦσα δυσπιστία εἶναι τελείως δυσανάλογος πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς νομισματικῆς ἀσταθείας ὅστις ὑφίσταται ἐν τῇ χώρᾳ. Κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν τὸ ἐπίπεδον τῶν τιμῶν ἀνῆλθεν οὐχὶ πλέον τῶν 20 ο)ο (τοῦτο δὲ εἰς περίοδον καθ' ἣν ἐσημειώθη σημαντικὴ αὐξήσις τῶν τιμῶν εἰς τὰς πλείστας τῶν χωρῶν) ἡ δὲ νομισματικὴ κυκλοφορία διετηρήθη σχετικῶς σταθερά. Ἐν τούτοις ἐλαχίστη ἐσημειώθη αὐξήσις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων παρὰ Τραπεζαῖς καὶ τῶν μακροπροθέσμων ἐπενδύσεων ἰδιωτικῶν κεφαλαίων, ἡ δὲ τοποθέτησις εἰς χρυσᾶς λίρας καὶ εἰς συνάλλαγμα τῶν δημιουργουμένων διαθεσίμων ἐξηκολούθησεν εἰς τὴν αὐτὴν κλίμακα ὡς καὶ προηγουμένως.

Ἐπίσης οὐδόλως ἐμειώθη ἡ εὐπάθεια τῆς οἰκονομίας εἰς ψυχολογικὰς ἀντιδράσεις. Καὶ σήμερον ἀκόμη εἶναι ἀρκετὸν νὰ γίνῃ ἀπλῆ ἀναγγελία μέτρου τινὸς ἢ νὰ ἐπέλθῃ μεταβολὴ τις εἰς τὴν διεθνῆ κατάστασιν διὰ νὰ ἐπακολουθήσῃ αὐξήσις τῶν τιμῶν καὶ ἐπιδείνωσις τῆς νομισματικῆς καταστάσεως.

Εἶναι συνεπῶς φανερόν ὅτι ἡ δυσπιστία δὲν προκαλεῖται μόνον ἀπὸ τὴν ἀστάθειαν τῆς οἰκονομίας μας ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλα αἴτια ἀνεξάρτητα τῆς ἐξελίξεως τῶν οἰκονομικῶν μας. Εἶναι ἐπίσης φανερόν ὅτι ἐφ' ὅσον τὰ ἄλλα ταῦτα αἴτια ἐξακολουθοῦν νὰ ἐπηρεάζουν τὴν ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸ νόμισμα, ἡ βελτίωσις τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως καθ' ἑαυτὴν δὲν θὰ εἶναι ἐπαρκὴς νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν χώραν εἰς πλήρη νομισματικὴν ὁμαλότητα.

Ἡ ἔμμενος αὕτη δυσπιστία πρὸς τὸ νόμισμα ἀποδίδεται εἰς τρία αἷτια :

Π ρ ῶ τ ο ν, εἰς τὴν πικρὰν πείραν τὴν ὁποίαν ἀπέκτησε τὸ κοινὸν ἀπὸ τοὺς ἐπανειλημμένους ἐξευτελισμούς τῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος καὶ τὰς τεραστίας ζημίας τὰς ὁποίας ὑπέστησαν οἱ κάτοχοι ἀξιών εἰς δραχμάς.

Δ ε ὕ τ ε ρ ο ν, εἰς τὸν φόβον τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ κομμουνισμοῦ ὁ ὁποῖος συνέχει τὸ κοινὸν καὶ ἰδίως τοὺς κατόχους πλούτου καὶ ὁ ὁποῖος ὠθεῖ αὐτοὺς νὰ τοποθετοῦν τὰ διαθέσιμα κεφάλαιά των κατὰ προτίμησιν εἰς εὐμετακομίστους ἀξίας ὅπως αἱ χρυσαῖ λίραι.

Τ ρ ῑ τ ο ν, εἰς τὴν ἔντασιν τῶν διεθνῶν σχέσεων καὶ τὸν κίνδυνον πολέμου τὸν ὁποῖον ὁ κόσμος θεωρεῖ πολὺ ἀμεσώτερον διὰ χώραν τόσον ἐκτεθειμένην εἰς τὴν Ρωσικὴν ἀπειλὴν ὅσον ἡ Ἑλλάς παρὰ δι' ἄλλας χώρας.

Ἄν ἐν τούτοις ἐξετάσωμεν τὰ πράγματα ψυχραίμως καὶ ἀντικειμενικῶς θὰ ἴδωμεν ὅτι τὰ αἷτια ταῦτα δὲν εἶναι ἐπαρκῆ διὰ νὰ δικαιολογήσουν τὴν συνεχιζομένην παθολογικὴν δυσπιστίαν πρὸς τὸ νόμισμα.

Εἶναι ἀληθές ὅτι εἰς χώρας εἰς τὰς ὁποίας ἐξεδηλώθη εἰς τὸ παρελθόν ἀχαλίνωτος πληθωρισμὸς τὸ κοινὸν διетήρησε μεγαλυτέραν εὐαισθησίαν ἔναντι τοῦ νομίσματος ἢ εἰς χώρας εἰς τὰς ὁποίας ὁ πληθωρισμὸς ἔλαβε περιωρισμένας διαστάσεις. (Δὲν ὑπάρχει χώρα εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἐσημειώθη αἰσθητὸς πληθωρισμὸς κατὰ τὴν παρελθοῦσαν δεκαετίαν). Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς εἰς τὰς χώρας εἰς τὰς ὁποίας τὸ κοινὸν εἶναι εὐαίσθητον ἔναντι τοῦ νομίσματος ἀποδίδεται μεγαλυτέρα σημασία εἰς τοὺς καθαρῶς νομισματικούς παράγοντας τῆς οἰκονομίας ἢ εἰς ἄλλας χώρας. Εἶναι ὅμως ἐξ ἴσου ἀληθές ὅτι ὅταν ἀποκατασταθῇ νομισματικὴ σταθερότης καὶ τὸ κοινὸν πεισθῇ ὅτι τὸ Κράτος εἶναι ἀποφασισμένον νὰ διαφυλάξῃ ταύτην διὰ παντὸς μέσου ἐπανέρχεται βαθμηδὸν ἡ ἐμπιστοσύνη πρὸς τὸ νόμισμα καὶ αἱ ἀναμνήσεις τοῦ παλαιοῦ πληθωρισμοῦ παύουν νὰ ἐπηρεάζουν τὰς ἀποφάσεις τοῦ κοινοῦ. Οὕτω παρατηροῦμεν ὅτι εἰς χώρας ὅπως ἡ Ἰταλία καὶ Γερμανία, εἰς τὰς ὁποίας ὁ πληθωρισμὸς ἔλαβε διαστάσεις σχεδὸν ὅσον μεγάλαις καὶ ἐν Ἑλλάδι, ἡ ἐμπιστοσύνη πρὸς τὸ νόμισμα ἐπανῆλθεν εὐθύς ὡς τὸ Κράτος ἐνεκαινίασε πολιτικὴν νομισματικὴν σταθεροποιήσεως καὶ τὸ κοινὸν ἐπέισθη ὅτι πρόκειται περὶ σοβαρᾶς καὶ ἀποτελεσματικῆς προσπάθειας. Δὲν νομίζω συνεπῶς ὅτι αἱ ἀναμνήσεις τοῦ πληθωρισμοῦ καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ ζημιῶν εἶναι ἐπαρκῆς ἐξήγησις τῆς ἐν Ἑλλάδι συνεχιζομένης παθολογικῆς δυσπιστίας πρὸς τὸ νόμισμα.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν φόβον τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ οὗτος ἦτο ἐν μέρει δικαιολογημένος μέχρι πρό τινος ἐν ὄψει τῆς κατὰ τῆς χώρας ἀπειλῆς τοῦ συμμοριτισμοῦ. Κατὰ τὴν γνώμην μου ὅμως τοιοῦτοι φόβοι σήμερον εἶναι τελείως ἀδικαιολόγητοι.

Αἱ τελευταῖαι ἐκλογαὶ ἀπέδειξαν ὅτι οἱ κομμουνισταὶ καὶ οἱ συμπα-

θούντες πρὸς αὐτοὺς ἀντιπροσωπεύουν μόλις τὰ 11 ο)ο τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς χώρας εἰς τὰς ὁποίας ἐπικρατοῦν κοινωνικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ συνθήκαι παρόμοιαι μετὰ τὰς Ἑλληνικὰς τὸ ποσοστὸν φθάνει μέχρι 30 ο)ο. Ἡ περιορισμένη ἔκτασις τοῦ κομμουνισμοῦ ἐν Ἑλλάδι ὀφείλεται εἰς τρεῖς λόγους : Πρῶτον εἰς τὸ ὅτι εἴχομεν τὴν σύνεσιν νὰ καταργήσωμεν ἐγκαίρως τὴν μεγάλην ἀγροτικὴν ἰδιοκτησίαν καὶ νὰ ἀποκαταστήσωμεν τὸν γεωργὸν ὡς γαιοκτήμονα. Δεύτερον εἰς τὸ ὅτι αἱ κομμουνιστικαὶ ἀκρότητες τῶν τελευταίων ἐτῶν καὶ αἱ κακουχίαι τὰς ὁποίας ἐπεσώρευσεν ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ ὁ συμμοριτισμὸς ἐξέθηκάν πλήρως τὴν κομμουνιστικὴν ἡγεσίαν. Τρίτον εἰς τὸ ὅτι ὁ Ἕλληνας ἔχει λίαν ἀνεπτυγμένον τὸ πολιτικὸν αἰσθητήριον καὶ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντιληφθῆ καλλίτερον παντὸς ἄλλου τὸ ψευδὲς καὶ ἀπατηλὸν τῆς κομμουνιστικῆς προπαγάνδας. Πιστεύω εἰλικρινῶς ὅτι οὐδέποτε ὁ κίνδυνος ἐπικρατήσεως τοῦ κομμουνισμοῦ ἐν Ἑλλάδι ἦτο μικρότερος ἀπ' ὅ,τι εἶναι σήμερον. Τοῦτο θὰ ξενίσῃ πολλοὺς, ἀλλὰ εἶναι ἀληθές. Σήμερον διαθέτομεν μεγαλυτέραν ἀπὸ ποτὲ ἄλλοτε δύναμιν Στρατοῦ καὶ Χωροφυλακῆς μετὰ τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ἀποτελεσματικῶς οἰανδήποτε νέαν κομμουνιστικὴν ἀπειλήν. Σήμερον οἱ ἐπιθετικοὶ σκοποὶ τῆς Ρωσσίας ἔχουν πλήρως ἀποκαλυφθῆ καὶ ἡ κομμουνιστικὴ προπαγάνδα δὲν δύναται πλέον νὰ παραπλανήσῃ εἰ μὴ ἐλαχίστους, ἐνῶ προπολεμικῶς καὶ κατὰ τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη ὁ κομμουνισμὸς ἐνεφανίζετο ὡς ἰδεολογία ἡ ὁποία παρέσυρε πολλοὺς ἐκ τῶν δυσηρεστημένων τῆς κοινωνίας.

Κατὰ τὴν γνώμην μου ὁ κομμουνισμὸς κατεστράφη ἀνεπανορθώτως ὡς ἰδεολογία δυναμένη νὰ ἐπικρατήσῃ διὰ τῆς πειθοῦς εἰς τὸν κόσμον, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ Ρωσσία ἐστράφη κατὰ ἀκραιφνοῦς κομμουνιστοῦ, ὡς ὁ Τίτο, ἀπλῶς διότι οὗτος δὲν ἐδέχθη τὴν ἄνευ ὄρων ὑποταγὴν εἰς τὰ Ρωσικὰ κελεύσματα.

Τέλος, ὅσον ἀφορᾷ τὸν φόβον τοῦ πολέμου πιστεύω ἐπίσης ὅτι οὗτος εἶναι σήμερον τελείως ἀδικαιολόγητος. Κατὰ τὴν γνώμην μου τὴν εἰρήνην ἐγγυᾶται πλήρως ἡ τεραστία δύναμις καὶ ἀμετάβλητος ἀποφασιστικότης τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Ἡ Ρωσσία γνωρίζει σήμερον καλῶς ὅτι θὰ ἀπετέλει ἐθνικὴν αὐτοκτονίαν νὰ προκαλέσῃ πόλεμον, ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰς προθέσεις τοῦ Ἀμερικανικοῦ λαοῦ καὶ τῆς Ἀμερικανικῆς ἡγεσίας δὲν ὑπάρχει οὐδὲ ἡ παραμικρὰ ἀμφιβολία ὅτι εἶναι καθαρῶς καὶ ἀποκλειστικῶς ἀμυντικαὶ καὶ εἰρηνικαί. Περὶ τούτου πείθουν ὀλόκληρος ἡ Ἀμερικανικὴ ἱστορία, ἡ Ἀμερικανικὴ παράδοσις καὶ ὁ χαρακτήρ καὶ νοοτροπία τοῦ Ἀμερικανικοῦ λαοῦ. Νομίζω ὅτι παρασυρόμεθα ἀσυναισθήτως ἀπὸ τὴν Ρωσικὴν προπαγάνδαν ὅταν ἐρμηνεύωμεν τὰς σημερινὰς στρατιωτικὰς προπαρασκευὰς τοῦ Δυτικοῦ κόσμου ὡς προοίμιον πολέμου, ἐνῶ εἰς τὴν πραγματικότητα αὐταὶ ἀποτελοῦν τὴν καλλιτέραν ἐγγύησιν διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς εἰρή-

νης. Ειδικώτερον ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἑλλάδα νομίζω ὅτι οὐδέποτε εἰς τὴν σύγχρονον ἱστορίαν της ἦτο ἡ χώρα μας τόσον ἀσφαλῆς ὅσον εἶναι σήμερον.

Ἄλλοτε κατεβάλλομεν ἀπεγνωσμένας προσπάθειάς νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν προστασίαν μιᾶς ἐκ τῶν μεγάλων Δυνάμεων καὶ ἐθεωροῦμεν τὰς περιορισμένας καὶ πολλακίς ἀσαφεῖς ἐγγυήσεις τὰς ὁποίας μᾶς παρεῖχον ὡς σπουδαῖον παράγοντα διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς χώρας μας. Σήμερον ἔχομεν τὴν ἀμέριστον καὶ ἀνεπιφύλακτον ὑποστήριξιν τῆς ἰσχυροτέρας χώρας τοῦ κόσμου, χώρας πρὸς τούτοις τῆς ὁποίας τὴν ἀπόλυτον εἰλικρίνειαν, ἀνιδιοτέλειαν καὶ γενναιοφροσύνην εἰς τὰς σχέσεις της μετὰ τῶν συμμάχων της οὐδεὶς καλῆς πίστεως ἄνθρωπος δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ συμφωνήσῃ τις μὲ ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς Ἀμερικανικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς διὰ νὰ ἀναγνωρίσῃ, ὅτι ἡ πολιτικὴ αὕτη στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ὅτι ὅ,τι προάγει τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου κατοχυρώνει καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν. Νομίζω ὅτι δὲν ὑπάρχει παράδειγμα εἰς τὴν ἱστορίαν χώρας, ἡ ὁποία ἀντελήφθη τὸ ἴδιον αὐτῆς συμφέρον κατὰ τρόπον τόσον εὐρὺ καὶ πεφωτισμένον. Νομίζω ἐπίσης ὅτι ἐντὸς τοῦ διεθνοῦς πλαισίου τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη ἀπὸ τὴν Ἀμερικανικὴν Ἑγεσίαν, ἡ ἀκεραιότης καὶ ἀνεξαρτησία τῆς χώρας μας εἶναι ἀπολύτως ἐξησφαλισμένα.

Ἄλλοτε εἴμεθα ἐκτεθειμένοι ὄχι μόνον εἰς τοὺς κινδύνους ἐνὸς γενικοῦ πολέμου, ὁ ὁποῖος μοιραίως θὰ παρέσυρε καὶ τὴν χώραν μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐπιβουλάς γειτόνων ὑποβλεπόντων τὰ ἐδάφη μας. Σήμερον εἶναι βέβαιον ὅτι οἰαδήποτε ἀπόπειρα κατὰ τῆς ἀκεραιότητος τῆς χώρας μας θὰ προκαλέσῃ τὴν ἄμεσον καὶ ἀποφασιστικὴν ἐπέμβασιν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν. Ἄν ὑπῆρχε οἰαδήποτε ἀμφιβολία περὶ τούτου μέχρι πρό τινας, τὰ γεγονότα τῆς Κορέας πρέπει νὰ τὴν ἔχουν πλήρως διασκεδάσει.

Ἄλλὰ καὶ ἂν δὲν ἀποκλείσωμεν τὸ κατὰ τὴν γνώμην μου ἐντελῶς ἀπίθανον ἐνδεχόμενον πολέμου, δὲν εἶναι ἀκριβὲς ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶναι περισσότερον ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς κινδύνους τοῦ πολέμου ἀπὸ ἄλλας χώρας λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς της γειτνιασεως μὲ τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι σήμερον εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν Ρωσικὴν ἐπιρροήν. Ἡ ἐπίθεσις, ἂν ἔλθῃ, θὰ εἶναι ἐπίθεσις ἐναντίον τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν κέντρων τῆς Δύσεως καὶ αἱ μεγάλοι μάχαι θὰ δοθοῦν ἐπίσης εἰς τὴν Δύσιν, διότι ὁ σύγχρονος πόλεμος ἀποβλέπει εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς παραγωγικῆς δυνάμεως τοῦ ἀντιπάλου καὶ αἱ σύγχρονοι μάχαι δίδονται εἰς τὰς πεδιάδας. Ἐπίσης δὲν νομίζω ὅτι ἡ Ρωσσία θὰ σπαταλήσῃ τὸν περιορισμένον ἀριθμὸν ἀτομικῶν βομβῶν της ἐναντίον πτωχῆς χώρας ὅπως ἡ Ἑλλάς. Τέλος πιστεύω ὅτι οἱ περίφημοι βαλκανικοὶ δορυφόροι τῆς Ρωσσίας θὰ ἀποδειχθοῦν πολὺ ὀλιγώτερον ἐπικίνδυνοι ἀπ' ὅ,τι νομίζομεν σήμερον, διότι τὰ καθεστῶτα τῶν χωρῶν τούτων στεροῦνται οἰασδήποτε λαϊκῆς ὑποστηρίξεως.

Τὸ συμπέρασμά μου εἶναι ὅτι οἱ φόβοι περὶ ἐξωτερικῶν κινδύνων ἀπειλούντων εἰδικῶς τὴν Ἑλλάδα εἶναι ἐντελῶς ἀδικαιολόγητοι καὶ ὅτι ἡ ἐντύπωσις ὅτι ἐπίκειται νέος πόλεμος εἶναι ἐντελῶς ἀβάσιμος. Ἄς μὴ λησμονεῖται ὅτι ἡ ἔκρηξις πολέμου ἐθεωρήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς ζήτημα ὀλίγων μηνῶν ἀπὸ τοῦ 1947 καὶ ὅτι σήμερον εὐρισκόμεθα εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 1952 καὶ τὸ ἐνδεχόμενον πολέμου καθίσταται ὁσημέραι πλέον ἀπομεμακρυσμένον.

Ταῦτα ἐνίοτε ἀναγνωρίζονται ἀλλὰ λέγεται ὅτι καὶ ἂν ἀκόμη δὲν γίνῃ πόλεμος ἡ ἔντασις τῶν διεθνῶν σχέσεων καὶ ἡ ἀντίθεσις μεταξύ Δυτικοῦ καὶ κομμουνιστικοῦ κόσμου δημιουργοῦν μίαν ἀτμόσφαιραν νευρικότητος, ἀμφιβολίας καὶ ἀσταθείας, ἡ ὁποία καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν ἀποκατάστασιν ἐμπιστοσύνης κατὰ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν ὁμαλὴν οἰκονομικὴν ζωὴν. Κατὰ τὴν ἀποψιν ταύτην μόνον ἂν ἐπέλθῃ ὕφεσις τῆς διεθνούς ἐντάσεως καὶ γενικὸς διακανονισμὸς τῶν διαφορῶν μεταξύ τῶν ἀντιμαχομένων παρατάξεων δυνάμεθα νὰ ἀναμείνωμεν ὅτι ἡ νοοτροπία τοῦ ἀποθησαυρισμοῦ θὰ ἐκλείψῃ καὶ οἱ φόβοι οἱ ὁποῖοι συνέχουν τὸν ἐπιχειρηματίαν θὰ διασκεδασθοῦν. Κατὰ τὴν γνώμην μου, ἂν ἐξαρτῶμεν τὴν οἰκονομικὴν μας τύχην ἀπὸ τοιοῦτον διακανονισμὸν, εἶναι καλλίτερον νὰ ἐγκαταλείψωμεν κάθε προσπάθειαν οἰκονομικῆς προόδου. Ὅπως εἶμαι πεπεισμένος ὅτι δὲν θὰ γίνῃ πόλεμος, εἶμαι ἐξ ἴσου πεπεισμένος ὅτι ἡ ἔντασις τῶν διεθνῶν σχέσεων θὰ συνεχισθῇ ἐπὶ πολλὰ ἀκόμη ἔτη εἰς τὴν σημερινὴν κλίμακα καὶ ὅτι εἶναι οὕτοια ν' ἀναμένῃ τις γενικὸν διακανονισμὸν τῶν διαφορῶν. Ἡ σημερινὴ κατάστασις ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἡγέται τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως θεωροῦν ὡς κύριον σκοπὸν τῆς πολιτικῆς των τὴν ἐκμετάλλευσιν πάσης δυσκολίας καὶ πάσης ἀδυναμίας τῆς Δύσεως, διότι πιστεύουν (εἰλικρινῶς εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην) ὅτι ἡ ἐπικράτησις τοῦ κομμουνισμοῦ εἰς τὸν κόσμον εἶναι ἀπλῶς ζήτημα χρόνου, ὅτι τὰ κεφαλαιοκρατικὰ καθεστῶτα θὰ καταρρεύσουν μοιραίως λόγῳ τῶν ἐσωτερικῶν των ἀντινομιῶν καὶ ὅτι ἡ κατάρρευσις αὕτη πρέπει νὰ ἐπισπευθῇ διὰ τῆς ἐνισχύσεως καὶ ὑποθάψεως παρὰ τῆς Ρωσσίας παντὸς ἀνατρεπτικοῦ κινήματος καὶ πάσης διαλυτικῆς τάσεως εἰς τὸν κόσμον. Βεβαίως δὲν ἀποκλείεται νὰ πεισθοῦν οὗτοι τελικῶς ὅτι αἱ ἐλπίδες των αὐταὶ εἶναι μάταιαι καὶ ὅτι ὁ Δυτικὸς κόσμος, παρὰ τὰς ἀδυναμίας του, δὲν πρόκειται νὰ καταρρεύσῃ. Τοῦτο ὅμως θὰ ἀπαιτήσῃ πολὺν χρόνον διότι ὁ φανατισμὸς εἶναι τυφλὸς καὶ ἐν τῷ μεταξύ πᾶσα ἐκδήλωσις δυσπιστίας καὶ ἀντιθέσεων μεταξύ τῶν χωρῶν τῆς Δύσεως θὰ ἐνισχύῃ τὴν πεποίθησιν τῶν Ρώσων ὅτι αἱ ἐλπίδες των θὰ πραγματοποιηθοῦν τελικῶς. Ἄν συνεπῶς θέλωμεν νὰ ἴδωμεν τὰ πράγματα ρεαλιστικῶς καὶ ταῦτοχρόνως νὰ βοηθήσωμεν τὴν χώραν μας νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ὁμαλότητα, πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τὴν σημερινὴν διεθνῆ ἔντασιν ὡς δεδομένην, νὰ παύσωμεν

νὰ ἐξαρτῶμεν τὸ πᾶν ἀπὸ τὴν ὕφεσιν τῆς ἐντάσεως ταύτης καὶ νὰ ἔχωμεν πεποίθησιν ὅτι οἱ Ρωστικοὶ σκοποὶ θὰ ματαιωθοῦν.

Καὶ ἐρωτᾶται νῦν: Διατὶ ἐπιμένομεν εἰς τοὺς ὑπερβολικοὺς τούτους φόβους ἐφ' ὅσον εἶναι τόσον ἀβάσιμοι; Ἡ ἀπάντησις εἶναι νομίζω, διττή: Πρῶτον διότι πρόκειται περὶ φόβων ἐπικερδῶν οἱ ὅποιοι συμβάλλουν εἰς τὴν παράτασιν τῆς νομισματικῆς ἀσταθείας, τῆς βεβαίας ταύτης πηγῆς μεγάλων κερδῶν. Δεύτερον διότι ἀποτελοῦν εὐλογοφανῆ πρόσχημα πρὸς συγκάλυψιν τῆς πραγματικῆς αἰτίας τῆς δυσπιστίας ἢ ὅποια εἶναι ἡ πεποίθησις ὅτι τὸ Κράτος δὲν ἔχει οὔτε τὴν θέλησιν οὔτε τὴν δύναμιν ν' ἀποκαταστήσῃ πραγματικὴν νομισματικὴν σταθερότητα καὶ ὅτι καὶ ἂν τὸ ἐπιχειρήσῃ, οἱ ὠφελούμενοι ἐκ τῆς ἀσταθείας θὰ εἶναι εἰς θέσιν, λόγω τῆς μεγάλης δυνάμεως τὴν ὁποίαν ἀπέκτησαν εἰς τὴν ζωὴν τῆς χώρας, νὰ ματαιώσουν τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀναγκαίων μέτρων. Ἡ πεποίθησις αὕτη ἔχει βεβαίως τὰς ρίζας τῆς εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς κατοχῆς, ἀλλ' ἠδραϊώθη καὶ ἐνισχύθη ἐκ τῆς κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον στάσεως τοῦ ἐλευθέρου Κράτους ἢ ὅποια εἰς τὸν νομισματικὸν τομέα ἀπετέλεσεν οὐσιαστικῶς συνέχισιν τοῦ κατοχικοῦ καθεστῶτος. Ἀκριβῶς διότι εἶχον διαγνώσει ὅτι ὑπῆρχεν ἡ ψυχολογία αὕτη καὶ ὅτι θὰ ἀπετέλει ἀνυπέρβλητον ἐμπόδιον εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς νομισματικῆς σταθερότητος ἐτόνισα ἀπὸ τοῦ 1944 ὅτι ἡ ἐδραϊώσις τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ κοινοῦ πρὸς τὸ ἐθνικὸν νόμισμα καὶ ἡ χειραφέτησις του ἀπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ χρυσοῦ ἔπρεπε νὰ καταστοῦν ἡ πρώτη μέριμνα καὶ τὸ κυριώτερον καθῆκον τοῦ μεταπολεμικοῦ Κράτους ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἀπελευθερώσεως. Δὲν εἰσηκούσθη ὁμως διότι ἐθεωρήθη ὅτι ἦτο ἀδύνατος ἡ ἀποκατάστασις νομισματικῆς σταθερότητος, ἐφ' ὅσον ἡ οἰκονομία ἦτο ἀκόμη κατεστραμμένη καὶ ἡ ἔξωθεν βοήθεια περιορισμένη. Ἄντ' αὐτοῦ ἐπροτάθη καὶ ἐγένετο δεκτὴ ἡ πολιτικὴ τῆς πωλήσεως χρυσῶν λιρῶν ὡς «προσωρινόν» μέτρον μέχρις ὅτου ἀποκατασταθῇ ἡ ἐγχώριος παραγωγὴ καὶ αὐξήσουν τὰ ἐν τῇ χώρᾳ διαθέσιμα ἀγαθὰ. Τὸ μέτρον ὁμως ἀπεδείχθη πᾶν ἄλλο ἢ προσωρινόν. Σήμερον ηὐξήθησαν καὶ ἡ παραγωγὴ καὶ τὰ διαθέσιμα ἀγαθὰ, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ νὰ ἐξαρτᾶται ἡ συγκράτησις τοῦ νομίσματος ἀπὸ τὴν πώλησιν χρυσῶν λιρῶν. Ἐλέχθη ὅτι διὰ τοῦτο εἶναι ὑπεύθυνοι οἱ πολιτικοὶ οἱ ὅποιοι ἐκυβέρνησαν κατὰ τὴν παρελθούσαν πενταετίαν καὶ οἱ ὅποιοι, ἀντὶ νὰ ἐπωφεληθοῦν τῆς διὰ τῆς πωλήσεως χρυσῶν λιρῶν ἐξασφαλισομένης σταθερότητος διὰ νὰ λάβουν τὰ μέτρα τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν πραγματικὴν σταθεροποίησιν τῆς οἰκονομίας, ἐθεώρησαν τὴν πολιτικὴν τῆς πωλήσεως χρυσοῦ ὡς διέξοδον ἀπαλλάσσουσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ὑποχρέωσεως νὰ ἐπιδιώξουν τὴν οἰκονομικὴν ἐξυγίανσιν τῆς χώρας. Νομίζω ὅτι ἀναμφιβόλως εὐθύνονται διὰ τὴν κατάστασιν ταύτην οἱ πολιτικοί, ἀλλὰ νομίζω ἐπίσης ὅτι μέγα μέρος τῆς εὐθύνης φέρουν καὶ οἱ εἰδικοὶ καὶ οἰκονομολόγοι, ἡμέτεροι καὶ ξένοι, οἱ ὅποιοι ὑπέδειξαν καὶ

·ένέκριναν τήν εύκολον διέξοδον τῆς πωλήσεως τοῦ χρυσοῦ. Κατά τήν γνώμην μου ἦτο ἥκιστα σοβαρόν νά ἀναμένεται ὅτι πολιτική, ἡ ὁποία διηυκόλυε τήν μὴ λῆψιν τῶν ἀναγκαίων διὰ τήν ἀποκατάστασιν τῆς νομισματικῆς σταθερότητος μέτρων θά ἐχρησίμευεν ὡς βάσις διὰ τήν λῆψιν τῶν μέτρων τούτων. Ὄταν κατά τὰς ἀρχάς τοῦ 1946 Ἕλληνας ἐπίσημος μου ὠμίλησε περὶ τῆς υἰοθετήσεως τοῦ μέτρου τῆς πωλήσεως χρυσῶν λιρῶν ὡς ἐντελῶς προσωρινῆς λύσεως, τοῦ ἀπήντησα ὅτι κατά τήν γνώμην μου εἶχον υἰοθετήσει μέτρον τὸ ὁποῖον δὲν θά ἠδυνάμεθα μεταγενεστέρως οὔτε νά διακόψωμεν οὔτε νά συνεχίσωμεν. Ταῦτα ὁμως ἀνήκουν εἰς τὸ παρελθόν. Σήμερον ἔχει δημιουργηθῆ μία πραγματικὴ κατάσταση· ἡ κατάσταση αὕτη εἶναι ὅτι ἡ χρυσῆ λίρα ἔχει γίνεαι ἡ βάσις τοῦ νομίσματός μας καὶ ὅτι ἡ πώλησις χρυσῶν λιρῶν εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τήν συγκράτησιν τοῦ νομίσματος καὶ τήν ματαιώσιν τῆς κατ' αὐτοῦ κερδοσκοπίας. Βεβαίως ἂν ἐγκαινιάσωμεν νέαν νομισματικὴν καὶ οἰκονομικὴν πολιτικὴν κατὰ τ' ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, αὐξήσωμεν τὰς εἰσπράξεις ἐκ τῆς ἀμέσου φορολογίας, περιορίσωμεν τὰ κέρδη, χορηγοῦμεν μετὰ μεγαλυτέρας περισκεψέως καὶ καλλιτέρου ἐλέγχου τὰς πιστώσεις καὶ σταθεροποιήσωμεν τοὺς μισθοὺς καὶ τὰ ἡμερομίσθια θά μειώσωμεν αἰσθητῶς τόσον τήν δυσπιστίαν πρὸς τὸ νόμισμα ὅσον καὶ τὸ ζητούμενον ποσὸν χρυσῶν λιρῶν. Θά εἴμεθα ὁμως ἐκτὸς τῆς πραγματικότητος ἂν ἐπιστεύαμεν ὅτι τὰ μέτρα ταῦτα θά ἔθετον ἀμέσως τέρμα εἰς τήν ἐπένδυσιν εἰς χρυσᾶς λίρας. Οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὁποίους δὲν πρέπει ν' ἀναμένωμεν τοῦτο εἶναι δύο : Πρῶτον διότι καὶ ἂν ἐγκαινιασθῆ σοβαρῶς νέα πολιτικὴ οἰκονομικῆς ἐξυγιάνσεως καὶ ἂν ἀκόμη συμφωνήσῃ ὁλόκληρος ὁ πολιτικὸς κόσμος ἐπὶ τῆς ἀνάγκης ὅπως οἰαδήποτε τοιαύτη πολιτικὴ τήν ὁποίαν θά ἀποδεχθῆ ἐφαρμοσθῆ ἐφ' ἑξῆς ἄνευ οὐδεμιᾶς παρεκκλίσεως ἢ ὑποχωρήσεως, θά παρέλθῃ ἀρκετὸς χρόνος προτοῦ πεισθοῦν οἱ φορεῖς τῆς δυσπιστίας πρὸς τήν δραχμὴν ὅτι παρήλθε πλέον ὀριστικῶς ἡ ἐποχὴ τῆς νομισματικῆς ἀσταθείας. Ὅχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ εἶναι ἐπὶ πλέον πιθανόν ὅτι ἡ πείρα τῆς τελευταίας πενταετίας, καθ' ἣν ἐπέτυχον ἐπανειλημμένως νά ματαιώσουν τήν λῆψιν μέτρων, θά τοὺς ἐνισχύσῃ εἰς τὸ νά ἐπιχειρήσουν νά ὑπονομεύσουν καὶ τήν νέαν προσπάθειαν.

Δεύτερον, διότι καίτοι θά μειωθοῦν, ὁμως δὲν πρόκειται νά ἐξαφανισθοῦν τὰ μεγάλα εἰσοδήματα. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἐφ' ὅσον συνεχίζεται ἡ δυσπιστία πρὸς τὸ νόμισμα, τμῆμα τῶν δημιουργουμένων εἰσοδημάτων θά ἐπιδιώκῃ τοποθέτησιν εἰς χρυσᾶς λίρας.

Ἄν οὕτως ἔχουν τὰ πράγματα, ἡ πολιτικὴ τῆς συγκρατήσεως τῆς τιμῆς τῆς χρυσῆς λίρας διὰ πωλήσεων χρυσοῦ παρὰ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος πρέπει δυστυχῶς νά συνεχισθῆ, διότι ἡ ἐγκατάλειψις τῆς θά εἶχεν ὡς συνέπειαν τήν ἐνίσχυσιν τῆς κερδοσκοπίας ἐπὶ τῆς δραχμῆς ἢ ὁποία θά ἐματαιοῦ τήν προσπάθειαν ἀποκαταστάσεως οἰκονομικῆς καὶ νομισματικῆς

σταθερότητος ἐν τῇ χώρᾳ. Βεβαίως τὰ ἀπαιτούμενα ποσὰ διὰ τὴν συγκράτησιν τῆς τιμῆς τῆς χρυσοῦς λίρας θὰ εἶναι πολὺ μικρότερα ὅταν ἐγκαινισθῇ νέα νομισματικὴ πολιτικὴ ἀφ' ὅ,τι εἶναι σήμερον, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀναμένωμεν ὅτι τὸ μέτρον θὰ ἐξακολουθήσῃ ν' ἀπορροφᾷ ἀρκετὰ ἑκατομμύρια δολλαρίων ἐτησίως καθ' ὅσον, ὡς εἶπον ἄνωτέρω, πρόκειται νὰ μειώσωμεν καὶ οὐχὶ νὰ καταργήσωμεν τὰ μεγάλα εἰσοδήματα, τὴν κυρίαν ταύτην πηγὴν ζητήσεως χρυσοῦν λιρῶν.

Ἐφ' ὅσον ὁμως ἀναγκαζόμεθα νὰ βασιζόμεθα τὸ νόμισμά μας ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ, ἐπιβάλλεται νὰ τεθῇ ἀμέσως τέρμα εἰς τὸ πρωτοφανὲς καθεστῶς τὸ ὁποῖον ἔχει δημιουργηθῆ εἰς τὰς οἰκονομικὰς συναλλαγὰς.

Ἀφ' ἐνὸς λέγομεν ὅτι διὰ νὰ συγκρατήσωμεν τὸ ἐπίπεδον τῶν τιμῶν εἶναι ἀνάγκη νὰ συγκρατήσωμεν τὴν τιμὴν τῆς χρυσοῦς λίρας καθ' ὅσον τὰ πάντα ἐν Ἑλλάδι ἔχουν προσαρμοσθῆ πρὸς τὸν χρυσὸν καὶ ὁδηγὸς τῶν ἐπιχειρηματιῶν εἶναι μόνον ἡ τιμὴ τοῦ χρυσοῦ. Οὕτως ἀναγκαζόμεθα νὰ ἐκποιῶμεν τὸν χρυσὸν τῆς χώρας διὰ νὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὴν δημιουργημένην ταύτην κατάστασιν.

Ἀφ' ἑτέρου ὅταν πρόκειται περὶ χορηγήσεως πιστώσεων καὶ δημιουργίας οἰωνδήποτε χρηματικῶν ὀφειλῶν πολιτευόμεθα ὡς ἂν ὁ χρυσὸς δὲν εἶχε καμμίαν σχέσιν μὲ τὸ νόμισμά μας καὶ τὴν οἰκονομίαν μας καὶ ὡς ἂν ἡ δραχμὴ ἦτο τὸ μόνον μέτρον ἀξιῶν ἐν τῇ χώρᾳ.

Αἱ συνέπειαι τούτου εἶναι διτταί :

Πρῶτον, παρέχεται εἰς τοὺς δανειζομένους, δηλαδὴ κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς ἐπιχειρηματίας, ἡ μοναδικὴ εὐκαιρία νὰ ὀφείλουν δραχμάς, δηλαδὴ νόμισμα εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἔχουν ἐμπιστοσύνην καὶ τοῦ ὁποῖου θεωροῦν βεβαίαν τὴν μέλλουσαν ὑποτίμησιν. Οὕτω δημιουργεῖται μία πληθῆς καὶ ἰσχυρὰ τάξις τοῦ πληθυσμοῦ, δηλαδὴ οἱ ὀφειλέται, οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον δὲν ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν σταθεροποίησιν τοῦ νομίσματος, ἀλλὰ καὶ ἔχουν ἄμεσον προσωπικὸν συμφέρον νὰ ἴδουν τὸ νόμισμα ὑποτιμώμενον, ἢ ἀκόμη προτιμότερον, καταρρέον.

Δεύτερον, ἀπαγορεύομεν τὰς ἰδιωτικὰς εἰς χρυσὸν συναλλαγὰς, καίτοι πάντες συναλλάσσονται μόνον εἰς χρυσὸν κατὰ παράβασιν τοῦ νόμου, οὕτω δὲ ἀφίνομεν τὰς ἰδιωτικὰς σχέσεις ἐκτὸς τῆς ρυθμιστικῆς λειτουργίας τοῦ νόμου καὶ τῶν δικαστηρίων δημιουργοῦντες παντελεῖ ἔλλειψιν ἀσφαλείας εἰς τὰς συναλλαγὰς.

Νομίζω ὅτι ἡ κατάστασις αὕτη ἀπαιτεῖ ἄμεσον ρύθμισιν, ἢ ὁποία δύναται νὰ γίνῃ μόνον διὰ τῆς λήψεως ριζικῶν καὶ δραστηκῶν μέτρων.

Ὡς τοιαῦτα μέτρα προτείνω τὰ ἑξῆς :

(α) Ὅπως καταργηθῇ ἡ ἰσχύουσα ἀπαγόρευσις τῶν εἰς χρυσὸν συναλλαγῶν προκειμένου περὶ ἰδιωτικῶν συναλλαγῶν.

(β) Ὅπως ἐπιβληθῇ ἀναγκαστικῶς ἡ ρήτρα τοῦ χρυσοῦ εἰς πάσας τὰς παρὰ τοῦ Δημοσίου, τῆς Τραπεζίης τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν λοιπῶν Τρα-

πεζών χορηγούμενας πιστώσεις και δάνεια, ως και εις τὰς παρά Τραπεζαίς καταθέσεις.

Ἡ ρήτρα αὕτη τοῦ χρυσοῦ θὰ ἔχη τὴν ἔννοιαν ὅτι ἡ παρά τοῦ ὀφειλέτου ἀναλαμβανομένη ὑποχρέωσις θὰ συνίσταται εἰς τὴν καταβολὴν ποσοῦ δραχμῶν τὸ ὅποῖον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐξοφλήσεως θὰ ἀντιστοιχῇ πρὸς τὸ ποσὸν τοῦ χρυσοῦ τὸ ὅποῖον ἐξεπροσώπουν αἱ δραχμαὶ τὰς ὁποίας ἔλαβε κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς χορηγήσεως τῆς πιστώσεως ἢ τοῦ δανείου. Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν θὰ ἔχη καὶ ἡ προσθήκη τῆς ρήτρας τοῦ χρυσοῦ εἰς τὰς παρά Τραπεζαίς καταθέσεις.

Ἡ ρήτρα τοῦ χρυσοῦ, ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἔννοιαν, θὰ ἐπιβάλλεται :

(α) Ἐπὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς σχετικῆς διατάξεως χορηγούμενων πιστώσεων καὶ δανείων καὶ τῶν γινομένων παρά Τραπεζαίς καταθέσεων.

(β) Ἐπὶ τῶν δανείων ἢ πιστώσεων, αἵτινες ὑφίσταντο μὲν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου, ἀλλ' αἵτινες, εἴτε δὲν θὰ ἔχουν ἐξοφληθῇ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, καίτοι θὰ ἔχη λήξει ἡ ὀρισμένη προθεσμία ἐξοφλήσεως, εἴτε δὲν θὰ ἐξοφληθοῦν ἐμπροθέσμως εἰς τὸ μέλλον. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ἡ ὀφειλὴ θὰ μετατρέπεται αὐτοδικαίως εἰς ὀφειλὴν μὲ τὴν ρήτραν τοῦ χρυσοῦ.

Διὰ τὴν πιστὴν ἐφαρμογὴν τῆς διατάξεως ταύτης πρέπει νὰ καταστοῦν ὑπεύθυνοι αἱ Τράπεζαι προβλεπομένων αὐστηρῶν κυρώσεων.

(γ) Ἐπὶ τῶν παρά τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὰς λοιπὰς Τραπεζὰς χορηγούμενων πιστώσεων θὰ ἐπιβάλλεται ἡ ρήτρα τοῦ χρυσοῦ ὡς ἀκολουθῶς : (α) ἐπὶ ὅλων τῶν πιστώσεων αἵτινες θὰ χορηγοῦνται ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου καὶ ἐφεξῆς καὶ (β) ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῶν πρὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου χορηγηθεισῶν πιστώσεων, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ποσὸν τῶν παρά τῶν Τραπεζῶν τούτων χορηγημένων πιστώσεων εἰς τοὺς πελάτας των, οἵτινες θὰ ἔχουν καταστῆ ὑπερήμεροι κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ σχετικοῦ νόμου, ἢ θὰ καθίστανται ἐφ' ἐξῆς ὑπερήμεροι καὶ ἐφ' ὧν θὰ ἐφαρμόζεται ἡ κατὰ τὸ προηγούμενον ἐδάφιον διάταξις περὶ αὐτομάτου ἐφαρμογῆς τῆς ρήτρας τοῦ χρυσοῦ.

Δεδομένης τῆς ἀπροθυμίας τῶν Τραπεζῶν νὰ παρέχουν τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα καὶ νὰ βοηθοῦν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων καὶ τοῦ κινδύνου τῆς χρησιμοποίησεως παρά τῶν ἐνδιαφερομένων παντοίων μέσων πρὸς καταστρατήγησιν τῶν σχετικῶν διατάξεων, εἶναι ἀπαραίτητον ὅπως ἀσκηθῇ αὐστηρὸς ἔλεγχος τῶν Τραπεζῶν εἰδικῶς διὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην.

Ἡ ὠφέλεια τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ ἀναμείνωμεν ἐκ τοῦ μέτρου τούτου εἶναι πολλαπλῆ :

(α) Θὰ μειωθῇ αἰσθητῶς ἡ ζήτησις πιστώσεων καθ' ὅσον δὲν θὰ ὑπάρχη πλέον ἢ ἐλπίς κέρδους ἐκ τῆς ὑποτιμήσεως τοῦ νομίσματος.

(β) Θὰ ἐνισχυθῆ τὸ συμφέρον τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων νὰ χρησιμοποιοῦν τὰ ἴδια αὐτῶν κεφάλαια, ἀντὶ νὰ δανείζονται βαρυνόμενοι μὲ τὴν καταβολὴν τόκων.

(γ) Θὰ αὐξηθοῦν αἰσθητῶς αἱ παρὰ Τραπεζαῖς καταθέσεις αἱ ὁποῖαι ἐφεξῆς θὰ εἶναι ἐξησφαλισμένοι μὲ τὴν ῥήτραν τοῦ χρυσοῦ.

(δ) Θὰ καταστῆ δυνατὴ αἰσθητὴ μείωσις τοῦ τόκου, καθ' ὅσον ἀφ' ἑνὸς μὲν θὰ περιορισθῆ ἡ ζήτησις κεφαλαίων καὶ θὰ αὐξηθῆ ἡ προσφορά, ἀφ' ἑτέρου δὲ θὰ αὐξηθῆ ἡ ἀσφάλεια τῶν κεφαλαίων, λόγῳ τῆς νομιμοποιήσεως τῶν εἰς χρυσὸν συναλλαγῶν. Τοῦτο θὰ βοηθήσῃ μεγάλως τὰς μὴ κερδοσκοπικὰς ἐπιχειρήσεις αἱ ὁποῖαι κάμπτονται σήμερον ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ὑψηλῶν τόκων.

Εἶναι πιθανὸν ὅτι θὰ διατυπωθοῦν ἀντιρρήσεις κατὰ τῆς λύσεως ταύτης. Προβλέπω δύο εἰδῶν ἀντιρρήσεις :

Π ρ ῶ τ ο ν θὰ λεχθῆ, ὅτι οὕτως ἀναγνωρίζομεν πανηγυρικῶς καὶ ὀριστικῶς τὴν ὑπάρχουσαν δυσπιστίαν πρὸς τὴν δραχμὴν καὶ οὕτω καθιστῶμεν δυσχερεστέραν τὴν εἰς τὸ μέλλον ἀποκατάστασιν τῆς ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸ νόμισμα. Εἰς τοῦτο δύναται νὰ παρατηρηθῆ, ὅτι ἡ δυσπιστία ὑπάρχει, ὅτι δαπανῶμεν ἑκατομμύρια δολλάρια διὰ νὰ ἐξουδετερώσωμεν τὰς συνεπείας τῆς καὶ ὅτι καθεστῶς τὸ ὁποῖον μόνον εἰς μίαν περίπτωσιν, τὴν περίπτωσιν δανεισμοῦ δημοσίων χρημάτων πρὸς ἰδιώτας, ἀναγνωρίζει τὴν δραχμὴν ὡς τὸ μόνον μέτρον ἀξιῶν μεταβάλλει τὴν δυσπιστίαν εἰς ἐπικερδῆ ἐπιχείρησιν καὶ συντελεῖ εἰς τὴν διαιώνισίν τῆς.

Δ ε ὕ τ ε ρ ο ν θὰ λεχθῆ, ὅτι ἡ σύνδεσις τῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ χρυσοῦ δύναται νὰ δημιουργήσῃ σοβαρὰς ἀνωμαλίας εἰς τὰς οἰκονομικὰς σχέσεις δι' ὃ καὶ εἰς πλείστας τῶν χωρῶν ἡ ῥήτρα τοῦ χρυσοῦ θεωρεῖται ἄκυρος. Δὲν θὰ εἶναι σφάλμα, θὰ ἐρωτηθῆ, νὰ ἐφαρμόσωμεν ἐν Ἑλλάδι λύσιν τόσον ἀντίθετον πρὸς τὰ κρατοῦντα εἰς τὰς λοιπὰς χώρας ;

Εἰς τοῦτο παρατηρῶ τὰ ἐξῆς : Ἡ ῥήτρα χρυσοῦ μετεβλήθη εἰς παράγοντα ἀνωμαλίας εἰς τὰς οἰκονομικὰς σχέσεις ἀφ' ἧς ἡ ἀγοραστικὴ δύναμις τῶν νομισμάτων ἔπαυσε νὰ συνδέεται ἀμέσως πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ χρυσοῦ. Τοῦτο συνέβη ἀφ' ἧς ὁ χρυσοῦς κανὼν ἔπαυσε νὰ λειτουργῆ κατὰ τὸν αὐτόματον τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον ἐλειτούργησεν εἰς τὸν 19ον αἰῶνα. Οὕτως ὁσάκις τὰ νομίσματα ὑπετιμήθησαν ἔναντι τοῦ χρυσοῦ, ἀλλὰ διετήρησαν ἀκεραίαν τὴν ἐσωτερικὴν ἀγοραστικὴν τῶν δυνάμιν, ἡ ῥήτρα χρυσοῦ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀδικαιολόγητον αὐξησιν τῆς ἀξίας τῶν χρεῶν καὶ τὴν ἀδυναμίαν τῶν ὀφειλετῶν, ὅπως ἀνταποκριθοῦν εἰς τὰς ὑποχρεώσεις των. Εἰς τὰς πλείστας τῶν χωρῶν, πρωτοστατούσης τῆς Ἀμερικῆς, ἡ ῥήτρα χρυσοῦ ἐκηρύχθη ἄκυρος ὡς ἀντιτιθεμένη πρὸς τὴν δημοσίαν τάξιν. Καὶ ἡμεῖς προέβημεν εἰς παρομοίαν ῥύθμισιν τοῦ ζητήματος διὰ τῆς δραχμοποιήσεως τῶν εἰς χρυσὸν καὶ συνάλλαγμα ὑπο-

χρεώσεων και απαιτήσεων. Σήμερα η έσωτερική αξία των νομισμάτων ελαχίστην σχέσηιν έχει προς την αξίαν του χρυσοῦ και συνεπῶς ἡ ρήτρα χρυσοῦ εἰσάγει στοιχείον ξένον προς τὴν λειτουργίαν τῆς οἰκονομίας. Οὕτως ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι αἱ Ἑνωμένα Πολιτεῖαι ἀπεφάσιζαν νὰ αὐξήσουν τὴν τιμὴν τοῦ χρυσοῦ ἀπὸ 35 δολλάρια εἰς 50 δολλάρια τὴν οὔγκιαν, τοῦτο οὐδεμίαν ἀπολύτως ἐπίδρασιν θὰ εἶχεν ἐπὶ τῆς έσωτερικῆς ἀγορα-στικῆς δυνάμεως τοῦ δολλαρίου. Ἐν συνεπῶς εἶχεν ἐπιτραπῆ ἡ συνομολόγησις τῆς ρήτρας τοῦ χρυσοῦ, αἱ ὀφειλαὶ θὰ ἠῤῥξανον κατὰ 40 ο)ο, ἐνῶ οὐδεμία θὰ ἐπῆρχετο μεταβολὴ εἰς τὰς τιμὰς καὶ τὰ εἰσοδήματα.

Παρ' ἡμῖν ὁμως ἔχει δημιουργηθῆ ἐντελῶς ἰδιότυπον καθεστῶς τὸ ὁποῖον ἔχει ἀναγάγει τὴν τιμὴν τῆς χρυσοῦς λίρας εἰς ῥυθμιστὴν τῆς οἰκονομίας μας. Ἡ ἀνοδος τῆς τιμῆς τῆς χρυσοῦς λίρας προκαλεῖ ἀμεσον αὐξησιν τῶν τιμῶν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐπ' αὐτῶν πραγματοποιουμένων κερδῶν, ἐνῶ ἡ πτώσις τῆς ἐλάχιστα ἐπηρεάζει τὰς τιμὰς. Ὑπὸ τὰς ἰδικὰς μας συνεπῶς συνθήκας ἡ συνομολόγησις τῆς ρήτρας τοῦ χρυσοῦ οὐδέποτε εἶναι δυνατὸν ν' ἀποδειχθῆ ἐπαχθῆς διὰ τὸν ὀφειλέτην, ἀπλῶς δὲν τοῦ ἐπιτρέπεται νὰ ἐπωφεληθῆ τῆς ὑποτιμήσεως τοῦ νομίσματος καὶ συνεπῶς νὰ ἐλπίζῃ εἰς τοιαύτην ὑποτίμησιν.

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν συνδέομεν τὰς τιμὰς πρὸς τὸν χρυσὸν καὶ δαπανῶμεν δολλάρια διὰ νὰ κρατήσωμεν τὴν σχέσηιν ταύτην σταθεράν, ἡ ρήτρα τοῦ χρυσοῦ οὐδὲν ἐμφανίζει ἐκ τῶν μειονεκτημάτων τὰ ὁποῖα δικαιολογοῦν τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς εἰς ἄλλας χώρας. Ὅταν καὶ ἡ δραχμὴ ἀποκτήσῃ καὶ πάλιν αὐτοτελῆ ὑπαρξιν καὶ παύσῃ νὰ εἶναι προσδεδεμένη πρὸς τὴν χρυσοῦν λίραν, θὰ εἶναι καιρὸς νὰ ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τοῦ ζητήματος καὶ νὰ ῥυθμίσωμεν τὰς συναλλαγὰς ἐπὶ πλέον συγχρονισμένης βάσεως.

Ἐτέθη παρά τινων τὸ ἐρώτημα τί θὰ συμβῆ ὅταν ἐπανέλθῃ ἡ ἐμπιστοσύνη πρὸς τὸ νόμισμα καὶ ἀρχίσῃ ἡ ἀποθησαύρισις τῶν χρυσῶν λιρῶν. Τὸ εἰς χεῖρας ἰδιωτῶν ποσὸν τῶν λιρῶν τούτων ὑπολογίζεται σήμερον εἰς 10 περίπου ἑκατομμύρια τεμάχια ἤτοι εἰς πλέον τῶν 2 τρισεκατομμυρίων δραχμῶν. Ἐξεφράσθη ὁ φόβος ὅτι ἡ μετατροπὴ εἰς δραχμὰς τοῦ τεραστίου τούτου ποσοῦ, τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὸ σύνολον τῆς σημερινῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας, θὰ ἐδημιούργει δυσχερείας καθ' ὅσον θὰ προεκάλεῖ πληθωρικὰς πιέσεις ἐπὶ τῆς οἰκονομίας. Ἐρωτᾶται ἐπίσης ἂν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἐδικαιολογεῖτο ἡ παρά τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος διατήρησις τῆς τιμῆς τῆς χρυσοῦς λίρας εἰς τὸ μέχρι τότε ἰσχύον ἐπίπεδον καὶ ἂν δὲν θὰ ἦτο ἐνδεδειγμένον ν' ἀφεθῆ ἡ τιμὴ τῆς χρυσοῦς λίρας νὰ πέσῃ, πρᾶγμα ὅπερ, σὺν τοῖς ἄλλοις, θὰ ἐνίσχυε τὴν τάσιν πρὸς μετατροπὴν τῶν χρυσῶν λιρῶν εἰς δραχμὰς. Νομίζω ὅτι ἡ συζήτησις ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων εἶναι λίαν ἐνδιαφέρουσα καθ' ἑαυτήν, ἀλλ' ἐντελῶς πρόωρος ἀπὸ πρακτικῆς ἀπόψεως. Σήμερον ἀντιμετωπίζομεν τὸ πρόβλημα τοῦ πῶς νὰ μειώσωμεν τὴν δυσπιστίαν πρὸς τὸ νόμισμα καὶ νὰ ἐξουδετερώσωμεν

τάς συνεπειάς της. Θὰ ἔχωμεν ὅλον τὸν χρόνον, ὅταν ἐπανέλθῃ ἡ ἐμπιστοσύνη πρὸς τὴν δραχμὴν, νὰ ἀσχοληθῶμεν μὲ τὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα θὰ γεννηθοῦν ἐκ τῆς εὐχαρίστου ταύτης μεταβολῆς.

Ἐνταῦθα θὰ ἐπεθύμουν νὰ κάμω μίαν διευκρίνισιν ἐπὶ ζητήματος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπικρατεῖ ἀρκετὴ σύγχυσις. Πολλοὶ φαντάζονται ὅτι ἂν αἱ σήμερον ἀποθησαυρισμένα χρυσαῖ λίραι ἐξήρχοντο εἰς τὴν κυκλοφορίαν, ὅλαι αἱ δυσχέρειαι τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζομεν σήμερον θὰ ἐξηφανίζοντο ὡς διὰ μαγείας. Ἐπὶ τούτου ἔχω νὰ παρατηρήσω τὰ ἑξῆς : Διὰ νὰ παύσῃ ἡ ἀποθησαύρισις πρέπει πρῶτον, νὰ ἐπανέλθῃ ἡ ἐμπιστοσύνη, ἡ ὁποία θὰ ἐπανέλθῃ μόνον ὅταν ἀποκαταστήσωμεν νομισματικὴν σταθερότητα ἐν τῇ χώρᾳ. Ἄν συμβῇ τοῦτο ὁ χρυσός, ὁ ὁποῖος σήμερον εὐρίσκεται εἰς χεῖρας ἰδιωτῶν, θὰ περιέλθῃ εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ αὐξησης τῆς κυκλοφορίας ἡ ὁποία θὰ προκληθῇ ἐκ τούτου θὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν αὐξησην τῶν εἰσοδημάτων καὶ τῆς ζητήσεως ἀγαθῶν καὶ συνεπῶς θὰ καταστήσῃ ἀναγκαίαν τὴν αὐξησην τῶν εἰσαγωγῶν. Ἄν ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν αὐξησην τοῦ εἰς χρυσὸν ἀποθέματος τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ δὲν αὐξήσωμεν τὰς εἰσαγωγὰς θὰ προκληθῇ πληθωρισμός. Ἄν αὐξήσωμεν τὰς εἰσαγωγὰς ἢ οἰκονομικὴ σημασίᾳ τῆς μὴ ἀποθησαυρίσεως λιρῶν θὰ εἶναι ὅτι θὰ ἔχωμεν μετατρέψει μίαν ποσότητα πολυτίμου μετάλλου εἰς ἀγαθὰ. Ἄν ἡ μετατροπὴ αὕτη γίνῃ διὰ παραγωγικοὺς σκοποὺς θὰ ἔχωμεν αὐξησην τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου. Ἄν γίνῃ διὰ καταναλωτικοὺς ἢ μὴ παραγωγικοὺς σκοποὺς θὰ ἔχωμεν ἀπλῶς αὐξησην τῆς καταναλώσεως καὶ τῶν μὴ παραγωγικῶν ἐπενδύσεων.

Γ' ΤΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΚΑΙ ΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΜΕΙΩΣΕΩΣ ΑΥΤΟΥ

Εἰς τὸ προηγούμενον τμήμα τῆς παρούσης ἐκθέσεως ἐξήτασα τὰ αἷτια τῆς ἐν τῇ χώρᾳ ἐπικρατούσης νομισματικῆς ἀσταθείας καὶ ὑπέδειξα τὰ κατὰ τὴν γνώμην μου ἀναγκαῖα μέτρα διὰ τὴν ἐξυγίανσιν τῆς καταστάσεως καὶ τὴν ἀποκατάστασιν πραγματικῆς οἰκονομικῆς καὶ νομισματικῆς σταθερότητος ἐν τῇ χώρᾳ. Διὰ νὰ ἐπανεύρῃ ὁμως τὴν ἰσορροπίαν τῆς ἢ οἰκονομίας μας δέον ταύτοχρόνως νὰ ληθῶν σύντονα μέτρα διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν ἐξωτερικῶν μας λογαριασμῶν, οἱ ὅποιοι σήμερον ἐμφανίζουν τεράστιον ἔλλειμμα, διότι οὕτω μόνον εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτύχωμεν μείωσιν τῆς ἐξαρτήσεώς μας ἐκ τῆς ἐξωθεν βοήθειας καὶ ἀποκατάστασιν τῆς οἰκονομικῆς μας αὐτοτελείας.

Ἐν ἐκ τῶν συνήθως προτεινομένων μέτρων πρὸς αὔξησιν τῶν ἐξαγωγῶν καὶ μείωσιν τῶν εἰσαγωγῶν καὶ ἐν γένει πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐξωτερικῶν λογαριασμῶν εἶναι ἡ ἀναπροσαρμογὴ τοῦ ἐθνικοῦ νομίσματος εἰς κατώτερον ἐπίπεδον, δηλαδὴ ἡ ὑποτίμησις αὐτοῦ ἔναντι τῶν ἐξωτερικῶν συναλλαγμάτων.

Τοιαύτη ὁμως ἀναπροσαρμογὴ εἶναι σήμερον ἀδύνατος, διότι θὰ προκαλέσῃ ἄμεσον αὔξησιν τῶν τιμῶν, θὰ ἐνισχύσῃ τὰς πιέσεις δι' αὐξήσεις μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων καὶ θὰ καταστήσῃ τελικῶς ἀναπόφευκτον τὴν χορήγησιν τῶν αὐξήσεων τούτων, οὕτω δὲ ὄχι μόνον θὰ ἐξουδετερωθῇ ἡ ὠφέλεια ἐκ τῆς ἀναπροσαρμογῆς, ἀλλὰ καὶ θὰ δικαιωθοῦν οἱ δυσπιστοῦντες πρὸς τὸ νόμισμα καὶ κερδοσκοποῦντες ἐπ' αὐτοῦ, ἐνισχυομένης οὕτω τῆς κατὰ τοῦ νομίσματος δυσπιστίας.

Ὁ λόγος διὰ τὸν ὅποιον θὰ συμβῇ τοῦτο εἶναι ὅτι οἱ εἰσαγωγεῖς θὰ ἐπιδιώξουν νὰ διατηρήσουν τὰ κέρδη των παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ συναλλάγματος θὰ ἔχη αὐξηθῇ, σήμερον δέ, λόγῳ τῆς ἐπικρατούσης ψυχολογίας τοῦ πληθωρισμοῦ καὶ τῆς ἐλλείψεως ἐλέγχου ἐπὶ τῆς οἰκονομίας, ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ πράξουν τοῦτο διὰ τῆς ἐπιρρίψεως πάσης ἐπ' αὐτῶν ἐπιβαλλομένης ἐπιβαρύνσεως ἐπὶ τῆς καταναλώσεως.

Βεβαίως ἡ σημερινὴ ἀνισορροπία τοῦ ἐξωτερικοῦ μας ἰσοζυγίου εἶναι ἐν πολλοῖς προϊόν τῆς ἐσωτερικῆς οἰκονομικῆς ἀσταθείας ἢ ὁποῖα προκαλεῖ, σὺν τοῖς ἄλλοις, αὔξησιν τῶν εἰς συνάλλαγμα δαπανῶν τῆς χώρας καὶ μείωσιν τῶν εἰς συνάλλαγμα εἰσπράξεων αὐτῆς. Τοῦτο σημαίνει ὅτι τὰ μέτρα οἰκονομικῆς ἐξυγίανσεως τὰ ὁποῖα ὑπέδειξα ἀνωτέρω θὰ εἶχον

ὡς συνέπειαν καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς ἐξωτερικῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς χώρας. Ἡ μείωσις τῶν μεγάλων κερδῶν καὶ μεγάλων εἰσοδημάτων, εἰς τὴν ὁποίαν κυρίως ἀποβλέπουν τὰ προταθέντα μέτρα, θὰ συνεπήγετο καὶ μείωσιν τῆς ζητήσεως πολλῶν ἐκ τῶν σήμερον εἰσαγομένων ἀγαθῶν, μείωσιν τῆς ζητήσεως χρυσοῦ καὶ μικροτέραν ἐξαγωγήν κεφαλαίων. Ἡ αὔξησις τῆς ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸ νόμισμα καὶ τὰ οἰκονομικὰ τῆς χώρας θὰ εἶχε τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα. Ἀφ' ἑτέρου ἡ σταθεροποίησις τῶν ἐσωτερικῶν τιμῶν καὶ ἡ λῆψις τῶν λοιπῶν ἀναγκαίων μέτρων θὰ ἠὔξανον τὰς δυνατότητας ἐξαγωγῆς τῶν προϊόντων μας καὶ τὰς εἰς συνάλλαγμα εἰσπράξεις τῆς χώρας ἐξ ἄλλων πηγῶν. Οὕτω θὰ ἐμειοῦντο αἱ εἰς συνάλλαγμα δαπάναι τῆς χώρας καὶ θὰ ἠὔξανον τὰ εἰς συνάλλαγμα ἔσοδα αὐτῆς. Πλὴν ὅμως τῶν γενικῶν τούτων μέτρων οἰκονομικῆς ἐξυγιάνσεως ἀπαιτοῦνται καὶ εἰδικὰ μέτρα τὰ ὁποῖα νὰ ἐπιδράσουν ἀμέσως ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν μας λογαριασμῶν.

Εἰς τὸ παρὸν κεφάλαιον θὰ ἐξετάσω ποῖα εἶναι τὰ μέτρα ταῦτα καὶ πῶς ἡ λῆψις των, ἐν συνδυασμῶ με τὴν ἐσωτερικὴν ἐξυγιάνσιν τῆς οἰκονομίας μας, θὰ ἐπιτρέψη τὴν μείωσιν τοῦ σημερινοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἐξωτερικοῦ μας ἰσοζυγίου καὶ τὴν βαθμιαίαν ἀποκατάστασιν ἰσορροπίας εἰς τὰς μετὰ τῶν ξένων χωρῶν συναλλαγῆς μας.

Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς ἡ εἰκὼν τοῦ ἐξωτερικοῦ μας ἰσοζυγίου κατὰ τὴν περίοδον Ἰουνίου 1950—Ἰουλίου 1951 ἔχει περίπου ὡς ἑξῆς:

Δαπάναι εἰς συνάλλαγμα εἰς ἑκατομμύρια δολλάρια

1. Εἰσαγωγή ἀγαθῶν παντὸς εἴδους περιλαμβανομένης καὶ τῆς δαπάνης μεταφορᾶς αὐτῶν.....			430
2. Λοιπαὶ δαπάναι :			
Κρατικά.....	8.		
Ἰδιωτικά.....	9.3		
Δι' ἀγορὰν χρυσῶν λιρῶν.....	18.7		36
			<hr/>
			466

Ἔσοδα εἰς συνάλλαγμα:

1. Ἐξαγωγαὶ.....		95	
2. Λοιπὰ ἔσοδα:			
Τουρισμὸς.....	5		
Ἐμβάσματα.....	19		
Ἐμπορικὴ Ναυτιλία.....	18.4		
Λοιπὰ.....	8.6	51	146
			<hr/>
Ἐλλειμμα.....			320
			<hr/> <hr/>

Καλυφθὲν ὡς ἑξῆς:	
Ἀμερικανικὴ βοήθεια.	281.3
Ἐπανορθώσεις.....	32.5
Λοιπὰ.....	6.2
	<hr/>
	320.-

Αἱ ἀρμόδια Ἑλληνικὰ ὑπηρεσίαι προϋπελόγησαν τὰς πιθανὰς δαπάνας καὶ εἰσπράξεις τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν μας κατὰ τὸ ἔτος 1951—52 ὡς ἀκολούθως:

1. Ἀρχικὸς ὑπολογισμὸς.	2. Ὑπολογισμὸς κατὰ τὴν προβλεφθεῖσαν μείωσιν τῆς βοήθειας εἰς 225 ἑκατ. δολ.	3. Ὑπολογισμὸς μετὰ τὴν ἀνακοινωθεῖσαν περικοπὴν εἰς 182 ἑκατομμ. δολλάρια
-------------------------	---	--

	α') Πληρωμαί.		
Εἰσαγωγαί	424	387	361
Ἔτεροι πληρωμαί....	42	42	38
	β') Εἰσπράξεις.		
Ἐξαγωγαί	110	104	102
Λοιπὰ ἔσοδα	66	66	66

Κατωτέρω θὰ ἐξετάσω ἓν ἕκαστον ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ ἐξωτερικοῦ μας ἰσοζυγίου ἔχων ὡς βάσιν τοὺς ὡς ἄνω ὑπολογισμοὺς τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς καὶ θὰ προσπαθῆσω νὰ προσδιορίσω μέχρι ποίου σημείου εἶναι δυνατὴ ἡ μείωσις τοῦ ἐλλείμματος κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη.

I. ΔΑΠΑΝΑΙ ΕΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀριθμῶν προκύπτει ὅτι αἱ εἰσαγωγαὶ ἀποτελοῦν σήμερον τὴν κυρίαν ἡμῶν δαπάνην εἰς συνάλλαγμα, ἀντιστοιχοῦσαι πρὸς τὰ 92 ο)ο τῶν συνολικῶν εἰς συνάλλαγμα δαπανῶν μας. Δέον συνεπῶς νὰ ἐρωτήσωμεν διατὶ ἔχομεν ἀνάγκην εἰδῶν ἀξίας 430 ἑκατ. δολλαρίων ἑτησίως ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ κατὰ πόσον εἶναι δυνατὴ ἡ μείωσις τοῦ ποσοῦ τούτου.

Τὰς εἰσαγωγὰς τοῦ 1950—51 δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς τρεῖς κατηγορίας: εἰσαγωγὰς διὰ τὴν κάλυψιν κανονικῶν ἀναγκῶν τῆς οἰκονομίας μας, εἰσαγωγὰς διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προγράμματος ἀνασυγκροτήσεως καὶ εἰσαγωγὰς διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ στρατοῦ. Αἱ δύο τελευταῖαι κατηγορίαι ἀντιπροσωπεύουν ἐκτάκτους ἀνάγκας τῆς οἰκονομίας καὶ εἶναι φυσικὸν νὰ καλύπτονται ἐξ ἐκτάκτων πηγῶν. Ἡ πρώτη ὅμως κατηγορία περιλαμβάνει τὰ εἶδη ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τὴν κανονικὴν λειτουργίαν τῆς οἰκονομίας καὶ τὰ ὁποῖα μίᾳ χώρᾳ, ἢ ὁποῖα δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ μεταβληθῆ εἰς μόνιμον βᾶρος

ἄλλων χωρῶν, ὀφείλει νὰ ἐπιδιώξη ὅπως ἐξασφαλίζῃ διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς συναλλαγματικῶν μέσων.

Αἱ συνολικαὶ ἐκ 430 ἑκατομ. δολλαρίων εἰσαγωγαὶ τοῦ 1950—51 κατα-
νέμονται περίπου ὡς κάτωθι μεταξὺ τῶν τριῶν ὡς ἄνω κατηγοριῶν.

	εἰς ἑκατ. δολλ.
Κανονικαὶ εἰσαγωγαὶ	296
Εἰσαγωγαὶ εἰδῶν ἀνασυγκροτήσεως	84
Εἰσαγωγαὶ διὰ τὴν συντήρησιν στρατοῦ	50
Σύνολον.....	430

Κατὰ τὰ πέντε τελευταῖα προπολεμικὰ ἔτη τὸ σύνολον τῶν εἰσαγωγῶν
μας εἶχεν ὡς ἑξῆς:

	εἰς ἑκατ. δραχ.	εἰς ἑκατ. δολλάρια	Τιμὴ δολλαρίου (μέσος ὅρος)
1935	10.700	100	108
1936	11.963	110	109
1937	15.204	137	111
1938	14.761	128	113
1939	12.200	98	125

Αἱ σημαντικῶς μεγαλύτεραι εἰσαγωγαὶ τῶν ἐτῶν 1937 καὶ 1938 ὀφείλονται ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα αὐξήσιν τῶν συναλ-
λαγματικῶν μας πόρων καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὰς λόγῳ τῶν στρατιωτικῶν
προπαρασκευῶν ἠύξημένης δαπάνας μας διὰ σίδηρον, χάλυβα καὶ πα-
ρόμοια εἶδη. Ἐὰν ὑπολογίσωμεν τὰς δαπάνας ταύτας εἰς 10 ἑκατ. δολ-
λαρίων δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι αἱ κανονικαὶ ἀνάγκαι τῆς οἰκονομίας μας
εἰς ἔτη ἠύξημένης οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ὅπως τὸ 1937 καὶ 1938,
ἀνήρχοντο εἰς 120 ἑκατ. δολλάρια.

Αὗται ὁμως περιελάμβανον καὶ πάσας τὰς ἀνάγκας δι' ἐκτέλεσιν παρα-
γωγικῶν ἔργων, ἐπέκτασιν τῆς βιομηχανίας, βελτίωσιν τῶν συγκοινω-
νιῶν, αἱ ὅποια σήμερον θεωροῦνται ὡς δαπάναι ἀνασυγκροτήσεως. Ἐὰν
ὑπολογίσωμεν τὰς ἀνάγκας ταύτας εἰς ἕτερα 10 ἑκατ. δολλαρίων καταλή-
γομεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι αἱ διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τὴν
λειτουργίαν τῆς οἰκονομίας δαπάναι μας ἀνήρχοντο εἰς 110 ἑκατ. δολλάρια,
ὅταν αἱ διεθνεῖς συνθήκαι ἦσαν εὐνοϊκαὶ καὶ ἠδύναντο νὰ περιορισθοῦν εἰς
90 ἑκατ. ὅταν αἱ διεθνεῖς συνθήκαι ἦσαν ὀλιγώτερον εὐνοϊκαί.

Συγκρίνοντες τὰς εἰσαγωγὰς ταύτας μὲ τὰ 300 ἑκατομμύρια δολλαρίων,
τὰ ὅποια ἀπητηθήσαν κατὰ τὸ 1950—51 διὰ τὴν κάλυψιν τῶν τρεχουσῶν
ἀναγκῶν μας εἰς ἔμπορεύματα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, βλέπομεν ὅτι ἡ δαπάνη
διὰ τὰς ἀνάγκας ταύτας ἐτριπλασιάσθη. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ὁ
δείκτης τιμῶν χονδρικῆς πωλήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν μὲ βάσιν
1937—38 = 100 εἶχεν αὐξηθῆ εἰς 220. Ὁ δείκτης οὗτος, λόγῳ τῆς πρω-

ταρχικῆς θέσεως τὴν ὁποῖαν κατέχουν αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι εἰς τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν, θεωρεῖται ὅτι ἀντανακλᾷ πιστότερον παντὸς ἄλλου τὴν ἐξέλιξιν τῶν διεθνῶν τιμῶν. Λαμβανομένου ὁμως ὑπ' ὄψιν ὅτι μέγα μέρος τῶν εἰσαγωγῶν μας ἐνηργήθη ἐκ τῆς Ἑπειρωτικῆς Εὐρώπης, ὅπου αἱ τιμαὶ ἀνῆλθον περισσότερο ἢ εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας, εἶναι πιθανὸν ὁ μέσος ὁρος τῆς αὐξήσεως τῶν τιμῶν τῶν εἰσαχθέντων ἀγαθῶν νὰ ὑπῆρξε μεγαλύτερος καὶ νὰ ἐκυμάνθη περὶ τὰ 250, ἀκόμη δὲ καὶ περὶ τὰ 275¹. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἀπὸ ἀπόψεως ὄγκου αἱ εἰσαγωγαὶ ὑπῆρξαν ἀνώτεροι τῶν προπολεμικῶν μεταξὺ 10 ο)ο καὶ 20 ο)ο.

Διὰ τὴν σχηματίσθαι τις περισσότερο συγκεκριμένην εἰκόνα τοῦ τι ἀκριβῶς συνέβη μὲ τὸν ὄγκον τῶν εἰσαγωγῶν μας θὰ ἔδει νὰ συγκρίνη τὰς ποσότητας τῶν κυριωτέρων ἐκ τῶν εἰσαχθέντων προϊόντων κατὰ τὰς δύο περιόδους. Μία τοιαύτη σύγκρισις ἐμφανίζει ὁμως μεγάλας δυσχερείας, πρῶτον διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διαχωρισθοῦν ἐπακριβῶς αἱ εἰσαγωγαὶ εἰς κανονικὰς καὶ ἐκτάκτους καὶ δεύτερον διότι τοιαύτη σύγκρισις εἶναι δυνατὴ μόνον ἐπὶ τῆ βάσει τῶν ἑλληνικῶν στατιστικῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου. Αὗται ὁμως δὲν συμπίπτουν μὲ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς οὔτε ἀπὸ ἀπόψεως κατατάξεως τῶν ἐμπορευμάτων, οὔτε ἀπὸ ἀπόψεως ἀξίας τῶν εἰδῶν οὔτε ἀπὸ χρονολογικῆς ἀπόψεως. Πρὸς τούτοις τὰ τελευταῖα συγκεντρωμένα ἑλληνικὰ στοιχεῖα ἀναφέρονται εἰς τὸ ἡμερολογιακὸν ἔτος 1950 ἐνῶ οἱ ὑπολογισμοὶ τῆς

1. Ἐπὶ τῆ βάσει τῶν ὑπὸ τοῦ Διεθνoῦς Νομισματικοῦ Ταμείου δημοσιευομένων στοιχείων εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπολογισθῇ ὅτι αἱ τιμαὶ τῶν κάτωθι ἐμπορευμάτων ηὔξηθησαν ὡς ἐξῆς :

	1937-38	Ἰούνιος 1950- Ἰούλιος 1951	1950-51 Δείκτης αὐξή- σεως 1937-38=100
Σίτος Ἑν. Πολιτειῶν κατὰ μπουῦσελ.....	\$ 1.00	\$ 2.30	230
Σίτος Καναδᾶ κατὰ μπουῦσελ	\$ 1.15	\$ 2.20	187
Σάκχαρις ραφιναρισμένη Ἑνωμ. Πολιτειῶν	\$ 4.60	\$ 8.00	175
Κρέας χοίρων παρασκευασμένον Ἑν. Πολ. κατὰ 100 λίβρας.....	\$ 25.00	\$ 45.00	180
*Ορυζα Ἑν. Πολιτειῶν κατὰ 100 λίβρας.	\$ 3.50	\$ 10.00	300
*Ορυζα Ἰταλίας κατὰ 100 λίβρας.....	\$ 3.55	\$ 6.75	190
*Καφές Βραζιλίας κατὰ 100 λίβρας	\$ 6.20	\$ 47.00	780
*Ἐριον Αὐστραλίας κατὰ 100 λίβρας ...	\$ 24.00	\$ 120.00	500
*Ἐριον Ν. Ζηλανδίας κατὰ 100 λίβρας ..	\$ 21.00	\$ 105.00	500
Ἀκάθαρτον πετρέλαιον Μεγ. Βρετανίας κατὰ βαρέλιον	\$ 3.00	\$ 5.50	180
Ἀκάθαρτον πετρέλαιον Ἑνωμ. Πολιτειῶν κατὰ βαρέλιον.....	\$ 1.65	\$ 3.30	200
Βιομηχανικὰ εἶδη Ἑνωμ. Πολιτειῶν			200
Βιομηχανικὰ εἶδη Μ. Βρετανίας			175
Ἐξαγωγικαὶ τιμαὶ Βελγίου.....			270
Θαλάσσιοι ναῦλοι (χρονία ναύλωσις).....			300

Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς περιλαμβάνουν καὶ τὸ πρῶτον ἑξάμηνον τοῦ 1951. Παρὰ τὰς δυσχερείας ταύτας ἡ σύγκρισις τῶν μεταπολεμικῶν μετὰ τὰς προπολεμικὰς εἰσαγωγὰς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἑλληνικῶν στατιστικῶν ἐπιτρέπει νὰ ἐξαχθοῦν ὠρισμένα συμπεράσματα.

Προκειμένου περὶ τροφίμων βλέπομεν ἀπὸ τὸν ἀκόλουθον πίνακα ὅτι ἐμειώθη κατὰ τι ἢ εἰσαγωγή τῶν εὐθηνότερων εἰδῶν, ὡς τοῦ σίτου, ἀραβοσίτου, ὀρυζῆς, ἀλλὰ ηὐξήθησαν αἰσθητῶς αἱ εἰσαγωγαὶ τῶν δαπανηροτέρων εἰδῶν, ὡς εἶναι τὰ ζωοκομικὰ προϊόντα. Οὕτω ἐνῶ ἀπὸ ἀπόψεως ποσοτήτων ἔχομεν πτώσιν εἰς τὸ σύνολον τῶν εἰσαγωγῶν, ἀπὸ ἀπόψεως κόστους ἔχομεν αὐξησιν πολὺ μεγαλυτέραν ἀπὸ ὅ,τι δικαιολογεῖ ἡ διεθνὴς αὐξήσις τῶν τιμῶν.

ΕΙΣΑΓΩΓΑΙ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ (ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΖΩΝΤΩΝ ΖΩΩΝ
ΚΑΙ ΖΩΟΤΡΟΦΙΩΝ) ΕΙΣ ΤΟΝΝΟΥΣ

	1937	1938	1949	1950
Σύνολον	780.000	790.000	726.000	640.000
Κυριώτερα εἶδη				
Σῖτος	505.814	474.569	300.000	333.400
*Ἀλευρα ἐκ σίτου ¹	812	1.299	88.524	44.650
Κριθή	7.085	9.349	8.500	28
*Αραβόσιτος	47.531	55.853	14.527	4.547
Φασόλιοι	20.390	15.201	15.747	6.830
*Ορυζα	30.567	28.357	21.288	15.415
Γεώμηλα	2.746	3.033	19.954	13.735
Σάκχαρις	75.112	80.947	64.181	80.472
Βαμβακόσπορος	186	9	11.083	12.150
Κρέας παρασκευασμένον ..	82	75	2.264	1.773
Κρέας νωπὸν	—	—	4.506	6.556
Τυρὸς	308	696	3.203	5.564
Γάλα	2.100	2.250	42.000	42.000
*Ὦά	1.134	1.322	5.888	5.100
Ρέγγαι	3.285	4.115	6.015	6.016
Βακαλάος	10.255	12.790	10.705	13.000
Χαβιάριον	381	345	909	1.104
Νωποὶ ἰχθεῖς	—	—	2.322	912
*Ἄλλοι μὴ νωποὶ ἰχθεῖς ...	1.728	2.562	3.065	2.270
Καφές	5.179	7.704	5.271	5.113
Κακάον	1.687	1.635	1.200	2.134
Τεῖον	101	190	26	52
Βόες (κεφαλαί)	55.334	65.715	39.300	39.000
Αἰγοπρόβατα (κεφαλαί) ..	712.764	470.400	380.000	181.000

Συγκρίνοντες νῦν τὴν ἀξίαν τῶν προπολεμικῶν εἰσαγωγῶν μετὰ τὴν ἀξίαν τῶν μεταπολεμικῶν εἰσαγωγῶν παρατηροῦμεν ὅτι προπολεμικῶς

1. Παρατήρησις: *Ἀλευρον ἀντιστοιχεῖ μετὰ ποσότητα σίτου κατὰ 60 % ἀνωτέραν.

ἔδαπανῶμεν περὶ τὰ 40 ἑκατ. δολλαρίων ἑτησίως διὰ εἶδη διατροφῆς, ἐνῶ τὸ 1950 ἔδαπανήσαμεν 120 ἑκατ. * Ἄν λάβωμεν ὡς μέσην αὐξησιν τῶν τιμῶν τῶν εἰδῶν τούτων δείκτην 250, τοῦτο θὰ ἐσήμαινε ὅτι αἱ προπολεμικαὶ εἰσαγωγαὶ θὰ ἔπρεπε σήμερον νὰ ἐστοίχιζον περὶ τὰ 100 ἑκατ. δολλάρια. Ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ κάτωθι πίνακος, ἡ ἔξ 20 ἑκατ. δολλαρίων διαφορά ἐξηγεῖται πλήρως ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν εἰσαγωγῶν τῶν ζωοκομικῶν προϊόντων.

Ἄξια εἰσαγωγῶν εἰδῶν διατροφῆς εἰς ἑκατ. δολλαρίων.

	1937	1938	1949	1950
Ζωοκομικὰ προϊόντα.....	7.0	8	48.0	46.0
Σίτος καὶ ἄλευρα	25.4	20.0	48.0	41.0
Φασόιοι κλπ. ὄσπρια ..	2.0	1.6	4.1	2.0
* Ὄρυζα	1.7	1.7	5.0 ¹	8.0 ¹
Σάκχαρις	3.6	3.5	9.1	11.4
Καφές	1.3	1.2	2.3	4.6
Λοιπὰ εἶδη	5.0	3.0	20.0	7.0
Σύνολον.....	46.0	39.0	136.5	120.0

Συγκρίνοντας τοὺς ἀριθμοὺς τούτους με τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς διαπιστοῦμεν τὰς κάτωθι διαφοράς:

1. Αἱ Ἑλληνικαὶ στατιστικαὶ ἐμφανίζουν περίεργον εἰκόνα προκειμένου περὶ τῆς ἀξίας τῆς κατὰ τὸ 1950 εἰσαχθείσης ὀρύζης:

	1949		1950		Ἄξια ** κατὰ τόνον		Τιμὴ κατὰ τόνον συμφ. στοι- χεῖα Διεθνοῦς Νομισματικοῦ Ταμείου
	Ποσότης τόνοι	Ἄξια * δισεκ. δραχ.	Ποσότης τόνοι	Ἄξια * δισεκ. δραχ.	ἑκατομ. δραχ.	δολλάρια	
* Ἐξ Ἑν. Πολιτειῶν	12.600	14.6	6.900	9.4	1.3	260	180
* Ἐξ Ἰταλίας.....	6.500	7.1	8.000	30.1	3.75	750	143
* Ἐκ λοιπῶν χωρῶν	2.200	3.5	500	0.6	1.2	240	—
Σύνολον...	21.300	25.2	15.400	40.1			

* Ἡ ἀξία τῶν εἰσαγωγῶν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς στατιστικὰς ὑπολογίζεται μετὰ τὴν τιμὴν τοῦ δολλαρίου 5.000 δρχ. ἤτοι ἀνευ ὑπολογισμοῦ τῶν ἀποδεικτικῶν συναλλαγμάτων.

** Ἡ διαφορά μεταξὺ 180 δολλαρίων καὶ 260 δολλαρίων δικαιολογεῖται πλήρως ἐκ τῶν ἐξόδων μεταφορᾶς. Ἡ διαφορά μεταξὺ 143 δολλαρίων καὶ 750 εἶναι ἐντελῶς ἀνεξηγήτος

Ἀξία εισαγωγῶν εἰς ἑκατομύρια δολλαρίων

	1950	1950—51				
	Ἑλληνικαὶ Στατιστικαὶ	Ὑπολογισμοὶ	Ἀμερικανικῆς	Ἀποστολῆς		
		Εἰσαγωγὰ διὰ κατα- νάλωσιν ἄστικου πλη- θυσμοῦ	Εἰσαγωγὰ διὰ συντη- ρησιν Στρατοῦ	Εἰσαγωγὰ δι' ἀνάγκας ἀνασυγκροτήσεως	Εἰσαγωγὰ διὰ δημι- ουργίαν ἀποθεμάτων τροφίμων	ΣΥΝΟΛΟΝ
Ζωοκομικὰ προϊόντα ..	46	18.0	12.0	8.2	—	38.2
Σῖτος καὶ ἄλευρα	41	36.0	7.8	—	—	43.8
Φασόλιοι κλπ. ὄσπρια.	2.0	1.5	0.8	—	1.7	4.0
Ἄρουζα	8.0	2.9	0.8	—	—	3.7
Σάκχαρις	11.4	11.8	0.8	—	4.0	16.6
Καφές	4.6	4.5	0.8	—	0.5	5.8
Λοιπὰ εἶδη	7.0	11.0	2.7	—	—	13.7
Σύνολον	120.0	85.7	25.7	8.2	6.2	125.8

Αἱ Ἑλληνικαὶ στατιστικαὶ περιλαμβάνουν τὴν ἀξίαν τῶν εἰδῶν διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ἀνασυγκροτήσεως (ζῶντα ζῶα) καὶ θὰ περιλαμβάνουν ἀσφαλῶς καὶ μέρος τῆς ἀξίας τῶν ἐφοδίων τοῦ στρατοῦ. Δὲν περιλαμβάνουν ὅμως τὰ διὰ τὴν δημιουργίαν ἀποθεμάτων εἰσαχθέντα τρόφιμα τῶν ὁποίων ἡ εἰσαγωγή ἐπραγματοποιήθη κατὰ τὸ 1951. Ἄν λάβωμεν ταῦτα ὑπ' ὄψιν ὡς καὶ τὸ γεγονός ὅτι αἱ περίοδοι δὲν συμπίπτουν ἀπολύτως καὶ ὅτι ὁ ὑπολογισμὸς τῆς ἀξίας γίνεται κατὰ διάφορον τρόπον, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἡ δαπάνη διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τροφίμων πρὸς συντήρησιν τοῦ ἄστικου πληθυσμοῦ ἀνῆλθεν εἰς 85 ἑκατ. δολλάρια περίπου κατὰ τὸ 1950—51. Εἰς ταῦτα θὰ ἔδει νὰ προστεθοῦν περὶ τὰ 10 ἑκατ. τὰ ὁποῖα εἶναι πιθανὸν ὅτι θὰ ἐδαπανῶντο πάντως καὶ ἂν ἡ δύναμις τοῦ στρατοῦ δὲν εἶχεν αὐξηθῆ ἔν σχέσει πρὸς τὴν προπολεμικὴν, οὕτω δὲ καταλήγομεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι αἱ κανονικαὶ ἀνάγκαι τῆς χώρας εἰς εἶδη διατροφῆς ἀνῆλθον κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς 95 ἑκατ. δολλαρίων περίπου.

Ἡ προοπτικὴ διὰ τὴν προσεχῆ πενταετίαν ἐμφανίζεται κατὰ τὴν γνώμη μου ὡς ἀκολούθως:

Ἡ ἀποκατάστασις τῆς κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ καταστή κύριον μέλημα τῆς πολιτικῆς μας νὰ ἐξασφαλίσωμεν, θέλει ἐπιτρέψει τὴν μείωσιν τῶν εισαγωγῶν δαπανηρῶν εἰδῶν διατροφῆς, ὅπως ὁ τυρὸς καὶ τὰ παρεσκευασμένα κρέατα. Ὑπάρχει ὅμως ἓν εἶδος, τὸ γάλα, διὰ τὸ ὁποῖον σήμερον δαπανῶμεν περὶ τὰ 5 ἑκατ. δολλάρια ἔτησίως, ὅπερ δὲν εἶναι ἐπιδεκτικὸν μεγάλης μειώσεως, καθόσον πρόκειται περὶ

τροφῆς ἢ ὅποια ἔχει πλέον, ὀρθῶς δέ, καταστῆ ἀπαραίτητος διὰ τὸν παιδικὸν πληθυσμόν.

Ἡ αὐξησις τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς τροφίμων ὅπως ἡ ὄρυζα, οἱ ἰχθεῖς καὶ ἄλλα, ἀσφαλῶς θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν μείωσιν τῆς ἐξαρτήσεώς μας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ διὰ τὰ εἶδη ταῦτα. Ἐπεὶ ἑτέρου ὁμως θέλει ἐν τῷ μεταξὺ σημειωθῆ αὐξησις τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ὡς ὀφείλομεν νὰ ἐλπίζωμεν, βελτίωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν λαϊκῶν τάξεων, ὅπερ θὰ αὐξήσῃ τὰς ἀνάγκας μας δι' ἄρκετὰ ἐκ τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγομένων εἰδῶν. Τέλος δοθέντος ὅτι ἡ ἐξασφάλισις ἐπαρκείας εἰς εἶδη πρώτης ἀνάγκης καὶ γενικῆς καταναλώσεως, εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν ἐξασφάλισιν νομισματικῆς καὶ οἰκονομικῆς σταθερότητος ἐν τῇ χώρᾳ, δέον νὰ θεωρήσωμεν τὸν ἐπαρκῆ ἐφοδιασμόν τῆς χώρας εἰς τὰ εἶδη ταῦτα ὡς ἐν ἐκ τῶν κυρίων σκοπῶν τῆς πολιτικῆς μας καὶ ἐν ἐκ τῶν κυρίων μέσων πρὸς διατήρησιν οἰκονομικῆς καὶ νομισματικῆς σταθερότητος ἐν τῇ χώρᾳ.

Λόγω τῶν στερήσεων τῆς κατοχῆς καὶ τῶν ἀνωμαλιῶν τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου ὁ πληθυσμὸς ἔχει καταστῆ ἐξαιρετικῶς εὐαίσθητος εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐπαρκείας τροφίμων καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀγνοήσωμεν τὴν ψυχολογίαν ταύτην. Διὰ τοῦτο νομίζω ὅτι, ἂν ἀναγκασθῶμεν κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη νὰ περιορίσωμεν τὰς εἰσαγωγὰς μας θὰ πρέπει νὰ καταβληθῆ πᾶσα προσπάθεια ἢ περικοπὴ νὰ γίνῃ εἰς βάρους ἄλλων εἰδῶν, πλὴν τῶν βασικῶν εἰδῶν διατροφῆς, ἔστω καὶ ἂν, προκειμένου π. χ. περὶ εἶδους ὡς ὁ καφῆς, δὲν πρόκειται περὶ εἶδους πρώτης ἀνάγκης ὑπὸ τὴν στενὴν τῆς λέξεως ἐννοίαν. Ἡ ἀντίληψις ὅτι ὁ περιορισμὸς τῶν εἰσαγωγῶν θὰ ἔδει νὰ γίνῃ εἰς βάρους τῆς καταναλώσεως μᾶλλον ἢ τῆς παραγωγῆς, καίτοι θεωρητικῶς ὀρθή, δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψει τὰς συνεπείας ἐνὸς τοιούτου περιορισμοῦ εἰς χώραν μὲ ἀσταθῆ οἰκονομίαν καὶ μὲ κατοχικὴν ψυχολογίαν ὅπως ἡ Ἑλλάς. Κατὰ τὴν γνώμην μου ἡ προσπάθεια περιορισμοῦ τῆς καταναλώσεως τῶν βασικῶν εἰδῶν διατροφῆς θὰ ἐδημιούργει τοιαύτην ἀνωμαλίαν ἐν τῇ χώρᾳ, ὥστε θὰ καθίστατο ἀδύνατος ἡ παραγωγικὴ χρησιμοποίησις τῶν διαθέσιμων πόρων.

Τὸ συμπέρασμά μου εἶναι ὅτι αἱ εἰσαγωγαὶ εἰδῶν διατροφῆς κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη δὲν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ περιορισθοῦν ἀκινδύνως κάτω τῶν 90 ἑκατ. δολλαρίων ἑτησίως.

Προκειμένου περὶ τῶν καυσίμων παρατηροῦμεν ὅτι ἐπῆλθον αἱ κάτωθι μεταβολαὶ ἐν σχέσει μὲ τὴν προπολεμικὴν περίοδον:

Εισαγωγὰ καυσίμων

	Ποσότητες Τόννοι			Ἄξια ἑκατομ. δολλάρια		
	1937	1938	1950	1937	1938	1950
Γαιάνθρακες	895.000	897.000	284.000	6.0	6.6	6.0
Κώκ	74.000	78.000	17.700	0.6	0.7	0.4
Πετρέλαιον φωτιστικόν	18.500	21.000	74.000	0.4	0.4	2.6
Ἄκαθ. πετρέλαιον	227.440	243.000	768.000	3.3	3.2	17.4
Βενζίνη	64.257	71.138	228.000	1.7	1.7	10.4
Ὀρυκτὰ ἔλαια (LUBRICANTS)	13.152	9.920	16.061	0.7	0.7	2.6
	1.292.349	1.320.058	1.387.761	12.7	13.3	39.4

Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς αἱ εἰσαγωγὰ καυσίμων κατὰ τὸ 1950—51 ἀνῆλθον εἰς 36.7 ἑκατ. δολλάρια, ἐκ τῶν ὁποίων 8,7 ἑκατ. εἰσῆχθησαν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ. Συνεπῶς διὰ τὰς τρεχούσας ἀνάγκας τῆς οἰκονομίας εἰς καύσιμα ἐδαπανήθησαν περὶ τὰ 28 ἑκατ. δολλαρίων.

Προκειμένου περὶ τῶν λοιπῶν εἰσαγωγῶν, ἦτοι πρώτων ὑλῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων, παρατηρῶ τὰ ἑξῆς:

Διὰ τὰ εἶδη ταῦτα ἐδαπανήθησαν ἐν συνόλῳ 77 ἑκατ. δολλάρια κατὰ τὸ 1937 καὶ 75 ἑκατ. κατὰ τὸ 1938. Λαμβάνοντες τὸ 1938 ὡς βάσιν δυνάμεθα νὰ ὑπολογίσωμεν τὰς τρεχούσας ἀνάγκας τῆς οἰκονομίας εἰς τὰ εἶδη ταῦτα ἂν ἀφαιρέσωμεν τὰ κάτωθι ποσά :

Διὰ δαπάνας στρατιωτικῶν προπαρασκευῶν	ἑκατ. δολλάρια	10
» προμήθειαν κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας		5
» δαπάνην ἀγορᾶς πλοίων, δι' ἣν δὲν εἶχομεν νὰ καταβάλωμεν συνάλλαγμα ἐκ τῶν κανονικῶν πόρων τῆς χώρας		5
» εἶδη μικρᾶς σχετικῶς χρησιμότητος τὰ ὁποῖα εἰσῆγομεν ἐκ Γερμανίας ἔναντι τῶν μεγάλων ἐνεργητικῶν ὑπολοίπων μας καὶ τῶν ὁποίων σήμερον, ὅτε ἐξαρτώμεθα ἐκ τῆς ἔξωθεν βοήθειας, δὲν δικαιολογεῖται πλέον ἢ εἰσαγωγή		5

Σύνολον ἑκατ. δολλάρια 25

Οὕτω εὐρίσκομεν ὅτι κατὰ τὸ 1938 αἱ κανονικαὶ ἀνάγκαι τῆς οἰκονομίας μας εἰς πρώτας ὑλὰς καὶ μηχανικὰ προϊόντα ἀνῆρχοντο εἰς 50 ἑκατ. δολλαρίων περίπου. Ἄν ὑποθέσωμεν ὅτι αἱ εἰς δολλάρια τιμαὶ τῶν εἰδῶν τούτων ηὐξήθησαν κατὰ μέσον ὄρον 2.5 φορές ἐν σχέσει πρὸς τὰς προπο-

λεμικάς, τὸ ποσὸν τῶν 50 ἑκατ. δολλαρίων ἀντιστοιχεῖ σήμερον πρὸς 125 ἑκατ. δολλάρια. Κατὰ τὸ 1950—51 ἔδαπανήθησαν διὰ τὴν προμήθειαν πρῶτων ὑλῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων πρὸς κάλυψιν τῶν κανονικῶν ἀναγκῶν τῆς οἰκονομίας περὶ τὰ 175 ἑκατ. δολλαρίων¹, ἥτοι ποσὸν κατὰ 50 ἑκατ. δολλάρια μεγαλύτερον τοῦ ἀνωτέρω ὑπολογισθέντος.

Ἐκ τῶν διαθεσίμων στοιχείων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προσδιορισθῇ ἐπακριβῶς εἰς τί ὀφείλεται ἡ αὔξησις αὕτη, καθόσον οἱ μὲν ὑπολογισμοὶ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς γίνονται μόνον εἰς ἀξίας καὶ οὐχὶ εἰς ποσότητας καὶ ἡ κατάταξις τῶν ἐμπορευμάτων εἶναι διάφορος τῆς Ἑλληνικῆς, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ Στατιστικαὶ δὲν κάμνουν διάκρισιν μεταξὺ κανονικῶν ἀναγκῶν καὶ ἀναγκῶν ἀνασυγκροτήσεως.

Εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα ἐπεδίωξα νὰ διαπιστώσω εἰς ποῖα κυρίως εἶδη ἔσημειώθη ἡ ὡς ἄνω αὔξησις τῶν δαπανῶν εἰσαγωγῆς. Ἐκ τῶν προπολεμικῶν εἰσαγωγῶν ἀφήρσα καθ' ὑπολογισμὸν μου τὰ 25 ἑκατ. δολλαρίων, τὰ ὁποῖα ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, δὲν ἀπετέλουν κανονικὴν ἀνάγκην τῆς οἰκονομίας μας. Διὰ τὰς εἰσαγωγὰς τοῦ 1950—51 ἔλαβον ὡς βάσιν τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς Ἀμερικανικῆς ἀποστολῆς, προέβην ὁμως εἰς ἀνακατάταξιν αὐτῶν ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ σύγκρισις μὲ τὰς προπολεμικὰς εἰσαγωγὰς.

Ἀξία εἰσαγωγῶν πρῶτων ὑλῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων διὰ τὰς κανονικὰς ἀνάγκας τῆς οἰκονομίας

	1938		1950 - 51
	Εἰς προπολ. δολλάρια Ἑκατομύρια	Εἰς σημερινὰ δολλάρια (2) δολλάρια	Εἰς σημερινὰ δολλάρια Ἑκατομ. δολλ.
Μέταλλα καὶ εἶδη ἐκ μετάλλων κεφαλαίουχικά καὶ καταναλωτικά.....	12	30	60
Χημικὰ προϊόντα.....	7	18	
Κλωστοῦφαντ. προϊόντα.....	16	40	42
Ζυλεῖα.....	5	13	13
Πολτὸς χάρτου καὶ χάρτης.....	3	8	14
Δέρματα.....	3		5
Καουτσούκ καὶ εἶδη ἐκ καουτσούκ...	1.0	18	2.5
Διάφορα.....	3.0		5.5
Σύνολον \$.....	50.0	127	174

1. Τοῦτο ἐξάγεται ἐκ τῶν ὑπολογισμῶν τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς ὡς κάτωθι :

Σύνολον δαπάνης διὰ κανονικὰς ἀνάγκας οἰκονομίας		Ἑκατ. δολλάρια
Μεῖον .		296
Δαπάνη διὰ τρόφιμα	86	
» » καύσιμα	28	
» » συμπληρωματικῶς ναύλους	6	120
		176

2. Μὲ βάσιν αὔξησιν 25 φορὰς ἐν σχέσει πρὸς τὴν προπολεμικὴν ἀξίαν.

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν ὅτι ἡ αὔξησις τῶν εἰσαγωγῶν ἔλαβε χώραν εἰς τρεῖς κυρίως κατηγορίας ἐμπορευμάτων, τὰ μέταλλα καὶ εἶδη ἐκ μετάλλου, τὰ χημικὰ προϊόντα καὶ τὰ εἶδη χαρτοποιίας.

Ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν στατιστικῶν συνάγεται ὅτι ἡ αὔξησις τῶν εἰδῶν τῆς πρώτης κατηγορίας, ἥτοι μετάλλων, ἔλαβε χώραν κυρίως εἰς τὰ εἶδη ἀνασυγκροτήσεως, τὰ ὁποῖα δὲν περιλαμβάνονται εἰς τοὺς ἀνωτέρω ὑπολογισμοὺς καὶ εἰς διάφορα καταναλωτικὰ εἶδη ὡς τὰ ἐπόμενα.

	1938		1950	
	Ποσότης εἰς τόννους	Ἄξια εἰς δολλάρια	Ποσότης εἰς τόννους	Ἄξια εἰς δολλάρια
Μηχανήματα καὶ σκεύη οἰκ. χρήσεως	512	250.000	949	940.000
Ραπτομηχαναὶ.....	443	350.000	1.030	2.200.000
Γραφομηχαναὶ.....	32	100.000	62	360.000
Ἡλεκτρ. εἶδη οἰκιακῆς χρήσεως...	270	200.000	278	520.000
Ραδιόφωνα.....	—	400.000	—	2.400.000
Σύνολον.....		1.300.000		6.420.000

Διὰ τὰ ὑπόλοιπα εἶδη ἐκ μετάλλου οὐδεμία αἰσθητὴ αὔξησις ἐμφανίζεται.

Ἡ αὔξησις τῆς ἀξίας τῶν χημικῶν προϊόντων, ὡς αὕτη ἐξάγεται ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν στατιστικῶν, εἶναι ἐμφανῆς εἰς τρία κυρίως προϊόντα, τὰς φαρμακευτικὰς μορφὰς (SPECIALITES), τὰ χημικοτεχνικὰ συσκευάσματα καὶ τὰ ἰχθυέλαια:

	1938		1950	
	Ποσότης εἰς τόννους	Ἄξια εἰς δολλάρια	Ποσότης εἰς τόννους	Ἄξια εἰς δολλάρια
Φαρμακευτικαὶ μορφαὶ.....	78	430.000	420	2.900.000
Χημικοτεχνικὰ συσκευάσματα....	678	170.000	1.900	1.300.000
Ἰχθυέλαια.....	258	30.000	5.900	2.000.000
Σύνολον.....		630.000		6.200.000

Δέον ὅμως νὰ παρατηρηθῆ ὅτι ἐνῶ αἱ Ἑλληνικαὶ στατιστικαὶ ἀναβιβάζουν τὸ σύνολον τῶν κατὰ τὸ 1950 εἰσαχθέντων χημικῶν προϊόντων εἰς 22 ἑκατ. δολλαρίων, οἱ ὑπολογισμοὶ τῆς Ἀμερικαν. Ἀποστολῆς ἐμφανίζουν ποσὸν 32 ἑκατ. δολλαρίων. Φαίνεται ὅτι ἡ διαφορὰ ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὰ ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς εἰσαγόμενα λιπάσματα δὲν ἐμφανίζονται εἰς τὰς στατιστικὰς τοῦ εἰσαγωγικοῦ ἐμπορίου. Τοῦτο θὰ ἐσήμαινεν ὅτι ἡ αὔξησις τῆς ἀξίας τῶν χημικῶν προϊόντων δέον νὰ ἀποδοθῆ ἐν μέρει καὶ εἰς τὴν αὔξησιν τῶν εἰσαγωγῶν χημικῶν λιπασμάτων διὰ τὴν γεωργίαν.

Τέλος όσον άφορᾷ τὰ εἶδη χαρτοποιίας, παρατηροῦμεν ὅτι ἐσημειώθη αἰσθητὴ αὔξεις τόσον εἰς τὴν εἰσαγωγὴν πολτοῦ ὅσον καὶ εἰς τὴν εἰσαγωγὴν χάρτου ἔφημερίδων. Ἐν τούτοις ἡ αὔξεις τὴν ὁποῖαν ἐμφανίζουν αἱ Ἑλληνικαὶ στατιστικαὶ προκειμένου περὶ τοῦ πολτοῦ εἶναι πολὺ μικρότερα ἐκείνης ἣτις ἐμφανίζεται εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς:

	1938		1950		1950—51
	Ποσότης τόνοι	Ἀξία εἰς ἑκατ. δολλάρια	Ποσότης τόνοι	Ἀξία εἰς ἑκατομ. δολλάρια Ἑλλ. Στατι- στική	Ἀξία εἰς ἑκατομ. δολλάρια Ἀμερικανική Ἀποστολή
Πολτὸς χάρτου	18.200	0.9	29.060	3.3	8.3
Χάρτης ἔφημερίδων	10.400	0.5	14.600	2.2	2.3
Λοιπὰ προϊόντα χαρτο- ποιίας		1.6		4.0	3.6
		<hr/>		<hr/>	
		3.0		9.5	14.2

Κατὰ τὴν γνώμην μου ἡ ἐξέτασις τῶν διαθεσίμων στοιχείων, ὅσον ἀτελεῖ καὶ ἂν εἶναι ταῦτα, πείθει περὶ δύο τινῶν: πρῶτον ὅτι ηὔξηθησαν αἱ εἰσαγωγαὶ τῶν εἰδῶν ἐκείνων, πρῶτων ὑλῶν ἐτοιμῶν προϊόντων, τὰ ὁποῖα καταναλίσκονται ἀπὸ τὰς εὐπορωτέρας τάξεις, καὶ δεύτερον ὅτι αἱ τιμαὶ τῶν εἰσαγομένων εἰδῶν ἐμφανίζονται ἐξογκωμένα. Καὶ τὰ δύο ταῦτα φαινόμενα ὀφείλονται εἰς τὸ αὐτὸ αἶτιον: τὰ μεγάλα κέρδη ὠρισμένης τάξεως καὶ τὴν δυσπιστίαν τῆς πρὸς τὸ νόμισμα τῆς χώρας. Ὅτι εἰσήχθησαν πολλὰ εἶδη τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς οἰκονομίας οὐδεὶς δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ. Ὅτι διενηργήθη συστηματικὴ καὶ εἰς μεγάλην κλίμακα ἐξαγωγή κεφαλαίων ἐπίσης νομίζω ὅτι οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ σοβαρῶς. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι μία ἐκ τῶν κυρίων μεθόδων ἐξαγωγῆς κεφαλαίων εἶναι ἡ ὑποβολὴ εἰκονικῶν τιμολογίων με ὑψηλοτέρας τῶν πραγματικῶν τιμᾶς¹. Ἡ νομισματικὴ ἐξυγίανσις τῆς χώρας θὰ ἐπέτρεπε τὸν περιορισμὸν τῶν κερδῶν καὶ τὴν σταθεροποίησιν τῶν τιμῶν θὰ ἐπέτρεπεν καὶ τὴν μείωσιν τῶν διὰ τὰς εἰσαγωγὰς τῶν ὡς ἄνω εἰδῶν δαπανῶν. Ἀλλὰ τοιαύτη μείωσις εἶναι δυνατὴ καὶ προτοῦ τὰ μέτρα ἐσωτερικῆς οἰκονομικῆς ἐξυγίανσεως ἀποδώσουν πλήρως τὰ ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα. Ἡ μετὰ μεγαλυτέρας φειδοῦς καὶ προσοχῆς χορήγησις

1. Περὶ τούτου γίνεται ῥητὴ μνεία εἰς τὴν ἀπὸ 29 Ἰανουαρίου 1951 ἐπιστολῆν τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

«It is to be noted that there is evidence that foreign exchange has been escaping through the device of overinvoicing on imports and underinvoicing of exports. The Foreign Trade Administration is aware of this problem and should be encouraged to continue and expand the efforts to deal with this problem».

ἀδειῶν εἰσαγωγῆς διὰ μὴ ἀπαραίτητα εἶδη καὶ ὁ ἀποτελεσματικὸς ἔλεγχος τῶν τιμολογίων θὰ ἐπέτρεπον ἀσφαλῶς μείωσιν τῆς διὰ τὴν προμήθειαν πρώτων ὑλῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων δαπάνης. Ἄν ὑπολογίσωμεν εἰς 25 ἑκατομ. τὴν ἀξίαν τῶν εἰδῶν τῶν ὁποίων εἶναι δυνατὴ ἡ περικοπὴ καὶ εἰς 15 ἑκατομ. τὴν διὰ τῆς εἰκονικῆς κοστολογήσεως τῶν εἰσαγωγῶν διαφυγὴν συναλλάγματος, εὐρίσκομεν ὅτι θὰ ἠδυνάμεθα νὰ μειώσωμεν κατὰ 40 ἑκατομ. δολλάρια τὸ ποσὸν τῶν 175 ἑκατ. δολλαρίων τὸ ὁποῖον ἐδαπανήθη κατὰ τὸ 1950—51 διὰ τὰς εἰσαγωγὰς πρώτων ὑλῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις πρόκειται, κατὰ τὴν γνώμην μου, περὶ συντηρητικῶν ὑπολογισμῶν οἱ ὁποῖοι πιθανῶς ὑποτιμοῦν τὴν πραγματικότητα.

Οὕτω θὰ ἠδυνάμεθα νὰ περιορίσωμεν τὰς εἰσαγωγὰς τῆς κατηγορίας ταύτης εἰς 135 ἑκατ. δολλάρια ἑτησίως, ποσὸν ὅπερ ὑπερβαίνει κατὰ 10 ἑκατ. τὴν προπολεμικὴν ἀντίστοιχον δαπάνην, ὡς ὑπελογίσθη αὕτη ἀνωτέρω.

Θὰ ἠδύνατο νὰ παρατηρηθῆ ὅτι μεταξὺ τοῦ 1938 καὶ 1951 ἐπῆλθε σημαντικὴ αὐξησης τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς καὶ ὅτι ἡ αὐξησης αὕτη συνεπάγεται καὶ αὐξησην τῶν εἰς πρώτας ὕλας ἀναγκῶν τῆς βιομηχανίας. Ἡ ἀπάντησις εἰς τοῦτο εἶναι ὅτι ἡ αὐξησης τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς ἔχει ἀξίαν διὰ τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας ὅταν ἡ μειοὶ τὴν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐξάρτησιν αὐτῆς διὰ βιομηχανικὰ προϊόντα, ἢ ἐπιτρέπει τὴν βελτίωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ πληθυσμοῦ. Ἄν συμβαίη τὸ πρῶτον, δὲν δικαιολογεῖται αὐξησης τῆς ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν, καθ' ὅσον αἱ πρῶται ὕλαι εἶναι ὀλιγώτερον δαπανηραὶ ἀπὸ τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα τὰ ὁποῖα ἀντικαθιστοῦν. Τὸ δεύτερον ἀσφαλῶς δὲν συνέβη καθόσον ἓν ἐκ τῶν σοβαρωτέρων προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει ἡ χώρα εἶναι ἀκριβῶς τὸ γεγονός ὅτι παρὰ τὴν αὐξησην τῆς παραγωγῆς τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον τῶν λαϊκῶν τάξεων παραμένει κάτω τοῦ προπολεμικοῦ.

Ἐτέρα παρατήρησις ἐπὶ τῆς προτάσεως περὶ περιορισμοῦ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν μὴ ἀναγκαίων εἰδῶν θὰ ἦτο ὅτι πολλὰ ἐκ τῶν εἰδῶν τούτων εἰσάγονται ὡς ἀντάλλαγμα διὰ τὴν ἐξαγωγήν ἑλληνικῶν προϊόντων καὶ ὅτι συνεπῶς ὁ περιορισμὸς τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῶν θὰ εἶχεν ἀντίκτυπον καὶ ἐπὶ τῶν ἐξαγωγῶν μας.

Κατωτέρω θὰ ἀποδείξω, ὅτι ὑπάρχουσιν ἄλλοι οἰκονομικῶς συμφερότεροι τρόποι προωθήσεως τῶν ἐξαγωγῶν μας καὶ ὅτι σκοπὸς τῆς ἐμπορικῆς μας πολιτικῆς πρέπει νὰ εἶναι νὰ εἰσάγωμεν τὰ εἶδη τῶν ὁποίων ἔχομεν πράγματι ἀνάγκην καὶ νὰ δημιουργήσωμεν πραγματικὴν ζήτησιν διὰ τὰ προϊόντα μας εἰς τὰς ξένας ἀγοράς, ἀνεξάρτητον τῆς παρ' ἡμῶν εἰσαγωγῆς μὴ χρησίμων εἰδῶν.

Ἀνακεφαλαιοῦντες τοὺς ἀνωτέρω γενομένους ὑπολογισμοὺς τῶν κανονικῶν εἰσαγωγικῶν ἀναγκῶν μας κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη εὐρίσκομεν ὅτι

είναι δυνατή ή περικοπή αὐτῶν κατὰ 40 ἑκατ. δολλάρια ἄνευ οἰασοδήποτε διαταραχῆς εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς οἰκονομίας μας καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ ἐπισιτισμοῦ τοῦ πληθυσμοῦ:

	1950—51	1952—55
	εἰς ἑκατ. δολλάρια κατ' ἔτος	
Εἶδη διατροφῆς	86	90
Καύσιμα	28	28
Πρῶται ὕλαι καὶ βιομηχανικὰ προϊόντα	176	135
Συμπληρωματικοὶ ναῦλοι ¹	6	3
Σύνολον	<u>296</u>	<u>256</u>

Σήμερον ὅποτε ἀντιμετωπίζονται αἱ συνέπειαι περικοπῆς τῆς ἔξωθεν βοήθειας εἶναι ἀνάγκη ὅπως ἀναγνωρισθῆ ὅτι ἡ περικοπή δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γίνῃ εἰς βάρος τῶν βασικῶν εἰδῶν διατροφῆς ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐπιχειρηθῆ πρωτίστως εἰς βάρος τῆς τρίτης κατηγορίας εἰσαγωγῶν. Ὡς ἐτόνισα καὶ ἀνωτέρω, οἰαδήποτε ἄλλη πολιτικὴ θὰ εἶχεν σοβαρωτάτας συνεπείας ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς καὶ νομισματικῆς καταστάσεως τῆς χώρας, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐξουδετέρουν οἰανδήποτε ὠφέλειαν ἣτις ἤθελε προκύψει ἐκ τῆς ἐξασφαλίσεως μεγαλυτέρων εἰσαγωγῶν πρώτων ὑλῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων.

Οἱ ἀνωτέρω ὑπολογισμοὶ τῶν εἰσαγωγικῶν ἀναγκῶν μας βασίζονται εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὅτι τὸ ἐπίπεδον τῶν εἰς δολλάρια ἐκφραζομένων διεθνῶν τιμῶν δὲν θέλει σημειώσῃ σοβαράν μεταβολὴν πρὸς τὰ ἄνω ἢ πρὸς τὰ κάτω κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη ἐν σχέσει πρὸς τὸ τῆς περιόδου 1950—51. Εἶναι φανερόν ὅτι περαιτέρω αὐξήσεις ἢ μείωσις τῶν τιμῶν θέλει ἐπηρεάσῃ ἀναλόγως τὰς δαπάνας διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς οἰκονομίας μας προϊόντων. Ἡ ἐξέλιξις τῶν διεθνῶν τιμῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τόσους πολλοὺς καὶ πολλὰκις συγκρουομένους παράγοντας ὥστε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ ἔγκαιρος πρόβλεψις περὶ αὐτῆς. Ἡ προσωπικὴ μου γνώμη εἶναι ὅτι δὲν θὰ σημειωθῆ αἰσθητὴ μεταβολὴ εἰς τὸ σημερινὸν ἐπίπεδον τιμῶν. Τὴν γνώμην ταύτην στηρίζω εἰς τοὺς ἐξῆς συλλογισμοὺς: Πρῶτον, αἱ τιμαὶ τῶν πρώτων ὑλῶν, αἵτινες ἐσημείωσαν τεραστίαν αὐξήσιν μετὰ τὰ γεγονότα τῆς Κορέας, μοιραίως θὰ ἐπανέλθουν εἰς λογικώτερα ἐπίπεδα. Τοῦτο ἄλλωστε ἤρχισεν ἤδη νὰ συμβαίνει. Δεύτερον, αἱ τιμαὶ τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων ἔχουν ὑψωτικὴν τάσιν εἰς τὰς πλείστας τῶν χωρῶν λόγῳ τῆς πιέσεως τῶν ἐργατῶν πρὸς αὐξήσιν τῶν ἡμερομισθίων καὶ

1. Ἡ μείωσις τῆς ἐξαρτήσεως ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας θὰ μείωσῃ καὶ τὴν δαπάνην διὰ τοὺς θαλασσίους ναύλους καθόσον θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν χρησιμοποίησιν πλοίων ὀλιγώτερον δαπανηρῶν ἀπὸ τὰ Ἀμερικανικά, τὰ ὁποῖα σήμερον κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Κογκρέσσου χρησιμοποιοῦνται ὑποχρεωτικῶς διὰ σημαντικὸν μῆμα τῶν μεταφορῶν εἰδῶν τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας.

τῆς βαθμιαίας προσαρμογῆς εἰς τὸ ὑψηλότερον κόστος τῶν πρώτων ὑλῶν. Τρίτον αἱ τιμαὶ τῶν τροφίμων φαίνονται μᾶλλον σταθεροποιηθεῖσαι. Ἀποφασιστικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν διεθνῶν τιμῶν θὰ ἔχη ἡ ἐξέλιξις τῶν Ἀμερικανικῶν τιμῶν. Κατὰ τὴν γνώμην μου τὰ λαμβανόμενα ἐν Ἠνωμέναις Πολιτείαις μέτρα πρὸς σταθεροποίησιν τῶν τιμῶν θὰ καταστήσουν δυνατὴν τὴν συγκράτησιν αὐτῶν εἰς τὰ σημερινὰ ἐπίπεδα. Οὕτω εἶναι πιθανὸν ὅτι ὁ μέσος ὅρος τῶν διεθνῶν τιμῶν δὲν θέλει μεταβληθῆ ἀίσητῶς ἐντὸς τῶν προσεχῶν ἐτῶν.

Εἶδομεν ἄνωτέρω, ὅτι πλὴν τῶν 296 ἑκατ. δολλαρίων, τὰ ὁποῖα ἐδαπανήθησαν κατὰ τὸ 1950—51 διὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἐμπορευμάτων, διετέθησαν καὶ ἔτερα 36 ἑκατ. δολλάρια δι' ἄλλας τρεχούσης φύσεως ἀνάγκας. Νομίζω ὅτι καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην εἶναι δυνατὴ σημαντικὴ περικοπὴ τῶν εἰς συνάλλαγμα δαπανῶν μας. Ἐν πρώτοις τὰ 18.7 ἑκατ. δολλάρια τὰ ὁποῖα διετέθησαν διὰ τὴν προμήθειαν χρυσῶν λιρῶν πρὸς συγκράτησιν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ περιορισθοῦν σημαντικώτατα ὅταν ἀποκαταστήσωμεν νομισματικὴν καὶ οἰκονομικὴν σταθερότητα ἐν τῇ χώρᾳ. Κατὰ τὸ 1949, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξεν ἔτος σχετικῆς νομισματικῆς σταθερότητος, ἡ δαπάνη διὰ τὴν προμήθειαν χρυσῶν λιρῶν ἀνῆλθεν εἰς μόνον 4 ἑκατ. δολλάρια. Νομίζω συνεπῶς ὅτι ὅταν ἐξυγιάνωμεν τὴν οἰκονομίαν μας καὶ μέχρις ὅτου ἐπανέλθῃ πλήρης ἐμπιστοσύνη πρὸς τὸ νόμισμα ἡ δαπάνη διὰ τὴν προμήθειαν χρυσῶν λιρῶν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ περιορισθῇ εἰς 5 ἑκατ. δολλαρίων ἑτησίως.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ λοιπὰ κονδύλια ἦτοι τὰ 8 ἑκατ. δολλαρίων τὰ ὁποῖα ἐδαπανήθησαν κατὰ τὸ ἔτος 1950—51 διὰ διαφόρους Κρατικὰς ἀνάγκας καὶ τὰ 9 ἑκατ. τὰ ὁποῖα ἐδαπανήθησαν δι' ἰδιωτικὰς ἀνάγκας, εἶναι φανερόν ὅτι ταῦτα δύνανται νὰ περιορισθοῦν ἂν ἐπικρατήσῃ πνεῦμα φειδοῦς καὶ περισυλλογῆς εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν διαφόρων κρατικῶν δαπανῶν (περιλαμβανομένων καὶ τῶν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀποστολῶν) καὶ ἀσκηθῇ αὐστηρότερος ἔλεγχος ἐπὶ τῆς χορηγήσεως συναλλάγματος δι' ἰδιωτικὰς ἀνάγκας, καὶ ἰδίᾳ διὰ ταξιδιωτικοὺς σκοποὺς. Νομίζω ὅτι εὐκόλως θὰ ἡδυνάμεθα νὰ περικόψωμεν 4 ἑκατ. δολλαρίων ἐκ τῶν δαπανῶν τούτων, ἂν εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ λάβωμεν τὰ ἀναγκαῖα μέτρα. Οὕτω τὰ 36 ἑκατ. δολλάρια τοῦ 1950—51 εἶναι ἐπιδεκτικὰ μειώσεως εἰς τὸ ἡμισυ κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη ἦτοι εἰς 18 ἑκατ. δολλαρίων ὡς ἀκολούθως:

Κρατικαὶ δαπάναι	8	6
Ἰδιωτικαὶ δαπάναι.....	9.3	7
Δαπάναι διὰ προμήθειαν χρυσῶν λιρῶν	18.7	5
	<hr/>	<hr/>
Σύνολον.....	36.0	18

Συνοψίζοντες τὰ ἄνωτέρω βλέπομεν ὅτι αἱ εἰς συνάλλαγμα δαπάναι τῆς χώρας ἡμῶν διὰ τὴν κάλυψιν τῶν κανονικῶν ἀναγκῶν τῆς οἰκονομίας

της δύνανται νά μειωθοῦν ἀπὸ 332 ἑκατ. δολλάρια κατὰ τὸ 1950—51 εἰς 274 ἑκατ. δολλάρια ἤτοι κατὰ 58 ἑκατ. χωρὶς νὰ ἐπέλθῃ οἰαδήποτε διαταραχὴ εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς οἰκονομίας. Προϋπόθεσις διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ περιορισμοῦ τούτου τῶν εἰς συνάλλαγμα δαπανῶν μας εἶναι, πρῶτον ἡ ἐσωτερικὴ οἰκονομικὴ ἐξυγίανσις καὶ ἰδιαιτέρως ὁ περιορισμὸς τῶν μεγάλων κερδῶν, δεύτερον ἡ ἀσκησις ἀποτελεσματικοῦ ἐλέγχου ἐπὶ τῶν εἰσαγωγῶν καὶ τοῦ κόστους αὐτῶν καὶ τρίτον ἡ μετὰ πνεύματος φειδοῦς καὶ περισυλλογῆς διάθεσις τοῦ συναλλάγματος τῆς χώρας.

Ἄνωτέρω ἐξήτασα τὰς εἰς συνάλλαγμα δαπάνας τῆς χώρας τὰς ἀπαιτούμενας διὰ τὴν κάλυψιν τῶν κανονικῶν ἀναγκῶν τῆς οἰκονομίας. Εἶδομεν ὅτι κατὰ τὸ 1950—51 διετέθησαν καὶ ἕτερα 84 ἑκατ. δολλάρια διὰ τὴν εἰσαγωγὴν εἰδῶν ἀνασυγκροτήσεως καὶ 50 ἑκατ. δολλάρια διὰ τὴν εἰσαγωγὴν εἰδῶν συντηρήσεως τοῦ στρατοῦ. Εἶναι φανερόν ὅτι αἱ δαπάναι αὗται ἀποβλέπουν εἰς τὴν κάλυψιν ἐκτάκτων ἀναγκῶν καὶ θὰ εἶναι δυναταὶ μόνον ἐφ' ὅσον παρέχεται ἡ ἀνάλογος ἔξωθεν βοήθεια. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἐξετάζοντες τὰς δυνατότητας μειώσεως τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἐξωτερικοῦ μας ἰσοζυγίου ὀφείλομεν νὰ ἀγνοήσωμεν τὰς δαπάνας ταύτας. Ἄν ἐπιτύχωμεν νὰ καλύπτωμεν διὰ τῶν ἰδίων ἡμῶν πόρων τὰς εἰς συναλλαγμα κανονικὰς ἀνάγκας τῆς οἰκονομίας μας θὰ ἔχωμεν καταστήσει τὴν χώραν οἰκονομικῶς ἀνεξάρτητον καὶ θὰ ἔχωμεν ἐξασφαλίσει τὴν ἐπάνοδον εἰς ὁμαλὴν οἰκονομικὴν ζωὴν, ἔστω καὶ ἂν ἐξακολουθήσωμεν ἐξαρτώμενοι ἐκ τῆς ἔξωθεν βοηθείας διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας καὶ τὴν κάλυψιν τῶν ἐκτάκτων στρατιωτικῶν δαπανῶν της.

Εἶδομεν ἄνωτέρω ὅτι κατὰ τὸ 1950—51 οἱ ἴδιοι συναλλαγματικοὶ πόροι τῆς χώρας ἀνῆλθον εἰς 146 ἑκατ. δολλάρια. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ὑπῆρξαν κατὰ 128 ἑκατ. κατώτεροι τῶν κανονικῶν συναλλαγματικῶν ἀναγκῶν τῶν προσεχῶν ἐτῶν ὡς ὑπελογίσθησαν αὗται ἄνωτέρω. Εἶναι δυνατὴ ἡ αὔξησις τῶν πόρων μας κατὰ τὸ ποσὸν τοῦτο, ἤτις θὰ ἐπέτρεπε τὴν ἰσοσκελίσιν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἡμῶν ἰσοζυγίου; Τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο θὰ προσπαθήσω νὰ δώσω εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον.

II. ΕΣΟΔΑ ΕΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ

Εἶδομεν ὅτι ἐκ τῶν 146 ἑκατ. δολλαρίων τὰ ὁποῖα ὑπολογίζεται ὅτι εἰσεπράχθησαν κατὰ τὸ 1950—51 τὰ 95 ἑκατ. προήρχοντο ἐξ ἐξαγωγῶν καὶ τὰ 51 ἑκατ. ἐξ ἀδήλων πόρων.

Προπολεμικῶς αἱ ἐξαγωγαὶ εἶχον ὡς ἐξῆς :

	εἰς ἑκατ. δολλαρίων
1935	65
1936	67
1937	86
1938	90

*Αν αἱ ἐξαγωγαὶ εἶχον διατηρηθῆ εἰς τὰ προπολεμικὰ ἐπίπεδα καὶ ἂν αἱ τιμαὶ τῶν ἐξαγωγικῶν προϊόντων εἶχον αὐξηθῆ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογία ὡς αἱ τιμαὶ τῶν εἰσαγωγῶν, ἤτοι 2.50 φορές, ἡ ἀξία τῶν ἐξαγωγῶν θὰ ἔδει σήμερον νὰ ἀνέρχεται εἰς 215 ἑκατ. δολλάρια (μὲ βάσιν προπολεμικὰς ἐξαγωγὰς 85 ἑκατ. δολλάρια).

Ταῦτα ὁμοῦ μετὰ τῶν 50 ἑκατ. τὰ ὁποῖα προέρχονται ἐκ τῶν ἀδήλων πόρων θὰ ἦσαν ἐπαρκῆ διὰ νὰ καλύψουν τὸ μέγιστον μέρος τῶν κανονικῶν συναλλαγματικῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας. Εἶδομεν ὅμως ὅτι αἱ ἐξαγωγαὶ κατὰ τὸ 1950—51 ἀνῆλθον μόνον εἰς 95 ἑκατ. δολλαρίων, ἤτοι ὑστέρησαν τοῦ ἀνωτέρω ποσοῦ κατὰ 120 ἑκατ. δολλάρια. Ἡ ἀνεπάρκεια αὕτη τῶν ἐξ ἐξαγωγῶν ἐσόδων ὀφείλεται εἰς δύο λόγους: πρῶτον, εἰς τὸ ὅτι ὁ ὄγκος τῶν ἐξαγωγῶν ἔχει μειωθῆ εἰς τὸ ἡμισυ σχεδὸν τοῦ προπολεμικοῦ καὶ δεύτερον εἰς τὸ ὅτι ἡ μέση κατὰ μονάδα ἀξία τῶν ἐξαγωγῶν ἠϋξήθη πολὺ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν μέσην κατὰ μονάδα ἀξίαν τῶν εἰσαγωγῶν. Ἐκ τῶν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς στατιστικὰς δημοσιευομένων στοιχείων θὰ ἠδύνατό τις νὰ συμπεράνη ὅτι αἱ τιμαὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἐξαγωγικῶν προϊόντων ἐδιπλασιάσθησαν κατὰ μέσον ὄρον ἐν σχέσει πρὸς τὰς προπολεμικὰς. Αἱ τιμαὶ ὅμως αὗται δὲν ἐπιτρέπουν τὴν πραγματοποίησιν εἰμὴ μόνον τοῦ ἡμίσεος τῶν προπολεμικῶν ἐξαγωγῶν. Τοῦτο σημαίνει ὅτι προκειμένου περὶ τῶν εἰδῶν τὰ ὁποῖα ἐξάγει ἡ χώρα μας ἡ αὐξησις τῶν διεθνῶν τιμῶν ὑπῆρξε κατωτέρα τοῦ διπλασίου τῶν προπολεμικῶν καὶ πολὺ μικρότερα τῆς αὐξήσεως, ἣτις ἐπῆλθεν εἰς τὰ εἶδη τὰ ὁποῖα εἰσάγομεν. *Αν δεχθῶμεν ὅτι, αἱ διεθνεῖς τιμαὶ τῶν ἐξαγωγικῶν μας προϊόντων εἶναι μόνον κατὰ 1.8 φορές ἀνώτεροι τῶν προπολεμικῶν τοῦτο σημαίνει ὅτι, καὶ ἂν ἀκόμη ἀποκαθίσταντο αἱ ἐξαγωγαὶ μας ἀπὸ ἀπόψεως ὄγκου εἰς τὰ προπολεμικὰ τῶν ἐπίπεδα αἱ συνολικαὶ εἰσπράξεις μας δὲν θὰ ὑπερέβαινον τὰ 155 ἑκατ. δολλαρίων. Οὕτω δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν σημερινῶν ἐξ ἐξαγωγῶν εἰσπράξεων αἰτινες ἀνέρχονται εἰς 95 ἑκατ. δολλάρια, καὶ τῶν εἰσπράξεων τὰς ὁποίας θὰ ἐπραγματοποιούμεν ἂν εἶχεν ἀποκατασταθῆ ὁ ὄγκος τῶν ἐξαγωγῶν μας καὶ ἂν αἱ τιμαὶ τῶν ἐξαγωγικῶν προϊόντων μας εἶχον αὐξηθῆ ὅσον καὶ αἱ τιμαὶ τῶν εἰδῶν τὰ ὁποῖα εἰσάγομεν, δηλ. τῶν ὡς ἄνω ὑπολογισθέντων 215 ἑκατ. δολλαρίων, ὀφείλεται κατὰ τὸ ἡμισυ, ἤτοι κατὰ 60 ἑκατ. δολλάρια, εἰς τὴν μείωσιν τοῦ ὄγκου τῶν ἐξαγωγῶν μας καὶ κατὰ τὸ ἕτερον ἡμισυ εἰς τὴν μὴ ἀνάλογον αὐξησιν τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγικῶν προϊόντων μας.

*Ὡς ἐξετάσωμεν νῦν τὰ αἷτια τῆς διττῶς δυσμενοῦς ταύτης ἐξελίξεως τῶν ἐξαγωγῶν μας κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον καὶ τὰς δυνατότητας ἀντιμετωπίσεως τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως.

Οἱ ἀκόλουθοι πίνακες δεικνύουν ποῖα εἶναι τὰ κυριώτερα ἡμῶν ἐξαγωγικὰ προϊόντα, ποῖαι αἱ ἐξαχθεῖσαι ποσότητες προπολεμικῶς καὶ μεταπολεμικῶς, ποῖα ἡ πραγματοποιηθεῖσα συνολικὴ ἀξία καὶ ποῖα ἡ κατὰ

μονάδα μέση αξία τῶν προϊόντων προπολεμικῶς καὶ μεταπολεμικῶς.

	Ἐξαγωγὰι				
	Ἀξία εἰς ἑκατομύρια δολλάρια				
	1937	1938	1949	1950	1950-51
Καπνὸς	40.0	47.0	59.0	38.0	37.2
Σταφίς Κορινθιακῆ..	9.0	9.0	15.0	12.0	} 24.2
Σταφίς Σουλτανίνα..	4.0	4.5	9.0	14.0	
Ἴλαιον	2.0	5.0	—	0.5	1.4
Ἴλαϊαι	2.3	2.6	1.8	3.3	2.5
Πυρηνέλαιον	0.4	0.3	—	—	—
Οἶνοι	2.0	2.0	5.2	1.8	3.2
Κονιάκ	0.4	0.3	0.3	0.4	—
Σῦκα	1.4	1.6	2.8	2.2	3.0
Σταφυλαί	0.4	0.8	4.0	2.6	1.5
Ἀμύγδαλα	0.4	0.4	—	—	—
Ἐσπεριδοειδῆ	1.4	1.6	1.0	0.6	0.3
Τερεβινθέλαιον	0.6	0.4	0.8	0.5	} 3.0
Κολοφώνιον	1.6	1.4	3.4	1.8	
Σπόγγοι	0.3	0.4	1.8	2.0	2.4
Σμύρις	0.4	0.2	0.3	0.3	0.2
Δέρματα	3.0	2.2	2.4	1.9	2.8
Μεταλλεύματα	4.6	4.0	2.1	2.5	4.0
Νήματα ἐκ βάμβακος..	0.8	0.5	—	—	} 9.3
Ἴρια	0.4	0.2	—	0.2	
Τάπητες	0.4	0.3	—	—	—
Διάφορα	10.2	5.3	6.1	5.4	—
Σύνολον	86.0	90.0	115	90	95

	Ἐξαγωγὰι			
	Ποσότητες εἰς τόννους			
	1937	1938	1949	1950
Καπνὸς	43.840	48.900	27.700	25.500
Σταφίς Κορινθιακῆ	89.700	74.300	53.900	43.800
Σταφίς Σουλτανίνα	23.600	30.000	30.700	44.400
Ἴλαιον	6.700	20.500	80	654
Ἴλαϊαι	12.800	14.400	2.240	6.000
Πυρηνέλαιον	2.200	2.250	—	221
Οἶνοι	43.100	42.100	36.500	17.000
Κονιάκ	633	420	168	209

Ἐξαγωγὰι (συνέχεια)

	Ποσότητες εἰς τόννους			
	1937	1938	1949	1950
Σῦκα	18.900	19.100	11.400	10.300
Σταφυλαί	7.300	10.700	10.000	8.000
Ἑσπεριδοειδῆ	14.300	14.600	3.000	2.900
Ἀμύγδαλα.....	974	1.044	—	8
Τερεβινθέλαιον	5.250	4.800	1.340	1.535
Κολοφώνιον	21.500	20.000	9.200	8.600
Σπόγγοι.....	59	48	86	110
Σμύρις.....	14.200	7.200	5.100	8.100
Δέρματα	3.185	3.120	1.420	1.150
Μεταλλεύματα.....	960.000	952.000	129.000	249.000
Νήματα ἐκ βάμβακος.....	1.400	1.100	—	—
Τάπητες	150	97	—	—
*Ἐρια.....	1.200	690	123	309

Μέση κατὰ τόννον ἀξία εἰς δολλάρια

	1937	1938	1949	1950	Δείκτης αὐξήσεως 1950
	(1938=100)				
Καπνὸς	90	95	210	145	152
Σταφίς Κορινθιακῆ	100	120	270	270	225
Σταφίς Σουλτανίνα	170	150	300	310	200
*Ἐλαιον	290	250	—	760	300
*Ἐλαῖαι	170	180	800	550	300
Οἶνοι.....	50	50	140	110	220
Κονιάκ	600	700	1.750	2.000	285
Σῦκα	70	70	250	220	300
Σταφυλαί	60	80	400	320	400
Ἑσπεριδοειδῆ	100	110	330	200	180
Τερεβινθέλαιον	110	90	580	320	355
Κολοφώνιον	70	70	350	200	285
Σπόγγοι.....	5.500	7.000	20.000	18.000	257
Σμύρις.....	25	30	50	38	130
Δέρματα ..	930	725	1.700	1.700	230
Μεταλλεύματα.....	4.6	4.2	17.0	19.0	475

*Ἐκ τῶν πινάκων τούτων δύναται τις νὰ συναγάγη τὰ κάτωθι:

1) Ὁ ὄγκος τῶν δύο κυριωτέρων ἐξαγωγικῶν προϊόντων μας, ἦτοι

του καπνοῦ καὶ τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος ἐμειώθη εἰς τὸ ἡμισυ περίπου τοῦ προπολεμικοῦ.

2) Ὁ ὄγκος τῶν πλείστων ἐκ τῶν λοιπῶν ἐξαγωγῶν ἐμειώθη ἀκόμη περισσότερο.

3) Ἐξαίρεσιν ἀποτελοῦν ἡ σουλτανίνα, αἱ νωπαὶ σταφυλαὶ καὶ οἱ σπόγγοι τῶν ὁποίων ἡ ἐξαγωγή εἶναι ἴση ἢ καὶ ἀνωτέρα τῆς προπολεμικῆς. Ἐξετάζοντες κατωτέρω τὰς κυριωτέρας ἀγορὰς σουλτανίνας προπολεμικῶς καὶ κατὰ τὸ 1950 βλέπομεν, ὅτι κατωρθώθη ἡ τοποθέτησις αὐτῆς, εἰς μεγάλας ποσότητας εἰς ἐντελῶς νέας ἀγορὰς.

	<u>1938</u>	<u>1950</u>
	Ποσότητες εἰς τόνους	
Γερμανία.....	16.900	12.600
Μεγάλη Βρεταννία.....	4.300	9.600
Γιουγκοσλαβία.....	3.600	—
Τσεχοσλοβακία.....	1.100	200
Αὐστρία.....	214	3.400
Γαλλία.....	365	3.300
Φινλανδία.....	238	3.800
Ἴρλανδία.....	—	11.000
Ἴταλία.....	133	1.400

4) Ἀπὸ ἀπόψεως ἀξίας βλέπομεν ὅτι ἡ μέση τιμὴ τοῦ καπνοῦ ηὔξήθη κατὰ 50 ο)ο, τῆς σταφίδος κατὰ 100—125 ο)ο καὶ τῶν λοιπῶν προϊόντων κατὰ 200 ο)ο περίπου. Λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς σημασίας ἐκάστης ἐκ τῶν κατηγοριῶν τούτων εἰς τὰς συνολικὰς εἰσαγωγὰς μας δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ κατὰ μέσον ὄρον ἀξία τῶν ἐξαγωγῶν μας εἶναι διπλασία τῆς προπολεμικῆς.

Εἶναι ὁμως γνωστὸν ὅτι, ὅπως καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν εἰσαγωγῶν, λαμβάνει χώραν σημαντικὴ ἐξαγωγή κεφαλαίων διὰ τῆς δηλώσεως κατωτέρων τιμῶν ἀπὸ τὰς πραγματοποιηθείσας. Συνεπῶς ἡ μέση ἀξία τῶν ἐξαγωγῶν μας ὑπῆρξε πιθανῶς μεγαλυτέρα τῆς εἰς τὰ ἀνωτέρω στοιχεῖα ἐμφαινομένης. Ἀφ' ἑτέρου ὁμως, ὡς εἶπον καὶ ἀνωτέρω, εἰς τὰς τιμὰς ταύτας κατωρθώσαμεν νὰ τοποθετήσωμεν μόνον τὸ ἡμισυ τῶν προπολεμικῶν μας ἐξαγωγῶν, ὅπερ σημαίνει ὅτι διὰ τὰ πλείστα τῶν προϊόντων αἱ τιμαὶ εἰς τὰς ὁποίας διαθέτομεν αὐτὰ εἶναι ὑψηλότεραι τῶν διεθνῶν.

5) Παρατηροῦμεν σημαντικὴν μείωσιν πολλῶν ἐκ τῶν ἐξαγωγῶν μας, τόσον ἀπὸ ἀπόψεως ποσοτήτων ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἀξίας μεταξὺ τοῦ 1949 καὶ τοῦ 1950. Τοῦτο δέον νὰ ἀποδοθῆ εἰς δύο αἴτια: πρῶτον, εἰς τὸ ὅτι ηὔξήθη ἡ προσφορὰ ὁμοειδῶν πρὸς τὰ ἰδικὰ μας προϊόντων εἰς τὴν διεθνή ἀγορὰν καὶ συνεπῶς ἐμειώθησαν αἱ τιμαὶ αὐτῶν καὶ δεύτερον εἰς τὸ ὅτι, καθ' ἣν στιγμὴν αἱ διεθνεῖς τιμαὶ τῶν προϊόντων μας ἐκάμπτοντο, αἱ ἐσωτερικαὶ τιμαὶ αὐτῶν ηὔξανον σημαντικῶς. Οὕτω μεταξὺ 1949 καὶ

1950 έμειώθη αίσθητῶς ἡ συναγωνιστικὴ ἱκανότης τῶν προϊόντων μας εἰς τὴν διεθνή ἀγοράν.

Αἱ ἀνωτέρω δυσμενεῖς ἐξελίξεις τοῦ ἐξαγωγικοῦ μας ἐμπορίου ἔλαβον χώραν εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ διεθνὴς ζήτησις ἀγαθῶν εἶναι σημαντικῶς ἀνωτέρα τῆς προπολεμικῆς καὶ αἱ πλείσται τῶν χωρῶν ἔχουν αὐξήσει τὰς ἐξαγωγὰς των ἄνω τοῦ προπολεμικοῦ ἐπιπέδου. Ἐρωτᾶται: διατὶ ἡμεῖς ὑστερήσαμεν τόσον εἰς τὸν τομέα αὐτόν;

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω στοιχείων ἐπιβεβαιοῦται τὸ γεγονός, ὅτι ὁ καπνὸς εἶναι τὸ κύριον ἐξαγωγικὸν προϊόν τῆς χώρας ἐκ τοῦ ὁποῦ ἠντλοῦμεν τὸ ἡμισυ σχεδὸν τῶν ἐξ ἐξαγωγῶν εἰσπράξεών μας. Ἐπίσης ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον μείωσις τῶν ἐξαγωγῶν μας καὶ ἡ συνεπεία ταύτης ἀδυναμία τῆς χώρας μας νὰ καλύψῃ τὰς τρεχούσας εἰς συνάλλαγμα ἀνάγκας τῆς ἐκ τῶν ἰδίων πόρων τῆς, ὀφείλεται κατὰ κύριον λόγον εἰς τὴν μείωσιν τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ καπνοῦ καὶ εἰς τὰς χαμηλὰς τιμὰς, αἱ ὁποῖαι διεμορφώθησαν μεταπολεμικῶς εἰς τὴν διεθνή ἀγοράν. Δέον συνεπῶς νὰ ἐξετάσωμεν μὲ ἰδιαιτέραν προσοχὴν τί συνέβη εἰς τὸ ζήτημα τοῦ καπνοῦ καὶ τί εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ διὰ νὰ βελτιωθῇ ἡ κατάστασις.

Ὡς γνωστόν, ὁ Ἑλληνικὸς καπνὸς ἀνήκει εἰς τὸν τύπον τῶν ἀνατολικῶν καπνῶν διὰ τὸν ἑποῖον αἱ κύρια ἀγοραὶ προπολεμικῶς ἦσαν αἱ Ἑνωμένα Πολιτεῖαι καὶ ἡ Γερμανία, δευτερευόντως δὲ χῶραι τῆς Δυτικῆς καὶ Μέσης Εὐρώπης. Ἡ Ἀμερικανικὴ ζήτησις ὠφείλετο εἰς τὸ ὅτι, καίτοι αἱ Ἑνωμένα Πολιτεῖαι παράγουν καὶ ἐξάγουν περισσότερον καπνὸν ἀπὸ οἰανδήποτε ἄλλην χώραν, ὁ Ἀμερικανικὸς καπνὸς εἶναι κυρίως τύπου Βιργινίας, αἱ δὲ Ἀμερικανικαὶ ἐταιρεῖαι παραγωγῆς σιγαρέττων εἶχον εὖρει ὅτι ἀνάμιξις τοῦ καπνοῦ τούτου μὲ ἀνατολικοῦ τύπου καπνὸν βελτιώνει αίσθητῶς τὴν ποιότητα τῶν σιγαρέττων καὶ καθιστᾷ εὐκολωτέραν τὴν διάθεσιν των εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν ἀγοράν. Οὕτω καίτοι τὸ κόστος τῶν ἀνατολικῶν καπνῶν ἦτο κατὰ μέσον ὅρον διπλάσιον σχεδὸν τοῦ κόστους τοῦ καπνοῦ Βιργινίας, αἱ Ἀμερικανικαὶ ἐταιρεῖαι ἐπρομηθεύοντο ἱκανὰς ποσότητας ἀνατολικῶν καπνῶν πρὸς ἀνάμιξιν μετὰ τοῦ καπνοῦ Βιργινίας. Τὸ ποσοστὸν τῆς ἀναμίξεως ἀνήρχετο προπολεμικῶς εἰς 10—12 ο)ο αἱ δὲ συνολικαὶ εἰσαγωγαὶ ἀνατολικῶν καπνῶν εἶχον ὡς ἀκολούθως κατὰ χώραν προελεύσεως.

	Μέσος ὅρος 1930—34	εἰς τόννους	Μέσος ὅρος 1935—39
Ἑλλάς	7.252		8.672
Τουρκία	5.752		9.342
Βουλγαρία	—		528
Συρία καὶ Παλαιστίνη	16		370
	<u>13.020</u>		<u>18.912</u>

Είναι αληθές ότι ενώ αι προς τας Ἑνωμένας Πολιτείας ἐξαγωγαί μας παρέμειναν στάσιμοι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην με τάσιν πρὸς μείωσιν, αι ἐξαγωγαί τῆς Τουρκίας, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν κάτωθι ἀριθμῶν, ὑπερετριπλασιάσθησαν.

Ἀμερικανικαὶ εἰσαγωγαὶ καπνοῦ ἐκ Τουρκίας εἰς τόννους	
1929	1.800
1932	3.500
1935	5.700
1936	8.000
1937	10.000
1938	10.800

Τοῦτο ὠφείλετο κυρίως εἰς τὸ ὅτι αι Ἀμερικανικαὶ ἐταιρεῖαι θεωροῦσαι ὑπερβολικὴν τὴν ἐπιβάρυνσιν τῆς τιμῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ καπνοῦ, τὴν ὁποίαν προεκάλει ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐπεξεργασία τοῦ προϊόντος καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ νόμου ἐπιβαλλόμενοι περιορισμοί, ἐστρέφοντο σταθερῶς πρὸς τὴν Τουρκικὴν ἀγορὰν ὅπου δὲν ὑπῆρχον τοιαῦται ἐπιβαρύνσεις καὶ περιώριζαν βαθμηδὸν τὰς ἐν Ἑλλάδι ἀγορὰς των εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς τύπους καπνῶν οἱ ὅποιοι δὲν καλλιεργοῦνται ἐν Τουρκίᾳ. Περὶ τῆς σημασίας τῆς ἐξελίξεως ταύτης διὰ τὴν οἰκονομίαν μας θὰ ὁμιλήσω κατωτέρω.

Ἡ δευτέρα μεγάλη ἀγορὰ ἀνατολικοῦ καπνοῦ, ἦτοι ἡ Γερμανία, κατηνάλισκε τὸν τύπον τοῦτον τοῦ καπνοῦ εἰς πολὺ μεγαλυτέρας ποσότητας ἢ αι Ἑνωμένα Πολιτεῖαι. Οὕτω τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγομένου καπνοῦ ἦτο ἀνατολικὸς καπνός. Αἱ Γερμανικαὶ εἰσαγωγαὶ καπνοῦ κατὰ τὸ 1936 καὶ 1937 εἶχον ὡς ἀκολούθως κατὰ χώραν προελεύσεως:

Εἰσαγωγαὶ καπνοῦ εἰς Γερμανίαν τόννοι			
	1936		1937
Ἑλλάς	19.100	} 40.800	21.000
Τουρκία	10.500		10.800
Βουλγαρία	11.200		11.800
Ἑλλανδ. ἀποικίαι ¹	22.600	} 46.500	20.600
Βραζιλία ¹	11.300		13.800
Ἑνωμ. Πολιτεῖαι	5.100		4.300
Λοιπαὶ Χῶραι	7.500		8.000
	<hr/> 87.300		<hr/> 90.300

1. Πρόκειται περὶ καπνοῦ χρησιμοποιουμένου εἰς τὴν παραγωγὴν πούρων.

Ἐπικρατεῖ ἡ ἀντίληψις, ἰδίᾳ μεταξὺ τῶν Ἀμερικανῶν, ὅτι ἡ τοιαύτη διάρθρωσις τῆς Γερμανικῆς καταναλώσεως καπνοῦ ἦτο τεχνητή, ὀφειλομένη εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Χιτλερικοῦ καθεστῶτος ἐγκαινιασθεῖσαν πολιτικὴν ἀναπτύξεως τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν μετὰ τῶν Βαλκανίων καὶ περιορισμοῦ τῶν συναλλαγῶν μετὰ τῶν Δυτικῶν Χωρῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν. Οὕτω λέγεται ὅτι τὸ Γερμανικὸν κοινὸν ἤ ν α γ κ ἄ ζ ε τ ο νὰ καταναλίσκη καπνὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἦσαν τῆς ἀρεσκείας του καὶ νὰ στερῆται καπνῶν, ὡς ὁ Ἀμερικανικός, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐστρέφετο ἡ προτίμησις του. Ἐκ τούτου συνάγουν ὅτι ἡ δυνατότης διαθέσεως τοῦ ἡμίσεος σχεδὸν τοῦ ἐξαγομένου Ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἰς τὴν Γερμανικὴν ἀγορὰν ὠφείλετο εἰς τεχνητοὺς λόγους καὶ θὰ ἐξέλιπεν ἂν ἀπεκαθίστατο ἐλευθεριώτερα οἰκονομικὴ πολιτικὴ ἐν Γερμανίᾳ. Ἡ ἀντίληψις αὕτη εἶναι ἐντελῶς ἀντίθετος πρὸς τὰ πράγματα. Ἄν ἐξετάσωμεν τὰς Γερμανικὰς εἰσαγωγὰς καπνοῦ πρὸ τοῦ 1930, ὁπότε ἐπεκράτει καθεστῶς ἀπολύτου ἐλευθερίας εἰς τὰς ἐξωτερικὰς συναλλαγὰς, βλέπομεν ὅτι αἱ εἰσαγωγὰι ἀνατολικῶν καπνῶν ἐλάχιστα ὑστέρουν ἔναντι τῶν μεταγενεστέρων ἐτῶν, εἰδικώτερον δὲ αἱ εἰσαγωγὰι Ἑλληνικῶν καπνῶν κατὰ τὸ 1928 ἦσαν σχεδὸν ὅσαι καὶ κατὰ τὸ 1937.

Εἰσαγωγὰι καπνοῦ εἰς Γερμανίαν

	Τόνοι			
	1928	1929	1937	
Ἑλλάς	20.500	17.500	21.000	43.600
Τουρκία	10.300	11.400	10.800	
Βουλγαρία	8.200	7.800	11.800	
Ὀλλανδικαὶ ἀποικ.	36.900	33.600	20.600	46.700
Βραζιλία	10.600	9.500	13.800	
Ἑνωμ. Πολιτεῖαι	9.200	10.100	4.300	
Λοιπαὶ Χῶραι	14.700	12.900	8.000	
	<u>110.400</u>	<u>102.800</u>	<u>90.300</u>	

Ἡ πραγματικότης εἶναι ὅτι οἱ Γερμανοὶ ὄχι μόνον ἐκάπνιζον μεγάλας ποσότητας ἀνατολικῶν καπνῶν πολὺ πρὸ τοῦ Χίτλερ, ἀλλὰ καὶ εἶχον σαφεῆ προτίμησιν πρὸς τὰ καπνὰ ταῦτα. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον συνέβη μετὰ τὸ 1930 εἶναι ὅτι λόγῳ τῶν συναλλαγματικῶν τῆς δυσχερειῶν ἡ Γερμανία ἠναγκάσθη νὰ περιορίσῃ τὰς ἀγορὰς τῆς ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ δολλαρίου καὶ τοῦτο ἤγαγεν εἰς μείωσιν τῆς καταναλώσεως καπνοῦ ἐν Γερμανίᾳ καὶ οὐχὶ εἰς ἀναγκαστικὴν στροφὴν τῆς καταναλώσεως πρὸς τὰ Ἀνατολικά καπνὰ, ὡς λέγεται.

Ἡ πολιτικὴ τῶν συναλλαγματικῶν περιορισμῶν τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν ἡ Γερμανία τῆς ἐπεβλήθη ἐκ τῶν πραγμάτων κατόπιν τῆς δημιουρ-

γηθείσης ἐν τῷ κόσμῳ μεγάλης σπάνεως δολλαρίων καὶ θὰ ἠκολουθεῖτο ἀσφαλῶς καὶ ἄνευ τοῦ Χίτλερ, ἀκριβῶς ὅπως σήμερον ἡ πολιτικὴ τῶν συναλλαγματικῶν περιορισμῶν κατέστη ἀναπόφευκτος εἰς τὴν Μεγάλην Βρετανίαν καὶ θὰ διατηρηθῆ ἐφ' ὅσον συνεχίζονται αἱ ἐπιβάλλουσαι τὴν πολιτικὴν αὐτὴν συνθῆκαι, ἀνεξαρτήτως τοῦ ποῖον κόμμα εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀρχὴν. Εἰδικῶς ὡς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἡ μόνη ὠφέλεια τὴν ὁποίαν ἀπεκομίσασμεν ἀπὸ τὴν μετὰ τὸ 1930 ἀσκηθεῖσαν παρὰ τῆς Γερμανίας πολιτικὴν ἦτο ἡ σταθεροποίησις τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγικῶν μας προϊόντων, αἵτινες ἄλλως θὰ εἶχον καμφοθῆ σημαντικῶς λόγω τῆς ἐν τῷ κόσμῳ σοβούσης οἰκονομικῆς κρίσεως. Ἀφ' ἐτέρου ὁμως ἐνῶ μέχρι τοῦ 1930 ἐλαμβάνομεν ἐλεύθερον συνάλλαγμα ἔναντι τῶν εἰς Γερμανίαν ἐξαγωγῶν μας, τὸ ὁποῖον ἠδυνάμεθα νὰ χρησιμοποιοῦμεν κατὰ βούλησιν εἰς οἰανδήποτε ἀγοράν, μετὰ τὸ 1930 ὑπεχρεώθημεν νὰ δεχθῶμεν πληρωμὴν εἰς δεσμευμένα μάρκα τὰ ὁποῖα ἠδυνάμεθα νὰ χρησιμοποιοῦμεν μόνον ἐν Γερμανίᾳ. Εἶναι βεβαίως ἀληθὲς ὅτι ἐκ Γερμανίας ἐπρομηθευόμεθα πάντοτε μεγάλας ποσότητας καυσίμων καὶ βιομηχανικῶν εἰδῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν οἰκονομίαν μας καὶ ὅτι συνεπῶς ἡ δέσμευσις τῶν μάρκων καθ' ἑαυτὴν δὲν εἶχε τὰς δυσμενεῖς συνεπειὰς τὰς ὁποίας θὰ ἀνέμενέ τις ἐκ πρώτης ὄψεως. Τὸ γεγονός ὁμως ὅτι ὁ Χίτλερ βαθμηδὸν μετέτρεψε τὴν Γερμανικὴν οἰκονομίαν εἰς πολεμικὴν οἰκονομίαν εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα, κατὰ τὰ τελευταῖα ἰδίως προπολεμικὰ ἔτη τὴν ἀδυναμίαν καὶ ἀπροθυμίαν τῆς Γερμανίας νὰ μᾶς ἐφοδιάζῃ εἰς λογικὰς τιμὰς μὲ εἶδη τῶν ὁποίων εἶχομεν ἀνάγκην καὶ τὴν ἐπιμονὴν τῆς νὰ μᾶς πωλήσῃ μικροτέρας χρησιμότητος εἶδη. Τὸ συμπέρασμα μου εἶναι ὅτι ἡ Χιτλερική ἐμπορικὴ πολιτικὴ οὐδεμίαν πραγματικὴν ὠφέλειαν προσεπὸρισεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὅτι ἀπὸ τὸ καθεστῶς τῆς ἐλευθερίας τὸ ὁποῖον ἐπεκράτη πρὸ τοῦ 1930 αἱ μετὰ τῆς Γερμανίας συναλλαγαι εὐρίσκοντο ἐπὶ ἐπωφελεστέρας διὰ τὴν χώραν μας βάσεως, ἡ δὲ διάθεσις τῶν Ἑλληνικῶν καπνῶν εἰς τὴν Γερμανικὴν ἀγοράν ἦτο ἀπολύτως ἐξησφαλισμένη.

Αἱ λοιπαὶ χῶραι πρὸς τὰς ὁποίας ἐξήγομεν ἱκανὰς σχετικῶς ποσότητας καπνοῦ ἦσαν αἱ ἐξῆς :

	1937	1938
	εἰς τόννους	
Αἴγυπτος	1.145	1.363
Αὐστρία	1.080	825
Βέλγιον	1.202	997
Ἰταλία	1.481	1.406
Ὀλλανδία	961	941
Πολωνία	966	1.396
Σουηδία	735	131
Τσεχοσλοβακία	1.175	1.141
Φινλανδία	1.604	1.515
	10.349	9.715

Οὕτως αἱ χῶραι αὐταὶ ἠγόρασαν περὶ τὰ 25 ο)ο τῶν Ἑλληνικῶν καπνῶν. Δέον ὅμως νὰ παρατηρηθῆ ὅτι οἱ ὡς ἄνω ἀριθμοὶ ἐκφράζοντες τὰς ἐξαγωγὰς μας εἰς τόννους, δὲν δίδουν ἀπολύτως ἀκριβῆ εἰκόνα τῆς ἀξίας τῶν διαφόρων ἀγορῶν διὰ τὴν οἰκονομίαν μας καθόσον, προκειμένου περὶ εὐγενοῦς προϊόντος, ὡς ὁ καπνός, ἔχει σημασίαν οὐχὶ μόνον ἢ ποσότης ἀλλὰ καὶ ἢ ποιότης τῶν εἰς τὰς διαφόρους χῶρας ἐξαγομένων καπνῶν. Ἀπὸ ἀπόψεως ποιότητος τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν ἀγορῶν μας κατεῖχον αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι, αἵτινες ἠγόραζον τὰ καλύτερα Ἑλληνικὰ καπνὰ καὶ κατέβαλλον τιμὰς διπλασίας τῶν ὑπὸ ἄλλων χωρῶν καταβαλλομένων. Οὕτω ἐνῶ τὸ 1938 αἱ ἐξαγωγαὶ μας εἰς Ἑνωμένας Πολιτείας ἀνῆλθον μόνον εἰς 6.950 τόννους ἔναντι τῶν 25.820 τόννων εἰς Γερμανίαν, ἀπὸ ἀπόψεως ἀξίας εἰσεπράξαμεν 12 ἑκατ. δολλάρια ἀπὸ τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας ἔναντι 22 ἑκατ. δολλαρίων ἀπὸ τὴν Γερμανίαν. Ἡ Ἀμερικανικὴ ἀγορὰ ἦτο συνεπῶς πολὺ σπουδαιότερα διὰ τὴν Ἑλληνικὴν οἰκονομίαν ἀπὸ ὅ,τι ἐμφανίζει ἢ σύγκρισις τῶν ἐξαχθεισῶν ποσοτήτων. Κατωτέρω παρατίθεται πῖναξ τῆς μέσης ἀξίας τῶν κατὰ τὸ 1938 ἐξαχθέντων καπνῶν, ὅστις ἀποδεικνύει τὴν σημασίαν τοῦ παράγοντος τῆς ποιότητος εἰς τὴν ἐξαγωγήν τῶν καπνῶν :

1938

Μέση ἀξία κατὰ χιλιόγραμμον εἰς δραχμάς.

Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι	200
Γερμανία	97
Τσεχοσλοβακία	156
Αὐστρία	130
Σουηδία	125
Πολωνία	115
Φινλανδία	80
Αἴγυπτος	60
Βέλγιον	60

* Ἀς ἐξετάσωμεν νῦν πῶς ἐξειλίχθησαν τὰ πράγματα εἰς τὴν διεθνή ἀγορὰν ἀνατολικῶν καπνῶν μεταπολεμικῶς καὶ πῶς αἱ ἐξελίξεις αὐταὶ ἐπηρεάσαν τὰς Ἑλληνικὰς ἐξαγωγὰς καπνοῦ.

Καὶ πρῶτον ὡς πρὸς τὴν Ἀμερικανικὴν ἀγορὰν. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου κατέστη ἀδύνατον εἰς τὰς Ἀμερικανικὰς Ἑταιρείας νὰ προμηθευθοῦν ἀνατολικά καπνὰ καὶ οὕτως ἠναγκάσθησαν νὰ μειώσουν τὸ ποσοστὸν προσμίξεως καὶ ταυτοχρόνως νὰ καταφύγουν εἰς κατωτέρας ποιότητος καπνῶν. Μεταπολεμικῶς τὸ ποσοστὸν προσμίξεως διετηρήθη χαμηλότερον τοῦ προπολεμικοῦ, εἰς 5—7 ο)ο, ἔναντι 10—12 ο)ο, καὶ ἢ ζήτησις καλῶν ποιότητων ἀνεβίωσε μόνον μερικῶς. Τοῦτο ἀποδίδεται εἰς τὰ κάτωθι αἷτια: Πρῶτον, ἔχουσαι νὰ ἀντιμετωπίσουν σημαντικὰς αὐξήσεις εἰς τὸ

κόστος παραγωγῆς τῶν σιγαρέττων αἱ Ἀμερικανικαὶ ἑταιρεῖαι προσεπάθησαν νὰ μειώσουν τὰς δαπάναις των καὶ εὔρον ὅτι ἐν μέσον πρὸς τοῦτο ἦτο ἡ μείωσις τῆς προσμίξεως τοῦ δαπανηροτέρου ἀνατολικοῦ καπνοῦ. Δεύτερον, τὸ κοινὸν ἐσυνήθισεν εἰς τὸν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου διαμορφωθέντα τύπον σιγαρέττων καὶ δὲν ζητεῖ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὸν προπολεμικὸν τύπον. Τρίτον, αἱ ἑταιρεῖαι διεπίστωσαν ὅτι ἡ συστηματικὴ καὶ εἰς εὐρείαν κλίμακα γινομένη διαφήμισις τῶν προϊόντων των εἶναι ἀποτελεσματικώτερος τρόπος αὐξήσεως τῆς καταναλώσεως των ἀπὸ τὴν βελτίωσιν τῆς ποιότητος. Συνεπεία τῶν ἀνωτέρω θὰ ἀνέμενέ τις μείωσιν τῶν Ἀμερικανικῶν εἰσαγωγῶν ἀνατολικῶν καπνῶν ἐν σχέσει πρὸς τὰς προπολεμικάς. Εἰς τὴν πραγματικότητα ὁμως αἱ εἰσαγωγαὶ ηὔξηθησαν αἰσθητῶς ἔναντι τῶν προπολεμικῶν λόγῳ τοῦ ἐν τῷ μεταξὺ ἐπελθόντος ὑπερδιπλασιασμοῦ τῆς καταναλώσεως σιγαρέττων.

Οὕτως ἐνῶ κατὰ τὸ 1935—39 αἱ συνολικαὶ εἰσαγωγαὶ ἀνατολικῶν καπνῶν ἀνῆρχοντο, ὡς εἶδομεν, εἰς 20.000 περίπου τόννους, τὸ 1949 καὶ 1950 αὗται ὑπερέβησαν τοὺς 27.000 τόννους ἤτοι ηὔξησαν κατὰ 40 ο)ο περίπου ἐν σχέσει πρὸς τὰς προπολεμικάς. Δέον ἐπίσης νὰ σημειωθῇ ὅτι μεταπολεμικῶς αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι ἐμείωσαν αἰσθητῶς τὸν δασμὸν ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν καπνῶν ἀπὸ 35 ο)ο εἰς 15 ο)ο. Βλέπομεν συνεπῶς ὅτι ἀπὸ ἀπόψεως συνολικῆς ζητήσεως ἀνατολικῶν καπνῶν ἡ μείωσις τοῦ ποσοστοῦ προσμίξεως δὲν ἐπηρέασε τὸν ὄγκον τῶν Ἀμερικανικῶν εἰσαγωγῶν καὶ ὅτι εἴχομεν τὴν δυνατότητα νὰ αὐξήσωμεν τὰς πρὸς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας ἐξαγωγὰς μας κατὰ 40 ο)ο. Τί συνέβη ὁμως ; Ὅχι μόνον αἱ ἐξαγωγαὶ μας δὲν ηὔξηθησαν ἀλλ' ἐμειώθησαν εἰς τὸ ἡμισυ τῶν προπολεμικῶν καὶ οὕτως ἐπετράπη εἰς τὴν Τουρκίαν νὰ καρπωθῇ ὀλόκληρον τὴν ὠφέλειαν ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς Ἀμερικανικῆς ζητήσεως καὶ ταῦτοχρόνως νὰ ἐκτοπίσῃ τὸν Ἑλληνικὸν καπνὸν ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς ἀγορᾶς. Τοῦτο ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ κάτωθι πίνακος.

Εἰσαγωγαὶ Ἀνατολικῶν καπνῶν εἰς Ἑνωμένας Πολιτείας.

	1935—39	1949	1950
		Τόννοι	
Ἑλλάς	8.672	4.483	4.027
Τουρκία	9.342	20.463	21.915
Βουλγαρία	528	689	595
Παλαιστίνη καὶ Συρία	370	1.711	1.728
Ἰταλία	1.353	—	118
	20.265	27.346	28.383

Διατὶ ἀφήσαμεν τὰ πράγματα νὰ ἐξελιχθοῦν κατὰ τρόπον τόσον δυσμενῆ δι' ἡμᾶς ; Καθ' ὃν χρόνον εὐρισκόμην εἰς Ἑνωμένας Πολιτείας προσεπά-

θησα νὰ ἐξακριβώσω τὶ συνέβη καὶ ἰδίως τὶ ἤγαγε τὰς Ἀμερικανικὰς Ἑταιρείας νὰ στραφοῦν πρὸς τὰ Τουρκικὰ καπνὰ. Ἡ εἰκὼν τὴν ὁποίαν ἀπεκόμισα ἐκ τῆς ἐρεῦνης ταύτης εἶναι ἡ ἐξῆς :

α) Αἱ τιμαὶ τῶν καπνῶν εἶναι σημαντικῶς ἀνώτεροι ἐν Ἑλλάδι ἢ ἐν Τουρκίᾳ. Ὑπῆρχε πάντοτε διαφορὰ μεταξὺ Ἑλληνικῶν καὶ Τουρκικῶν τιμῶν ὀφειλομένη εἰς διαφορὰν ποιότητος ἀλλὰ ἡ διαφορὰ αὕτη ὑπολογίζεται ὅτι ἐδιπλασιάσθη μεταπολεμικῶς.

Οὕτως, ἐνῶ προπολεμικῶς ἡ διαφορὰ τιμῶν δὲν ὑπερέβαινε τὰ 20 ο)ο, μεταπολεμικῶς ἔφθασε τὰ 50 ο)ο. Κατὰ τὰς ὑπαρχούσας πληροφορίας αἱ ἐκλεκταὶ ποιότητες Τουρκικῶν καπνῶν πωλοῦνται πρὸς 1.45 δολλάρια κατὰ χιλιόγραμμον ἐνῶ διὰ τὰς ἀντιστοίχους Ἑλληνικὰς ποιότητας ζητοῦνται 2.20 δολλάρια. Τοῦτο συνέβη εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν αἱ Ἀμερικανικαὶ ἑταιρεῖαι ἔπαυσαν νὰ ἀποδίδουν εἰς τὴν ἐξασφάλισιν ἐκλεκτῶν ποιοτήτων καπνοῦ τὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν ἀπέδιδον προπολεμικῶς. Ἦτο συνεπῶς φυσικὸν νὰ στραφοῦν πρὸς τὸν εὐθηνότερον τουρκικὸν καπνὸν ὅταν ἡ διαφορὰ τιμῆς ἠὺξήθη τόσον σημαντικῶς.

β) Πλὴν τῶν ὑψηλῶν τιμῶν, αἱ Ἀμερικανικαὶ ἑταιρεῖαι διαπιστώνουν σοβαρὰν χειροτέρευσιν τῆς ποιότητος τῶν Ἑλληνικῶν καπνῶν ὀφειλομένην εἰς τὸν ἄστοχον τρόπον ἐπιδοτήσεως τοῦ προϊόντος ὁ ὁποῖος ἐφηρμόσθη ἀπὸ τοῦ 1947. Λέγουν ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἔπαυσε πλέον νὰ προσφέρῃ τὰς ἐκλεκτὰς ἐκείνας ποιότητας αἱ ὁποῖαι ἐξησφάλιζον εἰς τὴν χώραν τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν παραγωγῶν Ἀνατολικῶν καπνῶν.

γ) Αἱ Ἀμερικανικαὶ ἑταιρεῖαι ἀποδίδουν τεραστίαν σημασίαν εἰς τὴν σταθερότητα τῶν συνθηκῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας δύνανται νὰ προμηθευθοῦν τὰ ἀναγκαίουντα εἰς αὐτὰς καπνὰ. Ἀφ' ἐνὸς ἔχουν νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸ γεγονός ὅτι ἂν θέλουν νὰ διατηρήσουν τὴν πελατείαν των πρέπει νὰ προσφέρουν σταθερὸν τύπον σιγαρέττων εἰς τὴν κατανάλωσιν, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ μεταβάλληται ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Ἀφ' ἑτέρου ὁμως πρέπει νὰ γνωρίζουν τὶ θὰ στοιχίσῃ ὁ τύπος οὗτος, διότι οὕτω μόνον δύνανται νὰ κρίνουν κατὰ πόσον εἶναι συμφέρουσα ἡ παραγωγή του. Ἡ ἀστάθεια τῶν Ἑλληνικῶν τιμῶν, αἱ συνεχεῖς μεταβολαὶ εἰς τὰς πριμοδοτήσεις καὶ εἰς τὰς ἐν γένει συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας προσφέρεται ὁ Ἑλληνικὸς καπνὸς πρὸς πώλησιν ἤγαγον τὰς Ἀμερικανικὰς ἑταιρεῖας εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἔπαυσε νὰ ἀποτελῇ ἀσφαλῆ καὶ σταθερὰν πηγὴν προμηθείας Ἀνατολικῶν καπνῶν καὶ τὰς ὥθησαν νὰ μεταθέσουν τὸ κέντρον τῆς δράσεώς των ἐν Τουρκίᾳ.

δ) Ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐπεξεργασία τοῦ καπνοῦ καὶ αἱ λοιπαὶ διατυπώσεις καὶ ἐπιβαρύνσεις τὰς ὁποίας ἐπιβάλλει ὁ Ἑλληνικὸς νόμος ἐπὶ τῶν ἀγοραστῶν καπνοῦ ἦσαν πάντοτε αἰτία δυσφορίας καὶ παραπόνων ἐκ μέρους τῶν ξένων ἑταιρειῶν, εἶδομεν δὲ ἀνωτέρω ὅτι εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν βαρβαρικήν στροφήν τῆς Ἀμερικανικῆς ζητήσεως πρὸς τὴν Τουρκικὴν ἀγοράν.

Ἐφ' ὅσον ὁμως ἡ πρόσμιξις ἐκλεκτῶν Ἑλληνικῶν καπνῶν ἔθεωρεῖτο ἀπαραίτητος διὰ τὴν παραγωγὴν τῆς καλλιτέρας ποιότητος Ἀμερικανικῶν σιγαρέττων, αἱ ἔταιρεῖαι ἦσαν ἠναγκασμέναι νὰ δέχωνται τοὺς Ἑλληνικοὺς ὄρους. Σήμερον, ὡς εἶδομεν, αἱ συνθῆκαι μετεβλήθησαν, αἱ ἔταιρεῖαι ἀποδίδουν πολὺ μικροτέραν σημασίαν εἰς τὴν ἐξασφάλισιν ἐκλεκτῶν ποιότητων καὶ ἐπὶ πλέον ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν προσφέρει πλέον τοιαύτας ποιότητας. Ἦτο συνεπῶς φυσικὸν νὰ στραφοῦν πρὸς τὴν Τουρκίαν ὅπου τὸ κόστος ἐπεξεργασίας τοῦ καπνοῦ εἶναι σημαντικῶς χαμηλότερον καὶ αἱ διατυπώσεις ὀλιγώτεραι.

ε) Αἱ Ἀμερικανικαὶ ἔταιρεῖαι ἀναφέρουν σωρείαν παραδειγμάτων, τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουν ὅτι συναντοῦν τεραστίας δυσχερείας εἰς τὴν διεκπεραιώσιν καὶ τῶν ἀπλουστέρων ὑποθέσεων, αἵτινες καθιστοῦν τὴν δρᾶσιν των ἐν Ἑλλάδι πραγματικὴν δοκιμασίαν. Ταύτας ἀποδίδουν εἰς τὸ ἐπικρατοῦν γραφειοκρατικὸν πνεῦμα, εἰς τὴν ἀδιαφορίαν τῶν ὑπηρεσιῶν διὰ τὴν προώθησιν τῶν ἐξαγωγῶν καὶ τὴν ἐν γένει πλημμελῆ λειτουργίαν τῆς διοικήσεως.

Καὶ ταῦτα ὡς πρὸς τὴν Ἀμερικανικὴν ἀγορὰν τὴν ὁποῖαν κινδυνεύομεν νὰ χάσωμεν ἐξ ὀλοκλήρου. Ἄς ἐξετάσωμεν νῦν πῶς ἔχει τὸ ζήτημα τῆς Γερμανικῆς ἀγορᾶς. Ὡς γνωστὸν, μετὰ τὴν ἠττάν της ἡ Γερμανία ὑπέστη πλήρη οἰκονομικὴν κατάρρευσιν, ἡ ὁποῖα ἔφερε τὸν πληθυσμὸν της εἰς τὰ πρόθυρα τῆς λιμοκτονίας. Κατὰ τὰ τρία πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη ὁ λιμὸς ἀπεφεύχθη μόνον χάρις εἰς εἰσαγωγὰς σίτου καὶ τινῶν ἄλλων βασικῶν εἰδῶν διατροφῆς τὰ ὁποῖα ἐχορηγήθησαν παρὰ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν ὁ καπνὸς εἶχε καταστῆ ἐν ἑκ τῶν πλέον σπανιζόντων προϊόντων ἐν τῇ χώρᾳ εἰς βαθμὸν ὥστε τὰ σιγαρέττα νὰ ἀντικαταστήσουν τὸ νόμισμα ὡς μέτρον ἀξιῶν καὶ μέσον πληρωμῆς. Μετὰ τὴν νομισματικὴν μεταρρύθμισιν τοῦ θέρους 1948 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν νὰ ἀναλάβουν τὸ βᾶρος τῆς οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως τῆς Γερμανίας ἡ εἰκὼν ἤλλαξεν ὡς διὰ μαγείας. Ἐντὸς ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος τὸ Γερμανικὸν νόμισμα εἶχεν σταθεροποιηθῆ, ἡ παραγωγή εἶχε πλησιάσει τὰ προπολεμικὰ ἐπίπεδα καὶ αἱ ἐξαγωγαὶ εἶχον διπλασιασθῆ. Αἱ εἰσαγωγαὶ καπνοῦ αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἀσήμαντοι μέχρι τοῦ 1948, ηὔξηθησαν εἰς 45.000 τόννους τὸ 1950¹. Ἐν τούτοις ἡ Ἑλλάς, ἡ ὁποῖα

1. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἐξάγεται ἐκ τῶν γερμανικῶν στατιστικῶν, αἱ ὁποῖαι ἐμφανίζουσι τὰς εἰσαγωγὰς καπνοῦ κατὰ τὸ 1950 ὡς ἀκολούθως :

	Εἰς τόννους
Ἐξ Ἠνωμένων Πολιτειῶν	23.100
Ἐκ Τουρκίας	6.430
Ἐξ Ἑλλάδος	3.970

ὡς εἶδομεν, προπολεμικῶς ἐφωδίαζε τὴν Γερμανίαν μὲ τὸ 22 ο)ο τῶν συνολικῶν τῆς εἰσαγωγῶν καπνοῦ, δὲν κατώρθωσε νὰ ἐπανακτήσῃ τὴν θέσιν τῆς εἰς τὴν Γερμανικὴν ἀγορᾶν. Διατὶ συνέβη τοῦτο ;

Τόσον κατὰ τὸ 1949 ὅσον καὶ κατὰ τὸ 1950 τὸ μέγιστον μέρος τῶν Γερμανικῶν ἀναγκῶν ἐκαλύφθη δι' εἰσαγωγῶν ἐξ Ἑνωμένων Πολιτειῶν.

Ἡ μεταβολὴ αὕτη εἰς τὴν προέλευσιν τῶν Γερμανικῶν εἰσαγωγῶν καπνοῦ ὀφείλεται εἰς τοὺς ἐξῆς λόγους :

Πρῶτον, τὰ Ἀμερικανικὰ καπνὰ εἶναι εὐθηνότερα ἀπὸ τὰ Ἀνατολικά, δεύτερον, κατὰ τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη ὁ πληθυσμὸς ἐσυνήθισεν εἰς τὰ Ἀμερικανικὰ σιγαρέττα, τὰ ὁποῖα ἦσαν τὰ μόνον διαθέσιμα ἐν τῇ χώρᾳ, τρίτον, αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι παρέχουσαι μέσῳ τῆς Διοικήσεως Οἰκονομικῆς συνεργασίας σημαντικὴν οἰκονομικὴν βοήθειαν πρὸς τὴν Γερμανίαν ἔθεσαν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῆς τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν προμήθειαν καπνῶν δολλάρια.

Ἐρωτᾶται ὁμως, δικαιολογεῖται ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἡ στροφὴ αὕτη τῆς Γερμανικῆς ζητήσεως πρὸς τὰ Ἀμερικανικὰ καπνὰ ; Ἡ Ἀμερικανικὴ ἀντίληψις εἶναι ὅτι ἡ στροφὴ αὕτη εἶναι πλέον τετελεσμένον γεγονός, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ μεταβληθῇ. Λέγεται ὅτι ὁ Γερμανὸς καταναλωτὴς ἐσυνήθισεν πλέον εἰς τύπον σιγαρέττου περιέχοντος τοῦλάχιστον 60 ο)ο Ἀμερικανικοῦ καπνοῦ καὶ ὅτι δὲν θὰ δεχθῇ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς σιγαρέττα κατεσκευασμένα ἀποκλειστικῶς ἀπὸ ἀνατολικά καπνὰ. Ταῦτοχρόνως ἐλπίζεται ὅτι ἡ Γερμανία θὰ κατορθώσῃ νὰ συνεχίσῃ τὰς ἀγορὰς τῆς Ἀμερικανικῶν καπνῶν καὶ μετὰ τὸ τέλος τῆς Ἀμερικανικῆς βοηθείας καθόσον πιστεύεται ὅτι μὲ τὴν μεγάλην τῆς παραγωγικὴν ἰκανότητα ἡ Γερμανία θὰ ἐξασφαλίσῃ τελικῶς διὰ τῶν ἰδίων τῆς δυνάμεων τὰ δολλάρια τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν προμήθειαν Ἀμερικανικῶν καπνῶν. Κατὰ τὴν γνώμην μου ἡ ἐκτίμησις αὕτη τῶν πραγμάτων θὰ ἀποδειχθῇ ἐσφαλμένη. Αἱ Γερμανικαὶ ἐξαγωγαὶ πρὸς τὰς Ἑνωμένας Πολιτεῖας εἶναι καὶ θὰ παραμείνουν περιορισμένοι, ἐνῶ αἱ Γερμανικαὶ ἀνάγκαι δι' Ἀμερικανικὰ προϊόντα ὡς ὁ σίτος καὶ ὁ βάμβαξ ἠύξηθησαν τεραστίως μεταπολεμικῶς καὶ θὰ παραμείνουν μεγάλοι ἐπὶ πολλὰ ἀκόμη ἔτη. Εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατον εἰς τὴν Γερμανίαν νὰ καλύψῃ ἐκ τῶν ἰδίων τῆς δυνάμεων τὰς βασικὰς ταύτας ἀνάγκας καὶ

(συνέχεια)	Εἰς τόνους
Ἐκ Γιουγκοσλαβίας	1.120
Ἐκ τῶν Ὑλλανδ. ἀποικιῶν	2.175
Ἐκ Βραζιλίας	3.846
Ἐκ Κολομβίας	2.342
Ἐξ Ἰταλίας	750
Ἐκ λοιπῶν Χωρῶν	1.140
Σύνολον	44.873

Αἱ Ἀμερικανικαὶ στατιστικαὶ ἐξ ἄλλου ἀναβιβάζουν τὰς ἐξαγωγὰς Ἀμερικανικοῦ καπνοῦ εἰς Γερμανίαν εἰς 39.518 τόνους τὸ 1949 καὶ 37.123 τόνους τὸ 1950. Δὲν κατώρθωσα νὰ ἐξακριβώσω τὸν λόγον τῆς τοιαύτης μεγάλης διαφορᾶς.

ταύτοχρόνως νὰ ἐξεύρη τὰ 20 ἑκατ. δολλάρια, τὰ ὅποια δαπανῶνται σήμερον διὰ τὴν προμήθειαν Ἀμερικανικῶν καπνῶν. Ἡ σημερινὴ διάρθρωσις τῶν Γερμανικῶν εἰσαγωγῶν καπνοῦ δύναται νὰ συνεχισθῆ μόνον ἐφ' ὅσον συνεχίζεται ἡ Ἀμερικανικὴ βοήθεια καὶ αὕτη κατὰ τὴν γνώμην μου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συνεχισθῆ ἐπὶ μακρόν, διότι ὁ Ἀμερικανὸς φορολογούμενος ἤρχισεν ἤδη νὰ δυσφορῆ διὰ τὰ βάρη τὰ ὅποια τοῦ ἐπιβάλλει ἡ πρὸς τὰς ξένας χώρας βοήθεια καὶ εἰς τὰ ὅποια σήμερον προστίθεται τὸ τεράστιον βᾶρος τῶν στρατιωτικῶν προπαρασκευῶν. Δὲν εἶναι βεβαίως εὐκολον εἰς τὰς Ἀμερικανικὰς Ἐταιρείας νὰ ἀναγνωρίσουν ἐπὶ πόσον τεχνητῆς καὶ ἐπισφαλοῦς βάσεως στηρίζεται ἡ παρ' αὐτῶν κατάκτησις τῆς Γερμανικῆς ἀγορᾶς καπνοῦ, ἀλλὰ ἡ πραγματικότης εἶναι ὅτι τὴν κατάκτησιν ταύτην ἐχρηματοδότησεν ὁ Ἀμερικανὸς φορολογούμενος, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐντελῶς ἀπίθανον ὅτι θὰ δεχθῆ νὰ φέρῃ ἐπ' ἄπειρον τὸ βᾶρος τοῦτο πρὸς ὄφελος μιᾶς μικρᾶς ομάδος συμπολιτῶν του. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν μεταβολὴν ἣτις ἐπῆλθεν εἰς τὴν Γερμανικὴν κατανάλωσιν καὶ τὴν στροφὴν πρὸς τὸν Ἀμερικανικὸν καπνόν, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζουν τὰς ἐλπίδας των αἱ Ἀμερικανικαὶ ἑταιρεῖαι, νομίζω ὅτι ἡ οἰκονομικὴ πραγματικότης θὰ ἀποδειχθῆ ἰσχυροτέρα αὐτῶν καὶ θὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὸν τύπον σιγαρέττων ὁ ὁποῖος ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς οἰκονομικὰς δυνατότητας τῆς Γερμανίας.

Βεβαίως ταῦτα δὲν θὰ συμβοῦν ἀμέσως καὶ ἐν τῷ μεταξύ ἡ Ἑλλάς στερεῖται τῆς κυριωτέρας ἀγορᾶς διὰ τὰ καπνά της. Θὰ ἦτο ὅμως σφάλμα ἂν ἀπεδίδωμεν τὰς περιορισμένους δυνατότητας τοποθετήσεως τῶν καπνῶν μας εἰς τὴν Γερμανικὴν ἀγορὰν ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν συναγωνισμόν τοῦ διὰ δολλαρίων ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς βοηθείας εἰσαγομένου εἰς Γερμανίαν Ἀμερικανικοῦ καπνοῦ. Δύο γεγονότα πείθουν, ὅτι καὶ ἂν ἀκόμη αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι δὲν παρῆχον εἰς τὴν Γερμανίαν τὰ μέσα νὰ προμηθεύηται Ἀμερικανικὰ καπνά, αἱ Ἑλληνικαὶ ἐξαγωγαὶ καπνῶν πρὸς τὴν Γερμανίαν θὰ ἦσαν σήμερον σημαντικῶς κατώτεροι τῶν προπολεμικῶν.

Τὸ πρῶτον γεγονὸς εἶναι ὅτι ἐμειώθη αἰσθητῶς ἡ συνολικὴ κατανάλωσις καπνοῦ ἐν Γερμανίᾳ. Εἶδομεν ὅτι αἱ Γερμανικαὶ εἰσαγωγαὶ καπνοῦ ἀνῆλθον εἰς 45.000 τόννους τὸ 1950 ἔναντι προπολεμικῶν εἰσαγωγῶν 90.000 τόννων. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τρεῖς κυρίως λόγους :

α) Ὁ πληθυσμὸς τῆς σημερινῆς Δυτικῆς Γερμανίας εἶναι κατὰ 30 ο)ο κατώτερος τοῦ προπολεμικοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὅλης Γερμανίας, περιλαμβάνει δὲ 9 ἑκατ. προσφύγων μὲ ἐλαχίστην καταναλωτικὴν δύναμιν.

β) Καίτοι ἡ Γερμανικὴ παραγωγή ἔχει ἀποκατασταθῆ, τὰ ἡμερομίσθια εἶναι γενικῶς κατώτερα τῶν προπολεμικῶν, ἡ δὲ φορολογία τοῦ καπνοῦ βαρυτέρα ἢ προπολεμικῶς. Τοῦτο εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν μείωσιν τῆς λαϊκῆς καταναλώσεως καπνοῦ.

γ) Εἰς τὴν ἐγχώριον παραγωγὴν σιγαρέττων προστίθενται ἱκαναὶ

ποσότητες Ἀμερικανικῶν σιγαρέττων. Ταῦτα προέρχονται ἐκ δύο πηγῶν: πρῶτον, ἐκ τῶν Ἀμερικανῶν στρατιωτῶν ἐν Γερμανίᾳ πρὸς τοὺς ὁποίους χορηγοῦνται ἄφθονα σιγαρέττα εἰς λίαν χαμηλὰς τιμὰς, δεύτερον ἐκ λαθραίας εἰσαγωγῆς ἢ ὁποῖα φαίνεται ὅτι διενεργεῖται συστηματικῶς ἀπὸ τὰς γειτονικὰς χώρας. Οὐδεὶς γνωρίζει τί ποσοστὸν τῆς Γερμανικῆς καταναλώσεως ἀντιπροσωπεύουν τὰ σιγαρέττα ταῦτα, ἀλλὰ κατὰ τινὰς ὑπολογισμοὺς τὸ ποσοστὸν φθάνει τὸ 20 ο)ο τῆς συνολικῆς καταναλώσεως. Τὰ ἀνωτέρω ἀποδεικνύουν ὅτι καὶ ἂν ἀκόμη δὲν εἰσήγοντο Ἀμερικανικὰ καπνὰ ἢ Γερμανικὴ ζήτησις Ἀνατολικῶν καπνῶν θὰ ἦτο μικρότερα τῆς προπολεμικῆς.

Τὸ δεύτερον γεγονός τὸ ὁποῖον θὰ καθίστα δυσχερῆ τὴν παρ' ἡμῶν ἀνάκτισιν τῆς Γερμανικῆς ἀγορᾶς, καὶ ἄνευ τοῦ Ἀμερικανικοῦ συναγωνισμοῦ, εἶναι ὁ Τουρκικὸς συναγωνισμὸς. Εἶδομεν ὅτι τὰ Τουρκικὰ καπνὰ ἐξετόπισαν σχεδὸν τὰ Ἑλληνικὰ ἀπὸ τὴν Ἀμερικανικὴν ἀγορὰν, ἢτοι ἀγορὰν ἢ ὁποῖα ἄλλοτε ἠγόραζε τὰς ἐκλεκτοτέρας ποιότητος ἑλληνικῶν καπνῶν τὰς ὁποίας ἦτο ἀδύνατον εἰς τὴν Τουρκίαν νὰ συναγωνισθῇ. Ὁ Τουρκικὸς συναγωνισμὸς θὰ ἦτο ἔτι ἐντονώτερος εἰς τὴν Γερμανίαν, ὅπου τὰ καπνὰ Τουρκικοῦ τύπου εἶχον μεγάλην ζήτησιν.

Ἄν ἐξετάσῃ τις τὰς Τουρκικὰς ἐξαγωγὰς πρὸς τὴν Γερμανίαν κατὰ τὰ τελευταῖα δύο ἔτη βλέπει ὅτι παρὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ Ἀμερικανικοῦ καπνοῦ καὶ τὴν μείωσιν τῆς γερμανικῆς καταναλώσεως ἡ Τουρκία κατῴρθωσε νὰ διατηρήσῃ τὴν θέσιν της εἰς τὴν Γερμανικὴν ἀγορὰν:

Εἰσαγωγὰι καπνῶν εἰς Γερμανίαν
(κατὰ τὰς στατιστικὰς τῶν χωρῶν ἐξαγωγῆς)

	Εἰς τόννους		
	1937	1949	1950
Ἐκ Τουρκίας	10.800	19.822	6.092
Ἐξ Ἑλλάδος	21.000	4.500	6.400

Ἡ Τουρκία ἔχει σχεδὸν διπλασιάσει τὴν προπολεμικὴν παραγωγὴν καπνοῦ καὶ ἔχει σχηματίσει μεγάλα ἀποθέματα τῶν ὁποίων ἐπιζητεῖ ἐνεργῶς τὴν διάθεσιν εἰς ξένας ἀγορὰς. Εἶναι συνεπῶς βέβαιον ὅτι καὶ ἂν δὲν εἰσήγετο Ἀμερικανικὸς καπνὸς ἐν Γερμανίᾳ, ἡ Τουρκία θὰ ἐπεδίωκε νὰ καλύψῃ αὐτὴ τὴν Γερμανικὴν ζήτησιν καπνοῦ. Εἶναι ἐπίσης βέβαιον ὅτι μὲ τὴν μεγάλην συναγωνιστικὴν δύναμιν τὴν ὁποίαν ἀπέκτησε μεταπολεμικῶς θὰ τὸ ἐπετύγχανε.

Ὅτι ἡ μείωσις τῶν ἐξαγωγῶν μας ὀφείλεται εἰς τὸν συναγωνισμὸν τῆς Τουρκίας μᾶλλον ἢ εἰς τὸν περιορισμὸν τῆς διεθνοῦς ζητήσεως ἀνατολικῶν καπνῶν ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς ἐξελίξεως τῶν ἐξαγωγῶν μας εἰς τὰς λοιπὰς χώρας ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς Τουρκικὰς ἐξαγωγὰς:

	ΕΛΛΑΣ			ΤΟΥΡΚΙΑ		
	1936-40	1949	1950	1936-40	1949	1950
Τσεχοσλοβακία	850	—	—	1.100	3.280	2.134
Βέλγιον	900	—	—	300	1.724	1.973
Γαλλία	500	4.026	3.031	500	4.463	1.449
Σουηδία	900	916	745	300	605	913
Όλλανδία	770	531	118	1.000	3.546	867
Ίταλία	1.100	1.365	1.438	2.500	574	837
Έλβετία	440	580	883	180	1.695	1.138
Φινλανδία	1.100	1.395	2.039	700	335	628
Μεγάλη Βρεταννία	500	2.663	503	550	7.667	5.878
Αίγυπτος	850	1.904	1.274	900	5.478	2.871
Σύνολον	7.910	13.380	10.031	8.030	29.367	18.688

Έκ του πίνακος τούτου έμφαίνεται ότι ή ζήτησις ανατολικών καπνών εις την Δυτικήν Εύρώπην έδιπλασιάσθη. Έν τούτοις ή Έλλάς ηύξησε τας έξαγωγάς της μόνον κατά 50 ο/ο., επιτρέψασα ούτως εις την Τουρκίαν να καρπωθῆ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς αύξηθείσης ζήτησεως.

Καί έρωτᾶται νυν : διατι αφήσαμεν την Τουρκίαν να έκτοπίση τὸν ελληνικὸν καπνὸν ἀπὸ τὰς ἀγοράς του έξωτερικοῦ ;

- Η ἀπάντησις μου θά ήχήση δυσαρέστως, ἀλλὰ είναι δυστυχῶς ἀκριβής : Κατὰ τὰ τελευταία πέντε έτη έκάμαμεν τὸ πᾶν διὰ να καταστήσωμεν δυσχερῆ την έξαγωγήν του καπνοῦ μας και δέν έκάμαμεν τίποτε διὰ να διευκολύνωμεν την διάθεσίν του εις τὰς ξένας ἀγοράς.

Έν πρώτοις, καθ' ήν έποχὴν ὁ διεθνὴς συναγωνισμὸς εις τὰς ξένας ἀγοράς ἀπῆτει ὑποβιβασμὸν τῶν τιμῶν τῶν έξαγωγικῶν προϊόντων μας, ήμεϊς, ένῶ έπετρέπομεν εις τοὺς εισαγωγεῖς να καρποῦνται τεραστίας ὠφελείας εκ τῆς χαμηλῆς τιμῆς του συναλλάγματος, καθιστῶμεν ἀδύνατον εις τοὺς έξαγωγεῖς να καλύψουν και αὐτὰ τὰ έξοδα παραγωγῆς, ταύτοχρόνως δὲ αφήσαμεν την οίκονομίαν να λάβη τοιαύτην ἀνώμαλον μορφήν, ὡστε ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας οἰαδήποτε προσπάθεια ἀναπροσαρμογῆς τῆς δραχμῆς να είναι εκ τῶν προτέρων καταδικασμένη εις ἀποτυχίαν λόγω τῆς βεβαιότητος ότι οἱ επιχειρηματίαι θά έματαιῶνον αὐτήν διὰ τῆς ὑψώσεως τῶν τιμῶν. Διὰ να ἀντεπεξέλθωμεν εις τὸ δημιουργηθὲν ἀδιέξοδον εισηγάγομεν τὰς διαφόρους έπίδοτήσεις τῶν έξαγωγικῶν προϊόντων μας, με τὰς ὁποίας βαρύνεται ὑπερόγκως ὁ Κρατικὸς προϋπολογισμὸς.

Εἰδικῶς εις την περίπτωσιν του καπνοῦ υἱοθετήσαμεν σύστημα έπίδοτήσεως τόσον πρωτοφανῶς ἄστοχον, ὡστε να διερωτᾶται τις πῶς είναι δυνατὸν ή διαχείρισις τῶν συμφερόντων τῆς χώρας να γίνεται κατ' αὐτὸν τὸν ἀνεύθυνον τρόπον. Τὸ εν ἰσχύι σύστημα προβλέπει καταβολήν εις τοὺς καπνοκαλλιεργητὰς τῆς διαφορᾶς μεταξὺ «προστατευτικῆς» τιμῆς και

«ἐμπορικῆς» τιμῆς. Ἡ προστατευτικὴ τιμὴ εἶναι ἡ μέση προπολεμικὴ τιμὴ τοῦ καπνοῦ εἰς ἕκαστον χωρίον, ὡς αὕτη προσδιορίζεται ὑπὸ τοῦ Αὐτονόμου Ὁργανισμοῦ Καπνοῦ, πολλαπλασιαζομένη ἐπὶ ἓνα συντελεστὴν ὁ ὁποῖος διὰ τὴν ἔσοδειαν 1950—51 ὠρίσθη εἰς 260. Ἡ ἐμπορικὴ τιμὴ εἶναι ἡ διὰ τὸν καπνὸν ἕκαστου χωρίου ὀριζομένη ὑπὸ τοῦ Αὐτονόμου Ὁργανισμοῦ τιμὴ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν εἰς τὰς ξένας ἀγορὰς πραγματοποιουμένων τιμῶν.

Βλέπομεν συνεπῶς ὅτι οὐδεμία κατάταξις τοῦ καπνοῦ κατὰ ποιότητα ἐπιχειρεῖται καίτοι δι' εὐγενῆ προϊόν, ὡς ὁ καπνός, ἡ ποιότης εἶναι ὁ πρωταρχικὸς παράγων εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῆς ἀξίας του. Μὲ ἄλλους λόγους μεταχειριζόμεθα τὸν καπνόν, τοῦ ὁποῖου αἱ ποικιλίαι ὑπερβαίνουν τὰς 20 καὶ αἱ τιμαὶ ἐμφανίζουν πολὺ μεγάλας διαφορὰς κατὰ ποιότητα καὶ ποικιλίαν, ὡς ἔαν ἐπρόκειτο περὶ εὐτελοῦς προϊόντος ὡς ὁ σῖτος καὶ οἱ γαιάνθρακες. Τὸ ὡς ἄνω σύστημα ὑποτίθεται ὅτι ἐπιχειρεῖ τὸν διαφορισμὸν κατὰ ποιότητα καὶ ποικιλίας διὰ τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν προστατευτικῶν τιμῶν κατὰ χωρίον. Ὑποτίθεται δηλαδὴ ὅτι τὸ χωρίον τὸ ὁποῖον προπολεμικῶς παρήγε ἀνωτέρας ποιότητος καπνοῦ ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον νὰ παράγῃ τοιοῦτον καπνὸν καὶ ἀντιστρόφως τὸ χωρίον τὸ ὁποῖον παρήγε κατωτέρας ποιότητος καπνὸν παράγει καὶ σήμερον τοιοῦτον καπνόν. Ἄρκει συνεπῶς ἓν χωρίον νὰ θεωρηθῆ ὡς παράγον προπολεμικῶς καλῆς ποιότητος καπνόν διὰ νὰ ὀρισθῆ ὑψηλὴ προστατευτικὴ τιμὴ διὰ τὸ προϊόν του. Ἄπαξ ὅμως συμβῆ τοῦτο, ὁ παραγωγὸς δὲν ἔχει πλέον κανένα ἐνδιαφέρον νὰ διατηρήσῃ τὴν ποιότητα τοῦ καπνοῦ του καθ' ὅσον οἰαδήποτε διαφορὰ μεταξὺ τῆς προστατευτικῆς καὶ τῆς ἐμπορικῆς τιμῆς τοῦ προϊόντος του καταβάλλεται εἰς αὐτὸν ὑπὸ τύπον ἐπιχορηγήσεως. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὠθοῦμεν κυριολεκτικῶς τὸν παραγωγὸν εἰς τὴν χειροτέρευσιν τῆς ποιότητος τοῦ καπνοῦ του περὶ τῆς ὁποίας παραπονοῦνται τόσοι ζωηρῶς οἱ ξένοι ἀγορασταί. Τέλος εἶναι περιττὸν νὰ λεχθῆ εἰς πόσας πιέσεις, εὐνοίας καὶ καταχρήσεις δίδει λαβὴν τοιοῦτον αὐθαίρετον σύστημα.

Ἄφοῦ παρεμβαίνομεν κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν ἵνα ἐξασφαλίσωμεν εἰς τὸν παραγωγὸν τιμὰς ἀνωτέρας τῶν ἐν τῇ διεθνῇ ἀγορᾷ ἰσχυουσῶν, φροντίζομεν περαιτέρω ὥστε οὗτος νὰ λάβῃ ὀλόκληρον τὴν ἀξίαν τοῦ προϊόντος του ἀνεξαρτήτως ἂν ὑπάρχῃ ἢ ὄχι δυνατότης διαθέσεως αὐτοῦ εἰς τὴν διεθνῇ ἀγοράν. Τοῦτο πράττομεν χορηγοῦντες πιστώσεις εἰς τοὺς καπνεμπόρους, αἱ ὁποῖαι φθάνουν καὶ ἐνίοτε ὑπερβαίνουν τὰ 85 ο)ο τῆς ἀξίας τῶν παραχθέντων καπνῶν διὰ νὰ δυνηθοῦν οὗτοι νὰ ἀγοράσουν τὰ καπνὰ ἀπὸ τοὺς παραγωγούς. Ποία εἶναι ἡ συνέπεια τούτου; Ὁ ἔμπορος βλέπει ὅτι ἔχει εἰς χεῖράς του προϊόν τοῦ ὁποῖου ἡ ἐσωτερικὴ τιμὴ αὐξάνει κατ' ἔτος σταθερῶς καὶ ὅτι ὀφείλει δραχμὰς αἱ ὁποῖαι ἐπίσης σταθερῶς χάνουν κατ' ἔτος μέρος τῆς ἀξίας των. Τὸ ἐνδιαφέρον του διὰ τὴν διάθεσιν

τοῦ καπνοῦ δὲν εἶναι ἐπομένως δυνατὸν νὰ εἶναι μέγα. Οὕτω παρεμβαίνουν τὸ Κράτος διὰ νὰ ἀνορθώσῃ τὰς συνεπειὰς τῆς ὑπερτιμῆσεως τῆς δραχμῆς καὶ νὰ προστατεύσῃ τὸν καπνοκαλλιεργητὴν ἀφαιρεῖ κάθε κίνητρον τόσον ἀπὸ τὸν παραγωγὸν ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν ἔμπορον νὰ ἐπιδιώξουν τὴν τοποθέτησιν τοῦ προϊόντος εἰς τὰς ξένας ἀγοράς ἢ ὅποια εἶναι ὁ πραγματικὸς προορισμὸς τοῦ καπνοῦ καὶ ὁ μόνος λόγος διὰ τὸν ὁποῖον παράγεται.

Προπολεμικῶς ἡ παρέμβασις τοῦ Κράτους πρὸς προστασίαν τῶν καλλιεργητῶν καπνοῦ συνεδυάζετο μὲ τὴν ἐπιβολὴν ἀντιστοίχων ὑποχρεώσεων ἐπ' αὐτῶν, ὥστε νὰ μὴ γίνεταί ἢ ἄλλως ἀναπόφευκτος ἐκμετάλλευσις τῆς παρεχομένης προστασίας. Οὕτως ἴσχυον καὶ ἐφηρμόζοντο αὐστηραὶ διατάξεις ἀπαγορεύουσai τὴν καλλιέργειαν τοῦ καπνοῦ εἰς ἀκατάλληλα ἐδάφη καὶ ἐπιβάλλουσai εἰς τοὺς καπνοκαλλιεργητὰς τὴν ὑποχρέωσιν νὰ καταστρέψουν τὰ κακῆς ποιότητος φύλλα τοῦ καπνοῦ των. Μεταπολεμικῶς αἱ διατάξεις αὗται ἀφέθησαν νὰ ἀτονήσουν μὲ ἀποτέλεσμα ἐπέκτασιν τῆς καλλιεργείας εἰς ἀκατάλληλα ἐδάφη καὶ πώλησιν παρὰ τῶν παραγωγῶν ποιότητων, αἱ ὅποια ἄλλοτε κατεστρέφοντο. Οὕτως ἐνῶ ἡ παρέμβασις τοῦ Κράτους πρὸς προστασίαν τοῦ παραγωγοῦ ηὔξήθη, αἱ ἐγγυήσεις ὅτι δὲν θὰ γίνῃ ἐκμετάλλευσις τῆς προστασίας ἔπαυσαν νὰ ὑφίστανται, ἐκ τούτου δὲ ἐζημιώθη μεγάλως ὄχι μόνον τὸ Δημόσιον ἀλλὰ καὶ ἡ φήμη τῶν καπνῶν μας εἰς τὰς ξένας ἀγοράς.

Ἐνῶ διαχειριζόμεθα κατὰ τοιοῦτον ἀντιοικονομικὸν τρόπον τὸ ζήτημα τῆς προστασίας τῶν καπνοκαλλιεργητῶν οὐδὲν ἐπράξαμεν διὰ νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὸ σοβαρώτατον πρόβλημα τὸ ὁποῖον δημιουργεῖ ἡ ἀντίδρασις τῶν ξένων ἀγοραστῶν κατὰ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐπεξεργασίας τοῦ καπνοῦ, τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλει ἡ νομοθεσία μας πρὸς προστασίαν τῶν καπνεργατῶν.

Ὡς εἶπον καὶ ἀνωτέρω, τὸ πρόβλημα τοῦτο ὑφίστατο καὶ προπολεμικῶς καὶ εἶχεν ἤδη ἀρχίσει νὰ ἐπηρεάζῃ τὴν διάθεσιν Ἑλληνικῶν καπνῶν εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν ἀγοράν. Εἶδομεν πρὸς τούτοις ὅτι μεταπολεμικῶς ἐμειώθη σημαντικῶς τὸ Ἀμερικανικὸν ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς ἀρωματικὸς τύπους Ἀνατολικῶν κάπνῶν. Τοῦτο ἐπέτρεψεν εἰς τὰς Ἀμερικανικὰς ἐταιρείας νὰ στραφοῦν πρὸς τὴν Τουρκικὴν ἀγοράν εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἰσχύουν τοιοῦτοι περιορισμοί. Παρὰ τὴν δημιουργηθεῖσαν ταύτην νέαν κατάστασιν ἡμεῖς ἐξακολουθήσαμεν νὰ πολιτευώμεθα ὡς νὰ μὴ εἶχε συμβῆ τίποτε καὶ νὰ ἐπιβάλλωμεν εἰς τοὺς ξένους ἀγοραστὰς ὄρους τοὺς ὁποῖους οὗτοι δὲν ἦσαν πλέον διατεθειμένοι νὰ δεχθοῦν.

Τί ἐκάμαμεν δὲ ὅταν ἴδωμεν τὰ ἀποτελέσματα τῆς τοιαύτης ἀδιαφορίας μας διὰ τὸ κυριώτερον ἐξαγωγικὸν προϊόν μας ἐκδηλούμενα εἰς τὴν ἀπώλειαν τῶν ξένων ἀγορῶν μας ; Ἀντὶ νὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἐξακριβώσωμεν τί συμβαίνει καὶ νὰ λάβωμεν μέτρα πρὸς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως μετεβάλλομεν ἐν καθαρῶς ἐμπορικὸν ζήτημα εἰς πολιτικόν. Ἀρχίσαμεν νὰ ἐπικα-

λούμεθα τὰς θυσίας μας εἰς τὸν πόλεμον καὶ τὴν συμβολὴν μας εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ κομμουνισμοῦ, νὰ ζητῶμεν εἰδικὴν μεταχείρισιν διὰ τὸ προϊόν μας προτείνοντες λύσεις αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἐντελῶς ἐκτὸς τῆς πραγματικότητος καὶ νὰ μεμφώμεθα μόνον τοὺς ἄλλους διὰ τὴν κρίσιν εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἄστοχος ἡμῶν διαχείρισις εἶχε τὰ μέγιστα συντελέσει. Οὕτως ἐδημιουργήσαμεν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ παραγωγὴ τοῦ καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἀντιοικονομικὴ καὶ προεκαλέσαμεν τὰς ὑποδείξεις περὶ μειώσεως ἢ καὶ ἐγκαταλείψεως τῆς καλλιέργειας του. Ἐν τούτοις ὁ καπνὸς παράγεται ὑπὸ εὐνοϊκωτάτας συνθήκας ἐν Ἑλλάδι. Ἡ χώρα μας διαθέτει τὸ κατάλληλον κλίμα καὶ ἔδαφος διὰ τὴν παραγωγὴν τῶν ποιοτήτων τὰς ὁποίας ἔχει νὰ ἀναπτύξῃ, διαθέτει τὴν ἀφθονον ἐργασίαν ἢ ὁποῖα ἀπαιτεῖται διὰ τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐπεξεργασίαν του καὶ διαθέτει καλλιεργητὰς οἱ ὁποῖοι γενικῶς ἀναγνωρίζονται ὡς ἐκ τῶν πλέον εἰδικευμένων καὶ ἱκανῶν ποὺ ὑπάρχουν σήμερον εἰς τὸν κόσμον. Οὐδὲν ἄλλο προϊόν τὸ ὁποῖον παράγομεν ἢ θὰ σκεπτόμεθα νὰ παραγάγωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα δύναται νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν καπνὸν ἀπὸ ἀπόψεως ἀποδόσεως διὰ τὴν οἰκονομίαν μας. Ταῦτοχρόνως ἡ διεθνὴς ζήτησις διὰ τὰ ἀνατολικά καπνὰ ὄχι μόνον δὲν ἐμειώθη ἀλλὰ ηὐξήθη ἐν σχέσει πρὸς τὴν προπολεμικὴν, θὰ αὐξηθῇ δὲ ἔτι περαιτέρω κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη. Ἡ ἐντύπωσις ἢ ὁποῖα ἐδημιουργήθη ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἔπαυσε πλέον νὰ παράγῃ τὸν καπνὸν οἰκονομικῶς καὶ πρέπει νὰ ἀφίση τὸ πεδῖον ἐλεύθερον εἰς τὴν Τουρκίαν, ἢ ὁποῖα μὲ τὸ μικρότερον κόστος τῆς καὶ τὰς μικροτέρας ἀξιώσεις τῆς κατορθώνει νὰ ἀντεπεξέλθῃ ἐπιτυχῶς εἰς τὸν διεθνή συναγωνισμόν, εἶναι ἐντελῶς ἐσφαλμένη ἐντύπωσις. Ἡ μόνη διαφορὰ μεταξὺ Τουρκίας καὶ ἡμῶν εἶναι ὅτι ἡ Τουρκία ἐπολιτεύθη σωφρόνως καὶ κατὰ τρόπον ὑπεύθυνον ἡμεῖς δὲ ἐκάμαμεν ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον. Δὲν νομίζω ὅτι ὑπάρχει προϊόν εἰς τὸν κόσμον, τὸ ὁποῖον θὰ εἶχε κατορθώσει νὰ διατηρήσῃ τὴν συναγωνιστικὴν του δύναμιν εἰς τὴν διεθνή ἀγοράν, ἂν εἶχεν ὑποβληθῇ εἰς τὴν μεταχείρισιν εἰς τὴν ὁποίαν ὑποβάλλομεν ἡμεῖς τὸν καπνόν. Ὡθοῦμεν τὸν παραγωγὸν εἰς τὴν χειροτέρευσιν τῆς ποιότητός του, ἐπιμένομεν νὰ βαρύνωμεν τὸν ξένον ἀγοραστὴν μὲ δαπάνας κοινωνικῆς φύσεως, ἀφαιροῦμεν ἀπὸ τὸν ἔμπορον τὸ κίνητρον νὰ ἐξαγάγῃ παρέχοντες εἰς αὐτὸν τὴν δυνατότητα νὰ κερδοσκοπήσῃ ἐπὶ τῆς δραχμῆς καὶ ἔπειτα διερωτῶμεθα διατὶ δὲν δυνάμεθα νὰ συναγωνισθῶμεν μὲ τὴν Τουρκίαν εἰς τὰς διεθνεῖς ἀγοράς.

Ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τοῦ καπνοῦ ἔγκειται εἰς τὸ νὰ ἄρωμεν τὰ ἐμπόδια ταῦτα, ὄχι νὰ τὰ θεωρήσωμεν ὡς δεδομένα καὶ νὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὸ ζήτημα ἐντὸς τοῦ πλαισίου αὐτῶν τῶν ἐμποδίων, διότι οὕτω θὰ καταδικάσωμεν τὴν χώραν εἰς μόνιμον οἰκονομικὴν ἀναπηρίαν καὶ μόνιμον ἐξάρτησιν ἐκ τῆς ἔξωθεν βοήθειας.

Πιστεύω ὅτι τὰ Ἑλληνικά καπνὰ δύνανται νὰ ἐπανακτήσουν τὴν θέσιν

των εἰς τὴν διεθνή ἀγορὰν ἂν ἀποφασίσωμεν νὰ λάβωμεν τὰ ἀκόλουθα μέτρα :

Πρῶτον, νὰ σταθεροποιήσωμεν τὸ νόμισμα καὶ τὰς ἐσωτερικὰς τιμὰς κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα καὶ οὕτω νὰ προπαρασκευάσωμεν τὴν ὀριστικὴν ἀποκατάστασιν ἰσορροπίας εἰς τὰς μετὰ τῆς ἄλλοδαπῆς συναλλαγὰς μας.

Δεύτερον, μόλις ἐπιτύχωμεν τοῦτο νὰ καταργήσωμεν τὸ ἰσχυρὸν σύστημα ἐπιδοτήσεως τοῦ καπνοῦ, τόσον πρὸς τοὺς παραγωγούς, ὅσον καὶ πρὸς τοὺς ἐξαγωγεῖς καὶ νὰ εἰσαγάγωμεν ὡς προσωρινὸν μέτρον μέθοδον ἐνίσχυσεως τοῦ παραγωγοῦ καὶ τοῦ ἐξαγωγέως ἢ ὅποια νὰ ἐξαρτᾷ τὴν ἐνίσχυσιν ταύτην ἐκ τῆς καλῆς ποιότητος τῆς παραγωγῆς καὶ ἐκ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἐξαγωγῆς καὶ ὄχι ὅπως σήμερον νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν χειροτέρευσιν τῆς ποιότητος καὶ τὴν κερδοσκοπίαν ἐπὶ τοῦ καπνοῦ.

Τρίτον, νὰ ἐξακολουθήσωμεν μὲν προστατεύοντες τοὺς παραγωγούς ἀπὸ τὰς διακυμάνσεις τῶν τιμῶν καὶ τῆς ζητήσεως εἰς τὴν διεθνή ἀγορὰν καὶ ἀπὸ ἐνδεχομένην ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἐμπορίου, ἀλλὰ νὰ κάμωμεν τοῦτο κατὰ τρόπον, ὃ ὅποιος δὲν συνεπάγεται μόνιμον ἐπιβάρυνσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ, νὰ ἀπαιτήσωμεν δὲ ἀπὸ τὸν παραγωγόν, ὅπως ἐπράττομεν προπολεμικῶς, νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις τὰς ὁποίας δημιουργεῖ ἢ οὕτω παρεχόμενη πρὸς αὐτὸν προστασία καὶ αἱ ὅποια ἐξασφαλίζουν ὅτι ἡ προστασία τοῦ Κράτους δὲν ὀδηγεῖ εἰς καταχρήσεις καὶ εἰς χειροτέρευσιν τῆς ποιότητος τοῦ προϊόντος. Διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦτο ἀπαιτεῖται :

α) Ἡ ἀπαγόρευσις περὶ καλλιέργειας καπνοῦ εἰς ἀκατάλληλα ἐδάφη καὶ ἡ ὑποχρέωσις καταστροφῆς τῶν κακῆς ποιότητος φύλλων καπνοῦ νὰ ἐφαρμοσθῶν καὶ πάλιν μὲ τὴν προπολεμικὴν αὐστηρότητα.

β) Νὰ γίνῃ συστηματικὴ κατάταξις τῶν διαφόρων ποικιλιῶν κατὰ τύπους καὶ ποιότητος, ὥστε νὰ ὑπάρχῃ σταθερὰ βάσις διὰ τὸν καθορισμὸν τῶν τιμῶν ἀσφαλείας καὶ νὰ μὴ ἐνθαρρύνεται ἡ παραγωγή ποικιλιῶν καὶ ποιοτήτων αἱ ὁποιαὶ δὲν ζητοῦνται εἰς τὴν διεθνή ἀγορὰν. Τοῦτο παρεμπιπτόντως θὰ διευκολύνῃ μεγάλως καὶ τὴν ἐξαγωγήν τῶν καπνῶν καὶ θὰ αὐξήσῃ τὴν συναγωνιστικὴν τῶν δυνάμιν εἰς τὰς ξένας ἀγοράς. Ἐσχάτως Ἀμερικανοὶ εἰδικοί ἐμελέτησαν τὸ ζήτημα τῆς τυποποιήσεως τῶν Ἑλληνικῶν καπνῶν καὶ κατέληξαν εἰς συγκεκριμένα συμπεράσματα. Νομίζω ὅτι αἱ ὑποδείξεις τῶν δέον νὰ μελετηθῶν σοβαρῶς καὶ νὰ ληφθοῦν ταχέως ἀποφάσεις.

Τέταρτον, νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ρεαλιστικῶς καὶ ριζικῶς τὰς δυσκολίας τὰς ὁποίας δημιουργεῖ διὰ τὴν ἐξαγωγήν τῶν καπνῶν μας τὸ σύστημα τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐπεξεργασίας των. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ σχετικὴ νομοθεσία ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐξασφάλισιν ἐργασίας εἰς τοὺς καπνεργάτας τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται εἰς 17.000 περίπου. Κατὰ τὰς ξένας ἐταιρείας ἢ ἐπεξεργασία αὐτῆ τοῦ καπνοῦ, ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τὴν διαλογήν τῶν φύλλων καὶ συσκευασίαν αὐτῶν εἰς δέματα ἀποτελεῖ

άπλην επανάληψιν τῆς ἐργασίας, ἡ ὁποία γίνεται εἰς τὰ χωρία καὶ οὐδὲν προσθέτει εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ προϊόντος. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ἡ ἀναγκαστικὴ ἐπεξεργασία προκαλεῖ ἐπιβάρυνσιν τοῦ κόστους, ἡ ὁποία δὲν δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ. Ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἡ δευτέρα αὕτη ἐπεξεργασία εἶναι τόσον δαπανηρὰ εἶναι ὅτι τὰ ἡμερομίσθια τῶν καπνεργατῶν, οἱ ὁποῖοι εἶναι ὠργανωμένοι εἰς κλειστά σωματεῖα ὀρίζονται εἰς ἐπίπεδα ἀποβλέποντα νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν συντήρησιν τῶν ἐργατῶν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, ἐνῶ ἡ ἐργασία τὴν ὁποίαν ἐκτελοῦν ἀπαιτεῖ μόνον ὀλίγους μῆνας ἀπασχολήσεώς των. Πρόσθετος λόγος εἶναι ὅτι ὁ νόμος ἐπιβάλλει τὴν χρησιμοποίησιν μεγαλυτέρου ἀριθμοῦ ἐργατῶν δι' ἐκάστην φάσιν τῆς ἐργασίας ἀπὸ ὅ,τι θὰ ἦτο ὅπωςδῆποτε ἀναγκαῖον καὶ ἐπιβάλλει ὅπως τούλάχιστον οἱ ἡμίσεις τῶν ἐργατῶν εἶναι ἄρρενες καίτοι πρόκειται περὶ ἐργασίας τὴν ὁποίαν δύναται κάλλιστα νὰ ἐκτελέσουν γυναῖκες μὲ κατώτερα ἡμερομίσθια. Εἰς τὴν Τουρκίαν φαίνεται ὅτι ἡ ἐπεξεργασία γίνεται ἐν πολλοῖς προαιρετικῇ, ὅπως ὀφείλει νὰ εἶναι, καὶ γίνεται κυρίως ἀπὸ γυναῖκας αἱ ὁποῖαι ἀρκοῦνται εἰς μικρὰν ἀμοιβήν. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἐρωτᾶται : δυνάμεθα νὰ ἐξακολουθήσωμεν διατηροῦντες σύστημα προστασίας μιᾶς ὁμάδος τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νὰ χάνωμεν τὰς ξένας ἀγορὰς διὰ τὸ προϊόν τὸ ὁποῖον ἐξασφαλίζει τὴν ἀπασχόλησιν τῆς ὁμάδος ταύτης ; Τὰ κλειστά σωματεῖα καὶ αἱ μονοπωλιακαὶ καταστάσεις, τὰς ὁποίας δημιουργοῦν, ἀποτελοῦν ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀνωμαλίαν εἰς μίαν οἰκονομίαν διότι ἐπιτρέπουν τὴν διατήρησιν τῶν ἡμερομισθίων εἰς ἐπίπεδα ἀνώτερα ἐκείνων εἰς τὰ ὁποῖα ἀντέχει ἡ οἰκονομία καὶ συνεπῶς αὐξάνουν τὸ κόστος τῆς παραγωγῆς, περιορίζουν τὴν ζήτησιν ἀγαθῶν καὶ οὕτω μειώνουν τὰς δυνατότητας παραγωγικῆς ἀπασχολήσεως τῶν μὴ ὠργανωμένων ἐργατῶν. Ὅπως εἶπον καὶ εἰς τὸ περὶ μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων κεφάλαιον ἂν ἦτο δυνατόν διὰ τοιούτων μέσων νὰ βελτιωθῇ ἡ θέσις τῶν ἐργαζομένων δὲν θὰ ὑπῆρχεν οἰκονομικὸν πρόβλημα εἰς τὸν κόσμον. Προκειμένου ὁμως περὶ ἐξαγωγικοῦ προϊόντος, ὅπως ὁ καπνός, τὸ ὁποῖον ἔχει ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸν συναγωνισμὸν χωρῶν αἱ ὁποῖαι δὲν ἐπιβάλλουν τοιαύτας ἐπιβαρύνσεις, τὸ μόνον ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ ἀναμένωμεν ἀπὸ τὴν ἀκολουθουμένην πολιτικὴν εἶναι νὰ χάσωμεν τὰς ξένας ἀγορὰς καὶ νὰ ἔχωμεν τότε νὰ συντηρήσωμεν ὄχι μόνον τοὺς ἐργάτας ἀλλὰ καὶ τοὺς παραγωγούς.

Βεβαίως δὲν δυνάμεθα νὰ ἐγκαταλείψωμεν τοὺς καπνεργάτας εἰς τὴν τύχην των ἀλλ' ἐφ' ὅσον δὲν χρησιμοποιοῦνται ἐθελουσίως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν ἢ δὲν κατορθωθῇ νὰ ἐξευρεθῇ δι' αὐτοὺς ἄλλη παραγωγικώτερα ἀπασχόλησις ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι εὐρισκόμεθα πρὸ κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ προβλήματος, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ὡς τοιοῦτον. Εἰς τὸ παρελθὸν κατωρθώναμεν νὰ ἐπιρρίπτωμεν τὸ βᾶρος εἰς τοὺς ξένους ἀγοραστὰς ἀλλὰ τοῦτο, ὡς βλέπομεν, δὲν εἶναι πλέον σήμερον

δυνατόν, λόγω τῶν μεταβολῶν αἱ ὁποῖαι ἐπῆλθον εἰς τὰς διεθνεῖς ἀγοράς, εἶναι δὲ ἀμφίβολον ἂν θὰ εἶχομεν κατορθώσει νὰ συνεχίσωμεν ἐπὶ πολὺ τὴν πολιτικὴν ταύτην, χωρὶς νὰ ἐπηρεασθοῦν δυσμενῶς αἱ ἐξαγωγαὶ μας, ἔστω καὶ ἂν δὲν μετεβάλλοντο αἱ διεθνεῖς συνθήκαι.

Ἄν οἱ ἄνωτέρω συλλογισμοὶ εἶναι ὀρθοί, ἡ λύσις εἶναι προφανής: πρέπει νὰ καταργηθῆ ἡ ὑποχρέωσις ὑποβολῆς τῶν ἐξαγομένων καπνῶν εἰς ἐπιτόπιον ἐπεξεργασίαν καὶ πρέπει ἡ προστασία τῶν καπνεργατῶν, οἵτινες τυχόν θὰ παραμείνουν ἄνεργοι, νὰ ἐπιδιωχθῆ κατ' ἄλλον ὀλιγώτερον ἐπιζήμιον διὰ τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν τρόπον. Ἄν δεχθῶμεν ὅτι ἡ ἐξαγωγή τοῦ καπνοῦ ἀποτελεῖ ἐθνικὴν ἀνάγκην καὶ ἂν δεχθῶμεν ὅτι ἐπιμένοντες νὰ ἐπιβαρύνωμεν τοὺς ξένους ἀγοραστὰς καπνοῦ μὲ τὴν συντήρησιν τῶν καπνεργατῶν κινδυνεύομεν νὰ καταστήσωμεν ἀδύνατον τὴν ἐξαγωγήν τοῦ καπνοῦ, πρέπει νὰ δεχθῶμεν ἐπίσης ὅτι τὴν συντήρησιν τῶν πλεοναζόντων καπνεργατῶν δεόν νὰ ἀναλάβῃ ἡ ὀλότης, ἔστω καὶ μὲ σημαντικὴν θυσίαν. Καίτοι εἶμαι ἐντελῶς ἀντίθετος πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς ἐπιβαρύνσεως τοῦ κοινοῦ ὑπὲρ ὠρισμένων ὁμάδων ἢ προσώπων, ἐπρότεινα δὲ ἤδη ἄνωτέρω τὴν κατάργησιν τοιούτων μονομερῶν εἰσφορῶν, νομίζω ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ καπνοῦ πρέπει νὰ γίνῃ μία ἐξαίρεσις διότι ἀπὸ τὴν ἐξαγωγήν τοῦ καπνοῦ ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἡ οἰκονομικὴ αὐθυπαρξία τῆς χώρας μας. Ἐφ' ὅσον διὰ πολιτικούς καὶ κοινωνικούς λόγους ἐπιβάλλεται ἡ ἐξασφάλισις εἰσοδήματος εἰς τοὺς καπνεργάτας ἀνεξαρτήτως τῆς χρησιμότητος τῶν παρ' αὐτῶν προσφερομένων ὑπηρεσιῶν, τὸ εἰσόδημα τοῦτο δεόν νὰ ἐξασφαλισθῆ εἰς αὐτοὺς ὑπὸ μορφήν συνταξιοδοτήσεως ἐκείνων οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ ἀπασχοληθοῦν πλέον εἰς τὰ καπνὰ ἢ δὲν θὰ δυνηθοῦν νὰ ἐξεύρουν ἄλλην παραγωγικὴν ἀπασχόλησιν, μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐπεξεργασίας τῶν καπνῶν. Τὸ κόστος μιᾶς τοιαύτης συνταξιοδοτήσεως θὰ ἐξαρτηθῆ βεβαίως ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνέργων, οἱ ὁποῖοι θὰ δημιουργηθοῦν καὶ ἀπὸ τὸ ὕψος τῶν συντάξεων. Πάντως ἡ δαπάνη θὰ βαίνει μειουμένη μὲ τὴν βαθμιαίαν ἀπορρόφησιν τῶν ἐργατῶν εἰς ἄλλας ἀσχολίας, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἐπιδιώξῃ τὸ Κράτος, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν φυσιολογικὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνταξιούχων. Διὰ νὰ ἐνισχύσωμεν τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν καπνεργατῶν ὅτι αἱ συντάξεις των θὰ εἶναι ἀσφαλεῖς εἰς τὸ μέλλον δυνάμεθα νὰ προβλέψωμεν ὅπως τὴν καταβολὴν των ἀναλάβῃ εἴτε τὸ Ἴδρυμα Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ περιέρχωνται αἱ ἐπιβληθησόμεναι εἰσφοραὶ, ἢ διὰ τῆς ἰδρύσεως ἰδίου Ταμείου Ἀσφαλίσεως.

Τὸ εἶδος τῶν εἰσφορῶν αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπιβληθοῦν πρέπει νὰ ἀποφασισθῆ μετὰ σοβαρὰν μελέτην τοῦ ζητήματος, ὥστε ἡ ἐπιβάρυνσις τοῦ συνόλου μὲ τὴν δαπάνην ταύτην νὰ γίνῃ κατὰ τὸν δικαιότερον καὶ οἰκονομικῶς προσφορώτερον τρόπον.

Πέμπτον, διὰ τῆς θεσπίσεως τῆς ρήτρας τοῦ χρυσοῦ εἰς τὰς παρὰ

των Τραπεζών χορηγουμένης πιστώσεις, την οποίαν εισηγήθη εις προηγούμενον κεφάλαιον, θα αύξηθῆ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐμπορίου εἰς τὴν ἐξαγωγήν τοῦ καπνοῦ καὶ τὴν ἐξεύρεσιν νέων ἀγορῶν.

Ἐκτον, πρέπει νὰ ἀπλουστεύσωμεν τὰς διατυπώσεις καὶ λοιπὰς ἐπιβαρύνσεις αἱ ὁποῖαι σήμερον παρακολουθοῦν τὴν ἐξαγωγήν τοῦ καπνοῦ καὶ νὰ δώσωμεν ρητὰς ὁδηγίας πρὸς τὰς ἀρμοδίας Κρατικὰς ἀρχάς, ὅπως διευκολύνουν καὶ ἐξυπηρετοῦν, ἀντὶ νὰ ταλαιπωροῦν τοὺς ξένους ἀγοραστάς. Ταῦτοχρόνως πρέπει νὰ πείσωμεν τὰς Ἀμερικανικὰς ἐταιρείας ὅπως ἐπανιδρύσουν γραφεῖα ἐν Ἑλλάδι καὶ νὰ παράσχωμεν εἰς αὐτὰς πάσας τὰς δυνατὰς διαβεβαιώσεις ὅτι ἀποβλέπομεν εἰς στενὴν μετ' αὐτῶν συνεργασίαν πρὸς προώθησιν τῶν ἐξαγωγῶν μας εἰς Ἑνωμένης Πολιτείας.

Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἂν λάβωμεν τὰ ἀνωτέρω μέτρα θὰ δυνηθῶμεν ἐντὸς βραχείου χρονικοῦ διαστήματος νὰ ἐπανακτήσωμεν τὰς ξένας ἀγορὰς καὶ νὰ διπλασιάσωμεν τὰς ἐκ τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ καπνοῦ εἰσπράξεις μας. Γνωρίζω ὅτι τὰ ἀνωτέρω θὰ ἀκουσθοῦν μετὰ δυσπιστίας ἀπὸ ὅσους ἔπεισαν ἑαυτοὺς ὅτι ἡ παραγωγή τοῦ καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι ἔχει καταστῆ ἀντιοικονομικὴ καὶ ὅτι ἡ λύσις τοῦ προβλήματος ἔγκειται εἰς τὴν δημιουργίαν ἄλλων εὐκαιριῶν παραγωγικῆς ἀπασχολήσεως τῶν καλλιεργητῶν ἢ τοῦλάχιστον συμπληρωματικῆς τοιαύτης ἀπασχολήσεως. Εἰς τούτους δύναται νὰ ἀπαντήσῃ τις. Πρῶτον ὅτι καμμία καλλιέργεια δὲν εἶναι τόσον ἀποδοτικὴ ἐν Ἑλλάδι ὅσον ὁ καπνὸς καὶ δεύτερον ὅτι τὸ ζήτημα ἀπαιτεῖ ἄμεσον ἀντιμετώπισιν, οὐχὶ βαθμιαίαν τοιαύτην, διότι ἄλλως θὰ χάσωμεν τὰς ξένας ἀγορὰς, ὁπότε θὰ παύσῃ νὰ ὑφίσταται ζήτημα καπνοῦ δι' ἡμᾶς. Γνωρίζω ἐπίσης ὅτι εἶναι πιθανὸν νὰ γίνῃ δημοκοπικὴ ἐκμετάλλεσις τῶν προτεινόμενων καὶ ὅτι τὸ ἔργον τῆς Κυβερνήσεως ἢ ὁποῖα θὰ ἀνελάμβανε νὰ ἐφαρμόσῃ τὰ ἀνωτέρω θὰ ἦτο πᾶν ἄλλο ἢ εὐχερές. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἀληθές διὰ τὰ πλεῖστα τῶν μέτρων τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἐξυγίανσιν τῆς οἰκονομίας μας, ὅπως δὲ διὰ τὰ λοιπὰ μέτρα, οὕτω καὶ διὰ τὰ ἐνταῦθα προτεινόμενα, δὲν ὑπάρχουν πιθανότητες ἐπιτυχίας ἂν δὲν ἐξασφαλισθῆ προηγούμενως ἡ συμφωνία τῶν κυριωτέρων κομμάτων περὶ τῆς ἀνάγκης μιᾶς τοιαύτης ριζικῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ ζητήματος καὶ ἡ παρ' αὐτῶν ὑποστήριξις τῆς Κυβερνήσεως ἢ ὁποῖα θὰ ἀνελάμβανε τὴν εὐθύνην τῆς λήψεως τῶν ἀνωτέρω μέτρων.

Προβλέπω μίαν σοβαρωτέραν ἀντίρρησιν εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἐπιχειρήσω νὰ ἀπαντήσω ἐνταῦθα. Ἡ ἀντίρρησις αὕτη ἢμπορεῖ νὰ εἶναι ὅτι ὑπάρχει ὁ κίνδυνος ὅτι ἡ Τουρκία θὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ ματαιώσῃ τὴν προσπάθειάν μας ἐπανακτήσεως τῶν ἀγορῶν μας καὶ συμμετοχῆς εἰς τὴν αύξηθεῖσαν ζήτησιν διὰ περαιτέρω συμπίεσεως τῶν τιμῶν τῆς. Ἄν συμβῆ τοῦτο ὄχι μόνον αἱ τιμαὶ μας θὰ γίνουν πάλιν μὴ συναγωνιστικαὶ καὶ ἡ ὠφέλεια ἐκ τῆς σταθεροποιήσεως τοῦ νομίσματος θὰ ἐξουδετερωθῆ ἀλλὰ καὶ αἱ εἰσπράξεις μας ἐκ τοῦ καπνοῦ θὰ κινδυνεύσουν νὰ μειωθοῦν κάτω καὶ τοῦ

σημερινού χαμηλού επιπέδου λόγω τῆς πτώσεως τῶν διεθνῶν τιμῶν. Ἀναγνωρίζω ὅτι ὁ κίνδυνος οὗτος ὑπάρχει, ἀλλὰ πιστεύω ὅτι πρέπει νὰ τὸν ἀντιμετωπίσωμεν μετὰ σθένους καὶ ἀποφασιστικότητος. Πρέπει νὰ καταστήσωμεν σαφές εἰς τὴν Τουρκίαν ὅτι οἰαδήποτε ἐνέργεια αὐτῆς πρὸς περαιτέρω ὑποβιβασμὸν τῶν τιμῶν τοῦ καπνοῦ θὰ προκαλέσῃ παρομοίαν προσπάθειαν ἐκ μέρους μας, ἔστω καὶ ἂν ἀπαιτήσῃ νέας θυσίας καὶ νέας ἐπιβαρύνσεις τῆς οἰκονομίας μας. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἂν οἱ Τοῦρκοι πεισθοῦν ὅτι εἴμεθα ἀποφασισμένοι νὰ ἀμυνθῶμεν μὲ ὅλα τὰ μέσα εἰς τὴν διάθεσίν μας, θὰ σκεφθοῦν πολὺ προτοῦ προβοῦν εἰς τοιαύτην ἐνέργειαν, ἢ ὅποια ἄλλωστε θὰ βλάβῃ τὴν οἰκονομίαν των τοῦλάχιστον ὅσον καὶ τὴν ἰδικὴν μας. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ἀντιλαμβάνωνται ὅτι εἶναι ζήτημα ὑπάρξεως διὰ τὴν χώραν μας νὰ ἐπανακτῆσῃ τὰς ξένας ἀγοράς της καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ δικαίαν συμμετοχὴν εἰς τὴν αὐξηθεῖσαν ζήτησιν καπνοῦ. Αἱ καταστροφαὶ καὶ ἡ ἐξάρθρωσις τὰς ὁποίας ὑπέστη ἡ χώρα μας κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἐπέτρεψεν προσωρινῶς εἰς τοὺς Τούρκους νὰ ἐκτοπίσουν τὰ ἑλληνικὰ καπνὰ ἀπὸ τὰς ἀγοράς τοῦ ἐξωτερικοῦ. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ φαντάζωνται ὅτι θὰ ἀφήσωμεν τὴν προσωρινὴν ταύτην κατάστασιν νὰ μεταβληθῇ εἰς μόνιμον. Πρέπει συνεπῶς νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι θὰ ἀναγνωρίσουν πόσον εὐτυχεῖς ὑπῆρξαν ἐπωφεληθέντες τῆς κατὰ τὴν παρελθούσαν δεκαετίαν ἀδυναμίας μας καὶ δὲν θὰ ἐπιδιώξουν νὰ ματαιώσουν τὴν βελτίωσιν τῆς συναγωνιστικῆς μας δυνάμεως εἰς τὴν διεθνῆ ἀγορὰν τὴν ὁποίαν ἡ ἐξυγίανσις τῆς οἰκονομίας μας θὰ καταστήσῃ δυνατὴν. Εἴτε ὅμως ἐπικρατήσῃ πνεῦμα κατανοήσεως καὶ συνεργασίας εἴτε ὄχι, τὸ μόνον τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ εἶναι νὰ μὴ ἐπιχειρήσωμεν νὰ βελτιώσωμεν τὴν συναγωνιστικὴν μας ἰκανότητα ἐκ φόβου μήπως ἡ Τουρκία ἀντιδράσῃ. Μὲ τοιοῦτον πνεῦμα ἡττοπαθείας οὐδὲν πρόβλημα ἀντιμετωπίζεται καὶ ὅλα τὰ ζητήματα ἐμφανίζονται ὡς ἄλυτα.

Ὅσα ἐλέχθησαν περὶ τοῦ καπνοῦ ἰσχύουν εἰς ἀκόμη μεγαλύτερον βαθμὸν προκειμένου περὶ τῶν λοιπῶν ἐξαγωγῶν μας. Ἡ ζήτησις τῶν ξηρῶν καὶ νωπῶν καρπῶν, ἐλαιωδῶν οὐσιῶν καὶ λοιπῶν γεωργικῶν προϊόντων, τὰ ὁποῖα ἐξάγομεν εἶναι σήμερον σημαντικῶς ἀνωτέρα ἀπὸ τὴν προπολεμικὴν εἰς πλείστας τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ παραγωγή κορινθιακῆς σταφίδος εἰς τὴν Αὐστραλίαν, τὸν κύριον ἡμῶν συναγωνιστὴν εἰς τὸ προϊόν τοῦτο, ἐμειώθη σημαντικώτατα καὶ ἀφήνει τὴν Ἀγγλικὴν ἀγορὰν σχεδὸν ἐλευθέραν εἰς ἡμᾶς.¹ Χῶραι παράγουσαι προϊόντα ὁμοειδῆ πρὸς τὰ ἰδικὰ μας ὅπως ἡ Τουρκία, Ἰταλία,

1. Αἱ εἰς Ἀγγλίαν εἰσαγωγαὶ κορινθιακῆς σταφίδος ἐξελίχθησαν ὡς ἑξῆς :

	ἐξ Αὐστραλίας εἰς τόννους	ἐξ Ἑλλάδος εἰς τόννους
1935	12,500	45,500
1936	4,500	48,000
1937	10,000	43,000

Ἰσπανία, ἔχουν αὐξήσει τὰς ἐξαγωγὰς τῶν εἰδῶν τούτων πολὺ ἄνω τῶν προπολεμικῶν . Ἐν τούτοις ἡμεῖς ὡς εἶδομεν, δὲν κατωρθώσαμεν νὰ ἐξαγάγωμεν οὐδὲ τὸ ἡμισυ τῶν προπολεμικῶν ποσοτήτων τῶν πλείστων ἐκ τῶν προϊόντων τούτων, αἱ δὲ ἐξαγωγαὶ μας ἀντὶ νὰ αὐξήσουν βαίνουσι μειούμεναι. Τὰ αἷτια αὐτῆς τῆς καταστάσεως εἶναι τὰ αὐτὰ ὅπως καὶ περὶ καπνοῦ. Ἐσωτερικὴ νομισματικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀστάθεια, ἀδιαφορία διὰ τὴν προώθησιν τῶν ἐξαγωγῶν μας, ἡ δὲ θεραπεία εἶναι ἐπίσης ἡ ἴδια. Ἐσωτερικὴ σταθεροποίησις, φροντίς διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς τοποθετήσεως τῶν προϊόντων μας εἰς τὰς ξένας ἀγοράς, μέτρα ἀποτελεσματικὰ διὰ τὴν ἐξασφάλισιν καλῆς ποιότητος, τήρησις τῶν ὄρων ὑγιεινῆς, συσκευασίας κλπ. οἱ ὅποιοι ἀπαιτοῦνται παρὰ τῶν χωρῶν εἰσαγωγῆς καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς : Εἶναι ἀληθὲς ὅτι αἱ διεθνεῖς τιμαὶ τῶν προϊόντων τούτων ἔχουν ἀνέλθει ὀλιγώτερον ἀπὸ τὰς τιμὰς τῶν εἰδῶν, τὰ ὅποια εἰσάγομεν καίτοι τοῦτο δὲν εἶναι ἀκριβὲς δι' ὅλα τὰ προϊόντα. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι πρόκειται περὶ εἰδῶν ζητουμένων μὲν ἀλλὰ μὴ πρώτης ἀνάγκης, διὰ τὰ ὅποια αἱ ξένοι ἀγοραὶ δὲν εἶναι διατεθειμέναι νὰ προσφέρουν τὰς ὑψηλὰς τιμὰς, αἱ ὅποια ἔχουν διαμορφωθῆ διὰ τὰ εἶδη πρώτης ἀνάγκης. Ὀφείλεται ἐπίσης εἰς τὸ ὅτι ἡ προσφορὰ τῶν εἰδῶν τούτων ἐκ μέρους χωρῶν ὡς ἡ Τουρκία, Ἰταλία, Ἰσπανία καλύπτει ἱκανοποιητικῶς τὴν ὑπάρχουσαν ζήτησιν. Πιστεύω ὅτι κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη θὰ αὐξηθῆ σημαντικῶς ἡ ζήτησις τῶν προϊόντων τούτων εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς ἀγοράς καὶ ὅτι θὰ βελτιωθοῦν ἴσως καὶ αἱ τιμαὶ αὐτῶν. Τοῦτο στηρίζω εἰς τοὺς ἐξῆς συλλογισμούς : Πρῶτον, θὰ περικοπῆ ἡ Ἀμερικανικὴ βοήθεια καὶ πολλὰ χῶραι, αἱ ὅποια σήμερον εἰσῆγον ὁμοειδῆ προϊόντα ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ δολλαρίου, θὰ στραφοῦν κατ' ἀνάγκην πρὸς ἄλλας πηγὰς. Δεύτερον, θὰ αὐξηθῆ ἀσφαλῶς ἡ Γερμανικὴ ζήτησις, ἡ ὅποια σήμερον εἶναι ἀκόμη κατωτέρα τῆς προπολεμικῆς. Τρίτον, θὰ αὐξηθῆ ἀσφαλῶς τὸ ἔθνικόν εισόδημα καὶ ἡ ζήτησις ἀγαθῶν εἰς τὰς πλείστας τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Πρέπει ὅμως νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι, ὅπως εἰς τὸ παρελθόν, οὕτω καὶ εἰς τὸ μέλλον, ἡμεῖς οὐδεμίαν ὠφέλειαν θὰ ἀποκομίσωμεν ἐκ μιᾶς τοιαύτης αὐξήσεως τῆς ζητήσεως, ἂν συνεχίσωμεν τὴν σημερινὴν μας τακτικὴν, καθ' ὅσον αἱ χῶραι αἱ ὅποια παράγουν ὁμοειδῆ πρὸς τὰ ἰδικὰ μας προϊόντα εἶναι πλήρως παρεσκευασμένοι διὰ νὰ καλύψουν καὶ τὴν μελλοντικὴν ἠύξημένην ζήτησιν. Οὐδεμίαν ἐπίσης ὠφέλειαν θὰ ἀποκομίσωμεν, ἐὰν κάθε βελτίωσιν τῆς ζητήσεως ἐρμηνεύωμεν ὡς εὐκαιρίαν αὐξήσεως τῶν τιμῶν μας, ὅπως ἔχωμεν πολλάκις τὴν τάσιν νὰ κάμωμεν.

	Ἐξ Αὐστραλίας εἰς τόννους	Ἐξ Ἑλλάδος εἰς τόννους
1938	14,000	39,000
1939	17,500	55,000
1948	8,500	30,000
1949	8,000	42,000
1950	3,000	25,000
Ἰανουάριος—Σεπτέμβριος 1951	5,000	28,000

Ἐν ζήτημα τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ συγκεντρώσῃ ὁλόκληρον τὴν προσοχὴν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον μας κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη εἶναι τὸ ζήτημα τῆς ποιοτικῆς βελτιώσεως τῶν ἐξαγωγικῶν μας προϊόντων. Ἡ χώρα μας εἶναι ἱκανὴ νὰ παραγάγῃ ἀρίστης ποιότητος καρπούς καὶ παρόμοια προϊόντα, τὰ ὁποῖα νὰ εἶναι ἐφάμιλλα ἢ καὶ ἀνώτερα τῶν προϊόντων οἰασθήποτε ἄλλης χώρας. Ἐν τούτοις ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὁποῖον γίνεται ἡ διαλογή, ἐπεξεργασία καὶ συσκευασία των εἶναι πολλάκις τόσο πρωτόγονος, ὥστε νὰ πραγματοποιοῦν ταῦτα μικρὸν μόνον μέρος τῆς τιμῆς τὴν ὁποίαν θὰ ἠδύναντο νὰ πραγματοποιήσουν ἂν κατεβάλλετο μεγαλύτερα φροντίς καὶ ἐπιμέλεια κατὰ τὴν παραγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν των. Πρὸς τούτοις ὑπάρχει σωρεία περιπτώσεων εἰς τὰς ὁποίας ἐξήχθησαν ἐλαττωματικὰ ἢ νοθευμένα προϊόντα τὰ ὁποῖα ἐδυσφήμισαν τὴν χώραν μας εἰς τὰς ξένας ἀγοράς καὶ κατέστρεψαν ἀνεπανορθώτως τὰς δυνατότητας διαθέσεως τῶν προϊόντων εἰς τὰς ἀγοράς ταύτας.

Νομίζω ὅτι ὄχι μόνον δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀφίνωμεν ὀλίγους ἀσυνειδήτους οἱ ὁποῖοι ἐπιδιώκουν ἀπλῶς ἄμεσον καὶ συμπτωματικὸν κέρδος, νὰ προκαλοῦν τοιαύτην ζημίαν εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας, ἀλλὰ ὅτι ὀφείλομεν νὰ λάβωμεν θετικὰ μέτρα πρὸς βελτίωσιν τῆς ποιότητος τῶν ἐξαγωγικῶν μας προϊόντων. Εἰς πλείστας ἐκ τῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἐξάγουν προϊόντα ὡς τὰ ἰδικά μας, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ποιότης ἔχει πρωταρχικὴν σημασίαν διὰ τὴν τοποθέτησίν των εἰς τὰς ξένας ἀγοράς, καὶ τὴν ἐξασφάλισιν καλῶν τιμῶν, τὸ Κράτος ἔχει παρέμβει, ἔχει ἐπιβάλλει τὴν τυποποίησιν τῶν προϊόντων καὶ ἔχει δημιουργήσει ὑπηρεσίας ἐλέγχου καὶ ἐπιθεωρήσεως τῆς ποιότητος τῶν ἐξαγομένων προϊόντων. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔχει συντελεσθῆ τεραστία πρόοδος εἰς τὰς μεθόδους ἐπεξεργασίας, διαλογῆς καὶ συσκευασίας τῶν προϊόντων τούτων, τὴν ὁποίαν δὲν δυνάμεθα νὰ ἀγνοήσωμεν ἂν δὲν θέλωμεν νὰ ἴδωμεν τὰ ἰδικά μας προϊόντα ἐκτοπιζόμενα ἀπὸ τὰς μεγάλας ἀγοράς τῆς Δύσεως. Νομίζω ὅτι πρέπει νὰ μιμηθῶμεν τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων χωρῶν καὶ νὰ ἐπιβάλωμεν ποιοτικὸν ἔλεγχον ἐπὶ τῶν ἐξαγωγῶν μας. Ἡ ὠφέλεια ἡ ὁποία θὰ προκύψῃ ἀπὸ τὴν ἀποτελεσματικὴν ἀσκήσιν τοιοῦτου ἐλέγχου δὲν θὰ συνίσταται μόνον εἰς τὴν προστασίαν τῆς φήμης τῶν προϊόντων μας εἰς τὰς ξένας ἀγοράς, θὰ εἶναι πολὺ εὐρύτερα διότι θὰ δημιουργήσῃ τὸ κίνητρον εἰς τὸν παραγωγὸν καὶ τὸν ἐξαγωγέα, τὸ ὁποῖον σήμερον πολλάκις ἠλλεῖπει, νὰ βελτιώσῃ τὴν ποιότητα καὶ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ προϊόντος του. Ὅπως εἶπον καὶ ἀνωτέρω, δυνάμεθα νὰ παραγάγωμεν προϊόντα ἀρίστης ποιότητος ἀρκεῖ νὰ τὸ θελήσωμεν. Ἐπίσης διαθέτομεν ἀφθόνους καὶ ἱκανὰς ἐργατικὰς χεῖρας διὰ τὸ ἔργον τῆς καλῆς ἐπεξεργασίας καὶ συσκευασίας. Ὅταν κινητοποιήσωμεν τοὺς πόρους τούτους καὶ παραγάγωμεν ἀνωτέρας ποιότητος ἐξαγωγικά προϊόντα θὰ ἴδωμεν ὅτι αἱ τιμαὶ τὰς ὁποίας θὰ πραγματοποιοῦμεν διὰ τοιαῦτα βελτιωμένα προϊόντα ὄχι μόνον θὰ καλύπτουν τὰς δαπάνας τῆς βελτιώσεως, ἀλλὰ καὶ

θά άφίνουν και σημαντικήν ώφέλειαν διά τόν παραγωγόν και έξαγωγέα. Τοῦτο όφείλεται εἰς τὸ ὅτι δι' εὐγενῆ προϊόντα ὡς τὰ ἰδικά μας ἡ ποιότης παίζει πρωταρχικόν ρόλον εἰς τόν καθορισμόν τῆς τιμῆς. Τοῦτο ἐπίσης ἐξηγεῖ διατί εἰς τὰς χώρας ὅπου λειτουργεῖ τοιοῦτος ἔλεγχος ὄχι μόνον ἐξέλιπεν ἡ αντίδρασις ἡ ὁποία εἶχεν ἀρχικῶς σημειωθῆ κατά τῆς ἐπιβολῆς του ἀλλά και ζητεῖται ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς παραγωγούς ἡ ἐπέκτασις του και εἰς ἄλλα προϊόντα.

Βεβαίως θά γεννηθῆ τὸ ἐρώτημα, ἂν εἴμεθα ἡμεῖς εἰς θέσιν νὰ δημιουργήσωμεν τὴν κατάλληλον ὑπηρεσίαν ἔλεγχου και ἂν δὲν ὑπάρχη ὁ κίνδυνος ὅτι και ἡ ὑπηρεσία αὕτη θά λειτουργήσῃ πλημμελῶς ὅπως και αἱ λοιπαὶ κρατικαὶ ὑπηρεσίαι και θά καταλήξῃ εἰς τὸ νὰ παρακωλύῃ ἀντὶ νὰ διευκολύνῃ τὰς έξαγωγὰς μας. Ἡ ἀπάντησις εἶναι ὅτι, ἂν δὲν κατορθώσωμεν νὰ ἀναδιοργανώσωμεν τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας και νὰ μεταβάλωμεν τὴν σημερινὴν νοοτροπίαν τῶν Κρατικῶν ὀργάνων θά ἀποτύχωμεν ὄχι μόνον εἰς τὴν εἰδικὴν ταύτην περίπτωσιν ἀλλά και εἰς ὁλόκληρον τὴν προσπάθειαν οἰκονομικῆς, νομισματικῆς και κοινωνικῆς ἐξυγιάνσεως τῆς χώρας.

Δοθέντος ὅτι δὲν ἔχομεν πείραν εἰς τὴν ἄσκησιν τοῦ ἀνωτέρω ποιοτικοῦ ἔλεγχου ἐπὶ τῶν έξαγωγῶν, θά ἦτο ἐνδεδειγμένη ἡ μετάκλησις εἰδικῶν, εἰ δυνατὸν ἐκ χωρῶν αἱ ὁποῖαι ἔχουν παρόμοια μὲ τὰ ἰδικά μας ζητήματα, νὰ ἀντιμετωπίσουν και παρομοίας συνθήκας παραγωγῆς και ἐμπορίας τῶν προϊόντων. Δὲν πρέπει ὁμως νὰ ἀναμένωμεν ὅτι οἱ ξένοι εἰδικοί θά έξασφαλίσουν τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ληφθησομένων μέτρων. Οὗτοι δύναται νὰ προσφέρουν τὰς γνώσεις των ἀλλά ἀπὸ ἡμᾶς και μόνους ἐξαρτᾶται ἡ ἐπιτυχὴς ἐφαρμογὴ τοῦ συστήματος.

Νομίζω ὅτι ἂν ἀποδώσωμεν εἰς τὴν προώθησιν τῶν έξαγωγῶν μας τὴν σημασίαν τὴν ὁποῖαν ἔχει διά τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας, θά δυνηθῶμεν εὐκόλως ἐντὸς τῶν προσεχῶν δύο ἐτῶν νὰ ἀποκαταστήσωμεν τὰς έξαγωγὰς μας εἰς τὸ προπολεμικόν των ἐπίπεδον. Εἶδομεν ἀνωτέρω ὅτι μὲ τὴν σημερινὴν προοπτικὴν ἐξελίξεως τῶν διεθνῶν τιμῶν ἡ ἀποκατάστασις τῶν έξαγωγῶν μας εἰς τὸ προπολεμικόν των ἐπίπεδον θά ἐπιτρέψῃ νὰ αὐξήσουν αἱ εἰσπράξεις μας μόνον κατά 60 ἑκατ. δολλάρια ἐτησίως ἐναντι τῶν 120 ἑκατ., τὰ ὁποῖα θά ἠδυνάμεθα νὰ πραγματοποιήσωμεν ἂν αἱ τιμαὶ τῶν έξαγωγῶν μας εἶχον αὐξηθῆ ὅσον και αἱ τιμαὶ τῶν εἰσαγωγῶν μας. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο τούτων ποσῶν εἶναι τὸ μέτρον τῆς ἐπιβαρύνσεως τὴν ὁποῖαν ὑφίσταται ἡ οἰκονομία μας ἐκ τῆς δυναναλόγου αὐξήσεως τιμῶν εἰσαγωγῶν και έξαγωγῶν και εἶναι ὁ κυριώτερος λόγος διά τόν ὁποῖον δὲν δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν ταχεῖαν ἀντικατάστασιν τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐξωτερικῶν μας πληρωμῶν. Πρόκειται περὶ βάρους τὸ ὁποῖον ἔκαμψεν ἰσχυράν οἰκονομίαν ὡς ἡ Ἄγγλικὴ και τὸ ὁποῖον εἶναι φυσικὸν νὰ μὴ δύναται νὰ φέρῃ ἀβοήθητος πτωχὴ οἰκονομία, ὡς ἡ Ἑλληνικὴ. Νομίζω ὁμως ὅτι ὅταν, μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν έξαγωγῶν

μας εις τὸ προπολεμικὸν ἐπίπεδον, καταστῆ σαφὲς ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος τῆς συνεχιζομένης ἐξαρτήσεώς μας ἐκ τῆς ἑξωθεν βοηθείας διὰ τὴν κάλυψιν τῶν τρεχουσῶν ἀναγκῶν τῆς οἰκονομίας μας καὶ ὅτι ἐπράξαμεν πᾶν ὅ,τι ἦτο δυνατόν εις ἡμᾶς νὰ πράξωμεν διὰ νὰ μειώσωμεν τὴν ἐξάρτησιν ταύτην, αἱ πιθανότητες συνεχίσεως τῆς βοηθείας θὰ εἶναι ἀπείρως μεγαλύτεραι ἀπὸ ὅ,τι θὰ εἶναι σήμερον. Νομίζω ἐπίσης ὅτι ἂν πραγματοποιηθῆ ἡ αὔξησις τῆς ζητήσεως τῶν προϊόντων μας εις τὰς Εὐρωπαϊκὰς ἀγοράς, τὴν ὁποίαν ἀναμένω, καὶ ἂν βελτιωθῆ ἐν τῷ μεταξύ ἡ σχέσις τιμῶν εἰσαγωγῶν καὶ ἐξαγωγῶν, ὅπερ ἐπίσης θεωρῶ λίαν πιθανόν, θὰ δυνῆθῶμεν ἐντὸς τῆς προσεχοῦς πενταετίας νὰ αὐξήσωμεν τὰς ἐξαγωγὰς μας εἰς 200 ἑκατ. δολλάρια ἑτησίως, ὅπερ, ὁμοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν συναλλαγματικῶν μας πόρων, θὰ ἐπιτρέψῃ εις ἡμᾶς νὰ ἀποκαταστήσωμεν τὴν ἰσορροπίαν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἰσοζυγίου διὰ τὰς τρεχούσας ἀνάγκας μας καὶ νὰ καταστῶμεν οὕτω καὶ πάλιν οἰκονομικῶς ἀνεξάρτητος χῶρα.

Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς λοιποὺς τούτους συναλλαγματικοὺς πόρους δὲν νομίζω δυστυχῶς ὅτι δυνάμεθα νὰ ἀναμένωμεν αἰσθητὴν αὔξησιν αὐτῶν κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη. Οἱ πόροι οὗτοι προπολεμικῶς ἐκάλυπτον σημαντικὸν τμῆμα τῶν εἰς συνάλλαγμα ἀναγκῶν μας, ἀλλὰ ὅπως εἶπον καὶ εἰς προηγούμενον κεφάλαιον, ἦσαν πάντοτε, ἀσταθεῖς καὶ ἀβέβαιοι. Κατὰ τὴν τελευταίαν προπολεμικὴν δεκαετίαν ἐκυμαίνοντο μετὰ 40 καὶ 70 ἑκατ. δολλαρίων ἑτησίως. Εἶδομεν ὅτι τὸ 1950—51 αἱ εἰσπράξεις ἐκ τῶν πηγῶν τούτων ἀνῆλθον εἰς 51 ἑκατ. δολλάρια, ὅπερ, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ἐν τῷ μεταξύ ἐπελθούσης μειώσεως τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ δολλαρίου εἰς τὸ ἥμισυ, σημαίνει ὅτι οἱ πόροι οὗτοι μᾶς ἐπιτρέπουν σήμερον νὰ καλύπτωμεν τὸ ἥμισυ μόνον τῶν ἀναγκῶν, τὰς ὁποίας ἐκαλύπτομεν προπολεμικῶς δι' αὐτῶν.

	1938	1949	1950—51
	Εἰς ἑκατ. δολλάρια		
Τουρισμὸς	6.6	3.0	5.0
Ἐμπορικὴ Ναυτιλία	9.9	14.8	18.4
Ἐμβάσματα μεταναστῶν	23.7	8.6	19.0
Εἰσοδήματα ἐκ κεφαλαίων	8.2	0.3	0.5
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Σύνολον	48.4	26.7	42.9
Λοιπὰ	17.5	13.0	8.1
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	65.9	39.7	51.0

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἐμβάσματα τῶν μεταναστῶν εἶναι πιθανόν ὅτι ταῦτα θὰ βαίνουν βαθμηδὸν μειούμενα ἐφ' ὅσον ἡ μετανάστευσις ἔχει ἀπὸ πολλοῦ σταματήσει.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐκ τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας συνάλλαγμα εἶναι ἐπίσης φανερόν ὅτι κατόπιν τῆς ἐσχάτως ἀποφασισθείσης μειώσεως τῆς φορολογίας θὰ πρέπη νὰ ἀναμένωμεν μείωσιν μᾶλλον ἢ ηὔξησιν αὐτοῦ. Οὕτω διὰ τοὺς δύο κυριωτέρους πόρους δὲν ὑπάρχει ἐλπίς αὐξήσεως αὐτῶν. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν τουρισμὸν θεωρητικῶς ἡ Ἑλλάς ἔχει ὅλα τὰ πλεονεκτήματα, διὰ νὰ καταστῇ ἀξιόλογον τουριστικὸν κέντρον. Ἐχει τὴν φύσιν, τὸ κλίμα, τὰς ἀρχαιότητας, τὸν φιλόξενον λαόν της καὶ ἄφθονον ἐργασίαν διὰ τὴν παροχὴν τουριστικῶν ὑπηρεσιῶν. Δὲν προσφέρει ὁμως τὰς ἀνέσεις τῶν μεγάλων τουριστικῶν κέντρων τῆς Δύσεως, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν προσέλκυσιν ξένων ἐπισκεπτῶν. Ἀσφαλῶς πολλὰ δυνάμεθα νὰ κάμωμεν διὰ νὰ βελτιώσωμεν τὰς τουριστικὰς συνθήκας τῆς χώρας, καὶ νὰ αὐξήσωμεν τὴν τουριστικὴν τῆς κίνησιν, προσωπικῶς ὁμως ἀμφιβάλλω ἂν θὰ κατορθώσωμεν ἐντὸς τῆς προσεχοῦς πενταετίας νὰ μεταβάλωμεν τὸν τουρισμὸν εἰς ἀξιόλογον πηγὴν συναλλάγματος διὰ τὴν χώραν μας καίτοι ἀσφαλῶς εἶναι δυνατὴ οὐσιώδης αὐξήσις τῶν εἰσπράξεων πέραν τῶν κατὰ τὸ 1950—51 πραγματοποιηθεισῶν.

Ἀφ' ἑτέρου ἡ σταθεροποίησις τοῦ νομίσματος ἀσφαλῶς θὰ ἐπηρεάσῃ εὐνοϊκῶς πάσας τὰς εἰσπράξεις ταύτας, ἰδιαιτέρως δὲ τὰ εἰσοδήματα ἐκ κεφαλαίων, τὰ ὁποῖα, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος, προπολεμικῶς ἦσαν ἀξιόλογος πηγὴ συναλλάγματος διὰ τὴν χώραν ἀλλὰ μεταπολεμικῶς ἔπαυσαν νὰ εἰσάγονται εἰς τὴν χώραν.

Ἄν βελτιωθῇ ἡ ἐσωτερικὴ οἰκονομικὴ κατάστασις δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι οἱ διαθέτοντες κεφάλαια εἰς τὸ ἐξωτερικὸν θ' ἀρχίσουν πάλιν νὰ εἰσάγουν τὰ ἐκ τούτου εἰσοδήματα εἰς τὴν χώραν λαμβανομένου δὲ ὑπ' ὄψει ὅτι τὰ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν κεφάλαια ηὔξηθησαν σημαντικώτατα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη λόγῳ τῆς εἰς μεγάλην κλίμακα διενεργηθείσης λαθραίας ἐξαγωγῆς κεφαλαίων ἐξ Ἑλλάδος, ἢ ἐκ τοῦ λόγου τούτου αὐξήσις τῶν εἰς συνάλλαγμα ἐσόδων μας δύναται νὰ εἶναι σημαντικὴ.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω συλλογισμῶν καταλήγομεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ ἄδηλοι πόροι εἶναι δυνατόν νὰ αὐξηθοῦν κατὰ τι κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη, ἥτοι εἰς 60 περίπου ἑκατ. δολλαρίων ἐτησίως. Ἦδη αἱ ἀρμόδια ἑλληνικαὶ ὑπηρεσίαι ὑπολογίζουν ὅτι διὰ τὸ ἔτος 1951—52 οἱ ἄδηλοι πόροι δυνατόν νὰ ἀνέλθουν εἰς 66 ἑκατ. δολλάρια.

Συνοψίζοντες τὰ εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἐκτεθέντα, βλέπομεν ὅτι εἶναι δυνατὴ ἢ μετὰ διετίαν μείωσις τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἐξωτερικοῦ ἡμῶν ἰσοζυγίου ἀπὸ τὰ 186 ἑκατ. δολλάρια τοῦ 1950—51 εἰς 59 ἑκατ. δολλάρια. Ἐπίσης βλέπομεν ὅτι δυνάμεθα νὰ ἀποβλέψωμεν βρασίμως εἰς τὴν ἐντὸς μιᾶς πενταετίας ἀποκατάστασιν ἰσορροπίας εἰς τὰς ἐξωτερικὰς μας συναλλαγὰς:

	εἰς ἑκατ. δολλάρια		
	1950—51	Μετὰ διετίαν	Μετὰ πενταετίαν
1. Δαπάναι εἰς συνάλλαγμα			
Εἰσαγωγαι	296	256	256
Λοιπαὶ δαπάναι	36	18	18
Σύνολον	332	274	274
2. Ἔσοδα εἰς συνάλλαγμα			
Ἐξαγωγαι	95	155	200
Λοιπὰ ἔσοδα	51	60	60
Σύνολον	146	215	260
3. Ἐλλειμμα	186	59	14

Ὅμιλοῦμεν βεβαίως ἐνταῦθα περὶ τῶν κανονικῶν ἀναγκῶν τῆς οἰκονομίας. Τὰς ἀνάγκας τὰς προκαλυμμένας ἐκ τῶν ἐκτάκτων στρατιωτικῶν δαπανῶν, ἐφ' ὅσον συνεχίζονται αὐταί, καὶ τὰς ἀνάγκας διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας εἶναι φυσικὸν ὅτι θὰ πρέπη νὰ καλύψῃ ἡ ἔξωθεν βοήθεια. Ἄν ὁμως λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ ἐντὸς ὀλίγων σχετικῶς ἐτῶν αὐξησις τῶν συναλλαγματικῶν μας πόρων κατὰ 100 ἑκατ. ἐτησίως διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν μας, θὰ πρέπη ἐφεξῆς νὰ δώσωμεν ἀπόλυτον προτεραιότητα εἰς τὰς σκέψεις καὶ ἐνεργείας μας εἰς τὴν προώθησιν τῶν ἐξαγωγῶν καὶ νὰ θεωρήσωμεν ὅτι ἡ τοποθέτησις τῶν προϊόντων μας εἰς τὰς ξένας ἀγορὰς προηγεῖται εἰς σημασίαν καὶ αὐτῶν τῶν ἔργων τῆς ἀνασυγκροτήσεως εἰς τὰ ὁποῖα σήμερον ἔχομεν συγκεντρώσει ὅλας μας τὰς ἐλπίδας καὶ ὅλην μας τὴν προσοχὴν, διότι δὲν ὑπάρχουν ἔργα, ὅσον δαπανηρὰ καὶ ὅσον μεγαλεπήβολα καὶ ἂν εἶναι ταῦτα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ αὐξήσουν τὰς εἰς συνάλλαγμα προσόδους τῆς χώρας μας κατὰ 100 ἑκατ. ἐντὸς μιᾶς πενταετίας καὶ νὰ μᾶς καταστήσουν οὕτω ἱκανοὺς νὰ συντηρήσωμεν ἑαυτοὺς ἄνευ ἔξωθεν ἐνισχύσεως.

Ἄνωτέρω ἐξήτασα τὸ συνολικὸν ἰσοζύγιον τῶν ἐξωτερικῶν μας πληρωμῶν. Ἐν τούτοις ἀφ' ὅτου τὰ κυριώτερα Εὐρωπαϊκὰ νομίσματα ἔπαυσαν νὰ εἶναι μετατρέψιμα εἰς δολλάρια καὶ ἀφ' ὅτου αἱ ἐνδο-εὐρωπαϊκαὶ συναλλαγαι ἐτέθησαν ὑπὸ τὸ εἰδικὸν καθεστῶς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως πληρωμῶν ἔχει σημασίαν δι' ἡμᾶς οὐχὶ μόνον ἡ ἀποκατάστασις ἰσοζυγίου εἰς τὰς συνολικὰς μας συναλλαγὰς ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς συναλλαγὰς μετὰ τῶν διαφόρων νομισματικῶν περιοχῶν.

Κατὰ τὸ 1950—51 τὸ γενικὸν ἰσοζύγιον τῶν λογαριασμῶν μας (περιλαμβανομένων καὶ τῶν εἰσαγωγῶν διὰ στρατιωτικὰς ἀνάγκας καὶ ἀνασυγκρότησιν) εἶχεν ὡς ἐξῆς κατὰ νομισματικὰς περιοχὰς συμφώνως πρὸς ὑπολογισμοὺς τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς :

εις εκατομμύρια δολλαρίων			
	Περιοχή Δολλαρίου	Εύρωπαϊκή Ένωση	Λοιπαί Χώροι
1. Δαπάναι εις συνάλλαγμα			
Εισαγωγαι	149.5	238.7 ¹	11.4
Λοιπαί δαπάναι	30.1	11.7	0.06
Σύνολον	179.6	250.4	11.46
2. Έσοδα εις συνάλλαγμα			
Έξαγωγαι	17.7	71.6	5.7
Λοιπά έσοδα	22.2	34.9	0.2
Σύνολον	39.9	106.5	5.9
3. Έλλειμμα	139.7	143.9	5.56

Άφ' έτέρου συμφώνως προς τὰ υπό τῆς Εύρωπαϊκῆς Οικονομικῆς Έπιτροπῆς τῆς Γενεύης (Ε.Ε.) έσχάτως δημοσιευθέντα στοιχεία, αἱ έμπορικαί συναλλαγαι μας μετὰ τῆς Εύρώπης εξειλίχθησαν ὡς έξῆς :

	Εἰσαγωγαι			Έξαγωγαι		
	Εἰς εκατομμύρια δολλαρίων			Εἰς εκατομμύρια δολλαρίων		
	1938	1949	1950	1938	1949	1950
Μεγ. Βρετανία	18	52	41	8	21	14
Γαλλία	2	21	14	3	11	9
Βέλγιον	2	18	20	2	2	2
Όλλανδία	2	9	7	2	2	2
Ίταλία	5	16	20	5	8	4
Σουηδία	2	11	12		3	2
Έλβετία	1	2	2	1	3	2
Τουρκία	2	19	9	1	1	1
Αύστρια	4	6	6		7	6
	38	154	131	23	58	42
Γερμανία	35	14	32	35	10	18
	73	168	163	58	68	60
Λοιπαί χώροι Εύρωπαϊκῆς Ένώσεως	4	6	10	1	1	
Σύνολον	77	174	173	59	69	68

Έκ τῶν άνωτέρω βλέπομεν ὅτι υπάρχει σημαντική διαφορά μετὰξύ τῶν υπολογισμῶν τῆς Άμερικανικῆς Άποστολῆς διὰ τὰς έξ Εύρώπης εισαγωγὰς τοῦ 1950—1951 καὶ τῶν υπολογισμῶν τῆς Εύρωπαϊκῆς Έπιτροπῆς

¹ Έξαιρουμένων τῶν έπανορθώσεων.

διὰ τὰς ἐξ Εὐρώπης εἰσαγωγὰς τοῦ 1950. Δοθέντος ὅτι εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 1951 ἐπεβλήθησαν ἐκ νέου ἐν Ἑλλάδι πολλοὶ ἐκ τῶν περιορισμῶν ἐπὶ τῶν εἰσαγωγῶν ἐξ Εὐρώπης, οἱ ὅποιοι εἶχον ἀρθῆ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, θὰ ἀνέμενέ τις ὅτι οἱ ὑπολογισμοὶ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς θὰ ἐνεφάνιζον τὰς ἐξ Εὐρώπης εἰσαγωγὰς μικροτέρας ἀπὸ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐν τούτοις οἱ ὑπολογισμοὶ τῆς πρώτης ὑπερβαίνουν τοὺς τῆς δευτέρας κατὰ 66 ἑκατ. δολλάρια. Ἡ διαφορὰ ὀφείλεται ἐν μέρει εἰς τὸ ὅτι οἱ ὑπολογισμοὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς δὲν περιλαμβάνουν τὸ κόστος μεταφορᾶς τὸ ὅποιον δύναται νὰ ὑπολογισθῆ εἰς 20 ἑκατ. δολλάρια περίπου. Διὰ τὸ ὑπόλοιπον ὅμως εἶναι δύσκολον νὰ μὴ συμπεράνη τις ὅτι ὀφείλεται ἐν πολλοῖς εἰς τὸ ὅτι αἱ ἐξ Εὐρώπης εἰσαγωγαὶ ἐμφανίζονται ἐξογκωμένοι ἀπὸ Ἑλληνικῆς πλευρᾶς λόγῳ τῆς μέσῳ εἰκονικῶν τιμολογίων καὶ ἄλλων μεθόδων λαθραίας ἐξαγωγῆς κεφαλαίων. (Οἱ ὑπολογισμοὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς βασιζονται κυρίως ἐπὶ τῶν στατιστικῶν τῶν χωρῶν ἐξαγωγῆς). Εἶναι ἐπίσης χαρακτηριστικὸν ὅτι οἱ παρά τῶν δύο ὑπηρεσιῶν γενόμενοι ὑπολογισμοὶ τῶν ἐξαγωγῶν μας πρὸς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἐνωσην ἐλάχιστα διαφέρουν μεταξύ των.

Εἶναι ἐπίσης χαρακτηριστικὸν ὅτι ἐνῶ κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς τὸ ἔλλειμμα τοῦ Ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου μας μετὰ τῆς Εὐρώπης ἀνῆλθεν τὸ 1950 εἰς 100 ἑκατ. δολλάρια καὶ ἐνῶ κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς αἱ λοιπαὶ συναλλαγαὶ μας μετὰ τῆς Εὐρώπης ἐνεφάνισαν κατὰ τὸ 1950—51 πλεόνασμα ἐξ 23 ἑκατ., τὸ συνολικὸν μας ἔλλειμμα μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως κατὰ τὴν περίοδον Ἰουλίου 1950—Ἰουνίου 1951 ἀνῆλθε, συμφώνως πρὸς τὰ τελευταῖα στοιχεῖα, εἰς 159.1 ἑκατ. δολλάρια, ἥτοι ὑπῆρξε μεγαλύτερον καὶ ἀπὸ τὸ ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς ὑπολογιζόμενον ποσὸν τῶν 144 ἑκατ. δολλαρίων.

Δευτέρα παρατήρησις ἡ ὅποια δεόν νὰ γίνῃ ἐν σχέσει μὲ τὰς μετὰ τῆς Εὐρώπης συναλλαγὰς μας εἶναι ὅτι ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1948 αἱ εἰσαγωγαὶ μας ἐξ Εὐρώπης ἐδιπλασιάσθησαν ἐνῶ αἱ ἐξαγωγαὶ μας παρέμειναν στάσιμοι. Ἀποτέλεσμα τούτου ὑπῆρξεν ὅτι ἐτριπλασιάσθη σχεδὸν τὸ ἔλλειμμά μας μετὰ τῆς Εὐρώπης. Οἱ λόγοι τῆς τοιαύτης ἐξελίξεως τῶν ἐμπορικῶν μας σχέσεων μετὰ τῆς Εὐρώπης εἶναι πολλαπλοῖ. Πρῶτον ηὐξήθη ἡ Εὐρωπαϊκὴ παραγωγή καὶ συνεπῶς πολλὰ εἶδη τὸ ὅποια ἐπρομηθεύμεθα προηγουμένως ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ δολλαρίου ἠδυνήθημεν μεταγενεστέρως νὰ προμηθευθῶμεν ἐξ Εὐρώπης. Δεύτερον, αἱ διατυπώσεις διενεργείας τῶν εἰσαγωγῶν ἐξ Εὐρώπης εἶναι ἀπλούστεραι ἀπὸ τὰς διατυπώσεις αἱ ὅποια ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἀγορὰν εἰδῶν εἰς βάρους τῆς ἀμέσου εἰς δολλάρια Ἀμερικανικῆς βοήθειας. Τοῦτο βεβαίως διευκολύνει τὴν προμήθειαν τῶν εἰς τὴν χώραν ἀναγκαιούντων εἰδῶν ἀλλὰ ταύτοχρόνως ὀδηγεῖ

εἰς τὴν ἀσκησιν ἀνεπαρκοῦς ἐλέγχου ἐπὶ τῆς χρησιμότητος καὶ τοῦ κόστους τῶν εἰσαγομένων εἰδῶν. Τρίτον, ἡ πολιτικὴ τῆς ἐνισχύσεως τῶν ἐνδο-εὐρωπαϊκῶν συναλλαγῶν, τὴν ὁποίαν αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι ἐθεώρησαν ὡς μέσον μειώσεως τῆς ἐξαρτήσεως τῆς Εὐρώπης ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς βοηθείας, ἤγαγεν εἰς τὴν ἄρσιν πολλῶν ἐκ τῶν περιορισμῶν, οἱ ὅποιοι ἴσχυον ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς μὴ ἀπαραιτήτων εἰδῶν. Τέταρτον, ἐνῶ συνεπεία τῶν ἀνωτέρω ἐξελίξεων ηὔξανον σημαντικῶς αἱ εἰσαγωγαὶ μας ἐξ Εὐρώπης, αἱ ἐξαγωγαὶ μας παρέμειναν στάσιμοι ἢ καὶ ἐμειοῦντο κυρίως μὲν διότι τὰ προϊόντα μας δὲν ἦσαν συναγωνιστικὰ μὲ τὰ ὁμοειδῆ προϊ-όντα ἐτέρων Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ἐν μέρει ὁμως καὶ διότι αἱ πιστώτριαι χῶραι οὐδένα λόγον εἶχον νὰ ἐπιδιώξουν τὴν αὐξήσιν τῶν εἰσαγωγῶν των ἐξ Ἑλλάδος ἐφ' ὅσον τὸ μεθ' ἡμῶν πλεόνασμα των ἐπέτρεπεν εἰς αὐτὰς νὰ ἀποκτήσουν ἐμμέσως δολλάρια ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς βοηθείας. Οὕτω, κατὰ τὴν γνώμην μου, τὸ ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἐφαρμοσθὲν σύστημα τῆς προτιμήσεως τῶν ἐξ Εὐρώπης εἰσαγωγῶν ὄχι μόνον δὲν ἐβοήθησεν εἰς τὴν μείωσιν τῆς ἐξαρτήσεως τῆς χώρας μας ἐκ τῆς ἔξωθεν βοηθείας, ἀλλὰ τοῦναντίον ηὔξησε τὴν ἐξάρτησιν ταύτην καθ' ὅσον ἐνεθάρρυνε τὴν εἰσαγωγὴν μὴ ἀναγκαίων εἰδῶν καὶ ἀπεθάρρυνε τὴν αὐξήσιν τῶν ἐξαγωγῶν μας πρὸς τὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας. Τώρα, ὅποτε ἀφ' ἑνὸς περιεκόπη ἡ Ἀμερικανικὴ βοήθεια καὶ ἀφ' ἑτέρου πρόκειται πᾶν ἔλλειμμα μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἐνῶσιν νὰ καλύπτεται ἐξ ὀλοκλήρου ἀπὸ τὰ δολλάρια τῆς βοηθείας ταύτης, ἐπιβάλλεται πολὺ μεγαλυτέρα προσοχὴ εἰς τὴν προμήθειαν εἰδῶν ἐξ Εὐρώπης καὶ ριζικὴ ἀναθεώρησις τῆς πολιτικῆς τῆς συστηματικῆς προτιμήσεως πρὸς τὰς ἐξ Εὐρώπης εἰσαγωγὰς.

Παρατηρῶ ὅτι ἡ Διοίκησις οἰκονομικῆς Συνεργασίας ἐν Οὐάσιγκτῶνι προέβη εἰς τὴν κάτωθι κατανομὴν τῆς βοηθείας τοῦ τρέχοντος ἔτους, τὴν ὁποίαν ὑπελόγησε προσωρινῶς εἰς 170 ἑκατ. δολλάρια, ἔναντι τῶν 288 ἑκατ. τοῦ παρελθόντος ἔτους:

	1950—51	1951—52
Πρὸς κάλυψιν ἑλλείμματος μετὰ περιοχῆς δολλαρίου	148	68
Πρὸς κάλυψιν ἑλλείμματος μετὰ Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως	140	102

Ἐκ τῆς κατανομῆς ταύτης δύναται τις νὰ συναγάγῃ ὅτι ἀντιμετωπίζε-ται πολὺ μεγαλυτέρα περικοπὴ εἰς τὰς εἰσαγωγὰς ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ δολλαρίου, αἵτινες ἀναφέρονται κυρίως εἰς τρόφιμα, ἢ εἰς τὰς εἰσαγωγὰς ἐξ Εὐρώπης, αἵτινες ἀναφέρονται κυρίως εἰς βιομηχανικὰ προϊόντα. Εἶδο-μεν ὁμως ὅτι διὰ νὰ μειώσωμεν τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐξωτερικοῦ ἰσοζυγίου μας χωρὶς νὰ προκαλέσωμεν διαταραχὴν εἰς τὴν οἰκονομίαν μας δεόν πρωτί-στως νὰ ἀποβλέψωμεν εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν εἰσαγωγῶν βιομηχανικῶν εἰδῶν καὶ μὴ ἀπαραιτήτων πρώτων ὑλῶν. Συνεπῶς ἡ ἐπιμονὴ εἰς τὴν προ-τίμησιν τῶν ἐξ Εὐρώπης εἰσαγωγῶν κινδυνεύει ἀφ' ἑνὸς νὰ δημιουργήσῃ

ἔλλειψιν εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης ἐν τῇ χώρᾳ τῆς ὁποίας αἱ συνέπειαι διὰ τὴν νομισματικὴν καὶ οἰκονομικὴν μας σταθερότητα θὰ εἶναι καταστρεπτικά, καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ καταστήσῃ δυσχερεστέραν τὴν μείωσιν τῆς ἐξαρτήσεως ἐκ τῆς ἔξωθεν βοήθειας.

Νομίζω συνεπῶς ὅτι ἐπιβάλλεται ὅπως ἐφεξῆς τηρηθοῦν αἱ κάτωθι τρεῖς ἀρχαὶ κατὰ τὴν διενέργειαν τῶν εἰσαγωγῶν :

Π ρ ὠ τ ο ν, νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἐπάρκεια εἰς εἶδη πρώτης ἀνάγκης, εἴτε ταῦτα πρόκειται νὰ προέλθουν ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ δολλαρίου, εἴτε ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως.

Δ ε ὕ τ ε ρ ο ν, πᾶν εἰσαγόμενον εἶδος, εἴτε τοῦτο προέρχεται ἐξ Ἑνωμένων Πολιτειῶν εἴτε ἐξ Εὐρώπης, δεόν νὰ εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖον διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς οἰκονομίας.

Τ ρ ί τ ο ν, αἱ τιμαὶ εἰς τὰς ὁποίας προσφέρονται τὰ ἐξ Εὐρώπης εἶδη δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀνώτερα ἀπὸ τὰς τιμὰς εἰς τὰς ὁποίας εἶναι δυνατὴ ἡ προμήθεια παρομοίων εἰδῶν ἐξ ἄλλων περιοχῶν καὶ δὴ ἐξ Ἑνωμένων Πολιτειῶν.

Σήμερον πολλὰ Εὐρωπαϊκὰ ἡμεῖς ἐπωφελοῦμεν τῆς μεγάλης ζήτησεως τῶν προϊόντων των εἰς τὴν διεθνή ἀγορὰν ἔχουν ὑψώσει τὰς τιμὰς των ὑπὲρ πᾶν λογικὸν ὄριον. Πρὸς τούτοις ὑπάρχει σαφὴς ὑψωτικὴ τάσις τῶν τιμῶν εἰς τὰς πλείστας τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Ἀφ' ἑτέρου ἐν Ἑνωμέναις Πολιτεῖαις αἱ τιμαὶ ἔχουν σταθεροποιηθῆ καὶ πολλὰ εἶδη εἶναι διαθέσιμα ὑπὸ ἐπωφελεῖς ὁρους. Δὲν ἐπιτρέπεται ἡ προτίμησις πρὸς τὰς ἐξ Εὐρώπης εἰσαγωγὰς νὰ καταλήγῃ εἰς τὸ νὰ πληρώνωμεν περισσότερα δολλάρια ἀπὸ τὸ ὅ,τι θὰ ἦσαν ἀναγκαῖα ἂν αἱ εἰσαγωγαὶ ἐνηργοῦντο ἐξ ἄλλων περιοχῶν. Πρὸς τούτοις ἡ γνώσις ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ἐνεργήσωμεν εἰσαγωγὰς εἰς τοιαύτας ἀνωτέρας τιμὰς εἶναι πιθανὸν νὰ πείσῃ τοὺς Εὐρωπαίους προμηθευτὰς μας νὰ εἶναι λογικώτεροι εἰς τὰς ἀξιώσεις των.

Ἡ μὴ τήρησις τῶν ὡς ἄνω ἀρχῶν θὰ ἐσήμαινε μείωσιν τῆς χρησιμότητος καὶ ἀποτελεσματικότητος τῆς πρὸ ἡμᾶς παρεχομένης Ἀμερικανικῆς βοήθειας πρὸς ὄφελος πολὺ πλουσιωτέρων χωρῶν, διὰ τὰς ὁποίας ἡ ἀσκουμένη πολιτικὴ ἀποτελεῖ εὐκόλον τρόπον ἀποκτήσεως σπανιζόντων δολλαρίων. Ἄν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡμεῖς ὄχι μόνον οὐδεμίαν ὠφέλειαν ἀπεκομίσσαμεν ἐκ τοῦ συστήματος τῶν ἐνδο-εὐρωπαϊκῶν πληρωμῶν, δοθέντος ὅτι οὐδὲ ὡς ἐβοήθησε τοῦτο εἰς τὴν αὔξησιν τῶν πρὸς τὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας ἐξαγωγῶν μας, ἀλλὰ τούναντίον εἴχομεν τὴν ἀτυχίαν τὸ μόνον σχεδὸν προϊόν εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἐφηρμόσθη ἡ ἀρχὴ τῆς προτιμήσεως τῶν ἐξ Εὐρώπης εἰσαγωγῶν, δηλ. ὁ καπνὸς, νὰ ἀποτελῇ τὸ κύριον ἡμῶν ἐξαγωγικὸν προϊόν, δεόν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ συνέχισις τῆς πολιτικῆς τῆς συστηματικῆς προτιμήσεως τῶν ἐξ Εὐρώπης εἰσαγωγῶν σήμερον, ὅποτε ἡ ἔξωθεν βοήθεια περικόπτεται αἰσθητῶς, θὰ ἀποβῇ εἰς βλάβην τῆς χώρας μας καὶ θὰ μείωσῃ σημαντικῶς τὴν ἀξίαν τῆς πρὸς ἡμᾶς παρεχομένης βοήθειας.

Είδομεν άνωτέρω ότι είναι δυνατή ή μετά διετίαν αύξησις τών έξαγωγών μας κατά 60 έκατ. και μείωσις τών είσαγωγών μας κατά 40 έκατ. Κατά την γνώμη μου ταύτην τόσον ή αύξησις τών έξαγωγών όσον και ή μείωσις τών είσαγωγών είναι δυνατόν νά γίνουν κυρίως εις τās συναλλαγās μετά τής Εύρώπης. Συνεπώς άν θέλωμεν νά ίδωμεν μειουμένην τήν έξάρτησίν μας έκ τής έξωθεν βοήθειας δέον πρωτίστως νά άποκαταστήσωμεν ίσοζύγιον εις τās μετά τής Εύρώπης συναλλαγās μας. Δοθέντος ότι ή συστηματική προτίμησις προς τās έξ Εύρώπης είσαγωγās άντιστρατεύεται προς τόν σκοπόν τουτόν, αύτη άποτελεϊ πρόσκομμα εις τήν πραγματοποίησιν τής κυρίας επιδιώξεώς μας ή όποία πρέπει νά είναι ή άποκατάστασις τής οικονομικής ανεξαρτησίας τής χώρας μας.

Πλήν του συστήματος τών ένδο-εύρωπαϊκών πληρωμών έτερος λόγος είσαγωγής μη άναγκαίων ειδών έξ Εύρώπης είναι ή εις τās διμερείς συμφωνίας μετά Εύρωπαϊκών χωρών άνάληψις τής ύποχρεώσεως είσαγωγής μη άναγκαίων ειδών προς έξασφάλισιν τής προς τās χώρας ταύτας έξαγωγής τών προϊόντων μας. Νομίζω ότι ή κατά τόν τρόπον τουτόν προώθησις τών είσαγωγών μας ήκιστα έξυπηρετεί τήν οικονομίαν μας καθ' όσον ή οικονομική δικαιολογία τής διενεργείας έξαγωγών είναι ή έξασφάλισις τών μέσων προς είσαγωγήν ειδών άναγκαίων διά τήν λειτουργίαν τής οικονομίας. Έξαγωγαι αί όποιαί έξασφαλίζουν μόνον μη άναγκαία είδη έλαχίστην συμβολήν κάμνουν εις τήν οικονομίαν τής χώρας. Γνωρίζω ότι δέν είναι πάντοτε εύχερές νά άποφύγη τις τοιαύτας δεσμεύσεις, αλλά νομίζω ότι θα είμεθα εις πολύ ίσχυροτέραν θέσιν νά άντιστώμεν εις τήν πίεσιν τών άλλων χωρών προς είσαγωγήν μη χρησίμων ειδών, όταν τά προϊόντα μας καταστούν συναγωνιστικά εις τās ξένας άγοράς και όταν ή ζήτησις ειδών πολυτελείας έν τή χώρα περιορισθῆ συνεπεία τής έσωτερικής σταθεροποιήσεως και του περιορισμού τών μεγάλων κερδών.

Νομίζω επίσης ότι είναι ήθικώς άπαράδεκτον χώρα μικρά και πτωχή ως ή ιδική μας νά άναγκάζεται από μεγαλυτέρας και πλουσιωτέρας χώρας νά προμηθεύεται έξ αυτών είδη τών όποίων δέν έχει άνάγκην άπλώς και μόνον διότι δέν είναι εύκολος ή τοποθέτησις ειδών πολυτελείας και ήμιπολυτελείας εις τās ξένας άγοράς. Πρόκειται περι τας τακτικής ή όποία είναι έντελώς άντίθετος προς τήν ιδέαν τής Εύρωπαϊκής συνεργασίας και ή όποία θα έδει νά καταδικασθῆ άνεπιφυλάκτως από τους άρμοδίους οργανισμούς οικονομικής συνεργασίας.

Τέλος ως προς τās ιδιωτικάς άνταλλαγās και τās είσαγωγās έξ ιδίου συναλλάγματος νομίζω ότι αύται δέν έχουν θέσιν εις μίαν όμαλώς λειτουργούσαν οικονομίαν.

Τά συστήματα ταύτα όχι μόνον δέν έξυπηρετούν πράγματι τήν οικονομίαν μας, άλλ' έχουν ως άποτέλεσμα τήν πλήρη διαταραχήν τών συναλλαγματικών συνθηκών τής χώρας, τήν κερδοσκοπικήν ύψωσιν τών τιμών

τοῦ συναλλάγματος, τὴν τεραστίαν αὐξησιν τῶν τιμῶν τῶν εἰσαγομένων εἰδῶν καὶ τὴν ἐξυδαιτέρωσιν τῆς προσπάθειας πρὸς ἐπίτευξιν οἰκονομικῆς καὶ νομισματικῆς σταθερότητος. Ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα τῶν συστημάτων τούτων εἶναι νὰ αὐξάνη τὴν τιμὴν τοῦ δολλαρίου εἰς τὸ διπλάσιον καὶ τριπλάσιον καὶ νὰ ἐνισχύη τὴν μαύρην ἀγορὰν τοῦ συναλλάγματος, ἀντιλαμβάνεται τις εὐκόλως ποία εἶναι ἡ χρησιμότης αὐτοῦ.

Δ'. Η ΠΛΗΜΜΕΛΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΗ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΑΥΤΗΣ

Γνωρίζων τήν κατάστασιν εἰς τήν ὁποίαν εὐρίσκεται σήμερον ἡ κρατική μηχανή ἀπέφυγον ἐπιμελῶς εἰς τὰ προηγούμενα κεφάλαια νὰ εἰσηγηθῶ μέτρα τὰ ὁποῖα συνεπάγονται συστηματικὴν καὶ ἐκτεταμένην ἐπέμβασιν τοῦ Κράτους εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς Οἰκονομίας. Οὕτω δὲν εἰσηγήθη οὔτε κρατικὸν ἔλεγχον ἐπὶ τῆς παραγωγῆς, οὔτε ἀνάμιξιν τοῦ Κράτους εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν κυκλοφορίαν τῶν ἀγαθῶν. Τοῦναντίον συνέστησα τὴν ἐν καιρῷ ἐγκατάλειψιν μέτρων κρατικῆς ἐπεμβάσεως, ὡς αἱ διανομαὶ τροφίμων καὶ αἱ κρατικαὶ εἰσαγωγαί, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται σήμερον ἐν ἰσχύϊ. Τοῦτο ἔπραξα οὐχὶ διότι πιστεύω, ὅπως πράττουν τινές, ὅτι ἡ κρατική ἐπέμβασις εἰς τὴν οἰκονομίαν εἶναι καθ' ἑαυτὴν καταδικαστέα καὶ ὅτι ἡ ἀπόλυτος οἰκονομικὴ ἐλευθερία ἀποτελεῖ πάντοτε ἀνεξαρτήτως τῶν ἐν τινι χώρᾳ ὑφισταμένων συνθηκῶν, τὸν προσφορώτερον τρόπον ὀργανώσεως τῆς οἰκονομίας μιᾶς χώρας καὶ ἀντιμετωπίσεως τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων αὐτῆς. Νομίζω ὅτι εἰς περιπτώσεις εἰς τὰς ὁποίας ἡ κρατικὴ παρέμβασις ἦτο ἀναγκαία καὶ ἐγένετο ἀποτελεσματικῶς, κατωρθώθη νὰ ἀντιμετωπισθοῦν ἐπιτυχῶς τὰ κολοσσιαῖα καὶ δυσχερῆ μεταπολεμικὰ προβλήματα καὶ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ σταθερότης, ἡ ὁποία θὰ ἦτο ἀδύνατος ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῆς πλήρους οἰκονομικῆς ἐλευθερίας. Νομίζω ἐπίσης ὅτι εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις ἡ ἀπόλυτος οἰκονομικὴ ἐλευθερία μεταβάλλεται εἰς οἰκονομικὴν ἀσυδοσίαν, μέσον ἐκμεταλλέσεως τῶν οἰκονομικῶς ἀσθενῶν ἀπὸ τοὺς οἰκονομικῶς ἰσχυροὺς καὶ κυρίαν αἰτίαν διαιωνίσεως τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀνωμαλίας. Ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον προσεπάθησα νὰ περιορίσω εἰς τὸ ἐλάχιστον τὰς ὑποδείξεις περὶ κρατικῆς παρεμβάσεως εἶναι ὅτι γνωρίζω ὅτι δὲν διαθέτομεν τὰ κατάλληλα ὄργανα διὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἀσκήσιν τοιαύτης παρεμβάσεως.

Ἐν τούτοις εἶδομεν ὅτι ἀνὰ πᾶν βῆμα ἀνακύπτει ἀφ' ἑαυτῆς ἡ ἀνάγκη Κρατικοῦ ἐλέγχου καὶ ὅτι ἡ ἀποτελεσματικότης οἰουδήποτε μέτρου ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὰς δυνατότητας ἐπιτυχοῦς ἐφαρμογῆς του. Τοῦτο δὲν εἶναι τυχαῖον, ὀφείδεται δὲ εἰς τρεῖς λόγους: (α) Διὰ πᾶσαν πολιτικὴν, εἴτε αὕτη εἶναι πολιτικὴ συστηματικῆς παρεμβάσεως τοῦ Κράτους, εἴτε εἶναι ἀπλῶς πολιτικὴ ρυθμίσεως τῶν συνθηκῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας θὰ δράσῃ ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία, ἀπαιτοῦνται ὄργανα πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτῆς. (β) Αἱ σημεριναὶ ἀντιλήψεις ἀπαιτοῦν παρέμβασιν τοῦ Κράτους εἰς τομεῖς οἱ ὁποῖοι ἄλλοτε ἀφίεντο ἐντελῶς ἐλεύθεροι εἰς τὴν ἰδιωτικὴν

Δράσιν. Τοῦτο συμβαίνει ὄχι μόνον εἰς τὰς χώρας εἰς τὰς ὁποίας ἔχουν ἐπι-
κρατήσῃ σοσιαλιστικὰ ἢ ἡμισοσιαλιστικὰ συστήματα οἰκονομικῆς ὀργα-
νώσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς χώρας ἐκείνας εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἰδιωτικὴ πρωτο-
βουλία ἔχει ἀναχθῆ εἰς ἔθνικόν δόγμα. (γ) Ἡ πρὸς τὴν χώραν μας χορή-
γησις τῆς ξένης βοήθειας δημιουργεῖ εἰδικὰ καθήκοντα διὰ τὸ Κράτος καὶ
αὐξάνει τὰς ἀρμοδιότητας τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν εἰς τὸν οἰκονομικὸν
τομέα. Οἱ παρέχοντες τὴν βοήθειαν ἔχουν τὴν δικαίαν ἀξίωσιν, ὅπως ἐξα-
σφαλίξῃται ἡ ἐπωφελὴς αὐτῆς χρησιμοποίησις. Τοῦτο συμπίπτει καὶ μὲ
τὸ ἴδιον ἡμῶν συμφέρον καθ' ὅσον οὕτω μόνον ἡ βοήθεια αὕτη δύναται
νὰ προσπορίσῃ μόνιμον ὠφέλειαν εἰς τὴν χώραν. Μέρος τῆς βοήθειας χρη-
σιμοποιεῖται ἀμέσως διὰ κρατικούς σκοπούς, ὅπως εἶναι ἡ ἐκτέλεσις δημο-
σίων ἔργων, ἡ ἀνέγερσις νοσοκομείων κλπ. Εἶναι φανερόν ὅτι ἡ ὠφέλεια
ἐκ τῆς οὕτω παρεχομένης βοήθειας ἐξαρτᾶται ἐν πολλοῖς ἀπὸ τὴν ἰκανό-
τητα τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν καλὴν καὶ ταχεῖαν
ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων τούτων. Μέρος τῆς ἔξωθεν παρεχομένης βοήθειας
διοχετεύεται πρὸς τὴν ἰδιωτικὴν οἰκονομίαν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ
ὅτι γίνεται καλὴ χρῆσις αὐτῆς, ἰδίως ὑπὸ τὰς συνθήκας νομισματικῆς καὶ
οἰκονομικῆς ἀσταθείας ὑπὸ τὰς ὁποίας διατελεῖ ἡ χώρα, πρέπει τὸ Κράτος
νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ παρακολουθῆσῃ καὶ ἐλέγξῃ τὸν τρόπον τῆς χρησι-
μοποιήσεως τῶν οὕτω πρὸς τοὺς ἰδιώτας χορηγουμένων ὑλικῶν μέσων.

Κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν ἡ σημερινὴ Κρατικὴ μηχανὴ εἶναι τόσον
πλημμελής, ὥστε ὄχι μόνον δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰ ἔκτακτα ταῦτα
καθήκοντα τὰ ὁποία ἐπιβάλλει εἰς αὐτὴν ἢ πρὸς τὴν χώραν μας παροχὴ
ἔξωθεν ἐνισχύσεως ἀλλὰ δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐπιτελέσῃ κατὰ τρόπον ἰκα-
νοποιητικόν οὐδὲ τὰς πλέον στοιχειώδεις κρατικὰς λειτουργίας, ὅπως εἶναι
ἡ εἰσπραξις τῶν φόρων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται ἡ ὑπαρξις ὀργανωμένης
κοινωνίας. Ἐπανειλημμένως εἰς τὸ παρελθὸν υἱοθετήθησαν μέτρα καὶ ἐξηγ-
γέθησαν προγράμματα ἀπὸ τὰ ὁποία ἀνεμένετο ἡ θεραπεία τῆς ἐν τῇ
Χώρα ὑφισταμένης ἀνωμαλίας καὶ ἡ βελτίωσις τῆς οἰκονομικῆς κατα-
στάσεως. Ἐν τούτοις εἰς ὅλας ἀνεξαιρέτως τὰς περιπτώσεις αἱ ἐλπίδες αἱ
ὁποιαὶ εἶχον στηριχθῆ ἐπὶ τῶν μέτρων καὶ προγραμμάτων τούτων ἐμα-
ταιώθησαν λόγῳ ἀδυναμίας ἀποτελεσματικῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν. Εἶμαι
ἀπολύτως πεπεισμένος ὅτι καὶ εἰς τὸ μέλλον οὐδεμία
πραγματικὴ βελτίωσις τῶν οἰκονομικῶν τῆς χώρας
θὰ καταστῆ δυνατὴ, ἐφ' ὅσον δὲν ἀντιμετωπίζεται τὸ
βασικόν τοῦτο πρόβλημα τῆς πλημμελῶς λειτουρ-
γούσης διοικητικῆς μηχανῆς.

Εἰς τὴν παροῦσαν ἐκθεσιν ἀνέλαβον νὰ ὑποδείξω τὰ μέτρα τὰ ὁποία,
κατὰ τὴν γνώμην μου, θὰ ἐπέτρεπον τὴν ἀποκατάστασιν νομισματικῆς
καὶ οἰκονομικῆς σταθερότητος ἐν τῇ Χώρα καὶ τὴν βελτίωσιν τῶν συνθη-
κῶν διαβιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ. Σκοπός μου δὲν εἶναι νὰ ἐξετάσω τὰ προ-

Βλήματα τὰ ὁποῖα ἐμφανίζει ἡ οἰκονομία μας ἀπὸ θεωρητικῆς ἀπόψεως· ἀλλὰ νὰ συμβάλω εἰς τὴν ἀντιμετώπισίν των. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ὅταν εἰσηγοῦμαι τὴν λήψιν ἑνὸς μέτρου πρέπει ταύτοχρόνως νὰ λαμβάνω ὑπ' ὄψιν τὰς δυνατότητας ἐφαρμογῆς του. Καταλήξας εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι μὲ τὴν σημερινὴν διοικητικὴν μηχανὴν ὄχι μόνον αἱ ὑπ' ἐμοῦ ὑποδεικνυόμεναι λύσεις ἀλλὰ καὶ οἵαιδήποτε ἄλλαι λύσεις δὲν ἔχουν καμμίαν ἀπολύτως πιθανότητα ἐπιτυχοῦς ἐφαρμογῆς, ἔχω τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐξετάσω ἂν εἶναι δυνατὴ ἡ βελτίωσις τοῦ διοικητικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Χώρας καὶ νὰ εἰσηγηθῶ τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα, κατὰ τὴν γνώμην μου, θὰ ἠδύναντο νὰ ἐξασφαλίσουν εἰς τὴν Χώραν τὴν ἱκανὴν καὶ χρηστὴν διοίκησιν, τῆς ὁποίας ἔχει ἀνάγκην πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων της. Ὅπως εἶπον καὶ ἀνωτέρω, δὲν νομίζω ὅτι ἀμφισβητεῖται παρ' οὐδενὸς τὸ ἀνεπαρκὲς τῆς σημερινῆς διοικήσεως. Ὑπάρχει ὁμως διαφορὰ ἀντιλήψεων ὡς πρὸς τὰς δυνατότητας βελτιώσεως τῆς καταστάσεως. Κατὰ τινὰς τὸ κακὸν συνετελέσθη πλέον καὶ εἶναι μάταιον νὰ ἐπιχειρήσωμεν νὰ μεταβάλωμεν τὰ πράγματα. Ἄν δεχθῆ τις τὴν ἀντίληψιν ταύτην, πρέπει κατ' ἀνάγκην νὰ δεχθῆ καὶ ὅτι ἡ οἰκονομικὴ, νομισματικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀνωμαλία τῆς Χώρας δὲν θεραπεύεται πλέον.

Ἡ προσωπικὴ μου γνώμη εἶναι ὅτι τὸ ἔργον τῆς διοικητικῆς ἀναδιοργανώσεως εἶναι ἀναμφισβητήτως τὸ δυσχερέστερον ἀπὸ ὅσα ἀντιμετωπίζει σήμερον ἡ χώρα, ἀλλ' ὅτι ἂν ἀναγνωρίσωμεν τὴν πρωταρχικὴν αὐτοῦ σημασίαν διὰ τὴν ἐξυγίανσιν τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς κοινωνίας μας καὶ θελήσωμεν νὰ λάβωμεν τὰ ἀναγκαῖα μέτρα δυνάμεθα ὄχι μόνον νὰ φέρωμεν τὸ ἔργον τοῦτο εἰς αἴσιον πέρας, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπωφεληθῶμεν τῆς εὐκαιρίας διὰ νὰ δημιουργήσωμεν κρατικὴν μηχανὴν πολὺ καλλιτέραν ἀπ' ὅ,τι εἶχομεν ἄλλοτε.

Μὲ βάσιν αὐτὴν τὴν πεποίθησιν θὰ ἐπιχειρήσω εἰς τὸ παρὸν κεφάλαιον νὰ ἐξετάσω ποῖος εἶναι ὁ προσφορώτερος τρόπος ἀντιμετωπίσεως τοῦ ζητήματος τῆς διοικητικῆς ἀνεπαρκείας τῆς χώρας. Καὶ πρῶτον πρέπει νὰ ἐρωτήσωμεν εἰς τί συνίσταται ἡ ἀνεπάρκεια αὕτη περὶ τῆς ὁποίας πάντες ὁμιλοῦμεν καὶ ποῖαι αἱ ἐκδηλώσεις της ;

Νομίζω ὅτι τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς σημερινῆς διοικητικῆς ὀργανώσεως δύνανται νὰ συνοψισθοῦν ὡς ἑξῆς :

(α) Ὑπερβολικὸς ἀριθμὸς ὑπαλλήλων εἰς ὠρισμένας ὑπηρεσίας καὶ σοβαρὰ ἔλλειψις εἰς ἄλλας.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐκδηλοῦται εἰς ὑπέρτατον βαθμὸν εἰς τὴν ἀντίθεσιν μεταξὺ ὑπηρεσιῶν κέντρου καὶ ἐπαρχίας. Οὕτως ἐνῶ χιλιάδες περιττῶν ὑπαλλήλων ἔχουν συγκεντρωθῆ εἰς τὰς ὑπηρεσίας τοῦ κέντρου, αἱ ἐπαρχίαι καὶ ἰδιαιτέρως ἡ ὑπαιθρος ταλαιπωροῦνται ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν ἀπαραιτήτων κρατικῶν λειτουργῶν καὶ ζωτικὰ συμφέροντα τοῦ Κράτους παραμελοῦνται συστηματικῶς.

*Όχι μόνον τοῦτο, ἀλλ' ὡς ἄκις διὰ λόγους ἔξωθεν πιέσεων ἢ ἀνάγκης οἰκονομιῶν ἀποφασίζεται ἡ ἀναστολή νέων διορισμῶν ἢ ἡ ἀπόλυσις ὑπαλλήλων, ἢ τάσις εἶναι νὰ διατηροῦνται οἱ περιττοὶ ὑπάλληλοι καὶ νὰ ἀφήνῳνται κεναὶ ἀναγκαῖαι θέσεις, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ταλαιπώρησιν τοῦ κοινοῦ καὶ τὴν δημιουργίαν ἀνωμαλιῶν εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς διοικήσεως.

(β) Ὡς εἶπον καὶ εἰς προηγούμενον κεφάλαιον, τὰ ἀνώτατα καὶ ἀνώτερα στελέχη τῆς διοικήσεως κατὰ κανόνα δὲν ἐστάθησαν εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς των. Τόσον κατὰ τὴν κατοχὴν ὅσον καὶ κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον ἐδέχθησαν νὰ μεταβληθοῦν εἰς ὄργανα κομματικῶν καὶ προσωπικῶν ἐπιδιώξεων καὶ ἠγνόησαν τελείως τὴν κυρίαν αὐτῶν ἀποστολήν, ἣτις εἶναι ἡ ἐξυπηρέτησις τοῦ συνόλου καὶ ἡ προάσπισις τοῦ γενικοῦ συμφέροντος. Οὕτω πράττοντες ἐδημιούργησαν μίαν νοοτροπίαν ἀδιαφορίας διὰ τὰ κοινά, καὶ μεροληπτικῆς διαχειρίσεως τῶν ζητημάτων τῆς ἀρμοδιότητός των, ἢ ὅποια ἦτο μοιραῖον καὶ ἀναπόφευκτον νὰ ἐξαπλωθῆ βαθυδὸν καὶ εἰς τὰ κατώτερα στελέχη καὶ νὰ ἐπιφέρῃ τὴν σημερινὴν ἠθικὴν κατάπτωσιν τῆς διοικήσεως, ἢ ὅποια ἔχει προκαλέσει τὴν δυσφορίαν καὶ ἀγανάκτησιν τοῦ λοιποῦ πληθυσμοῦ. Ἦτο ἐπίσης φυσικόν οἱ δίδοντες τὸ κακὸν παράδειγμα νὰ μὴ δύνανται νὰ ἐξασφαλίσουν πειθαρχίαν καὶ νὰ ἐπιβάλλουν τὰς αὐστηρὰς κυρώσεις κατὰ παρεκτρεπομένων ὑπαλλήλων, αἱ ὅποια εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν καλὴν λειτουργίαν τῆς διοικήσεως.

(γ) Οἱ ἀθροὶ διορισμοὶ τῆς τελευταίας δεκαετίας, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἐγένοντο ἄνευ ἐγγυήσεων περὶ τῶν προσόντων καὶ τοῦ ἠθους τῶν διοριζομένων, ἐδημιούργησαν ἓνα νέον τύπον δημοσίου ὑπαλλήλου τοῦ ὁποίου τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ εἶναι ἡ ἔλλειψις ἰκανότητος καὶ ὑπαλληλικῆς συνειδήσεως καὶ ἡ ἐπιτηδειότης ὅπως ἐκμεταλλεῖται τὴν θέσιν του διὰ προσωπικὴν ὠφέλειαν. Τοῦτο ὄχι μόνον ὑπεβίβασε τὴν στάθμην τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν ἀλλὰ προεκάλεσεν ἀηδίαν καὶ ἀποκαρδίωσιν εἰς τὴν μεγάλην μὲν ἀλλὰ σταθερῶς μειουμένην κατηγορίαν τῶν ὑπαλλήλων, οἱ ὅποιοι εἶχον ἀφιερῶσει ὀλόκληρον τὴν ζωὴν των εἰς τὴν πιστὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος, συχνάκις δὲ ἤγαγεν εἰς τὸν παραγκωνισμόν καὶ τὴν ὑποσκέλισιν τῶν καλῶν ὑπαλλήλων ὑπὸ τῶν ἐπιτηδείων.

(δ) Τὸ στενὸν γραφειοκρατικὸν πνεῦμα τὸ ὁποῖον ἦτο πάντοτε γνώρισμα τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας ἔλαβεν ἐπικινδύνους διαστάσεις καὶ εἰς πολὺν περιπτώσεις μετετρέπη εἰς τάσιν πρὸς συστηματικὴν ταλαιπώρησιν τοῦ κοινοῦ καὶ ἰδίᾳ τῶν ἀδυνάτων καὶ ἀπροστατεῦτων πολιτῶν.

(ε) Τὰ ἀνωτέρω συνέβησαν εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν αἱ ἀρμοδιότητες τῆς Διοικήσεως ηὔξηθησαν εἰς μέγιστον βαθμόν, ἰδίως εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα, συνεπείᾳ τῆς πρὸς τὴν Χώραν παρεχομένης ἔξωθεν ἐνισχύσεως, ἣτις ἔθεσε εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Κράτους μέγιστα ποσὰ πρὸς διοχέτευσιν εἰς τὴν οἰκονομίαν. Ἦτο ὁμως μάταιον ν' ἀναμένεται ὅτι μία τόσο ἀνεπαρκὴς

κρατική μηχανή θά ἠδύνατο νά ἐξασφαλίσῃ τήν καλήν χρήσιν καί φειδωλήν διαχείρισιν τῶν παρεχομένων ὑλικῶν μέσων. Οὕτως ἔν ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς μεταπολεμικῆς διοικήσεως εἶναι ἡ πλήρης αὐτῆς ἀνικανότης καί ἀπροθυμία νά ἀνταποκριθῆ εἰς τὰς ἐκ τῆς χορηγήσεως τῆς ἔξωθεν βοήθειας δημιουργηθείσας δι' αὐτήν ὑποχρεώσεις.

Τ' ἀνωτέρω συνδέονται στενῶς μέ τήν ἀνεπάρκειαν τῶν ἀποδοχῶν καί τήν κομματικήν ἐπέμβασιν εἰς τὰ τῆς διοικήσεως, αἱ ὁποῖαι χαρακτηρίζουν τήν μεταπολεμικήν περίοδον. Ὄταν οἱ μισθοὶ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων δέν ἐξασφαλίζουν εἰς αὐτούς οὐδέ τὰ στοιχειώδη πρὸς τὸ ζῆν, εἶναι φυσικὸν νά καμφθῆ τὸ ἠθικόν των καί νά ἐπηρεασθῆ ἡ ἀπόδοσις των. Ὄταν οἱ διορισμοὶ καί αἱ προαγωγαὶ γίνονται ἐπὶ τῆ βάσει καθαρῶς κομματικῶν κριτηρίων, εἶναι φυσικὸν ἡ στάθμη τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας νά κατέλθῃ ἐπικινδύνως. Τέλος ὅταν ταῦτα συμβαίνουν εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν πραγματοποιοῦνται τεράστια κέρδη εἰς τήν ἰδιωτικὴν οἰκονομίαν καί καθ' ἣν ἀναθέτομεν εἰς δημοσίους ὑπαλλήλους τήν διαχείρισιν ὑποθέσεων δισεκατομμυρίων δραχμῶν, ἀγνοοῦμεν τελείως τήν ἀνθρωπίνην φύσιν ἂν ἀναμένωμεν ὅτι ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι δύνανται νά διατηρήσουν τήν ἀκεραιότητά των καί τήν ἀφοσίωσίν των πρὸς τὸ καθῆκον. Τὴν εὐθύνην διὰ τὴν δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν φέρουν οἱ πολιτικοί, οἱ ὁποῖοι ἐκυβέρνησαν κατὰ τὴν παρελθούσαν πενταετίαν καί οἱ ὁποῖοι ἀνέλαβον κολοσσιαίας εὐθύνας ὑποβιβάσαντες κατὰ τόσον πρωτοφανῆ τρόπον τὴν στάθμην τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ χώρα εἶχεν ὑπερποτε ἄλλοτε ἀνάγκην ἱκανῆς καί χρηστῆς διοικήσεως διὰ νά ἀντεπεξέλθῃ εἰς τὰς τεραστίαις δυσκολίας τὰς ὁποίας ἀντεμετώπιζε καί νά ἐπωφεληθῆ τῆς μοναδικῆς εὐκαιρίας βελτιώσεως τῆς οἰκονομίας της τὴν ὁποίαν παρείχεν ἡ ἔξωθεν βοήθεια.

Σήμερον ὅμως ὑπάρχει μία πραγματικὴ κατάστασις καί θά ἦτο ἐντελῶς ἀπλοϊκὸν νά φαντασθῆ τις ὅτι ἀρκεῖ νά βελτιώσωμεν τὰς ἀποδοχὰς τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καί νά θέσωμεν τέρμα εἰς τοὺς κομματικούς διορισμοὺς καί προαγωγὰς διὰ νά θεραπεύσωμεν τὸ κακόν. Σήμερον ἔχουν δημιουργηθῆ ὠρισμέναι συνήθειαι καί ὠρισμέναι νοοτροπίαί εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας, αἱ ὁποῖαι θά παραμείνουν καί ἂν ἀκόμη τὰ αἴτια τὰ ἀρχικῶς προκαλέσαντα αὐτὰς ἐκλείψουν. Ἄν πράγματι θέλωμεν νά ἀποκτήσωμεν ἱκανὴν καί χρηστὴν διοίκησιν, πρέπει νά εἴμεθα παρεσκευασμένοι νά λάβωμεν ἐντελῶς ἔξαιρετικά μέτρα καί νά ἀντιμετωπίσωμεν τὸ ὅλον ζήτημα τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν ἐπὶ ἐντελῶς νέας βάσεως.

Τὶ πρέπει νά γίνῃ διὰ νά ἀναδιοργανώσωμεν τὴν διοίκησιν, νομίζω ὅτι κατέστη ἤδη σαφές ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἀναπτύξεως.

Πρῶτον, ἀπαιτεῖται ἀπομάκρυνσις πάντων τῶν ἀνωτάτων καί ἀνωτέρων στελεχῶν τῆς διοικήσεως τὰ ὁποῖα συνέπραξαν ἢ συνήνεσαν εἰς τὴν κακὴν διαχείρισιν τῶν κοινῶν κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν.

Δεύτερον, απαιτείται ἡ ἀπόλυσις τῶν περιττῶν ὑπαλλήλων ὡς καὶ τῶν ὑπαλλήλων οἱ ὅποιοι διωρίσθησαν εἰς θέσεις διὰ τὰς ὁποίας δὲν κέκτηνται τὰ ἀναγκαῖα προσόντα καὶ τὸ ἀναγκαῖον ἦθος

Τρίτον, απαιτείται ἡ ἀναπροσαρμογὴ τῶν μισθῶν εἰς ἐπίπεδα τὰ ὁποῖα θὰ ἐπιτρέπουν εἰς τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους νὰ καλύπτουν ἱκανοποιητικῶς τὰς βασικὰς ἀνάγκας των καὶ θὰ ἀφαιρέσουν ἀπὸ αὐτοὺς τὸ αἶσθημα ὅτι εἶναι οἱ ἀπόκληροι τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας, τὸ ὁποῖον ἐν πολλοῖς προκαλεῖ τὴν ἐχθρικήν των στάσιν ἐναντι τοῦ κοινοῦ. Τοῦτο ἐν συνδυασμῶ με τὸν περιορισμὸν τῶν μεγάλων κερδῶν καὶ τὴν συμπίεσιν τῶν τιμῶν θὰ ἀμβλύνῃ τὴν σημερινὴν ἀνισότητά εἰς τὴν κατανομήν τῶν εἰσοδημάτων καὶ τὰς ἐκ ταύτης προκαλουμένας κοινωνικὰς ἀντιθέσεις καὶ θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸ σύνολον ν' ἀπαιτήσῃ ἀπὸ τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν τολμᾷ νὰ κάμῃ σήμερον ἐν ὄψει τῶν γλίσχρων ἀποδοχῶν τὰς ὁποίας ἐξασφαλίζει εἰς αὐτοὺς, τὴν πιστὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός των καὶ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ κοινοῦ.

Τέταρτον, απαιτεῖται ἡ ἐπαναφορὰ πειθαρχίας εἰς τὰς τάξεις τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ἡ ἄσκησις ἀποτελεσματικοῦ ἐλέγχου ἐπὶ τῆς δράσεως τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, ὥστε νὰ καταστῇ σαφές ὅτι οἰαδήποτε παρεκτροπὴ ἐκ μέρους οἰουδήποτε ὑπαλλήλου θὰ ἐπισύρῃ κατ' αὐτοῦ τὰς αὐστηροτέρας τῶν κυρώσεων.

Πέμπτον, απαιτεῖται ὅπως οἱ διορισμοὶ καὶ αἱ προαγωγαὶ δημοσίων ὑπαλλήλων κατοχυρωθοῦν ἐφ' ἐξῆς ἀπὸ κομματικὰς καὶ προσωπικὰς ἐπεμβάσεις καὶ ὀργανωθοῦν ἐπὶ τῇ βάσει ἐντελῶς ἀντικειμενικῶν κριτηρίων ἱκανότητος καὶ ἦθους.

Ἔκτον, απαιτεῖται ὅπως ἡ παρὰ τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν ἄσκησις τῶν ἀρμοδιοτήτων των παύσῃ νὰ ἔχη τὸν προσωπικὸν καὶ αὐθαίρετον χαρακτῆρα τὸν ὁποῖον ἐμφανίζει σήμερον καὶ ὅπως ἀναγνωρισθῇ ὅτι μία καλῶς λειτουργοῦσα διοίκησις ὀφείλει νὰ ἀντιμετωπίζῃ τὰ ὑπὸ κρίσιν ζητήματα ἐπὶ τῇ βάσει γενικῶν ἀρχῶν ἐχουσῶν ἐφαρμογὴν εἰς πάσας τὰς ὁμοειδεῖς περιπτώσεις, οὐχὶ ὡς μεμονωμένας ὑποθέσεις εἰς τὰς ὁποίας νὰ δίδωνται διάφοροι λύσεις ἀναλόγως προσωπικῶν προτιμήσεων καὶ προσωπικῶν ἐπιρροῶν.

Διὰ νὰ γίνῃ τοῦτο πρέπει ἡ παρεμβατικὴ δράσις τοῦ Κράτους νὰ μὴ λαμβάνῃ τὴν μορφήν παροχῆς ἐξουσίας ὑπὸ τοῦ νόμου εἰς τὴν Διοίκησιν ὅπως ρυθμίζῃ κατ' ἐλευθέραν κρίσιν καὶ αὐθαιρέτως «δι' ὑπουργικῶν ἀποφάσεων» τὰ ἀνακύπτοντα ζητήματα, ἀλλὰ θέσεως γενικῶν κανόνων εἰς τοὺς ὁποίους θὰ ὑποτάσσωνται πάντες καὶ ἡ ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐξαίρεσις θὰ κατοχυροῦται μὲ τόσας ἐγγυήσεις, ὥστε νὰ καθίστανται ἀδύνατοι μεροληπτικαὶ καὶ χαριστικαὶ ἐνέργειαι. Πρέπει ἐπίσης νὰ δημιουργηθῇ εἰδικὴ εὐθύνῃ δι' ὑπαλλήλους οἱ ὅποιοι εἰσηγοῦνται ἢ προσυπογράφουν ἀποφάσεις ἐχούσας σαφῶς χαριστικὸν χαρακτῆρα.

Ἐβδομον, ἀπαιτεῖται ὅπως δοθῇ ὅλως ἰδιαιτέρως σημασία εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς διοικήσεως εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ τὴν ὑπαιθρον. Ἡ σημερινὴ καταθλιπτικὴ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ κέντρου παραλύει τὴν ζωὴν τῆς ἐπαρχίας, ἐνισχύει τὸ ρεῦμα τοῦ πληθυσμοῦ πρὸς τὴν πρωτεύουσαν καὶ δημιουργεῖ αἴσθημα ἐγκαταλείψεως εἰς τὴν ὑπαιθρον, τὸ ὁποῖον προσθέτει μίαν ἀκόμη διαίρεσιν καὶ ἀντίθεσιν εἰς τὰς τόσας ἄλλας αἰ ὁποῖαι ὑπάρχουν ἤδη ἐν Ἑλλάδι. Πρέπει νὰ ἐξασφαλισθῇ ὅτι αἱ ἀνάγκαι τῆς ἐπαρχίας θὰ τυγχάνουν τῆς αὐτῆς μερίμνης ὅπως καὶ αἱ ἀνάγκαι τοῦ κέντρου καὶ ὅτι αἱ ὑποθέσεις τῶν ἐπαρχιῶν θὰ διεκπεραιώνωνται ταχέως καὶ λυσιτελῶς χωρὶς νὰ ἀπαιτῆται πρὸς τοῦτο ἡ μεσολάβησις τρίτων ἢ προσωπικὴ μετάβασις τῶν ἐνδιαφερομένων εἰς τὰ Ὑπουργεῖα.

Οὐδεὶς νομίζω θὰ ἀμφισβητήσῃ ὅτι τ' ἀνωτέρω εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἀναμόρφωσιν τῆς διοικήσεως. Ὡς ἐρωτηθῇ ὁμως πῶς θὰ ἐφαρμοσθοῦν ταῦτα ἐν τῇ πράξει, ὥστε νὰ ἐπιφέρουν τὸ ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα καὶ νὰ μὴ καταλήξουν ἀπλῶς εἰς ἀναστάτῳσιν τῆς διοικήσεως.

Κατὰ τὴν γνώμην μου ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν ἐπιτυχίαν μιᾶς τοιαύτης προσπάθειας ἐξυγιάνσεως τῆς διοικήσεως εἶναι ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἐξῆς τριῶν βασικῶν ἀρχῶν :

(α) Ἡ διοικητικὴ ἀναδιοργάνωσις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἀπὸ ἐν μόνον κόμμα ὅσονδῆποτε εἰλικρινεῖς καὶ ἂν εἶναι αἱ προθέσεις του καὶ ὅσονδῆποτε ἀμεροληψίαν καὶ ἂν ἐπιδείξῃ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν μέτρων ἀναδιοργανώσεως. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἀναδιοργάνωσις γινομένη ἀπὸ ἐν μόνον κόμμα δὲν θὰ εἶναι ἀδιάβλητος, ἀλλ' ὅπως αἱ εἰς τὸ παρελθὸν γενομένηι «ἐκκαθαρίσεις» θὰ προκαλέσῃ ἀντεκκαθαρίσεις ἀπὸ τὰ λοιπὰ κόμματα ὅταν ταῦτα ἔλθουν εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ θὰ καταλήξῃ οὕτω εἰς περαιτέρω ἐξάρθρωσιν τῆς διοικήσεως ἀντὶ τῆς βελτιώσεως εἰς τὴν ὁποίαν θὰ εἶχεν ἀρχικῶς ἀποβλέψει.

(β) Ἡ διοικητικὴ ἀναδιοργάνωσις δὲν πρέπει νὰ γίνῃ ἀπὸ πολιτικὰ πρόσωπα, ὅσονδῆποτε ἐξέχοντα καὶ ἂν εἶναι ταῦτα καὶ ὅσονδῆποτε καὶ ἂν πιστεύουν εἰς τὴν ἀνάγκην ριζικῆς ἐκκαθαρίσεως τῆς καταστάσεως. Ὅχι μόνον θὰ εἶναι δυσχερέστατον εἰς πολιτικὰ πρόσωπα νὰ ἀντιστοῦν εἰς τὰς τεραστίας πιέσεις αἱ ὁποῖαι θὰ ἀσκηθοῦν ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων ἀλλὰ καὶ εἶναι φύσει ἀδύνατον εἰς τὸν πολιτικὸν νὰ ἀναπτύξῃ τὸν βαθμὸν ἐκεῖνον τῆς ἀμεροληψίας, ἀντικειμενικότητος καὶ ἀκριβοδικαίας αὐστηρότητος, ὃ ὁποῖος ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ὅλης προσπάθειας.

(γ) Διὰ τὸ ἔργον τῆς διοικητικῆς ἀναδιοργανώσεως πρέπει νὰ ἐπιστρατευθοῦν πρόσωπα γενικῶς ἀνεγνωρισμένου κύρους καὶ ἐπιβολῆς τῶν ὁποίων τὴν ἀκεραιότητα χαρακτῆρος, τὴν ἀμεροληψίαν καὶ τὴν ἰκανότητα νὰ φέρουν εἰς πέρας τοιαύτην δυσχερῆ ἀποστολὴν νὰ μὴ εἶναι δυνατόν εἰς οὐδένα καλῆς πίστεως ἄνθρωπον νὰ ἀμφισβητήσῃ.

Συγκεκριμένως προτείνω τὰ ἐξῆς :

Κατόπιν συνεννοήσεως μεταξύ τῶν κυριωτέρων κομμάτων καὶ ἀναγνωρίσεως παρ' αὐτῶν τῆς ἀνάγκης ριζικῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ προβλήματος τῆς ἀνεπαρκειᾶς τῆς κρατικῆς μηχανῆς νὰ συσταθῇ Μεγάλη Ἐπιτροπὴ Ἀναδιοργανώσεως τῆς Διοικήσεως τῆς ὁποίας τὰ μέλη νὰ τύχουν τῆς ἐγκρίσεως τῶν κυριωτέρων κομμάτων. Τὰ μέλη ταῦτα νὰ ἀναζητηθοῦν ἠ μεταξὺ ἀνωτάτων δικαστικῶν λειτουργῶν, Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, νομομαθῶν καὶ ἄλλων προσώπων τῶν ὁποίων ἡ ἀκεραιότης καὶ ἰκανότης νὰ ἀναγνωρίζωνται γενικῶς. Ἡ χώρα μας πρέπει νὰ θεωρήσῃ ἐαυτὴν εὐτυχῆ διότι παρ' ὅλας τὰς ἀνωμαλίας ἀπὸ τὰς ὁποίας διῆλθε καὶ αἱ ὁποῖαι ἐπέφερον σοβαρὰν ἠθικὴν κατάπτωσιν εἰς τὴν κοινωνικὴν τῆς ζωῆς, ἐξακολουθεῖ νὰ συγκαταλέγῃ μεταξὺ τῶν διακεκριμένων πολιτῶν τῆς πρόσωπα τῶν ὁποίων ἡ αὐστηρὰ προσήλωσις εἰς ἀνωτέρας ἠθικὰς ἀρχὰς θ' ἀπετέλει καύχημα εἰς οἰανδήποτε χώραν. Ἐνδεικτικῶς μόνον θὰ ἀναφέρω ἐνταῦθα τὰ κάτωθι ὀνόματα :

Τοῦ Προέδρου τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας, Σωτηρίου Σολιώτη.

Τῶν Ἀρεοπαγιτῶν, Ἡλ. Παπαηλιοῦ, Δημ. Κιουσοπούλου, Χρ. Καλέλη, Στ. Μαυρομιχάλη.

Τῶν τέως Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, Θεοδώρου Ἀγγελοπούλου, Κωνστ. Τριανταφυλλοπούλου, Γεωργίου Μπαλῆ.

Τῶν νῦν Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, Γεωργίου Μαριδάκη, Γεωργ. Ράμμου, Ξενοφ. Ζολώτα, Ἀλεξάνδρου Τσιριντάνη.

Τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, Θεοδ. Δ. Μερτικοπούλου.

Τοῦ Νομομαθοῦς Κωνστ. Γουλιμῆ.

Εἰς τοὺς ἄνδρας τούτους, καὶ ἄλλους τοῦ αὐτοῦ κύρους, οἵτινες καλούμενοι ὑπὸ τῆς πολιτείας, εἶμαι βέβαιοι, ὅτι δὲν θὰ ἀρνηθοῦν νὰ ἀναλάβουν τὴν βαρεῖαν ἀλλὰ καὶ τιμητικὴν αὐτὴν ἀποστολήν, δυνάμεθα νὰ ἐμπιστευθῶμεν ἄνευ ἐνδοιασμοῦ τὸ ἔργον τῆς διοικητικῆς ἀναδιοργανώσεως καὶ νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι θὰ πράξουν ὅ,τι εἶναι ἀνθρωπίνως δυνατόν διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν εἰς τὴν Χώραν χρηστὴν καὶ ἰκανὴν Διοίκησιν.

Ὅμολογῶ ὅτι τὴν πρότασιν περὶ ριζικῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς Διοικήσεως ὑποβάλλω ἔχων ὑπ' ὄψιν τὴν δυνατότητα ἀναθέσεως τοῦ ἔργου εἰς πρόσωπα ὡς τὰ ἀνωτέρω. Ἀνατιθεμένη εἰς πρόσωπα κατωτέρας περιωπῆς ἢ ἀναδιοργάνωσις ὄχι μόνον οὐδεμίαν πιθανότητα ἐπιτυχίας θὰ εἶχεν, ἀλλὰ καὶ θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ πρόξενος κακοῦ, καθ' ὅσον θὰ ἐδημιούργει ἀνωμαλίαν καὶ ἐκκρεμότητα εἰς τὴν διοίκησιν χωρὶς νὰ ἐπιτύχῃ τὸν ἐπιδικώμενον σκοπόν.

Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ὅλου ἔργου εἶναι

1. Συμφώνως καὶ πρὸς τὸ ἄρθρον 101 τοῦ νέου Συντάγματος.

συνεπῶς ἡ ἐκλογή τῶν καταλλήλων προσώπων. Ἄν γίνουιν συμβιβασμοὶ μεταξὺ τῶν κομμάτων, ἂν ἐκάστη παράταξις ἀποβλέψη εἰς τὸ νὰ ἐξασφαλίση συμμετοχὴν προσώπων, εὐνοϊκῶς διακειμένων πρὸς αὐτήν, ἂν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν κομμάτων καὶ ὁ Τύπος δὲν παράσχουν ὀλόκληρον τὴν ὑποστήριξίν των εἰς τὸ δυσχερὲς καὶ ἀχαρὶ ἔργον τὸ ὁποῖον θὰ ἐπωμισθῇ ἡ Ἐπιτροπὴ, ἡ ὅλη ὑπόθεσις θὰ ἀποτύχη καὶ ἡ εὐκαιρία νὰ δώσωμεν εἰς τὴν Χώραν χρηστὴν καὶ ἰκανὴν διοίκησιν θὰ ἔχει χαθῆ ἀνεπιστρεπτεῖ.

Δοθέντος ὅτι πρόκειται περὶ δυσχεροῦς ἐργασίας ἡ ὁποία ὅμως θὰ ἔδει νὰ περατωθῇ ταχέως, ἡ ἐπιτροπὴ δέον νὰ ἔχη ἐπαρκῆ ἀριθμὸν μελῶν ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸς ὁ μεταξὺ αὐτῶν καταμερισμὸς τοῦ ἔργου. Οὕτω προτείνω ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ εἶναι τριακονταμελής καὶ νὰ διαιρεθῇ εἰς πέντε ὑποεπιτροπὰς ἕξ ἕξ μελῶν ἐκάστη μεταξὺ τῶν ὁποίων νὰ κατανεμηθοῦν οἱ διάφοροι πρὸς ἀναδιοργάνωσιν κλάδοι τῆς διοικήσεως. Οἱ Πρόεδροι ἐκάστης τῶν Ἐπιτροπῶν θὰ ἔδει νὰ ἀποτελέσουν ἰδιαιτέραν ἐπιτροπὴν ἡ ὁποία νὰ συντονίζη καὶ ἐναρμονίζη τὴν δρᾶσιν τῶν διαφόρων Ἐπιτροπῶν, ὥστε νὰ ἐξασφαλίζεται ὅτι τὰ ἐφαρμοζόμενα κριτήρια καὶ οἱ ἀκολουθούμενοι κανόνες εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῶν διαφόρων κλάδων εἶναι ὁμοίομορφοι καὶ τὰ μέλη ἐκάστης Ἐπιτροπῆς εἶναι ἐν πλήρει γνώσει τῶν ἐνεργειῶν τῶν ἄλλων Ἐπιτροπῶν.

Παρὰ τῇ Ἐπιτροπῇ ταύτῃ θὰ ἦτο σκόπιμον νὰ συσταθῇ συμβουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ ἕξ ἀντιπροσώπων τῶν διαφόρων ἐπαγγελματικῶν τάξεων ἢτοι ἐπιχειρηματιῶν, ἐργατῶν καὶ γεωργῶν. Ἔργον αὐτῆς θὰ ἦτο νὰ φέρη εἰς γνῶσιν τῆς Μεγάλῃς Ἐπιτροπῆς καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς αὐτῆς τὰ προβλήματα καὶ δυσχερείας τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζουν αἱ τάξεις αὗται εἰς τὰς ἐπαφὰς καὶ συναλλαγὰς των μὲ τὴν διοίκησιν καὶ νὰ θέσουν ὑπ' ὄψιν τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς τὰς ἀντιλήψεις των περὶ καλλιτέρας ὀργανώσεως τῆς Διοικήσεως. Εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν προσώπων τὰ ὁποία θὰ ἀποτελέσουν τὴν συμβουλευτικὴν Ἐπιτροπὴν πρέπει νὰ καταβληθῇ ἰδιαιτέρα προσοχή, ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ συνεργασία προσώπων τὰ ὁποία δὲν θὰ ἐπιδιώκουν, ὡς συχνὰ συμβαίνει, ἄλλους σκοποὺς παρὰ μόνον τὴν διαφώτισιν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου τῆς.

Τὸ ἔργον τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῶν Ἐπιτροπῶν δέον νὰ συνίσταται εἰς τὰ ἑξῆς :

Πρῶτον, νὰ ἐξετασθοῦν οἱ ὀργανισμοὶ τῶν διαφόρων Ἐπιτροπῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καὶ νὰ ἐρευνηθῇ κατὰ πόσον οὗτοι ἀνταποκρίνονται εἰς τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων ἀπὸ ἀπόψεως συνθέσεως καὶ ἀριθμοῦ προσωπικοῦ καὶ τρόπου λειτουργίας. Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πορίσματος τῆς ἐρένης νὰ καταρτισθοῦν νέοι ὀργανισμοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους νὰ παραλειφθοῦν οἱ αἰδηῖποτε προσωπικαὶ ἢ χαριστικά διατάξεις αἱ ὁποῖαι ἰσχύουν σήμερον.

Δεύτερον, νὰ τεθῇ ὡς γενικὴ ἀρχὴ ὅτι ἀνώτατα καὶ ἀνώτερα στε-

λέχη τῆς διοικήσεως εἶναι ὑπεύθυνα διὰ τὴν πλημμελῆ λειτουργίαν τῶν ὑπηρεσιῶν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων εὐρέθησαν κατὰ τὴν παρελθοῦσαν δεκαετίαν καὶ ὅτι ἡ ἀπομάκρυνσις των εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς λειτουργίας τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων. Δὲν εἶναι ἀνάγκη διὰ νὰ γίνῃ ἡ ἀπομάκρυνσις αὕτη νὰ διαπιστωθῇ ποινικὴ ἢ πειθαρχικὴ εὐθύνη διὰ συγκεκριμένας πράξεις καὶ παραλείψεις, διότι τοῦτο θὰ ἦτο ἀφ' ἑνὸς δυσχερέστατον καὶ ἀφ' ἑτέρου ἄσκοπον, οὐδὲ εἶναι ἀνάγκη ἡ ἀπομάκρυνσις νὰ λάβῃ τὴν μορφήν ποινῆς.

Ἄν τεθῇ ὡς ἀρχὴ ὅτι οἱ εὐρεθέντες ἐπὶ κεφαλῆς δημοσίων ὑπηρεσιῶν, αἵτινες ἐλειτούργησαν πλημμελῶς κατὰ τὴν παρελθοῦσαν δεκαετίαν λογίζονται ΕΟ ΙΡSΟ ὡς ἀκατάλληλοι νὰ συνεχίσουν διευθύνοντες τὰς ὑπηρεσίας ταύτας καὶ τίθενται εἰς διαθεσιμότητα, ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῆς μεταβολῆς, δηλ. ἡ ἀπομάκρυνσις προσώπων τὰ ὁποῖα π ρ έ π ε ι νὰ εἶναι ὑπεύθυνα διὰ τὴν ἐξάρθρωσιν καὶ κακὴν λειτουργίαν τῆς διοικήσεως, ἐπιτυγχάνεται χωρὶς νὰ ἀπαιτηθῇ ἔρευνα περὶ τῆς δράσεως ἐκάστου καὶ συγκέντρωσις ἐπιβαρυντικῶν στοιχείων κατ' αὐτῶν. Ἡ ἀνωτέρω ἀρχὴ, ὅπως πᾶσα γενικὴ ἀρχὴ, ἐπιδέχεται ἀσφαλῶς καὶ ἐξαιρέσεις. Ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ πρέπει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν της ὅτι θὰ ὑπάρξουν καὶ περιπτώσεις εἰς τὰς ὁποίας δι' εἰδικούς λόγους τὸ ἀνωτέρω τεκμήριον, ὅτι ἀνώτατα καὶ ἀνώτερα στελεχὴ τῆς διοικήσεως δέον νὰ θεωρηθοῦν ὡς ὑπεύθυνα διὰ τὴν πλημμελῆ λειτουργίαν τῶν ὑπηρεσιῶν των, θὰ κατέληγεν εἰς καταφανῆ ἀδικίαν εἰς βᾶρος ὑπαλλήλου τινὸς ὡς καὶ περιπτώσεις καθ' ἃς ἡ ἀπομάκρυνσις ὑπαλλήλου θὰ ἀπέβαινεν προφανῶς εἰς βλάβην τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας. Εἶναι ὁμως φανερόν ὅτι αἱ περιπτώσεις αὗται θὰ πρέπει νὰ παραμείνουν ἐξαιρέσεις καὶ νὰ μὴ μεταβληθοῦν εἰς γενικὸν κανόνα. Δὲν νομίζω ὅτι εἶναι σοβαρόν νὰ ὀμιλῶμεν περὶ κακοδιοικήσεως καὶ ἀνάγκης ἀναδιοργανώσεως τῆς κρατικῆς μηχανῆς, ταυτόχρονως δὲ νὰ εὐρίσκωμεν ὅτι οἱ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς μηχανῆς ταύτης οὐδεμίαν εὐθύνην φέρουν διὰ τὴν δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν καὶ νὰ πιστεύωμεν ὅτι εἶναι δυνατὴ βελτίωσις εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν χωρὶς μεταβολὴν εἰς τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα κατέχουν ὑπευθύνους θέσεις εἰς τὰς ὑπηρεσίας ταύτας.

Τὰ οὕτω δημιουργούμενα κενὰ ἡ Ἐπιτροπὴ δέον νὰ πληρῶσῃ εἴτε διὰ προαγωγῆς ἐκ τῶν κατωτέρων στελεχῶν ἐφ' ὅσον ταῦτα συγκεντρώνουν τὰ ἀναγκαῖα προσόντα καὶ τὸ ἀναγκαῖον ἦθος, εἴτε διὰ μεταθέσεως καταλλήλων προσώπων ἐξ ἄλλων ὑπηρεσιῶν.

Τ ρ ί τ ο ν, προκειμένου περὶ τῶν λοιπῶν ὑπαλλήλων θὰ ἔπρεπε νὰ γίνονιν δεκταὶ αἱ κάτωθι ἀρχαί :

(α) Ὑπάλληλοι διορισθέντες πρὸ τοῦ 1941 διατηροῦνται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν, ἐκτὸς ἂν ὑπάρχουν συγκεκριμένα στοιχεῖα εἰς βᾶρος των τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουν αὐτοὺς ἀκατάλληλους διὰ τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν.

(β) Ὑπάλληλοι διορισθέντες μετὰ τὸ 1941 διατηροῦνται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν.

ρεσίαν ἐφ' ὅσον συγκεντρώνουν τὰ ἀναγκαῖα προσόντα καὶ τὴν ἀπαιτούμενην ἰκανότητα καὶ ἐφ' ὅσον δὲν προκύπτουν συγκεκριμένα ἐπιβαρυντικὰ στοιχεῖα κατ' αὐτῶν.

(γ) Οἱ οὕτω διατηρούμενοι ὑπάλληλοι τοποθετοῦνται εἰς τὰς ὑπὸ τῶν νέων ὀργανισμῶν προβλεπομένας θέσεις ἀναλόγως τῶν προσόντων των καὶ τῆς πείρας των. Οἱ πλεονάζοντες τοποθετοῦνται εἰς ἄλλας ὑπηρεσίας εἰς τὰς ὁποίας ὑπάρχουν κενὰ καὶ συγκεκριμένως εἰς ἐπαρχιακὰς θέσεις αἱ ὁποῖαι παραμένουν ἀπλήρωτοι. Ἐὰν παρὰ ταῦτα παραμένουν ἀτοποθέτητοι ὑπάλληλοι, οὗτοι τίθενται εἰς διαθεσιμότητα καὶ ἐπαναφέρονται βαθμηδὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἐφ' ὅσον δημιουργοῦνται νέα κενά.

Τέταρτον, ἡ Ἐπιτροπὴ δέον νὰ ἐξετάσῃ μετὰ προσοχῆς τὸ ζήτημα τῶν ἐκτάτων καὶ ἡμερομισθίων ὑπαλλήλων. Εἰς ἃς περιπτώσεις οἱ ὑπάλληλοι οὗτοι πληροῦν κανονικὰς ἀνάγκας τῆς διοικήσεως καὶ συγκεντρώνουν τὰ ἀναγκαῖα προσόντα θὰ ἔδει νὰ μονιμοποιηθοῦν εἰς τὰς θέσεις τὰς ὁποίας κατέχουν. Ἐφ' ὅσον ὅμως πρόκειται περὶ μὴ ἀναγκαιῶν ὑπαλλήλων διορισθέντων μὲ πολιτικὰς ἢ ἄλλας ἐπιρροὰς οὗτοι πρέπει νὰ ἀπολυθοῦν.

Πέμπτον, ὅλως ἰδιαιτέρα σημασία θὰ ἔδει νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῶν φοροτεχνικῶν ὑπηρεσιῶν ἀπὸ τὰς ὁποίας, ὡς εἶδομεν εἰς προηγούμενον κεφάλαιον, ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἡ ἐξυγίανσις τῶν δημοσίων οικονομικῶν τῆς Χώρας. Αἱ φοροτεχνικαὶ ὑπηρεσίαι οὐδέποτε ἐλειτούργησαν ἰκανοποιητικῶς ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη ὑστέρησαν κατὰ τρόπον ἀσυγχώρητον τῆς ἀποστολῆς των. Ἡ Ἐπιτροπὴ δέον νὰ ἀναζητήσῃ τοὺς ὑπευθύνους, νὰ τοὺς ἀπομακρύνῃ τῆς ὑπηρεσίας καὶ νὰ ἀναδιοργανώσῃ τὰς φοροτεχνικὰς ὑπηρεσίας κατὰ τρόπον ἐπιτρέποντα ἀποτελεσματικὸν ἔλεγχον τῆς δράσεως τῶν διαφόρων φοροτεχνικῶν ὀργάνων καὶ ἐπιβολὴν αὐστηρῶν κυρώσεων κατὰ τῶν παρεκτρεπομένων.

Ἐκτον, ἐπίσης ὅλως ἰδιαιτέρα σημασία θὰ ἔδει νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐπαρχιακῆς διοικήσεως.

Εἶδομεν ὅτι σήμερον ἡ Ἐπαρχία ταλαιπωρεῖται καὶ καταδυναστεύεται ἀπὸ τὸ Κέντρον τοῦ ὁποίου ἡ ἀδιαφορία διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς καὶ τὰ συμφέροντά της ἔχει προκαλέσει ἐπικίνδυνον δυσφορίαν εἰς τοὺς ἐπαρχιακοὺς πληθυσμούς. Ἡ Ἐπιτροπὴ δέον νὰ ἐξετάσῃ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ τεθῇ τέρμα εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην διὰ τῆς μεταβιβάσεως περισσοτέρων ἐξουσιῶν εἰς τὰ ἐπαρχιακὰ ὄργανα καὶ δι' ἄλλων μέτρων, διατηρουμένης ὅμως τῆς ἀπαραιτήτου ἐποπτείας τοῦ Κέντρον ἐπὶ τῆς ἐπαρχιακῆς διοικήσεως.

Ἐβδομον, τὸ ἔργον τῆς ἀναδιοργανώσεως δέον νὰ ἐπεκταθῇ καὶ ἐπὶ τῶν κυριωτέρων Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου Δικαίου δοθέντος ὅτι ταῦτα κατ' οὐσίαν ἐκτελοῦν κρατικὰς λειτουργίας καὶ διαχειρίζονται δημόσιον χρήμα. Ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ ἔδει νὰ ἐφαρμόσῃ καὶ ἐπὶ τῶν ὀργανισμῶν

τούτων τὰς βασικὰς ἀρχὰς τὰς ὁποίας εἰς ἔχῃ ἀποδεχθῆ διὰ τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας ἦτοι ἀπομάκρυνσιν τῶν ἀνωτέρων καὶ ἀνωτάτων στελεχῶν τῶν Ὀργανισμῶν ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐλειτούργησαν πλημμελῶς κατὰ τὴν παρελθοῦσαν δεκαετίαν, ἐξέτασιν τῶν εἰς προσωπικὸν ἀναγκῶν αὐτῶν, ἐξέτασιν τῶν προσόντων τῶν νῦν ὑπηρετούντων ὑπαλλήλων καὶ ἀπόλυσιν τῶν περιττῶν καὶ ἀκαταλλήλων. Ἡ ἔρευνα δέον νὰ περιλάβῃ τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν Ἀγροτικὴν, αἱ ὁποῖαι εἶναι κατ' οὐσίαν κρατικαὶ Τράπεζαι, ἀσκοῦν σπουδαιότατας κρατικὰς λειτουργίας καὶ κινουῦνται οὐσιαστικῶς μὲ δημοσίον χρῆμα. Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει πρέπει νὰ συμμετάσχη τῆς ἀρμοδίας ὑποεπιτροπῆς ἐρέυνης καὶ ἡ Διοίκησης τῶν ὡς ἄνω Τραπεζῶν.

Ἄν ζητηθῆ ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς νὰ ἀφιερῶσουν ὅλον τὸν χρόνον των καὶ ὅλας τὰς δυνάμεις των εἰς τὸ ὡς ἄνω ἔργον πιστεύω ὅτι θὰ εἶναι δυνατὴ ἡ περάτωσις αὐτοῦ ἐντὸς τεσσάρων ἢ τὸ πολὺ ἕξ μηνῶν. Παράτασις τῆς ἐργασίας πέραν τοῦ χρόνου τούτου θὰ ἦτο λίαν ἐπιζημία διὰ τὴν χώραν, διότι θὰ ἐδημιούργει ἐπικίνδυνον ἐκκρεμότητα εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας καὶ θὰ ἐμείου ἔτι περισσότερον τὴν ἤδη ἀνεπαρκῆ ἀπόδοσιν αὐτῶν.

Ποία θὰ εἶναι ἡ σημασία τῶν ἀνωτέρω ; Ὅτι ἔχωμεν ἀπευθυνθῆ εἰς τοὺς κορυφαίους τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας ἀπὸ ἀπόψεως ἀκεραιότητος, κύρους καὶ ἀμεροληψίας, θὰ ἔχωμεν ζητήσῃ ἀπὸ αὐτοὺς νὰ προβοῦν εἰς ἐνεδελεχῆ ἔρευναν τῆς καταστάσεως τῆς διοικήσεως, νὰ ἀναδιοργανώσουν ταύτην μὲ μοναδικὸν κριτήριον τὸ γενικὸν συμφέρον καὶ νὰ διατηρήσουν μόνον τοὺς ἱκανοὺς καὶ χρηστοὺς ὑπαλλήλους καὶ θὰ ἔχωμεν ταῦτοχρόνως ἀπόσχει ἀπὸ πᾶσαν προσπάθειαν ἐπηρεασμοῦ τῆς κρίσεως αὐτῶν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου των. Ὅτι πρέπει συνεπῶς νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὅταν τὰ πρόσωπα ταῦτα περατώσουν τὸ ἀνατεθὲν εἰς αὐτὰ ἔργον θὰ ἔχη γίνῃ ὅ,τι εἶναι ἀνθρωπίνως δυνατόν διὰ νὰ ἐξυγιανθῆ ἡ κρατικὴ μηχανὴ καὶ νὰ ἀποκτήσῃ ἡ χώρα τὴν ἱκανὴν καὶ χρηστὴν διοίκησιν τῆς ὁποίας ἔχει ἀνάγκην διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰ προβλήματα τῆς. Ἐφ' ὅσον δεχθῶμεν ταῦτα δὲν θὰ ὑπάρχη πλέον ἀπολύτως καμμία δικαιολογία διὰ τὴν συνέχισιν τοῦ σημερινοῦ καθεστῶτος τῶν γλίσχρων ἀποδοχῶν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων. Ἡ Χώρα καὶ ἡ ὀλότης ἔχουν ὑποχρέωσιν νὰ ἐξασφαλίσουν εἰς τοὺς ὑπηρετοῦντας αὐτὰς εἰσόδημα ἀνάλογον πρὸς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐξασφαλίζεται εἰς ἄλλας τάξεις προσφερούσας ἀναλόγους ὑπηρεσίας, διότι ἄλλως δὲν δύνανται νὰ ἀναμένουν ἀπὸ τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους οὔτε ἀφοσίωσιν εἰς τὸ καθῆκόν των, οὔτε ἐνδιαφέρον διὰ τὰ κοινά.

Ἐφ' ὅσον οἱ διατηρούμενοι εἰς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν θὰ ἔχουν κριθῆ ἀπὸ ἀμερόληπτον Σῶμα ὡς ἀναγκαῖοι διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς κρατικῆς μηχανῆς καὶ ὡς συγκεντροῦντες τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα ἥθους καὶ ἱκα-

νότητος, τὸ Κράτος ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐξεύρη τὰ μέσα πρὸς ἐξασφάλισιν εἰς αὐτοὺς λογικῆς ἀμοιβῆς διὰ τὰς ὑπηρεσίας των. Ἡ προσήλωσις εἰς τὴν ἀντίληψιν ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς δὲν ἀντέχει εἰς αὐξήσεις δαπανῶν ὅσονδήποτε ἀναγκαῖαι καὶ ἂν εἶναι αὗται, θ' ἀπετέλει μυωπικὴν πολιτικὴν, διότι θὰ ἐματαιῶν τὸν ὅλον σκοπὸν τῆς ἀναδιοργανώσεως καὶ θὰ καθίστα ἀναπόφευκτον τὴν συνέχισιν τῆς σημερινῆς κακοδιοικήσεως, ἢ ὅποια προκαλεῖ πολὺ μεγαλυτέραν ζημίαν τόσον εἰς τὴν δημοσίαν ὅσον καὶ τὴν ἰδιωτικὴν οἰκονομίαν ἀπὸ τὴν πρόσθετον ἐπιβάρυνσιν τὴν ὅποιαν ἀπαιτεῖ ἡ ἐξασφάλισις περισσότερον ἱκανοποιητικῶν ἀποδοχῶν εἰς τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους. Συνεπῶς φρονῶ ὅτι εὐθύς ὡς περατωθῆ τὸ ἔργον τῆς ἀναδιοργανώσεως θὰ ἔδει νὰ γίνῃ ριζικὴ ἀναπροσαρμογὴ τοῦ μισθολογίου τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ἐξασφαλίζουσα αὐτοὺς αὐξήσεις μέχρι 40 ο)ο ἐπὶ τῶν σημερινῶν μισθῶν των. Κατὰ τὸν καθορισμὸν τῶν μισθῶν θὰ ἔδει νὰ θεσπισθῆ διαφορισμὸς ὑπὲρ τῶν εἰς τὰς ἐπαρχίας ὑπηρετούντων, ὥστε νὰ ἐξουδετερωθῆ ἡ σημερινὴ ἀπροθυμία τῶν ὑπαλλήλων νὰ ὑπηρετήσουν εἰς τὰς ἐπαρχίας. Ἐπίσης θὰ ἔπρεπε νὰ καθορισθῆ εἰδικόν, ἐπηυξημένον μισθολόγιον διὰ θέσεις ἀπαιτούσας εἰδικὰς τεχνικὰς γνώσεις ἢ συνεπαγομένης μεγάλης εὐθύνας καὶ διαχείρισιν μεγάλων συμφερόντων, εἰς τρόπον ὥστε ἀφ' ἑνὸς νὰ δύναται τὸ Κράτος νὰ ἐξασφαλίζῃ τὰς ὑπηρεσίας ἱκανῶν τεχνικῶν ὑπαλλήλων, πρᾶγμα ὅπερ μὲ τὰς σημερινὰς γλίσχρας ἀποδοχὰς εἶναι πολλάκις ἀκατόρθωτον καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ παρασχεθῆ μία σχετικὴ ἄνεσις εἰς τοὺς διαχειριζομένους μεγάλα συμφέροντα ὑπαλλήλους.

Ταῦτοχρόνως μὲ τὴν βελτίωσιν τῶν ἀποδοχῶν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων θὰ πρέπει νὰ κατοχυρωθῆ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς χορηγήσεως ἐπιδομάτων ἢ ἄλλων προσθέτων ἀμοιβῶν εἰς ὑπαλλήλους. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, τὸ Κράτος, ἀντιλαμβανόμενον ὅτι τὸ σύστημα τῶν προσθέτων ἀμοιβῶν καὶ ἐπιδομάτων, ὅπερ ἀποτελεῖ ἔμμεσον τρόπον βελτιώσεως τῶν ἀποδοχῶν τῶν ὑπαλλήλων, καταντᾷ νὰ ἐφαρμόζεται πρὸς ὄφελος ὄχι τῶν παρεχόντων πρόσθετον ὑπηρεσίαν, ἀλλὰ τῶν μᾶλλον ἐπιτηδείων καὶ ἐκείνων οἱ ὅποιοι διαθέτουν πολιτικὰ ἢ ἄλλα μέσα εἰς βᾶρος τῶν λοιπῶν ὑπαλλήλων, ἐπεχείρησε νὰ καταργήσῃ ἢ νὰ περιορίσῃ τὸ σύστημα τοῦτο. Πάντοτε ὁμως κατορθοῦται ἡ καταστρατήγησις τῆς ἀπαγορεύσεως διὰ τῆς μεθόδου τῶν ἀμοιβῶν διὰ συμμετοχὴν εἰς συμβούλια, τῶν ὑπερωριῶν, τῶν μεταφορικῶν ἐξόδων καὶ ἄλλων. Νομίζω ὅτι ἡ προτεινομένη βελτίωσις τῶν ἀποδοχῶν καὶ τῆς ἐν γένει θέσεως τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ἀφαιρεῖ κάθε δικαιολογίαν ἢ πρόσχημα διὰ τὴν συνέχισιν τοιούτων ἀνωμάλων ἀμοιβῶν καὶ ἐπιδομάτων καὶ ὅτι ἐπομένως πρέπει ταῦτα νὰ καταργηθῶσιν ἄνευ τινὸς ἐξαιρέσεως.

Ἐπιτυχάνοντες τὰ ἀνωτέρω δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι θὰ ἀποκτήσωμεν Διοίκησιν, ἢ ὅποια θὰ εἶναι ἡ καλλιτέρα δυνατὴ ὑπὸ τὰς δημιουργηθείσας περιστάσεις. Ὡς ἦτο ὁμως μάταιον νὰ ἀναμένωμεν ὅτι ἀρκεῖ

μία τοιαύτη ἐφ' ἅπαξ γινομένη ἐκκαθάρισις καὶ ἀναδιοργάνωσις διὰ νὰ ἐξασφαλισθῆ ἡ καλὴ λειτουργία τῆς διοικητικῆς μηχανῆς. Ἐὰν θέλωμεν ἢ ἀνωτέρω μεταρρυθμίσις νὰ μὴ ἐξατμισθῆ ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν, ὅπως πολ- λάκις συνέβη εἰς τὸ παρελθόν με τοιαύτας μεταρρυθμίσεις, πρέπει ἄφ' ἑνὸς μὲν νὰ κατοχυρώσωμεν τὴν ὑπαλληλικὴν σχέσιν καὶ νὰ παράσχωμεν εἰς τὸν ὑπάλληλον τὰς ἀνεκαθεν παραδεδεγμένας ἐγγυήσεις, ἄφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἀναθέσωμεν εἰς πρόσωπα ἀνεγνωρισμένου κύρους καὶ ἀκεραιότητος ὄχι μόνον τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς σημερινῆς Διοικήσεως ἀλλὰ καὶ τὴν ἄσκησιν συνεχοῦς ἐποπτείας ἐπὶ τῆς λειτουργίας τῆς οὕτως ἀναδιοργανωθείσης Διοικήσεως.

Ὁ διὰ τοῦ νόμου 1811 τοῦ 1951 εἰσαχθεὶς ὑπαλληλικὸς Κώδιξ σκοπεῖ νὰ παράσχη τὰς ὡς ἄνω ἐγγυήσεις ἰδίᾳ διὰ τῶν διατάξεων αὐτοῦ περὶ τρόπου διορισμοῦ, προαγωγῆς, μεταθέσεως κλπ. τοῦ ὑπαλλήλου καὶ περὶ τῶν προϋποθέσεων τῆς ἐπιβολῆς πειθαρχικῶν ποινῶν καὶ τῆς ποινῆς τῆς ἀπολύσεως.

Ὅθεν αἱ κατωτέρω ἐκτιθέμεναι σκέψεις ὑποβάλλονται, ὅπως ἐξετα- σθῶσιν ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ὡς ἄνω Κώδικος.

Συγκεκριμένως ὑποβάλλω τὰς ἑξῆς προτάσεις :

Ἡ ὡς ἄνω Μεγάλῃ Ἐπιτροπῇ Ἀναδιοργανώσεως τῆς Διοικήσεως νὰ μετατραπῆ, εὐθὺς ὡς περατώσει τὸ ἔργον τῆς, εἰς Μόνιμον Ἐπιτροπὴν Ἐποπτείας τῆς Διοικήσεως. Τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης θὰ πρέπει νὰ διορίζωνται ἐπὶ μίαν πενταετίαν καὶ νὰ ἐκλέγωνται μεταξύ τοῦ αὐτοῦ κύκλου προσώπων ὡς καὶ τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀναδιοργανώσεως. Ἡ ἀπασχόλησις των ὅμως μετὰ τὸ ἔργον τῆς Ἐποπτείας τῆς Διοικήσεως δὲν πρέπει νὰ παρεμποδίσῃ τὴν παρ' αὐτῶν ἄσκησιν τῶν κυρίων ἐπαγγελμα- τικῶν καθηκόντων των.

- ἂ ἦτο, νομίζω, σφάλμα νὰ ἀποβλέψῃ τις εἰς τὸ νὰ καταρτίσῃ τὴν Ἐπιτροπὴν ἐκ προσώπων τὰ ὁποῖα νὰ μὴ ἔχουν ἄλλην κυρίαν ἀπασχό- λησιν. Ἡ ἀξία τοῦ θεσμοῦ ἐγκεῖται ἀκριβῶς εἰς τὸ ὅτι προσφεύγει εἰς πρό- σωπα τὰ ὁποῖα ἀπέδειξαν τὴν ἀμεροληψίαν καὶ ἀνωτερότητα των εἰς τὴν ἐπαγγελματικὴν καὶ κοινωνικὴν των δρᾶσιν καὶ τὰ ὁποῖα κατέχουν ἐπα- ξίως ὑψίστα ἀξιώματα ἐν τῇ πολιτείᾳ. Εἶναι βέβαιον ὅτι ἂν ἀποβλέψωμεν νὰ καταστήσωμεν τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν ὡς ἄνω Ἐπιτροπὴν τὴν μόνην ἀπασχόλησιν τῶν μελῶν αὐτῆς θὰ πρέπει κατ' ἀνάγκην νὰ καταφύγωμεν εἰς πρόσωπα κατωτέρας περιωπῆς. Οὐδὲ εἶναι ἀναγκαῖα ἢ ἀποκλειστικὴ ἀπασχόλησις τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐποπτείας τῆς Διοικήσεως. Νομίζω ὅτι ἂν δημιουργήσωμεν παρὰ τῇ Ἐπιτροπῇ ταύτῃ τὰς ἀναγκαῖας ὑπηρεσίας ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς καὶ ἄσκήσεως τῆς καθ' ἕκαστα ἐποπτείας τῆς διοικήσεως, θὰ ἔχωμεν συνδυάσει τὴν ἀνάγκην ἐξασφαλίσεως τῶν ὑπηρεσιῶν προσώπων μεγάλου κύρους καὶ περιωπῆς μετὰ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ πράγματι ὀγκώδους ἔργου τῆς ἐποπτείας τῆς Διοι- κήσεως.

Κατὰ τὴν γνώμην μου θὰ ἔδει νὰ δημιουργηθοῦν παρὰ τῆ Ἐπιτροπῆ αἱ κάτωθι τέσσαρες ὑπηρεσίαι.

Ἐπηρεσία Γενικῆς Ἐπιθεωρήσεως, σκοπὸς τῆς ὁποίας θὰ εἶναι ἡ παρακολούθησις τῆς δράσεως τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν, ἡ ἐξασφάλις τοῦ ἀπαραιτήτου συντονισμοῦ μεταξὺ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν καὶ ἰδίως ἡ ἐξασφάλις τῆς παρὰ τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν καλῆς ἐξυπηρέτησεως τοῦ κοινοῦ. Πρὸς τοῦτο θὰ ἔπρεπεν ἡ ὑπηρεσία αὕτη νὰ εὑρίσκειται εἰς ἐπαφὴν δι' εἰδικῶν ὑπαλλήλων μὲ τὰ καθ' ἕκαστον Ἐπιτροπὴν ἵνα ἐξασφαλίσουν ἂν οἱ πολῖται τυγχάνουν καλῆς καὶ προθύμου μεταχειρίσεως παρὰ τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν Ἐπιτροπῶν ὡς καὶ τὰς δυσχερείας τὰς ὁποίας τυχὸν συναντοῦν εἰς τὴν διεκπεραίωσιν τῶν ὑποθέσεων των. Ἡ ἐκλογή τῶν ὑπαλλήλων τούτων θὰ ἔδει νὰ γίνῃ μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας οἱ δὲ οὕτως ἐκλεγόμενοι ὑπάλληλοι θὰ ἔδει νὰ τύχουν εἰδικῆς διαπαιδαγωγήσεως ὥστε νὰ ἀντιληφθοῦν καλῶς τὴν σημασίαν τῆς ἀποστολῆς των διὰ τὴν δημιουργίαν καλλιτέρων σχέσεων μεταξὺ Κράτους καὶ πολιτῶν καὶ τὴν ἐν γένει ἐξύψωσιν τῆς στάθμης τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν.

Ἐπηρεσία Ἐπαρχιακῆς Διοικήσεως, σκοπὸς τῆς ὁποίας θὰ εἶναι ἄφ' ἑνὸς ἡ παρακολούθησις τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Κέντρου εἰς τὰς σχέσεις των μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἡ ἐξασφάλις τῆς ταχείας καὶ ἱκανοποιητικῆς διεκπεραιώσεως τῶν ὑποθέσεων τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἄφ' ἑτέρου ἡ ἀσκῆσις ἐποπτείας ἐπὶ τῶν ὀργάνων τῆς ἐπαρχιακῆς Διοικήσεως.

Ἐπηρεσία διαγωνισμῶν καὶ προσλήψεως προσωπικοῦ διὰ τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας. Ἡ κυριώτερα κατὰ τὴν γνώμην μου μεταρρύθμισις διὰ τὴν ἐξασφάλισιν ἱκανῆς καὶ χρηστῆς διοικήσεως εἶναι ἡ καθιέρωσις τοῦ διαγωνισμοῦ ὡς τοῦ μόνου μέσου προσλήψεως εἰς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν. Τὴν ἀρχὴν ταύτην εἰσάγει καὶ ὁ προσφάτως ψηφισθεὶς ὑπαλληλικὸς Κῶδιξ. Πράγματι ἡ πείρα ὅλων τῶν χωρῶν διδάσκει ὅτι ἡ εἰσαγωγή τοῦ συστήματος τῆς διὰ διαγωνισμοῦ προσλήψεως ὑπαλλήλων εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν ἐξύψωσιν τῆς στάθμης τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν. Λόγω τῆς σημασίας τοῦ ἔργου τούτου ἡ ὡς ἄνω ὑπηρεσία θὰ ἔδει νὰ διατελῇ ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐποπτείας Διοικήσεως καὶ νὰ ἐκτελῇ τὰς παρ' αὐτῆς λαμβανομένας ἀποφάσεις, οὕτως ὥστε νὰ ἐξασφαλιστῇ ἡ πλήρης ἀμεροληψία καὶ ἀντικειμενικότης τῶν ἐνεργειῶν τῆς.

Κατ' ἔτος κενοῦνται χιλιάδες θέσεων διὰ τῆς φυσιολογικῆς ἀποχωρήσεως ὑπαλλήλων ἐκ τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας. Σκοπὸς τῆς Ἐπιτροπῆς διαγωνισμῶν καὶ προσλήψεων θὰ εἶναι νὰ προκηρύσῃ εἰς τακτικὰ χρονικὰ διαστήματα, προσδιοριζόμενα παρὰ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐποπτείας τῆς Διοικήσεως καὶ γνωστὰ ἐκ τῶν προτέρων, διαγωνισμοὺς διὰ τὴν πλήρωσιν τῶν δημιουργουμένων κενῶν, νὰ ἐνεργῇ τούτους συμφώνως πρὸς τοὺς ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τεθειμένους ὅρους καὶ μὲ ὅλας τὰς ἀναγκαίας ἐγγυήσεις

ήμεροληψίας και αντικειμενικότητας, και να φροντίζη δια τὸν διορισμὸν τῶν ἐπιτυγχανόντων ὑποψηφίων. Νομίζω ὅτι τὸ Ἀγγλικὸν σύστημα ἐνιαίου διαγωνισμοῦ δι' ὅλας τὰς ὑπηρεσίας και τοποθετήσεις τῶν ἐπιτυγχανόντων εἰς τὰς διαφόρους ὑπηρεσίας ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τῆς διοικήσεως και τῶν προτιμήσεων τῶν διοριζομένων ἔχει τὸ πλεονέκτημα, ἔναντι τοῦ συστήματος τῶν κατὰ Ὑπουργεῖα διαγωνισμῶν, ὅτι ἐξασφαλίζει μεγαλύτεραν ὁμοιομορφίαν εἰς τὴν ἐπιλογὴν τῶν ὑπαλλήλων και μεγαλύτεραν ἐλαστικότητα εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενουμένων θέσεων. Ἐννοεῖται ὅτι ταῦτα δὲν ἰσχύουν προκειμένου περὶ θέσεων ἀπαιτουσῶν εἰδικὰς τεχνικὰς γνώσεις δια τὰς ὁποίας θὰ πρέπει νὰ διενεργῶνται εἰδικοί διαγωνισμοὶ μὲ τὰς αὐτὰς ὁμως ὡς και προκειμένου περὶ τῶν γενικῶν διαγωνισμῶν, ἐγγυήσεις.

Ἡ Χώρα μας ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ σοβαρώτατον ζήτημα τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκῶν εὐκαιριῶν παραγωγικῆς ἀπασχολήσεως τῶν νέων τῆς. Ταῦτοχρόνως ἔχει ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸ ζήτημα τῆς τροπῆς πρὸς τὰς πανεπιστημιακὰς σπουδὰς πολὺ περισσοτέρων νέων ἀπ' ὅσους δύναται νὰ χρησιμοποιήσῃ ἐπωφελῶς ἢ οἰκονομία. Θὰ ἔπρεπε τοῦλάχιστον νὰ ἐπωφεληθῇ αὐτῆς τῆς καταστάσεως δια νὰ ἐξασφαλίσῃ δια τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας τοὺς ἀρίστους ἐκ τῶν νέων τούτων. Σήμερον τὰς δημοσίας θέσεις καταλαμβάνουν κατὰ κανόνα οἱ διαθέτοντες τὰ περισσότερα μέσα και οἱ ἐπιτηδειότεροι. Δια τῆς καθιερώσεως τοῦ διαγωνισμοῦ ὡς τοῦ μόνου τρόπου πληρώσεως τῶν δημοσίων θέσεων ὄχι μόνον τὸ Κράτος θὰ δύναται νὰ ἐκλέγῃ μεταξὺ τῶν καλλιτέρων δια τὴν ἐπ' ἀνδρωσιν τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν ἀλλὰ και ἡ νεότης θὰ αἰσθανθῇ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν αἰσθάνεται σήμερον, ὅτι ἡ ἐργατικότης και ἰκανότης, ὄχι τὰ μέσα, διανοίγουν τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν ἀτομικὴν και κοινωνικὴν πρόοδον.

Οἱ διαγωνισμοὶ, ὡς εἶπον ἀνωτέρω, πρέπει νὰ διενεργῶνται εἰς τακτικὰ χρονικὰ διαστήματα και κατὰ προτίμησιν δις τοῦ ἔτους, αἱ δὲ κεναὶ θέσεις νὰ πληρῶνται ἀνευ ἀναβολῆς δια τῶν ἐπιτυγχανόντων ὑποψηφίων κατὰ σειρὰν ἐπιτυχίας. Εἰς τὸ παρελθόν, ὡσάκις τὸ Κράτος ἀντεμετώπιζε δημοσιονομικὰς δυσχερείας, ἐν ἀπὸ τὰ συνήθη μέσα πραγματοποιήσεως οἰκονομιῶν ἦτο ἡ ἀναστολὴ παντὸς νέου διορισμοῦ ἐπὶ ἀρκετὸν χρονικὸν διάστημα. Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν οἱ διορισμοὶ εἶχον χαρακτῆρα πολιτικῶν ἢ προσωπικῶν παροχῶν, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀντίρρησης εἰς τοιοῦτον τρόπον περιστολῆς τῶν δαπανῶν. Ὅταν ὁμως ἀναδιοργανωθοῦν αἱ ὑπηρεσίαι και διατηρηθοῦν μόνον αἱ ἀναγκαῖαι θέσεις, ἡ ἀναστολὴ νέων διορισμῶν ὡς τρόπος πραγματοποιήσεως οἰκονομιῶν ἐμφανίζει τὰ ἐξῆς δύο σοβαρὰ μειονεκτήματα: πρῶτον, δημιουργεῖ ἀνωμαλίαν εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς διοικήσεως και δεύτερον ἀποθαρρύνει τοὺς νέους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἀποβλέπουν εἰς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν οὐχὶ ἀπλῶς ὡς μέσον ἐξασφαλίσεως ἐνός

μισθοῦ ἀλλὰ καὶ ὡς σοβαρὸν ἐπάγγελμα τὸ ὁποῖον θὰ τοὺς ἐπιτρέψη νὰ ἐξελιχθοῦν καὶ νὰ διαπρέψουν.

Ἐλέχθη ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνασταλῆ ἡ διενέργεια νέων διορισμῶν ἕως ὅτου ἀπορροφηθοῦν οἱ σήμερον πλεονάζοντες δημόσιοι ὑπάλληλοι. Εἶναι βέβαιον ὅτι μία σοβαρὰ ἀναδιοργάνωσις τῆς διοικήσεως θ' ἀποδείξει ὅτι ὑπάρχουν χιλιάδες μὴ ἀναγκαίων ὑπαλλήλων εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας ἀλλὰ ὅτι πολλοὶ ἐκ τούτων διαθέτουν τὰ προσόντα διὰ τὴν κατάληψιν δημοσίας θέσεως.

Εἶναι συνεπῶς πιθανὸν ὅτι θὰ ἀπαιτηθῆ ἄρκετὸς χρόνος ἕως ὅτου οἱ πλεονάζοντες οὗτοι ὑπάλληλοι ἀπορροφηθοῦν ἀπὸ τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας. Ἀφ' ἑτέρου πιστεύω ὅτι ἡ διοίκησις ἔχει ἀνάγκην ἐνισχύσεως διὰ νέων στοιχείων καὶ ὅτι πρέπει τὸ ταχύτερον νὰ μεταβάλωμεν τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν εἰς σοβαρὰν ἐπαγγελματικὴν διέξοδον διὰ τοὺς καλλιτέρους ἐκ τῶν νέων μας. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ὁ διορισμὸς διὰ μέσων καὶ ἐπιρροῶν ὑπῆρξεν ὁ κανὼν μᾶλλον ἢ ἡ ἐξαιρέσις εἰς τὴν διοίκησιν. Νομίζω ὅτι εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη διὰ τὴν ἠθικὴν καὶ ἐπαγγελματικὴν ἐξύψωσιν τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν νὰ ἀρχίσωμεν ἐνισχύοντες αὐτὰς μὲ ἓνα νέον τύπον ὑπαλλήλου ὁ ὁποῖος νὰ ὀφείλῃ τὸν διορισμὸν τοῦ μόνου εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ. Διὰ τοῦτο πιστεύω ὅτι παραλλήλως μὲ τὴν ἀπορρόφησιν τῶν πλεοναζόντων ὑπαλλήλων δέον νὰ ἐφαρμοσθῆ εἰς μικρὰν ἀρχικῶς ἀλλὰ συνεχῶς αὐξανομένην κλίμακα τὸ σύστημα τῆς διὰ διαγωνισμοῦ προσλήψεως.

Τὰ ἀνωτέρω δέον νὰ ἰσχύσουν ὄχι μόνον διὰ τὰς κυρίως δημοσίας ὑπηρεσίας ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἐκτελοῦντα κρατικὰς λειτουργίας νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου καὶ διὰ τὰς Τραπεζὰς Ἑλλάδος καὶ Ἀγροτικὴν.

Οἱ διορισμοὶ ἐκτάκτων ἢ ἡμερομισθίων ὑπαλλήλων δέον κατ' ἀρχὴν νὰ ἀπαγορευθοῦν καθ' ὅσον τοιοῦτοι διορισμοὶ ἀποτελοῦν τὸν συνήθη τρόπον καταστρατηγήσεως τοῦ περιορισμοῦ τῶν δημοσίων θέσεων καὶ τῶν περὶ προσλήψεως τακτικῶν ὑπαλλήλων ἰσχυουσῶν διατάξεων.

Δοθέντος ὅμως ὅτι ἐκτακτοὶ καὶ προσωριναὶ ἀνάγκαι ἀναμφισβητήτως ἐμφανίζονται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας, δέον νὰ ὀρισθῆ ὅτι ὡσάκις ὑπηρεσία τις ἔχει ἀνάγκην προσλήψεως ἐκτάκτων ἢ ἡμερομισθίων ὑπαλλήλων ὀφείλει ν' ἀπευθυνθῆ εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἐποπτείας τῆς Διοικήσεως ἢ ὁποῖα ἐξετάζουσα τὸ βάσιμον τῆς αἰτήσεως δέον νὰ ὀρίσῃ τὸν ἀριθμὸν, χρόνον ὑπηρεσίας, ἀντιμισθίαν καὶ ἄλλους ὅρους προσλήψεως τῶν ἐκτάκτων τούτων ὑπαλλήλων, ὡσάκις δὲ τοῦτο εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν διὰ διαγωνισμοῦ πρόσληψιν αὐτῶν. Ὅμοίως ὡσάκις πρόκειται περὶ θέσεως ἀπαιτούσης ἐντελῶς εἰδικὰ προσόντα, τῆς ὁποίας ἡ πλήρωσις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ διὰ διαγωνισμοῦ, ἢ ἐνδιαφερομένη ὑπηρεσία θὰ πρέπει νὰ ἀπευθύνεται εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν ἐκθέτουσα τὴν φύσιν τῆς ἀνάγκης καὶ ζητοῦσα τὴν ἔγκρισιν τοῦ διορισμοῦ.

Εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν θὰ ἀπόκειται βεβαίως νὰ ἀποφασίζῃ κατὰ πόσον τοιοῦτος διορισμὸς δικαιολογεῖται καὶ νὰ προσδιορίζῃ τοὺς ὄρους προσλήψεως. Τέλος, καίτοι θὰ πρέπει πάντα τὰ ἐπιδόματα καὶ πρόσθετοι ἀμοιβαὶ νὰ καταργηθοῦν, ἐνδέχεται εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις νὰ εἶναι ἀναγκαῖα ἡ χορήγησις τοιούτων προσθέτων ἀμοιβῶν. Καὶ ἐνταῦθα τελικὸς κριτὴς πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐπιτροπὴ.

Ἐπιτελεστικὰ Προαγωγῶν καὶ Μεταθέσεων τῆς ὁποίας ἀποστολὴ θὰ εἶναι νὰ εἰσηγηθῇ ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν προτεινομένων προαγωγῶν καὶ μεταθέσεων νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν πάντα τὰ στοιχεῖα ἵνα αὕτη μορφώσῃ γνώμην ἐὰν αὗται εἶναι πράγματι πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ὑπηρεσίας καὶ πράγματι ἀμείβουν τοὺς εὐδοκιμότερους ὑπαλλήλους. Ὅπως καὶ περὶ τῶν διορισμῶν οὕτω καὶ περὶ τῶν προαγωγῶν ἔχομεν συνηθίσει νὰ ἀναστέλλωμεν ταύτας εἰς τὰς περιόδους δημοσιονομικῶν δυσχερειῶν.

Πιστεύω ὅτι ὅταν αἱ προαγωγαὶ πράγματι ἀμείβουν τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὸ καθῆκον καὶ ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰς ὑπὸ τοῦ Ὄργανισμοῦ προβλεπομένας θέσεις, εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἱκανοποιητικὴν ἀπόδοσιν τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, ἡ δὲ ἀναστολὴ τῶν εἰς περιόδους δυσχερειῶν δὲν ἀποτελεῖ τὸν καλλίτερον τρόπον ἀντιμετωπίσεως τῶν δυσχερειῶν τούτων. Αἱ προαγωγαί, ὅπως καὶ οἱ διορισμοί, δεόν νὰ γίνωνται εἰς κανονικὰ χρονικὰ διαστήματα, ὥστε νὰ γνωρίζῃ ὁ ὑπάλληλος τί δύναται νὰ ἀναμένῃ καὶ νὰ κεντρίζεται ὁ ζῆλος του καὶ ἡ ἀφοσίωσις του εἰς τὴν ἐργασίαν του.

Εἶναι φανερόν ὅτι ἡ ἀποτελεσματικὴ καὶ ἐπιτυχὴς ἄσκησις τοῦ ἀνωτέρου ἔργου τῆς Ἐποπτείας θὰ ἐξαρτηθῇ κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς ποιότητος τῶν ὑπαλλήλων οἱ ὅποιοι θὰ τοποθετηθοῦν εἰς τὰς ὑπηρεσίας τῆς Ἐπιτροπῆς. Νομίζω ὅτι θὰ πρέπει νὰ ἀποβλέπωμεν εἰς τὸ νὰ τοποθετήσωμεν εἰς τὰς ὑπηρεσίας ταύτας ὅ,τι ἐπιλέκτον ἀπὸ ἀπόψεως ἡθους καὶ ἱκανότητος ἔχει νὰ ἐμφανίσῃ ἡ Ἑλληνικὴ Δημοσία ζωὴ μὲ σημαντικὸν ποσοστὸν ἐκ τοῦ δικαστικοῦ κλάδου. Νομίζω πρὸς τούτους ὅτι ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων δεόν νὰ τοποθετηθοῦν ἀνώτατοι δικαστικοὶ ἀνεγνωρισμένου κύρους καὶ ἀκεραιότητος.

Πιστεύω ὅτι ἡ ὠφέλεια ἡ ὁποία θὰ προέκυπτεν ἐκ μιᾶς τοιαύτης ἀναδιοργανώσεως καὶ ἐξυγιάνσεως τῆς διοικήσεως θὰ ἦτο ἀνυπολόγιστος διότι πιστεύω ἐπίσης ὅτι ἡ ζημίαι ἡ ὁποία προσγίνεται σήμερον εἰς τὴν δημοσίαν καὶ τὴν ἰδιωτικὴν οἰκονομίαν ἐκ τῆς πλημμελοῦς λειτουργίας τῆς διοικήσεως εἶναι ἐξ ἴσου ἀνυπολόγιστος. Ἄν κάμωμεν τὰ ἀνωτέρω, ὅχι μόνον θὰ ἔχωμεν δημιουργήσει τὰ κατάλληλα ὄργανα ἐφαρμογῆς μιᾶς λελογισμένης οἰκονομικῆς πολιτικῆς, τὰ ὁποῖα σήμερον δὲν διαθέτομεν, ἀλλὰ καὶ θὰ ἔχωμεν θέσει τὰς βάσεις διὰ τὴν ἠθικὴν ἐξύψωσιν τῆς ὅλης κοινωνικῆς, οἰκονομικῆς καὶ πνευματικῆς μας ζωῆς. Εἶμαι ἀπολύτως πεπεισμένος ὅτι ἡ

ώφελεια τήν ὁποίαν θά ἀπεκόμιζεν ἡ χώρα μας ἀπό μίαν τοιαύτην μεταρρυθμίσειν θά ἦτο πολύ μεγαλύτερα ἀπό τήν ὠφέλειαν ἡ ὁποία θά προέκυπτεν ἀπό τήν ἐκτέλεσιν καί τῶν πλέον δαπανηρῶν καί μεγαλεπηβόλων σχεδίων, πρόκειται δέ περὶ ὠφελείας, τήν ὁποίαν ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς καί μόνους νὰ ἐξασφαλίσωμεν εἰς τήν Χώραν.

Δέν ὑποτιμῶ τὰς δυσχερείας ἐκτελέσεως ἑνὸς τοιούτου προγράμματος καί ἀναγνωρίζω πλήρως τήν σοβαρότητα τῶν ἀντιρρήσεων αἱ ὁποῖαι θά διατυπωθοῦν. Αἱ κυριώτεραι τῶν ἀντιρρήσεων εἰς τὰς ὁποίας θά προσπαθήσω κατωτέρω νὰ ἀπαντήσω, θά εἶναι αἱ ἑξῆς :

Πρῶτον, θά λεχθῆ ὅτι θά προκληθῆ ἀναστάτῳσις εἰς τήν διοίκησιν καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Χώρα ἀντιμετωπίζει ἐπείγοντα ζητήματα τῶν ὁποίων ἡ λύσις δέν ἐπιδέχεται ἀναβολήν. Εἶναι βέβαιον ὅτι καθ' ὃν χρόνον ἐνεργεῖται ἡ ἐξυγίανσις τῆς διοικήσεως θά προκληθῆ καθ' ἀνάγκην κάποια ἐκκρεμότης καί ἀνωμαλία εἰς τήν λειτουργίαν τῆς κρατικῆς μηχανῆς. Τοιαύτη ἐκκρεμότης καί ἀνωμαλία ἴσως ἀπαιτηθῆ νὰ παραταθῆ καί ἐπὶ ἑξάμηνον. Τὸ ἐρώτημα ὅμως εἶναι : Πιστεύομεν πράγματι ὅτι δυνάμεθα νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ἐπιτυχῶς τὰ μέγιστα ζητήματα τῆς Χώρας μὲ τήν σημερινὴν κρατικὴν μηχανήν; Δέν εἶναι πιθανώτερον ὅτι τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα θά ἀποφασίσωμεν νὰ λάβωμεν καί ἡ πολιτικὴ τήν ὁποίαν θά ἀποφασίσωμεν νὰ ἐφαρμόσωμεν θά ἀποτύχουν καί πάλιν, ὅπως κάθε παρομοία προσπάθεια ἀπέτυχεν εἰς τὸ παρελθὸν ἐλλείπει τῶν καταλλήλων ὀργάνων πρὸς ἐκτέλεσίν τῆς καί ἐλλείπει πραγματικῆς ἐπιθυμίας πρὸς ἐφαρμογὴν των ; Δέν θά ἦτο λοιπὸν σωφρονέστερον νὰ δημιουργήσωμεν πρῶτον τὰ ὄργανα ἐκτελέσεως μιᾶς πολιτικῆς καί κατόπιν νὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἐφαρμόσωμεν τήν πολιτικὴν ταύτην; Ἐτέρου εἶναι λίαν πιθανὸν ἡ γνώσις ὅτι ἡ δρᾶσις των θά ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον ἐρεύνης ἀπὸ δικαίους μὲν ἀλλ' αὐστηροὺς κριτὰς νὰ καταστήσῃ τοὺς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὑπηρεσιῶν πολὺ πλέον προσεκτικούς εἰς τήν διαχείρισιν τῶν εἰς τήν ἀρμοδιότητά των ὑποθέσεων καί πολὺ πλέον προθύμους νὰ ἀσχοληθοῦν σοβαρῶς καί ὑπευθύνως μὲ τὰ κοινά. Ἄν συμβῆ τοῦτο ἀντὶ ἀναστατώσεως καί ἀνωμαλίας θά ἔχωμεν βελτίωσιν τῆς ἀποδόσεως τῆς διοικήσεως καί προτοῦ συντελεσθῆ ἡ ἐκκαθάρισις.

Δεύτερον, θά λεχθῆ ὅτι τὸ μέτρον δέν ἔχει πιθανότητας υἱοθετήσεως καθ' ὅσον θά προσκρούσῃ εἰς τήν βιαίαν ἀντίδρασιν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων οἱ ὁποῖοι δέν θά δεχθοῦν νὰ ὑποβληθοῦν καί πάλιν εἰς τήν διαδικασίαν τῆς ἐκκαθαρίσεως. Νομίζω ὅτι ἂν ἡ κοινὴ γνώμη καί ἡ πολιτικὴ ἡγεσία θεωροῦν μίαν τοιαύτην ἐκκαθάρισιν ἀπαραίτητον, ἡ Κυβέρνησις δέον νὰ προχωρήσῃ ἐπὶ τὸ ἔργον καί νὰ καταστήσῃ σαφές εἰς τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους ὅτι δέν θά γίνῃ ἀνεκτὴ καμμία ἀντίδρασις ἐκ μέρους των.

Ἀμφιβάλλω ὅμως ἂν ἡ δημοσιοῦπαλληλικὴ τάξις θά λάβῃ τοιαύτην μυωπικὴν στάσιν ἔναντι μέτρου τὸ ὁποῖον θά ὠφελήσῃ αὐτὴν τοῦλάχιστον

όσον και την χώραν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον καθιστᾷ τὴν σημερινὴν ἑλληνικὴν διοίκησιν πλημμελῆ εἶναι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἀνικανότης καὶ ἡ ἔλλειψις ὑπαλληλικῶν ἠθῶν μιᾶς μερίδος δημοσίων ὑπαλλήλων οἱ ὅποιοι ὅλοι ἐλπίζομεν ὅτι ἀποτελοῦν τὴν μειοψηφίαν, καὶ ἀφ' ἑτέρου αἱ πολιτικαὶ καὶ προσωπικαὶ ἐπεμβάσεις. Σκοπὸς τῆς ἐκκαθαρίσεως θὰ εἶναι νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὰ δύο ταῦτα κακὰ τῆς σημερινῆς ἑλληνικῆς διοικήσεως, ὅχι νὰ θίξῃ τὴν δημοσιο-υπαλληλικὴν τάξιν ἐν τῷ συνόλῳ τῆς.

Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἡ μεγάλη πλειονότης τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ἀποτελεῖται ἀπὸ ἱκανοὺς καὶ ἀφωσιωμένους κρατικούς λειτουργοὺς οἱ ὅποιοι θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀνταποκριθοῦν πλήρως εἰς τὰ καθήκοντά των ὅταν ἀποκτήσουν νέαν ἡγεσίαν καὶ δημιουργηθῇ νέον πνεῦμα εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας, ὅταν ἀμειφθοῦν ἱκανοποιητικώτερον, ὅταν παύσῃ νὰ ὑφίστανται τὰς ἐξωθεν πιέσεις καὶ ἐπιρροὰς καὶ ὅταν ἐπανέλθῃ ἡ τάξις καὶ πειθαρχία εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν. Ἄν δὲν ἐπίστευα τοῦτο δὲν θὰ εἰσηγούμην κἄν τὸ μέτρον τῆς ἀναδιοργανώσεως, διότι τοιαύτη ἀναδιοργάνωσις προϋποθέτει ὅτι ὑπάρχει τὸ ὑλικὸν διὰ τὴν δημιουργίαν καλλιτέρας κρατικῆς μηχανῆς. Ἄν θεωρήσωμεν τὴν πλειονότητα τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ὡς ἐκκαθαριστέαν πρέπει νὰ ἀπελπισθῶμεν ὅτι δυνάμεθα νὰ θεραπεύσωμεν τὴν κατάστασιν καὶ ὅλον τὸ ἔργον τῆς ἀναδιοργανώσεως θ' ἀπετέλει καθαρὰν ματαιοπονίαν. Οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι ἔχουν συνεπῶς συμφέρον ὅχι μόνον νὰ μὴ ἀντιδράσουν κατὰ τοιοῦτου μέτρου ἀλλὰ καὶ νὰ ἐνισχύσουν μὲ κάθε τρόπον τὴν εὐόδωσίν του ἐκ τῆς ὁποίας θέλει προκύψει σημαντικὴ βελτίωσις τόσο τῆς ὑλικῆς ὅσον καὶ τῆς ἐπαγγελματικῆς των θέσεως.

Τρίτον, θὰ λεχθῇ ὅτι τὸ ὅλον σχέδιον στηρίζεται εἰς τὴν ἐπιστράτευσιν τῶν ἀπὸ ἀπόψεως ἀκεραιότητος καὶ κύρους κορυφαίων τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας.

Θὰ ἐρωτηθῇ ὅμως : Εἶναι πιθανὸν ὅτι οὗτοι θὰ δεχθοῦν νὰ ἀναλάβουν τὸ ἄχαρι τοῦτο ἔργον τὸ ὁποῖον μοιραίως θὰ τοὺς ἐκθέσῃ εἰς παντοειδεῖς πιέσεις καὶ ἐπιθέσεις καὶ θὰ ἀπαιτήσῃ ἀπὸ αὐτοὺς κολοσσιαίαν καὶ δυσχερεστάτην ἐργασίαν ; Ἡ ἀπάντησις εἶναι ὅτι πράγματι τὸ σχέδιον στηρίζεται εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὅτι τὰ ὡς ἄνω πρόσωπα θὰ δεχθοῦν νὰ προσφέρουν τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην εἰς τὴν πατρίδα των ἀλλὰ μοῦ εἶναι δύσκολον νὰ φαντασθῶ, ὅτι οὗτοι θὰ ἀρνηθοῦν ἂν γίνῃ ἐκκλησις πρὸς αὐτοὺς ἀπὸ ὀλόκληρον τὸν πολιτικὸν κόσμον καὶ τὴν κοινὴν γνώμην καὶ ἀποδοθῇ εἰς τὸ ἔργον ἡ σημασία τὴν ὁποίαν ἔχει διὰ τὴν χώραν.

Τέταρτον, θὰ ἐρωτηθῇ ἂν εἶναι φρόνιμον νὰ παρασχεθῇ τόσον τεραστία ἐξουσία εἰς ὁμάδα ἀτόμων τῶν ὁποίων ἡ κρίσις, καίτοι σεβαστή, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι ἀλάθητος. Θὰ ἐρωτηθῇ ἐπίσης ἂν δὲν ὑπάρχῃ κίνδυνος μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου ἢ ὡς ἄνω Ἐπιτροπὴ καὶ αἱ παρ' αὐτῇ ὑπηρεσίαι νὰ ὑποκύψουν καὶ αὐταὶ εἰς ἐξωθεν πιέσεις καὶ νὰ παύσουν νὰ

ἀποτελοῦν τοὺς ἀνεπηρεάστους καὶ ἀμερολήπτους κριτὰς τοὺς ὁποίους ἀπεβλέψαμεν νὰ δημιουργήσωμεν διὰ τῆς υἰοθετήσεως τοῦ ὡς ἄνω συστήματος. Εἰς τὸ πρῶτον ἐρώτημα ἀπαντῶ : ὅτι οὐδεὶς εἶναι ἀλάθητος ἀλλ' ὅταν καταφύγωμεν εἰς ὃ,τι καλλίτερον ἀπὸ ἀπόψεως ἤθους καὶ ἰκανότητος διαθέτει ἡ Χώρα μας, πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον θὰ προκύψῃ θὰ εἶναι τὸ ἄριστον δυνατόν. "Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἕκτασιν τῆς ἐξουσίας τὴν ὁποίαν θὰ παράσχωμεν εἰς τὰ ἄτομα ταῦτα, ἡ πείρα ὅλων τῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἐφαρμόζουσι παρόμοιον σύστημα πρὸς ἐξασφάλισιν ἀνεπηρεάστου διοικήσεως ἀποδεικνύει ὅτι σπανίως γίνεται κατάχρησις τῆς παρεχομένης ἐξουσίας ἀκριβῶς διότι αὕτη παρέχεται εἰς πρόσωπα κύρους καὶ περιωπῆς. Εἰς τὸ δεύτερον ἐρώτημα ἀπαντῶ ὅτι ὑπάρχει πράγματι ὁ κίνδυνος ἡ Ἐπιτροπὴ καὶ αἱ ὑπηρεσίαι τῆς νὰ χάσουν βαθμηδὸν τὴν ἀνεξαρτησίαν των καὶ τὴν ἀντικειμενικότητά των ἢ ἐπιλογὴ τῶν προσώπων καταλήξῃ νὰ εἶναι ἀποτέλεσμα πολιτικῶν συμβιβασμῶν καὶ ἢ ἡ κοινὴ γνώμη δὲν παρακολουθῇ ἀγρύπνως τὴν δρᾶσιν τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ δὲν καταδικάσῃ ἐξ ὑπαρχῆς ἀνεπιφυλάκτως πᾶσαν ἐκδήλωσιν παρεκτροπῆς ἐκ τῶν σκοπῶν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ὁποίων ἀποβλέπει ὁ θεσμός. Τοῦτο ἰσχύει ὄχι μόνον διὰ τὸ προτεινόμενον ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶν σύστημα καὶ πάντα θεσμὸν ὅσονδῆποτε τέλειος καὶ ἢ εἶναι θεωρητικῶς. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποκτήσωμεν ἰκανὴν καὶ χρηστὴν διοίκησιν ἢ δὲν θέλωμεν πράγματι τοιαύτην διοίκησιν. Τὰ ἀνωτέρω προτεινόμενα στηρίζονται ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ὅτι ἀναγνωρίζομεν τὴν ἀνάγκην τοιαύτης διοικήσεως καὶ θὰ εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ λάβωμεν τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται διὰ νὰ τὴν ἀποκτήσωμεν.

Πέμπτον, θὰ παρατηρηθῇ, ὅτι τὸ προτεινόμενον σύστημα ἀφαιρεῖ κατ' οὐσίαν ἀπὸ τὸν πολιτικὸν κόσμον τὴν δυνατότητα οἰασδῆποτε ἐπεμβάσεως εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ προσωπικοῦ καὶ τὰ ἔργα τῆς διοικήσεως. Ὁ ἀγεννηθῆ συνεπῶς τὸ ἐρώτημα : Δὲν εἶναι ἐντελῶς οὐτοπικὸν νὰ ἀναμένῃ τις ὅτι ὁ πολιτικὸς κόσμος θὰ παραιτηθῇ οἰκειοθελῶς τῆς ἐξουσίας του, ὅπως ἀσκεῖ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς διοικήσεως, καὶ δὲν εἶναι ἡ ὅλη ἰδέα τῆς ἀνεξαρτητικῆς καὶ ἀνεπηρεάστου διοικητικῆς μηχανῆς ἀντιγραφὴ συστημάτων τὰ ὁποῖα ἰσχύουσι εἰς πλεον ἀνεπτυγμένας χώρας καὶ τὰ ὁποῖα εἶναι ἐντελῶς ξένα πρὸς τὰς ἑλληνικὰς συνηθείας καὶ τὴν ἑλληνικὴν πραγματικότητα ; Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο εἶναι : Πρῶτον, ὅτι δὲν εἶναι ἀκριβὲς ὅτι ἡ πρότασις περὶ δημιουργίας διοικητικῆς μηχανῆς ἀνεξαρτητικῆς τῶν ἐπιρροῶν τῆς πολιτικῆς εἶναι ἀντιγραφὴ ξένων συστημάτων καὶ ὅτι ἡ Ἑλλάς οὐδέποτε εἶχε τοιαύτην διοίκησιν. Εἰς ἐποχὰς ἐμπνευσμένης πολιτικῆς ἡγεσίας καὶ ἔθνικῆς ἐξάρσεως ἡ Ἑλλάς οὐδὲν ὑστέρει ἄλλων πλεον ἀνεπτυγμένων χωρῶν ὅσον ἀφορᾷ τὴν διοικητικὴν τῆς ὀργάνωσιν. Ἡ Ἑλληνικὴ διοίκησις τῆς περιόδου 1910—1915 θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ἐφάμιλλος οἰασδῆποτε ἄλλης διοικήσεως ἀπὸ ἀπόψεως ἀφοσιώσεως εἰς τὸ

καθῆκον, ζήλου καὶ ἰκανότητος τῶν στελεχῶν αὐτῆς. Ὁμοίως κατὰ τὴν περίοδον 1929—1935 ἡ Ἑλληνικὴ διοικητικὴ μηχανὴ ἐλειτούργησε λίαν ἰκανοποιητικῶς καὶ πλεῖστα ἐκ τῶν ἐνταῦθα προτεινομένων μέτρων ἦσαν τότε ἐν ἐφαρμογῇ. Ἡ σημερινὴ κατάστασις τὴν ὁποίαν τινὲς συνηθίζουν νὰ ἀποκαλοῦν «Ἑλληνικὴν πραγματικότητα» καὶ τὴν ὁποίαν οἱ ξένοι ἀποδίδουν εἰς τὸ χαμηλὸν ἐπίπεδον πολιτισμοῦ τῆς Χώρας καὶ τείνουν νὰ θεωρήσουν ὡς δεδομένην, εἶναι ἄνευ προηγουμένου εἰς τὰ ἑλληνικὰ χρονικὰ καὶ εἶναι ἐντελῶς ξένη πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς παραδόσεις. Ἡ κατάστασις αὕτη εἶναι προῖον τῶν συνηθειῶν αἱ ὁποῖαι ἐδημιουργήθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κατοχῆς καὶ τοῦ ἀκράτου κομματισμοῦ ὁ ὁποῖος ἐπεκράτησε κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον. Δεύτερον, ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ὄχι μόνον δὲν θεωρεῖ τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς διοικήσεως ὡς φυσικὴν, ἀλλὰ τοῦναντίον αἰσθάνεται βαθυτάτην δυσφορίαν διὰ τὴν δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν ἀκριβῶς δὲ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ζητεῖ ἀπὸ τὴν πολιτικὴν ἡγεσίαν τὴν ἐξυγίανσιν τῆς κρατικῆς μηχανῆς. Τρίτον, ἡ ἀντίληψις, ὅτι ἡ διοικητικὴ ὀργάνωσις μιᾶς Χώρας εἶναι ἀπλῆ συνάρτησις τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς αὐτῆς ἀναπτύξεως εἶναι ἐσφαλμένη. Ἡ ἰκανὴ καὶ χρηστὴ διοίκησις δὲν δημιουργεῖται ἐφ' ἑαυτῆς, πρέπει νὰ τὴν θελήσῃ ἐνσυνειδήτως ἡ Χώρα καὶ νὰ λάβῃ τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τοιαύτης διοικήσεως. Ὅχι μόνον τοῦτο ἀλλὰ εἶναι ἐλάχιστα τὰ παραδείγματα τῶν χωρῶν αἱ ὁποῖαι κατώρθωσαν νὰ προοδεύσουν κοινωνικῶς καὶ οἰκονομικῶς μὲ πλημμελῶς λειτουργοῦσαν κρατικὴν μηχανήν. Μόλις πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν ἐπεκράτει εἰς τὴν Ἀγγλικὴν διοίκησιν διαφθορὰ παρομοίαν τῆς ὁποίας ἡμεῖς οὐδέποτε ἐγνωρίσαμεν. Οἱ διορισμοὶ εἰς τὰς δημοσίας θέσεις ἐγίνοντο ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τῇ βάσει κομματικῶν κριτηρίων, ὁ δὲ χρηματισμὸς τῶν κρατικῶν λειτουργῶν ἀπετέλει τὸν κανόνα μᾶλλον ἢ τὴν ἐξαίρεσιν εἰς τὰς πλείστας τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν. Ἀκριβῶς δὲ διότι ἡ κατάστασις εἶχε φθάσει εἰς τὸ ἀπροχώρητον ἐπεβλήθη ἐκ τῶν πραγμάτων ἡ διοικητικὴ μεταρρύθμισις τοῦ 1855 διὰ τῆς ὁποίας διὰ πρώτην φορὰν εἰσῆχθη τὸ σύστημα τοῦ διαγωνισμοῦ ὡς ὁ κανονικὸς τρόπος προσλήψεως ὑπαλλήλων εἰς τὰς δημοσίας θέσεις, βαθμηδὸν δὲ ἐθεσπίσθησαν καὶ ἄλλαι ἐγγυήσεις διὰ τὴν κατοχύρωσιν τῆς διοικήσεως ἀπὸ τὰς ἐπεμβάσεις τῆς πολιτικῆς καὶ τὴν ἐξύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν. Τὰ ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν καταπληκτικά. Ἐντὸς βραχείου σχετικῶς χρονικοῦ διαστήματος ἡ Ἀγγλία ἀπέκτησε διοικήσιν ἐντελῶς ἀνεξάρτητον πολιτικῶν ἐπιρροῶν, τῆς ὁποίας ἀποκλειστικὴ ἐπιδίωξις ἦτο ἡ ἐξυπηρέτησις τοῦ γενικοῦ συμφέροντος.

Σήμερον ἡ Ἀγγλικὴ δημοσία ὑπηρεσία δὲν ἔχει ἐφάμιλλον εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον ἀπὸ ἀπόψεως ἠθους, ἀφοσιώσεως εἰς τὸ καθῆκον καὶ ἰκανότητος τῶν στελεχῶν αὐτῆς.

Καὶ ἡ χώρα μας εὐρίσκεται σήμερον εἰς μίαν ἱστορικὴν καμπήν. Ἡ πλημ-

μελής λειτουργία τῆς διοικήσεως ἀποτελεῖ ἐν ἑκ τῶν κυριωτέρων ἐμποδίων εἰς τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν πρόοδον τῆς Χώρας καὶ τὴν καλὴν χρησιμοποίησιν τῆς ἐξωθεν παρεχομένης ἐνισχύσεως. Ὁ λαὸς ζητεῖ ἐπιμόνως τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως. Εἰς τὴν πολιτικὴν ἡγεσίαν ἐναπόκειται νὰ ἀντιληφθῇ τὴν σοβαρότητα τῆς στιγμῆς καὶ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν ζωτικὴν ταύτην ἀνάγκην τῆς χώρας.

Ἐκτον, θὰ παρατηρηθῇ ὅτι ἐν Ἑλλάδι ὁ διορισμὸς εἰς δημοσίας θέσεις δὲν εἶναι ἀπλῶς μέσον ἐξασφαλίσεως τῆς λειτουργίας τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν ἀλλὰ καὶ ἐξοικονομήσεως χιλιάδων προσώπων εἰς τὰ ὁποῖα ἡ οἰκονομία τῆς χώρας δὲν εἶναι ἰκανὴ νὰ προσφέρῃ ἄλλην ἀπασχόλησιν. Ἄν συνεπῶς μειώσωμεν τὸν σημερινὸν ἀριθμὸν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ταύτοχρόνως διαρρυθμίσωμεν οὕτω τὰ πράγματα ὥστε ἐφ' ἐξῆς αἱ προσλήψεις εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας νὰ γίνωνται μόνον πρὸς κάλυψιν πραγματικῶν ἀναγκῶν τῆς Διοικήσεως, θὰ δημιουργήσωμεν ὄξυ κοινωνικὸν πρόβλημα ἐν τῇ Χώρα τὸ ὁποῖον δὲν θὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν. Αὕτη εἶναι μίᾳ ἀπὸ τὰς συνηθεστέρας ἀντιρρήσεις εἰς πᾶσαν πρότασιν ἐξυγιάνσεως τῆς διοικήσεως ἀλλὰ νομίζω ὅτι εἶναι καὶ ἡ ὀλιγώτερον σοβαρά. Ἐν πρώτοις οὐχὶ πάντες οἱ σήμερον διωρισμένοι εἰς δημοσίαν θέσιν εἶναι καὶ οἱ ἔχοντες μεγαλυτέραν ἀνάγκην τοιαύτης ἐνισχύσεως. Ἡ καθιέρωσις τοῦ συστήματος τῶν ἀμερολήπτων διαγωνισμῶν θὰ παράσχῃ τὴν δυνατότητα ἐξευρέσεως ἐργασίας εἰς χιλιάδας ἰκανῶν καὶ ἐντίμων νέων οἱ ὁποῖοι δὲν διαθέτουν πολιτικά ἢ ἄλλα μέσα καὶ διὰ τοὺς ὁποίους δὲν ὑπάρχει σήμερον καμμία προοπτικὴ ἰκανοποιητικῆς ἀπασχολήσεως. Δεύτερον καὶ ἂν ἀκόμη οἱ πλεονάζοντες ὑπάλληλοι ἀνέλθουν εἰς 15.000 ἀσφαλῶς ὠρισμένον ποσοστὸν ἐξ αὐτῶν θὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἀπεδείχθησαν ἀνίκανα ἢ καὶ ἐπιζήμια εἰς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν καὶ τῶν ὁποίων ἐπιβάλλεται ἡ ἀπόλυσις. Οἱ ὑπόλοιποι ἀσφαλῶς θὰ κατορθωθῇ νὰ ἀπορροφηθοῦν ἐντὸς τῶν δύο ἢ τριῶν προσεχῶν ἐτῶν πρὸς πλήρωσιν δημιουργουμένων κενῶν. Τὸ μέγα τρωτὸν τῆς σημερινῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως δὲν εἶναι τόσον ὁ ὑπερβολικὸς ἀριθμὸς τῶν ὑπαλλήλων, καίτοι συνήθως αἱ ἐπικρίσεις τονίζουν τὴν ἄποψιν ταύτην τοῦ ζητήματος, ὅσον ἡ κακὴ κατανομή των. Ἡ ἐπαρχία ἔχει ἀνάγκην πολὺ μεγαλυτέρου ἀριθμοῦ δημοσίων λειτουργῶν ἀπ' ὅ,τι ὑπάρχει σήμερον. Εἰς ἑκ τῶν κυρίων σκοπῶν τῆς προτεινομένης ἀναδιοργανώσεως θὰ εἶναι ἡ ἀποσυμφόρησις τοῦ κέντρου καὶ ἡ ἐπ' ἀνδρωσις τῶν ἐπαρχιακῶν ὑπηρεσιῶν διὰ τῆς μεταθέσεως ὑπαλλήλων εἰς τὰς ἐπαρχίας. Παρεμπιπτόντως τοῦτο θὰ προκαλέσῃ ἀσφαλῶς ἀθρόας παραιτήσεις προσώπων τὰ ὁποῖα δὲν θὰ εἶναι διατεθειμένα νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν πρωτεύουσαν καὶ οὕτως αὐτομάτως θὰ πραγματοποιηθῇ μείωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων. Τρίτον καὶ ἂν ἀκόμη θεωρήσωμεν ὅτι ὁ διορισμὸς εἰς δημοσίας θέσεις πέραν τῶν ἀπαραιτήτων ἀναγκῶν τῆς διοικήσεως εἶναι ὁ μόνος τρόπος ἐξασφαλίσεως ἐργασίας εἰς

τὸν πλεονάζοντα πληθυσμὸν μας δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνεταί τοῦτο κατὰ τὸν σημερινὸν ἀντιοικονομικὸν καὶ ἀντικοινωνικὸν τρόπον τοῦ διορισμοῦ ἀχρήστων ὑπαλλήλων εἰς τὰς ὑπηρεσίας τοῦ κέντρου ἐπὶ τῇ βάσει πολιτικῶν καὶ προσωπικῶν ἐπιρροῶν. Ἄν κριθῇ ἀναγκαῖον δημιουργηθῇ ἀπασχόλησις διὰ τοῦ διορισμοῦ εἰς δημοσίας θέσεις πρέπει τοῦλάχιστον νὰ ἀποβλέψωμεν ὅπως καταστήσωμεν τὴν ἀπασχόλησιν ταύτην ὅσον τὸ δυνατὸν παραγωγικωτέραν διὰ τὴν Χώραν. Ὁ διορισμὸς γεωπόνων, κτηνιάτρων, ἰατρῶν, ἐκπαιδευτικῶν εἰς τὴν ὑπαιθρον, θὰ ἡδύνατο συμβάλῃ μεγάλως εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τὴν βελτίωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ πληθυσμοῦ. Ἄν καὶ τοῦτο θεωρηθῇ μὴ ρεαλιστικὸν διότι δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὴν προθυμίαν τῶν ἀνεπτυγμένων Ἑλλήνων νὰ ὑπηρετήσουν εἰς τὴν ὑπαιθρον, τότε πρέπει νὰ συναγάγῃ τις ὅτι θεωροῦμεν ὡς Ἑλλάδα μόνον τὴν πρωτεύουσαν καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρέπει πράγματι νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ Χώρα μας δὲν εἶναι οἰκονομικῶς βιώσιμος.

Τὸ συμπέρασμά μου εἶναι ὅτι ἡ βελτίωσις τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν εἶναι ἀντικειμενικῶς πραγματοποιήσιμος. Κατὰ πόσον εἶναι καὶ πολιτικῶς καὶ ψυχολογικῶς πραγματοποιήσιμος μόνον τὰ πράγματα δύνανται νὰ ἀποδείξουν.

Ἐπὶ τὴν ὑπάρχει σήμερον μία σοβαρὰ ἀνωμαλία εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς διοικήσεως εἰς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ θέσωμεν τέρμα εὐθύς ὡς ἀναδιοργανώσωμεν τὴν διοίκησιν ἐπὶ ὑγιεινῶν βάσεων. Ἀναφέρομαι εἰς τὸ φαινόμενον τῆς ἀναμίξεως ξένων εἰς τὰ ἔργα τῆς Ἑλληνικῆς διοικήσεως τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὴν μεταπολεμικὴν δημοσίαν ζωὴν μας.

Νομίζω ὅτι δὲν ὑπάρχει παράδειγμα ἐλευθέρου καὶ ἀνεξαρτήτου κράτους εἰς τὸ ὁποῖον ἡ ἀνάθεσις καθαρῶς διοικητικῶν καθηκόντων εἰς ξένους προσέλαβε ποτὲ τὴν ἔκτασιν τὴν ὁποίαν ἔχει σήμερον ἐν Ἑλλάδι. Ἡ κατάστασις αὕτη ἐδημιουργήθη ἐν Ἑλλάδι διὰ δύο λόγους: Πρῶτον οἱ ξένοι, βλέποντες τὸν ἀνεύθυνον τρόπον καθ' ὃν οἱ κυβερνῶντες διεχειρίζοντο τὰ κοινὰ δὲν ἦσαν διατεθειμένοι νὰ χορηγήσουν βοήθειαν πρὸς τὴν Χώραν μας ἂν δὲν ἐξησφάλιζον τὴν δυνατότητα ἀσκήσεως ἐλέγχου ἐπὶ τῆς χρησιμοποίησεως τῆς οὕτω παρεχομένης βοηθείας. Δεύτερον ἡ Ἑλληνικὴ κοινὴ γνώμη ἀπεδέχθη εὐγνωμόνως τὴν ἐπέμβασιν ταύτην τῶν ξένων ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀνέμενεν ὅτι θὰ παρηπόδιζε τὴν κατασπατάλησιν τῆς χορηγουμένης βοηθείας καὶ τῶν Ἑλληνικῶν πόρων. Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι τοῦτο κατὰ μέγα μέρος ἐπετεύχθη καὶ ὅτι ἡ Χώρα μας ὀφείλει μεγίστην εὐγνωμοσύνην εἰς τοὺς ξένους, οἱ ὁποῖοι ἀνέλαβον τὸ δυσχερὲς τοῦτο ἔργον καὶ οἱ ὁποῖοι ὑπερημύνθησαν τῶν συμφερόντων τῆς καθ' ἣν στιγμὴν οἱ κυβερνῶντες ἐδείκνυον ἀδιαφορίαν διὰ τὰ κοινὰ.

Ὡς μόνιμος ὁμως κατάστασις ἡ τοιαύτη ἀνάμιξις τῶν ξένων εἰς τὰ ἔργα τῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως ἐμφανίζει σοβαρὰ μειονεκτήματα.

Πρῶτον, μειοῖ τὴν συναίσθησιν εὐθύνης τῶν κυβερνώντων καὶ ἀποθαρρύνει τὴν ἀνάπτυξιν πρωτοβουλίας ἐκ μέρους τῶν ἑλληνικῶν διοικητικῶν ὀργάνων.

Δεύτερον, ἐξαρτᾶ τὴν λύσιν σπουδαιοτάτων ἑλληνικῶν προβλημάτων ἐκ τῆς κρίσεως καὶ τῶν ἀποφάσεων ξένων οἱ ὅποιοι, ὅσονδῆποτε ἱκανοὶ καὶ ἂν εἶναι καὶ ὅσονδῆποτε εἰλικρινεῖς καὶ ἂν εἶναι αἱ προθέσεις των δὲν γνωρίζουν ἐπαρκῶς τὰ ἑλληνικὰ πράγματα καὶ δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσουν πλήρως τὰς πιθανὰς συνεπειὰς τῶν μέτρων τὰ ὅποια εἰσηγοῦνται.

Τρίτον, ἡ ἀνάμιξις αὕτη ξένων χάνει βαθμηδὸν τὴν ἀποτελεσματικότητά της ὡς μέσου ἐλέγχου τῆς δράσεως τῆς ἑλληνικῆς διοικήσεως καθ' ὅσον μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου καὶ οἱ ξένοι προσαρμόζονται πρὸς τὰς ἐν τῇ χώρᾳ κρατούσας συνηθείας καὶ νοοτροπίαν.

Νομίζω συνεπῶς ὅτι ἂν ἀναδιοργανώσωμεν τὴν ἑλληνικὴν διοίκησιν καὶ δημιουργήσωμεν ἀρτίαν κρατικὴν μηχανὴν πρέπει νὰ θέσωμεν τέρμα εἰς τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς ἀναμίξεως τῶν ξένων εἰς ἔργα ἐσωτερικῆς ἑλληνικῆς διοικήσεως. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις ὄχι μόνον δὲν θὰ ἔχη ἀντίρρησιν εἰς τοῦτο, ἀλλὰ τὸναντίον θὰ χαιρετίσῃ ὡς ἐξαιρετικῶς εὐχάριστον γεγονός τὴν τοιαύτην ἀνάληψιν παρ' ἡμῶν τῶν εὐθυνῶν τῆς διοικήσεως, τὰς ὁποίας εἰς μίαν περίοδον ἀνωμαλίας καὶ καταπτώσεως ἠναγκάσθημεν νὰ ἐμπιστευθῶμεν εἰς ξένους.

Τὰ ἀνωτέρω ἀναφέρονται βεβαίως εἰς τοὺς ἀσκοῦντας διοικητικὰ καθήκοντα ξένους καὶ δὲν ἰσχύουν προκειμένου περὶ ξένων τεχνικῶν. Ἡ Χώρα μας, ὅπως καὶ αἱ λοιπαὶ μὴ οἰκονομικῶς ἀνεπτυγμέναι Χῶραι, ἔχουν ἀνάγκην τῶν ὑπηρεσιῶν ξένων τεχνικῶν διὰ νὰ ἐνημερωθοῦν ἐπὶ τῶν τεραστίων προόδων αἱ ὅποια ἐγένοντο κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς τὸ πεδίον τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς συγχρόνου τεχνικῆς.

Ἐπιθυμῶ νὰ κάμω μίαν τελευταίαν παρατήρησιν, ἡ ὅποια ἔχει σχέσιν μὲ τὸ ζήτημα τῆς διοικητικῆς ὀργανώσεως προτοῦ κλείσω τὸ κεφάλαιον τοῦτο.

Εἰς ὅλας τὰς Χώρας ἔχει ἀναγνωρισθῆ ὅτι ἡ κοινωνία ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ συνδράμῃ ἐκεῖνα ἐκ τῶν μελῶν της τὰ ὅποια, οὐχὶ ἐξ ἰδίας αὐτῶν ὑπαιτιότητος, δὲν εἶναι ἱκανὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὰς στοιχειώδεις αὐτῶν ἀνάγκας διὰ τῶν ἰδίων μέσων. Εἰς ὅλας συνεπῶς τὰς Χώρας τὸ Κράτος ἔχει ἀναλάβει εὐρύτατα καθήκοντα εἰς τὸν τομέα τῆς κοινωνικῆς προνοίας. Καὶ εἰς τὰς πλουσιωτέρας Χώρας ὑπάρχει οἰκονομικὴ ἀνέχεια μεταξὺ ἐνὸς τμήματος τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας ὑπῆρχον τὸ 1951 ἄνω τῶν πέντε ἑκατομμυρίων ἑνδεῶν οἱ ὅποιοι συνετηροῦντο ἐκ κρατικῶν πόρων. Ἡ ἀσκησις τοῦ ἔργου τῆς κοινωνικῆς προνοίας ἐμφανίζει τεραστίας διοικητικὰς δυσχερείας καὶ μόνον εἰς ὀλίγας ἐκ τῶν πλέον ἀνεπτυγμένων χωρῶν γίνεται κατὰ τρόπον ἀπολύτως ἱκανοποιητικόν. Ἀλλὰ καὶ εἰς ἅς Χώρας ἡ κρατικὴ κοινωνικὴ πρόνοια ἔλαβε τεραστίαν ἑκτασίαν

ἔξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχη εὐρύτερον πεδῖον δράσεως διὰ τὴν ἰδιωτικὴν φιλανθρωπίαν καθ' ὅσον ὑπάρχουν πάντοτε σκοποὶ περὶ τῶν ὁποίων δὲν προνοεῖ ὁ νόμος καὶ ὑπάρχουν πάντοτε περιπτώσεις ἀτομικῆς δυστυχίας τὰς ὁποίας δὲν καλύπτει ἡ κρατικὴ πρόνοια.

Εἰς τὴν χώραν μας ἔχομεν ἀφ' ἑνὸς τὸ γεγονός ὅτι αἱ περιπτώσεις ἀτομικῆς δυστυχίας εἶναι πολυπληθέστεραι ἢ εἰς οἵανδήποτε ἄλλην χώραν λόγῳ τῆς πτωχείας τῆς χώρας καὶ τῶν συνεπειῶν τοῦ πολέμου καὶ τοῦ συμμορισμοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ γεγονός ὅτι ἡ κρατικὴ πρόνοια ὑστερεῖ σοβαρῶς ἀπὸ ἀπόψεως μέσων καὶ ὀργανώσεως. Τοῦτο σημαίνει ὅτι εἰς τὴν χώραν μας ἡ ἰδιωτικὴ φιλανθρωπία ἔχει σπουδαιότατον ἔργον νὰ ἐπιτελέσῃ. Ἡ Ἑλληνικὴ ἰδιωτικὴ φιλανθρωπία ἀνέπτυξεν ἀξιόλογον δρᾶσιν κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον καὶ συνέβαλε μεγάλως εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῆς λαϊκῆς δυστυχίας. Νομίζω ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξετασθῇ σοβαρῶς ἂν δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ μεταβιβασθοῦν τινὲς ἐκ τῶν ἀρμοδιοτήτων αἵτινες σήμερον ἀσκοῦνται τόσον πλημμελῶς ὑπὸ κρατικῶν ὑπηρεσιῶν εἰς φιλανθρωπικὰ σωματεῖα τὰ ὁποῖα παρέχουν τὰς ἀναγκαίας ἐγγυήσεις ὅτι θὰ χειρισθοῦν κατὰ τρόπον ὑπεύθυνον καὶ ἀμερόληπτον τὰ εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῶν τιθέμενα μέσα. Νομίζω ἐπίσης ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ καταβάλωμεν πολὺ μεγαλυτέραν προσπάθειαν ἀπ' ὅ,τι ἐκάμαμεν μέχρι σήμερον διὰ νὰ προσελκύσωμεν τὸ ἐνδιαφέρον ξένων φιλανθρωπικῶν ὀργανώσεων. Ὑπάρχουν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας πλεῖστοι τοιαῦται ὀργανώσεις μὲ ἀφθονα ὑλικά μέσα καὶ ἀρτίως κατηρτισμένον προσωπικόν. Διὰ νὰ δεχθοῦν ὁμως νὰ ἐπεκτείνουν τὴν δρᾶσιν των εἰς ξένην χώραν ζητοῦν νὰ τύχουν πλήρους συνδρομῆς καὶ ἐνισχύσεως ἐκ μέρους τῶν ἀρχῶν τῆς χώρας ταύτης εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου των.

Παρ' ἡμῖν δυστυχῶς ὅσαι ξένοι ὀργανώσεις ἐπεχείρησαν νὰ ἀναπτύξουν φιλανθρωπικὴν δρᾶσιν συνήντησαν τὴν ἀδιαφορίαν, ἐνίοτε δὲ καὶ τὰς μικροφιλοδοξίας τῶν κρατικῶν ἀρχῶν καὶ ἐγκατέλειψαν τὴν προσπάθειαν. Οὕτω σήμερον χῶραι πλουσιώτεραι ἡμῶν καὶ μὲ ὀλιγώτερον ὄξεα κοινωνικά προβλήματα ἐπωφελοῦνται τῆς ἐνισχύσεως τὴν ὁποίαν παρέχουν αἱ ὀργανώσεις αὗται, ἐνῶ ἡμεῖς χάνομεν ὅλας τὰς ἐμφανιζομένας εὐκαιρίας. Νομίζω ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναθεωρήσωμεν τὴν στάσιν μας καὶ προσπαθήσωμεν νὰ προσελκύσωμεν καὶ πάλιν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ξένων φιλανθρωπικῶν ὀργανώσεων παρέχοντες πάσας τὰς ἐγγυήσεις ὅτι θὰ συνδράμωμεν ταύτας εἰς τὸ ἔργον των καὶ θὰ συνεργασθῶμεν εἰλικρινῶς μετ' αὐτῶν. Εἶμαι βέβαιος ὅτι αἱ ὀργανώσεις αὗται θὰ ἠδύναντο νὰ συμβάλουν μεγάλως εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῆς λαϊκῆς δυστυχίας εἰς τὴν Χώραν μας καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων διὰ τὰ ὁποῖα ἡμεῖς δὲν διαθέτομεν τὰ ἀναγκαῖα μέσα.

Ε' ΤΟ ΧΑΜΗΛΟΝ ΒΙΟΤΙΚΟΝ ΕΠΙΠΕΔΟΝ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΗ ΕΖΥΨΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΔΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Ἡ αὐξησις τῶν εἰσπράξεων ἐκ τῆς ἀμέσου φορολογίας, ἡ συμπίεσις τῶν τιμῶν τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων καὶ τὰ λοιπὰ μέτρα οἰκονομικῆς καὶ δημοσιονομικῆς ἐξυγιάνσεως, τὰ ὁποῖα εἰσηγήθη ἐἰς προηγούμενον κεφάλαιον, θὰ ἐξησφάλιζον δικαιότεραν κατανομήν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ συνεπῶς βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν λαϊκῶν τάξεων. Ἡ βελτίωσις ὁμως δὲν θὰ ἦτο ἐπαρκῆς διὰ νὰ ἐπιτρέψῃ ἐἰς τὰς τάξεις ταύτας νὰ καλύψουν κατὰ τρόπον τὸν ὁποῖον νὰ θεωροῦν ἱκανοποιητικὸν τὰς στοιχειώδεις αὐτῶν βιοτικὰς ἀνάγκας. Οὔτε θὰ ἔλυε τὸ σοβαρὸν πρόβλημα τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκῶν εὐκαιριῶν παραγωγικῆς ἀπασχολήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τὸ ὁποῖον ἀντιμετωπίζει ἡ χώρα. Τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς ἐἰς τὸ γεγονός ὅτι τὸ συνολικὸν ἐθνικὸν εἰσόδημα εἶναι χαμηλὸν καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐἰς τὸ γεγονός ὅτι ἡ σημερινὴ Ἑλληνικὴ οἰκονομία δὲν εἶναι ἐἰς θέσιν νὰ ἀπορροφήσῃ ὀλόκληρον τὴν διαθέσιμον ἐργασίαν. Ὅπως εἶπον καὶ ἐν ἀρχῇ τῆς παρουσίας ἐκθέσεως, ἡ Ἑλλὰς εἶναι χώρα μὲ περιωρισμένας οἰκονομικὰς δυνατότητας καὶ συνεπῶς δὲν δύναται νὰ ἐλπίσῃ ὅτι θὰ κατορθώσῃ ποτὲ νὰ πλησιάσῃ τὰ ἐπίπεδα διαβιώσεως τῶν χωρῶν τῆς Δύσεως. Ἐν τούτοις τὸ σημερινὸν ἐθνικὸν εἰσόδημα καὶ ἡ παραγωγικὴ ἀπασχόλησις τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἐπιδεκτικὰ αὐξήσεως διὰ τῆς καλλιτέρας χρησιμοποίησεως καὶ ἐκμεταλλεύσεως τῶν περιωρισμένων τούτων πόρων. Εἰς τοῦτο ἀναφερόμεθα ὅταν ὀμιλοῦμεν περὶ Οἰκονομικῆς Ἀνασυγκροτήσεως. Ὁ ὁρος ὁμως οὗτος ἔπαυσε νὰ εἶναι ἀκριβῆς ἀφ' ὅτου ἡ οἰκονομία ἀνέλαβεν ἀπὸ τὰς ζημίας καὶ τὴν ἐξάρθρωσιν τοῦ πολέμου καὶ ἡ παραγωγή ἔφθασε ἢ ὑπερέβη τὰ προπολεμικὰ ἐπίπεδα. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπιδιώκομεν σήμερον δὲν εἶναι ἀπλή ἀνασυγκρότησις, ἀλλὰ ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς χώρας, δηλαδὴ ἡ ἐπὶ τῆ βάσει προγράμματος καὶ μὲ τὴν ἐξωθεν ἐνίσχυσιν αὐξησις παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἐἰς ἐπίπεδα ἀνώτερα τῶν προπολεμικῶν.

Εἰς πᾶσαν οἰκονομίαν ἡ παραγωγή καὶ τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα ἔχουν τὴν τάσιν νὰ αὐξάνουν διὰ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου πρῶτον διότι αἱ πρόοδοι τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς καθιστοῦν δυνατὴν τὴν αὐξησιν τῆς ἀποδόσεως τῆς ἐργασίας καὶ δεύτερον διότι αἱ κατ' ἔτος γενόμεναι νέαι ἐπενδύσεις ἐἰς τὴν οἰκονομίαν βαθμηδὸν αὐξάνουν τὴν παραγωγικότητα

αὐτῆς. Αἱ αὐξήσεις αὗται ἐπέρχονται αὐτομάτως καὶ δὲν ἀπαιτοῦν ἐν-
 συνειδήτον προσπάθειαν ἐκ μέρους οὐδενός. Εἰς τὰς χώρας ὅμως μὲ χαμη-
 λὸν ἐθνικὸν εἰσόδημα τοιαῦται αὐξήσεις δὲν εἶναι ἐπαρκεῖς διὰ νὰ ἐπιτρέ-
 ψουν τὴν ἐντὸς λογικοῦ χρονικοῦ διαστήματος βελτίωσιν τοῦ βιοτικοῦ
 ἐπιπέδου τοῦ πληθυσμοῦ των. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τέσσαρας λόγους :
 (α) εἰς τὰς μὴ οἰκονομικῶς ἀνεπτυγμένας χώρας, ἀκριβῶς διότι δὲν εἶναι
 οἰκονομικῶς ἀνεπτυγμένοι, ἢ εἰσαγωγή νέων μεθόδων καὶ νέων τεχνικῶν
 μέσων παρὰ τῶν ἀσχολουμένων εἰς τὴν παραγωγήν βραδύνει πολὺ πε-
 ρισσότερον ἢ εἰς τὰς οἰκονομικῶς προηγμένας χώρας, (β) εἰς τὰς χώρας
 ταύτας, ἀκριβῶς διότι εἶναι πτωχαί, ἢ ἀποταμίευσις εἶναι μικρὰ καὶ συ-
 νεπῶς καὶ τὸ μέγεθος τῶν νέων ἐπενδύσεων εἶναι μικρόν, (γ) εἰς τὰς χώρας
 ταύτας, καὶ πάλιν διότι εἶναι πτωχαί, ἐπικρατεῖ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνι-
 κὴ ἀστάθεια καὶ ἀβεβαιότης αἵτινες ἀποθαρρύνουν τὴν παραγωγικὴν
 δραστηριότητα καὶ στρέφουν τὴν ἐπιχειρηματικὴν τάξιν πρὸς τὸ εὐκόλον
 κέρδος καὶ τὴν κερδοσκοπίαν, (δ) εἰς τὰς χώρας ταύτας ὁ πληθυσμὸς
 αὐξάνει μὲ ταχύν ρυθμὸν λόγῳ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν γεννήσεων, ἢ
 δὲ αὐξήσεις αὕτη συνήθως ἀπορροφᾷ τὴν μικρὰν αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς
 ἢ ὅποια ἐπέρχεται αὐτομάτως διὰ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου εἰς τὴν οἰκο-
 νομίαν. Πρόκειται περὶ τοῦ φαινομένου εἰς τὸ ὅποιον ἀνεφέρθη ἐν ἀρχῇ
 τῆς παρούσης ἐκθέσεως, ὅτι δηλαδή, ὅσον πτωχοτέρα εἶναι. μία χώρα,
 τόσον δυσχερεστέρα εἶναι ἢ ἐξύψωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ πλη-
 θυσμοῦ της. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς αἱ χώραι μὲ χαμηλὸν κατὰ κεφαλὴν ἐθني-
 κὸν εἰσόδημα ἐπιζητοῦν τὴν δι' ἐνσυνειδήτου προσπάθειας καὶ μὲ ἐξωθεν
 ἐνίσχυσιν ἐπιτάχυνσιν τοῦ ρυθμοῦ τῆς οἰκονομικῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως
 ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὴ ἢ ἐντὸς βραχείου σχετικῶς χρονικοῦ διαστήματος
 αἰσθητὴ βελτίωσις τῆς οἰκονομικῆς θέσεως τῶν πληθυσμῶν των.

I. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

Εἰς τὸ παρὸν κεφάλαιον θὰ προσπαθῆσω νὰ ἐξηγήσω πῶς ἐμφανίζε-
 ται τὸ πρόβλημα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν καθυστερημένων χω-
 ρῶν ἐν τῇ διεθνεί του μορφῇ ἔχων ὑπ' ὄψιν κυρίως τὸν τύπον τῶν καθυ-
 στερημένων χωρῶν ὡς οὗτος ἐπικρατεῖ εἰς τὰς πλείστας τῶν χωρῶν τῆς
 Μέσης καὶ Ἰσθμίου Ἀνατολῆς καὶ εἰς τὰς πλείστας τῶν χωρῶν τῆς Κεντρῶας
 καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς. Εἰς τὸ ἐπόμενον δεύτερον κεφάλαιον θὰ ἀσχοληθῶ
 εἰδικώτερον μὲ τὸ πρόβλημα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος,
 ἢ ὅποια καταλέγεται μὲν μεταξὺ τῶν πτωχῶν ὄχι ὅμως καὶ μεταξὺ τῶν
 ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἔννοιαν καθυστερημένων χωρῶν.

Μεταπολεμικῶς τὸ πρόβλημα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν πτω-
 χοτέρων χωρῶν κατέλαβε πρωτεύουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν διεθνῶν οἰκο-
 νομικῶν προβλημάτων. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τοὺς ἑξῆς λόγους : (α) ἡ ἐπαφῆ

μέ την δύσιν ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ διεθνῆς κομμουνιστικῆ προπαγάνδα ἀφ' ἑτέρου, συνετέλεσαν ὥστε αἱ λαϊκὰ μάζαι εἰς τὰς χώρας ταύτας, αἱ ὁποῖαι ἐπὶ αἰῶνας εἶχον δεχθῆ τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴν δυστυχίαν ὡς ἀναγκαῖα κακά, νὰ ζητοῦν σήμερον μετ' ἐπιμονῆς βελτίωσιν τῆς θέσεώς των καὶ νὰ ἐξανίστανται κατὰ τῶν μεγάλων κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν ἀνισοτήτων, αἱ ὁποῖαι ἐπικρατοῦν κατὰ κανόνα εἰς τὰς χώρας ταύτας, (β) ὁ κομμουνισμός, ἐκμεταλλεόμενος τὴν κατάστασιν ταύτην κατακτᾷ συνεχῶς ἕδαφος μεταξὺ τῶν δυσηρεστημένων καὶ ἔχει ἤδη ἐπιφέρει τεραστίαν πολιτικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀναστάτωσην εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Ἠπειρον, εἰς τὴν ὁποίαν, λόγῳ τῆς ἐπικρατοῦσης μεγαλυτέρας ἀθλιότητος, τὸ ἐπαναστατικὸν κίνημα ἔλαβε τὰς μεγαλυτέρας αὐτοῦ διαστάσεις συνδυασθὲν καὶ μετὰ τὸ ἐθνικιστικὸν κίνημα, τὸ ὁποῖον ἀνεπτύχθη εἰς τὰς ὑπὸ ἀποικιακὸν καθεστῶς εὐρισκομένας περιοχάς, (γ) αἱ κρατοῦσαι τάξεις εἰς τὰς χώρας ταύτας βλέπουν μὲν τὴν μεταβολὴν ποὺ ἐπῆλθεν εἰς τὴν στάσιν τῶν λαϊκῶν μαζῶν καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ἡ μεταβολὴ αὕτη συνεπάγεται ὄχι μόνον διὰ τὰς χώρας των ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν θέσιν, ἀλλὰ εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων δὲν δέχονται νὰ παραιτηθοῦν οὔτε τῶν ἐξαιρετικῶν προνομίων τὰ ὁποῖα ἀπολαμβάνουν οὔτε τῶν δυσαναλόγως μεγάλων εἰσοδημάτων τὰ ὁποῖα πραγματοποιοῦν εἰς περιβάλλον γενικῆς ἀθλιότητος καὶ δυστυχίας. Διὰ τοῦτο ὡς μόνην λύσιν θεωροῦν τὴν διὰ μεγάλης ἐξωθεν ἐνισχύσεως ἀνάπτυξιν τῶν χωρῶν των, ἣτις νὰ καταστήσῃ δυνατὴν τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἐπιδιώξεων τῶν λαϊκῶν τάξεων χωρὶς νὰ ἀπαιτήσῃ σοβαρὰν θυσίαν ἐκ μέρους τῶν κατόχων τοῦ πλοῦτου, (δ) αἱ Ἑνωμένα Πολιτεῖαι αἱ ὁποῖαι, ὡς ἐκ τῆς ἰσχύος των, ἀνέλαβον πρωτεύοντα ρόλον εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς Δύσεως νὰ συγκρατήσῃ τὰς ἐπιθετικὰς διαθέσεις τῆς Ρωσσίας, ἀντελήφθησαν ταχέως ὅτι ἐν ἑκ τῶν κυριωτέρων ὀπλῶν εἰς χεῖρας τῆς Ρωσσίας ἦτο ἡ ἐκμετάλλεσις τῆς δυσφορίας τῶν λαϊκῶν τάξεων πρὸς ἐξάπλωσιν τοῦ κομμουνισμοῦ. Ὅθεν ἐθεώρησαν ὅτι ἐν ἑκ τῶν ἀποτελεσματικωτέρων μέσων πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ Ρωσικοῦ κινδύνου ἦτο ἡ παροχὴ ἐνισχύσεως πρὸς τὰς οἰκονομικῶς καθυστερημένας χώρας ἵνα αὗται δυνηθοῦν νὰ ἐκμεταλλευθοῦν καλλίτερον τοὺς πόρους των καὶ ἀναπτύξουν τὴν οἰκονομίαν των. Ταῦτοχρόνως ἐθεώρησαν ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῶν πτωχοτέρων χωρῶν θὰ συνέβαλε μεγάλως εἰς τὴν αὔξησιν τῆς γενικῆς εὐημερίας ἐν τῷ κόσμῳ καὶ τὴν καλλιτέραν ὀργάνωσιν τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ ὠφελεῖτο αἰσθητῶς καὶ ἡ ἰδία αὐτῶν χώρα.

Καίτοι ὁμως ἡ συνδρομὴ τῶν ἀνωτέρω παραγόντων ἔφερε τὸ πρόβλημα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν πτωχοτέρων χωρῶν εἰς τὸ προσκηνίον τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς, καίτοι αἱ ἀγορεύσεις, τὰ σχέδια, οἱ ὑπολογισμοὶ ἐμφανίζουν τὰς δυνατότητας προόδου ὡς τεραστίαι, ἡ δὲ φιλολογία ἐπὶ τοῦ θέματος εἶναι ἤδη ὀγκώδης, ἐλάχιστα μέχρι σήμερον ἔ-

χουν συντελεσθῆ εἰς τὸ τομέα τοῦτον, καὶ δὲν εἶναι κἂν δυνατὸν νὰ πιστοποιηθῆ τί πιθανότητας πραγματοποιήσεως ἔχουν πᾶσαι αἱ προσδοκίαι αὗται.

Κατὰ τὴν γνώμην μου, ὑπάρχουν σήμερον δύο σοβαρώτατα ἐμπόδια εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν καθυστερημένων χωρῶν, πρὸ τῆς ἄρσεως τῶν ὁποίων ἡ πραγματοποίησις τῶν σημερινῶν προσδοκιῶν θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ παραμένῃ προβληματική. Τὸ πρῶτον ἐμπόδιον εἶναι ἡ ἀνεπαρκὴς κατανόησις τῶν εἰς τὰς χώρας ταύτας ὑφισταμένων συνθηκῶν καὶ ἡ ὑποτίμησις τῶν δυσχερειῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων προσκρούει ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις των. Τὸ πρόβλημα τὸ ὁποῖον ἀντιμετωπίζουν αἱ χώραι αὗται ἐμφανίζεται συνήθως ὡς πρόβλημα ἐλλείψεως κεφαλαίων καὶ τεχνικῶν γνώσεων συνεπείᾳ τῆς ὁποίας αὗται δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκμεταλλευθοῦν κατὰ λελογισμένον τρόπον τοὺς διαθεσίμους αὐτῶν πόρους. Μὲ ἐπαρκῆ ξένα κεφάλαια καὶ μὲ ξένους τεχνικούς, ὑποστηρίζεται, οἱ διαθέσιμοι πόροι δύνανται ταχέως νὰ ἀποδώσουν πολλαπλασίως τῶν ὄσων ἀποδίδουν σήμερον καὶ νὰ μεταβάλουν τὰς χώρας ταύτας εἰς οἰκονομικῶς εὐημερούσας χώρας. Ἡ ἀντίληψις αὕτη ἀπλοποιεῖ ἐπικινδύνως ἓν ἐκ τῶν δυσχερεστέρων καὶ πλέον περιπλόκων προβλημάτων τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει σήμερον ὁ κόσμος. Αἱ καθυστερημένοι χώραι δὲν ὑστεροῦν μόνον ἀπὸ ἀπόψεως κεφαλαίων καὶ τεχνικῶν γνώσεων ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ὅλης αὐτῶν πολιτικῆς, κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ὀργανώσεως, εἰς πολλὰς δὲ περιπτώσεις ἡ ἔλλειψις κεφαλαίων καὶ τεχνικῶν γνώσεων εἶναι ἀπλῶς συνέπεια τῶν εἰς τὰς χώρας ταύτας κρατουσῶν πολιτικῶν, κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν συνθηκῶν.

“Ὅταν μία χώρα στερεῖται μονίμως ἱκανῆς καὶ χρηστῆς διοικήσεως, στερεῖται τοῦ ἀπαραιτήτου ὀργάνου διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἑνὸς προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. “Ὅταν μία χώρα κυβερνᾶται ἀπὸ πρόσωπα διὰ τὰ ὁποῖα ἡ ἀρχὴ εἶναι ἀπλῶς μέσον πραγματοποιήσεως προσωπικῶν ἐπιδιώξεων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναμένῃ σοβαράν, ὑπεύθυνον καὶ ἐθνικῶς ἐπιφελῆ ἀντιμετώπισιν τῶν οἰκονομικῶν αὐτῆς προβλημάτων καὶ λῆψιν τῶν ὀρθῶν ἀποφάσεων. “Ὅταν εἰς μίαν χώραν ἐπικρατεῖ ὡς σύστημα οἰκονομικῆ ἀστάθεια καὶ ἔλλειψις ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸ νόμισμα, ἓνα σημαντικὸν τμήμα τῶν πόρων τῆς χώρας θὰ κατευθύνηται πρὸς τὴν ἀποθησαύρισιν, τὴν ἐξαγωγὴν κεφαλαίων, τὴν κερδοσκοπίαν καὶ τὴν πραγματοποίησιν μὴ παραγωγικῶν ἐπενδύσεων καὶ ἡ προσπάθεια μιᾶς λελογισμένης ἐκμεταλλεύσεως τῶν πόρων τῆς χώρας διὰ τῆς ἐκτελέσεως προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως μοιραίως θὰ ἀποτύχῃ. Τέλος, ὅταν ἡ ἀνισότης τῆς κατανομῆς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἓν μικρὸν ποσοστὸν τοῦ πληθυσμοῦ νὰ καρποῦται ἓνα μέγα μέρος τοῦ πραγματοποιουμένου εἰσοδήματος ἢ διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς βελτίωσις τῆς θέσεως τῶν λαϊκῶν τά-

ξεων θὰ προσκρούη εἰς τὴν ἀνεπαρκῆ αὐτῶν ἀγοραστικὴν δύναμιν ἢ δὲ νέα παραγωγή, ὅπως καὶ ἡ παλαιά, μοιραίως θὰ κατευθυνθῆ πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τῶν εὐπορωτέρων τάξεων.

Ἡ ὕπαρξις τῶν ἀνωτέρω συνθηκῶν ἀναγνωρίζεται, ἀλλὰ αὐταὶ ἀποδίδονται ἀκριβῶς εἰς τὸ γεγονός ὅτι αἱ χῶραι δὲν εἶναι ἐπαρκῶς ἀνεπτυγμένα καὶ θεωρεῖται ὅτι ὄχι μόνον τὰ προγράμματα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως θὰ βελτιώσουν τὰς συνθήκας ταύτας, ἀλλ' ὅτι, ἄνευ αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος διὰ τῆς ἐκτελέσεως προγραμμάτων οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀρθοῦν τὰ αἷτια εἰς τὰ ὁποῖα ὀφείλονται αἱ ὡς ἄνω δυσμενεῖς συνθήκαι. Ἐρωτᾶται ὅμως : πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐκτελεσθοῦν σχέδια οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ὅταν δὲν ὑπάρχουν τὰ κατάλληλα ὄργανα πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῶν, ὅταν οἱ κυβερνῶντες ἀδιαφοροῦν διὰ τὰ κοινὰ καὶ διὰ τὸ συμφέρον τῆς ὁλότητος καὶ ὅταν οὐδεὶς ἔχει ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ νόμισμα τῆς χώρας, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ μέτρον καὶ ὁ ῥυθμιστὴς ὅλων τῶν ἐν τῇ χώρᾳ οἰκονομικῶν σχέσεων ;

Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο τινὲς ἀπαντοῦν ὅτι αἱ δυσχέρειαι αὐταὶ δύνανται νὰ παρακαμφθοῦν ἂν ἡ διατύπωσις καὶ ἐφαρμογὴ τῶν προγραμμάτων οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἰς τὰς χῶρας ταύτας ἀνατεθῆ εἰς ξένους εἰδικούς ἐνεργοῦντας αὐτοτελῶς καὶ μὴ ὑποκειμένους εἰς πολιτικὰς καὶ ἄλλας ἐπιρροάς. Κατὰ τὴν γνώμην μου πρόκειται περὶ λύσεως ἢ ὁποῖα οὐδεμίαν πιθανότητα ἐπιτυχίας ἔχει. Ἐν πρώτοις σήμερον αἱ πλεῖσται τῶν καθυστερημένων χωρῶν ἀποδίδουν εἰς τὴν ἐθνικὴν τῶν ἀνεξαρτησίαν καὶ αὐτοτέλειαν τοῦλάχιστον ὅσῃν σημασίαν ἀποδίδουν καὶ εἰς τὴν οἰκονομικὴν αὐτῶν ἀνάπτυξιν. Ἡ ὑπὸ ξένων διαχειρίσις ἐνὸς σημαντικοῦ τομέως τῆς οἰκονομίας τῶν θὰ προεκάλεῖ ταχέως τὴν δυσφορίαν καὶ ἀγανάκτησιν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ θὰ καθίστα λίαν δυσχερῆ τὴν θέσιν τῶν ξένων ἐν τῇ χώρᾳ. Δεύτερον ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις μιᾶς χώρας δὲν εἶναι ἔργον τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἐκτελεσθῆ ἐντὸς δύο ἢ τριῶν ἐτῶν. Εἶναι ὑπόθεσις μακρᾶς διαρκείας ἢ ὁποῖα θὰ ἀπῆται τὴν ὑπὸ τῶν ξένων εἰδικῶν διαχειρίσιν τοῦ προγράμματος ἐπὶ σειρὰν ὀλόκληρον ἐτῶν. Ἐφ' ὅσον ὅμως δὲν βελτιοῦνται αἱ πολιτικά, κοινωνικά καὶ οἰκονομικά συνθήκαι ἐν τῇ χώρᾳ, εἶναι φυσικὸν ὅτι καὶ ἡ προσπάθεια τῶν ξένων τεχνικῶν, ὅσονδήποτε ἱκανοὶ καὶ δραστήριοι καὶ ἂν εἶναι οὗτοι καὶ μὲ ὅσῃνδήποτε αὐτοτέλειαν καὶ ἂν ἔχουν προικισθῆ, θὰ προσκρούσῃ εἰς τὴν ἐπικρατοῦσαν γενικὴν ἀδιαφορίαν διὰ τὰ κοινὰ καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἰδιοτελείας καὶ συναλλαγῆς καὶ ἐν τέλει θὰ ἀποτύχῃ. Τρίτον, ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις μιᾶς χώρας δὲν εἶναι ζήτημα ἐκτελέσεως ὠρισμένων ἔργων καὶ ἐφαρμογῆς ὠρισμένων μεθόδων παραγωγῆς, εἶναι ζήτημα βελτιώσεως τῶν ὅλων συνθηκῶν, αἱ ὁποῖαι παρεμποδίζουν τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον τῆς χώρας. Τοιαύτη ὅμως βελτίωσις ἀπαιτεῖ συλλογικὴν προσπάθειαν καὶ τὸ ἐνεργὸν ἐνδιαφέρον τῶν κυριωτέρων παραγωγικῶν τάξεων, τὰ ὁποῖα μόνον ἢ ἐθνικὴ ἡγεσία δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὸν λαόν.

Τὸ συμπέρασμά μου εἶναι ὅτι ἡ ἔξωθεν ἐνίσχυσις εἶναι χρήσιμος, καὶ εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων ἀπαραίτητος, διὰ τὴν συμπληρώσιν μίαν ἐθνικὴν προσπάθειαν οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ἀλλ' ὅτι δὲν δύναται τὴν ὑποκαταστήσῃ τοιαύτην προσπάθειαν. Ἐθνικὴ δὲ προσπάθεια οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως δὲν σημαίνει μόνον κατάστρωσιν σχεδίων καὶ δαπάνην μεγάλων ποσῶν πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων, σημαίνει κατανόησιν τῶν βαθυτέρων αἰτίων τὰ ὅποια παρεμποδίζουν τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον τῆς χώρας καὶ σύντονον προσπάθειαν ἄρσεως αὐτῶν. Οὕτω μόνον εἶναι δυνατόν τὴν τεθῆ τέρμα εἰς τὸν φαῦλον κύκλον ὁ ὅποιος παρατηρεῖται εἰς τὰς καθυστερημένας χώρας, ὅτι δηλαδή αἱ χῶραι αὗται, διότι εἶναι πτωχαί, κακοδιοικοῦνται, στεροῦνται σταθεροῦ νομίματος, ἀνέχονται μεγάλας οἰκονομικὰς καὶ κοινωνικὰς ἀνισότητας, αἱ ὅποια κρατοῦν τὰς λαϊκὰς τάξεις εἰς ἐπικινδύνως χαμηλὸν ἐπίπεδον πολιτισμοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου παραμένουν πτωχαὶ ἀκριβῶς διότι κακοδιοικοῦνται, στεροῦνται σταθεροῦ νομίματος καὶ ἀνέχονται μεγάλας ἀνισότητας. Δὲν ὑπάρχει κατὰ τὴν γνώμην μου ἀμφιβολία ὅτι, ἐφ' ὅσον δὲν βελτιωθοῦν αἱ εἰς τὰς χώρας ταύτας κρατοῦσαι συνθήκαι, καμμία σοβαρὰ πρόοδος δὲν θὰ ἐπιτευχθῆ, ὅσονδήποτε μεγάλη καὶ ἂν εἶναι ἡ ἔξωθεν ἐνίσχυσις. Ἀφ' ἑτέρου πιστεύω ὅτι μὲ μικρὰν σχετικῶς ἔξωθεν βοήθειαν ἡ πρόοδος δύναται τὴν εἶναι σημαντικὴ ἂν ἡ ἐσωτερικὴ προσπάθεια ἀποβλέψῃ εἰς τὴν ἄρσιν τῶν βασικῶν τούτων αἰτίων τῆς κρατοῦσης κακοδαιμονίας.

Τὸ δευτέρον σοβαρώτατον πρόσκομμα εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῶν χωρῶν τούτων ἀποτελοῦν αἱ εἰς ταύτας κρατοῦσαι ἀντιλήψεις περὶ τῆς μορφῆς καὶ κατευθύνσεως τὴν ὁποίαν θὰ ἔδει τὰς λάβουν τὰ προγράμματα αὐτῶν. Τὰς ἀντιλήψεις ταύτας συναντᾷ τις εἰς τὰς πλείστας τῶν πτωχοτέρων χωρῶν.

Κεντρικὴ ἰδέα πάντων τῶν εἰς τὰς χώρας ταύτας συνταχθέντων προγραμμάτων εἶναι ὅτι διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῶν χωρῶν τούτων ἀπαιτεῖται ἀπαραιτήτως ἡ ἐκβιομηχάνισις αὐτῶν καὶ ἰδίᾳ ἡ ἴδρυσις βαρείας βιομηχανίας. Ἡ ἀντίληψις αὕτη στηρίζεται εἰς τοὺς κάτωθι συλλογισμοὺς: Εἰς τὰς πτωχοτέρας χώρας τὸ μέγιστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀσχολεῖται εἰς τὴν γεωργίαν ἐνῶ ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή εἶναι περιορισμένη καὶ τὰ τεχνικὰ αὐτῆς μέσα καθυστερημένα. Εἰς τὰς πλουσιώτερας χώρας ἀφ' ἑτέρου, ἡ γεωργία ἀπασχολεῖ μικρὸν μόνον τμήμα τοῦ πληθυσμοῦ, ἡ δὲ βιομηχανία εἶναι ὁ κυριώτερος κλάδος τῆς οἰκονομίας καὶ ἡ βιομηχανικὴ ἀπόδοσις εἶναι ὑψηλὴ λόγῳ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν τελειότερων συγχρόνων μέσων παραγωγῆς. Ταῦτα ἀποδεικνύουν ὅτι, ἐφ' ὅσον δὲν μεταβληθῆ ἡ διάρθρωσις τῆς οἰκονομίας τῶν πτωχοτέρων χωρῶν διὰ τῆς ἀπορροφήσεως τοῦ μεγαλυτέρου τμήματος τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ διὰ τῆς ἀποκτήσεως συγχρόνων βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων θὰ εἶναι ἀδύνατος ἡ οἰκονομικὴ αὐτῶν ἀνάπτυξις καὶ ἡ βελτίωσις τῶν συν-

θηκῶν διαβιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ. Ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ δημιουργηθοῦν αἱ προϋποθέσεις ἐκβιομηχανίσεως εἰς τὰς χώρας ταύτας θεωρεῖται ἀναμφισβήτητον. Αἱ ἀναγκαῖαι ἐργατικαὶ χεῖρες ὑπάρχουν καὶ ἡ χρησιμοποίησις αὐτῶν εἰς τὴν βιομηχανίαν εἶναι ἀπλῶς ζήτημα ἐκπαιδεύσεως. Αἱ καύσιμοι ὕλαι δύνανται νὰ δημιουργηθοῦν διὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ ἐγχωρίου ὀρυκτοῦ πλοῦτου καὶ τῆς δυνάμεως τῶν ὑδάτων.

Αἱ πρῶται ὕλαι εἴτε παράγονται ἤδη ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ἐξάγονται ἀκατέργαστοι, εἴτε δύνανται νὰ παραχθοῦν εἴτε, ἐν ἀνάγκῃ, δύνανται νὰ εἰσάγωνται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὡς συμβαίνει εἰς πολλὰς βιομηχανικὰς χώρας. Οὕτω τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐκβιομηχανίαν τῶν χωρῶν τούτων εἶναι αἱ μηχανικαὶ ἐγκαταστάσεις καὶ τὰ κεφάλαια διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν νέων βιομηχανιῶν. Εἶναι φανερὸν ὅτι αἱ χῶραι αὗται, ἀκριβῶς διότι δὲν εἶναι οἰκονομικῶς ἀνεπτυγμέναι, δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ δημιουργήσουν μόναι τὰς βιομηχανικὰς ταύτας ἐγκαταστάσεις καὶ τὰ κεφάλαια, οὐδὲ ἔχουν τὰ μέσα νὰ προμηθευθοῦν ταῦτα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἀκριβῶς δὲ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἔχουν ἀνάγκην τῆς ἐξωθεν ἐνισχύσεως πρὸς πραγματοποίησιν τῆς οἰκονομικῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως. Ἀπαξ ὅμως ἀποκτήσουν τὰ νέα μηχανικὰ μέσα καὶ τὰ κεφάλαια κινήσεως τῶν νέων βιομηχανιῶν θὰ εἶναι εἰς θέσιν ὄχι μόνον νὰ αὐξήσουν τὴν παραγωγὴν τῶν καὶ ἐξυψώσουν τὸ βιωτικὸν ἐπίπεδον τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἀλλὰ καὶ νὰ ἐξυπηρετήσουν τὰ ποσὰ τὰ ὁποῖα ἐδανείσθησαν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν προγραμμάτων τῶν. Εἰδικώτερον ἀπὸ τὴν ἐκβιομηχανίαν ἀναμένονται τὰ ἑξῆς :

Δημιουργία νέων εὐκαιριῶν παραγωγικῆς ἀπασχολήσεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἀπορρόφησης τοῦ πλεονάζοντος γεωργικοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὴν βιομηχανίαν.

Αὐξησης τῆς ἀποδόσεως τῆς ἐργασίας ἣτις θὰ καταστήσῃ δυνατὴν τὴν αὐξησην τῶν πραγματικῶν εἰσοδημάτων καὶ τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῶν ἐργαζομένων καὶ συνεπῶς καὶ τὴν διοχέτευσιν τῶν νέων προϊόντων τῆς βιομηχανίας εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἀγοράν.

Μείωσις τῆς ἐξαρτήσεως ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ διὰ τὰ καύσιμα καὶ βιομηχανικὰ προϊόντα καὶ συνεπῶς βελτίωσις τοῦ ἐξωτερικοῦ ἰσοζυγίου τῶν χωρῶν τούτων. Ἡ βελτίωσις αὕτη θὰ ἐπέλθῃ ἰδίως ὅταν δημιουργηθῇ βαρεῖα βιομηχανία ὁπότε θὰ εἶναι δυνατὴ ἢ ἐν τῇ χώρᾳ παραγωγή ὄχι μόνον τῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν τῶν ὁποίων ἔχει ἀνάγκην ὁ πληθυσμὸς ἀλλὰ καὶ τῶν κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν τῶν ὁποίων ἔχει ἀνάγκην ἢ παραγωγικὴ μηχανή.

Οὕτως ἡ ἐκβιομηχανίσις ἐμφανίζεται ὡς ἡ κλεῖς τῆς οἰκονομικῆς προόδου καὶ εὐημερίας τῶν πτωχοτέρων χωρῶν καὶ ὡς τὸ μόνον μέσον ἐξυψώσεως τοῦ βιοτικῶν ἐπιπέδου τῶν πληθυσμῶν τῶν.

Ἡ ἀντίληψις αὕτη δὲν λαμβάνει ἐπαρκῶς ὑπ' ὄψιν τὰ κάτωθι :

(1) Μία από τὰς βασικὰς αἰτίας τοῦ χαμηλοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου εἰς τὰς χώρας ταύτας εἶναι ἡ χαμηλὴ ἀπόδοσις τῆς γεωργίας των. Ἡ χαμηλὴ αὕτη ἀπόδοσις σημαίνει ἀφ' ἑνὸς μὲν μικρὰν γεωργικὴν παραγωγὴν ἀνεπαρκῆ διὰ τὴν κάλυψιν ἱκανοποιητικῶς τὰς εἰς τροφίμα ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου μικρὸν γεωργικὸν εἰσόδημα καὶ συνεπῶς μικρὰν καταναλωτικὴν δύναμιν ἐν τῇ χώρᾳ διὰ βιομηχανικὰ προϊόντα. Λέγεται ὅτι ὑπάρχει σοβαρὰ ὑποαπασχόλησις εἰς τὴν ὑπαιθρον καὶ ὅτι συνεπῶς ἂν ἀπορροφηθῆ ὁ πλεονάζων γεωργικὸς πληθυσμὸς εἰς τὴν βιομηχανίαν εἶναι δυνατὴ ἡ αὔξησις τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς καὶ συνεπῶς καὶ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἄνευ μειώσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς. Πρὸς ἀπόδειξιν τούτου ἀναφέρεται ὅτι εἰς τὰς πλείστας τῶν καθυστερημένων χωρῶν ἡ ἐκτέλεσις τῶν γεωργικῶν ἐργασιῶν ἀπαιτεῖ μόνις τὸ ἡμισυ τῶν ἔτησίως ἐργασίμων ἡμερῶν καὶ ὅτι συνεπῶς ὁ ὑπόλοιπος μὴ ἐπωφελῶς χρησιμοποιούμενος χρόνος ἰσοδυναμεῖ πρὸς συγκεκαλυμμένην ἀνεργίαν. Τὸ γεγονός ὅμως ὅτι δὲν ἀπασχολεῖται ἐπαρκῶς καθ' ὅλον τὸ ἔτος ὁ γεωργικὸς πληθυσμὸς δὲν σημαίνει κατ' ἀνάγκην ὅτι ὑπάρχει μέγα πλεόνασμα ἐργατικῶν χειρῶν εἰς τὴν γεωργίαν καθ' ὅσον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συγκομιδῆς καὶ τῆς σπορᾶς ὀλόκληρος ἡ ἐργατικὴ δύναμις εἶναι συνήθως ἀναγκαία διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν γεωργικῶν ἐργασιῶν. Βεβαίως ἡ βελτίωσις τῶν μεθόδων καλλιέργειας καὶ ἡ χρησιμοποίησις μηχανικῶν μέσων ἐν τῇ γεωργίᾳ θὰ ἐπέτρεπον αὔξησιν τῶν ἀποδόσεων καὶ συνεπῶς μείωσιν τῶν ἀναγκαίων ἐργατικῶν χειρῶν. Τοῦτο ὅμως προϋποθέτει ριζικὰς μεταβολὰς εἰς τὴν γεωργίαν τῶν καθυστερημένων χωρῶν αἱ ὁποῖαι θὰ ἦσαν δυναταὶ μόνον ἂν ἡ ἀνάπτυξις τῆς γεωργίας, ὅχι ἡ ἐκβιομηχάνισις, κατεῖχε τὴν πρωτεύουσαν θέσιν εἰς τὰ προγράμματα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν χωρῶν τούτων. Ἄλλὰ καὶ ἂν ἦτο δυνατὴ ἡ ἀπορρόφησις σημαντικοῦ τμήματος τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὴν βιομηχανίαν ἄνευ μειώσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ πάλιν δὲν θὰ εἶχον ἐξασφαλισθῆ αἱ προϋποθέσεις διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν λαϊκῶν τάξεων, ἡτις ἀποτελεῖ τὸν βασικὸν σκοπὸν τῶν προγραμμάτων τούτων, καθόσον δὲν θὰ εἶχεν ἐξασφαλισθῆ ἡ αὔξησις τῶν διαθεσίμων εἰδῶν διατροφῆς, ἡτις δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ μόνον διὰ τῆς αὔξεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς. Πρὸς τούτοις τὸ γεγονός ὅτι θὰ ἠῦξανεν ἡ ἐργατικὴ ἀπασχόλησις εἰς τὴν βιομηχανίαν θὰ ἐσήμαιεν αὔξησιν τῶν συνολικῶν ἡμερομισθίων καὶ συνεπῶς αὔξησιν τῆς ζητήσεως τροφίμων. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἡ ποσότης τῶν ἐν τῇ χώρᾳ διαθεσίμων τροφίμων δὲν θὰ ἠῦξανε, τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦτο μοιραίως αὔξησις τῶν τιμῶν καὶ τοῦ κόστους τῆς ζωῆς, πίεσις δι' αὔξησιν ἡμερομισθίων, δυσφορία καὶ μικρὰ ἀπόδοσις τῶν ἐργαζομένων, νομισματικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀστάθεια, αἵτινες θὰ ἐξουδετέρουν πᾶσαν ἐκ τῆς αὔξεως τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς ἀναμενομένην ὠφέλειαν. Τὰ ἀνωτέρω δὲν εἶναι θεωρία, ἀποτελοῦν

πιστήν περιγραφὴν τοῦ τι συνέβη εἰς τὰς χώρας, αἵτινες ἐπεχείρησαν τὴν ταχεῖαν ἐκβιομηχάνισιν τῆς οἰκονομίας των ἄνευ παραλλήλου βελτιώσεως τῆς γεωργικῆς αὐτῶν παραγωγῆς.

Εἶναι γνωσταὶ αἱ ἐπισιτιστικαὶ καὶ ἄλλαι δυσχέρειαι τὰς ὁποίας συνήνητησεν ἡ Σοβιετικὴ Ρωσσία ὅταν ἐπεχείρησε νὰ ἐφαρμόσῃ πρόγραμμα ταχείας ἐκβιομηχάνισης προτοῦ ἐξασφαλίσῃ αὐξήσιν τῶν διαθεσίμων ποσοτήτων τροφίμων καὶ εἶναι ἐπίσης γνωστὸν ὅτι τὸ πρῶτον πενταετὲς σχέδιον ἐκινδύνευσε νὰ ναυαγήσῃ λόγῳ τῆς ἀδυναμίας ἐξασφαλίσεως τοῦ ἐπισιτισμοῦ τοῦ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ. Καὶ ἡ μὲν Σοβιετικὴ Ρωσσία ἀντεμέτώπισε τὰς δυσχερείας ταύτας διὰ βιαίων μέσων καὶ συγκεκριμένως διὰ τῆς ἐξοντώσεως τῶν εὐπόρων χωρικῶν (κουλάκων) καὶ τῆς δημιουργίας τῶν κοινοκτήτων ἀγροκτημάτων, συνεπεία τῶν ὁποίων κατέστη δυνατὸν εἰς τὸ Κράτος νὰ συγκεντρώνη ὑπὸ τύπον φόρου εἰς εἶδος τὰ 15-18 ο)ο τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ οὕτω νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸν ἐφοδιασμὸν τῶν πόλεων. Εἰς χώρας ὅμως εἰς τὰς ὁποίας τοιαῦται τρομοκρατικαὶ μέθοδοι δὲν εἶναι νοηταὶ ἢ ἐκβιομηχάνισης, ὅταν δὲν συνοδεύεται μὲ αὐξήσιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, μοιραίως προκαλεῖ σοβαρὰν ἀνισορροπίαν ἐν τῇ οἰκονομίᾳ καὶ ὁδηγεῖ εἰς ἐπιδείνωσιν, οὐχὶ βελτίωσιν, τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν λαϊκῶν τάξεων. Τὰς συνεπείας ταύτας βλέπομεν σήμερον εἰς τὰς κομμουνιστικὰς χώρας τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, αἵτινες ἐπεχείρησαν νὰ ἐκτελέσουν μεγαλεπήβολα σχέδια ἐκβιομηχάνισης χωρὶς νὰ φροντίσουν διὰ τὴν αὐξήσιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ τολμήσουν νὰ ἐφαρμόσουν κατὰ τῶν γεωργῶν τὰς τρομοκρατικὰς μεθόδους τῆς Ρωσσίας. Τὴν σοβαρότητα τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως εἰς τὰς χώρας ταύτας δὲν ἀποκρύπτουν πλέον οὐδὲ τὰ κυβερνητικὰ ὄργανα τὰ ὁποῖα πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἐτῶν ἐκαυχῶντο διὰ τὰς προόδους αἵτινες εἶχον ἐπιτελεσθῆ εἰς τὸν τομέα τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς καὶ συνέκρινον τὴν οἰκονομικὴν καὶ νομισματικὴν σταθερότητα ἧτις ἐπεκράτει εἰς τὰς χώρας ταύτας μὲ τὴν ἀστάθειαν τῶν χωρῶν τῆς Δύσεως.

Ὁ πληθωρισμὸς, ὁ ὁποῖος μέχρι πρό τινος ἔθεωρεῖτο φαινόμενον τῶν ἐλευθέρων κεφαλαιοκρατικῶν οἰκονομιῶν τῆς Δύσεως, ἔχει σήμερον λάβει πολὺ μεγαλειτέρας διαστάσεις εἰς τὰς χώρας τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἀπὸ ὅ,τι εἶχε λάβει ποτὲ εἰς τὰς χώρας τῆς Δύσεως καὶ ἔχει προκαλέσει πραγματικὴν ἐξάρθρωσιν τῶν οἰκονομιῶν των. Εἰς χώρας ὡς ἡ Οὐγγαρία, ἧτις ἄλλοτε εἶχε πλεόνασμα σιτηρῶν πρὸς ἐξαγωγήν, αἱ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Κράτους ποσότητες σιτηρῶν δὲν ἐπαρκοῦν σήμερον οὐδὲ διὰ τὴν ἐξασφάλισιν μιᾶς μικρᾶς μερίδος ἄρτου εἰς τὸν ἀστικὸν πληθυσμὸν ἢ δὲ μαύρη ἀγορὰ ὀργιάζει. Τὰ αὐτὰ φαινόμενα παρατηροῦνται εἰς τὴν Πολωνίαν καὶ Τσεχοσλοβακίαν. Οἱ ἐργάται βλέποντες τὴν ἀγοραστικὴν των δύναμιν συνεχῶς μειουμένην, ἔπαυσαν νὰ ἀποδίδουν καὶ ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή

ἐμφανίζει πτώσιν ἀντὶ τῆς αὐξήσεως, ἥτις ἀνεμένετο κατόπιν τῶν μεγάλων ἐπενδύσεων αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο εἰς τὴν βιομηχανίαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Παρομοίως συνεπείας εἶχον αἱ προσπάθειαι ταχείας ἐκβιομηχανίσεως καὶ εἰς τὰς χώρας τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, ἀλλὰ εἰς τὰς χώρας ταύτας ἡ ἀνεπάρκεια τῶν τροφίμων ἐξεδηλώθη ὄχι μόνον εἰς αὐξήσιν τοῦ κόστους τῆς ζωῆς καὶ πίεσιν πρὸς αὐξήσιν τῶν ἐργατικῶν ἡμερομισθίων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν εἰσαγωγῶν ἢ μείωσιν τῶν ἐξαγωγῶν γεωργικῶν προϊόντων, αἵτινες προεκάλεσαν σοβαρὰν ἐπιδείνωσιν τῆς συναλλαγματικῆς τῶν θέσεως.

Τέλος, ἡ εἰς τὰ προγράμματα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἐπιφύλαξις δευτερευούσης μόνον θέσεως εἰς τὴν γεωργίαν, ὄχι μόνον δὲν ἐπιταχύνει τὴν ἐκβιομηχάνισιν τῶν πτωχοτέρων χωρῶν ἀλλὰ τὸναντίον ἀποτελεῖ πολλάκις πρόσκομμα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας, εἰς τὰς χώρας ταύτας. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὰς χώρας ταύτας ἀσχολεῖται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ συνεπῶς, ἐφ' ὅσον δὲν αὐξάνει τὸ γεωργικὸν εἰσόδημα, ἡ ἐσωτερικὴ ἀγορὰ διὰ βιομηχανικὰ προϊόντα παραμένει περιωρισμένη. Μικρὰ ὁμως ἀγορὰ διὰ βιομηχανικὰ προϊόντα σημαίνει ὑψηλὸν κατὰ μονάδα κόστος παραγωγῆς, χαμηλὴν ἀπόδοσιν τῆς ἐργασίας, χαμηλὰ ἡμερομίσθια καὶ συνεπῶς καὶ χαμηλὸν εἰσόδημα τῶν εἰς τὴν βιομηχανίαν ἀσχολουμένων. Οἱ ὄπαδοὶ τῆς ἐκβιομηχανίσεως παρατηροῦν ὅτι σκοπὸς ἀκριβῶς τῆς ἐκβιομηχανίσεως εἶναι νὰ μεταβάλλῃ τὴν διάρθρωσιν τῆς οἰκονομίας τῶν χωρῶν τούτων καὶ νὰ ἀπορροφήσῃ μέγα τμῆμα τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ εἰς βιομηχανικὰς ἀπασχολήσεις αἱ ὁποῖαι θὰ ἐξασφαλίζουν εἰς αὐτὸν πολὺ ἀνώτερον εἰσόδημα. Γνωρίζουν ὁμως ἐκ πείρας ὅτι τοιαῦται ριζικαὶ μεταβολαὶ εἰς τὴν οἰκονομικὴν διάρθρωσιν μιᾶς χώρας δὲν πραγματοποιιοῦνται ἀπὸ τῆς μιᾶς ἡμέρας εἰς τὴν ἄλλην, ἐπέρχονται βαθμηδὸν καὶ τὰ ἀποτελέσματά τῶν γίνονται ἐκδηλα μόνον μετὰ πάροδον πολλῶν ἐτῶν.

Τὸ παράδειγμα τῆς Σοβιετικῆς Ρωσσίας εἶναι ἐπαρκὲς διὰ νὰ ἀποδείξῃ τοῦτο. Παρὰ τὴν ἐπὶ μίαν εἰκοσιπενταετίαν ἐντατικὴν προσπάθειαν πρὸς ἐκβιομηχάνισιν, παρομοίαν τῆς ὁποίας δὲν συναντῶμεν εἰς ἄλλην χώραν, τὸ ἥμισυ τοῦ Ρωσικοῦ πληθυσμοῦ ἐξακολουθεῖ νὰ ἀσχολῆται εἰς τὴν γεωργίαν, ἐνῶ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τὸ ποσοστὸν τῶν ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν εἶναι ὀλιγώτερον τῶν 15 ο). Καὶ εἰς μὲν τὴν Σοβιετικὴν Ρωσσίαν ἡ ἐκβιομηχάνισις ἀπέβλεπε πρωτίστως εἰς τὴν ἐξασφάλισιν ἀυταρκειᾶς εἰς βιομηχανικὰ προϊόντα καὶ τὴν δημιουργίαν μεγάλης πολεμικῆς βιομηχανίας μᾶλλον ἢ εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς καταναλώσεως βιομηχανικῶν προϊόντων παρὰ τοῦ πληθυσμοῦ. Συνεπῶς εἰς τὴν χώραν ταύτην ἡ μικρὰ ἀγοραστικὴ δύναμις τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ ὄχι μόνον δὲν ἀπετέλεσεν ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐκβιομηχάνισιν ἀλλὰ τὸναντίον ἐβοήθησε μεγάλως τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διαφόρων πενταετῶν σχεδίων, καθ' ὅσον ἐκράτησε χαμηλὴν

τὴν παρὰ τοῦ πληθυσμοῦ ζήτησιν ἐτοιμῶν βιομηχανικῶν προϊόντων. Εἰς τὰς χώρας ὅμως εἰς τὰς ὁποίας σκοπὸς τῆς ἐκβιομηχανίσεως εἶναι ἡ αὔξησις τῆς παραγωγῆς εἰδῶν εὐρείας καταναλώσεως καὶ ἡ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐξύψωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν λαϊκῶν τάξεων, ἡ ἀνεπαρκὴς ἀγοραστικὴ δύναμις ἐνὸς μεγάλου τμήματος τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελεῖ σοβαρώτατον πρόσκομμα εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου. Τὰς συνεπείας δημιουργίας νέων βιομηχανιῶν καὶ αὐξήσεως τῆς ἐργατικῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὴν βιομηχανίαν ἄνευ παραλλήλου αὐξήσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς εἶδομεν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς πλείστας χώρας τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἰς τὰς ὁποίας ἐσημειώθη ἡ ἐξῆς ἀλληλουχία γεγονότων: αὔξεις χρηματικῶν εἰσοδημάτων εἰς τὰς πόλεις, αὔξεις ζητήσεως τροφίμων, αὔξεις κόστους ζωῆς, αὔξεις ἡμερομισθίων, αὔξεις τιμῶν, πληθωρισμός, πραγματοποίησις μεγάλων κερδῶν παρὰ τῆς τάξεως τῶν ἐπιχειρηματιῶν, μεγάλη ζήτησις βιομηχανικῶν προϊόντων, ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ παρὰ τῆς τάξεως ταύτης, μικρὰ ζήτησις παρὰ τοῦ λοιποῦ πληθυσμοῦ, στροφή τῆς παραγωγῆς, τῶν ἐπενδύσεων καὶ τῶν εἰσαγωγῶν εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τῶν ἐκ τοῦ πληθωρισμοῦ ὠφελουμένων τάξεων, ἀδυναμία τοῦ λοιποῦ πληθυσμοῦ νὰ ἐπιτύχη βελτίωσιν τοῦ χαμηλοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου ἐνίοτε δὲ καὶ νὰ ἀποφύγη πτώσιν τοῦ ἐπιπέδου τούτου.

Τὸ συμπέρασμά μου εἶναι ὅτι ἡ αὔξησις τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ γεωργικοῦ εἰσοδήματος πρέπει νὰ κατέχη πρωτεύουσαν θέσιν εἰς πᾶν πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν πτωχοτέρων χωρῶν ἂν σκοπὸς τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἶναι ἡ ἐξύψωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν λαϊκῶν τάξεων. Τοῦτο σημαίνει ὅτι σημαντικὸν τμήμα τῶν διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῶν χωρῶν τούτων διαθεσίμων πόρων δέον νὰ χρησιμοποιηθῇ πρὸς βελτίωσιν τῶν γεωργικῶν ἀποδόσεων, αὔξησιν τῶν καλλιεργησίμων ἐκτάσεων καὶ ἐξύψωσιν τῆς στάθμης ζωῆς τῶν γεωργικῶν πληθυσμῶν. Σημαίνει ἐπίσης ὅτι προγράμματα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τὰ ὁποῖα συγκεντροῦνται εἰς τὴν ἴδρυσιν νέων βιομηχανιῶν καὶ παραμελοῦν τὴν γεωργίαν εἶναι δυνατὸν νὰ δημιουργήσουν σοβαρὰν ἀνισορροπίαν καὶ ἐξάρθρωσιν εἰς μίαν οἰκονομίαν καὶ συνεπῶς νὰ βλάψουν μᾶλλον ἢ νὰ ὠφελήσουν τὴν χώραν.

(2) Εἶναι φανερόν ὅτι αὔξεις τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἄνευ παραλλήλου αὐξήσεως τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς θὰ προεκάλει ἐπίσης σοβαρὰν ἀνωμαλίαν εἰς τὰς οἰκονομίας τῶν χωρῶν τούτων καθ' ὅσον ἄνευ αὐξήσεως τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ δὲν θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ ἀπορρόφησις ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ηὔξημένων ποσοτήτων γεωργικῶν προϊόντων καὶ ἄνευ αὐξήσεως τῶν διαθεσίμων ποσοτήτων βιομηχανικῶν προϊόντων δὲν θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ ἱκανοποίησις τῆς ηὔξημένης ζήτησεως τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ, οὐδὲ ἡ ἐξύψωσις τοῦ βιοτικοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου. Συνεπῶς τὰ προγράμματα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν πτωχοτέρων χω-

ρῶν δέον ἀπαραιτήτως νὰ προβλέπουν περὶ ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας των. Τοῦτο δὲν θὰ ἦτο ἀναγκαῖον ἂν ἡ αὔξησις τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἀφεώρα ἐξαγωγικά προϊόντα καὶ καθίστα δυνατὴν τὴν αὔξησιν τῶν ἐξαγωγῶν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ηὔξημένη ζήτησις βιομηχανικῶν προϊόντων ἐκ μέρους τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ καλυφθῇ δι' εἰσαγωγῆς τῶν προϊόντων τούτων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ δὲν θὰ ἐδημιουργεῖτο ἀνισορροπία ἐν τῇ οἰκονομίᾳ ἐκ τῆς αὔξησεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς. Ὑπὸ τὰς σημερινὰς ὁμως συνθήκας τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου καὶ τὴν ἀβεβαιότητα ἢ ὁποῖα ἐπικρατεῖ εἰς τὴν διεθνή ἀγορὰν ἐλάχισται εἶναι αἱ χῶραι αἱ ὁποῖαι εἶναι διατεθειμέναι νὰ δώσουν εἰς τὴν παραγωγικὴν των προσπάθειαν κατεύθυνσιν ἢ ὁποῖα συνεπάγεται αὔξησιν τῆς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐξαρτήσεως τῆς οἰκονομίας των. Ἐν τῇ πράξει, συνεπῶς, αὔξησις τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς σημαίνει κατὰ κανόνα αὔξησιν τῆς παραγωγῆς γεωργικῶν προϊόντων ἐσωτερικῆς καταναλώσεως ἢ ὁποῖα, ὡς εἶπον ἀνωτέρω, δέον νὰ συνοδευθῇ ἀπὸ αὔξησιν τῆς παραγωγῆς βιομηχανικῶν προϊόντων. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας εἰς τὰς χώρας ταύτας εἶναι ὁμως ἀναγκαῖα καὶ ἐξ ἄλλου λόγου ἦτοι πρὸς ἀπορρόφησιν εἰς παραγωγικὴν ἀπασχόλησιν τοῦ πλεονάζοντος καὶ σταθερῶς αὔξανομένου πληθυσμοῦ αὐτῶν καὶ πρὸς ἐξύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου αὐτοῦ. Τὸ σφάλμα τῶν ὀπαδῶν τῆς ταχείας ἐκβιομηχανίσεως ἐγκτεται οὐχὶ εἰς τὸ ὅτι ζητοῦν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας ἀλλ' εἰς τὸ ὅτι ὑποτιμοῦν τὰς οἰκονομικὰς καὶ κοινωνικὰς δυσχερείας τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως καὶ ὑπερτιμοῦν τὸν τεχνικὸν παράγοντα.

Εἶδομεν ὅτι ὁ ἰσχυρισμὸς των, ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ ταχεῖα ἐξύψωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν πτωχοτέρων χωρῶν διὰ τῆς ἐκβιομηχανίσεως αὐτῶν στηρίζεται εἰς τὴν ἀντίληψιν ὅτι ἡ ἴδρυσις ἐργοστασίων διαθετόντων σύγχρονον μηχανικὸν ἐξοπλισμὸν θὰ ἐπέτρεπεν εἰς τὰς πτωχοτέρας χώρας νὰ παράγουν ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς εὐνοϊκοὺς ὄρους ὑπὸ τοὺς ὁποίους παράγουν σήμερον αἱ βιομηχανικαὶ χῶραι καὶ συνεπῶς νὰ παύσουν νὰ εἶναι πτωχαί. Ἡ ἀντίληψις αὕτη ἀγνοεῖ ὅτι ἡ ὑψηλὴ ἀπόδοσις τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν χωρῶν δὲν ὀφείλεται μόνον εἰς τὴν χρησιμοποίησιν συγχρόνων τεχνικῶν μέσων ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ὑπαρξιν σειρᾶς ὀλοκλήρου εὐνοϊκῶν προϋποθέσεων, αἱ ὁποῖαι ἐλλείπουν εἰς τὰς πτωχοτέρας χώρας, δὲν εἶναι δὲ ὑπερβολὴ νὰ ἰσχυρισθῇ τις ὅτι ἡ χρησιμοποίησις συγχρόνων τεχνικῶν μέσων εἰς τὰς χώρας ταύτας εἶναι τὸ ἀ π ο τ ἔ λ ε σ μ α, οὐχὶ ἡ αἰ τ ἰ α, τῆς ὑπάρξεως τῶν εὐνοϊκῶν τούτων ὄρων παραγωγῆς.

Ἐν πρώτοις ἡ ἴδρυσις ἐργοστασίων μὲ τὰς τελειότερας συγχρόνους μηχανικὰς ἐγκαταστάσεις δικαιολογεῖται οἰκονομικῶς μόνον ἂν ὑπάρχη ἤδη μεγάλη ἀγορὰ διὰ τὰ οὕτω παραγόμενα προϊόντα καὶ τοιαύτη ἀγορὰ ὑπάρχει μόνον ἂν ἡ χώρα ἔχει ἤδη φθάσει εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ὁ λόγος τούτου εἶναι ὅτι αἱ σύγχρονοι μηχανικαὶ ἐγκατα-

στάσεις είναι εξαιρετικῶς δαπανηραὶ καὶ ἀποδεικνύονται οἰκονομικῶς συμφέρουσαι μόνον ὅταν χρησιμοποιοῦνται ἐντατικῶς διὰ παραγωγήν εἰς μεγάλας ποσότητας ὅποτε ἡ δαπάνη κατανέμεται ἐπὶ μεγάλου ἀριθμοῦ προϊόντων καὶ συνεπῶς καίτοι ἡ συνολικὴ δαπάνη εἶναι μεγάλη ἢ κατὰ μονάδα ἐπιβάρυνσις τοῦ προϊόντος εἶναι μικρά. Ὑπάρχουν πολλοὶ περιπτώσεις εἰς ἃς ἐπιχειρήσεις παράγουσαι εἰς κλίμακα κατὰ 20 ἢ 30 ο)ο κατωτέραν τῆς πλήρους δυναμικότητος τῶν μηχανικῶν αὐτῶν ἐγκαταστάσεων δὲν κατορθώνουν νὰ καλύψουν οὐδὲ τὰ ἔξοδα παραγωγῆς αὐτῶν ἐνῶ μὲ πλήρη χρησιμοποίησιν τῆς δυναμικότητος τῶν ἐγκαταστάσεων τῶν δύνανται νὰ πραγματοποιήσουν σημαντικὸν κέρδος.

Δεύτερον, διὰ νὰ ὑπάρξῃ μεγάλη ἀγορὰ δέον ὁ ἐπιχειρηματίας νὰ ἀρκῆται εἰς μικρὸν κατὰ μονάδα κέρδος καὶ νὰ καταβάλῃ συντόνους καὶ συνεχεῖς προσπάθειας πρὸς μείωσιν τοῦ κόστους παραγωγῆς, διότι οὕτω μόνον εἶναι δυνατὸν τὰ παραγόμενα εἶδη νὰ καταστοῦν προσιτὰ εἰς τὰς λαϊκὰς μάζας, αἵτινες ἀποτελοῦν τὴν πλειονότητα τοῦ πληθυσμοῦ εἰς ὅλας τὰς χώρας. Αἱ προϋποθέσεις ὁμως αὗται ἐξασφαλίζονται μόνον ὅταν ἡ ἐπιχειρήσις εἶναι ὠργανωμένη κατὰ τὸν πλέον ὀρθολογιστικὸν τρόπον, ὅταν ὁ ἐπιχειρηματίας ἀποβλέπει οὐχὶ εἰς τὸ ταχὺ καὶ εὐκόλον κέρδος, ἀλλ' εἰς τὴν ἐδραίωσιν μιᾶς μεγάλης καὶ ἰσχυρᾶς βιομηχανίας ἱκανῆς νὰ ἐπεκτείνῃ συνεχῶς τὸν κύκλον τῆς δραστηριότητός της, ὅταν ἔχῃ εἰς τὴν διάθεσίν του εἰδικευμένην ἐργασίαν εἰθισμένην εἰς ἐντατικὴν ἀπόδοσιν καὶ ὅταν εἶναι διατεθειμένος νὰ χρησιμοποίῃ σημαντικὸν τμῆμα τῶν κερδῶν του εἰς τὴν συνεχῆ βελτίωσιν καὶ ἐπέκτασιν τῶν ἐγκαταστάσεών του. Εἰς ἃς περιπτώσεις δὲν συντρέχουν αἱ ἀνωτέρω προϋποθέσεις ἡ ἴδρυσις ἐργοστασίων μὲ σύγχρονα μηχανικὰ μέσα ἀποδεικνύεται κατὰ κανόνα οἰκονομικῶς ἀσύμφορος. Ὑπάρχουν πλεῖστα παραδείγματα χωρῶν αἱ ὁποῖα ἐνόμισαν ὅτι εἰσάγουσαι τὰ τελειότερα Ἀμερικανικὰ μηχανήματα καὶ στηριζόμεναι εἰς τὴν εὐθηνὴν αὐτῶν ἐργασίαν, θὰ ἠδύναντο νὰ παραγάγουν βιομηχανικὰ προϊόντα τὰ ὁποῖα μέχρι τοῦδε εἰσήγον ἐξ Ἠνωμένων Πολιτειῶν μὲ κόστος οὐχὶ ἀπλῶς ἴσον ἀλλὰ καὶ χαμηλότερον τοῦ Ἀμερικανικοῦ. Ἐν τούτοις παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ μηχανήματα ἦσαν ἐφάμιλλα τῶν ἐν Ἠνωμέναις Πολιτείαις χρησιμοποιουμένων καὶ τὰ ἡμερομίσθιά σημαντικῶς κατώτερα τῶν Ἀμερικανικῶν, τὸ κατὰ μονάδα κόστος παραγωγῆς ἀπεδείχθη πολλακίς διπλάσιον ἢ καὶ τριπλάσιον τοῦ Ἀμερικανικοῦ. Τοῦτο ὠφείλετο ἀφ' ἐνὸς εἰς τὸ ὅτι ἡ ζήτησις τῶν προϊόντων ἦτο περιορισμένη καὶ συνεπῶς δὲν ἐπέτρεπε τὴν χρησιμοποίησιν ὀλοκλήρου τῆς δυναμικότητος τῶν ἐγκαταστάσεων καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ ὅτι ἡ ὀργάνωσις τῆς ἐπιχειρήσεως ἦτο πλημμελής, τὸ κατὰ μονάδα τοῦ προϊόντος κέρδος ὑψηλόν, ἡ ἐργασία μὴ ἐπαρκῶς εἰδικευμένη καὶ ἡ φθορὰ τῶν μηχανημάτων τεραστία.

Τί συμβαίνει ὁμως ὅταν ἰδρύνονται βιομηχανίαι μὲ ὑψηλὸν κόστος παραγωγῆς αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀνάγκην μεγάλης προστασίας διὰ νὰ συναγωνισθοῦν

τὰ προϊόντα τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν χωρῶν; Συμβαίνει τὸ ἐξῆς: τὰ μέχρι τοῦδε ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγόμενα βιομηχανικά προϊόντα παράγονται νῦν ἐπιτοπίως, ἀλλὰ ἐλαχίστη ἐπέρχεται αὐξησης εἰς τὴν συνολικὴν κατανάλωσιν βιομηχανικῶν προϊόντων καὶ συνεπῶς καὶ εἰς τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον τοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ λόγος τούτου εἶναι ὅτι αἱ ὑψηλαὶ τιμαὶ τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων μειώνουν τὴν ἀγοραστικὴν δύναμιν τοῦ κοινοῦ καὶ συνεπῶς ἐξουδετερώνουν τὴν ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς ἐργατικῆς ἀπασχολήσεως αὐξησησιν τῶν χρηματικῶν εἰσοδημάτων ἐν τῇ χώρᾳ. Ὅσάκις δὲ τὸ ὑψηλὸν κόστος παραγωγῆς συνδυάζεται μετὴν πραγματοποίησιν μεγάλων κερδῶν παρὰ τῶν ἐπιχειρηματιῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ παρεχομένη προστασία ἐξασφαλίζει τὴν δυνατότητα ἐπιβαρύνσεως τῆς καταναλώσεως μετὰ ὑψηλὸν κατὰ μονάδα κέρδος, ἡ δημιουργία νέων βιομηχανιῶν καταλήγει πολλάκις εἰς τὴν αὐξησησιν τῆς ἐν τῇ χώρᾳ κρατούσης ἀνισότητος ἐν τῇ κατανομῇ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, τὴν ὄξυνσιν τῶν κοινωνικῶν ἀντιθέσεων καὶ τὴν δημιουργίαν συνεχῶν πιέσεων δι' αὐξήσεις μισθῶν καὶ διὰ παροχὴν προστασίας πρὸς τὸν γεωργικὸν πληθυσμὸν, ἐπιτεινομένης οὕτω τῆς ἐν τῇ χώρᾳ κρατούσης οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀσταθείας. Ὁ κίνδυνος εἶναι ἰδιαιτέρως μέγας προκειμένου περὶ τῆς βαρείας βιομηχανίας, καθ' ὅσον εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς βαρείας βιομηχανίας ἡ μικρὰ ἐσωτερικὴ ἀγορὰ καὶ ἡ ἀνάγκη μεγάλων μηχανικῶν ἐγκαταστάσεων συνήθως σημαίνουν ἀφ' ἑνὸς ὅτι τὸ κατὰ μονάδα κόστος παραγωγῆς θὰ εἶναι ὑψηλὸν καὶ ἀφ' ἑτέρου ὅτι μία ἢ δύο ἐπιχειρήσεις θὰ εἶναι ὑπεραρκεταὶ διὰ τὴν κάλυψιν τῆς ὑπαρχούσης ζήτησεως. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ὁ κίνδυνος δημιουργίας μονοπωλιακῆς καταστάσεως καὶ δυνατότητος ἐκμεταλλεύσεως τῆς καταναλώσεως εἶναι προφανής, δοθέντος δὲ ὅτι τὰ προϊόντα τῆς βαρείας βιομηχανίας ἀποτελοῦν τὰς πρώτας ὕλας τῶν λοιπῶν βιομηχανιῶν ὑπερβολικὴ ἐπιβάρυνσις τῆς καταναλώσεως σημαίνει αὐξησησιν τοῦ κόστους παραγωγῆς τῶν πλείστων ἐν τῇ χώρᾳ παραγομένων προϊόντων.

Θεωρητικῶς θὰ ἦτο βεβαίως δυνατόν νὰ ἀποτραπῆ ἡ τοιαύτη ἐκμετάλλευσις τῆς καταναλώσεως ἂν ἡ προστασία πρὸς τὰς νέας βιομηχανίας παρέιχετο ὑπὸ τὴν αἴρεσιν τῆς παρ' αὐτῶν διαθέσεως τῶν προϊόντων τῶν εἰς λογικὰς τιμάς. Ἐν τῇ πράξει ὅμως αἱ νέαι αὗται βιομηχανίαι, εὐθύς ὡς δημιουργηθοῦν, μεταβάλλονται εἰς «ἐθνικὰς» βιομηχανίας καὶ ἡ πρὸς αὐτὰς ἐξασφάλισις ἄνευ ὄρων προστασίας μεταβάλλεται εἰς «ἐθνικὴν» ἀνάγκην.

Τὰ ἀνωτέρω βεβαίως δὲν σημαίνουν ὅτι οὐδέποτε δικαιολογεῖται ἡ παροχὴ προστασίας εἰς νέας βιομηχανίας. Πολλάκις νέαι βιομηχανίαι, καίτοι τελικῶς ἀποδεικνύονται πλήρως συναγωνιστικά, δὲν δύνανται εὐθύς ἐξ ἀρχῆς νὰ συγκριθοῦν ἀπὸ ἀπόψεως ἀποδοτικότητος μετὰ τὰς ἀπὸ μακροῦ χρόνου λειτουργούσας βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις τῶν οἰκονομικῶς προηγμένων χωρῶν. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ἐνδείκνυται ἡ χορήγησις προ-

στασίας εις τὰς νέας βιομηχανίας ἕως ὅτου ἀνδρωθοῦν αὐται. Ἡ προστασία ὁμως αὕτη δέον νὰ εἶναι λογικὴ καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέπη τὴν πραγματοποίησιν ὑπερόγκων κερδῶν. Ἄλλως ἡ δημιουργία νέων βιομηχανιῶν καταλήγει εἰς βλάβην μᾶλλον ἢ εἰς ὠφέλειαν τῆς οἰκονομίας, ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει δὲν ὑπάρχει παράδειγμα χώρας ἢ ὁποία νὰ ἐπέτυχε βελτίωσιν τοῦ βιοτικού ἐπιπέδου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς διὰ τῆς δημιουργίας βιομηχανιῶν μὲ ὑψηλὸν κόστος παραγωγῆς. Ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἀπαιτεῖται ἐξαιρετικὴ προσοχὴ εἰς τὴν χορήγησιν προστασίας καὶ εἰς τὴν χρηματοδότησιν νέων βιομηχανιῶν καὶ ἐξασφάλισις ὅτι θὰ ὑπάρξῃ ἐπαρκὴς συναγωνισμὸς εἰς τὸν προστατευόμενον τομέα, ὥστε νὰ μὴ ἐπιτραπῇ ἡ δημιουργία μονοπωλιακῶν καταστάσεων καὶ ἡ πραγματοποίησις ὑπερόγκων κερδῶν. Εἰς ἐκ τῶν κυρίων λόγων δι' οὓς ἡ ἴδρυσις βαρείας βιομηχανίας εἰς τὰς οἰκονομικῶς ἀνεξελίκτους χώρας ἀποδεικνύεται κατὰ κανόνα οἰκονομικῶς ἀσύμφορος εἶναι καὶ τὸ γεγονός ὅτι δὲν ἐξασφαλίζεται ἐπαρκὴς συναγωνισμὸς μεταξὺ τῶν ὀλίγων δημιουργημένων ἐπιχειρήσεων πρὸς προστασίαν τῆς καταναλώσεως.

Ἡ δημιουργία νέων βιομηχανιῶν μὲ ὑψηλὸν κόστος παραγωγῆς δὲν ἐξασφαλίζει ὁμως οὐδὲ τὸν κύριον σκοπὸν δι' ὃν συνήθως ἐπιδιώκεται αὕτη, ἦτοι τὴν μείωσιν τῶν εἰσαγωγικῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας καὶ τὴν κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον βελτίωσιν τοῦ ἐξωτερικοῦ αὐτῆς ἰσοζυγίου. Εἶναι γεγονός ὅτι, εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις εἰς ἃς ἐπεδιώχθη ἡ ταχεῖα ἐκβιομηχάνισις μιᾶς χώρας χωρὶς νὰ ἀποδοθῇ ἡ δέουσα σημασία εἰς τὴν ἀποδοτικότητα τῶν νέων βιομηχανιῶν τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἐπιδεινώσις, οὐχὶ βελτίωσις τοῦ ἐξωτερικοῦ αὐτῆς ἰσοζυγίου. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τοὺς ἑξῆς λόγους : (α) ἡ αὐξησις τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὴν βιομηχανίαν προκαλεῖ αὐξησιν ζήτησεως εἰδῶν διατροφῆς καὶ καθιστᾷ ἀναγκαίαν τὴν αὐξησιν τῆς εἰσαγωγῆς τροφίμων ἢ προκαλεῖ αὐξησιν τοῦ κόστους τῆς ζωῆς καὶ τῶν τιμῶν ἧτις μειώνει τὴν συναγωνιστικὴν ἰκανότητα τῶν προϊόντων τῆς χώρας εἰς τὰς ξένας ἀγοράς καὶ συνεπῶς ἐπηρεάζει δυσμενῶς τὰς ἐξαγωγάς, (β) ἡ συντήρησις καὶ ἀνανέωσις τῶν νέων μηχανικῶν ἐγκαταστάσεων ἀπαιτεῖ τὴν δαπάνην σημαντικῶν ποσῶν συναλλάγματος ἐτησίως, (γ) ἡ ἀνάγκη εἰσαγωγῆς πρώτων ὑλῶν καὶ καυσίμων διὰ τὰς νέας βιομηχανίας ἐπίσης μειώνει τὴν συμβολὴν των εἰς τὴν ἐξοικονόμησιν συναλλάγματος, (δ) ὁσάκις ἡ δημιουργία νέων βιομηχανιῶν ἐπιτρέπει τὴν πραγματοποίησιν ὑπερόγκων κερδῶν καὶ ἐπιτείνει τὴν νομισματικὴν ἀστάθειαν ἐν τῇ χώρᾳ αὐξάνει ἡ ζήτησις καταναλωτικῶν ἀγαθῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐνισχύεται ἡ ἐξαγωγή κεφαλαίων, οὕτω δὲ αὐξάνουν αἱ εἰς συνάλλαγμα δαπάναι τῆς χώρας ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἡ αὐξησις τῶν τιμῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἀποθαρρύνει τὰς ἐξαγωγάς καὶ οὕτω μειοῖ τὰς εἰς συνάλλαγμα εἰσπράξεις τῆς χώρας.

Τὸ συμπέρασμα μου εἶναι ὅτι ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχουν αἱ λοιπαὶ προϋ-

ποθέσεις βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως ἢ ἴδρυσις βιομηχανιῶν μὲ συγχρόνους ἐγκαταστάσεις δὲν εἶναι ἐπαρκῆς διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐξύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς θέσεως τῆς χώρας.

Τρίτον, καὶ ἂν ἀκόμη ὑπάρχουν ἐν τινι χώρᾳ αἱ προϋποθέσεις διὰ τὴν ἴδρυσιν βιομηχανιῶν, τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἐνδείκνυται ἡ χρησιμοποίησις τῶν τελειότερων συγχρόνων μηχανικῶν μέσων εἰς τὰς βιομηχανίας ταύτας. Τὰ μέσα ταῦτα ἀνεπτύχθησαν εἰς τὰς χώρας εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἐσωτερικὴ ἀγορὰ εἶναι μεγάλη, τὰ ἡμερομίσθια ὑψηλά, τὰ κεφάλαια ἄφθονα καὶ εὐθηνὰ καὶ ἡ βιομηχανία παραγωγῆς κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν ἱκανὴ νὰ ἐφοδιάσῃ τὴν οἰκονομίαν μὲ ἄφθονα μηχανικὰ μέσα. Εἰς τὰς χώρας εἰς τὰς ὁποίας δὲν ὑφίστανται αἱ συνθήκαι αὗται ἡ χρησιμοποίησις παρομοίων μηχανικῶν μέσων εἶναι μὲν δυνατὸν νὰ αὐξάνῃ τὴν τεχνικὴν ἀπόδοσιν ἀλλ' ὄχι μόνον δὲν μειοῖ τὸ κόστος παραγωγῆς ἀλλὰ ἐνίοτε καὶ αὐξάνει τοῦτο καὶ συνεπῶς ἀποδεικνύεται κατὰ κανόνα οἰκονομικῶς ἀσύμφορος.

Ἡ διαφορὰ αὕτη μεταξὺ τεχνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀποδόσεως ἐξηγεῖται διὰ τὴν π. χ. μέθοδοι αἵτινες ἐξασφαλίζουν χαμηλὸν κόστος παραγωγῆς εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν βιομηχανίαν, ἐφαρμοζόμεναι εἰς τὴν Ἀγγλικὴν βιομηχανίαν μὲ τὴν μικροτέραν αὐτῆς ἀγορὰν καὶ τὰ χαμηλότερα ἡμερομίσθια, θὰ ἠῤῥξανον ἀντὶ νὰ μειώσουν τὸ κόστος τῆς παραγωγῆς. Ἐὰν διὰ χώραν μὲ μεγάλην βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν, ὡς ἡ Ἀγγλία, τὰ Ἀμερικανικὰ μηχανικὰ μέσα εἶναι ὑπεράγαν δαπανηρὰ ὑπὸ τὰς συνθήκας παραγωγῆς αἵτινες ἰσχύουν εἰς τὴν βιομηχανίαν τῆς, δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἀντιληφθῇ τις πῶσον ἐκτὸς τῆς πραγματικότητος εὐρίσκονται ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀποβλέπουν εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τοιούτων μηχανικῶν μέσων εἰς τὰς οἰκονομικῶς καθυστερημένας χώρας πρὸς ἐξύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν. Ἡ εἰσαγωγή τῶν συγχρόνων καὶ δαπανηρῶν ἐγκαταστάσεων συνεπάγεται πλὴν τῶν ἄλλων, καὶ σημαντικὴν ἐκτόπισιν ἐργατικῶν χειρῶν ἀπὸ τὴν βιομηχανίαν. Καὶ εἰς μὲν τὰς χώρας εἰς τὰς ὁποίας χρησιμοποιοῦνται τοιαῦται ἐγκαταστάσεις, ἡ ἐκτόπισις ἐγίνε βαθμηδόν, οἱ ἐκτοπισθέντες ἀπερροφήθησαν εἰς τὰς βιομηχανίας παραγωγῆς κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν, ὁ πληθυσμὸς αὐξάνει βραδέως καὶ οἱ διαθέσιμοι πόροι εἶναι ἄφθονοι ἐν σχέσει πρὸς τὴν προσφερομένην ἐργασίαν. Εἰς τὰς μὴ οἰκονομικῶς ἀνεπτυγμένας ὅμως χώρας, ἡ ἐργασία πλεονάζει, αἱ μηχανικαὶ ἐγκαταστάσεις πρόκειται νὰ εἰσαχθοῦν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἡ δὲ εἰς εὐρείαν κλίμακα χρησιμοποίησις των πρέπει, κατὰ τοὺς ὁπαδούς τῆς ταχείας ἐκβιομηχανίσεως νὰ συντελεσθῇ ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ὥστε νὰ ἐπέλθῃ ὁ πολλαπλασιασμὸς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, τὸν ὁποῖον κατ' αὐτοὺς δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ ἡ χρησιμοποίησις τῶν συγχρόνων τεχνικῶν μέσων καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν προόδων τῆς συγχρόνου τεχνικῆς. Ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας ἡ ἐκβιομηχανίσις δύναται νὰ προκαλέσῃ μείωσιν, οὐχὶ αὐξήσιν τῆς παραγωγικῆς

άπασχολήσεως τοῦ πληθυσμοῦ ἐκτὸς ἐὰν ἰδρύνοντο ταῦτοχρόνως τόσον πολλαὶ σύγχρονοι βιομηχανίαι, ὥστε νὰ ἐξησφαλίζετο παραγωγικὴ ἀπασχόλησις εἰς πάντας.

Δοθέντος ὅμως ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῶν μὴ οἰκονομικῶς ἀνεπτυγμένων χωρῶν ὑπερβαίνει τὸ δισεκατομμύριον δὲν θὰ ἐπῆρκει ὀλόκληρος ἡ παραγωγικὴ ἰκανότης τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν διὰ νὰ ἐφοδιάσῃ τὰς μὴ οἰκονομικῶς ἀνεπτυγμένας χώρας μὲ τὰς μηχανικὰς ἐγκαταστάσεις, αἵτινες θὰ ἀπητοῦντο πρὸς τὸν ὡς ἄνω σκοπὸν.

Βλέπομεν συνεπῶς ὅτι ἡ εἰς εὐρεῖαν κλίμακα εἰσαγωγὴ συγχρόνων μηχανικῶν μέσων εἰς τὰς πτωχοτέρας χώρας δὲν εἶναι οὔτε δυνατὴ οὔτε οἰκονομικῶς συμφέρουσα καὶ ὅτι ἐπομένως καὶ ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι εἶναι δυνατὸς ὁ ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν πολλαπλασιασμὸς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος τῶν πτωχοτέρων χωρῶν διὰ τῆς ἐκβιομηχανίσεως αὐτῶν δὲν εἶναι βάσιμος.

(3) Καὶ ἂν ὅμως ἀκόμη τὰ ἀνωτέρω δὲν ἦσαν ἀκριβῆ καὶ ἦτο οἰκονομικῶς συμφέρουσα ἡ ταχεῖα ἐκβιομηχάνισις τῶν πτωχοτέρων χωρῶν καὶ πάλιν αὕτη δὲν θὰ ἦτο δυνατὴ διότι δὲν θὰ ὑπῆρχον τὰ μέσα πρὸς πραγματοποίησιν αὐτῆς. Δὲν εἶναι τυχαῖον τὸ γεγονός ὅτι τὰ προγράμματα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῶν μικροτέρων ἀκόμη χωρῶν ἀνέρχονται εἰς ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων, πολλάκις δὲ καὶ εἰς δισεκατομμύρια δολλαρίων. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι εἰς πάντα τὰ προγράμματα ταῦτα πρωτεύουσαν θέσιν κατέχει ἡ εἰσαγωγὴ δαπανηρῶν μηχανικῶν ἐγκαταστάσεων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Καὶ ἐκάστη μὲν ἐκ τῶν χωρῶν τούτων θεωρεῖ ὅτι πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ τῆς ἐξασφαλισθοῦν τὰ μέσα διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προγράμματος τῆς καθόσον ἄλλως δὲν δύναται νὰ ἐγγυηθῇ τὴν διατήρησιν κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς σταθερότητος καὶ τὴν ἀντίστασιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς κατὰ τοῦ κομμουνισμοῦ. Ὅταν ὅμως ἀθροισθοῦν οἱ καθ' ἕκαστον οὔτοι ὑπολογισμοὶ τῶν εἰς κεφάλαια ἀναγκῶν τῶν πτωχοτέρων χωρῶν τὰ προκύπτοντα ποσὰ εἶναι τόσον τεράστια ὥστε δὲν ὑπάρχει ἀ π ο λ ὕ τ ω ς κ α μ μ ί α πιθανότης ὅτι θὰ ἐξευρεθοῦν, ὅσονδήποτε ζωηρὰ καὶ ἂν εἶναι ἡ ἐπιθυμία τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῶν λοιπῶν χωρῶν νὰ βοηθήσουν εἰς τὴν ἐξύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν πτωχοτέρων χωρῶν.

Ἐπὶ τούτων ὑπάρχει βεβαίως ἡ λύσις τῆς ἐκτελέσεως τῶν προγραμμάτων δι' ἐσωτερικῆς ἀποκλειστικῶς προσπάθειας κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς Σοβιετικῆς Ρωσσίας. Ἡ λύσις ὅμως αὕτη, ὅπως ἀποδεικνύει σήμερον ἡ παταγώδης ἀποτυχία τῶν κομμουνιστικῶν χωρῶν τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, εἶναι δυνατὴ μόνον ἂν ἐπιβληθοῦν ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ ἐπὶ μακρὸν χρόνον θυσίαι καὶ στερήσεις ἄνευ προηγουμένου τὰς ὁποίας μόνον τρομοκρατικὸν καθεστῶς, ὡς τὸ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσσίας, ἦτο δυνατόν νὰ διανοηθῇ καὶ νὰ ἔχη τὰ μέσα νὰ ἐπιβάλῃ.

Κατὰ τινάς, τὸ πρόβλημα τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν πτωχοτέρων χωρῶν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἐπιτυχῶς

διὰ τοῦ πληθωρισμοῦ. Κατὰ τὴν ἄποψιν ταύτην ἡ βελτίωσις τῶν μέσων παραγωγῆς ἔχει τόσον πρωταρχικὴν σημασίαν διὰ τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον μιᾶς χώρας, ὥστε ἡ χώρα αὕτη δὲν πρέπει νὰ διστάσῃ νὰ προβῆ εἰς τὴν χρηματοδότησιν ἑνὸς μεγάλου παραγωγικοῦ προγράμματος δι' ἐκδόσεως χαρτονομίσματος ἔστω καὶ ἂν τοῦτο δημιουργήσῃ πληθωρισμόν. Ἐν συγκρίσει μὲ τὴν ζημίαν τὴν ὁποίαν ὑφίσταται ἡ χώρα ἐκ τῆς μὴ ἐκτελέσεως τοιοῦτου προγράμματος, λέγουν οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν ἄποψιν ταύτην, τί σημασίαν ἔχει ἡ αὔξησις τῶν τιμῶν τὴν ὁποίαν συνεπάγεται ὁ πληθωρισμός; Πρὸς τούτοις, παρατηροῦν οὗτοι, αὐξανομένης τῆς παραγωγικῆς ἰκανότητος τῆς χώρας καὶ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος θὰ σταθεροποιηθῇ αὐτομάτως καὶ τὸ νόμισμα, ἐνῶ ἐφ' ὅσον τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα παραμένει χαμηλὸν καὶ ἡ νομισματικὴ σταθερότης θὰ εἶναι ἐπισηφελῆς.

Νομίζω ὅτι κατόπιν τῶν ὄσων ἐλέχθησαν εἰς τὰ προηγούμενα κεφάλαια δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ προβῶ ἐνταῦθα εἰς ἀντίκρουσιν τῶν ἐσφαλμένων καὶ ἐπικινδύνων τούτων ἀντιλήψεων. Ὑπενθυμίζω ἀπλῶς ὅτι ὅταν ἀνέρχονται συνεχῶς αἱ τιμαὶ ὀλόκληρος ἡ οἰκονομία μεταβάλλεται εἰς κερδοσκοπικὴν, οὐδεὶς ἔχει ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ νόμισμα καὶ πάντες σπεύδουν νὰ ἀποξενωθοῦν τῶν τραπεζογραμμάτων καὶ νὰ μετατρέψουν ταῦτα εἰς ὑλικὰς ἀξίας.

Καὶ ἐρωτῶ τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ πληθωρισμοῦ: φαντάζονται ὅτι μὲ τοιαῦτα συνεχῶς ἐξευτελιζόμενα χαρτονομίσματα, τὰ ὁποῖα ἀποκρούει ὁ πληθυσμός, εἶναι δυνατόν νὰ ἀφαιρεθοῦν ἀπὸ τὴν οἰκονομίαν τὰ ὑλικὰ μέσα τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν πραγματοποίησιν παραγωγικῶν ἐπενδύσεων; Ἐρωτῶ ἐπίσης: ποῖος θὰ εἶναι ὁ φορεὺς τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας, τὸ Κράτος ἢ ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία; Ποῖος θὰ ἰδρύσῃ καὶ κινήσῃ τὰς νέας βιομηχανίας, τὸ Κράτος ἢ οἱ ἰδιῶται; Ἄν συμβαίη τὸ δεύτερον πῶς φαντάζονται οἱ ὀπαδοὶ τοῦ πληθωρισμοῦ ὅτι εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν τὸ νόμισμα ὑποτιμᾶται συνεχῶς τὰ εἰς τὴν διάθεσιν ἰδιωτῶν τιθέμενα ποσὰ θὰ χρησιμοποιηθοῦν διὰ μακροχρονίους ἐπενδύσεις καθ' ἣν στιγμὴν εἶναι δυνατὴ ἡ πραγματοποίησις τεραστίων κερδῶν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν κερδοσκοπίαν.

Ἐπιθυμῶ τέλος νὰ ἐπαναλάβω ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐτόνισα ἤδη ἐπανειλημμένως εἰς τὴν παροῦσαν ἔκθεσιν, ὅτι δηλαδὴ ἂν ἦτο δυνατὴ ἡ βελτίωσις τῆς οἰκονομικῆς θέσεως μιᾶς χώρας καὶ τῶν ὄρων διαβιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς διὰ τῆς ἀπλῆς αὐξήσεως τῶν χρηματικῶν εἰσοδημάτων καὶ τῶν μέσων πληρωμῆς δὲν θὰ ὑπῆρχεν οἰκονομικὸν πρόβλημα εἰς τὸν κόσμον καὶ ὅλοι θὰ εἴμεθα πλούσιοι. Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ πληθωρισμοῦ παρασύρονται ἀπὸ τὰς εἰς τὰς οἰκονομικῶς προηγμένας χώρας κρατούσας ἀντιλήψεις περὶ τῆς δυνατότητος αὐξήσεως τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν μέσων πληρωμῆς. Εἰς τὰς χώρας ταύτας ἡ λειτουργία τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος δὲν ἐξασφαλίζει πάντοτε τὴν πλήρη χρησιμοποίη-

ησιν τῶν διαθεσίμων ἐργατικῶν δυνάμεων καὶ παραγωγικῶν μέσων. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ἡ αὔξησις τῶν χρηματικῶν εἰσοδημάτων καὶ τῶν μέσων πληρωμῆς, προκαλοῦσα αὔξησιν τῆς ζητήσεως ἀγαθῶν, προκαλεῖ καὶ αὔξησιν τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον τοῦτο εἶναι δυνατὸν εἶναι ἀκριβῶς ὅτι ὑπάρχουν ἀφθονα παραγωγικὰ μέσα ἐν τῇ χώρᾳ τὰ ὁποῖα ἐνίοτε παραμένουν ἀχρησιμοποίητα. Αἱ πτωχαὶ ὅμως χῶραι πάσχουν ἀπὸ τὴν ἀντίθετον ἀκριβῶς ἀσθένειαν, ὅτι δηλαδὴ δὲν διαθέτουν ἐπαρκῆ παραγωγικὰ μέσα, διὰ τοῦτο δὲ εἶναι καὶ πτωχαί. Πῶς εἶναι δυνατὸν διὰ τῆς ἀπλῆς αὔξησεως τῶν μέσων πληρωμῆς νὰ κινητοποιηθοῦν τὰ ἀνύπαρκτα ταῦτα παραγωγικὰ μέσα;

Ὁ πληθωρισμὸς ὄχι μόνον δὲν δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῶν πτωχῶν χωρῶν ἀλλὰ τούναντίον ἀντιστρατεύεται πρὸς αὐτὸν τοῦτον τὸν σκοπὸν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ἐξύψωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ πληθυσμοῦ, καθ' ὅσον ὁ πληθωρισμὸς πάντοτε καὶ ὑπὸ οἴασι δὴ ποτε συνθήκας ἐξαθλιώνει τὰς λαϊκὰς τάξεις καὶ ἐπιτείνει τὴν κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀνισότητά.

(4) Διὰ νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ αὔξησις τῆς γεωργικῆς καὶ βιομηχανικῆς παραγωγῆς καὶ ἡ βελτίωσις τῶν ἀποδόσεων ἀπαιτεῖται ἡ ἐκτέλεσις παραγωγικῶν ἔργων εἰς τὴν γεωργίαν, ἡ ἀνάπτυξις τῶν συγκοινωνιῶν, ἡ αὔξησις τῆς παραγωγῆς ἠλεκτρισμοῦ καὶ παρόμοια μεγάλα ἔργα τὰ ὁποῖα λόγῳ τῆς φύσεώς των δύναται νὰ γίνουσι μόνον παρὰ τοῦ Κράτους ἢ Κρατικῶν Ὁργανισμῶν. Πρόκειται συνήθως περὶ τῶν σπουδαιωτέρων, ἀλλὰ καὶ δαπανηρωτέρων ἐπενδύσεων, τῶν ὁποίων ἔχει ἀνάγκη μία πτωχὴ χώρα διὰ νὰ ἀναπτύξῃ τὴν οἰκονομίαν της. Εἶναι φανερόν ὅτι ἡ δυνατότης ἐπιτυχοῦς ἐκτελέσεως τοιούτων ἔργων ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν κυβερνώντων καὶ ἀπὸ τὴν ὑπαρξιν ἱκανῶν καὶ χρηστῶν δημοσίων ὀργάνων. Ἐλλείπει τούτων καὶ αἱ ἀποφάσεις περὶ τῶν ἐκτελεστέων ἔργων θὰ εἶναι οἰκονομικῶς ἀσύμφοροι καὶ ἡ σπατάλη κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν μεγάλη καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐκτελέσεως πλημμελῆς καὶ συνεπῶς καὶ ἡ ὠφέλεια τῆς οἰκονομίας ἐκ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἔργων θὰ εἶναι δυσαναλόγως μικρὰ ἐν σχέσει μὲ τὴν δαπάνην. Ὑπάρχει περίπτωσις χώρας ἡ ὁποία ἐδανείσθη ἑκατομμύρια δολλαρίων πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ πλέον συγχρόνου ὀδικοῦ δικτύου καὶ εἰς τὴν ὁποίαν μετὰ τινα ἔτη αἱ ὁδοὶ εἶχον καταστῆ ἀδιάβατοι λόγῳ ἀδιαφορίας τοῦ Κράτους διὰ τὴν συντήρησιν των.

Βλέπομεν συνεπῶς καὶ πάλιν ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως δὲν εἶναι ἀπλῶς ζήτημα ἐξασφαλίσεως κεφαλαίων καὶ χρησιμοποίησεως συγχρόνων τεχνικῶν μέσων, ὡς πιστεύουν οἱ ὀπαδοὶ τῆς ταχείας ἐκβιομηχανίσεως, εἶναι ἐπίσης ζήτημα ὀργανώσεως, διοικήσεως καὶ καλῆς διακυβερνήσεως μιᾶς χώρας ἥτοι ὑπάρξεως προϋποθέσεων αἱ ὁποῖαι πολλάκις ἐλλείπουν εἰς τὰς οἰκονομικῶς καθυστερημένας χώρας.

Ἐφ' ὅσον τοῦτο δὲν ἀναγνωρίζεται ἐπαρκῶς, καὶ ὀλόκληρος ἡ προσοχὴ συγκεντρώνεται εἰς τὴν τεχνικὴν ἄποψιν τῆς ἀποκτήσεως συγχρόνων μηχανικῶν μέσων καὶ ἐκτελέσεως μεγάλων ἔργων, ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῶν πτωχοτέρων χωρῶν θὰ ἐξακολουθῇ νὰ παραμένῃ εἰς τὸ στάδιον τῶν λόγων καὶ τῶν σχεδίων.

Ὅταν ἡ Διεθνὴς Τράπεζα ἤρχισε τὰς ἐργασίας της εὐρέθῃ ἀντιμέτωπος προγραμμάτων οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως συμποσομένων εἰς δισεκατομμύρια δολλαρίων καὶ προβλεπόντων ἀπαραιτήτως τὴν ἴδρυσιν βαρείας βιομηχανίας καὶ τὴν ἐκτέλεσιν μεγάλων τεχνικῶν ἔργων. Ἐξετάσασα μετὰ πάσης ἀντικειμενικότητος καὶ προσοχῆς τὰ προγράμματα ταῦτα ἡ Τράπεζα ἐπίσθη ὅτι ἡ παρ' αὐτῆς χρηματοδότησις τῶν προγραμμάτων τούτων ὄχι μόνον δὲν θὰ ἀπετέλει καλὴν τοποθέτησιν τῶν κεφαλαίων της ἀλλὰ καὶ δὲν θὰ ἀπεδεικνύετο συμφέρουσα οὐδὲ διὰ τὰς δανειζομένας χώρας. Ἡ ἔρευνα αὕτη τῆς Τραπεζῆς κατέδειξεν ὅτι πλέον ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη εἰς τὰς χώρας ταύτας ἦτο ἡ αὐξησις τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, ὅτι πολλὰ ἀπὸ τὰ προτεινόμενα ἔργα οὐδεμίαν πραγματικὴν ὠφέλειαν θὰ προσεπόριζον εἰς τὰς χώρας ταύτας, καὶ ὅτι πλείσταί χῶραι οὔτε εἶχον μελετήσῃ ἐπαρκῶς τὰ προτεινόμενα ἔργα οὔτε εἶχον τὴν ἰκανότητα νὰ τὰ ἐκτελέσουν. Τέλος ἡ Τράπεζα διεπίστωσεν ὅτι εἰς πλείστας ἐκ τῶν χωρῶν τούτων ἐπεκράτει ἔντονος πληθωρισμός, ἀφ' ἑνὸς λόγῳ κακῆς διαχειρίσεως τῶν οἰκονομικῶν των καὶ ἀφ' ἑτέρου λόγῳ ὑπερβολικῶν ἐπενδύσεων χρηματοδοτουμένων διὰ τῆς ἐκδόσεως χαρτονομίσματος, ὅτι ὁ πληθωρισμός οὗτος ὑπέσκαπτε τὰς βάσεις τῆς κοινωνίας καὶ οἰκονομίας τῶν χωρῶν τούτων καὶ ὅτι ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας καθίστατο ἀδύνατος πᾶσα σοβαρὰ προσπάθεια οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Καταλήξασα εἰς τὰ συμπεράσματα ταῦτα ἡ Τράπεζα κατέστησε γνωστὸν εἰς τὰς ἐνδιαφερομένας χώρας ὅτι διὰ νὰ τύχουν ἐνισχύσεως παρ' αὐτῆς θὰ ἔδει ἀπαραιτήτως νὰ προβοῦν εἰς ἐξυγίανσιν τῶν οἰκονομικῶν των, νὰ διατυπώσουν ρεαλιστικώτερα οἰκονομικὰ προγράμματα καὶ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν καλὴν ἐκτέλεσιν τῶν χρηματοδοτουμένων ἔργων. Κατ' ἀρχὰς διευπλώθησαν ζωηραὶ διαμαρτυρίαι κατὰ τῆς ὑπεράγαν συντηρητικῆς, ὡς ἀπεκλήθη, πολιτικῆς τῆς Τραπεζῆς βαθμηδὸν ὅμως οἱ ἐκπρόσωποι τῶν χωρῶν τούτων, ἀντιλαμβανόμενοι τὸ βάσιμον τῶν ἀντιρρήσεων τῆς Τραπεζῆς κατὰ τῶν ἀρχικῶν προγραμμάτων των βλέποντες δὲ συγχρόνως ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἄλλη πηγὴ κεφαλαίων διὰ τὰς χώρας των, προσηρμόσθησαν πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Τραπεζῆς καὶ ἀνεθεώρησαν ἐπὶ τὸ λογικώτερον τὰς κατευθύνσεις τῆς οἰκονομικῆς των πολιτικῆς. Ἡ ἀντίληψις ὅμως ὅτι ἡ ταχεῖα ἐκβιομηχάνισις, καὶ ἰδίᾳ ἡ ἴδρυσις βαρείας βιομηχανίας, ἀποτελοῦν τὴν λύσιν τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ προβλήματος τῶν πτωχοτέρων χωρῶν δὲν ἐγκατελείφθη, ἐξακολουθεῖ νὰ δεσπόζῃ τῶν περὶ οἰκο-

νομικῆς ἀναπτύξεως συζητήσεων εἰς τὰς χώρας ταύτας καὶ νὰ ἐπηρεάζῃ τὴν κατεύθυνσιν τῶν οἰκονομικῶν αὐτῶν προγραμμάτων.

Καὶ ἐρωτᾶται νῦν : ἀφοῦ τὸ πρόβλημα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἶναι τόσον περίπλοκον, ἀφοῦ ἡ οἰκονομικὴ πρόοδος τῶν πτωχοτέρων χωρῶν προσκρούει εἰς τόσας δυσχερείας ἐσωτερικῆς καθαρῶς φύσεως, διατὶ ἐπικρατεῖ εἰς τόσον εὐρείαν κλίμακα ἢ ἀντίληψις ὅτι ἀρκεῖ ἡ εἰσαγωγή συγχρόνων τεχνικῶν μέσων καὶ ἡ ἴδρυσις βιομηχανιῶν διὰ νὰ μεταβληθοῦν αἱ χώραι αὗται ἀπὸ πτωχαὶ εἰς πλουσίας ; Νομίζω ὅτι ἡ ἀντίληψις αὕτη ἐπεκράτησε τόσον εὐρέως παρὰ τὸ προφανῶς ἐσφαλμένον αὐτῆς διὰ τοὺς κάτωθι κυρίως λόγους :

Πρῶτον ἀπὸ ἀπλῆν παρεξήγησιν. Αἱ πτωχαὶ χώραι βλέπουσαι ὅτι εἰς τὰς οἰκονομικῶς προηγμένας χώρας ἡ βιομηχανία ἀποτελεῖ τὸν κυριώτερον κλάδον τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ ὅτι εἰς τὰς χώρας ταύτας ἡ βαρεῖα βιομηχανία ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, συνεπέρανον ὅτι ἡ ὕπαρξις μεγάλης βιομηχανίας εἶναι ἡ αἰτία τῆς οἰκονομικῆς εὐημερίας τῶν χωρῶν τούτων καὶ ὅτι ἂν καὶ αὗται ἀποκτήσουν μεγάλην βιομηχανίαν θὰ δυνηθοῦν νὰ εὐημερήσουν ὅπως καὶ αἱ οἰκονομικῶς προηγμέναί χώραι. Εἰς τὴν πραγματικότητα, βεβαίως, συνέβη ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον : ἡ μεγάλη βιομηχανία ἀνεπτύχθη εἰς τὰς χώρας εἰς τὰς ὁποίας τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον ἦτο ἤδη ὑψηλόν, τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα ἐξαιρετικῶς ἀνεπτυγμένον καὶ αἱ πολιτικαὶ καὶ κοινωνικαὶ συνθήκαι ἐξαιρετικῶς εὐνοϊκαὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι ὅτι ἡ μεγάλη βιομηχανία εἰς τὰς χώρας ταύτας ἐδημιουργήθη μόνη της, ἄνευ συνειδητῆς προσπάθειας ἐκ μέρους οὐδενός, ἀπλῶς διότι αἱ κρατοῦσαι συνθήκαι καθίστων τὴν ἐπένδυσιν μεγάλων ποσῶν εἰς τεραστίας μηχανικὰς ἐγκαταστάσεις ἐπικερδῆ εἰς τοὺς ιδιώτας ἐπιχειρηματίας. Εἰς τὰς χώρας εἰς τὰς ὁποίας δὲν ὑπάρχουν αἱ συνθήκαι αὗται κατὰ τὴν δυνατότητος κατασκευῆς χάλυβος θέλει ἐξυψώσει τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον τοῦ πληθυσμοῦ ;

Δεύτερον εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῆς θεωρίας τῆς ἐκβιομηχανίσεως συνέβαλε μεγάλως ἡ διεθνὴς οἰκονομικὴ κρίσις τῆς προπολεμικῆς δεκαετίας, καὶ ἡ προκαλέσσα ταύτην πολιτικὴ τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν. Εἶναι γνωστὸν ὅτι κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην ἐσημειώθη σοβαρὰ ὑφεσις τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος εἰς τὰς βιομηχανικὰς χώρας ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἡ μείωσις τῆς παρ' αὐτῶν ζητήσεως τροφίμων καὶ πρώτων ὑλῶν καὶ ἡ λῆψις προστατευτικῶν μέτρων ὑπὲρ τῶν ἰδίων αὐτῶν παραγωγῶν. Τὸν ἀντίκτυπον τῆς καταστάσεως ταύτης ἠσθάνθησαν αἱ πτωχότεραι χώραι εἰς τὴν καταστρεπτικὴν πτώσιν τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγικῶν τῶν προϊόντων, τὴν μείωσιν τῶν ἐξαγωγῶν τῶν καὶ τὴν ἀδυναμίαν προμηθείας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἄλλων εἰδῶν τῶν ὁποίων εἶχον ἀνάγκην διὰ τὴν λειτουργίαν

τῆς οἰκονομίας των. Ἐνώπιον τῆς καταστάσεως ταύτης ἡ ἐνίσχυσις τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας δὲν ἦτο μόνον μέτρον ἀνάγκης, ἦτο πολλάκις καὶ οἰκονομικῶς συμφέρουσα καθ' ὅσον αἱ τιμαὶ τῶν γεωργικῶν προϊόντων εἶχον κατέλθει εἰς τόσον χαμηλὰ ἐπίπεδα ὥστε ἐνίοτε δὲν ἐκάλυπτον οὐδὲ τὰ ἔξοδα παραγωγῆς των καὶ συνεπῶς ἡ παραγωγή των εἶχε παύσει νὰ εἶναι ἐπωφελῆς διὰ τὰς χώρας ταύτας. Εἰς ἐκ τῶν κυρίων λόγων δι' οὓς ἐπιδιώκεται ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας εἰς τὰς χώρας ταύτας εἶναι καὶ ἡ μείωσις τῆς ἐξαρτήσεώς των ἐκ τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν, ἧτις θὰ καθίστα τὴν οἰκονομίαν των ὀλιγώτερον εὐαίσθητον εἰς τὰς διακυμάνσεις τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν. Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἂν οἰκονομικαὶ κρίσεις, ὡς ἡ μετὰ τὸ 1929 ἐκραγεῖσα, πρόκειται νὰ ἐπαναληφθοῦν καὶ νὰ ἔχουν τὰς αὐτὰς καταστρεπτικὰς συνεπείας διὰ τὰς πτωχοτέρας χώρας τὰς ὁποίας εἶχεν ἡ τελευταία κρίσις, αἱ χώραι αὗται θὰ ἦσαν ἀπολύτως δικαιολογημέναι εἰς τὴν προσπάθειαν μειώσεως τῆς ἐξαρτήσεώς των ἐκ τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν καὶ ἀναπτύξεως ἰδίας βιομηχανίας, ὄχι διότι ἡ ἴδρυσις βιομηχανιῶν καθ' ἑαυτὴν θὰ συνέβαλεν εἰς τὴν ἐξύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου των, ἀλλὰ διότι θὰ ἐξησφάλιζε τοῦλάχιστον εἰς αὐτὰς κάποιαν οἰκονομικὴν σταθερότητα εἰς περιόδους διεθνοῦς οἰκονομικῆς κρίσεως καὶ θὰ ἐμείου τὰς συνεπείας τῆς πτώσεως τῶν διεθνῶν τιμῶν ἐπὶ τῆς οἰκονομίας των. Εἶναι ὁμως λογικὸν νὰ ἀναμένηται ὅτι τοιαῦται οἰκονομικαὶ κρίσεις θὰ ἐπαναληφθοῦν καὶ εἰς τὸ μέλλον ; Μέχρι πρό τινος ἡ ἐπικρατοῦσα ἀντίληψις ἦτο ὅτι αἱ διακυμάνσεις τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἦσαν ἀναπόφευκτοι εἰς τὰς κεφαλαιοκρατικὰς οἰκονομίας καὶ ὅτι εἰδικώτερον εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας αἱ κρίσεις ὑπερπαραγωγῆς θὰ ἦσαν ἐνδημικαί. Τὸ γεγονός ὅτι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς μεταπολεμικῆς πενταετίας ἡ οἰκονομικὴ δραστηριότης διετηρήθη εἰς ἐξαιρετικῶς ὑψηλὰ ἐπίπεδα εἰς πάσας τὰς βιομηχανικὰς χώρας καὶ ἐξησφάλισεν εἰς τὰς μὴ βιομηχανικὰς χώρας πρωτοφανεῖς ὑψηλὰς τιμὰς καὶ μεγάλην ζήτησιν διὰ τὰ προϊόντα των ἐκλόνησεν ἀλλὰ δὲν μετέβαλε τὴν ἀντίληψιν ταύτην. Ἡ ἀποφυγὴ οἰκονομικῆς κρίσεως εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας ἀπεδόθη εἰς διαφόρους ἐκτάκτους παράγοντας, ὡς ἡ χορήγησις βοηθείας πρὸς τὰς ξένας χώρας καὶ ὁ ἐπανεξοπλισμός. Ἡ πραγματικότης ὁμως εἶναι ὅτι τὰ ὑψηλὰ ἐπίπεδα οἰκονομικῆς δραστηριότητος τὰ ὁποῖα διετηρήθησαν μεταπολεμικῶς εἰς τὰς βιομηχανικὰς χώρας ὀφείλονται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν μεγάλην ἐσωτερικὴν ζήτησιν προϊόντων τὴν ὁποίαν ἐξησφάλισαν τὰ ὑψηλὰ εἰσοδήματα τῆς ἐργατικῆς τάξεως καὶ αἱ μεγάλαι ἐπενδύσεις τῶν ἐπιχειρηματιῶν. Προσωπικῶς ἤμην ἐξ ἀρχῆς πεπεισμένος ὅτι ὁ κίνδυνος οἰκονομικῆς κρίσεως ἦτο ἀνύπαρκτος διότι ἔβλεπον ὅτι εἶχον ἐπέλθει ριζικαὶ μεταβολαὶ εἰς τὰς ἐν ταῖς βιομηχανικαῖς χώραις κρατούσας κοινωνικὰς καὶ οἰκονομικὰς συνθήκας καὶ ἀντιλήψεις καὶ ὅτι ἡ ἐκτεταμένη ἀνεργία καὶ περιορισμένη οἰκονομικὴ δραστηριότης δὲν θὰ ἦσαν πλέον ἀνεκταὶ οὐχὶ μόνον παρὰ τῶν

ἐργατῶν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν λοιπῶν παραγωγικῶν τάξεων καὶ θὰ ἰνάγκασον τὸ Κράτος νὰ παρέμβῃ ἐνεργῶς πρὸς δημιουργίαν εὐκαιριῶν παραγωγικῆς ἀπασχολήσεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ χρησιμοποίησεως τῶν διαθέσιμων παραγωγικῶν μέσων. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη ἡ διατήρησις τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος εἰς τὰς βιομηχανικὰς χώρας, καὶ εἰδικώτερον εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας, δὲν ἐξησφαλίζετο ἐκ τοιούτων ἐσωτερικῶν λόγων, τὸ γεγονός καὶ μόνον ὅτι θὰ ὠφελεῖτο τόσον τεραστίως ἡ Σοβιετικὴ Ρωσσία ἐκ τῆς δημιουργίας οἰκονομικῆς κρίσεως εἰς τὰς χώρας τῆς Δύσεως θὰ ἦτο ἐπαρκές διὰ νὰ πείσῃ τὰς χώρας ταύτας νὰ λάβουν τὰ ἀναγκαῖα μέτρα πρὸς ἀποτροπὴν μιᾶς οἰκονομικῆς κρίσεως. Ἡ πίστις εἰς τὸ ἀναπόφευκτον τῶν οἰκονομικῶν κρίσεων εἰς τὰς κεφαλαιοκρατικὰς χώρας εἶναι διὰ τὸν κομμουνισμὸν δόγμα ἀνεπίδεκτον ἀμφισβητήσεως, ἡ δὲ Σοβιετικὴ Ρωσσία ἀναμένει μετ' ἀνυπομονησίας τὴν προσεχῆ Ἀμερικανικὴν οἰκονομικὴν κρίσιν καὶ ἔχει στηρίξει μέγα μέρος τῶν ἐλπίδων τῆς περὶ τελικῆς ἐπικρατήσεως τοῦ κομμουνισμοῦ εἰς τὸν κόσμον εἰς τὴν πεποίθησιν ταύτην ὅτι ἡ εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν οἰκονομίαν κρίσις εἶναι ἀναπόφευκτος. Ἡ δημιουργία τοιαύτης κρίσεως θὰ ἀπετέλει συνεπῶς θρίαμβον διὰ τὴν Ρωσικὴν πολιτικὴν καὶ δεινὴν ἤτταν διὰ τὸν Δυτικὸν κόσμον ἀκριβῶς δὲ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ γνωρίζων τοὺς Ἀμερικανοὺς δύναται νὰ εἶναι βέβαιος ὅτι οὗτοι δὲν θὰ ἀφήσουν τοιαύτην κρίσιν νὰ δημιουργηθῇ.

Ἐν ὄψει τῶν ἀνωτέρω ἡ ἐκβιομηχάνισις τῶν πτωχοτέρων χωρῶν ὡς μέσον ἐξασφαλίσεως αὐτῶν ἀπὸ τὰς συνεπειὰς τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν κρίσεων δὲν δικαιολογεῖται πλέον σήμερον ὅποτε ὁ κίνδυνος τοιούτων κρίσεων ἔχει σχεδὸν ἐκλείψει.

Τρίτον, εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῶν ἀντιλήψεων περὶ ἐκβιομηχανίσεως συνέβαλε μεγάλως καὶ ἡ κομμουνιστικὴ προπαγάνδα κατὰ τῶν κεφαλαιοκρατικῶν χωρῶν. Ἡ προπαγάνδα αὕτη ἐμφανίζει τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας καὶ τὰς λοιπὰς μεγάλας βιομηχανικὰς χώρας τῆς Δύσεως ὡς ἀντιτιθεμένας εἰς τὴν διὰ τῆς ἐκβιομηχανίσεως οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῶν πτωχοτέρων χωρῶν, ἡτις θὰ ἐσθμαινεν ἀπώλειαν δι' αὐτὰς τῶν ἐξωτερικῶν ἀγορῶν των.

Ἡ προπαγάνδα αὕτη εὔρεν ἀπήχησιν μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν τῆς ταχείας ἐκβιομηχανίσεως παρὰ τὸ γεγονός ὅτι οὗτοι κατὰ τὰ ἄλλα ἀντιτίθενται εἰς τὸν κομμουνισμὸν. Ἡ τάσις εἰς τοὺς κύκλους τούτους εἶναι νὰ ἐρμηνεύουν τὰς ἐπιφυλάξεις τὰς ὁποίας διατυπώνουν αἱ βιομηχανικαὶ χώραι καὶ οἱ παρὰ τούτων δημιουργηθέντες ὀργανισμοὶ κατὰ τῶν σχεδίων ταχείας ἐκβιομηχανίσεως καὶ τὴν ἀπροθυμίαν των νὰ χρηματοδοτήσουν τοιαῦτα σχέδια ὡς ὀφειλομένας εἰς τὸ καθαρῶς ἐγωϊστικὸν ἐλατήριον τοῦ φόβου ἀπωλείας τῶν ἀγορῶν των. Ἡ δυσπιστία ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ εἰς τοὺς κύκλους τούτους κατὰ τῶν μεγάλων χωρῶν τῆς Δύσεως εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἀρκεῖ τις νὰ τολμήσῃ νὰ ἐκφράσῃ ἀμφιβολίας περὶ τοῦ οἰκονομικῶς συμφόρου τῶν προτεινομένων σχεδίων ἐκβιομηχανίσεως διὰ νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ὄργανον τοῦ

Ἄμερικανικοῦ κεφαλαίου. Καὶ οἱ μὲν κομμουνισταὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σκεφθοῦν ἄλλως, διότι ἡ θεωρία τῆς κεφαλαιοκρατικῆς ἐκμεταλλεύσεως ἀποτελεῖ τὴν κεντρικὴν ἰδέαν τοῦ κομμουνιστικοῦ δόγματος καὶ ἂν δὲν ἐπίστευαν εἰς ταύτην δὲν θὰ ἦσαν κομμουνισταί. Οἱ ἐλευθέρως ὁμως σκεπτόμενοι ἄνθρωποι δὲν δικαιολογοῦνται παραδεχόμενοι ἀβασανίστως τὴν ἐκδοχὴν περὶ ἐκμεταλλεύσεως ἀπλῶς, διότι ὑπάρχει ἡ διαφορὰ αὕτη ἀντιλήψεων ὡς πρὸς τὸν προσφορώτερον τρόπον πραγματοποιήσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν πτωχοτέρων χωρῶν.

Εἶναι βεβαίως ἀληθὲς ὅτι τὰ κεφαλαιοκρατικὰ συστήματα τοῦ 19ου αἰῶνος ἐπεδίωκαν δύο σκοποὺς, ἥτοι χαμηλὰ ἡμερομίσθια καὶ ὑψηλὴν παραγωγὴν, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀντιφατικοί, καθόσον ἡ μικρὰ καταναλωτικὴ δύναμις τῆς ἐργατικῆς τάξεως, ἣτις ἀποτελεῖ τὴν πλειονότητα τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὰς βιομηχανικὰς χώρας, ἐσήμαινε ἀδυναμίαν χρησιμοποίησεως τῆς ὅλον ἐν αὐξανομένης παραγωγικῆς δυνάμεως τῆς οἰκονομίας καὶ συνεπῶς ἀδυναμίαν διαθέσεως τῶν παραγομένων προϊόντων. Ἀκριβῶς δὲ διότι αἱ ἐπιδιώξεις αὗται ἦσαν ἀντιφατικαὶ προεκάλλουν περιοδικῶς σοβαρὰς οἰκονομικὰς κρίσεις. Ἐνεκα τούτου ὁ ἐλεύθερος κεφαλαιοκρατισμὸς τοῦ 19ου αἰῶνος ἐγκατελείφθη ὡς οἰκονομικὸν σύστημα κατὰ τὸν 20ὸν αἰῶνα. Νομίζω ὅτι δὲν εἶναι ὑπερβολὴ νὰ λεχθῆ ὅτι τὸ σημερινὸν Ἄμερικανικὸν καὶ Ἀγγλικὸν οἰκονομικὸν σύστημα ἔχει τόσας ὁμοιότητας μὲ τὸ κεφαλαιοκρατικὸν σύστημα τοῦ 19ου αἰῶνος ὅσας καὶ τὸ Σοβιετικὸν οἰκονομικὸν σύστημα. Ἡ ἀντινομία μεταξὺ παραγωγικῆς καὶ καταναλωτικῆς δυνάμεως ἔχει ἀντιμετωπισθῆ διὰ τῆς δικαιότερας κατανομῆς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, τῆς αὐξήσεως τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῆς ἐργατικῆς τάξεως, καὶ τῆς παρεμβάσεως τοῦ Κράτους πρὸς διατήρησιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ὅσάκις ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία δὲν ἐξασφαλίζει πλήρη χρησιμοποίησιν τῶν διαθέσιμων πόρων. Μεταπολεμικῶς ἡ ἐξασφάλισις ξένων ἀγορῶν ὑπῆρξε τόσον ξένη πρὸς τὰς ἐπιδιώξεις καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ Ἄμερικανικοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος, ὥστε εἶδομεν τὸ πρωτοφανὲς φαινόμενον μιᾶς χώρας ἡ ὁποία παρώτρυνε τοὺς κυρίους συναγωνιστάς της νὰ ὑποτιμῆσουν τὰ νομίσματά των διὰ νὰ καταστήσουν τὰ προϊόντά των περισσότερον συναγωνιστικὰ καὶ εἶδομεν τὴν χώραν ταύτην νὰ παρέχη τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν αὐτῆς ὑποστήριξιν εἰς σύστημα ὡς τὸ τῶν ἐνδοευρωπαϊκῶν πληρωμῶν τὸ ὁποῖον συνεπάγεται συστηματικὴν προτίμησιν τῶν Εὐρωπαϊκῶν προϊόντων εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς ἀγορὰς εἰς βάρος τῶν Ἀμερικανικῶν προϊόντων. Βεβαίως ὑπάρχουν ἀκόμη ἀρκετὰ περιπτώσεις ἀδικαιολογήτου ὑποστηρίξεως εἰδικῶν συμφερόντων, ὥστε νὰ δίδηται ἡ ἐντύπωσις ὅτι ἡ κατάκτησις ξένων ἀγορῶν καὶ ὁ ἀποκλεισμὸς τῶν ξένων προϊόντων ἀπὸ τὴν Ἀμερικανικὴν ἀγορὰν ἐξακολουθοῦν νὰ ἀποτελοῦν κυρίαν ἐπιδίωξιν τοῦ Ἀμερικανικοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος. Ὁ ἐξετάζων ὁμως ἀντικειμενικῶς τὰ πράγματα βλέπει ὅτι πρόκειται κυρίως περὶ ἀναπο-

φεύκτων πολιτικῶν ἐκδηλώσεων, αἱ ὁποῖαι εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Ἀμερικῆς ἐνισχύονται καὶ ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν λειτουργεῖ τὸ Ἀμερικανικὸν ἀντιπροσωπευτικὸν πολίτευμα καὶ οὐχὶ περὶ ἀναγκαίων συνεπειῶν τοῦ Ἀμερικανικοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος. Ὁ καπνός, ἀτυχῶς δι' ἡμᾶς, ἀποτελεῖ μίαν τοιαύτην περίπτωσιν ὑποστηρίξεως εἰδικῶν συμφερόντων, ἀλλ' ἢ πίεσις ἐν προκειμένῳ ἀσκεῖται ἀπὸ χιλιάδας μικροκαλλιεργητῶν καὶ οὐχὶ ἀπὸ τὰ μεγάλα βιομηχανικὰ συγκροτήματα περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖ ἡ κομμουνιστικὴ προπαγάνδα.

Οὐδὲ εἶναι ἄλλωστε ἀκριβὲς τὸ λεγόμενον ὅτι ἡ ἐκβιομηχάνισις τῶν γεωργικῶν χωρῶν συνεπάγεται ἀπώλειαν ἀγορῶν διὰ τὰς βιομηχανικὰς χώρας. Ὅσακις ἡ ἐκβιομηχάνισις γίνεται ἐπὶ ὑγειῶν βάσεων καὶ συνεπῶς καταλήγει εἰς αὐξήσιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ ἐξύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ πληθυσμοῦ συνοδεύεται συνήθως ἀπὸ αὐξήσιν, οὐχὶ μείωσιν, τῶν εἰσαγωγῶν βιομηχανικῶν προϊόντων. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ Καναδᾶ ὅστις ἐδιπλασίασε τὴν βιομηχανικὴν του παραγωγὴν κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν καὶ ταύτοχρόνως ἠύξησε τὴν εἰσαγωγὴν βιομηχανικῶν προϊόντων.

Ἐν ὄψει τῆς πραγματικότητος ταύτης ἡ δυσπιστία πρὸς τὰ ἐλατήρια τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν εἶναι οὐχὶ μόνον τελείως ἀβάσιμος ἀλλὰ καὶ ἐξαιρετικῶς ἐπιζημία διὰ τὴν Δυτικὴν συμμαχίαν, καθ' ὅσον ὅπου ὑπάρχει δυσπιστία καὶ ἀμφιβολία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ οὔτε πραγματικὴ συνοχή οὔτε εἰλικρινῆς συνεργασία. Ἡ δυσπιστία δὲ αὕτη εἶναι καὶ ἐντελῶς ἀδικος καθ' ὅσον σπανίως χώρα ἐπέδειξε τόσην ἀνιδιοτέλειαν καὶ γενναιοφροσύνην εἰς τὰς σχέσεις της μετὰ τῶν ξένων χωρῶν, ὅπως αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι.

Ἡ ψυχραιμία καὶ ἀντικειμενικὴ ἐξέτασις τοῦ προβλήματος τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν πτωχοτέρων χωρῶν πείθει ὅτι πρόκειται περὶ ἐξαιρετικῶς περιπλόκου καὶ δυσχεροῦς προβλήματος τοῦ ὁποίου ἡ λύσις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐξασφαλίσεως σειρᾶς ὅλης προϋποθέσεων, αἱ ὁποῖαι ἀπαιτοῦν σοβαρὰν καὶ σύντονον προσπάθειαν ἐκ μέρους τῶν χωρῶν τούτων. Αἱ κυριώτεραι τῶν προϋποθέσεων τούτων εἶναι, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἡ ἐκπόνησις σχεδίων τὰ ὁποῖα ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς πραγματικὰς δυνατότητας τῶν χωρῶν τούτων καὶ τὰ ὁποῖα ἐξασφαλίζουν τὴν παράλληλον καὶ συντονισμένην ἀνάπτυξιν ὅλων τῶν παραγωγικῶν κλάδων τῆς Χώρας, ἡ βελτίωσις τῆς κρατικῆς ὀργανώσεως, ἡ ἀποκατάστασις νομισματικῆς σταθερότητος καὶ ἡ μείωσις τῶν κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν ἀνισοτήτων. Ἐφ' ὅσον αἱ προϋποθέσεις αὗται δὲν ἐξασφαλίζονται καὶ ἐφ' ὅσον τὸ πρόβλημα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν πτωχοτέρων χωρῶν ἀντιμετωπίζεται ἀποκλειστικῶς ὡς ζήτημα ἀφθονίας κεφαλαίων, τεχνικῶν μέσων καὶ τεχνικῶν γνώσεων, ἡ ἐξύψωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν πτωχοτέρων χωρῶν θὰ ἐξακολουθήσῃ, κατὰ τὴν γνώμην μου, νὰ παραμένῃ

προβληματική, ἐν οὐδεμιᾷ δὲ περιπτώσει δικαιολογεῖται ἡ προσδοκία περὶ δυνατότητος καταπληκτικῆς αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος τῶν πτωχοτέρων χωρῶν, ἐντὸς βραχέος χρονικοῦ διαστήματος. Ἡ πρόοδος θὰ εἶναι βραδεῖα, ἰδίως κατ' ἀρχὰς ὅποτε θὰ πρέπη νὰ ἀντιμετωπισθοῦν πάντα τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα ἐμπόδια, θὰ ἐπιταχύνεται δὲ μόνον ἐφ' ὅσον αἴρονται τὰ ἐμπόδια ταῦτα.

II. ΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

Ἐθεώρησα χρήσιμον νὰ προβῶ εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐπισκόπησιν τοῦ προβλήματος τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, μὲ τὸ ὅποιον ἡ παρὰ τῆ Διεθνεί Τραπεζῆ ὑπηρεσία μου μοῦ παρέσχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀσχοληθῶ, καθόσον νομίζω ὅτι αἱ διαπιστώσεις εἰς τὰς ὁποίας καταλήγει τις ἐξετάζων τὸ πρόβλημα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἀπὸ τῆς γενικῆς του σκοπιᾶς βοηθοῦν εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν δυνατοτήτων τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἐξετάσας τὰς Ἑλληνικὰς δυνατότητας ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν διαπιστώσεων τούτων κατέληξα εἰς τὰ κάτωθι συμπεράσματα:

1. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν γενικῶν προϋποθέσεων οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως νομίζω ὅτι ἡ προοπτικὴ εἶναι πολὺ περισσότερον εὐνοϊκὴ εἰς τὴν χώραν μας ἀπὸ ὅ,τι εἶναι εἰς τὰς πλείστας τῶν λοιπῶν μὴ οἰκονομικῶς ἀνεπτυγμένων χωρῶν. Ἡ χώρα μας εἶναι πτωχὴ καὶ εἰς πολλὰς τῶν κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν ἐκδηλώσεών της ὑστερεῖ σημαντικῶς τῶν προηγμένων χωρῶν ἀλλὰ κατὰ τὴν γνώμην μου εἶναι πλησιέστερον πρὸς τὰς χώρας τῆς Δύσεως ἀπὸ οἰανδήποτε ἄλλην οἰκονομικῶς καθυστερημένην χώραν. Τοῦτο ὀφείλει εἰς τὴν μακρὰν αὐτῆς παράδοσιν εἰς τὴν ὠριμότητα, εὐφύιαν καὶ ζωτικότητα τοῦ λαοῦ της καὶ εἰς τὴν γεωγραφικὴν της γειτνίασιν πρὸς τὰς χώρας τῆς Δύσεως. Τὸ ὀφείλει ἐπίσης καὶ εἰς τὸ ὅτι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς πλείστας οἰκονομικῶς καθυστερημένας χώρας, ἐφρόντισε νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸν γεωργὸν ὡς γαιοκτῆμονα καὶ δὲν ἔχει συνεπῶς νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰ τεράστια κοινωνικὰ καὶ οἰκονομικὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα δημιουργεῖ εἰς τὰς χώρας ταύτας ἡ μεγάλη ἀγροτικὴ ἰδιοκτησία.

Σήμερον βεβαίως ἡ εἰκὼν τὴν ὁποίαν ἐμφανίζει ἡ κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ μας ζωὴ δὲν εἶναι ἐνθαρρυντικὴ, ἀλλὰ πιστεύω ἀκραδάντως ὅτι, ἂν θέλωμεν, δυνάμεθα νὰ ἐπανεύρωμεν ἑαυτοὺς καὶ νὰ ἐπαναφέρωμεν τὴν τάξιν καὶ πειθαρχίαν τῆς ὁποίας ἔχομεν ἀνάγκην διὰ νὰ ὀρθοποδήσωμεν, ἀρκεῖ νὰ πράξωμεν τοῦτο ἐγκαίρως καὶ νὰ μὴ ἀφήσωμεν τὰς κατοχικὰς καὶ μετακατοχικὰς συνηθείας νὰ ριζώσουν εἰς τὴν χώραν. Νομίζω ὅτι δὲν εἶναι ὑπερβολὴ νὰ εἴπη τις ὅτι ἀπὸ ἀπόψεως διοικητικῆς ὀργανώσεως, ὑπευθύνου διαχειρίσεως τῶν κοινῶν, ἐπιχειρηματικοῦ συστήματος, σταθερότητος

τοῦ νομίσματος καὶ κοινωνικῆς ὁμαλότητος, ἡ προπολεμικὴ Ἑλλὰς ὑπερτέρει σημαντικῶς τῶν πλείστων ἐκ τῶν οἰκονομικῶς καθυστερημένων χωρῶν. Καὶ σήμερον ἀκόμη, παρὰ τὴν σημειωθείσαν κατάπτωσιν τὸ γεγονός ὅτι ὁ λαὸς ἀποδοκιμάζει τόσον ἐντόνως τὰς ἀποκτηθείσας κακὰς συνηθείας καὶ ζητεῖ τόσον ἐπιμόνως ἀλλαγὴν, ἀποδεικνύει ὅτι αἱ ἠθικαὶ καὶ πνευματικαὶ δυνάμεις τῆς χώρας μας εἶναι ἀνέπαφοι καὶ καταλλήλως κατευθυνόμεναι, δύνανται νὰ τὴν ἐπαναφέρουν εἰς τὴν ὀρθὴν ὁδόν. Ἀκριβῶς διότι ἡ χώρα μας, καίτοι οἰκονομικῶς καθυστερημένη, εὐρίσκεται τόσον πλησίον πρὸς τὰς χώρας τῆς Δύσεως, συμμερίζεται τόσον ἀπολύτως τὰ ἰδανικά των καὶ ὑποστηρίζει τόσον ἀνεπιφυλάκτως τὰς ἐπιδιώξεις των, δύναται, νομίζω, βασίμως νὰ ἐλπίσῃ ὅτι θὰ τῆς δοθοῦν τὰ μέσα νὰ ἀναπτύξῃ τὴν οἰκονομίαν της καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ ἀνεκτὸν ἐπίπεδον διαβιώσεως εἰς τὸν πληθυσμὸν της, ὥστε νὰ καταστῇ ἀκόμη περισσότερο ὑπολογίσιμος παράγων εἰς τὴν δυτικὴν συμμαχίαν. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης πιστεύω καὶ ἐγὼ ὅτι ἡ χώρα μας θὰ ἔδει νὰ τύχῃ ἰδιαιτέρας μεταχειρίσεως καὶ ὅτι θὰ ἦτο πρὸς τὸ συμφέρον τῶν Δυτικῶν Δυνάμεων νὰ ἐξασφαλίσουν εἰς αὐτὴν τὰ μέσα διὰ νὰ ἐξελίξῃ τὴν οἰκονομίαν της. Ἀκριβῶς ὁμως διὰ τὸν λόγον τοῦτον πιστεύω ὅτι πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὴν ἐξυγιάνσιν τῆς πολιτικῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς, ζωῆς μας πρωτεύουσάν σημασίαν, διότι οὕτω μόνον δυνάμεθα νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι εἴμεθα ἄξιοι ἰδιαιτέρας μεταχειρίσεως καὶ ὅτι εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ χρησιμοποιοῦμεν ἐπωφελῶς τὴν παρεχομένην βοήθειαν.

2. Ἐνῶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν γενικῶν προϋποθέσεων ἡ χώρα μας εὐρίσκεται εἰς εὐνοϊκὴν θέσιν ἔναντι τῶν λοιπῶν οἰκονομικῶς καθυστερημένων χωρῶν, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν διαθεσίμων πόρων νομίζω ὅτι ὑστερεῖ πολλῶν ἐκ τῶν χωρῶν τούτων. Ὡς εἶπον καὶ ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης ἐκθέσεως, ἡ περιωρισμένη ἔκτασις τῆς χώρας ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν πληθυσμὸν της, τὸ ἄγονον τοῦ ἐδάφους της καὶ ἡ ἔλλειψις ἄλλων σπουδαίων φυσικῶν πόρων καθιστοῦν τὰς δυνατότητας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας μας κατ' ἀνάγκην περιωρισμένας ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς δυνατότητας ἄλλων οἰκονομικῶς καθυστερημένων χωρῶν. Ἀρκεῖ νὰ συγκρίνη τις τοὺς Ἑλληνικοὺς φυσικοὺς πόρους με τοὺς πόρους χωρῶν ὡς αἱ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς διὰ νὰ ἀντιληφθῇ πόσον μειονεκτεῖ ἡ χώρα μας ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης. Τὰ λεγόμενα περὶ δυνατότητος δεκαπλασιασμοῦ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἐντὸς δεκαετίας δὲν εἶναι σοβαρά. Κατὰ τὴν γνώμην μου πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ἑαυτοὺς εὐτυχεῖς ἂν κατορθώσωμεν ἐντὸς τῆς προσεχοῦς πενταετίας νὰ αὐξήσωμεν τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα κατὰ 50 ο)ο, θὰ τὸ κατορθώσωμεν δὲ μόνον ἂν ἐξυγιάνωμεν ῥιζικῶς τὴν οἰκονομικὴν, νομισματικὴν καὶ κοινωνικὴν κατάστασιν καὶ ἂν καταβάλωμεν σύντονον καὶ συνεχῆ προσπάθειαν πρὸς ἐκτέλεσιν ἐνὸς σοβαροῦ καὶ ρεαλιστικοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

3. Τὴν ἀνάγκην οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας θεωροῦμεν ἐπιτακτικὴν λόγῳ τοῦ ἐπικινδύνως χαμηλοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν λαϊκῶν τάξεων ἐν Ἑλλάδι. Ἡ βασικὴ συνεπῶς ἐπιδίωξις τοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως δεόν νὰ εἶναι ἡ βελτίωσις τῆς θέσεως τῶν πτωχοτέρων τάξεων, δοθέντος δὲ ὅτι αἱ δυνατότητες αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἶναι περιορισμέναι, θὰ πρέπει ὁ λ ὁ κ λ η ρ ο ς ἡ αὐξήσις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν ἐξύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν τάξεων τούτων. Τοῦτο σημαίνει τέσσαρα τινά:

Πρῶτον, ὅτι ἐπενδύσεις τῶν ὁποίων μοναδικὸς σκοπὸς εἶναι νὰ μειώσουν τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐξωτερικοῦ ἰσοζυγίου διὰ τῆς παραγωγῆς ἐν τῇ χώρᾳ εἰδῶν τὰ ὁποῖα μέχρι τοῦδε εἰσήγοντο ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ δεόν κατ' ἀρχὴν νὰ θεωρηθοῦν οἰκονομικῶς ἀσύμφοροι. Εἶδομεν εἰς προηγούμενον κεφάλαιον ὅτι ὁ κύριος λόγος τῆς μεγάλης παθητικότητος τοῦ ἐξωτερικοῦ μας ἰσοζυγίου εἶναι τὸ χαμηλὸν ἐπίπεδον τῶν ἐξαγωγῶν μας καὶ ὅτι καταβάλλοντες τὴν ἀναγκαίαν προσπάθειαν πρὸς τοποθέτησιν τῶν ἐξαγωγικῶν μας προϊόντων εἰς τὰς ξένας ἀγοράς θὰ δυνηθῶμεν βαθμηδὸν νὰ ἀποκαταστήσωμεν ἰσορροπίαν εἰς τὰς μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλλαγὰς μας.

Τοῦτο βεβαίως δὲν σημαίνει ὅτι ἡ παραγωγικὴ προσπάθεια δὲν πρέπει ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ κατευθυνθῇ εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς εἰδῶν τὰ ὁποῖα σήμερον εἰσάγονται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Σημαίνει ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν παραγωγὴν τοιούτων εἰδῶν ἐφ' ὅσον αὕτη θὰ ἦτο κατὰ τὰ ἄλλα ἀσύμφορος ἀ π λ ὠ ς κ α ἰ μ ὀ ν ο ν διότι θὰ ἐπετυγχάνετο δι' αὐτῆς ἐξοικονόμησις συναλλάγματος. Τοιαύτη πολιτικὴ αὐταρκειᾶς σημαίνει συνήθως ἐπιβάρυνσιν τῆς καταναλώσεως μὲ τὸ ὑψηλὸν κόστος παραγωγῆς τῶν προστατευομένων ἐπιχειρήσεων, σημαίνει δέ, εἰς τὴν ἰδικὴν μας περίπτωσιν, παραμέλησιν τῶν ἐξαγωγῶν μας αἱ ὁποῖαι καὶ περισσοτέρας πιθανότητος βελτιώσεως τῆς συναλλαγματικῆς μας θέσεως ἐμφανίζουσιν καὶ τὸ εἰσόδημα τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ θὰ ἠΰξανον σημαντικῶς καὶ τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας θὰ ἀπῆλλασσον ἀπὸ τὸ σημερινὸν καταθλιπτικὸν βάρος τῆς χρηματοδοτήσεως τῶν ἐξαγωγικῶν προϊόντων τῶν ὁποίων εἶναι ἀδύνατος ἡ διάθεσις εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Δεύτερον, δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐπιτύχωμεν αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς, πρέπει νὰ ἐπιτύχωμεν αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς τῶν εἰδῶν τῶν ὁποίων ἔχουν ἀνάγκην αἱ λαϊκαὶ τάξεις. Εἰς τὰς χώρας εἰς τὰς ὁποίας αἱ οἰκονομικαὶ δυνατότητες εἶναι μεγαλύτεραι ἢ αὐξήσις τῆς παραγωγῆς εἰδῶν μὴ πρώτης ἀνάγκης, προκαλοῦσα αὐξήσιν τῆς ἀπασχολήσεως καὶ συνεπῶς καὶ τῆς ζητήσεως εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης δύναται νὰ καταλήξῃ εἰς τὴν ἐξύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν λαϊκῶν τάξεων, ἐφ' ὅσον ἡ αὐξήσις τῆς ζητήσεως εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης προκαλεῖ καὶ αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς αὐτῶν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅμως εἰς τὴν ὁποίαν οἱ διαθέσιμοι πόροι εἶναι περιορι-

σμένοι επενδύσεις αίτινες αποβλέπουν εις την αύξησιν τῆς παραγωγῆς· εἰδῶν καταναλώσεως τῶν εὐπορωτέρων τάξεων εἶναι δυνατὸν νὰ απορροφήσουν ὅλους τοὺς διαθέσιμους πόρους· καὶ νὰ ἀφήσουν τὴν ηὐξημένην ζήτησιν τῶν εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν εἰδῶν τούτων ἀπασχολουμένων ἀνικανοποιήτων. Ἡ ἀνέγερσις π. χ. πολυτελῶν κατοικιῶν δίδει βεβαίως ἀπασχόλησιν εἰς τοὺς ἐργάτας τῶν οἰκοδομικῶν ἐπιχειρήσεων, ἀλλὰ δὲν ἐξυψώνει τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον τῶν λαϊκῶν τάξεων ἐνῶ ἡ χρησιμοποίησις τῶν αὐτῶν ἐργατῶν πρὸς ἀνέγερσιν λαϊκῶν κατοικιῶν θὰ ἐθεράπευε μίαν ἀπὸ τὰς ἐπιτακτικωτέρας ἀνάγκας τῶν πτωχοτέρων τάξεων. Διὰ νὰ εἶναι ὅμως δυνατὴ ἡ παρὰ τῶν τάξεων τούτων ἀπορρόφησις τῆς ηὐξημένης παραγωγῆς εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης δεόν ἀπαραιτήτως νὰ ἐξασφαλίζηται εἰς αὐτάς ἡ ἀναγκαῖα ἀγοραστικὴ δύναμις καὶ τοῦτο προϋποθέτει συνεχῆ παρακολούθησιν τῆς σχέσεως τιμῶν, μισθῶν καὶ κερδῶν καὶ πλήρη συντονισμόν τῆς ἐπ' αὐτῶν πολιτικῆς τοῦ Κράτους.

Τρίτον, ἐφ' ὅσον θεωροῦμεν τὴν ἀνάγκην ἐξυψώσεως τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν λαϊκῶν τάξεων τόσο ἐπιτακτικὴν πρέπει νὰ δώσωμεν προτεραιότητα εἰς ἔργα καὶ επενδύσεις αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ ἀποδώσουν ἀποτελέσματα ἐντὸς βραχείου σχετικῶς χρονικοῦ διαστήματος. Ἐπενδύσεις αίτινες θὰ κατέληγον εἰς βελτίωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον, ὅσονδήποτε παραγωγικαὶ καθ' ἑαυτάς, δὲν θὰ ἐξυπηρέτουν τὸν σκοπὸν τῆς ἐντὸς λογικοῦ χρονικοῦ διαστήματος βελτιώσεως τῆς θέσεως τῶν πτωχοτέρων τάξεων εἰς τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἀποβλέψη τὸ πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Τέταρτον, πρέπει νὰ προσδιορίσωμεν τὶ ἐννοοῦμεν λέγοντες ὅτι εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἐξύψωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ πληθυσμοῦ. Τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον εἶναι σχετικὴ ἔννοια ἐξαρτωμένη ἐν μέρει ἀπὸ τὰς ὑπαρχούσας δυνατότητας, ἐν μέρει ἀπὸ ψυχολογικοὺς παράγοντας καὶ ἐν μέρει μόνον ἀπὸ ἀδηρίτους ἀνθρωπίνους ἀνάγκας. Εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας π. χ. ἐξύψωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν λαϊκῶν τάξεων σημαίνει αύξησιν τῆς ἰκανότητος αὐτῶν πρὸς ἀγορὰν πάντων τῶν συγχρόνων τεχνικῶν μέσων τὰ ὁποῖα ἐξασφαλίζουν ἀνετον καὶ εὐχάριστον ζωὴν. Κατὰ τὴν γνώμην μου αύξησις τοῦ ἐπιπέδου τῶν λαϊκῶν τάξεων ἐν Ἑλλάδι σημαίνει κυρίως τὰ ἑξῆς : α) βελτίωσιν ποσοτικὴν καὶ ποιοτικὴν τῆς διατροφῆς αὐτῶν, β) βελτίωσιν τῆς κατοικίας των, γ) δυνατότητα ἰκανοποιητικωτέρας καλύψεως τῶν ἀναγκῶν των εἰς εἶδη ἱματισμοῦ καὶ εἶδη κοινῆς χρήσεως, δ) καλλιτέραν ἰατρικὴν περίθαλψιν καὶ ε) αύξησιν τῶν δυνατοτήτων παραγωγικῆς ἀπασχολήσεως. Νομίζω συνεπῶς ὅτι, ἐὰν πράγματι τὸ Ἑλληνικὸν πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως πρόκειται νὰ ἀποβλέψη εἰς βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν λαϊκῶν τάξεων, πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ ἐξασφαλίζη τὴν πραγματοποιήσιν τῶν ἀνωτέρω πέντε σκοπῶν.

Κατὰ τὴν γνώμην μου οἱ σκοποὶ οὗτοι δύνανται νὰ πραγματοποιηθοῦν

ἐὰν ἡ παραγωγικὴ προσπάθεια τῆς χώρας ἀκολουθήσῃ τὰς κάτωθι κατευθύνσεις :

Γεωργία. Ἡ αὔξησις τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς θὰ ἐπέτρεπε βελτίωσιν τῆς διατροφῆς τοῦ πληθυσμοῦ, ποιοτικὴν καὶ ποσοτικὴν, αὔξησιν τοῦ εἰσοδήματος τοῦ γεωργοῦ καὶ συνεπῶς καὶ τῆς ζητήσεως αὐτοῦ διὰ βιομηχανικὰ ἀγαθὰ, καὶ αὔξησιν τῆς ἐξαγωγῆς γεωργικῶν προϊόντων, ἐφ' ὅσον, θὰ ἐπρόκειτο περὶ προϊόντων τὰ ὁποῖα θὰ ἦτο δυνατόν νὰ διατεθοῦν εἰς τὰς ξένας ἀγοράς. Ὅτι εἶναι δυνατὴ σημαντικὴ αὔξησις τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἐν Ἑλλάδι οὐδεὶς νομίζω ἀμφισβητεῖ. Ἡ ἐκτέλεσις ἐγχειροβελτιωτικῶν ἔργων καὶ ἔργων ἀρδεύσεως, ἡ χρησιμοποίησις βελτιωμένων σπόρων, ἡ πλέον λελογισμένη ὀργάνωσις τῶν καλλιεργειῶν, ἡ χρῆσις περισσοτέρων λιπασμάτων καὶ ἐντομοκτόνων θὰ αὐξήσουν ἀσφαλῶς τὴν γεωργικὴν ἀπόδοσιν. Ἰδιαιτέρα ὅλως προσπάθεια δεόν νὰ καταβληθῇ διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς ἀπὸ τὴν ὁποῖαν κυρίως ἐξαρτᾶται ἡ ποιοτικὴ βελτίωσις τῆς διαίτης τοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ Ἑλλάς δὲν εἶναι κτηνοτροφικὴ χώρα, αἱ δὲ φυσικαὶ συνθήκαι εἶναι δυσμενεῖς διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας. Ἡ σημερινὴ ὅμως κτηνοτροφικὴ παραγωγή εἶναι τόσον πρωτόγονος καὶ ἀντιοικονομικὴ, ὥστε ὑπάρχουν μεγάλα περιθώρια αὐξήσεως τῶν ἀποδόσεων. Καλλιτέρα διατροφή τῶν ζώων διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς ζωοτροφῶν, ἀποτελεσματικωτέρα καταπολέμησις τῶν ἀσθενειῶν, πλέον λελογισμένη συντήρησις καὶ ἐπεξεργασία τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων δύνανται νὰ ἐξασφαλίσουν σημαντικὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς κτηνοτροφικῶν προϊόντων.

Διὰ νὰ γίνουν ὅμως τὰ ἀνωτέρω χρειάζονται ὄχι μόνον ὑλικά μέσα ἀλλὰ καὶ ὀργάνωσις, ἐνδιαφέρον διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀγρότου, πνοὴ καὶ ἐνθουσιασμός. Χρειάζεται ἐνίσχυσις τῶν τεχνικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς ὑπαίθρου, ἐνίσχυσις τῶν συνεταιρισμῶν, καλλιτέρα ἀσκήσις τῆς πίστεως, ἐκπαίδευσις καὶ διαφώτισις τοῦ γεωργοῦ. Ἄν ὑπάρξουν ταῦτα ἡ ζωὴ τῆς ὑπαίθρου εἶναι δυνατόν νὰ μεταβληθῇ ἄρδην καὶ ὁ γεωργὸς νὰ εὐημερήσῃ. Τὰ λεγόμενα περὶ πλεονάζοντος γεωργικοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἀνάγκης ἀπορροφήσεώς του εἰς τὴν βιομηχανίαν δὲν ἀνταποκρίνονται, κατὰ τὴν γνώμην μου, πρὸς τὴν πραγματικότητα. Ὑπάρχουν τόσον πολλὰ πράγματα τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ γίνουν εἰς τὴν ὑπαίθρον ὄχι μόνον διὰ νὰ ἐξυψωθῇ τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον τοῦ χωρικοῦ ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ βελτιωθῇ ἡ διατροφή τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πόλεων καὶ νὰ προωθηθοῦν αἱ ἐξαγωγαί, ὥστε νὰ εἶναι ἀκατανόητος ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι μόνον ἂν συρρεύσουν οἱ χωρικοὶ εἰς τὰ ἀστικά κέντρα καὶ μεταβληθοῦν εἰς ἐργάτας θὰ προοδεύσῃ οἰκονομικῶς ἡ χώρα. Ἐν πρώτοις τὰ ἐγχειροβελτιωτικὰ καὶ ἀρδευτικὰ ἔργα δύνανται νὰ δημιουργήσουν σημαντικὴν ἀπασχόλησιν εἰς τὸν γεωργόν. Δεύτερον, ἡ ἀνάπτυξις τῆς κτηνοτροφίας καὶ ἰδίᾳ τῆς μικρᾶς οἰκοσίτου τοιαύτης ἀπαιτοῦν ἐπίσης πρόσθετον ἐργασίαν ἐκ μέρους τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὑπαί-

θρου. Τρίτον, ἡ ποιοτικὴ βελτίωσις τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐξαγωγικῶν τοιούτων, ἡ ἐπιμελὴς διαλογὴ, ἐπεξεργασία καὶ συσκευασία τῶν ὡς καὶ ἡ ἴδρυσις μικρῶν γεωργικῶν βιομηχανιῶν δύνανται νὰ δημιουργήσουν σημαντικὴν πρόσθετον ἀπασχόλησιν. Τέλος ἡ ἐκτέλεσις μικρῶν δημοσίων ἔργων καὶ ἀκόμη καὶ οἰκοδομικῶν ἐργασιῶν εἰς τὴν ὑπαιθρον δύναται νὰ βασισθῇ ἐπὶ τῆς ἐργασίας τοῦ χωρικοῦ. Ταῦτα βεβαίως δὲν γίνονται ἀπὸ τῆς μιᾶς ἡμέρας εἰς τὴν ἄλλην, θὰ ἀπαιτήσουν προσπάθειαν, χρόνον καὶ ὑλικά μέσα, ἀλλὰ ἐφ' ὅσον δὲν γίνονται, δὲν δικαιολογούμεθα ὁμιλοῦντες περὶ τοῦ πλεονάζοντος πληθυσμοῦ τῆς ὑπαιθρου.

Βιομηχανία. Τὸ πρόβλημα τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως εἶναι πολὺ πλέον περίπλοκον ἢ τὸ πρόβλημα τῆς γεωργικῆς ἀναπτύξεως. Εἰς τὴν γεωργίαν ἔχομεν ἀπλῶς νὰ ἐνισχύσωμεν τὸν γεωργὸν εἰς τὴν παραγωγικὴν του προσπάθειαν διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς εἰδῶν τῶν ὁποίων ἔχει ἀνάγκην ἡ χώρα γνωρίζομεν δὲ ἐκ πείρας ὅτι οὗτος θὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς προσδοκίας μας καὶ θὰ κάμῃ καλὴν χρῆσιν τῆς πρὸς αὐτὸν παρεχομένης ἐνισχύσεως. Εἰς τὴν βιομηχανίαν ὁμως δὲν ὑπάρχει καμμία βεβαιότης ὅτι αἱ ἐπενδύσεις αἱ ὁποῖαι θὰ γίνουν θὰ ἀποβοῦν ἐπιφελεῖς διὰ τὴν χώραν. Ἐν πρώτοις ἐφ' ὅσον συνεχίζεται ἡ νομισματικὴ ἀστάθεια καὶ ἡ ἀρρυθμία τῶν τιμῶν εἶναι ἀδύνατον νὰ προσδιορισθῇ ποῖον θὰ εἶναι τὸ πραγματικὸν κόστος παραγωγῆς τῶν νέων βιομηχανιῶν καὶ ποῖα θὰ εἶναι ἡ ἀπόδοσις αὐτῶν. Δεύτερον, ἐφ' ὅσον δὲν ἐξασφαλίζεται πραγματικὸς συναγωνισμὸς εἰς τὰς νέας ἢ ἐπεκτεινομένας βιομηχανίας τὸ ἀποτέλεσμα τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως θὰ εἶναι ἡ δημιουργία νέων καὶ ἰσχυροτέρων μονοπωλίων τὰ ὁποῖα θὰ ἐπικαθῆσουν ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν Ἑλλήνων καταναλωτῶν. Τρίτον, ἐφ' ὅσον τὸ ἰδιωτικὸν κεφάλαιον ἐξακολουθεῖ νὰ στρέφηται πρὸς τὸν χρυσὸν καὶ τὸ συνάλλαγμα καὶ δὲν δεικνύει ἐνδιαφέρον διὰ παραγωγικὰς ἐπενδύσεις, ἡ ἴδρυσις καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ λειτουργία νέων βιομηχανιῶν θὰ πρέπη νὰ γίνῃ σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου διὰ κρατικῶν κεφαλαίων (ὡς τοιαῦτα δὲ θεωρῶ καὶ τὰ προερχόμενα ἐκ τῆς ἔξωθεν βοήθειας) καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει μειοῦται ἡ κυριωτέρα ἐγγύησις διὰ τὴν ἀποδοτικὴν λειτουργίαν τῶν βιομηχανιῶν ἥτοι τὸ συμφέρον τοῦ ἐπιχειρηματίου καὶ ὁ φόβος αὐτοῦ ὅτι ἂν ἡ ἐπιχείρησις ἀποτύχῃ θὰ χάσῃ τὰ κεφάλαιά του.

Ἔως ὅτου συνεπῶς ἀποκατασταθῇ νομισματικὴ καὶ οἰκονομικὴ σταθερότης ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ἕως ὅτου τὸ ἰδιωτικὸν κεφάλαιον ἀρχίσῃ πάλιν νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ παραγωγικὰς τοποθετήσεις ἐν τῇ χώρᾳ πρέπει νὰ εἴμεθα ἄκρως ἐπιφυλακτικοὶ εἰς τὴν χρηματοδότησιν νέων ἐπενδύσεων εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ νὰ ὑποβάλωμεν πᾶσαν πρότασιν καὶ πᾶν σχέδιον εἰς ἐνδελεχῆ καὶ ἐξονυχιστικὴν ἔρευναν. Δὲν ἀρκεῖ νὰ λέγηται κατὰ γενικὸν τρόπον ὅτι ὑπάρχουν αἱ ἐργατικαὶ χεῖρες καὶ αἱ πρῶται ὕλαι καὶ ὅτι

συνεπῶς ἐπιβάλλεται ἡ ἴδρυσις νέων βιομηχανιῶν πρὸς παραγωγικὴν χρησιμοποίησιν τῶν πόρων τούτων. Πρέπει πρὸς τούτοις νὰ ἐξασφαλισθῆ ὅτι αἱ νέαι βιομηχανίαι θὰ λειτουργήσουν ἀποδοτικῶς καὶ θὰ ἐξυπηρετήσουν πράγματι τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας. Κατὰ τὴν γνώμην μου τὸ πρόγραμμα τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη θὰ ἔδει νὰ στηριχθῆ ἐπὶ τῶν κάτωθι γραμμῶν:

α) Βιομηχανίαι, αἱ ὁποῖαι θὰ ἀπετελοῦντο ἀπὸ μίαν ἢ δύο ἐπιχειρήσεις, θὰ ἔδει κατ' ἀρχὴν νὰ θεωρηθοῦν ὡς οἰκονομικῶς ἀσύμφοροι καθ' ὅσον περικλείουν τὸν κίνδυνον μονοπωλίων.

β) Θὰ ἔδει νὰ δοθῆ συστηματικὴ προτίμησις εἰς μικρὰς καὶ συναγωνιστικὰς ἐπιχειρήσεις, καὶ ἰδίως εἰς τὰς ἐπαρχιακὰς τοιαύτας, ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ βιομηχανικῆς παραγωγῆς εἰδῶν εὐρείας καταναλώσεως καὶ ἐφ' ὅσον ἡ χρηματοδότησις αὐτῶν διὰ νέας ἐπενδύσεις ἤθελεν ἐξασφαλίσαι μείωσιν τοῦ κόστους παραγωγῆς καὶ τῶν τιμῶν τῶν παραγομένων προϊόντων.

γ) Θὰ ἔδει νὰ δοθῆ προτίμησις εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις ἐκείνας αἱ ὁποῖαι εἶναι διατεθειμέναι νὰ συμμετάσχουν δι' ἰδίων κεφαλαίων εἰς τὴν αὐξησιν τῆς παραγωγικῆς τῶν ἰκανότητος.

δ) Θὰ ἔδει νὰ καθιερωθῆ σύστημα φορολογιῶν καὶ ἄλλων διευκολύνσεων πρὸς βιομηχανίας τῶν ὁποίων κρίνεται συμφέρουσα ἡ ἴδρυσις, ὥστε νὰ ἔλκυσθῆ πρὸς αὐτὰς τὸ ἰδιωτικὸν κεφάλαιον. Τοιοῦτον σύστημα ὁμως θὰ ἔδει νὰ ἔχη ὡς ἀποκλειστικὸν κριτήριον τὸ συμφέρον τῆς οἰκονομίας καὶ νὰ μὴ προσλάβῃ τὸν χαριστικὸν χαρακτῆρα τὸν ὁποῖον τοιαῦτα συστήματα πολλάκις προσλαμβάνουν εἰς τὴν χώραν μας.

Κατὰ τὴν γνώμην μου, ἂν τηρηθοῦν αἱ ἀνωτέρω ἀρχαί, θὰ ἐξασφαλισθῆ ἡ ἐπὶ ὑγιῶν βάσεων βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς χώρας κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη καθ' ἃ ἡ οἰκονομία της θὰ εὐρίσκεται ἀκόμη εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀναρρώσεως ἀπὸ τὴν ἀστάθειαν καὶ ἀρρυθμίαν τῶν τελευταίων ἐτῶν.

Θὰ παρατηρηθῆ, ὅτι διὰ τοιούτου προγράμματος δὲν θὰ ἐξασφαλισθῆ παρὰ μόνον περιωρισμένη ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας καὶ ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀνωτέρω ἀρχῶν ἴσως ἀποκλείσῃ τὴν ἴδρυσιν τῶν λεγομένων βασικῶν βιομηχανιῶν, αἵτινες θεωροῦνται ὡς ἡ κλεις τῆς οἰκονομικῆς προόδου τῆς χώρας. Τοιαῦται βασικαὶ βιομηχανίαι εἶναι αἱ τοῦ σιδήρου, ἀλουμινίου, ἀζώτου, σόδας κλπ. Ἄνευ αὐτῶν, λέγεται, δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπιβίωσις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καθ' ὅσον μόνον δι' αὐτῶν ἐξασφαλίζεται ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ πλούτου τῆς χώρας καὶ συνεπῶς καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν της. (Σημειωτέον ὅτι ἐνῶ δὲν παραλείπομεν εὐκαιρίαν νὰ ἐξάρωμεν τὴν πτωχείαν τῆς χώρας, ὅταν ἔλθωμεν εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐκβιομηχανίσεως ὁμιλοῦμεν περὶ τοῦ μεγάλου φυσικοῦ πλούτου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους καὶ ὑπεδάφους). Νομίζω ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ἰδρύσεως τῶν βιομηχανιῶν τούτων εἶναι καθαρῶς πρακτικὸν ζήτημα τὸ ὁποῖον

πρέπει νά ἀντιμετωπισθῆ ὡς τοιοῦτον, τιθεμένων κατὰ μέρος τῶν συναισθηματικῶν παραγόντων καί τῶν μεγάλων λόγων.

Ὅτι ὑπάρχει ποικιλία μεταλλευμάτων ἐν τῇ χώρᾳ οὐδείς βεβαίως θά ἀμφισβητήσῃ. Ὅτι πρέπει νά ἐπιδιώξωμεν τήν ἐκμετάλλευσιν τῶν μεταλλευμάτων τούτων εἶναι ἐπίσης ἀναμφισβήτητον. Προπολεμικῶς ἡ παραγωγή μεταλλευμάτων ἦτο μικρά καί προωρίζετο ἀποκλειστικῶς διὰ ξένας ἀγοράς. Μόνον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἶχε σημειωθῆ κάποια αὐξησις ὀφειλομένη κυρίως εἰς τήν ηὔξημένην Γερμανικὴν ζήτησιν. Ἡ ἀδυναμία τοποθετήσεως περισσοτέρων μεταλλευμάτων εἰς τήν διεθνή ἀγοράν ὠφείλετο ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τήν μικρὰν διεθνή ζήτησιν ἣτις ἐκράτει τὰς τιμὰς τῶν μεταλλευμάτων εἰς λίαν χαμηλὰ ἐπίπεδα καί ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ ὑψηλὸν κόστος καί τήν μικρὰν περιεκτικότητα εἰς μέταλλον τῶν πλείστων ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν μεταλλευμάτων. Μεταπολεμικῶς ὁμως ηὔξηθη σημαντικώτατα ἡ ζήτησις μετάλλων ἐν τῷ κόσμῳ λόγω τῆς μεγάλης αὐξήσεως τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας καί τήν Εὐρώπην, ηὔξηθησαν δὲ τεραστίως αἱ τιμαὶ αὐτῶν λόγω τῆς μὴ ἀντιστοίχου αὐξήσεως τῆς προσφορᾶς, εἰδικώτερον μετὰ τὴν Κορέαν καί τὴν ἀπόφασιν περὶ ἐπανεξοπλισμοῦ τῆς Δύσεως τὰ μέταλλα κατέστησαν τὸ πλέον περιζήτητον εἶδος εἰς τὸν κόσμον καί αἱ τιμαὶ αὐτῶν ἔφθασαν εἰς δυσθεώρητα ὕψη. Θὰ ἦτο βεβαίως σφάλμα νά στηριχθῆ τις ἐπὶ τῶν συνθηκῶν τούτων, αἵτινες εἶναι προσωριναί, διὰ νά προβῆ εἰς μακροχρονίους ἐπενδύσεις, νομίζω ὁμως ὅτι τόσον ἡ ζήτησις ὅσον καί αἱ τιμαὶ τῶν μετάλλων θά παραμείνουν εἰς ἐπαρκῶς ὑψηλὰ ἐπίπεδα ὥστε νά καταστήσουν ἐπωφελῆ διὰ τὴν χώραν τὴν αὐξησιν τῆς μεταλλευτικῆς τῆς παραγωγῆς. Κατὰ πόσον ἡ ἐξαγωγή τῶν μεταλλευμάτων τούτων δέον νά γίνῃ ὑπὸ μορφήν κατεργασμένων ἢ ἀκατεργάστων προϊόντων, εἶναι καθαρῶς ζήτημα κόστους παραγωγῆς καί συναγωνισμοῦ. Ἄν δυνάμεθα νά τοποθετήσωμεν ἐπεξεργασμένα ἢ καί βιομηχανοποιημένα προϊόντα εἰς τὰς ξένας ἀγοράς, ἡ ἴδρυσις τῶν σχετικῶν βιομηχανιῶν θά ἔδει νά καταλάβῃ πρωτεύουσαν θέσιν εἰς τὸ σχέδιον οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας καθ' ὅσον θά ἐξησφάλιζεν ἀφ' ἑνὸς σημαντικὴν αὐξησιν τῶν συναλλαγματικῶν μας πόρων καί ἀφ' ἑτέρου αὐξησιν τῆς παραγωγικῆς ἀπασχολήσεως τοῦ πληθυσμοῦ. Ὑπὸ ὠρισμένας προϋποθέσεις μάλιστα θά ἦτο δυνατόν νά ἐκλύσωμεν καί τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ξένου κεφαλαίου εἰς τοιαύτας ἐπενδύσεις, πρᾶγμα ὅπερ θά ἐξησφάλιζεν οὐχὶ μόνον τὰ χρηματικὰ μέσα διὰ τὴν ἴδρυσιν τῶν βιομηχανιῶν ἀλλὰ καί τὰς ἀναγκαίας τεχνικὰς γνώσεις. Ἐφ' ὅσον ὁμως τοιαύτη τοπικὴ ἐπεξεργασία θά ἐπεβάρυνεν ὑπερμέτρως τὴν ἀξίαν τῶν μεταλλευμάτων καί θά καθίστα ἀδύνατον τὴν ἐξαγωγήν των ἐπιβάλλεται ἡ ἐξαγωγή αὐτῶν ὑπὸ ἀκατέργαστον μορφήν. Ἐπικρατεῖ εὐρύτατα ἡ ἀντίληψις ὅτι ἡ ἐξαγωγή ἀκατεργάστων πρώτων μεταλλευμάτων εἶναι ἐπιζημία διὰ τὴν ἐξάγουσαν χώραν καί ἀποτελεῖ μίαν μορφήν ἐκμε-

ταλλεύσεως τῶν πτωχοτέρων χωρῶν παρά τῶν πλουσιωτέρων. Ἐκ τούτου συνάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι, ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ διάθεσις τῶν μεταλλευμάτων ὑπὸ κατειργασμένην μορφήν εἰς τὰς ξένας ἀγοράς, ἐπιβάλλεται ἡ ἴδρυσις μεταλλευτικῶν βιομηχανιῶν πρὸς κάλυψιν τῶν εἰς μέταλλα ἐγχωρίων ἀναγκῶν, ἔστω καὶ ἂν τὸ κόστος παραγωγῆς εἶναι ὑψηλότερον τοῦ τῶν ξένων βιομηχανιῶν καθ' ὅσον οὕτως «ἀξιοποιεῖται» ὁ μεταλλευτικὸς πλοῦτος τῆς χώρας, ἐνῶ διὰ τῆς ὑπὸ ἀκατέργαστον μορφήν ἐξαγωγῆς του, ἡ ἀξιοποίησις αὕτη γίνεται πρὸς ὄφελος ἄλλων χωρῶν. Ἡ ἀντίληψις αὕτη εἶναι ἐντελῶς ἐσφαλμένη. Οἰκονομικῶς προηγμέναί χωραὶ ὅπως ἡ Σουηδία, Αὐστραλία, Νέα Ζηλανδία, περὶ τῶν ὁποίων οὐδεὶς ἐσκέφθη ποτὲ νὰ εἴπῃ ὅτι εἶναι ἀντικείμενον ἐκμεταλλεύσεως τῶν πλουσιωτέρων χωρῶν, εὐρίσκουν πολλάκις ἐπωφελέστερον διὰ τὴν οἰκονομίαν των νὰ ἐξάγουν ἀκατέργαστα ἢ ἡμικατειργασμένα μεταλλεύματα, παρά νὰ βασίσουν ἐπ' αὐτῶν μεταλλευτικὰς βιομηχανίας. Πρόκειται δὲ περὶ χωρῶν μὲ μεγαλυτέραν ἐσωτερικὴν ἀγορὰν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Εἰδικώτερον διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἡ ἴδρυσις βιομηχανιῶν μετάλλου καὶ γενικῶς βιομηχανιῶν ἀπαιτουσῶν δαπανηρὰς μηχανικὰς ἐγκαταστάσεις καὶ μεγάλας ἐπενδύσεις, ἐφ' ὅσον θὰ ἐγένετο ἀποκλειστικῶς πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποδειχθῇ ἀντιοικονομικὴ διὰ τοὺς κάτωθι λόγους :

(α) λόγῳ τῆς μικρᾶς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιχειρήσεων θὰ ἦτο κατ' ἀνάγκην περιορισμένος καὶ ὁ κίνδυνος δημιουργίας μονοπωλίων σοβαρότατος,

(β) λόγῳ τῆς μικρᾶς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, τὸ κατὰ μονάδα κόστος παραγωγῆς θὰ ἦτο ὑψηλόν.

(γ) τὸ γεγονός ὅτι τὰ κεφάλαια πρὸς ἴδρυσιν τῶν βιομηχανιῶν τούτων θὰ μᾶς παρείχοντο δωρεὰν δὲν σημαίνει ὅτι δυνάμεθα νὰ ἀγνοήσωμεν τὸ κόστος τῶν ἐγκαταστάσεων. Πρῶτον μὲν ἂν αἱ ἐγκαταστάσεις μᾶς παρέχωνται δωρεὰν τοῦτο γίνεται εἰς ὄφελος τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας καὶ ὄχι τοῦ ιδιώτου ἐπιχειρηματίου, ὅστις πρέπει νὰ βαρύνηται πλήρως μὲ τὴν ἀξίαν αὐτῶν, διότι ἡ Ἀμερικανικὴ βοήθεια δὲν σκοπεῖ νὰ κάμνη χαριστικὰς παροχὰς ὑπὲρ ιδιωτῶν. Δεύτερον δὲ αἱ ἐγκαταστάσεις αὗται διὰ νὰ παραμείνουν ἀποδοτικαί, ἀπαιτοῦν κανονικὴν συντήρησιν καὶ ἀνανέωσιν αἰτίτινες θὰ βαρύνουν ἡμᾶς καὶ ὄχι τοὺς ξένους καὶ αἰτίτινες εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδειχθοῦν ἐπαχθέσταται τόσον διὰ τὸ ἐξωτερικὸν ἰσοζύγιον τῆς χώρας ὅσον καὶ διὰ τὴν ἰδιωτικὴν ἐπιχείρησιν,

(δ) πρόκειται περὶ λίαν πολυπλόκων βιομηχανιῶν διὰ τὴν ἀποδοτικὴν λειτουργίαν τῶν ὁποίων ἀπαιτεῖται εἰδικὴ πείρα τόσον τῶν ἐπιχειρηματιῶν ὅσον καὶ τῶν ἐργατῶν. Τοιαύτη πείρα δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν χώραν μας καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποκτηθῇ μόνον βαθμηδόν. Ἡ ἐσπευσμένη

Ίδρυσις τῶν ἐγκαταστάσεων προτοῦ δημιουργηθῶν τὰ ἀναγκαῖα στελέχη κινδυνεύει νὰ ἀποδειχθῆ λίαν δαπανηρὰ διὰ τὴν χώραν,

(ε) πρόκειται περὶ βιομηχανιῶν αἱ ὁποῖαι θὰ ἐξησφάλιζον περιορισμένην ἀπασχόλησιν εἰς τὸν ἐργατικὸν πληθυσμὸν ἀκριβῶς διότι βασίζονται κυρίως ἐπὶ συγχρόνων μηχανικῶν ἐγκαταστάσεων. Συνεπῶς ἐλάχιστα θὰ συνέβαλον εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς δημιουργίας παραγωγικῆς ἀπασχολήσεως διὰ τὸν πλεονάζοντα πληθυσμὸν. Ἐχει ὑπολογισθῆ ὅτι ὁλόκληρον τὸ παρ' ἡμῶν διατυπωθὲν βιομηχανικὸν πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει κυρίως εἰς τὴν ἴδρυσιν τοιούτων βιομηχανιῶν προβλέπει πρόσθετον ἀπασχόλησιν διὰ μόνον 50.000 ἐργάτας ἐνῶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνέργων καὶ μὴ παραγωγικῶς ἀπασχολουμένων ὑπολογίζεται εἰς 200.000. Πρόκειται δὲ περὶ προγράμματος, τὸ ὁποῖον θὰ ἀπῆται διὰ τὴν ἐκτέλεσίν του ἄνω τῶν 100 ἑκατομμυρίων δολλαρίων.

Λέγων τὰ ἀνωτέρω δὲν ἰσχυρίζομαι ὅτι ἡ ἴδρυσις τῶν προτεινομένων βιομηχανιῶν εἶναι π ρ ἄ γ μ α τ ι ἀσύμφορος διὰ τὴν χώραν. Ἐπιθυμῶ μόνον νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ καταδειχθῆ ὅτι δυνάμεθα, ἀ π ὀ τ ε χ ν ι κ ῆ ς ἀ π ὀ ψ ε ω ς, νὰ παραγάγωμεν ἄλουμίνιον, ἄζωτον ἢ σίδηρον. Πρέπει νὰ καταδειχθῆ ἐπίσης ὅτι τοιαύτη παραγωγή θὰ εἶναι καὶ ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ῶ ς σ υ μ φ ἔ ρ ο υ ς α, τὸ ὁποῖον σημαίνει ἐξασφάλισιν ὅτι δὲν θὰ ἐπιβαρυνθῆ ἡ κατανάλωσις μὲ ὑψηλὸν κόστος καὶ μεγάλα κατὰ μονάδα προϊόντος κέρδη. Πιστεύω δὲ ὅτι δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ κρίνωμεν περὶ τούτου ἂν δὲν ἀποκατασταθῆ νομισματικὴ καὶ οἰκονομικὴ σταθερότης ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ἂν δὲν ἐνδιαφερθῆ καὶ τὸ ἰδιωτικὸν κεφάλαιον διὰ βιομηχανίας αἱ ὁποῖαι ὑποτίθεται ὅτι θὰ ἀποδειχθῶν τόσον ἀποδοτικά. Ἄνευ τῶν ἐγγυήσεων τούτων ἡ ἴδρυσις τῶν νέων βιομηχανιῶν θὰ ἐκινδύνευε νὰ καταλήξῃ εἰς τὴν δημιουργίαν ἐπιχειρήσεων αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπεβάρυναν ὑπερμέτρως τὴν κατανάλωσιν διότι θὰ εἶχον τὸ μονοπώλιον τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, αἱ ὁποῖαι, καίτοι θὰ εἶχον χρηματοδοτηθῆ ἐξ ὁλοκλήρου ὑπὸ τοῦ Κράτους δὲν θὰ ἐδέχοντο οἰονδήποτε ἔλεγχον διότι τοῦτο θὰ ἀντέκειτο πρὸς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν καὶ αἱ ὁποῖαι θὰ ἔσπευδον νὰ μετατρέψουν τὰ μεγάλα αὐτῶν κέρδη εἰς χρυσὸν δημιουργοῦσαι οὕτω πρόσθετον συναλλαγματικὸν βᾶρος διὰ τὴν χώραν διότι δὲν θὰ εἶχον ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ νόμισμα τῆς χώρας. Ὑπὸ τοιούτους ὄρους ἡ χώρα ἐλαχίστην ὠφέλειαν θὰ ἀπεκόμιζε ἐκ τῆς ἰδρύσεως τῶν νέων βιομηχανιῶν.

Βεβαίως αἱ ἀνωτέρω συνέπειαι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀποφευχθῶν ἐὰν αἱ βιομηχανίαι αὗται ἰδρύνοντο ὡς κρατικαὶ βιομηχανίαι ἀλλὰ δὲν νομίζω ὅτι ἡ κρατικὴ βιομηχανία ἔχει οἰονδήποτε πιθανότητα ἀποδοτικῆς λειτουργίας ἐν Ἑλλάδι.

Τὸ συμπέρασμά μου εἶναι ὅτι, ἕως ὅτου ἐξυγιανθῆ ἡ οἰκονομία μας καὶ ἀποκατασταθῆ ἡ πρὸς αὐτὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ ἐπιχειρηματίου, ἡ προσπάθεια εἰς τὸν βιομηχανικὸν τομέα θὰ ἔδει πρωτίστως νὰ συγκεντρωθῆ εἰς

τήν αύξησιν τῆς παραγωγῆς καὶ μείωσιν τοῦ κόστους καὶ τῶν τιμῶν τῶν εἰδῶν εὐρείας λαϊκῆς καταναλώσεως καὶ ὅτι θὰ ἔδει νὰ εἴμεθα λίαν προσεκτικοὶ εἰς τὴν δημιουργίαν καὶ ἀδοκιμάστων βιομηχανιῶν, αἵτινες ἐν τῇ πράξει θὰ ἠδύναντο νὰ ἀποδειχθῶν ἄσύμφοροι διὰ τὴν χώραν.

Ἐπὶ ὑπάρχει ὁμως εἰς κλάδος τῆς παραγωγικῆς μας δραστηριότητος τοῦ ὁποίου ἡ σημαντικὴ ἀνάπτυξις εἶναι ἀπὸ τοῦδε βέβαιον ὅτι θὰ συνέβαλεν ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ προβλήματος τῆς χώρας. Ἀναφέρομαι εἰς τὴν οἰκοδομικὴν βιομηχανίαν καὶ τὰς οἰκοδομικὰς ἐπιχειρήσεις. Νομίζω ὅτι ἡ ἐκτέλεσις εὐρέος οἰκοδομικοῦ προγράμματος θὰ ἔδει νὰ θεωρηθῆ ὡς εἰς ἕκ τῶν πρακτικωτέρων καὶ ἀποτελεσματικωτέρων τρόπων δημιουργίας παραγωγικῆς ἀπασχολήσεως διὰ τὸν πληθυσμὸν καὶ ἐξυψώσεως τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν πτωχοτέρων τάξεων καὶ ὅτι θὰ ἔδει νὰ συγκεντρώσῃ ὀλόκληρον τὴν προσοχὴν τοῦ πολιτικοῦ κόσμου καὶ τῶν ξένων συμβούλων μας. Τὴν γνώμην ταύτην στηρίζω εἰς τοὺς κάτωθι συλλογισμοὺς :

(α) Ἡ αύξησις τῆς οἰκοδομικῆς δραστηριότητος θὰ ἐδημιούργει παραγωγικὴν ἀπασχόλησιν διὰ χιλιάδας προσώπων. Δὲν ὑπάρχει ἴσως ἄλλος οἰκονομικὸς κλάδος εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ἀνάγκη μηχανικῶν μέσων εἶναι μικρότερα καὶ ἡ χρησιμοποίησις ἀμέσου ἐργασίας μεγαλυτέρα. Τοῦτο ἰσχύει ἀκόμη καὶ εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας, τὴν κατ' ἐξοχὴν χώραν τῶν μηχανῶν, σημαίνει δὲ προκειμένου περὶ τῆς χώρας μας ὅτι μὲ μικρὰς σχετικῶς ἐπενδύσεις θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἀπασχολήσωμεν σημαντικὸν τμῆμα τοῦ πλεονάζοντος πληθυσμοῦ μας. Οἱ εἰς τὰς οἰκοδομικὰς ἐπιχειρήσεις ἀσχολούμενοι ἀνῆρχοντο εἰς 59,000 κατὰ τὸ 1928, σήμερον δὲ ἀσφαλῶς θὰ πλησιάζουν τοὺς 100.000. Ἐὰν κατωρθώναμεν νὰ διπλασιάσωμεν τὴν οἰκοδομικὴν δραστηριότητα τῆς χώρας θὰ εἴχομεν σχεδὸν λύσει τὸ πρόβλημα τῆς ἐργατικῆς ἀπασχολήσεως.

(β) Αἱ οἰκοδομικαὶ βιομηχανίαι χρησιμοποιοῦν κυρίως ἐγχωρίους πρώτας ὕλας καὶ ἐγχώρια ὑλικά πρόκειται δὲ κατὰ κανόνα περὶ μικρῶν ἐπιχειρήσεων μὲ μικρὰς ἐγκαταστάσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ ἠδύναντο εὐκόλως καὶ ἄνευ μεγάλης δαπάνης νὰ αύξήσουν τὴν παραγωγικὴν τῶν ἰκανότητα. Τοῦτο σημαίνει ὅτι αἱ εἰς συνάλλαγμα ἀνάγκαι διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ οἰκοδομικοῦ προγράμματος θὰ ἦσαν περιορισμένοι, ἰδίως ἂν τὸ πρόγραμμα τοῦτο συνεδύαζετο μὲ συστηματικὴν προσπάθειαν ἐκμεταλλεύσεως τοῦ δασικοῦ πλοῦτου τῆς χώρας.

(γ) Ἡ ἐκτέλεσις τοιοῦτου προγράμματος θὰ παρεῖχε ἀπασχόλησιν εἰς χιλιάδας τεχνιτῶν καὶ βιοτεχνῶν οἱ ὁποῖοι σήμερον ἀπασχολοῦνται ἀνεπαρκῶς καὶ θὰ ἐπέτρεπε τὴν αύξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰς τὰ ἐπαγγέλματα ταῦτα ἀσχολουμένων.

(δ) Ἡ κατοικία, καὶ ἡ διατροφή ἀποτελοῦν τὰς δύο βασικὰς ἀνθρωπίνους ἀνάγκας ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς καλύψεως τῶν ὁποίων προσδιορίζεται ἐν

πολλοῖς τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον ἑνὸς λαοῦ. Εἰς τὴν χώραν μας αἱ συνθήκαι οἰκίσεως ἑκατοντάδων χιλιάδων ἀνθρώπων εἶναι τόσον οἰκτραί, ὥστε εἶναι λυπηρὸν ὅτι ἠνέχθημεν αὐτὰς ἐπὶ τόσον χρόνον. Ἐὰν κατορθώσωμεν νὰ ἀντικαταστήσωμεν τὰς σημερινὰς τρώγλας τῶν συνοικισμῶν μὲ εὐπρεπεῖς καὶ ὑγιεινὰς κατοικίας δὲν θὰ ἔχωμεν μόνον κάμει τὸ σπουδαιότερον καὶ θετικώτερον βῆμα πρὸς ἐξύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν πτωχοτέρων τάξεων, περὶ τῆς ὁποίας πάντες ὁμιλοῦμεν, ἀλλὰ θὰ ἔχωμεν ἀποδείξει εἰς τοὺς ὑπὸ τὰς ἀθλίαις ταύταις συνθήκαι διαβιοῦντας ὅτι δὲν τοὺς ἔχομεν ἐγκαταλείψει καὶ δὲν τοὺς θεωροῦμεν ὡς ἀποκλήρους τῆς κοινωνίας, κατὰ τὴν γνώμην μου δὲ τίποτε δὲν θὰ ἦτο ἀποτελεσματικώτερον εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ κομμουνισμοῦ ἀπὸ μίαν τοιαύτην ἔμπρακτον ἀπόδειξιν κρατικῆς μερίμνης καὶ κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης. Πλὴν ὁμως τῶν κατοίκων τῶν συνοικισμῶν ἔχομεν τοὺς ἀθλίως στεγαζομένους ἀγρότας πολλῶν ἐκ τῶν χωρίων μας, καὶ ἔχομεν ὀλόκληρον τὴν ἐργατικὴν καὶ πολλοὺς ἐκ τῆς μικροαστικῆς τάξεως, οἵτινες στεροῦνται εὐπρεποῦς καὶ ὑγιεινῆς κατοικίας. Ἐν οἰκοδομικὸν πρόγραμμα τὸ ὁποῖον θὰ ἀπέβλεπε εἰς τὸ νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς πάντας τούτους καλλιτέρους ὄρους στεγάσεως θὰ ἐκάλυπτεν ἴσως τὴν ἐπιτακτικώτεραν ἀνάγκην τῶν λαϊκῶν τάξεων καὶ θὰ ἦτο συνεπῶς τὸ ἀποτελεσματικώτερον μέσον ἐξυψώσεως τοῦ βιοτικοῦ τῶν ἐπιπέδου.

(ε) Ἡ αὔξησις τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὰς οἰκοδομικὰς ἐργασίας θὰ ἤυξανε τὴν ἀγοραστικὴν δυνάμιν σημαντικοῦ τμήματος τοῦ πληθυσμοῦ καὶ συνεπῶς θὰ ἐξησφάλιζε τὴν κατανάλωσιν τῶν γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων τῶν ὁποίων ἐπιδιώκομεν τὴν αὔξησιν εἰς τὸ πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἀποτελεῖ τὸ λογικὸν συμπλήρωμα τῆς γεωργικῆς καὶ βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

Τὸ συμπέρασμα μου εἶναι ὅτι ἡ ἐκτέλεσις εὐρέος οἰκοδομικοῦ προγράμματος θὰ ἦτο ἐξαιρετικῶς ἐπωφελῆς διὰ τὴν χώραν τόσον ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ὅσον καὶ ἀπὸ κοινωνικῆς ἀπόψεως. Ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως θὰ ἦτο ἐπωφελῆς διότι θὰ ἐστηρίζετο πρωτίστως εἰς ἐγχωρίους πόρους, δὲν θὰ εἶχεν ἀνάγκην δαπανηρῶν ἐγκαταστάσεων, θὰ ἀπέδιδε ταχέως καὶ θὰ συνέβαλε ἀποφασιστικώτερον εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τῆς ὑποαπασχολήσεως εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὰ χωρία ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως θὰ ἀπέτελε τὸ ἀπώτερον δείγμα κρατικῆς προνοίας καὶ ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν τύχην τῶν πτωχοτέρων τάξεων καὶ θὰ ἐπέφερε καίριον πλήγμα κατὰ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ κομμουνιστικῶν ἐπιδιώξεων.

Τὴν τοιαύτην αὔξησιν τῆς οἰκοδομικῆς δραστηριότητος ἀντιλαμβάνομαι οὐχὶ ὡς παροδικὸν καὶ σπασμωδικὸν μέτρον ἐξαρτώμενον ἀπὸ τὰς ἐκάστοτε ὑπαρχούσας οἰκονομικὰς δυνατότητας καὶ τὰς ἐκάστοτε λαμβανόμενας ἀποφάσεις, ἀλλὰ ὡς μακροχρόνιον πρόγραμμα μὲ ἐξησφαλισμένους

πόρους και εξησφαλισμένην ἐκτέλεσιν. Ἄλλως δὲν δυνάμεθα νὰ ἀναμένωμεν ὅτι θὰ σημειωθῇ πραγματικὴ ἀνάπτυξις τοῦ κλάδου τούτου τῆς οἰκονομίας μας, διότι, ἄνευ τῆς γνώσεως ὅτι, πρόκειται περὶ προγράμματος μακρᾶς διαρκείας οὔτε ἡ ἐργασία οὔτε ἡ ἐπιχειρηματικὴ δρᾶσις θὰ ἐλκυσθοῦν σοβαρῶς εἰς τὸν τομέα τούτον. Αἱ ἀνάγκαι κατοικίας ἐν τῇ χώρᾳ εἶναι μέγιστα καὶ θὰ βαίνουν συνεχῶς αὐξανόμεναι αἱ δὲ ἀνάγκαι δι' οἰκοδομὰς δι' ἄλλας ἀνάγκας εἶναι ἐπίσης μεγάλαι. Συνεπῶς δικαιολογούμεθα πλήρως ἀποβλέποντες εἰς μόνιμον σημαντικὴν αὐξήσιν τῆς οἰκοδομικῆς δραστηριότητος ἐν τῇ χώρᾳ καὶ καθιστῶντες τὴν ἐκτέλεσιν εὐρέος οἰκοδομικοῦ προγράμματος μόνιμον ἐπιδιώξιν τῆς οἰκονομικῆς ἡμῶν πολιτικῆς.

Διὰ τὴν ἐπιτυχίαν ὁμως τοιοῦτου προγράμματος δέον ἀπαραιτήτως νὰ ἐξασφαλισθοῦν αἱ κάτωθι προϋποθέσεις :

(α) Νὰ ἐκπονηθῇ σοβαρὸν καὶ λεπτομερὲς πρόγραμμα καὶ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ καλὴ ἐφαρμογὴ του. Πρὸς τοῦτο θὰ ἀπαιτηθῇ ἡ σύστασις εἰδικῆς ὑπηρεσίας ἐξ ἱκανῶν καὶ χρηστῶν ὑπαλλήλων παρεχόντων πάσας τὰς ἐγγυήσεις ὅτι δὲν θὰ ὑπόκεινται εἰς πολιτικὰς καὶ ἄλλας ἐπιρροάς. Ἡ ἐργασία βεβαίως θὰ ἐκτελεσθῇ παρὰ τῆς ἰδιωτικῆς ἐπιχειρήσεως, ἀλλὰ ἡ ὀργάνωσις τοῦ προγράμματος καὶ ἡ ἐποπτεία ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως αὐτοῦ δύνανται νὰ γίνουιν μόνον ὑπὸ τοῦ Κράτους. Ἐκπόνησις προγράμματος ἐν προκειμένῳ δὲν σημαίνει ἀπλῶς καθορισμὸν τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τοῦ τύπου τῶν ἀνεγερθησομένων κατοικιῶν, σημαίνει καὶ προσδιορισμὸν τοῦ κόστους τοῦ προγράμματος καὶ ἐξεύρεσιν τρόπων μειώσεως αὐτοῦ, προσδιορισμὸν τοῦ τρόπου νρηματοδοτήσεως, περὶ τοῦ ὁποίου θὰ ὀμιλήσω κατωτέρω, προσδιορισμὸν τοῦ ρυθμοῦ ἐκτελέσεως τοῦ προγράμματος καὶ τῆς προτεραιότητος τῶν ἀναγκῶν, ἐκτίμησιν τοῦ ἀντικτύπου ποῦ θὰ εἶχε τὸ πρόγραμμα ἐπὶ τῆς λοιπῆς οἰκονομίας καὶ συντονισμὸν αὐτοῦ μετὰ τὰς λοιπὰς ἐπιδιώξεις τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους. Πρόκειται περὶ ἐργασίας ἡ ὁποία δὲν ἔχει γίνεαι μέχρι τοῦδε εἰς τὴν χώραν μας καὶ διὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἦτο συνεπῶς σκόπιμον νὰ στηριχθῶμεν εἰς τὴν πείραν χωρῶν αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἐκτελέσει ἤδη ἐπιτυχῶς παρόμοια προγράμματα. Νομίζω ὅτι τοῦτο θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ γίνη ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ προγράμματος τῆς τεχνικῆς βοηθείας ἀλλὰ ὅτι ἀκόμη ἴσως προτιμώτερον θὰ ἦτο νὰ ζητήσωμεν τὴν συνδρομὴν τῆς Διεθνούς Τραπεζῆς πρὸς τὴν ὁποίαν θὰ πρέπη ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὡς θὰ εἴπω κατωτέρω, νὰ ἀπευθυνθῶμεν προκειμένου περὶ τῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ προγράμματος καὶ τῆς ὁποίας αἱ τεχνικαὶ ἀποστολαὶ διακρίνονται διὰ τὴν ἐπιμέλειαν μετὰ τῆς ὁποίας γίνεται ἡ ἐκλογή τῶν προσώπων καὶ διὰ τὴν πλήρη αὐτῶν ἀντικειμενικότητα. Ταῦτοχρόνως νὰ δηλώσωμεν ὅτι προτιμῶμεν νὰ στηριχθῶμεν εἰς τὴν πείραν χωρῶν μετὰ σχετικῶς χαμηλότερον ἔθρικὸν εἰσόδημα, διότι τὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα εἶχον νὰ ἀντιμετωπίσουν αἱ χῶραι αὗται θὰ εἶναι πλησιέστερα πρὸς τὰ ἰδικὰ μας καὶ ὅτι συνεπῶς ἡ σχετικὴ ἀποστολὴ θὰ ἔδει ἀπαραιτήτως νὰ περιλαμβάνη ἐκπροσώπους

τῶν χωρῶν τούτων. Ἐχῶ συγκεκριμένως ὑπ' ὄψει μου τὴν Νορβηγίαν τῆς ὁποίας οἱ πόροι εἶναι περιωρισμένοι ἐν σχέσει πρὸς τοὺς τῶν λοιπῶν χωρῶν τῆς Δύσεως καὶ τῆς ὁποίας τὸ πρόγραμμα λαϊκῆς κατοικίας εἶναι ἐκ τῶν ἀξιολογωτέρων ἅτινα ἐξετελέσθησαν εἰς οἰανδήποτε χώραν. Τὰ ἀνωτέρω ἀφοροῦν τὴν ἐκπόνησιν τοῦ σχεδίου. Ἡ ἐποπτεία ὅμως καὶ ἐκτέλεσις αὐτοῦ δέον νὰ παραμείνουν ἀποκλειστικῶς εἰς χεῖρας τῆς Ἑλληνικῆς διοικήσεως διότι ἀποτελοῦν καθαρῶς Ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν.

(β) Νὰ ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν ἀνέγερσιν στερεῶν, ὑγιεινῶν καὶ εὐπρεπῶν ἀλλὰ κατὰ τὰ λοιπὰ στοιχειωδῶν κατοικιῶν συμφώνως πρὸς τὰς οἰκονομικὰς δυνατότητας τῆς χώρας διότι μόνον οὕτω θὰ δυνηθῶμεν νὰ βελτιώσωμεν τὰς συνθήκας οἰκίσεως τοῦ πληθυσμοῦ ἐντὸς λογικοῦ χρονικοῦ διαστήματος.

(γ) Νὰ ἐξασφαλίσωμεν ὅτι δὲν θὰ σημειωθῆ ὑψωσις τιμῶν καὶ ἡμερομισθίων εὐθύς ὡς τεθῆ ἐν ἐφαρμογῇ τὸ σχέδιον τοῦτο διότι οὕτω θὰ ματαιωθῆ ἢ ἐκτέλεσις του. Πρὸς τοῦτο θὰ ἔπρεπε νὰ γίνουσι συμφωνίαι μετὰ τῶν ἐργοληπτῶν καὶ ἐργατῶν καθορίζουσαι τὰς ἀμοιβὰς τούτων εἰς λογικὰ ἐπίπεδα καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ ὀρισθοῦν ἀνώταται τιμαὶ διὰ τὰ οἰκοδομικὰ ὑλικά. Εἰδικώτερον οἱ ἐργάται θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναλογισθοῦν ὅτι τὸ σχέδιον ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς τάξεως των καὶ ὅτι ἐπιδιώκοντες ὑψηλὰ ἡμερομίσθια θὰ πράξουν τοῦτο εἰς βάρος τῆς ἰδίας αὐτῶν τάξεως καὶ θὰ καταστήσουν ἀδύνατον τὴν δημιουργίαν παραγωγικῆς ἀπασχολήσεως διὰ τὸν πλεονάζοντα ἐργατικὸν πληθυσμόν.

Ταῦτα ἰσχύουν οὐχὶ μόνον διὰ τὸ οἰκοδομικὸν πρόγραμμα ἀλλὰ καὶ δι' ὀλόκληρον τὴν προσπάθειαν οἰκονομικῆς ἀνάπτυξεως τῆς χώρας. Ἄν ἡ αὔξησις τῆς ζητήσεως ἀγαθῶν καὶ ἐργασίας τὴν ὁποίαν θὰ συνεπάγεται ἢ ἐκτέλεσις τοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως θεωρηθῆ ὡς εὐκαιρία διὰ τὴν ὑψωσιν τῶν τιμῶν καὶ ἡμερομισθίων ὅχι μόνον θὰ ματαιωθῆ ἢ ἐκτέλεσις τοῦ προγράμματος ἀλλὰ καὶ δὲν θὰ ἐξέλθωμεν ποτὲ ἀπὸ τὸν φαῦλον κύκλον τοῦ πληθωρισμοῦ καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀσταθείας.

(δ) Νὰ δημιουργηθοῦν ἀσφαλεῖς καὶ σταθεροὶ πόροι διὰ τὴν χρηματοδότησιν τοῦ οἰκοδομικοῦ προγράμματος ὥστε νὰ ἐπιτευχθῆ ἡ ὁμαλὴ καὶ συνεχὴς ἐκτέλεσις του καὶ νὰ μὴ περικόπτεται τοῦτο μὲ τὴν πρώτην ἐμφάνισιν οἰκονομικῶν δυσχερειῶν. Περὶ τοῦ βασικοῦ τούτου ζητήματος τῆς χρηματοδοτήσεως θὰ ἀσχοληθῶ εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον.

Δὲν ἰσχυρίζομαι ὅτι ἡ ἐξασφάλισις τῶν ἀνωτέρω προϋποθέσεων θὰ ἀποδειχθῆ εὐχερῆς, οὐδὲ ὅτι τὸ οἰκοδομικὸν πρόγραμμα τὸ ὁποῖον εἰσηγοῦμαι θὰ μεταβάλλῃ τὴν ὄψιν τῆς χώρας ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν. Τοῦτο οὐδὲν πρόγραμμα δύναται νὰ ἐπιτύχῃ. Ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις μιᾶς χώρας εἶναι ζήτημα συνεχοῦς προσπάθειας πρὸς ἄρσιν ἐμποδίων καὶ ἀντιμετώπισιν δυσχερειῶν καὶ εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῆ μόνον βαθμιαίως, ἰδίᾳ κατὰ τὰς πρώτας αὐτῆς φάσεις. Ὅσοι ἰσχυρίζονται τὸ ἀντίθετον πλανῶνται.

Θὰ ὑπάρξουν ἀσφαλῶς τινὲς οἱ ὁποῖοι θὰ θεωρήσουν ὅτι ἡ ἐκτέλεσις οἰκοδομικοῦ προγράμματος δὲν προάγει πραγματικῶς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς χώρας διότι δὲν αὐξάνει τὴν ἀπόδοσιν τῆς ἐργασίας, δὲν χρησιμοποιεῖ τὰς προόδους τῆς τεχνικῆς καὶ δὲν ἐξασφαλίζει τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ φυσικοῦ πλοῦτου τῆς χώρας. Εἰς ταῦτα παρατηρῶ ὅτι ἂν σκοπὸς τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἶναι ἡ ἐξύψωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν λαϊκῶν τάξεων καὶ ἡ παραγωγικὴ ἀπασχόλησις τοῦ πλεονάζοντος πληθυσμοῦ ἡ ἐκτέλεσις οἰκοδομικοῦ προγράμματος ὡς τὸ ἀνωτέρω ἐξασφαλίζει ταῦτα καλλίτερον παντὸς ἄλλου ἐκ τῶν προταθέντων σχεδίων καὶ συνεπῶς δέον ἀπαραιτήτως νὰ ἀποτελέσῃ βασικὴν ἐπιδίωξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἐν βεβαίως σκοπὸς τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἶναι νὰ μεταβάλλῃ ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν τὰς πτωχὰς χώρας εἰς πλουσίας τοῦτο δὲν ἐπιτυγχάνεται μὲ ἓν οἰκοδομικὸν πρόγραμμα, ἐπιτυγχάνεται ὅμως ἀκόμη ὀλιγώτερον μὲ τὴν προσπάθειαν ταχείας ἐκβιομηχανίσεως, ὡς ἀποδεικνύει ἡ πείρα τῶν κομμουνιστικῶν χωρῶν.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Ἡ γεωργικὴ καὶ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς χώρας ἀπαιτοῦν τὴν βελτίωσιν τῶν συγκοινωνιῶν καὶ τὴν αὐξησιν τῆς κινητηρίου δυνάμεως. Συνεπῶς ἡ προσπάθεια οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως δέον ἀπαραιτήτως νὰ περιλάβῃ καὶ τὴν ἐκτέλεσιν συγκοινωνιακῶν ἔργων καὶ αὐξησιν τῆς ἐν τῇ χώρᾳ παραγομένης ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας. Εἰδικώτερον ὡς πρὸς τὴν ἠλεκτρικὴν ἐνέργειαν εἶναι γεγονός ὅτι ἐνῶ ἡ ζήτησις ηὐξήθη τεραστίως λόγω αὐξήσεως τῆς καταναλώσεως καὶ αὐξήσεως τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς ἐλαχίστη ἐπέκτασις τῶν ἠλεκτρικῶν ἐγκαταστάσεων ἔλαβε χώραν κατὰ τὴν παρελθούσαν δεκαετίαν. Ἐπὶ πλέον ἡ ἔλλειψις ρεύματος εἶναι μεγίστη εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ ἡ τιμὴ αὐτοῦ πολλαπλασία τῆς τῶν μεγαλυτέρων ἀστικῶν κέντρων τοῦτο δὲ θέτει τὴν ἐπαρχιακὴν βιομηχανίαν εἰς ἐξαιρετικῶς μειονεκτικὴν θέσιν ἔναντι τῆς βιομηχανίας τοῦ κέντρου καὶ δυσχεραίνει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς. Εἶναι συνεπῶς φανερόν ὅτι ἡ αὐξησις τῆς παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἀποτελεῖ πρωταρχικὴν ἀνάγκην τῆς οἰκονομίας μας καὶ ὀρθῶς κατέλαβε προέχουσαν θέσιν εἰς τὸ ἐκτελούμενον πρόγραμμα ἀνασυγκροτήσεως. Ἀπομένει νὰ ἀποδειχθῇ ἂν τὰ ἀποφασισθέντα ἔργα θὰ δώσουν πράγματι τὸ ἄφθονον καὶ εὐθηνὸν ρεῦμα τὸ ὁποῖον ἀναμένεται καὶ ἂν γενικώτερον θὰ ἐκπληρώσουν τὰς προσδοκίας αἵτινες ἐστηρίχθησαν ἐπ' αὐτῶν.

Παρατηρῶ ὅμως ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἀντιμετωπίζεται: εἰς τινὰς χώρας μὲ τὴν αὐτὴν ἔλλειψιν ψυχραιμίας μὲ τὴν ὁποίαν ἀντιμετωπίζεται τὸ ζήτημα τῶν βασικῶν βιομηχανιῶν. Ἐπικρατεῖ πολλάκις ἡ ἀντίληψις ὅτι ἡ δημιουργία ἠλεκτρικῶν ἐγκαταστάσεων θὰ μετέβαλε ἄρδην τὴν ὄψιν τῆς οἰκονομίας καὶ ὅτι ὅσον περισσότεραι καὶ μεγαλύτεραι αἱ ἐγκαταστάσεις αὗται τόσον λαμπρότερον τὸ οἰκονομικὸν μέλλον τῆς χώρας.

Ἐν τούτοις ἡ ὑπαρξίς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας εἶναι μία μόνον ἀπὸ τὰς προϋποθέσεις τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως μιᾶς χώρας ἡ δὲ δημιουργία δαπανηροτάτων ἐγκαταστάσεων διὰ τὴν παραγωγὴν ἠλεκτρισμοῦ δικαιολογεῖται μόνον ἐφ' ὅσον ἔχει πλήρως ἐξασφαλισθῆ ἢ ἐπωφελῆς διὰ τὴν οἰκονομίαν χρῆσις τοῦ παραγομένου ρεύματος. Παρετήρησα ὅτι εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπεκράτησε πολλάκις τοιαύτη σύγχισις ὥστε νὰ λέγεται ὅτι ἡ αὔξησις τῆς παραγωγῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος εἶναι ἀναγκαία διὰ τὴν ἴδρυσιν τῶν βασικῶν βιομηχανιῶν αἵτινες εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας καὶ ταύτοχρόνως νὰ λέγεται ὅτι ἡ ἴδρυσις τῶν βιομηχανιῶν τούτων εἶναι ἀναγκαία διὰ νὰ χρησιμοποιηθῆ ἢ ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια τὴν ὁποίαν ἐπιδιώκομεν νὰ παραγάγωμεν.

Τοιαῦται ἀντιλήψεις εἶχον ἐπικρατήσῃ πρό τινος καὶ παρ' ἡμῖν. Διευπλώθη μάλιστα καὶ ἡ ἄποψις ὅτι ἡ δημιουργία τῶν βασικῶν βιομηχανιῶν εἶναι ἀναγκαία διὰ νὰ ἐξασφαλισθῆ ἄφθονον ρεῦμα εἰς τὸν χωρικόν, διότι μόνον ἂν δημιουργηθοῦν βιομηχανίαι καταβάλλουσαι λογικὴν τιμὴν διὰ τὸ ρεῦμα, εἶναι δυνατὸν νὰ χορηγηθῆ τοῦτο εἰς χαμηλὴν τιμὴν εἰς τὸν γεωργόν. Οἱ ὑποστηρίζοντες τὰ ἀνωτέρω προφανῶς λησμονοῦν ὅτι ἡ διανομὴ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος εἰς τὴν ὑπαιθρον εἶναι τόσον δαπανηρά, λόγῳ τῶν μεγάλων ἀποστάσεων καὶ τῆς ἀραιότητος τοῦ πληθυσμοῦ, ὥστε εἰς τὴν πλουσιωτέραν χώραν τοῦ κόσμου, δηλαδὴ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ὅπου ἐφαρμόζεται ἀπὸ 20ετίας ὑπὸ τοῦ Κράτους συστηματικὸν πρόγραμμα ἐφοδισμοῦ τῆς ὑπαιθρου δι' ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, σημαντικὸν τμῆμα τῶν κατοίκων τῆς ὑπαιθρου στερεῖται ἀκόμη ἠλεκτρισμοῦ.

Κατὰ τὴν γνώμην μου ἡ αὔξησις τῆς παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἐν Ἑλλάδι δέον νὰ συμβαδίσῃ μὲ τὴν ὅλην αὐτῆς οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν αὐτὴ καὶ μόνη νὰ ἐξυψώσῃ τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον τοῦ πληθυσμοῦ. Τοῦτο ἔχει ἀναγνωρισθῆ σήμερον παρὰ τῶν ὑπευθύνως διαχειριζομένων τὸ πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας, οὕτω δὲ τὰ ἐκτελούμενα καὶ σχεδιαζόμενα ἔργα παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἀποσκοποῦν εἰς τὴν κάλυψιν τῆς ὑπαρχούσης ἤδη μεγίστης ζητήσεως ὡς καὶ τῆς εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον προβλεπομένης αὐξήσεως αὐτῆς.

Θέλω ἐπίσης νὰ τονίσω ὅτι ἡ ἐντύπωσις τὴν ὁποίαν ἀπεκόμισα, ἐκ προχείρου ἐξετάσεως καὶ ἐκ πληροφοριῶν ἀρμοδίων εἶναι ὅτι, οἱ διαχειριζόμενοι τὴν ὑπόθεσιν ταύτην καταβάλλουν πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως ἐξασφαλισθῆ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ τεχνικὴ ἀρτιότης τῶν ἐκτελουμένων ἔργων ἐν συσχετίσει πρὸς τὸν δι' αὐτῶν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ μετὰ πάσης φειδοῦς καὶ οἰκονομίας ἐκτέλεσις αὐτῶν οὕτως ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῆ εὐθηνὴ ἐνέργεια.

ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΙΣ

Ἐν πρόγραμμα ἐξυψώσεως τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ δέον ἀπαραιτήτως νὰ προβλέψῃ καὶ περὶ βελτιώσεως τῆς ὑγείας του καὶ τῶν μέσων

ιατρικῆς περιθάλψεως. Δέν δύναμαι νά ἐκφέρω ἔγκυρον γνώμην ἐπὶ τῶν ὑφισταμένων ἀναγκῶν καὶ τοῦ καλλιτέρου τρόπου ἀντιμετωπίσεώς των, τὸ μόνον πού θά ἐπεθύμουν νά τονίσω εἶναι ὅτι τὸ πρόβλημα δέν εἶναι μόνον πρόβλημα χρημάτων ἀλλὰ καὶ ἀρτίας ὀργανώσεως καὶ πραγματικοῦ ἐνδιαφέροντος, δύο πράγματα εἰς τὰ ὁποῖα πολλὰ δυνάμεθα νά πράξωμεν διὰ νά βελτιώσωμεν τὰς σήμερον ὑφισταμένας συνθήκας.

Ἐπεχείρησα ἐνταῦθα νά ὑποδείξω τὰς γενικὰς κατευθύνσεις τὰς ὁποίας κατὰ τὴν γνώμην μου θά ἔδει νά ἀκολουθήσῃ ἡ προσπάθεια οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας ἵνα ἀποδειχθῇ σύμφωνος πρὸς τὰς ὑπαρχούσας δυνατότητας καὶ πρὸς τὴν προοπτικὴν ἔξωθεν ἐνισχύσεως καὶ ἵνα ἐπιτύχῃ τὸν βασικὸν σκοπὸν εἰς τὸν ὁποῖον ἀποβλέπει, ἦτοι τὴν ἐξύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν πτωχοτέρων τάξεων. Ἡ διατύπωσις συγκεκριμένου προγράμματος ἀπαιτεῖ εἰδικὴν ἔρευναν εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ἐνεργὸς συμμετοχὴ τῶν τεχνικῶν, καὶ δέν εἶναι συνεπῶς δυνατὸν νά γίνῃ εἰς τὴν παροῦσαν ἔκθεσιν. Νομίζω ὅμως ὅτι ἂν τηρηθοῦν αἱ ἐνταῦθα ἐκτεθεῖσαι ἀρχαί, θά καταστῇ δυνατὸν νά καταστρωθῇ ἓν πρακτικόν, συνεπὲς καὶ ἐπωφελὲς διὰ τὴν χώραν πρόγραμμα καὶ τὸ ὁποῖον ἐπιπροσθέτως θά ἐνισχύσῃ τὴν προσπάθειαν ἐξασφαλίσεως τῆς ἔξωθεν βοηθείας πρὸς πραγματοποίησιν αὐτοῦ.

III. Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

Κατὰ τὸ ἔτος 1950-51 ἐδαπανήθησαν διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν 1,300 δισεκ. δραχμῶν καὶ περὶ τὰ 80 ἑκατ. δολλαρίων καὶ ἔθεωρήθη ὅτι τὰ ποσὰ ταῦτα ἀπετέλουν τὸ κατώτατον ὄριον τῆς δαπάνης ἡ ὁποία θά ἀπητεῖτο ἔτησίως ἐπὶ σειρὰν ἀκόμη ἔτων διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας. Ἡ περικοπὴ τῆς Ἀμερικανικῆς βοηθείας, ἡ ὁποία καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν συνέχισιν δαπανῶν ἀνασυγκροτήσεως εἰς τοιαύτην κλίμακα, προεκάλεσε βαθυτάτην ἀπογοήτευσιν καὶ ἡρμηνεύθη εὐρύτατα ὡς σημαίνουσα τὴν ὀριστικὴν ματαίωσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας. Ὡς εἶπον καὶ ἀνωτέρω ἡ περικοπὴ τῆς βοηθείας ὑπῆρξεν ὄντως ὑπερβολικὴ, γενομένη δὲ ἀποτόμως καὶ ἄνευ ἐγκαίρου προειδοποιήσεως δημιουργεῖ κατ' ἀνάγκην δυσχερείας εἰς τὴν χώραν καὶ ἀπαιτεῖ τὴν ριζικὴν ἀναθεώρησιν πολλῶν ἐκ τῶν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς ἀποφασισθέντων προγραμμάτων. Νομίζω ὅμως ὅτι ἡ περικοπὴ αὕτη δέν μεταβάλλει βασικῶς τὰς δυνατότητας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας, τὴν γνώμην δὲ ταύτην στηρίζω ἐπὶ τῶν κάτωθι συλλογισμῶν :

Πρῶτον, τὰ ἀπὸ τοῦ 1948 ἐκπονηθέντα Ἑλληνικὰ προγράμματα ἀνασυγκροτήσεως ἦσαν ὑπερβολικὰ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἔκτασιν τῆς ἀναμενομένης βοηθείας καίτοι δὲ βαθμηδὸν προσηρμόσθησαν περισσότερον πρὸς τὴν πραγματικότητα παρέμειναν ἀνώτερα τῶν ὑφισταμένων δυνατοτήτων χρημα-

τοδοτήσεως. Οὕτω τὸ κατὰ τὸν Ἀπρίλιον 1950 ὑποβληθὲν εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Οἰκονομικῆς Συνεργασίας πρόγραμμα προέβλεπε συνολικὴν δαπάνην διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας ἐκ 592 ἑκατ. δολλαρίων καὶ 7 περίπου τρισεκατ. δραχμῶν διὰ δὲ τὰ ἔτη 1950—51 καὶ 1951—52 τὰς κάτωθι δαπάνας :

	1950—51	1951—52
εἰς συνάλλαγμα (ἑκατ. δολλ.)	125	97
εἰς δραχμὰς (δισεκατ.)	1.361	1.239

Κατὰ τὴν γνώμην μου αἱ πιθανότητες πραγματοποιήσεως τοιούτων δαπανῶν ἦσαν ἐξ ὑπαρχῆς ἐλάχισται. Τὸ γεγονός ὅτι ἡ πρὸς τὴν χώραν μας βοήθεια δι' ἀνασυγκρότησιν ὑπῆρξε σχετικῶς μεγάλη κατὰ τὸ 1950—51 ὠφείλετο εἰς τὴν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην σημειωθείσαν βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν πλείστων ἐκ τῶν λοιπῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ἧτις ὑπῆρξε πολὺ μεγαλυτέρα ἀπ' ὅ,τι ἀνεμένετο καὶ ἧτις ἐπέτρεψε τὴν ἐπιδίκασιν σημαντικοῦ ποσοῦ βοηθείας εἰς τὴν χώραν μας. Ἡ προοπτικὴ διὰ τὸ 1951—52, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἐμεσολάβουν αἱ ἀνάγκαι τοῦ ἐπανεξοπλισμοῦ, ἦτο περὶ περικοπῆς τοῦ κονδυλίου τῆς ξένης βοηθείας ἀκριβῶς διότι εἶχεν ἐπέλθει ἡ ὡς ἂνω βελτίωσις εἰς τὴν θέσιν τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Ἡ πιθανότης συνεπῶς ὅτι θὰ ἐσυνεχίζετο ἡ βοήθεια δι' ἀνασυγκρότησιν εἰς τὴν κλίμακα τοῦ προηγουμένου ἔτους ἦτο ἐξ ὑπαρχῆς μικρά. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν μετὰ τὸ 1952 προοπτικὴν, νομίζω ὅτι καίτοι ἡ βοήθεια πρὸς τὴν χώραν μας καὶ πρὸς τινὰς ἄλλὰς χώρας θὰ ἐσυνεχίζετο, ἡ βοήθεια αὕτη θὰ εἶχε περισσότερον τὸν χαρακτήρα ἐκτάκτου ἐνισχύσεως πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν πραγμάτων ἢ συστηματικῆς χρηματοδοτήσεως μεγάλων προγραμμάτων παραγωγικῶν ἐπενδύσεων. Δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε λησμονηθῆ εἰς τὴν χώραν μας ὅτι, ὅταν οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Ἀμερικανικοῦ λαοῦ ἔταξαν τὸν Ἰούνιον 1952 ὡς τὸ τέλος τῆς πρὸς τὴν Εὐρώπην οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως ἔδωσαν ρητὴν ὑπόσχεσιν πρὸς τὸν λαὸν ὅτι τοῦτο θὰ ἀπετέλει τὸ τέλος τῆς διὰ τὴν ἐνίσχυσιν ξένων χωρῶν ἐπιβαρύνσεώς του καὶ δὲν ἐπρόκειτο νὰ παραβοῦν τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην εἰμὴ εἰς περιπτώσεις ἐξαιρετικῆς ἀνάγκης, ὡς π.χ. προκειμένου περὶ τῆς χώρας μας. Οὐδὲ εἶναι ὀρθὸν νὰ θεωρῆται ἡ αὔξησις τῶν Ἀμερικανικῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν ὡς δυσάρεστον καὶ ἀπρόβλεπτον γεγονός προκληθὲν ἀπὸ τὸν πόλεμον τῆς Κορέας. Αἱ Ἑνωμένα Πολιτεῖαι ἠγοῦνται τοῦ Δυτικοῦ κόσμου ἀπὸ δὲ τὴν στρατιωτικὴν αὐτῶν ἰσχὺν ἐξαρτᾶται ἐν πολλοῖς ἡ ἀσφάλεια τοῦ κόσμου τούτου. Τὰ γεγονότα ὅμως τῆς Κορέας ἀπέδειξαν ὅτι αἱ Ἑνωμένα Πολιτεῖαι ἦσαν σχεδὸν ἄοπλοι καὶ στρατιωτικῶς ἀνίσχυροι τὸν Ἰούνιον τοῦ 1950. Ἡ αὔξησις τῆς Ἀμερικανικῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως ἦτο συνεπῶς ἀναπόφευκτος καὶ θὰ ἐπραγματοποιεῖτο ἔστω καὶ ἂν δὲν συνέβαιναν τὰ γεγονότα τῆς Κορέας διότι ἐφ' ὅσον αἱ Ἑνωμένα Πολιτεῖαι παρέμενον στρατιωτικῶς ἀνίσχυροι τὰ διεθνή ἐπεισόδια θὰ διεδέχοντο ἄλληλα καὶ θὰ καθίστων καταφανῆ τὴν ἀνάγκην τοῦ ἐπανεξοπλισμοῦ. Τοῦτο ὅμως θὰ περιώριζεν αὐτομάτως τὰ περιθώρια χορηγήσεως

οικονομικῆς βοήθειας πρὸς ξένας χώρας καθόσον ὁ Ἀμερικανικὸς ἐπανεξοπλισμὸς στηριζόμενος εἰς τὰ τελειότερα μηχανικὰ μέσα, εἶναι δαπανηρότατος καὶ ἀπαιτεῖ σοβαρὰς θυσίας ἐκ μέρους τῶν φορολογουμένων. Ἐν ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν τὰ ἀνωτέρω καὶ τὸ γεγονός ὅτι αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι δὲν ἔχουν νὰ φροντίσουν μόνον διὰ τὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ καὶ διὰ δεκάδα ἄλλων χωρῶν τῶν ὁποίων αἱ ἀνάγκαι ἐμφανίζονται ἐπιτακτικαί πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῆ ὅτι αἱ προσδοκίαι, αἱ ὁποῖαι εἶχον δημιουργηθῆ περὶ ἐκτελέσεως τῶν εἰς τὰ προγράμματα ἀνασυγκροτήσεως προβλεπόμενων ἔργων ὀλίγας πιθανότητος πραγματοποιήσεως εἶχον.

Ὁ δεῦτερος λόγος διὰ τὸν ὁποῖον δὲν συμφωνῶ μὲ τὴν ἐκδηλουμένην ἀπαισιοδοξίαν εἶναι ἡ πεποίθησίς μου ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς χώρας εἶναι δυνατὴ μὲ σημαντικῶς μικρότερα ἐτήσια ποσὰ ἀπὸ ὅσα διετέθησαν κατὰ τὸ 1950—51 διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν. Τὴν πεποίθησιν ταύτην ἐσχημάτισα λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὰ κάτωθι :

(α) Μέγα μέρος τῶν διὰ τὴν προμήθειαν κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν διατεθῆν ποσῶν τῶν 80 ἑκατ. φαίνεται ὅτι ἀντιπροσωπεύει ἀπλᾶς παραγωγῆς καὶ ὄχι πραγματικὰς εἰσαγωγὰς τοιούτων εἰδῶν. Τὸ ποσὸν ὅθεν τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι δυνάμεθα πράγματι νὰ ἀξιοποιήσωμεν ἐτησίως εἰσαγωγὰς τοιαύτης ἀξίας. Ὑπάρχουν ἐνδείξεις ὅτι πολλὰ ἀπὸ τὰ μηχανήματα τὰ ὁποῖα εἰσάγονται παραμένουν ἐπὶ ἄρκετὸν χρόνον ἀχρησιμοποίητα εἰς τὰς ἀποθήκας καὶ ὑπόκεινται εἰς τὸν κίνδυνον σοβαρᾶς φθορᾶς.

(β) Ἐπίσης ὑπάρχουν ἐνδείξεις ὅτι ἡ διάθεσις τῶν ποσῶν τῆς ἀνασυγκροτήσεως δὲν ἐγένετο πάντοτε μετὰ τῆς δεούσης προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας καὶ ὅτι τινὲς τῶν σκοπῶν δι' οὓς διετέθησαν ἦσαν κατ' ὄνομα μόνον παραγωγικοί. Οὕτω τὰ εἰς τὴν βιομηχανίαν χορηγηθέντα δάνεια φαίνεται ὅτι ἐμφανίζουν πλείστας ὄσας σοβαρὰς ἀνωμαλίας καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὸν τρόπον τῆς χορηγήσεως αὐτῶν καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν χρησιμοποίησιν τὴν ὁποῖαν αἱ δανειζόμεναι ἐπιχειρήσεις ἔκαμον τῶν εἰς αὐτὰς δανεισθέντων ποσῶν. Πρῶτον μὲν, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἀνὰ χεῖρας μου στοιχείων 60 ο)ο περίπου τοῦ συνολικοῦ ποσοῦ χορηγήσεων ἐδόθη εἰς 7 μόνον βιομηχανίας, ἐνισχυθείσης οὕτω τῆς τάσεως πρὸς μονοπωλιακὴν διαμόρφωσιν τῆς παραγωγῆς. Ἄφ' ἑτέρου ἐνῶ αἱ λαβοῦσαι τὰ δάνεια βιομηχανίαὶ ὑπεσχέθησαν ἐγγράφως ὅτι θὰ τηρήσουν ὠρισμένους ὅρους, ἰδίᾳ ὅσον ἀφορᾷ τὰς τιμὰς πωλήσεως τῶν προϊόντων των, τὴν χρησιμοποίησιν ἀναλόγου ποσοῦ ἰδίων κεφαλαίων καὶ τὴν ἐμπρόθεσμον ἐξυπηρέτησιν τῶν δανείων, δὲν ἐτήρησαν κατὰ κανόνα τὰς ὑποχρεώσεις ταύτας. Ὑπάρχει ἡ κατηγορία ὅτι πολλαὶ ἐπιχειρήσεις ἐνεφάνισαν ἐξωγκωμένους λογαριασμοὺς κόστους ἐγκαταστάσεων διὰ νὰ φαίνωνται συμμορφούμεναι πρὸς τὴν ὑποχρέωσιν χρησιμοποίησεως καὶ ἰδίων κεφαλαίων. Ἐπίσης ὑπάρχουν ὑπόνοιαι ὅτι τινὲς τῶν διοικούντων ἢ ἐκπροσωποῦντων τὰς ἐπιχειρήσεις κατῶρθον νὰ πραγματοποιοῦν ὑπε-

ρόγκους προμηθείας ἐπὶ τῶν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀγοραζομένων ἐγκαταστάσεων εἰς βάρος τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας καὶ τῶν ἰδίων τῶν ἐπιχειρήσεων. Νομίζω ὅτι πάντα ταῦτα ἔχουν περιέλθει εἰς γνῶσιν τῶν ἀρμοδίων καὶ ὅτι διετάχθησαν ἀνακρίσεις. Ἐλπίζω ὅτι ἡ ἀνάκρισις θὰ προχωρήσῃ κανονικῶς, θὰ διεξαχθῇ παρ' ἀμερολήπτων ὀργάνων καὶ ὅτι δὲν θὰ κατορθώσουν οἱ ἐνδιαφερόμενοι νὰ χρησιμοποιοῦσιν καὶ πάλιν τὴν ἰσχυρὰν πίεσιν τὴν ὁποίαν μέχρι τοῦδε ἐπετύγχανον νὰ χρησιμοποιοῦν πρὸς ματαίωσιν τοῦ ἐλέγχου καὶ ἀποφυγὴν τῶν συνεπειῶν.

(γ) Ἡ πείρα τῆς Διεθνοῦς Τραπεζῆς ἐνισχύει τὴν πεποίθησίν μου ὅτι ἡ καλὴ καὶ φειδωλὴ διαχείρισις τῶν διαθεσίμων μέσων ἐπιτρέπει τὴν ἐκτέλεσιν ἀξιολόγων ἔργων μὲ σχετικῶς μικρὰ ποσά.

Δάνεια τῆς Τραπεζῆς μὴ ὑπερβαίνοντα τὰ εἴκοσι ἑκατομμύρια δολλαρίων, συμπληρούμενα καὶ μὲ τὰ ἀναγκαῖα ποσά εἰς ἔθνικόν νόμισμα διὰ τὰς ἐσωτερικὰς δαπάνας θέλουν ἐπιτρέψει τὴν κατασκευὴν σημαντικῶν ὑδροηλεκτρικῶν ἔργων καὶ θέλουν ἀπαιτήσῃ τρία ἢ καὶ περισσότερα ἔτη διὰ νὰ δαπανηθοῦν.

Ἐρωτᾶται ὅμως : Ἐστὼ καὶ ἂν μικρότερα ποσά θὰ ἦσαν ἐπαρκῆ διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας, δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι θὰ μᾶς δοθοῦν τὰ ποσά ταῦτα ἢ μήπως ἡ νέα μεταβολὴ εἰς τὰς ἐπιδιώξεις τῆς Ἀμερικανικῆς οἰκονομικῆς βοήθειας πρόκειται νὰ σημάνη πλήρη ἐγκατάλειψιν τοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως; Κατὰ τὴν γνώμην μου ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο θὰ ἐξαρτηθῇ βεβαίως ἐκ προθέσεων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἀλλὰ θὰ ἐξαρτηθῇ ἐν πολλοῖς καὶ ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σημερινῶν δεδομένων αἱ δυνατότητες χρηματοδοτήσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας ἐμφανίζονται περὶπου ὡς ἑξῆς :

Ὡς γνωστὸν αἱ δαπάναι δι' ἐκτέλεσίν ἑνὸς προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἶναι δύο εἰδῶν, ἐξωτερικαὶ καὶ ἐσωτερικαί. Τὰς δυνατότητας ἐξασφαλίσεως τῶν μέσων χρηματοδοτήσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως θὰ ἐξετάσω κεχωρισμένως δι' ἑκάστην κατηγορίαν δαπανῶν.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΑΙ ΔΑΠΑΝΑΙ

Εἶναι φανερόν ὅτι ἐὰν ἡ διὰ τὸ 1951—52 ὀρισθεῖσα Ἀμερικανικὴ βοήθεια δὲν αὐξηθῇ πέραν τῶν 182 ἑκατομ. δολλαρίων τὰ περιθώρια, διὰ χρηματοδότησιν εἰσαγωγῶν κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν εἰδικῶς ἐκ τοῦ ποσοῦ τῆς βοήθειας κατὰ τὸ τρέχον ἔτος θὰ εἶναι περιωρισμένα καθόσον αἱ τρέχουσαι ἀνάγκαι τῆς οἰκονομίας θὰ ἀπορροφήσουν τὸ μέγιστον μέρος τοῦ ποσοῦ τούτου. Ἡ προσπάθεια περιορισμοῦ τῶν τρεχουσῶν ἀναγκῶν πρὸς ἐξοικονόμησιν συναλλάγματος διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν εἶναι βεβαίως ἀξίεπαινος ἀλλὰ τοιαύτη προσπάθεια νοεῖται μόνον ἂν εἶναι δυνατὸς καὶ ὁ περιορισμὸς τῆς ἐν τῇ χώρᾳ καταναλώσεως διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς ἀποταμιεύσεως ἢ τῆς

μειώσεως τῶν εἰσοδημάτων. Εἰς τὴν πραγματικότητα ὄχι μόνον ταῦτα δὲν φαίνονται δυνατὰ ἀλλὰ τὸναντίον οἱ μὲν μισθωτοὶ πιέζουν δι' αὐξήσεις οἱ δὲ ἐπιχειρηματίαι ἀνθίστανται κατὰ πάσης μειώσεως τῶν κερδῶν των καὶ σπεύδουν νὰ ἐπενδύσουν πᾶν χρηματικὸν πλεόνασμα εἰς χρυσόν. Ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας ὁ περιορισμὸς τῶν εἰσαγωγῶν πέραν τῶν ὀρίων τὰ ὁποῖα ὑπελόγισα εἰς τὸ οἰκεῖον τμῆμα θὰ προεκάλει ζημίαν πολὺ μεγαλυτέραν ἀπὸ τὴν ὠφέλειαν ἐκ τῆς προμηθείας τῶν κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν καθόσον θὰ ἀνέτρεπε τελείως τὴν ἐπισφαλῆ ἰσορροπίαν ἣτις ἐπετεύχθη ἐν τῇ οἰκονομίᾳ. Δοθέντος ἄφ' ἑτέρου ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀναμένεται αὐξήσεις τῶν ἐξαγωγῶν πρὸ τῆς λήψεως τῶν μέτρων ριζικῆς ἐξυγιάνσεως τῆς νομισματικῆς καὶ οἰκονομικῆς καταστάσεως τὰ ὁποῖα εἰσηγήθη ἐἰς προηγούμενα κεφάλαια καὶ τὰ ὁποῖα θὰ ἀπαιτήσουν χρόνον διὰ νὰ ἀποδώσουν ἀποτελέσματα, τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐξωτερικοῦ ἰσοζυγίου κατὰ τὸ τρέχον ἔτος εἶναι κατὰ τὴν γνώμην μου ἀδύνατον νὰ περιορισθῇ κάτω τῶν 125 ἑκατ. δολλαρίων. Προστιθεμένων καὶ τῶν 36 ἑκατ. δολλαρίων διὰ τὴν εἰσαγωγήν εἰδῶν τοῦ στρατοῦ θὰ ἀπέμενε πολὺ μικρὸν ποσὸν εἰς δολλάρια διὰ τὴν εἰσαγωγήν εἰδῶν ἀνασυγκροτήσεως. Εὐτυχῶς τὸ ποσὸν τοῦτο δύναται νὰ συμπληρωθῇ καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν οὕτως ὥστε νὰ μὴ παρεμποδισθῇ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἡ συνέχισις τῆς ἀναληφθείσης προσπάθειας. Παρὰ ταῦτα δὲν νομίζω ὅτι δικαιολογοῦνται οἱ φόβοι περὶ ματαιώσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς χώρας λόγῳ τοῦ περιορισμοῦ τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας. Ἐὰν ἐξυγιάνωμεν τὴν οἰκονομικὴν μας κατάστασιν καὶ αὐξήσωμεν τὰς ἐξαγωγὰς θὰ δυνηθῶμεν κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη νὰ ἀφιερῶσωμεν μεγαλύτερα ποσὰ ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας διὰ τὴν προμήθειαν παραγωγικῶν ἀγαθῶν. Ἐὰν π.χ. κατὰ τὸ 1952-53 περιορίσωμεν τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐξωτερικοῦ ἰσοζυγίου εἰς 100 ἑκατ. δολλάρια, ὅπερ θεωρῶ ἀπολύτως ἐφικτόν, καὶ ἂν ἐπιτύχωμεν Ἀμερικανικὴν βοήθειαν ἐξ 130 ἑκατ. δολλαρίων (ἐξαιρουμένων τῶν εἰδῶν συντηρήσεως τοῦ στρατοῦ) ὡς ὑπελόγισα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς παρούσης ἐκθέσεως θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀφιερῶσωμεν 30 ἑκατ. δολλάρια διὰ τὴν προμήθειαν παραγωγικῶν ἀγαθῶν. Νομίζω ὅτι πρόκειται περὶ ποσοῦ ἐπαρκοῦς διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἑνὸς ρεαλιστικωτέρου προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ καταρτίσωμεν καὶ ὅτι ἂν ἡ εἰσαγωγή τῶν ἀγαθῶν τούτων συνδυασθῇ μὲ σοβαρὰν ἐσωτερικὴν προσπάθειαν καὶ φειδωλὴν χρῆσιν τῶν διατεθειμένων πόρων ἡ χώρα θὰ ἀποκομίσῃ ἐξ αὐτῆς περισσοτέραν ὠφέλειαν ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποῖαν θὰ ἀπεκόμιζεν ἐκ μεγαλυτέρων εἰσαγωγῶν μὴ ἐπωφελῶς χρησιμοποιουμένων. Ὡὰ ἐρωτηθῇ ὁμως : δὲν ὑπάρχει ὁ κίνδυνος, κατόπιν τῆς μεταβολῆς τῶν ἐπιδιώξεων τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας, ὅτι μία βελτίωσις τοῦ ἐξωτερικοῦ μας ἰσοζυγίου θὰ ἦγεν, οὐχὶ εἰς τὴν δυνατότητα πραγματοποίησεως μεγαλυτέρων εἰσαγωγῶν παραγωγικῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ εἰς περαιτέρω περιοπὴν τῆς ἑξῶθεν βοήθειας ; Ἡ ἀπάντησις μου

είναι ότι ο κίνδυνος υπάρχει αλλά ότι ή μέχρι τούδε στάσις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἀπέναντι τῆς χώρας μας καί ή κατανόησις τήν ὁποίαν ἐπέδειξαν διά τὰς ἀνάγκας μας, δικαιολογοῦν τήν ἐλπίδα ὅτι θά τύχωμεν δικαίας μεταχειρίσεως. Οἱ Ἀμερικανοί ἀσφαλῶς ἀντιλαμβάνονται ὅτι ἂν μία προσπάθεια καλλιτέρας χρησιμοποίησεως τῆς παρ' αὐτῶν χορηγούμενης βοήθειας προκαλεῖ περικοπήν τῆς βοήθειας ταύτης θά ἐλλείψῃ τὸ κίνητρον πρὸς βελτίωσιν καί ή ἐξάρτησις τῶν βοηθουμένων χωρῶν ἐκ τῆς βοήθειας θά διαιωνισθῇ. Εἰδικῶς διά τήν χώραν μας νομίζω ὅτι τόσον ή Ἀμερικανική Κυβέρνησις ὅσον καί τὸ Ἀμερικανικὸν Κογκρέσσον θά ἀναγνωρίσουν ὅτι ή ριζικώτερα ἀντιμετώπισις τοῦ οἰκονομικοῦ καί κοινωνικοῦ προβλήματος τῆς χώρας εὐρίσκεται ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν σημερινῶν ἐπιδιώξεων τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας καί τῆς Ἀμερικανικῆς πολιτικῆς καθόσον θά ἰσχυροποιήσῃ τήν θέσιν μιᾶς ἐκ τῶν εἰλικρινεστέρων συμμάχων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς ὁποίας ή συμβολή εἰς τήν ἀμυναν τῆς Δύσεως δύναται νὰ εἶναι ἀποφασιστικὴ ἀλλὰ ή ὁποία παλαίει μὲ σοβαρὰς ἐσωτερικὰς δυσχερείας λόγω τῆς ἀνεπαρκείας τῶν πόρων της καί τῆς ἀδυναμίας της νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τὸν πληθυσμὸν της ἀνεκτὸν ἐπίπεδον διαβιώσεως.

Νομίζω συνεπῶς ὅτι δυνάμεθα βασίμως νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι κατὰ τὰ προσεχῆ τρία ἢ τέσσαρα ἔτη τὰ μέσα πρὸς ἐκτέλεσιν ἐνὸς σοβαροῦ καί μεμετρημένου προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως θά προέλθουν ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας.

Τὸ ζήτημα ὁμως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἶναι ζήτημα μακρᾶς διαρκείας καί δὲν δυνάμεθα νὰ ἀναμείνωμεν ὅτι ή ἀνάγκη ἐξωθεν ἐνισχύσεως διά τήν χρηματοδότησιν παραγωγικῶν ἐπενδύσεων θά ἐκλείψῃ μετὰ 3 ἢ 4 ἔτη. Τὸ σφάλμα τῶν ὁπαδῶν τῆς ταχείας ἐκβιομηχανοποιήσεως ἔγκειται ἀκριβῶς εἰς τοῦτο, ὅτι οὔτοι θεωροῦν δυνατὴν τήν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ἀνάπτυσιν μιᾶς οἰκονομίας καί μεταβολήν τῆς διαρθρώσεως αὐτῆς.

Διὰ τήν μετὰ τήν διακοπήν τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας χρηματοδότησιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως θά πρέπη νὰ στραφῶμεν πρὸς τήν Διεθνή Τράπεζαν. Νομίζω ὅτι ἂν ἐν τῷ μεταξύ σταθεροποιήσωμεν τήν νομισματικὴν καί οἰκονομικὴν μας κατάστασιν καί ἀποκαταστήσωμεν ἰσορροπίαν εἰς τὸ ἐξωτερικόν μας ἰσοζύγιον κατὰ τὰ εἰς προηγούμενα κεφάλαια ἐκτεθέντα, θά δυνηθῶμεν νὰ ἀπευθυνθῶμεν πρὸς τήν διεθνή Τράπεζαν μὲ σοβαρὰς ἐλπίδας ἐπιτυχίας. Λέγων τοῦτο ἐκφράζω βεβαίως καθαρῶς προσωπικὴν γνώμην καί οὐχί τὰς ἀντιλήψεις τῆς Διοικήσεως τῆς Τραπεζῆς. Νομίζω ὁμως ὅτι ή γνώμη αὕτη ἔχει βάσιν, διότι στηρίζεται εἰς τήν παρακολούθησιν τῆς δράσεως τῆς Τραπεζῆς τήν ὁποίαν ή παρ' αὐτῇ ὑπηρεσία μου μοῦ ἐπέτρεψε νὰ κάμω.

Ἐπικρατεῖ παρ' ἡμῖν ή ἐντύπωσις ὅτι ή Διεθνή Τράπεζα δανείζει μόνον εἰς οἰκονομικῶς ἰσχυρὰς χώρας καί ὅτι τὰ ποσὰ τὰ ὁποία δανείζει

είναι άνεπαρκή, δι' ό θεωρείται άπίθανον ότι αί άνόγκαι τής 'Ελληνικής οικονομικής αναπτύξεως δύνανται νά άντιμετωπισθοῦν διά δανεισμοῦ έκ τής Τράπεζης. 'Η έντύπωση αύτη είναι, κατά τήν γνώμη μου, άβάσιμος. Αί πλείοται έκ τών χωρῶν εις τās όποίας έδάνεισε μέχρι σήμερα ή Τράπεζα είναι χῶραι πτωχαί άντιμετωπίζουσαι προβλήματα παρόμοια πρὸς τὰ ιδικά μας. 'Η Τράπεζα δέν ζητεῖ τήν άπόλυτον εκείνην ασφάλειαν διά τὰ δάνειά της, τήν όποίαν μόνον οικονομικῶς ισχυραί χῶραι δύνανται νά παράσχουν, ζητεῖ νά υπάρχουν βάσιμοι προβλέψεις ότι ή δανειζομένη χώρα θά δυνηθῆ νά έξυπηρετήσῃ τὰ ποσά τὰ όποία έδανείσθη. 'Εκείνο όμως τὸ όποιον ζητεῖ άπαραιτήτως ή Τράπεζα είναι νά ύπάρχη έξασφάλις ότι τὰ παρ' αύτῆς χορηγούμενα ποσά θά χρησιμοποιηθοῦν καλῶς καί θά συμβάλουν πράγματι εις τήν αύξησιν τής παραγωγικῆς ικανότητος τής χώρας. Θεωρεῖ δέ ή Τράπεζα ὡς δεδομένον ότι χώρα ή όποία δέν χρησιμοποιεῖ παραγωγικῶς τοὺς ίδίους αύτῆς πόρους δέν δύναται οὔτε τήν παραγωγικὴν αύτῆς ικανότητα νά αύξήσῃ οὔτε τήν έξυπηρετήσιν τών δανείων νά έξασφαλίσῃ. 'Η Τράπεζα δέν παραδέχεται τήν άποψιν ότι ή οικονομική ανάπτυξις είναι μέσον πρὸς άντιμετώπισιν τής νομισματικῆς καί οικονομικῆς άσταθείας καί τών λοιπῶν δυσμενῶν γενικῶν συνθηκῶν, αί όποίαι επικρατοῦν εις τās πτωχοτέρας χώρας. Τούναντίον θεωρεῖ ότι αν δέν βελτιωθοῦν αί συνθήκαι αύται είναι άδύνατος ή οικονομική ανάπτυξις τών χωρῶν τούτων. Τὸ 1948 τὸ Μεξικὸν άντιμετώπιζε σοβαρώτατον έλλειμμα τοῦ έξωτερικοῦ του ίσοζυγίου, εἶχε δέ έξαντλήσει μεγάλην ειδικὴν 'Αμερικανικὴν βοήθειαν πρὸς συγκράτησιν τοῦ νομίσματός του χωρὶς νά κατορθώσῃ νά επιφέρῃ βελτίωσιν τής καταστάσεως. 'Η επικρατοῦσα έν τῇ χώρᾳ γνώμη ἦτο ότι μόνον ή διά τής έξωθεν ενισχύσεως ανάπτυξις τών πόρων τής χώρας θά επέτρεπεν άποκατάστασιν οικονομικῆς ίσορροπίας. Εἰς εἰσηγήσεις ότι έπρεπε νά αύξηθοῦν οἱ φόροι καί νά μειωθοῦν αί δαπάναι έδίδετο ή άπάντησις ότι τοῦτο ἦτο πολιτικῶς άδύνατον, εις υπόδειξιν ότι έπρεπε νά περιορισθοῦν αί πιστώσεις άντετάσσετο ότι τοῦτο θά περιώριζε τήν παραγωγικὴν δραστηριότητα. 'Η μόνη λύσις, έτονίζετο, ἦτο ή έξωθεν χρηματοδότησις τής οικονομικῆς αναπτύξεως τής χώρας. Συμφώνως πρὸς τήν αντίληψιν ταύτην τὸ Μεξικόν, άπηυθύνθη πρὸς τήν Διεθνή Τράπεζαν πρὸς χορήγησιν δανείου.

'Εξετάσασα τήν κατάστασιν ή Τράπεζα έπέισθη ότι δέν θά έβοήθη πραγματικῶς τὸ Μεξικὸν χορηγοῦσα πρὸς αύτὸ βοήθειαν διά νά συνεχίσῃ μίαν έσφαλμένην πολιτικὴν. 'Ενώπιον τής άδυναμίας νά επιτύχῃ έξωθεν ενίσχυσιν ή χώρα ἠναγκάσθη νά λάβῃ πάντα τὰ μέτρα τών όποίων ή εφαρμογή εἶχε θεωρηθῆ ὡς 'άδύνατος. Οἱ φόροι ηὔξήθησαν, αί δαπάναι έμειώθησαν, αί πιστώσεις περιωρίσθησαν. Τὰ άποτελέσματα τών μέτρων τούτων υπῆρξαν ανώτερα πάσης προσδοκίας. 'Εντὸς ένὸς έτους τὸ Με-

ξικόν είχε κατορθώσει όχι μόνον νά ἰσορροπήσῃ τὸ ἐξωτερικόν του ἰσοζύγιον ἀλλὰ καὶ νά αὐξήσῃ σημαντικῶς τὰ εἰς συνάλλαγμα διαθέσιμά του, αἱ τιμαὶ ἐσταξεροποιήθησαν καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη πρὸς τὸ νόμισμα καὶ τὴν οἰκονομίαν ἀποκατεστάθησαν πλήρως. Ἡ Τράπεζα ἐθεώρησε τὴν γενομένην πρόοδον τόσον ἱκανοποιητικὴν ὥστε ἐντὸς δύο ἐτῶν ἐχορήγησε πρὸς τὸ Μεξικὸν δάνεια, συμποσούμενα εἰς 70 ἑκατ. δολλαρίων, εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι ἡ χώρα θὰ εἶναι σήμερον εὐγνώμων πρὸς τὴν Τράπεζαν διότι δὲν τῆς ἐχορήγησε τὸ ποσὸν τοῦτο τὸ 1948.

Ἄφ' ἐτέρου οἱ ὅροι ὑπὸ τοὺς ὁποίους ἡ Τράπεζα χορηγεῖ τὰ δάνειά της εἶναι λογικοὶ καὶ συμφέροντες διὰ τὸν ὀφειλέτην. Ὁ τόκος εἶναι 4 1/2 οο ὁ δὲ χρόνος ἀποσβέσεως 20-25 ἔτη. Τὴν χορήγησιν δανείων ὑπὸ τοὺς ὅρους τούτους καθιστᾷ δυνατὴν ἡ ὑπὸ τῶν μετεχόντων Κρατῶν καὶ δὴ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν χορηγηθεῖσα πρὸς τὰς ὁμολογίας τῆς Τραπεζῆς ἐγγύησις.

Τέλος ἡ ἀντίληψις ὅτι τὰ ποσὰ τὰ ὁποῖα χορηγεῖ ἡ Τράπεζα δὲν ἐπιτρέπουν τὴν ἐκτέλεσιν παραγωγικῶν ἔργων εἰς τὴν κλίμακα ἣτις εἶναι ἀναγκαία διὰ νά ἀναπτυχθοῦν οἰκονομικῶς αἱ πτωχότεραι χῶραι εἶναι ἐπίσης ἀβάσιμος. Ἡ πεῖρα τῆς Τραπεζῆς ἀντιθέτως εἶναι ὅτι καὶ τὰ ποσὰ τὰ ὁποῖα χορηγεῖ πολλάκις ὑπερβαίνουν τὴν ἀπορροφητικὴν ἰκανότητα τῶν χωρῶν καὶ δαπανῶνται μὲ πολὺ βραδύτερον ρυθμὸν ἀπὸ ὅ,τι θὰ ἐπεθύμει αὕτη. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πράγματι συμβαίνει εἶναι ὅτι ἡ Τράπεζα ἐπιμένει εἰς ἐνδελεχῆ μελέτην τῶν σχεδίων καὶ εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς καλῆς αὐτῶν ἐκτελέσεως καὶ ὅτι ἅπαξ τεθοῦν οἱ ὅροι οὗτοι πολλαὶ χῶραι αἱ ὁποῖαι ἰσχυρίζοντο ὅτι ἔχουν ἀνάγκην ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων δολλαρίων διὰ τὴν οἰκονομικὴν τῶν ἀνάπτυξιν εὐρίσκουν δυσκολίας νά χρησιμοποιήσουν παραγωγικῶς ποσὰ πολὺ κατώτερα τῶν ζητουμένων.

Κατὰ τὴν γνώμην μου ἀποτελεῖ ἐπιτυχίαν τῆς Τραπεζῆς τὸ ὅτι μὲ μικρὰ σχετικῶς ποσὰ ἐξασφαλίζει τὴν ἐκτέλεσιν σπουδαιωτάτων ἔργων νομίζω δὲ ὅτι πράττουσα τοῦτο ἡ Τράπεζα προσφέρει μεγίστην ὑπηρεσίαν εἰς τὰς χώρας διότι προστατεύει αὐτὰς ἀπὸ τὴν ἐπιβάρυνσιν μεγάλων δανείων ἢ ὁποῖα εἰς τὸ παρελθὸν ἀπεδείχθη τόσον καταθλιπτικὴ διὰ τοὺς ὀφειλέτας.

Πιστεύω εἰλικρινῶς ὅτι ἂν κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη τακτοποιήσωμεν τὰ οἰκονομικά μας καὶ χρησιμοποιήσωμεν καλῶς τὴν Ἀμερικανικὴν βοήθειαν θὰ δυνηθῶμεν νά συνεχίσωμεν τὸ ἔργον τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας μὲ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Διεθνοῦς Τραπεζῆς καὶ νά φέρωμεν τοῦτο εἰς αἴσιον πέρασ.

Δέον ὁμως νά ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς ἕκ τῶν ὄρων τοὺς ὁποίους ἡ Τράπεζα θέτει εἰς τὴν χορήγησιν δανείων εἶναι ἡ ἀποκατάστασις τῆς πίστεως τῶν δανειζομένων χωρῶν καθόσον θεωρεῖ ὅτι δάνεια πρὸς χώρας αἱ ὁποῖαι

δὲν ἀναγνωρίζουν τὰς συμβατικὰς τῶν ὑποχρεώσεις ἀφ' ἑνὸς δὲν εἶναι ἀσφαλῆ καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐκθέτουν τὴν Τράπεζαν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κοῖνου πρὸς τὸ ὁποῖον ἀπευθύνεται πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν κεφαλαίων τῆς καὶ καθιστοῦν δυσχερεστέραν τὴν ἐξεύρεσιν τῶν κεφαλαίων τούτων. Μέχρι σήμερον πᾶσαι αἱ χῶραι αἵτινες ἔλαβον δάνεια παρὰ τῆς Τραπεζῆς ἐδέχθησαν νὰ τακτοποιήσουν τὴν θέσιν τῶν ἀπέναντι τῶν ξένων δανειστῶν τῶν, εἰς πάσας δὲ τὰς περιπτώσεις ὁ διακανονισμὸς τῶν χρεῶν ὑπῆρξε λογικὸς καὶ ἐγένετο ἐντὸς τῶν ὀρίων τῶν οἰκονομικῶν δυνατοτήτων τῶν χωρῶν τούτων. Νομίζω ὅτι καὶ ἡμεῖς θὰ πρέπει νὰ ἐπιδιώξωμεν σοβαρῶς παρόμοιον διακανονισμὸν εὐθύς ὡς ἀποκαταστήσωμεν κάποιαν ἰσορροπίαν εἰς τὴν οἰκονομίαν μας καὶ βελτιώσωμεν τὴν σημερινὴν οἰκτρὰν κατάστασιν τοῦ ἐξωτερικοῦ μας ἰσοζυγίου. Νομίζω μάλιστα ὅτι ἂν λάβωμεν ἡμεῖς τὴν πρωτοβουλίαν διὰ τὸν διακανονισμὸν, τοῦτο θὰ ἐκτιμηθῇ ὑπὸ τῶν δανειστῶν μας καὶ θὰ δεχθῶν οὗτοι ὄρους οἱ ὁποῖοι νὰ λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν τὴν δυσχερῆ οἰκονομικὴν θέσιν τῆς χώρας μας. Κατὰ τὰ τελευταῖα προπολεμικὰ ἔτη εἶχομεν ἐπιτύχει διακανονισμὸν τοῦ δημοσίου χρέους ὅστις εἶχε περιορίσει τὴν ἔτησίαν ἡμῶν δαπάνην εἰς 8 ἑκατομ. δολλαρίων ἔναντι ποσοῦ ἄνω τῶν 20 ἑκατ. τὸ ὁποῖον ὑπεχρεούμεθα νὰ καταβάλωμεν ἐκ τῶν ἀρχικῶν συμβάσεων τῶν δανείων. Νομίζω ὅτι κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ἐπιδεινώσεως τῆς οἰκονομικῆς μας καταστάσεως ἐν σχέσει μὲ τὴν προπολεμικὴν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτύχωμεν διακανονισμὸν συνεπαγόμενον ἔτησίαν δαπάνην σημαντικῶς μικρότεραν τῶν 8 ἑκατ., τὰ ὁποῖα κατεβάλλομεν προπολεμικῶς.

Ἐτέρα πηγὴ χρηματοδοτήσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως θεωρεῖται παρὰ πολλῶν τὸ ξένον ἰδιωτικὸν κεφάλαιον. Προσωπικῶς δὲν πιστεύω ὅτι τὸ Ἀμερικανικὸν κεφάλαιον, διότι περὶ αὐτοῦ πρόκειται, θέλει ἐνδιαφερθῆ σοβαρῶς διὰ τοποθετήσεις εἰς ξένας χώρας, πρῶτον διότι ὑπάρχουν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας πολλαὶ εὐκαιρίαι ἐπωφελοῦς ἐπενδύσεως καὶ δεύτερον διότι αἱ τοποθετήσεις εἰς ξένας χώρας δὲν θεωροῦνται ἀσφαλεῖς. Ἐξαιρέσιν ἀποτελοῦν αἱ ἐπενδύσεις αἱ σχετικαὶ μὲ τὴν παραγωγὴν προϊόντων πρὸς ἐξαγωγήν εἰς ἃς τὰ κέρδη πραγματοποιοῦνται εἰς ξένον συνάλλαγμα. Εἰδικῶς διὰ τὴν Ἑλλάδα νομίζω ὅτι ἐφ' ὅσον μὲν συνεχίζεται ἡ οἰκονομικὴ ἀστάθεια δὲν δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι ξένοι κεφαλαιοῦχοι θὰ ἐνδιαφερθῶν νὰ τοποθετήσουν τὰ κεφάλαιά των εἰς τὴν χώραν μας, καθ' ἣν στιγμὴν οἱ Ἕλληνες κεφαλαιοῦχοι δεικνύουν τοιαύτην δυσπιστίαν πρὸς αὐτήν, ὅταν δὲ ἀποκατασταθῇ ἡ σταθερότης αἱ δυνατότητες θὰ περιορίζονται κυρίως εἰς ἐπιχειρήσεις ὡς τῶν μεταλλείων. Οὐδὲ πιστεύω εἰς τὴν σοβαρότητα τῶν «προτάσεων» ξένων κεφαλαιούχων περὶ τῶν ὁποίων γίνεται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τόσος λόγος.

Τὸν διακανονισμὸν τοῦ δημοσίου χρέους κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη θεωρῶ ἀναγκαῖον πρῶτον διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ προσφύγωμεν εἰς τὴν διεθνή Τρά-

πεζαν 'καί δεύτερον διὰ λόγους ἠθικῆς τάξεως, οὐχὶ διότι πιστεύω ὅτι θὰ ἐξησφάλιζε τὴν εἰσροὴν ξένων κεφαλαίων.

'Αφ' ἑτέρου ὁμως νομίζω ὅτι ἡ ἀποκατάστασις οἰκονομικῆς καὶ νομιματικῆς σταθερότητος εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπηρεάσῃ τὰς ἀποφάσεις τῶν Ἑλλήνων κεφαλαιούχων καὶ νὰ προκαλέσῃ ἐπαναπατρισμὸν μέρους τῶν κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν ἐξαχθέντων εἰς τὸ ἐξωτερικὸν κεφαλαίων, ἂν δὲ τὰ κεφάλαια ταῦτα χρησιμοποιηθοῦν παραγωγικῶς θὰ συμβάλουν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας.

Τὸ συμπέρασμά μου εἶναι ὅτι δὲν δικαιολογεῖται ἀπαισιοδοξία διὰ τὸ μέλλον τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἂν ἀντιμετωπίσωμεν σοβαρῶς καὶ ἀποφασιστικῶς τὰ προβλήματα μας καὶ ἐπιδιώξωμεν τὸ ἐφικτόν.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΑΙ ΔΑΠΑΝΑΙ

Μέχρι σήμερον ἡ μόνη πηγὴ χρηματοδοτήσεως τῶν ἐσωτερικῶν δαπανῶν τῆς ἀνασυγκροτήσεως ὑπῆρξαν αἱ ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν ἐφοδίων τῆς Ἀμερικανικῆς βοθηείας πραγματοποιούμεναι εἰσπράξεις. Τοῦτο θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ ἰσχύῃ ἐφ' ὅσον δὲν καθίσταται δυνατὴ ἡ χρησιμοποίησις τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως διὰ παραγωγικούς σκοπούς.

Τὸ μέγεθος τῶν διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν διατεθειμένων δραχμῶν ἐκ τῶν εἰσπράξεων τῆς Ἀμερικανικῆς βοθηείας κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη θὰ ἐξαρτηθῇ ἐκ τριῶν παραγόντων :

(α) Ἐκ τοῦ ὕψους τῆς Ἀμερικανικῆς βοθηείας. Εἶδομεν ὅτι ὄχι μόνον τοῦτο μοιραίως θὰ μειωθῇ κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη ἀλλὰ καὶ ὅτι τὸ συμφέρον τῆς χώρας ἀπαιτεῖ ὅπως βαθμηδὸν μειώσῃ ἡ ἴδια τὴν ἐκ τῆς ἔξωθεν βοθηείας ἐξάρτησίν της.

(β) Ἐκ τοῦ τρόπου χρησιμοποίησεως τῆς βοθηείας ταύτης. Ὅσον μεγαλυτέρα ἡ ἀναλογία τῶν εἰσαγομένων κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν τὰ ὁποῖα πληρώνονται ἐκ τῆς ἔξωθεν βοθηείας, τῶν ὁποίων ὁμως ἡ ἀξία δὲν καταβάλλεται ἀμέσως εἰς δραχμάς, τόσο μικρότεραι αἱ εἰς δραχμάς εἰσπράξεις ἐκ τῆς βοθηείας καθόσον μόνον τὰ ἀμέσως πρὸς πῶλησιν διατιθέμενα ἀγαθὰ δημιουργοῦν πραγματικὰς εἰσπράξεις εἰς δραχμάς, αἵτινες εἶναι διαθέσιμοι διὰ τὴν χρηματοδότησιν ἐσωτερικῶν δαπανῶν. Εἶναι συνεπῶς φανερόν ὅτι ἂν παρὰ τὴν ἀναμενομένην περικοπὴν τῆς βοθηείας ἐξακολουθήσωμεν εἰσάγοντες μηχανήματα καὶ ἄλλα δαπανηρὰ κεφαλαιουχικὰ ἀγαθὰ θὰ μειοῦμεν τὰς δυνατότητας τῆς ἐσωτερικῆς χρηματοδοτήσεως τῆς ἀνασυγκροτήσεως. Ὅθεν ἴσως παραστῆ ἀνάγκη καὶ ἐκ τοῦ λόγου τούτου νὰ γίνῃ ἀναθεώρησις τῶν προγραμμάτων ὥστε νὰ προσαρμοσθοῦν ταῦτα πρὸς τὰς ὑπαρχούσας δυνατότητας.

(γ) Ἐκ τοῦ ἐλλείματος τοῦ προϋπολογισμοῦ. Ὅσον μεγαλύτερον τὸ ἔλλειμμα τοῦ προϋπολογισμοῦ τόσο μικρότερον τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖον ἀπομένει πρὸς χρηματοδότησιν παραγωγικῶν δαπανῶν.

Είδομεν ὅτι κατὰ τοὺς προσεχεῖς μῆνας δέον νὰ ἐπιδιώξωμεν ὅπως ἰσοσκελισθοῦν αἱ τακτικάι δαπάναι τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ ὅτι ἂν γίνῃ τοῦτο τὸ ἔλλειμμα θὰ περιορισθῆ εἰς 900 δισεκ. δραχμῶν ἑτησίως, αἵτινες ἀντιπροσωπεύουν τὰς ἑκτάκτους στρατιωτικάς δαπάνας τῆς χώρας αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καλυφθοῦν ἐξ ἐγχωρίων πόρων. Διὰ νὰ περιορισθῆ περαιτέρω τὸ ἔλλειμμα καὶ συνεπῶς ἐλευθερωθοῦν περισσότεραι δραχμαὶ διὰ παραγωγικάς δαπάνας θὰ πρέπη κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη ἢ νὰ αὐξάνωνται περαιτέρω τὰ ἔσοδα ἢ νὰ περιορίζωνται αἱ δαπάναι ἢ καὶ ἀμφότερα. Πρέπει νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι αἱ ἀνάγκαι ἐπανεξοπλισμοῦ τῆς Δύσεως θὰ ἀρχίσουν μειούμεναι μετὰ τινα ἔτη καὶ ἐπομένως καὶ τὸ μέγεθος τῆς Ἑλληνικῆς συμβολῆς εἰς τὴν Δυτικὴν Συμμαχίαν. Ἄν συμβῆ τοῦτο θὰ δυνηθῶμεν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Συμμάχων καὶ ἰδίως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν νὰ περικόψωμεν βαθμηδὸν τὰς στρατιωτικάς δαπάνας, ὅποτε θὰ μειώσωμεν τὸ ἔλλειμμα τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ θὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ διαθέσωμεν μεγαλύτερα ποσὰ δραχμῶν διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν.

Ἄν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὰ ἀνωτέρω αἱ δυνατότητες χρηματοδοτήσεως ἐσωτερικῶν παραγωγικῶν δαπανῶν ἐκ τῶν εἰσπράξεων τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη ἐμφανίζονται ὡς κάτωθι :

1952—53. Βοήθεια 130 ἑκατ. δολλάρια (μὴ περιλαμβανομένων τῶν ἐφοδίων στρατοῦ) συμφώνως πρὸς τοὺς ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης ἐκθέσεως γενομένους ὑπολογισμούς.

Μεῖον 6.5 ἑκατ. δολλάρια τῶν ὁποίων τὸ εἰς δραχμὰς ἀντίτιμον περιέρχεται εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν Κυβέρνησιν. Μεῖον 30 ἑκατ. δολλαρίων διὰ κεφαλαιουχικά ἀγαθά.

Εἰσπράξεις εἰς δραχμὰς 1.400 δισεκατομμύρια. Μεῖον 900 δισεκ. δρχ. δι' ἑκτάκτους στρατιωτικάς δαπάνας τοῦ προϋπολογισμοῦ.

Ἀπομένουν 500 δισεκ. δρχ. διὰ παραγωγικάς δαπάνας.

Ἄν μειωθοῦν αἱ στρατιωτικάι δαπάναι κατὰ 100 ἢ 200 δισεκ. δρχ. τὸ διὰ παραγωγικάς δαπάνας διαθέσιμον ποσὸν θὰ αὐξηθῆ εἰς 600 ἢ 700 δισεκατομμύρια.

1953—54. Βοήθεια 100 ἑκατ. δολλάρια κατὰ τὰ ἀνωτέρω, μὴ ὑπολογιζομένων τῶν ἐφοδίων τοῦ στρατοῦ.

Μεῖον 5 ἑκατ. δολλ. τῶν ὁποίων τὸ ἀντίτιμον περιέρχεται εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν Κυβέρνησιν. Μεῖον 30 ἑκατ. δολλ. διὰ κεφαλαιουχικά ἀγαθά.

Εἰσπράξεις εἰς δραχμὰς 975 δισεκατομμύρια.

Ἐὰν αἱ στρατιωτικάι δαπάναι ἔχουν περιορισθῆ κατὰ 150 δισεκατ. αἱ δὲ εἰσπράξεις ἔχουν αὐξηθῆ κατὰ 100 δισεκατ. θὰ ἀπέμενον διὰ παραγωγικάς δαπάνας 325 δισεκατομμύρια.

Μετά τὸ 1953—54 αἱ ἑκτακτοὶ στρατιωτικαὶ δαπάναι ἐφ' ὅσον θὰ παρέμεινον ὑψηλαὶ θὰ ὑπερέβαινον τὰς εἰς δρχ. εἰσπράξεις ἐκ τῆς περαιτέρω μειουμένης Ἀμερικανικῆς βοήθειας. Βλέπομεν συνεπῶς ὅτι διὰ νὰ συνεχισθῇ ἡ χρηματοδότησις τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἐξ εἰσπράξεων τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας μετὰ τὸ 1952—53 θὰ πρέπη νὰ περιορισθοῦν αἱ στρατιωτικαὶ δαπάναι. Βλέπομεν ὅμως ἐπίσης ὅτι ἐφ' ὅσον θὰ μειοῦται ἡ Ἀμερικανικὴ βοήθεια ἐπὶ τοσοῦτον ἡ χρηματοδότησις τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως θὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς δυνατότητος χρησιμοποίησεως τῶν ἐσωτερικῶν πόρων τῆς χώρας εἰς παραγωγικὰς ἐπενδύσεις. Τοῦτο εἶναι εἰς ἐκ τῶν κυρίων λόγων δι' οὓς ἐπιβάλλεται ἡ ταχύτερα δυνατὴ ἐξυγίανσις τῆς οἰκονομικῆς καὶ νομισματικῆς καταστάσεως καὶ ἀποκατάστασις τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ κοινοῦ πρὸς τὸ ἔθνικόν νόμισμα καὶ πρὸς τὸ μέλλον τῆς χώρας.

Νομίζω ὅτι σταθεροποιουμένης τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς χώρας ἡ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν παραγωγικῶν δαπανῶν πολιτικὴ τοῦ Κράτους θὰ ἔδει νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς κάτωθι κατευθύνσεις.

(α) Αἱ εἰσπράξεις ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας νὰ διατίθενται ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν ἐκτέλεσιν δημοσίων ἔργων καὶ τὴν χρηματοδότησιν τοῦ γεωργικοῦ προγράμματος, ἡ δὲ χρηματοδότησις ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων νὰ ἀφεθῇ εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ἀποταμίευσιν. Ἡ διοχέτευσις τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμίεψεως εἰς ἐπενδύσεις αἱ ὁποῖαι θεωροῦνται ἀναγκαῖαι διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ παροχῆς διαφόρων διευκολύνσεων καὶ ἐμμέσου ἐνισχύσεως παρὰ τοῦ Κράτους, αἵτινες ὅμως νὰ μὴ συνεπάγονται τὴν ἐκ μέρους τοῦ Κράτους χρηματοδότησιν τῶν ἐπιχειρήσεων. Ταῦτα ἰσχύουν κυρίως προκειμένου περὶ τῆς βιομηχανίας.

(β) Ἐφ' ὅσον βελτιοῦται ἡ δημοσιονομικὴ κατάστασις διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐκ φόρων εἰσπράξεων καὶ τῆς μειώσεως τῶν διαφόρων ἐκτάκτων μεταπολεμικῶν δαπανῶν τοῦ Κράτους νὰ αὐξάνωνται τὰ εἰς τὸν Κρατικὸν προϋπολογισμόν ἀναγραφόμενα κονδύλια διὰ παραγωγικὰ ἔργα.

(γ) Εἰδικώτερον προκειμένου περὶ τοῦ οἰκοδομικοῦ προγράμματος, τοῦ ὁποίου ἐτόνισα ἤδη τὴν μεγάλην οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν σημασίαν, ἔχω τὴν γνώμην ὅτι ἡ ἐξασφάλισις τῆς χρηματοδοτήσεώς του κατὰ τὸν κατωτέρω ὑποδεικνυόμενον τρόπον θὰ εἶναι δυνατὴ λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι καίτοι πρόκειται περὶ προγράμματος τὸ ὁποῖον θὰ ἔδει νὰ ἀρχίσῃ ἀμέσως ἐφαρμοζόμενον πρόκειται ὅμως ἐπίσης περὶ προγράμματος τὸ ὁποῖον θὰ ἀπαιτήσῃ χρόνον ἕως ὅτου λάβῃ τὴν τελικὴν του ἑκτασιν, καθόσον καὶ ἡ ὀργάνωσις αὐτοῦ καὶ ἡ αὐξήσις τῆς παραγωγικῆς ἰκανότητος τῶν οἰκοδομικῶν βιομηχανιῶν καὶ ἡ προσέλκυσις ἐργατῶν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνουσι ἀμέσως. Νομίζω ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα αὐτοῦ στάδια ἡ χρηματοδότησις τοῦ προγράμματος θὰ ἔδει νὰ στηριχθῇ εἰς τρεῖς πηγὰς : τὰς εἰσπράξεις ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας, τὸν Κρατικὸν

Προϋπολογισμόν καὶ τὰ κεφάλαια τῶν Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου Δικαίου καὶ ὅτι θὰ ἔδει νὰ καταστρωθῆ σχεδίου χρηματοδοτήσεως ὀρίζον ἐπακριβῶς εἰς τίνα ποσὰ θὰ ἀνέρχεται ἡ συμβολὴ ἐξ ἐκάστης τῶν πηγῶν τούτων καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους θὰ πραγματοποιηθῆ αὕτη. Ἐφ' ὅσον ὁμως σταθεροποιεῖται ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις καὶ ἀναπτύσσεται τὸ πρόγραμμα θὰ πρέπει νὰ ἀναζητηθῆ ἡ πρὸς αὐτὸ διοχέτευσις τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως.

Πολλὰ σχέδια ἐπροτάθησαν καὶ συνεζητήθησαν, διὰ τῶν ὁποίων ἐπιδιώκεται ἡ προσέλκυσις τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως εἰς ἐσωτερικὰ ἐπενδύσεις καὶ ἡ ἀπομάκρυνσις αὐτῆς ἀπὸ τὸν χρυσόν. Μεταξὺ ἄλλων ἐξητάσθη καὶ ἡ δυνατότης ὅπως ἡ Διεθνὴς Τράπεζα παράσχη τὴν βοήθειάν της διὰ τῆς ἐκδόσεως ὁμολογιῶν εἰς δραχμὰς μὲ εἰδικὰς ἐγγυήσεις. Ἐχω τὴν προσωπικὴν γνώμην ὅτι ταῦτο θὰ εἶναι ἐφικτὸν ἀλλὰ ὑπὸ τὴν ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν ὅτι θὰ ἔχωμεν καταβάλει σοβαρὰν προσπάθειαν πρὸς ἀποκατάστασιν μονίμου νομισματικῆς καὶ οἰκονομικῆς σταθερότητος ἐν τῇ χώρᾳ, διότι ἄνευ τούτου δὲν πρέπει νὰ ἀναμένωμεν ὅτι θὰ εἶναι κανεὶς διατεθειμένος νὰ ἀναδεχθῆ τὰς ὑποχρεώσεις τὰς ὁποίας κατ' ἀνάγκην θὰ συνεπάγεται ἡ ἀνάμιξις του. Τούναντίον ἐπιτυγχανομένης τοιαύτης σταθερότητος, ὅλαι αἱ ὁδοὶ θὰ εἶναι ἀνοικταὶ διὰ μίαν τοιαύτην προσπάθειαν, ἰδίως ὅταν ἡ ἰδιωτικὴ ἀποταμίευσις θὰ ἐπρόκειτο νὰ χρησιμοποιηθῆ εἰς ἐκτέλεσιν παραγωγικῶν ἔργων προοριζομένων νὰ θεραπεύσουν ζωτικὰς ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ.

Τέλος διὰ τὴν χρηματοδότησιν τῶν παραγωγικῶν δαπανῶν τῆς χώρας ὑπάρχουν αἱ περίφημοι ἀποθησαυρισμένοι χρυσαῖ λίραι μέρος τῶν ὁποίων δυνάμεθα βασίμως νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι θὰ διατεθῆ εἰς ἐπενδύσεις ὅταν ἀποκατασταθῆ μόνιμος νομισματικὴ καὶ οἰκονομικὴ σταθερότης ἐν τῇ χώρᾳ.

Βλέπομεν συνεπῶς πόσον ἀναγκαῖα εἶναι ἡ νομισματικὴ σταθεροποίησις ὄχι μόνον διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἀμέσων οἰκονομικῶν προβλημάτων τῆς χώρας ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐξασφάλισιν ἑνὸς καλλιτέρου μέλλοντος εἰς τὸν πληθυσμὸν της καὶ πόσον ἐπικίνδυνοι εἶναι αἱ θεωρίαι ὅτι ὁ πληθωρισμὸς εἶναι μέσον πραγματοποιήσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

Ὅπως εἶπον κατ' ἐπανάληψιν καὶ ἀνωτέρω ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς χώρας θὰ ἐξαρτηθῆ βεβαίως καὶ ἐκ τῆς ἔξωθεν βοήθειας ἀλλὰ θὰ ἐξαρτηθῆ κατὰ κύριον λόγον ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους.

Ἐπὶ τούτοις ὑπάρχουν τόσον πολλὰ τὰ ὁποῖα ὀφείλομεν νὰ κάμωμεν διὰ νὰ βελτιώσωμεν τὴν οἰκονομικὴν μας κατάστασιν ὥστε δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐμφανίζωμεν τὸ ζήτημα τῆς οἰκονομικῆς προόδου τῆς χώρας ὡς ἀπλοῦν ζήτημα μηχανημάτων καὶ κεφαλαίων. Καὶ ταῦτα εἶναι βεβαίως ἀπαραίτητα, ἀλλ' ἰσχυρίζομαι ὅτι ἂν ἐπιτυγχάνωμεν ἀπλῶς νὰ βελτιώσωμεν

τὴν διοίκησιν, νὰ σταθεροποιήσωμεν τὸ ἐθνικὸν νόμισμα καὶ νὰ ἐξασφαλίσωμεν δικαιότεραν κατανομήν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος θὰ κατωρθώναμεν νὰ βελτιώσωμεν αἰσθητῶς τὴν θέσιν τῶν πτωχοτέρων τάξεων. Τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον δὲν προσδιορίζεται μόνον ἀπὸ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ. Ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ τὴν ποιότητα τῶν ὑπὸ τοῦ Κράτους παρεχομένων ὑπηρεσιῶν. Δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ πολίτης ὅστις ταλαιπωρεῖται εἰς τὰ Ὑπουργεῖα ὑποφέρει ὅσον καὶ ὁ μὴ καλῶς σιτιζόμενος.

Ἡ περικοπὴ τῆς Ἀμερικανικῆς βοηθείας ἐπιβάλλει ὅπως ἀναθεωρήσωμεν ριζικῶς τὴν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως στάσιν μας διότι ἄλλως κινδυνεύομεν νὰ ἀποθαρρύνωμεν τὸν λαὸν καὶ νὰ παραλύσωμεν τὴν παραγωγικὴν αὐτοῦ προσπάθειαν. Διὰ νὰ ὑπάρξῃ οἰκονομικὴ πρόοδος δὲν χρειάζονται μόνον ὑλικά μέσα, χρειάζεται καὶ ἐμπιστοσύνη, αἰσιοδοξία, δημιουργικότης. Ἡ Ἑλλάς ἔχει ἱστορίαν χιλιετηρίδων κατὰ τὰς ὁποίας ὄχι μόνον ἐπέζησε ἀλλὰ καὶ ἐμεγαλουργήσε. Δὲν πρόκειται νὰ καταρρεύσῃ ἂν δὲν ἀποκτήσῃ ἐντὸς τῶν προσεχῶν ἐτῶν σύγχρονα βιομηχανικά ἐργοστάσια. Θὰ εὐημερήσῃ καὶ ὁ λαὸς τῆς θὰ εὐτυχήσῃ ἂν κατορθώσῃ νὰ ἐξασφαλίσῃ λιτὸν μὲν ἀλλ' ἀξιοπρεπῆ βίον καὶ νὰ διατηρήσῃ τὸν πλοῦτον τῶν παραδόσεών της καὶ τῶν ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν ἀξιών τὰς ὁποίας ἐδημιούργησε διὰ μέσου τῶν αἰώνων.

Περαίνων τὴν μακρὰν ταύτην ἀνάπτυξιν ἐπιθυμῶ νὰ κάμω μίαν τελικὴν παρατήρησιν.

Ἡ πρόοδος ἣ ὁποία συνετελέσθη εἰς τὴν χώραν μας κατὰ τὴν παρελθούσαν πενταετίαν χάρις εἰς τὴν ζωτικότητα τοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἄνευ προηγουμένου γενναιοδωρίαν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν εἶναι ἀξιόθαύμαστος, ἣ δὲ προοπτικὴ διὰ τὸ μέλλον οὐδέποτε ἦτο καλλιτέρα, διότι σήμερον ἔχομεν ἐξησφαλισμένον τὸ ἀμέριστον ἐνδιαφέρον καὶ τὴν προστασίαν τῆς ἰσχυροτέρας χώρας τοῦ κόσμου. Αἱ σημεριναὶ μας δυσχέρειαι δὲν ὀφείλονται εἰς ἀνεπάρκειαν ὑλικῶν μέσων, διότι οὐδέποτε τὰ εἰς τὴν διάθεσίν μας ὑλικά μέσα ἦσαν ἀφθονώτερα ἀπὸ σήμερον, ὀφείλονται, κατὰ τὴν γνώμην μου, εἰς τὰς συνηθείας καὶ νοοτροπίας αἵτινες ἀπεκτήθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κατοχῆς καὶ διετηρήθησαν καὶ μεταπολεμικῶς καὶ αἱ ὁποῖαι ἐμφανίζουν τὴν Ἑλλάδα ὡς μίαν χώραν ὅπου συνδυάζεται ἡ ἀπληστία καὶ ἡ ἀδιαφορία διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ συνόλου ἀφ' ἑνὸς καὶ ὁ φόβος καὶ ἡ ἀπαισιοδοξία διὰ τὸ μέλλον τῆς χώρας ἀφ' ἑτέρου.

Ἐγὼ δὲν πιστεύω εἰς τὴν εἰκόνα αὐτὴν τῆς πατρίδος μου. Πιστεύω εἰς μίαν ἄλλην Ἑλλάδα, τὴν Ἑλλάδα τῶν ἐντίμων, ἐργατικῶν καὶ ὀλιγαρχικῶν Ἑλλήνων. Πιστεύω ἐπὶ πλέον ὅτι ἡ Ἑλλάς αὐτὴ θὰ ἐπικρατήσῃ καὶ θὰ ἐπιβληθῇ ἐν τέλει καὶ διὰ τοῦτο εἶμαι αἰσιόδοξος διὰ τὸ μέλλον τῆς χώρας.